Bundel van de Economie Financiën en Bestuur van 28 oktober 2019

Agenda bijlagen

Vastgesteld verslag Commissie Economie Financiën en Bestuur 28 oktober 2019.docx

Spreektijden commissie 3,5 uur.docx

Agenda_Economie_Financiën_en_Bestuur_28_oktober_2019.docx

Beantwoording Technische vragen cie EFB 28-10-2019.docx

Beantwoording vragen mw. Vastenhouw commissie EFB Toekomstbestendige Werklocaties.docx

Technische vragen Statenlid Dekker n.a.v. MvA Programmabegroting.docx

Technische vragen Joyce Vastenhouw EFB 28 oktober evenementensponsoring.docx

1 13:15 - Opening en mededelingen

2 13:20 - Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie horen

3 13:50 - Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties- en toezeggingenlijsten (de toezeggingenlijst wordt nagezonden).

Concept-Verslag Commissie Economie Financien en Bestuur 16 september 2019.voorvisie.doc

StrA EFB oktober 2019.docx

Moties EFB.docx

Toezeggingen vrm. commissie EEB die nu tot EFB behoren oktober 2019.docx

Toezeggingen commissie EFB oktober 2019.docx

3.a Vooruitblik komende vergaderingen

.Aan de hand van de Strategische Agenda wordt vooruitgekeken naar de komende vergaderingen. Commissieleden kunnen hierbij voorstellen doen voor de agenda's van deze vergaderingen

4 14:00 - A-agenda Algemeen (portefeuillehouders CdK, mw. Pels, hr. Van der Hoek en de hr. Stigter)

4.a Voordracht Begroting 2020 en Memorie van Antwoord.

Voorstel voor behandeling:
Aan de commissie wordt gevraagd die onderdelen van de Programmabegroting en Memorie van Antwoord te bespreken, waarvoor de commissie verantwoordelijk is (zie bijgevoegd memo).
Het advies van de commissie zal in de vorm van het verslag aan PS worden toegezonden voor de PS vergadering van 11 november 2019.

Toelichting:
In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2020 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Na de eerste lezing in GS op 9 juli is gedurende de zomerperiode het coalitieakkoord verwerkt in de begroting en zijn enkele aanpassingen gedaan n.a.v. de gemaakte opmerkingen bij de eerste lezing.

Dossier 840 voorblad

Behandelmemo begroting 2020 in commissies.docx

Brief GS aan PS inz. erratum Statenvoordracht begroting 2020 (ontwerp-instellingsbesluit reserve Klimaatadaptatie)..pdf

Brief GS aan PS inz. voordracht begroting 2020.pdf

Voordracht begroting 2020.pdf

Begroting 2020 PS.pdf

Brief GS aan PS inz. Memorie van antwoord bij de begroting 2020.pdf

Memorie van antwoord bij de Programmabegroting 2020.pdf

5 Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van Dijk behorende punten uit de c-agenda stellen)

6 Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Stigter behorende punten uit de c-agenda stellen)

7 Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)

8 15:50 - A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

8.a Voordracht 'Controleprotocol controle jaarrekening 2019

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over het controle protocol. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 11 november.
De voordracht is ook voor opmerkingen aan de Rekeningencommissie gestuurd. Deze zal richting de commissie EFB nog een advies uitbrengen over de voordracht.
Desgewenst kan de voorzitter van de Rekeningencommissie, de hr. Heijnen, tijdens de vergadering een toelichting geven.

Toelichting:
De Provinciewet schrijft voor dat de Staten één of meer accountants aanwijzen voor de controle van de jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een rapport van bevindingen.
Provinciale Staten hebben aan Publiek Belang Accountants B.V. opdracht verstrekt de accountantscontrole uit te voeren met ingang van de controle van het boekjaar 2018 t/m het boekjaar 2020 met de mogelijkheid tot verlenging met twee keer één jaar. De jaarstukken en het financieel beheer zoals uitgeoefend door of namens het college van Gedeputeerde Staten, zijn object van controle.
Provinciale Staten moeten voor de uitvoering van de accountantscontrole aan een aantal zaken nader invulling geven. Met dit protocol stellen Provinciale Staten nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor de controle van de jaarstukken 2019 en de controle van de SISA bijlage.
Indien nodig kan het controleprotocol tussentijds bijgesteld worden.

Advies Rekeningencommissie aan EFB Controleprotocol 2019.docx

voordracht controleprotocol 2019.1.docx

Bijlage bij Voordracht Controleprotocol 2019.docx

9 16:05 - B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)

9.a Concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 .

Toelichting:
In het coalitieakkoord is evenementensponsoring als nieuw beleid opgenomen. GS leggen PS de concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 voor ter bespreking in de commissie Economie, Financiën en Bestuur. Daarna stellen GS de definitieve uitgangspunten vast.

Voorstel voor behandeling:
Zoals aangekondigd door uw voorzitter in de vorige vergadering wil zij graag het debat in de commissie bevorderen.
Bij agendapunten die zich daarvoor lenen zal daarom gekeken worden of met een ander behandelvoorstel dit bevorderd kan worden.
Bij de uitgangspunten evenementensponsoring willen wij daarom de volgende behandelwijze voorstellen:
- Eerst zal een ronde gemaakt worden in de commissie waar naar uw (korte) standpunt en visie over het stuk worden gevraagd. Daarbij kunt u onderling discussiëren en elkaar bevragen om te kijken waar de overeenkomsten en verschillen liggen (geen vragen aan GS);
- Hierna afronding van de onderlinge discussie en mogelijkheid tot vragen aan en reactie van GS (met mogelijkheid tot korte interrupties van de commissie).
Graag in de voorbereiding van het punt hiermee rekening houden.

Dossier 1136 voorblad

Brief GS aan PS inz. concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023.pdf

bijlage concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023.docx

10 Rondvraag portefeuille dhr. Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van der Hoek behorende punten uit de c-agenda stellen)

10.a Consultatie PS over Conceptwetsvoorstel Grondwetwijziging herziening verkiezingswijze Eerste Kamer.

Voorstel voor behandeling:
• de voorgestelde grondwetswijzing voor de herziening van de verkiezing van de Eerste Kamer te bespreken;
• te besluiten om het verslag van de commissie EFB voor dit deel van de vergadering toe te zenden aan het IPO als
uitkomst van de consultatie van Provinciale Staten van Noord-Holland.

Toelichting:
Omdat er voor 1 november een reactie van PS Noord-Holland gevraagd wordt over de grondwetswijziging herziening verkiezingswijze 1e Kamer heeft dit onderwerp op de agenda van het Presidium van 14 oktober 2019 gestaan (nadat het verzoek zelf pas vorige week de Griffie bereikt heeft).
In het presidium is besloten dit niet inhoudelijk te behandelen maar voor te stellen om dit toe te voegen aan de B-agenda van de vergadering van de commissie EFB van 28 oktober.

In de bijlage de stukken zoals die in het presidium op de agenda stonden.
Het zal een discussie tussen commissieleden onderling zijn, aangezien het om een PS-consultatie gaat.

MEMO. Consultatie PS over conceptwetsvoorstel Grondwetwijziging herziening verkiezingswijze Eerste Kamer.docx

Brief IPO. Verzoek ivm consultatie PS voorstel Grondwetswijziging herziening verkiezingswijze EK.docx

Consultatiebrief IPO grondwetsherziening verkiezingswijze Eerste Kamer + bijlage.pdf

11 Sluiting

12 C-agenda Algemeen

12.a EFB: Brief GS aan PS inz. Beantwoording vragen naar aanleiding van commissie EFB 16-9-2019 (C-agenda EFB 28-10-2019)

Brief GS aan PS inz. Beantwoording vragen naar aanleiding van commissie EFB 16-9-2019.pdf

13 C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)

13.a Economie: brief GS aan PS inz. verhoging plafond uitvoeringsregeling ondersteuning toekomstbestendige werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)

Op 8 oktober 2018 hebben Gedeputeerde Staten de Uitvoeringsregeling Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties vastgesteld. Met deze uitvoeringsregeling wordt ingezet op het ondersteunen van proces- en onderzoekskosten voor onder meer duurzame maatregelen op bedrijventerreinen. Op basis van de gebleken behoefte aan ondersteuning wordt het plafond voor dit thema nu verhoogd naar €500.000.

Dossier 995 voorblad

Brief GS aan PS inz. Verhoging subsidieplafond Uitvoeringsregeling Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties.pdf

13.b Bestuur: Brief GS aan PS inz. toezenden uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht 2019-2020 (C-agenda EFB 28-10-2019)

Het voorliggende plan is het tweede Uitvoeringsplan op basis van het Beleid Interbestuurlijk toezicht 2018-2021. Het bevat een beschrijving van de manier waarop er in 2019 en 2020 invulling zal worden gegeven aan het reguliere systematische toezicht en welke keuzen er daarnaast voor thema's en praktijkonderzoeken worden gemaakt. Het voorliggende Uitvoeringsplan zal op de provinciale website worden gepubliceerd.

Dossier 990 voorblad

Brief GS aan PS inz. toezenden uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht.pdf

Uitvoeringsplan IBT 2019-2020.pdf

13.c Arbeidsmark: Brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019 (C-agenda EFB 28/10/2019)

In de Monitor Arbeidsmarkt 2019 wordt de stand van zaken gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt. De monitor geeft onder meer inzicht in de opbouw van de beroepsbevolking, werkgelegenheid, werkloosheid, aantal leerlingen, uitkeringen en vacatures.

Dossier 892 voorblad

Brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019

Monitor Arbeidsmarkt 2019

13.d Bestuur: Brief GS inz. Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018 (C-agenda EFB 28/10/2019)

Een belangrijke taak van de provincie Noord-Holland is toezicht houden op de taken van gemeenten en waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. De provincie Noord-Holland maakt jaarlijks de beoordelingsresultaten van het Interbestuurlijk Toezicht openbaar. Het vastgestelde jaarverslag 2018 en de resultaten van de beoordelingen van alle gemeenten over 2018 worden op de provinciale website vermeld.

Dossier 869 voorblad

Brief GS inz. Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018

Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018

13.e Economie: Brief GS evaluatie Uitvoeringsprogramma Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen 2017-2019 en Monitor werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)

Het uitvoeringsprogramma Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen 2017-2019 is een programma ter bevordering van de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen en kantorenlocaties. De werking van de subsidieregelingen die daaronder vallen is geëvalueerd. De Monitor Werklocaties 2019 geeft informatie over feitelijke ontwikkelingen op bedrijventerreinen, kantoorlocaties en gemengde locaties. De werklocatiemarkt is in evenwicht, de kantorenleegstand is verder gedaald en er zijn meer bedrijfskavels uitgegeven.

Dossier 1122 voorblad

Brief GS aan PS inz. Evaluatie UVP HIRB 2017-2019 en Monitor werklocaties.pdf

Provincie Noord-Holland_Evaluatie HIRB en OTW_Eindrapportage_10 september 2019 PDF.pdf

Monitor Werklocaties 2019.pdf

13.f Bestuur: geanonimiseerde mail aan CdK inz. Alkmaar petitie (fusie Heerhugowaard-Langedijk) en brief Dorpsraad St. Pancras over dit onderwerp (C-agenda EFB 28-10-2019; B-agenda EFB 15 juni 2020)

De niet geanonimiseerde mail vindt u op de besloten ingekomen stukken lijst burgers met NAW gegevens.

Email aan CdK inz. Alkmaar petitie (fusie Heerhugowaard-Langedijk)zg.pdf

Brief Dorpsraad Pancras,Provinciale Staten 26092019.docx

14 C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

14.a Cultuur: Brief GS aan PS inz. Regionale samenwerking cultuur (vaststellen Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019) (c-agenda EFB 28-10-2019)

De provincie zet zich in voor een goed regionaal bereikbaar en toegankelijk cultureel aanbod in Noord-Holland. Hierbij is regionale afstemming belangrijk. Met de Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019 ondersteunen wij gemeenten en culturele instellingen om regionaal samen te werken op het gebied van cultuur.

Dossier 962 voorblad

Brief GS aan PS inz. Regionale samenwerking cultuur.pdf

Uvr stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019.docx

14.b Inkoop: Brief GS aan PS inz. afdoen initiatiefvoorstel “Echt Groene Stroom voor de provincie N-H (C-agenda EFB 28-10-2019)

Brief GS aan PS inz. afdoen initiatiefvoorstel “Echt Groene Stroom voor provincie N-H.pdf

Aangepast initiatiefvoorstel Echte Groene Stroom.pdf

15 C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)

16 C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)

16.a Archief: Brief GS aan PS inz. Archieftoezicht 2018 (c-genda EFB 28-10-2019)

Conform de archiefverordening 2014 dient de provinciearchivaris jaarlijks rapport uit te brengen aan GS over het uitgevoerde toezicht op de provinciale archieven. Bijgaand verslag betreft de archiefinspectie over het jaar 2018.

Dossier 873 voorblad

Brief GS aan PS inz. Archieftoezicht 2018.pdf

Oplegnotitie bij het verslag van het archieftoezicht 2018

Beknopt verslag van het archieftoezicht 2018

Reactie opdrachtgever op het verslag archieftoezicht 2018

16.b Audit: Brief GS aan PS inz. bijstelling auditjaarplan 2019 - 2020 GS (c-agenda EFB 28-10-2019)

Interne Audit stelt een wijziging voor van het onderzoek dat in 2019 in opdracht van GS zal worden uitgevoerd.

Dossier 1380 voorblad

1240463 - 1292848 bijgesteld audit jaarplan 2019 GS 15 oktober 2019.pdf

ief GS aan PS inz. Bijstellen auditjaarplan 2019-2020 onderzoeken GS.pdf

Verslag concept

Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

Datum	:	28 oktober 2019
Commissievoorzitter (plv.)	:	mw. S. Doevendans
Commissiegriffier	:	mw. M. de Zwart
Telefoonnummer/e-mail	:	zwartm@noord-holland.nl

Aanwezig:			
Commissievoorzitter			mw. S. Doevendans
Commissiegriffier			mw. M. de Zwart
Leden van de commissie	FvD		mw. J. Vastenhouw, dhr. J. Dekker
	GL		dhr. G. Zaal, dhr. J. Dulfer
	VVD		mw. C. Larson, dhr. G. Hartog
	D66		mw. A. Kapitein, dhr. Kanik, mw. A. Strens
	PvdA		dhr. J. Carton
	PVV		mw. I. Bezaan, dhr. R. van Tiggelen
	SP		dhr. Hoogervorst, mw. M. van Oorsouw
	CDA		dhr. D. Heijnen, mw. C. Kuiper
	PvdD		mw. I. Kostić, dhr. F. Zoon
	50PLUS/PvdO)		
	CU		dhr. M. Klein, dhr. G. van den Heuvel
	DENK		dhr. G. Everduim
Afwezig met bericht			dhr. R. Baljeu (Fractie Baljeu), mw. R. Kocken (GL), mw. Nanninga (FvD), dhr. A. Muurlink (PvdA)
CdK/Gedeputeerden			dhr. A. van Dijk (CdK), dhr. J. van der Hoek, mw. Z. Pels, dhr. E. Stigter
Notulist			Verslagbureau Moneypenny/mw. H. Mutsaerts

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan, maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren
3. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten

3.a. Vooruitblik komende vergaderingen

4. A-agenda Algemeen
   4.a. Voordracht Begroting 2020 en Memorie van Antwoord
5. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden
6. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden
7. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden
8. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
   8.a. Voordracht 'controleprotocol controle jaarrekening 2019
9. B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB-onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)
   9.a. concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023
10. Rondvraag portefeuille dhr. Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
    10.a Consultatie PS over conceptwetsvoorstel Grondwetswijziging herziening verkiezingswijze Eerste Kamer
11. Sluiting
12. C-agenda algemeen
    12.a EFB: Brief GS aan PS inz. Beantwoording vragen naar aanleiding van commissie EFB 16-9-2019 (C-agenda EFB 28-10-2019)
13. C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)
    13.a Economie: brief GS aan PS inz. verhoging plafond uitvoeringsregeling ondersteuning toekomstbestendige werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)
    13.b Bestuur: Brief GS aan PS inz. toezenden uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht 2019-2020 (C-agenda EFB 28-10-2019)
    13.c Arbeidsmark: Brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019 (C-agenda EFB 28/10/2019)
    13.d Bestuur: Brief GS inz. Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018 (C-agenda EFB 28/10/2019)
    13.e (Economie) Brief GS evaluatie Uitvoeringsprogramma Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen 2017-2019 en Monitor werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)
14. C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
    14.a (Cultuur) Brief GS aan PS inz. Regionale samenwerking cultuur (vaststellen Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019) (c-agenda EFB 28-10-2019)
    14.b Inkoop: Brief GS aan PS inz. afdoen initiatiefvoorstel "Echt Groene Stroom voor de provincie N-H (C-agenda EFB 28-10-2019)
15. C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)
16. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern Control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)
    16.a (Archief) Brief GS aan PS inz. Archieftoezicht 2018 (c-agenda EFB 28-10-2019)

Agenda

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 13.15 uur en heet alle aanwezigen welkom.
Een aantal commissieleden heeft voorafgaande aan de vergadering buiten het provinciehuis gesproken met de aanwezige boeren die vandaag in grote getalen naar Haarlem zijn gekomen.
Bericht van verhindering is ontvangen van: mevrouw Kocken (GL), de heer Baljeu (Fractie Baljeu), mevrouw Nanninga (FvD) en de heer Muurlink (PvdA).
Op 9 december heeft u ingestemd met het Europawerkbezoek.
Tot nu toe zijn er slechts 8 aanmeldingen. Dus graag degenen die zich nog niet aangemeld hebben: aanmelden! Er zijn mensen –ook ondernemers– al aan het werk om u een goed programma voor te schotelen.
Omdat de commissie M&B besloten heeft om diezelfde dag, maar dan in de ochtend, een werkbezoek aan Schiphol te brengen is er voor gekozen om het onderdeel kennismaking met het Europateam en de toelichting op Europese subsidiestromen, uit het werkbezoek naar voren te halen. Voorgesteld wordt om voorafgaande aan de vergadering EFB van 2 december van 12.00 uur tot 13.00 uur dit te organiseren. De commissie gaat hiermee akkoord.
Zij vraagt nogmaals aandacht voor het tijdig indienen van technische vragen over de onderwerpen op de agenda. In de nieuwsmail voor de Staten staat altijd vermeld tot welk

tijdstip technische vragen kunnen worden ingediend zodat tijdige beantwoording kan worden gewaarborgd.

2. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan, maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren

Mw. **Else Kregel** spreekt vandaag in om het belang van de agrarische sector als economische pijler van de Noord-Hollandse economie te benadrukken. Zij is boerendochter en haar familie houdt een melkveebedrijf. Het bedrijf is zwaar gefinancierd en dagelijks moet er hard worden gewerkt om de kinderen een toekomst te bieden op het bedrijf. Overigens is het nog maar de vraag of er überhaupt een toekomst is. De stikstofuitstoot in de sector is de afgelopen 10 jaar met 65% verminderd, dit komt voort uit innovatief ondernemerschap van de boeren om aan alle regelgeving te kunnen voldoen. Ondanks alle regelgeving van de overheid en de zuivelindustrie staat de sector bekend als de meest vooruitstrevende en innovatieve ter wereld. De landbouwgrond probeert men door optimale bemesting in een natuurlijke balans te houden, zodat de huidige en toekomstige generaties kunnen blijven boeren. De natuurdoelen die in Nederland gesteld zijn, zijn totaal onhaalbaar. De grond is nodig om het bedrijf te kunnen runnen, maar nu wil de provincie de natuurgebieden uitbreiden en dat gaat ten koste van de agrarische bedrijven. De aangewezen bedrijven moeten stoppen of kunnen het bedrijf verplaatsen, maar hoe vind je als agrariër een andere locatie waar je ook weer helemaal opnieuw moet beginnen? Daarnaast is het aangeboden saneringsbedrag – waar de gebouwen niet in zijn opgenomen – vele malen lager dan de marktwaarde. Door te snijden in de landbouw zal het aantal banen enorm afnemen, want de landbouw is een grote bron van werkgelegenheid. In 2018 bedroeg de totale export 90 miljard euro. Daarom moet eerst onderzoek gedaan worden dat gebaseerd is op metingen en feiten waarbij de stikstof die wordt vastgelegd op de landbouwgrond en ammoniak die wordt uitgestoten, wordt meegenomen. Bij het ontbreken hiervan is het beleid gebaseerd op gebakken lucht en dat noemt men wanbeleid of onbehoorlijk bestuur. De agrarische sector wordt meteen als schuldige aangewezen van alle problemen, maar waarom hanteert de provincie strenger beleid dan het Rijksbeleid? De boeren vechten voor hun bestaansrecht om niet alleen Nederland maar ook de rest van de wereld te kunnen blijven voorzien van voedsel dat veilig en duurzaam geproduceerd is.

Dhr. **Van Tiggelen** (PVV) vraagt of de boeren ervaren dat – gezien de recente gebeurtenissen – banken zich anders opstellen bij het aanvragen en verlenen van kredieten.

Mw. **Kregel** bevestigt dat dat zeker merkbaar is vanwege de grote onzekerheid voor de vergunningverlening door het Rijk en de provincies. Het is heel lastig om de financiering rond te krijgen.

Dhr. **Heijnen** (CDA) vraagt of sinds de inspraakreactie van twee weken geleden de provincie het gesprek is aangegaan met de boeren zoals op dat moment is toegezegd.

Mw. **Kregel** antwoordt dat dit niet gebeurd is.

Ines Kostić (PvdD) vraagt hoeveel Noord-Holland bijdraagt aan de wereldwijde voedselproductie en hoe hoog de maatschappelijke kosten hiervan zijn. Is inspreekster het ermee eens dat het niet realistisch is om als het kleine Nederland de ambitie te hebben om de hele wereld te voeden?

Mw. **Kregel** kent deze cijfers niet uit haar hoofd. In Nederland bestaat een heel goed en optimaal klimaat met vruchtbare grond om verantwoord voedsel te kunnen produceren, dat is bijvoorbeeld in Afrika niet mogelijk. Die potentie van Nederland moet goed benut worden. De sector produceert verantwoord en dit alles is geborgd door de toepasselijke zware regelgeving. Waarom zou je deze goede landbouwgrond wijzigen in natuur waardoor de methaanuitstoot zelfs vergroot wordt?

Dhr. **Hartog** (VVD) spreekt zijn waardering uit voor de bijdrage en bedankt voor de uitwisseling van gegevens met de boeren buiten het provinciehuis voorafgaande aan de vergadering. Leidt de grotere behoefte aan investeringen tot de noodzaak om bedrijven te vergroten of is de huidige bedrijfsschaal voldoende?

Mw. **Kregel** antwoordt dat met ongeveer 100 koeien – de huidige bedrijfsschaal – de bedrijfsvoering kan worden voortgezet. Er hoeft dus niet te veel groei gerealiseerd te worden tenzij er regelgeving wordt opgelegd die tot de noodzaak van nog meer investeringen leidt, zoals voor fosfaat. Alle regelgeving tezamen leidt tot een zware financieringsbehoefte.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) waardeert de inspraakreactie en al het werk dat de boeren doen. Hun positie in Nederland en de wereld is van levensbelang. Welke factoren liggen ten grondslag aan de noodzaak van voortdurende groei van de agrarische bedrijven? Zou de sector geholpen zijn met een eerlijker prijs voor de producten? De SP vindt het vreemd dat AH € 0,13 per liter melk betaalt en de consument € 1,21. Als er een betere prijs betaald zou worden, dan zouden de boeren wellicht geen beroep hoeven te doen op de banken omdat zij dan voldoende eigen middelen zouden hebben.

Mw. **Kregel** antwoordt dat bedrijven moeten groeien omdat er in de afgelopen jaren vanwege de steeds zwaardere regels grote investeringen gedaan moesten worden in nieuwe bedrijfsstallen en de noodzakelijke automatisering. De zuivelprijs is de afgelopen jaren gelijk gebleven, maar de bedrijfskosten om de melk te produceren zijn gestegen, waardoor de financieringslasten toenemen. Een hogere melkprijs zou gerechtvaardigd zijn gezien alle vereiste duurzaamheidsinvesteringen en klimaatneutrale productie-eisen.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) vraagt of de boeren Europese subsidies ontvangen.

Mw. **Kregel** antwoordt dat zij bekend zijn met duurzaamheidssubsidies, maar soms worden er zulke zware en onwerkbare eisen gesteld dat het onmogelijk is om subsidies aan te vragen.

Mw. **Kapitein** (D66) vraagt of de sector in gesprek is met de zuivelcorporaties over de minimum melkprijs. Zijn er gesprekken gevoerd met de provincie over het omzetten van landbouwgrond in natuurgebieden?

Mw. **Kregel** antwoordt dat de sector in gesprek is over de minimum-melkprijs, maar de sector kan geen invloed uitoefenen op de marge die door de bedrijven worden onderhandeld. Zij bezit een aantal percelen die in (aangewezen) natuurgebieden liggen en dat heeft veel invloed op de voedingswinning voor de veestapel. Wanneer deze worden omgezet in natuur, dan moeten er elders nieuwe percelen worden gezocht. Sommige huiskavels van collega's worden plotseling omgezet in gronden met een natuurbestemming terwijl het hun eigendom is en al

generaties lang in gebruik. Op dat moment kunnen daar geen koeien meer geweid worden waardoor de boeren niet meer kunnen voldoen aan de leveringsvoorwaarden van de melkfabriek. Hierdoor is er geen toekomst meer voor jonge boeren want die kunnen die gronden niet meer gebruiken. Met de provincie zijn eind september gesprekken gevoerd, maar niet op een eerder moment.

Dhr. **Dulfer** (GL) vraagt of als er een bedrijfsmodel wordt ontwikkeld waarmee kosten kunnen worden gereduceerd omdat er minder kunstmest of bijvoer aangekocht hoeft te worden, het aantal stuks vee dan verlaagd kan worden zodat ook de stikstofuitstoot afneemt.

Mw. **Kregel** antwoordt dat al lang wordt onderzocht naar mogelijkheden om het overschot aan dierlijke mest te verlagen door dit te gebruiken als kunstmest, zodat de stikstofruimte op de landbouwgrond kan worden benut met eigen dierlijke mest. De boeren zijn meer gebaat bij behoud van dierlijke mest dan bij het gebruik van kunstmest.

3. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.
Verslag van de vorige vergadering:
Dhr. **Dekker** (FvD) staat niet vermeld bij de aanwezigen, maar hij was wel aanwezig.

De **voorzitter** zegt toe dit aan te passen in het verslag.

3.a. Vooruitblik komende vergaderingen

Voor de vergadering van 2 december a.s. staan de volgende onderwerpen op de agenda: de legesverordening, de financiële verordening, de laatste begrotingswijziging, conceptprofiel nieuwe dienstauto's, de IPO-begroting, voordracht fractiebijdragen, wijziging verordening programmaraad Randstedelijke Rekenkamer en de begroting 2020 Nazorgfonds.

Mw. **Van Oorsouw** (SP) kondigt een discussienota aan over archeologie en erfgoed, maar omdat de agenda van de volgende vergadering al erg vol is, wordt deze nota geagendeerd voor de eerste vergadering van 2020.

4. A-agenda Algemeen

4.a. Voordracht Begroting 2020 en Memorie van Antwoord

Mw. **Bezaan** (PVV) dankt voor de beantwoording van de technische vragen, maar zij heeft twee aanvullende vragen over de vragen met nummers 41 en 48. Veiligheid is onderdeel van de leefbaarheid woonbuurten. Waarom wordt veiligheid – vraag 41 – dan niet expliciet gemonitord in de Barometer Welvaart en Welzijn? Penetratietesten geven inzicht in zwakheden op technisch of organisatorisch gebied en deze leveren concrete informatie op voor verbeteringen in de informatiebeveiliging. Hoe hoog zijn de kosten voor de inzet van deze professionele externe partij?

Dhr. **Hoogervorst** (SP) dankt voor de beantwoording van de vele technische vragen. Hij vraagt zich af wat wordt bedoeld met 'communicatiestrategie over het nieuwe coalitieakkoord'. Indien deze reeds is opgesteld, dan graag een toelichting. Er vindt een extra investering plaats van 60 miljoen euro voor infrastructuur. Is dit bedrag al verdeeld of moet dat nog

gebeuren? Datzelfde geldt voor het leefbaarheidsfonds. Is hier al een kader voor opgesteld of gaat het enkel om een plan?

Mw. **Strens** (D66) geeft complimenten voor de heldere begroting die is gebaseerd op het coalitieakkoord. In eerste instantie tonen de begroting en meerjarenraming aan dat de provincie financieel gezond is, structurele lasten worden gedekt met structurele baten. Door het toekennen van één operationeel doel per reserve is de transparantie en leesbaarheid toegenomen. Met name aan de inkomstenkant zijn grote ontwikkelingen gaande en het wordt gewaardeerd dat het college naar goede oplossingen zoekt. De mogelijkheid van het heffen van opcenten kan niet oneindig doorgaan en de uitkering uit het Provinciefonds valt lager uit door de trap-op/trap-af methode. Ook in de toekomst moet de provincie eigen inkomsten kunnen genereren met een eigen belastinggebied. Hoe beoordeelt de gedeputeerde deze ontwikkeling in relatie tot de begroting? Zijn er alternatieve mogelijkheden om de begroting structureel in balans te houden? Is het IPO betrokken bij de bespreking van de trap-op/trap-af methodiek om meerjarig meer financiële zekerheid te garanderen? In de begroting zit een groot aantal incidentele middelen met een structureel karakter, zoals de middelen voor het klimaat en voor versnelling van de woningbouw, die ook na 2023 nodig zijn voor de kerntaken. Hoe beoordeelt de gedeputeerde deze werkwijze?

Dhr. **Zoon** (PvdD) dankt voor de antwoorden op de technische vragen. In 2017 hebben de CU en de PvdD een initiatiefvoorstel ingediend voor maatschappelijk verantwoord inkopen. Vermeld staat dat dit proportioneel moet zijn, maar wat wordt hiermee bedoeld? De uitkomst van de procedure van Urgenda in het kader van de opwarming tegen het Rijk van vier jaar geleden heeft ook impact op de provincies. Tot op heden negeren de provincies deze uitkomsten, maar er moet nu iets gaan gebeuren of er moeten in ieder geval financiële risico's in de begroting worden voorzien en dat is tot op heden nog niet het geval. De PvdD heeft overigens een voorkeur voor snel actie ondernemen. De aanpak stikstof heeft veel raakvlakken met verduurzaming, economie en financiën. Het zou goed zijn dit in het provinciale beleid te borgen. De PvdD zal een motie indienen om de Urgendazaak serieus te nemen en de provinciale taken op te pakken en verzoekt de overige fracties deze motie te ondersteunen. Dierenwelzijn wordt voornamelijk genoemd in combinatie met de jacht. Voor de opvang van wilde dieren is 200.000 euro gereserveerd. Dit is incidenteel geld, maar dat moet structureel worden, want de opvang loopt over vele jaren door. Hoe gaat de gedeputeerde zijn portefeuille dierenwelzijn uitvoeren, want het is een lege portefeuille zonder fondsen. Hoe kan de gedeputeerde door PS worden geholpen om deze portefeuille te vullen? Een economisch en ecologisch gezonde landbouw vergt een drastische afname van het aantal dieren en economisch gezien heeft dat grote impact op de boeren. Voorgesteld wordt om hier in de economische agenda ruimte voor te scheppen, aangezien dit in de begroting niet gebeurd is.

Dhr. **Dekker** (FvD) dankt voor de beantwoording van de technische vragen. Er wordt verzocht om een toelichting op de EU-subsidiestromen die op andere basis gestoeld zijn dan voorgesteld door de provincie. Hoe gaat de provincie om met uiteenlopende doelstellingen? De provincie houdt toezicht op de steden, maar in Amsterdam is veel misgegaan met AEB. Het provinciale toezicht ziet ook op de borging van behoorlijk bestuur en behoorlijk financieel beheer. Wat zijn de leerpunten voor de provincie uit het drama rond AEB?

Dhr. **Heijnen** (CDA) constateert dat de landbouw en aanpalende bedrijven een van de belangrijkste sectoren van de economie is met veel werkgelegenheid, ook in Noord-Holland. 61% van de grond in de provincie wordt gebruikt door de boeren en deze sector behoort tot een van de meest innovatieve in de wereld. Het bestuur wordt daarom opgeroepen om te luisteren naar de boeren en hun bijdrage aan de economie te waarderen. Voorgesteld wordt om samen met de minister en de boeren het gesprek aan te gaan over het opschorten van de stikstofmaatregelen en per 1 december met nieuwe maatregelen te komen. De provincie staat er goed voor, de meerjarenbegroting is sluitend en kent ruime reserves. De taakstellende doorlichting van de reserves die zijn afgesproken in het coalitieakkoord, leiden tot de vraag waarop het bedrag van 14 miljoen euro is gebaseerd en waarom dit via een taakstelling wordt gedaan. Dat betekent dat het geld echt gevonden moet worden, maar wat zijn de gevolgen als er doelen in de reserves gewijzigd moeten worden? De legestarieven zijn niet kostendekkend. In 2020 wordt nieuw beleid opgesteld, zijn GS voornemens om de leges dan wel kostendekkend te laten zijn?

Mw. **Kuiper** (CDA) is voorstander van verhoging van de bijdrage aan ProBiblio, want de vraag is of men met deze bijdrage uitkomt op het landelijk gemiddelde van provinciale bijdragen. Zij constateert dat naast het Rijk en gemeente, ook de provincie middelen beschikbaar stelt voor uitvoering van het programma 'Cultuureducatie met kwaliteit'. In 2020 kunnen 200 scholen in 32 gemeenten hier gebruik van maken, maar er zijn veel meer basisscholen in Noord-Holland. Wil de gedeputeerde in overleg gaan met het Rijk en de gemeenten om meer kinderen op basisscholen cultuureducatie aan te bieden? Er komt een focus op verduurzaming van sportaccommodaties. Waarom menen GS dat de inschakeling van Sportservice als kenniscentrum voor de verbouwing van lokale sportverenigingen het meest efficiënt is? Ook RVO houdt zich hiermee bezig. Zijn er al afspraken gemaakt met Sportservice over hun inzet en hoe kijkt zij aan tegen deze uitbreiding van haar werkzaamheden?

Dhr. **Hartog** (VVD) vraagt of het mogelijk is om prestatie-indicatoren te hanteren, want niet alle cijfers kunnen gekoppeld worden aan resultaten.

Mw. **Larson** (VVD) vraagt welke rol de provincie voor zichzelf ziet bij de Brexit en de handelsbeperkingen door de VS en welke interventies worden overwogen. Is hier sprake van en met welke partners wordt gesproken?

Dhr. **Dulfer** (GL) constateert dat in de begroting bij het nieuwe beleid – waarvan de eerste contouren zichtbaar zijn – wordt uitgegaan van oude prestatie-indicatoren. Daarom is het goed deze op korte termijn te heroverwegen en daar wil GL graag aan meewerken. Als voorbeeld wordt genoemd het programma Ruimte waar de indicatoren geheel economisch zijn, maar bij welzijn en ruimte past een breder scala van indicatoren. Hij vraagt of in de nota die in het voorjaar van 2020 wordt verwacht, de indicatoren worden aangepast. De algemene reserve van de provincie is stevig, het weerstandvermogen is robuust en de exploitatieruimte voor de komende jaren ziet er goed uit. De provincie staat er financieel goed voor. GL kijkt uit naar een heldere bestedingsplanning, zodat er eerder inzicht ontstaat in de uitputting en besteding van de reserves. De leesbaarheid van deze begroting zou verbeterd zijn, maar bij het narekenen blijkt dat getallen moeilijk navolgbaar zijn, vaak omdat de gebruikte begrippen een andere inhoud hebben. Hier zou meer eenduidigheid in gebracht moeten worden. Hoe denkt het college over het met Infographics duidelijk en eenvoudig communiceren van de begroting naar het bredere publiek?

Dhr. **Hartog** (VVD) sluit zich hierbij aan, daarom zou het goed zijn wanneer er naast een kwalitatieve meting ook een effectmeting zou plaatsvinden.

Dhr. **Dulfer** (GL) kijkt uit naar de vervolgstappen voor het nieuwe beleid. De begroting is een middel om beleid uit te voeren en doelstellingen te realiseren, zoals een gezondere leefomgeving, een toekomstbestendig klimaatbeleid, een betere bereikbaarheid voor alle modaliteiten, meer circulaire economie, een groen landelijk gebied en een bestuurscultuur die hopelijk dichter bij de mensen komt te staan.

De **voorzitter** schorst de vergadering op verzoek van het college. De vergadering wordt heropend.

Gedeputeerde **Pels** dankt voor alle complimenten en zij is blij met het meer inhoudelijke debat in de commissie in plaats van dat het enkel gaat over de opzet of het proces van de begroting. De algemene reserve is afgenomen, mede vanwege een grote voorziening voor Pallas, daarom is een herstelplan opgesteld voor de algemene reserve. Dat was al bij de begroting 2019 bekend. De enkele inzet van de septembercirculaire is waarschijnlijk onvoldoende, daarom zal het college een voorstel doen voor een aanvulling van de algemene reserve met extra middelen. In dit kader wordt er in de komende periode extra aandacht besteed aan de onderbesteding om te kijken welke winst hier behaald kan worden.

Dhr. **Dulfer** (GL) constateert dat de begroting en de algemene reserve – gebaseerd op cijfers van rond de zomer – er goed voor staan. Wat is er volgens de gedeputeerde aan de hand?

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat de begroting verschillende standen van de algemene reserve toont en het is logisch dat dit tot verwarring leidt. Het herstelplan is nog niet volledig verwerkt omdat er in de begroting geen rekening wordt gehouden met middelen die mogelijkerwijs naar de provincie toekomen. Dat geldt ook voor de septembercirculaire, men kan niet vooraf vaststellen dat de middelen zeker naar de provincie komen, dus wordt er ook geen rekening mee gehouden. Het gaat dus niet om de vraag of er voldoende middelen beschikbaar zijn – dat is niet zo, want er is een herstelplan nodig – maar dat de algemene reserves op verschillende plekken in verschillende functies in de begroting terugkomen. Hierdoor is wellicht verwarring ontstaan. Het doel van de taakstelling is het vinden van middelen voor het dekken van de nieuwe plannen. Bij de reserves kan meer inzichtelijk gemaakt worden voor hoeveel en voor welk deel een bestedingsplan is opgesteld en of er nog ruimte beschikbaar is. Er wordt gestart met het opstellen van een kader van een bestedingsplan, evenals wat dat betekent voor de eventuele vrije ruimte. In de vorige periode zijn 69 miljoen euro aan vrije middelen gevonden en die exercitie zal ook dit jaar worden uitgevoerd. Dat kan zeker tot de noodzaak van het maken van keuzes leiden.

Dhr. **Heijnen** (CDA) vraagt waarom er vooraf al een bedrag wordt genoemd, want een specifieke taakstelling van 14 miljoen euro kan leiden tot een doelredenering. Het zou beter zijn om eerst de analyse uit te voeren en dan de beschikbare gelden opnieuw in te zetten.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat er in het coalitieakkoord een heldere taakstelling ligt om tot 14 miljoen euro te komen voor het nieuwe beleid. Het is goed om alles in kaart te brengen om er een stevig bestedingsplan onder te leggen. Tevens zal worden aangegeven wanneer en welke

middelen incidenteel en structureel genoemd kunnen worden. De leges worden heroverwogen, want deze moeten kostendekkend zijn en dat is nu niet zo. In de volgende vergadering wordt de nieuwe legesverordening voorgelegd en deze verordening gaat uit van kostendekkendheid. Tevens wordt hard gewerkt aan het project Financiële Hygiëne, de budgetgesprekken vinden nu plaats en hieruit ontstaan nu al nieuwe inzichten die zullen bijdragen aan een betere verslaglegging bij de jaarrekening. Tevens loopt er een ROB-onderzoek naar de lasten van het klimaatonderzoek en naar de opcenten. Vanuit het IPO wordt met het Rijk meegedacht over het vormgeven van het toekomstige belastingbeleid voor de provincie in het kader van het trap-op/trap-af principe. Hiervoor worden binnenkort de gesprekken gestart.

Mw. **Strens** (D66) vraagt of de gedeputeerde deze collegeperiode financiële gevolgen verwacht en of er iets moet worden ondernomen.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat in deze periode geen rekening wordt gehouden met verwachte stijging van de opcenten, maar dit kan wel bepalend zijn voor de ruimte voor nieuw beleid. Daarom zit men hier als college stevig in, omdat de provincies voldoende middelen moeten hebben voor het nieuwe beleid. Over het opnemen in de begroting van de juiste informatie en verbetering van de inzichtelijkheid dient het gesprek voortdurend gevoerd te worden. Indicatoren zijn in principe gekoppeld aan beleid. De doelen van het beleid zijn zichtbaar in de doelenboom en de indicatoren worden in de begroting opgenomen. De begroting wordt gevoed door alle beleidsstukken en bij het vaststellen van het beleid wordt nagegaan of de indicatoren ten opzichte van de doelstelling nog kloppen of dat er aanpassing nodig is. Hier kan zeker nog een slag gemaakt worden. Dit proces duurt langer dan de periode tot de volgende begroting, omdat dit een beleidsmatig proces is. Zij zegt toe na te gaan hoe de begroting voor de burgers meer inzichtelijk gemaakt kan worden, bijvoorbeeld door middel van Infographics. In de begroting is de verdeling van het bedrag van 60 miljoen gedeeltelijk euro opgenomen. De vragen over het leefbaarheidsfonds en mobiliteit dienen bij de betreffende gedeputeerde neergelegd te worden. De doelen die de provincie stelt, moeten door de markt gerealiseerd worden, dus deze doelen moeten wel haalbaar en realiseerbaar zijn. Ook in MRA-verband wordt getracht om door middel van samenwerking en een grotere inkoopkracht en volume een aantrekkelijker situatie te creëren voor de marktpartijen. Er wordt gewerkt aan nieuw inkoopbeleid, dus PS kunnen nog invloed uitoefenen op de doelen. Het is voor GS lastig om een extern risico zoals Urgenda en de PAS concreet in bedragen uit te drukken. Dat risico wordt gewaardeerd op het moment dat er beleidskeuzes gemaakt moeten worden. Men is in gesprek met ProBiblio over hun inzet voor de komende jaren. Gemeenten kunnen niet verplicht worden om mee te doen aan het programma Cultuureducatie met kwaliteit. Maar wanneer gemeenten niet deelnemen, dan betekent dat niet dat zij geen cultuureducatie aanbieden. Wel wordt samen met Plein C gewerkt aan het in kaart brengen van witte vlekken, zodat hierop in de nieuwe periode met extra geld kan worden ingezet. Sportservice is niet de enige partij voor duurzaamheid, want NOC*NSF en de KNVB zijn hier ook mee aan de slag. Wel heeft Sportservice ervaring opgedaan met het adviseren van verenigingen in Noord-Brabant. Hierover wordt momenteel het gesprek gevoerd. De impactanalyse die wordt opgezet, gaat hopelijk een beter antwoord geven op het inzetten van indicatoren om de impact van beleid beter zichtbaar te maken. Overigens is het lastig om altijd het effect van het provinciaal handelen te meten vanwege de positie tussen Rijk en gemeenten, maar het zal wel inzichtelijk worden gemaakt.

Dhr. **Van Dijk** (CdK) meldt dat in het kader van de communicatiestrategie een plan wordt opgesteld dat ziet op een aantal accentverschuivingen, zoals integer, transparant, inclusief, eigentijds provinciaal bestuur waar iedereen gehoord wordt en waar burgers een eigen inbreng kunnen leveren. Deze aspecten wil men laten terugkomen in de nieuwe communicatiestrategie/plan. Men wil van een zendende organisatie naar een meer luisterend orgaan komen, burgerparticipatie stimuleren en bestuurders en medewerkers beter in staat stellen om te monitoren wat er in de maatschappij gebeurt, waarbij de Statenleden nadrukkelijk ook als ambassadeur kunnen optreden om de bekendheid van de provincie te stimuleren en het vertrouwen te vergroten. In november besluiten GS over het communicatieplan en voor het einde van het jaar wordt het toegezonden aan PS.

Gedeputeerde **Van der Hoek** benadrukt dat ook het college overtuigd is van het grote economische belang voor de provincie van de agrarische sector. Hierover bestaat geen verschil van mening met PS. Er vindt momenteel overleg plaats over de situatie rond de PAS, onder andere met de agrarische sector. Gedeputeerde Rommel is lid van de kerndelegatie die hierover met het Rijk in gesprek is.

Dhr. **Heijnen** (CDA) constateert dat een aantal boeren heeft aangegeven naar Friesland te willen verhuizen omdat ze daar wel welkom zijn aangezien Friesland de beleidsregel onmiddellijk heeft ingetrokken.

Gedeputeerde **Van der Hoek** meldt dat het intrekken van de beleidsregel niet noodzakelijk is, dat gaat niet helpen. Het gaat met name over de onvrede over het extern salderen – dat nog niet van toepassing is – en het verschil tussen het Rijk en de provincie/IPO bij de interpretatie van de beleidsregel voor stikstofbeperking. Deze punten moeten onderwerp van het gesprek met de sector zijn. De rol van de provincie bij de Brexit is beperkt, omdat het Rijk samen met de EU hiervoor aan de lat staat en hierop intervenieert. Wel vindt met het Rijk bestuurlijk afstemmingsoverleg plaats over de mogelijke gevolgen en welke verantwoordelijkheid de provincie hierbij moet nemen. Hij is persoonlijk betrokken bij Europa en de rapporteur geeft uitleg over de stand van zaken. Op eventuele gevolgen dient de provincie zich zeker voor te bereiden, zoals ten aanzien van de douaneactiviteiten. Er is echter veel onzekerheid en weinig directe sturing. Barometer Welvaart en Welzijn: de informatie is afkomstig van de Veiligheidsmonitor van het CBS en veiligheid maakt hier geen onderdeel van uit. De focus ligt op welvaart en welzijn en die cijfers worden opgenomen in de eigen barometer. Eerst dient de invulling van de portefeuille Dierenwelzijn te worden besproken onder andere met de PvdD alvorens wordt besloten over incidenteel en structureel geld. Later deze maand staat een gesprek gepland met een opvangcentrum en de wethouders Dierenwelzijn, ook over de beschikbare middelen. De gedeputeerde komt in een later stadium terug op de resultaten (commissie NLG). Zo mogelijk wordt gebruikt gemaakt van EU-subsidiestromen die helpen bij het uitvoeren van het provinciaal beleid en waarbij zelf de keuze kan worden gemaakt waaraan dit geld besteed kan worden. Het is niet zo dat er subsidies worden toegekend waarmee de provincie wordt gedwongen om tegen haar wil bepaalde zaken aan te pakken. De situatie AEB is geen onderdeel van het IBT-onderzoek want het is een eigen verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit proces wordt niet door de provincie gemonitord of gevolgd en er worden dan ook geen lessen uit getrokken.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat jaarlijks een penetratietest wordt uitgevoerd om te onderzoeken of van buitenaf het automatiseringssysteem van de provincie gekraakt kan

worden. Op basis van de resultaten worden aanbevelingen gedaan. De test kost een paar duizend euro per jaar.

Tweede termijn

Dhr. **Dulfer** (GL) vraagt hoe de provincie er begrotingstechnisch eigenlijk voorstaat, want met het huidige coalitieakkoord en gebaseerd op de septembercirculaire 2018 komt de algemene reserve ruim boven de grens van 80 miljoen euro, de begroting is structureel in evenwicht voor de komende jaren, het weerstandsvermogen heeft een coëfficiënt van 3 terwijl die minimaal 1 moet bedragen en het weerstandsvermogen komt op de langere termijn zelfs uit boven 11,5. Op basis van deze gegevens concludeert de gedeputeerde dat zonder de septembercirculaire de financiële situatie van de provincie als goed tot zeer goed kan worden omschreven. De gedeputeerde waarschuwt de commissie er nu voor dat de septembercirculaire van 2019 gaat tornen aan deze conclusies. Hoe zit dit precies?

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat deze begroting al is opgesteld voordat het nieuwe coalitieakkoord is afgesloten. De extra middelen in de reserves zijn nog niet geactiveerd en dat kan ook niet in de begroting gedaan worden als hier geen zekerheid over bestaat. Het financiële plaatje moet op dit moment kloppen maar een aantal middelen van het coalitieakkoord moet nog geactiveerd en gestort worden. De taakstelling kan nog niet verwerkt worden omdat nog niet duidelijk is waar deze vandaan komt, daarom wordt deze geboekt ten laste van de algemene reserve. Al jarenlang is bekend dat de provincie een hele goede financiële positie heeft maar die goede positie wordt elk jaar minder, dus op een gegeven moment is het zover dat er misschien een keer geld geleend zal moeten gaan worden. Hoewel dit moment steeds verder opschuift in de toekomst, gaat het een keer gebeuren. De komende jaren zal het minder gemakkelijk worden om geld te vinden, mede door allerlei externe omstandigheden en de opcenten die minder meer zullen worden.

Dhr. **Dulfer** (GL) constateert dus dat de provincie er nu goed voorstaat. Hoe ziet de septembercirculaire er precies uit en wanneer komt die op tafel?

Gedeputeerde **Pels** benadrukt dat alles in beweging is. Zij noemt als voorbeeld Pallas waarvoor een voorziening is getroffen. Zij zegt de commissie toe de septembercirculaire 2019 toe te sturen. [1]

De **voorzitter** meldt dat het verslag van deze commissie als advies aan PS wordt aangeboden.

5. <u>Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden</u>

Er zijn geen vragen.

[1] De septembercirculaires zijn te vinden op: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/provinciefonds/circulaires-provinciefonds

6. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

Er zijn geen vragen.

7. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

Dhr. **Hartog** (VVD) zal de vragen over de Uitvoeringsregeling Regionale Samenwerking via mail toesturen.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat haar voorganger heeft toegezegd de commissie regelmatig te informeren over de stand van zaken van het regenbooginitiatief. Vorig jaar zijn er bijeenkomsten georganiseerd. Vooraf is bij de gemeentesecretarissen uitvraag gedaan en daaruit blijkt dat er niet veel enthousiasme is over het organiseren van dergelijke bijeenkomsten. Daarom wordt er nog één bijeenkomst georganiseerd voor bestuurders om na te gaan of hier behoefte aan is of dat het geld en capaciteit beter op een andere manier kunnen worden ingezet. Intern bij de provincie zijn de vacatureteksten aangepast en is de vlag gehesen op coming out-day. Er is gestart met het voeren van gesprekken met verschillende belangenorganisaties en daar gaat men mee door. Er wordt een charter opgesteld waarin de provincie zelf kan opnemen welke stappen worden gezet op de diverse dossiers van diversiteit en welke concrete doelen men wil behalen. Onderdeel daarvan is de roze werkgroep of diversiteitswerkgroep, maar onder de medewerkers lijkt geen grote behoefte te bestaan aan een dergelijke werkgroep. Dus als het niet lukt via een werkgroep, dan zal de betrokkenheid op andere wijze worden vormgegeven. Er zijn extra trainees geworven met een diverse achtergrond voor het regenboogdossier door een actieprogramma inclusiviteit op te stellen, waarin de verschillende rollen van de provincie – als werkgever en verbonden partij – zichtbaar worden gemaakt op het vlak van diversiteit.

8. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
   8.a. Voordracht 'controleprotocol controle jaarrekening 2019

Dhr. **Zoon** (PvdD) vraagt de voorzitter van de rekeningencommissie aan te geven welke verdere invulling en speerpunten wordt gedacht en of hiervoor input nodig is.

Mw. **Bezaan** (PVV) constateert dat op pagina 2 van het protocol inzake de rapporteringstolerantie vermeld staat dat de accountant elke fout of onzekerheid groter of gelijk aan 100.000 euro rapporteert. Is het mogelijk dit bedrag te verlagen naar 50.000 euro? Wat zouden de praktische gevolgen hiervan zijn?

Dhr. **Heijnen**, voorzitter rekeningencommissie, antwoordt dat het protocol is voorgelegd aan de rekeningencommissie en daar waren geen opmerkingen over. Op 10 oktober jl. is met dhr. Dekker en de accountant gesproken over een controleplan waar dit protocol onder ligt, waarin veel aandacht wordt gegeven aan de aanbevelingen van de accountant en aan het verbeterplan Financiële Hygiëne. De rekeningencommissie kan speerpunten meegeven, maar daar moet nog verder over gesproken worden, maar er waren dermate veel aanbevelingen voor de financiële hygiëne, dat het hier waarschijnlijk bij blijft. Deze leggen al een grote focus op de werkzaamheden van de accountant. Rapporteren over afwijkingen boven 100.000 euro was twee keer onderwerp van gesprek met de accountant. Volgens hem is dit al een laag bedrag, want normaliter wordt bij de omvang van de provinciale begroting een bedrag van

300.000 euro gehanteerd. Daarom heeft de rekeningencommissie verzocht het bedrag van 100.000 euro te handhaven.

De **voorzitter** constateert dat de voordracht als hamerstuk aan PS wordt doorgestuurd.

9. B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB-onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)
   9.a. Concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023

De **voorzitter** biedt eerst de gelegenheid voor de commissieleden om onderling te debatteren. Hierna is er gelegenheid voor het stellen van vragen aan GS.

Dhr. **Zaal** (GL) meldt dat GL geen voorstander is van sponsoring, want deze praktijk leidt te vaak tot onduidelijkheid. Bij aanwezigheid van de provincie op evenementen verdient het afsluiten van een dienstverleningsovereenkomst de voorkeur, want zichtbaarheid van de provincie kan gewoon worden ingekocht door middel van het ophangen van spandoeken of het reserveren van een aantal zitplaatsen. Een bovenregionale uitstraling of het stimuleren van het Noord-Hollandse karakter kan ook met subsidies worden gerealiseerd. Bovendien is het subsidiebeleid veel beter uitgewerkt met allerlei voorwaarden en regels voor het toekennen van subsidie, dus daaraan ligt voldoende regelgeving ten grondslag. Bij sponsoring zijn de eisen allemaal niet zo duidelijk en dat is niet wenselijk bij de besteding van een bedrag van 2,4 miljoen euro. Daarom kan er een beter resultaat worden bereikt met de financiële steun van de provincie door het afsluiten van een dienstverleningsovereenkomst eventueel in combinatie met subsidie.

Dhr. **Van den Heuvel** (CU) vraagt zich af hoe het mogelijk is dat het bedrag voor evenementensponsoring in het coalitieakkoord – welk akkoord ondersteund wordt door GL – significant verhoogd is.

Dhr. **Zaal** (GL) ondersteunt deze verhoging nog steeds, maar hij wil het onderwerp in deze discussie in de commissie meer op afstand benaderen.

Ines Kostić (PvdD) meent dat doelen zoals zichtbaarheid van de provincie wel via sponsoring kunnen worden bereikt mits er scherpere eisen worden gesteld aan bijvoorbeeld milieu en dierenwelzijn.

Dhr. **Zaal** (GL) is van mening dat wanneer in een sponsorrelatie eisen worden gesteld aan duurzaamheid en zichtbaarheid, de resultaten moeilijk gemonitord kunnen worden. Wanneer is een evenement duurzaam genoeg? Misschien kunnen hiervoor andere instrumenten worden ingezet.

Mw. **Kuiper** (CDA) vindt het altijd arbitrair en niet zwart/wit vast te stellen of evenementen bovenregionaal en duurzaam zijn. Daarom lijkt het goed om in het beleid op te nemen om ook kleinere evenementen financieel te ondersteunen, daarmee bereikt men meer doelgroepen en wordt de flexibiliteit groter.

Dhr. **Kanik** (D66) meent dat bij kleinere bedragen de provincie in het vaarwater van gemeenten terechtkomt en dat is onwenselijk. Daarom moet de focus van provinciale gelden bovenregionaal zijn en tevens gericht op de kerntaken.

Mw. **Kuiper** (CDA) is van mening dat juist het doel van sponsoring – het vergroten van de zichtbaarheid van de provincie – ook bij kleinere evenementen kan worden bereikt.

Dhr. **Kanik** (D66) vreest dat de provincie dan in het vaarwater van de gemeenten terechtkomt. Indien veel kleine evenementen aanspraak kunnen maken is een bedrag van 2,4 miljoen euro onvoldoende. Juist door sponsoring van bovenregionale evenementen kan de provincie zich onderscheiden.

Mw. **Van Oorsouw** (SP) vraagt zich af wat de burger opschiet met meer zichtbaarheid van de provincie, want die moet gewoon haar werk doen en zorgen voor voldoende voorzieningen voor de burgers. Helpt het ophangen van een spandoek mee aan het vergroten van de zichtbaarheid?

Dhr. **Kanik** (D66) benadrukt dat het juist vaak heel onduidelijk is wat de provincie precies doet, veel mensen weten dat helemaal niet. Juist bij evenementen kan de rol van de provincie verduidelijkt worden door dichter bij de burger te komen. Sponsoring houdt meer in dan enkel het ophangen van een spandoek.

Ines Kostić (PvdD) stelt voor om mensen zelf een evenement te laten uitkiezen dat door de provincie gesponsord kan worden binnen de strikte kaders van natuurinclusiviteit, milieu, duurzaamheid en dierenwelzijn. Met het voeren van een campagne onder andere via social media, ontstaat er zichtbaarheid en wordt de burgerparticipatie gestimuleerd.

Mw. **Van Oorsouw** (SP) vindt dit een goed voorstel, zeker wanneer de vrijkaartjes toegekend worden aan de burgers en niet aan leden van GS en PS of relaties.

Dhr**. Van den Heuvel** (CU) vindt het onwenselijk om belastinggeld uit te geven aan het vergroten van de zichtbaarheid van de provincie of aan relatiemanagement, ter meerdere eer en glorie van de provincie. Wat levert het sponsoren van Jumping Amsterdam de burger concreet op? Het maatschappelijk rendement van relatiemanagement is onvoldoende uitgewerkt. Waarom is er gekozen voor significante verhoging van het budget?

Dhr. **Everduim** (DENK) vindt diversiteit in sponsoring belangrijk, maar dat hoeft niet per se bovenregionaal. De provincie kan zich door middel van sponsoring bijvoorbeeld ook presenteren op een lokaal evenement als Keti Koti in Amsterdam want een dergelijk evenement verdient dat.

Dhr. **Hartog** (VVD) vraagt waar sponsoring op gericht is, kleinschaligheid en lokaal of bovenregionaal? De VVD is voorstander van sponsoring van grote evenementen die kleur geven aan de regio.

Dhr. **Carton** (PvdA) meent dat sponsoring een goed instrument is om in gesprek te gaan met de burgers en dat kan het beste plaatsvinden door het sponsoren van grotere evenementen. Hierbij kan in gesprek worden gegaan over de kerntaken van de provincie en kunnen burgers hun mening geven over hun betrokkenheid bij de provincie. Hij vindt dat ook in evenementensponsoring participatie en duurzaamheid een grotere rol moeten krijgen.

Diversiteit staat alleen in de inleiding vermeld en blijft daarmee onderbelicht. Dit mag als uitgangspunt een grotere focus krijgen.

Dhr. **Zaal** (GL) constateert dat de overige fracties het huidige sponsorbeleid willen handhaven, niet zozeer in de vorm van evenementen maar op een andere manier.
De fracties PvdD, CU, SP sluiten zich hierbij aan.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) kan nog niet aangeven om FvD zich hierbij kan aansluiten vanwege de vragen rondom de basisvoorwaarden van evenementensponsoring, dan wel andere stromingen die onder dit beleid gevoerd gaan worden.

Mw. **Bezaan** (PVV) sluit zich hierbij aan.

Mw. **Kuiper** (CDA) constateert dat de 11 grote regionale evenementen worden voortgezet want die trekken veel publiek. GL focust op de juridische kwestie, namelijk de voorwaarden van sponsoring en het afsluiten van civiele overeenkomsten. Zij vertrouwt GS erop dat zij een weloverwogen voordracht aan PS zullen voorleggen.

Ines Kostić (PvdD) vraagt zich af wat het nut is van het met publiek geld sponsoren van Jumping Amsterdam waar ook grote partijen zoals Mercedes en Air France/KLM aan bijdragen. Er kan beter in een evenement als Keti Koti geïnvesteerd worden, dan is meteen de diversiteit gerealiseerd. Er is geen sprake van vernieuwing in de voorliggende stukken.

Mw. **Kuiper** (CDA) constateert dat de PvdD eigenlijk vraagt om een nadere analyse of onderbouwing van waarom Jumping Amsterdam zo belangrijk is en wat dit toevoegt. Bij deze vraag sluit zij zich aan, maar dit staat los van de vraag of sponsoring een goed instrument is.

Dhr. **Carton** (PvdA) is van mening dat het sponsoren van dergelijke grote evenementen moet bijdragen aan het imago van de provincie, de zichtbaarheid, diversiteit en duurzaamheid en participatie. Het is mogelijk dat op termijn bepaalde evenementen dan worden uitgesloten omdat zij ongeschikt blijken te zijn. In eerste instantie moeten de uitgangspunten worden besproken zodat in de toekomst kan worden onderzocht welke evenementen hierbij passen.

Dhr. **Van den Heuvel** (CU) constateert dat de huidige lijst niet echt aansluit bij deze uitgangspunten.
Dhr. **Carton** (PvdA) is het hiermee eens, maar er is al in het verleden voor gekozen om deze evenementen te sponsoren. Wanneer de uitgangspunten worden aangepast, dan kan het zijn dat er een shift plaatsvindt.

Mw. **Van Oorsouw** (SP) is het ermee eens om de uitgangspunten voor sponsoring van de 11 grote evenementen te heroverwegen. Deze mogen niet automatisch worden voortgezet. Zij pleit ervoor om de minder bovenregionale evenementen juist aanleiding te laten zijn om hiermee in gesprek te gaan, want hiermee kunnen nieuwe groepen mensen bereikt worden.

Ines Kostić (PvdD) benadrukt dat het dierwelzijn in ieder geval onderdeel moet worden van de voorwaarden rond sponsorbeleid, zodat evenementen zoals de landbouwshow in Opmeer worden uitgesloten, want hier gaat het om toprassen en meest productieve soorten. Door dierenwelzijn als voorwaarde op te nemen wordt tevens voorkomen dat dieren worden

mishandeld. De kaders (dieren, mensen, milieu en natuurwelzijn) moeten integraal worden beoordeeld. Zijn GS bereid om deze strikter in te vullen? De landbouwshow Opmeer en Jumping Amsterdam zijn dus niet geschikt voor sponsoring, want het soort eigen gedrag van dieren moet centraal staan. Hoe wordt duurzaamheid ingevuld? Nu staat vermeld "waar mogelijk" onze sponsorbijdrage inzetten voor het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming. 'Waar mogelijk' dient te vervallen, want voor niet maatschappelijke doelen is de markt de juiste partner. Hierbij kan gedacht worden aan het recent vastgestelde afvalinitiatief als kader voor sponsoring. In het kader van diversiteit wordt gesproken over de inzet op Noord-Hollandse cultuur en identiteit, maar wat verstaan GS hieronder? Zijn dat zeil- en dierenshows waar over het algemeen witte mensen van middelbare leeftijd op afkomen? Het doel van sponsoring moet verbreed worden.

Dhr. **Van den Heuvel** (CU) vraagt hoe het vertrouwen in de provincie door sponsoring kan worden vergroot. Waarom is het vergroten van de zichtbaarheid van de provincie als doel benoemd? Waarom wordt gesteld 'waar mogelijk' sponsorbijdragen worden geleverd aan evenementen met een maatschappelijk doel? Het belastinggeld moet juist uitsluitend voor evenementen met een maatschappelijk doel worden ingezet. Hoe draagt sponsoring van evenementen bij aan de profilering en positieve uitstraling van de provincie als maatschappelijke relevant overheidsorganisatie en als aantrekkelijke werkgever en waarom wordt dit als voorwaarde gesteld? Wat wordt bedoeld met de opmerking dat een evenement geen afbreuk mag doen aan de reputatie van de provincie? Hoe wordt dit bepaald? Waarom wordt het bedrag verhoogd van 1,5 naar 2,8 miljoen euro exclusief de grote bedragen voor mega-evenementen zoals SAIL Amsterdam? Er wordt sowieso 600.000 euro per jaar beschikbaar gesteld, 100.000 euro voor WK's en EK's en 700.000 voor SAIL, dus in totaal 3,5 miljoen euro voor evenementensponsoring. Waarom wordt er 150.000 euro aan activering besteed en wat valt hieronder? Hoe denken GS dat sponsoring van Jumping Amsterdam en de Ronde om Texel bijdraagt aan de provinciale doelen en de uitgangspunten ondersteunen?

Mw. **Vastenhouw** (FvD) wil absoluut voorkomen dat GS een voorkeursbeleid hanteren, want FvD staat voor gelijke kansen. De volgende vragen zijn al schriftelijk ingediend, maar worden toch een keer herhaald. Met welke relaties wordt in gesprek gegaan, zoals vermeld op bladzijde 1 en 4 van de bijlage? Op bladzijde 2 staat dat gestreefd wordt naar een combinatie van evenementen waarmee verschillende doelgroepen worden bereikt, waarbij meer aandacht is voor jongeren en inwoners met een migratieachtergrond. Krijgt de doelgroep met een migratieachtergrond voorrang? Wat zijn de kenmerken van jongeren en inwoners met een migratieachtergrond? Valt hier ook een Poolse gastarbeider onder? Waarom wordt voor dit beleid gekozen? Welk deel van de 600.000 euro wordt besteed aan verduurzaming. Dit is niet duidelijk vermeld in de basisvoorwaarden. Wat betekent de Noord-Hollandse identiteit en cultuur en wat betekent dit vooral niet? Wat zijn de gewenste doelgroepen? Is er dan ook sprake van minder gewenste of ongewenste doelgroepen? Wat willen GS bereiken met het op een laagdrempelige manier in gesprek gaan met bewoners en bedrijven en welke relaties worden hiermee bedoeld? Welke instrumenten zijn overwogen om de doelstellingen te bereiken en waarom wordt gekozen voor dit instrument?

Mw. **Bezaan** (PVV) sluit zich aan bij de vragen van de CU en FvD.

Mw. **Kuiper** (CDA) constateert dat er 250.000 euro wordt besteed aan de 11 grote evenementen en na aftrek van EK's en WK's en activering, resteert een bedrag van 125.000

euro voor nieuwe evenementen. Is het mogelijk om wanneer er een sponsoraanvraag wordt ingediend waarmee de provincie regionale doelstellingen kan behalen, een bedrag van 1.000 euro beschikbaar te stellen zodat er meer flexibiliteit ontstaat en er meer doelgroepen bereikt kunnen worden?

Dhr. **Kanik** (D66) leest dat een deel van de sponsorgelden wordt besteed aan verduurzaming. Er worden hierover niet alleen afspraken gemaakt in de overeenkomst, maar ook door het organiseren van kennisuitwisseling over duurzaamheid tussen partners. Graag concrete voorbeelden hiervan.

Dhr. **Zaal** (GL) vraagt of bij sponsoring aan een van de drie voorwaarden moet worden voldaan of gelijktijdig aan alle drie? Welke resultaten van evenementensponsoring uit vorige bestuursperioden zijn meegewogen, wat zijn de belangrijkste lessen en hoe zijn die verwerkt in het nieuwe beleid? Hoe gaat het college beoordelen of de uitonderhandelde punten zoals hospitality rechten en het stimuleren van verduurzaming, inderdaad tot iets leiden? Hoe duurzaam moet een evenement zijn en wanneer is het genoeg? Maakt het college ook aan bestaande sponsorrelaties die worden gecontinueerd, de nieuwe eisen duidelijk? Is het college bereid toe te zeggen dat er vanwege de negatieve gevolgen geen evenementen in natuurgebieden worden gesponsord?

Mw. **Van Oorsouw** (SP) is benieuwd naar de argumentatie van GS voor het vergroten van de zichtbaarheid van de provincie en welk doel daarmee wordt nagestreefd. GS willen subsidiëring inruilen voor sponsoring maar wat is er mis met het subsidiëren van een initiatief van een groep bewoners? Waarom geven GS de voorkeur aan sponsoring in plaats van aan subsidiëring? Subsidie bevordert de transparantie omdat minder wordt uitgegaan van tegenprestaties.

De **voorzitter** schorst de vergadering. De vergadering wordt heropend.

Gedeputeerde **Van der Hoek** benadrukt dat sponsorbeleid een bevoegdheid van het college is, maar zij acht het sponsorbeleid dermate belangrijk dat het ter consultatie wordt voorgelegd aan PS om de fracties de gelegenheid te bieden hun mening kenbaar te maken en suggesties voor het nieuwe beleid mee te geven. Na vandaag komt het voorstel niet meer terug in de commissie. Het is een goed idee om eerst het debat te voeren, maar het is jammer dat hij hier niet aan kan deelnemen want dan hadden er op een eerder moment verduidelijkende vragen gesteld kunnen worden met het oog op de beantwoording van alle vragen.

Mw. **Van Oorsouw** (SP) vraagt wat het college gaat doen met alle opmerkingen die de commissieleden hebben gemaakt.

Gedeputeerde **Van der Hoek** meldt dat het bij deze bespreking niet gaat over de specifieke evenementen waar diverse vragen over gesteld zijn, maar over het beleidskader voor sponsoring. GS zullen op basis van het kader toetsen welke evenementen in aanmerking komen voor voortzetting van sponsoring. Het dierenwelzijn is volgens het college voldoende geborgd onder landelijk en gemeentelijk beleid en daarom zijn GS geen voorstander van het opnemen van extra dierenwelzijnscriteria. Hij zal het document van Jumping Amsterdam over hoe het dierenwelzijn tijdens het evenement wordt gegarandeerd, ter informatie aan de commissie toesturen. Maar als de commissie in meerderheid het voorstel van de PvdD om

dierenwelzijn als criterium op te nemen ondersteunt, dan wordt dat verzoek door GS meegenomen. Het dierenwelzijnsbeleid staat vandaag niet op de agenda, daarover kan een keer apart het gesprek gevoerd worden (commissie NLG). Verzocht is om 'waar mogelijk' in de voorwaarde over duurzaamheid weg te halen. Duurzaamheid moet bevorderd worden, daarom moet een deel van het sponsorgeld besteed worden aan verbetering van duurzaamheid. Deze term wordt gehanteerd zodat er wel inzet op gepleegd wordt, hoewel het niet altijd mogelijk is om duurzaamheid concreet vorm te geven. Sponsoring moet bijdragen aan een maatschappelijk doel, maar dat kan ook zien op een dialoog met de inwoners van Noord-Holland. De woorden 'Noord-Hollandse cultuur en identiteit' zijn niet bedoeld als vast omschreven en gedefinieerde elementen, maar zien juist op omstandigheden en situaties die specifiek in Noord-Holland voorkomen, zoals daar zijn het specifieke Noord-Hollandse landschap, werelderfgoed, watersportgemeenten, de stolpen en gemeenten met specifieke culturele festivals. De sponsorgelden worden getoetst aan het specifieke karakter voor Noord-Holland die in andere provincies niet voorkomen. Indien de commissie een andere formulering wenst, dan zal die wens door de gedeputeerde meegenomen worden naar de bespreking in GS. De sponsoring van Jumping Amsterdam valt als evenement onder het sponsoren van WK en EK-evenementen. Hij constateert dat alle technische vragen weer zijn herhaald maar deze zijn vandaag reeds via mail beantwoord. Hij gaat deze nu niet opnieuw beantwoorden. De politieke vraag van FvD over de Hollandse cultuur en identiteit is al beantwoord. Op de vraag van FvD over waarom jongeren met een migratieachtergrond worden voorgetrokken, antwoordt de gedeputeerde dat hiermee bedoeld wordt dat de provincie heel divers is en dat hiermee zowel EU-migranten als migranten van buiten de EU worden bedoeld. Hiermee wordt aandacht gegeven aan de diversiteit van de inwoners van de provincie, maar het is niet zo dat er doelgroepen worden voorgetrokken.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) meent dat door het onderscheiden van specifieke groepen er minder aandacht wordt gegeven aan andere doelgroepen.

Gedeputeerde **Van der Hoek** antwoordt dat bij het sponsoren van evenementen er meer oog is voor de diversiteit van de mensen in de provincie. Door de ontmoeting en dialoog en uitleg over provinciaal beleid wordt de zichtbaarheid van de provincie vergroot en neemt het vertrouwen toe in de betrokkenheid van de provincie. 'Waar mogelijk' kan gewijzigd worden in dat het maatschappelijk doel in principe leidend moet zijn. Sponsoring draagt bij aan de positieve beeldvorming van de provincie als werkgever. Op een van de evenementen, namelijk Bevrijdingspop, zijn jonge trainees geworven.

Ines Kostić (PvdD) vraagt of dit ook via een subsidieregeling mogelijk is, ook hierbij kunnen voorwaarden gesteld worden zoals het verminderen van afval.

Gedeputeerde **Van der Hoek** meldt dat subsidie wordt ingezet om iets mogelijk te maken terwijl bij sponsoring wordt bijgedragen aan een evenement dat al bestaat en waar de provincie haar zichtbaarheid kan vergroten door het kopen van een aantal stoelen of het organiseren van een side event.

Dhr. **Van den Heuvel** (CU) vraagt zich af hoe bepaald kan worden dat een evenement de reputatie van de provincie niet schaadt. Misschien is dat juist wel het geval bij een evenement zoals Jumping Amsterdam, omdat er belastinggeld wordt uitgegeven aan een evenement dat vanwege de hoge prijzen geen echt publieksevenement meer is.

Gedeputeerde **Van der Hoek** meldt dat evenementen de gelegenheid bieden om allerlei mensen of vertegenwoordigers van allerlei netwerken te ontmoeten, maar ook bieden deze de gelegenheid om met gewone burgers te spreken. Dergelijke ontmoetingen in een informele setting zijn goed om met elkaar in een informele sfeer te communiceren in plaats van enkel tijdens vergaderingen. Het budget is niet verhoogd, het is afgenomen. Eerst stond er 630.000 euro in de begroting en nu is dat 600.000 euro. Er hoeft niet gelijktijdig aan de drie voorwaarden te worden voldaan. Sponsoring mag geen afbreuk doen aan de reputatie van de provincie en van de organisaties wordt verwacht dat zij integere organisaties zijn. GS gaan ook na of er een monitor kan worden opgesteld om te toetsen of de beoogde effecten worden bereikt en of wordt voldaan aan de tegenprestaties. Veranderingen in beleid worden altijd gecommuniceerd met bestaande sponsorrelaties.

Dhr. **Van den Heuvel** (CU) constateert dat in de vorige coalitieakkoord het totale budget voor evenementen voor vier jaar totaal 1,5 miljoen euro hoog was, maar nu is het 600.000 euro per jaar en dat maal vier is 2,4 miljoen euro.

Gedeputeerde **Van der Hoek** zal dit nagaan en hierop terugkomen. Evenementen kunnen ook kleinschalig zijn en daarom kunnen deze ook in natuurgebieden plaatsvinden, maar altijd wordt gecontroleerd of het terrein de belasting kan dragen. Lokale evenementen kunnen toch een regionale uitstraling hebben, zoals Keti Koti in Amsterdam. De gedeputeerde is geen voorstander van het toekennen van hele kleine bedragen van 1.000 euro per evenement, omdat het rendement dan omlaag gaat en het lastiger wordt om afspraken te maken over bijvoorbeeld duurzaamheid en maatschappelijk belang. Men kijkt met name naar de regionale uitstraling, dus ook kleine evenementen komen daarvoor in aanmerking, hoewel deze wel enige omvang moeten hebben. Bovendien kunnen kleinere evenementen ook door gemeenten worden gesponsord, maar een combinatie van provinciale en gemeentelijke sponsoring is ook mogelijk. Hij zal dit aspect mee terugnemen. Verduurzaming kan onder andere worden gerealiseerd door het uitwisselen van kennis tussen sponsorontvangers tijdens bijeenkomsten die de provincie organiseert. Hierdoor kan men van elkaars best practices leren. Bewonersinitiatieven in een wijk vallen onder andere portefeuilles, zoals de portefeuille verduurzaming of energietransitie.

Ines Kostić (PvdD) vraagt hoe onderscheid wordt gemaakt tussen diverse specifieke groepen.

Gedeputeerde **Van der Hoek** vindt het belangrijk dat niet enkel via protestacties of inspraak contact wordt gemaakt met allerlei groepen, maar ook tijdens evenementen kunnen diverse onderwerpen aan de orde komen in de dialoog met burgers en belangengroepen.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) verzoekt om als geen sprake is van minder gewenste of ongewenste doelgroepen, deze tekst uit de concepttekst te verwijderen.

Gedeputeerde **Van der Hoek** meldt dat er geen ongewenste doelgroepen zijn die worden uitgesloten, zo is deze tekst niet bedoeld. Evenementen worden afgezet tegen de vastgestelde criteria voor sponsoring, maar er is wel oog voor het inzetten van het geld voor de gewenste doelgroepen. Voor de periode 2016-2019 was er 625.000 euro per jaar beschikbaar en nu is het bedrag 600.000 euro per jaar waarvan 100.000 voor WK en EK-evenementen en 400.000 euro voor SAIL dat apart in de begroting voor 2020 is opgenomen.

De **voorzitter** verzoekt het college gezien alle vragen en opmerkingen van de Statenleden, het voorstel na aanpassing opnieuw aan de commissie voor te leggen.

Gedeputeerde **Van der Hoek** kan hier nu geen toezegging over doen, hij zal de gevoelens en suggesties van de commissie en het verzoek om de aangepaste tekst opnieuw aan de commissie voor te leggen, meenemen naar GS. Uiteindelijk besluiten GS over het wel of niet opnieuw aan de commissie voorleggen van de concepttekst. Hij zal de commissie informeren over het uiteindelijke besluit van GS.

10. Rondvraag portefeuille dhr. Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

Dhr. **Hoogervorst** (SP) heeft schriftelijke vragen ingediend, waarop het antwoord van GS wordt afgewacht.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) refereert aan agendapunt 13.a. C-agenda. In de reactie van GS wordt gemeld dat deze subsidie alleen op terreinniveau kan worden aangevraagd en dat er geen gegevens beschikbaar zijn over de verschillende branches en omvang van individuele bedrijven. Waarom wil men het subsidieplafond verhogen als er geen zicht bestaat op de resultaten van de subsidie bij de individuele bedrijven?

Gedeputeerde **Van der Hoek** meld dat het bij de toekomstbestendige werklocaties gaat om een subsidieregeling op terreinniveau. Het aanvragen van deze subsidie moet georganiseerd worden via een collectief, de gemeente, ondernemersvereniging of samenwerkingsverband, want individuele bedrijven kunnen deze subsidie niet aanvragen. Daarom kan er ook geen uitsluitsel gegeven worden over de door FvD gevraagde details. Wel wordt gecontroleerd of de maatregelen waarvoor op terreinniveau subsidie wordt verleend, daadwerkelijk worden uitgevoerd. De gedeputeerde benadrukt dat GS wel zicht hebben op de resultaten van de inzet van deze subsidies en zegt toe de commissie hier nader over te informeren.

10.a Consultatie PS over Conceptwetsvoorstel Grondwetwijziging herziening verkiezingswijze Eerste Kamer

Dhr. **Zoon** (PvdD) stelt voor -gelet op de tijd- de behandeling van dit agendapunt schriftelijk af te doen.

De **voorzitter** constateert dat de commissie hiermee akkoord gaat. De schriftelijke bijdragen kunnen tot dinsdag 29 oktober uiterlijk 17.00 uur worden doorgegeven aan mw. De Zwart, de commissiegriffier.

11. Sluiting

De **voorzitter** bedankt mw. Larson voor haar bijdrage aan deze commissie. Zij is vandaag voor het laatst aanwezig aangezien zij is benoemd tot burgemeester van Wijdemeren. Zij dankt alle aanwezigen voor hun de bijdragen en sluit de vergadering.

12. C-agenda algemeen

12.a EFB: Brief GS aan PS inz. Beantwoording vragen naar aanleiding van commissie EFB 16-9-2019 (C-agenda EFB 28-10-2019)

13. C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)
    13.a Economie: brief GS aan PS inz. verhoging plafond uitvoeringsregeling ondersteuning toekomstbestendige werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)
    13.b Bestuur: Brief GS aan PS inz. toezenden uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht 2019-2020 (C-agenda EFB 28-10-2019)
    13.c Arbeidsmarkt: Brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019 (C-agenda EFB 28/10/2019)
    13.d Bestuur: Brief GS inz. Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018 (C-agenda EFB 28/10/2019)
    13.e (Economie) Brief GS evaluatie Uitvoeringsprogramma Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen 2017-2019 en Monitor werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)
14. C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
    14.a (Cultuur) Brief GS aan PS inz. Regionale samenwerking cultuur (vaststellen Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019) (c-agenda EFB 28-10-2019)
    14.b Inkoop: Brief GS aan PS inz. afdoen initiatiefvoorstel “Echt Groene Stroom voor de provincie N-H (C-agenda EFB 28-10-2019)
15. C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)
16. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern Control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)
    16.a (Archief) Brief GS aan PS inz. Archieftoezicht 2018 (c-agenda EFB 28-10-2019)

Spreektijdregeling commissies 2019-2023

Fractie	Vergadering van 3,5 uur
GroenLinks	13 minuten
VVD	13 minuten
FvD (8/9e deel)	11,5 minuten
D66	10 minuten
PvdA	10 minuten
CDA	9 minuten
PvdD	8 minuten
PVV	8 minuten
SP	8 minuten
ChristenUnie	7 minuten
50+ / PvdO	7 minuten
Denk	6 minuten
Fractie Baljeu (afsplitsing, 1/9e deel)	1,5 minuten
GS (ca. 2/5e deel)	45 minuten

Provincie Noord-Holland

Agenda Economie Financiën en Bestuur

Datum	28-10-2019
Tijd	13:15 - 16:45
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Sandra Doevendans
Omschrijving	Deze commissievergadering is openbaar en dus toegankelijk voor publiek. Ook is het mogelijk om in te spreken in de vergadering. Dit kan op punten die ter bespreking staan geagendeerd of tijdens het inloophalfuur op andere punten. Voor het inspreken moet u zich aanmelden. Dat kan bij de commissieadviseur Monique de Zwart: zwartm@noord-holland.nl Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen, of een beperkt aantal, aanmeldingen zijn voor het inloophalfuur zullen de agendapunten vanaf punt 3 ca. 30 minuten eerder beginnen. De vergadering is live te volgen via: noord-holland.stateninformatie.nl/

1 13:15	**Opening en mededelingen**
2 13:20	**Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie horen**
3 13:50	**Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties- en toezeggingenlijsten (de toezeggingenlijst wordt nagezonden).**
3.a	**Vooruitblik komende vergaderingen** Aan de hand van de Strategische Agenda wordt vooruitgekeken naar de komende vergaderingen. Commissieleden kunnen hierbij voorstellen doen voor de agenda's van deze vergaderingen.
4 14:00	**A-agenda Algemeen (portefeuillehouers CdK, mw. Pels, hr. Van der Hoek en de hr. Stigter)**

Provincie Noord-Holland

4.a **Voordracht Begroting 2020 en Memorie van Antwoord.**

Voorstel voor behandeling:

Aan de commissie wordt gevraagd die onderdelen van de Programmabegroting en Memorie van Antwoord te bespreken, waarvoor de commissie verantwoordelijk is (zie bijgevoegd memo).

Het advies van de commissie zal in de vorm van het verslag aan PS worden toegezonden voor de PS vergadering van 11 november 2019.

Toelichting:

In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2020 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Na de eerste lezing in GS op 9 juli is gedurende de zomerperiode het coalitieakkoord verwerkt in de begroting en zijn enkele aanpassingen gedaan n.a.v. de gemaakte opmerkingen bij de eerste lezing.

5 **Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van Dijk behorende punten uit de c-agenda stellen)**

6 **Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Stigter behorende punten uit de c-agenda stellen)**

7 **Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)**

8 **A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en**
15:50 **Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)**

8.a **Voordracht 'Controleprotocol controle jaarrekening 2019**

Voorstel voor behandeling:

Adviseren aan PS over het controle protocol. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 11 november.

De voordracht is ook voor opmerkingen aan de Rekeningencommissie gestuurd. Zij zal richting de commissie EFB nog een advies uitbrengen over de voordracht (wordt nagezonden).

Desgewenst kan de voorzitter van de Rekeningencommissie, de hr. Heijnen, tijdens de vergadering een toelichting geven.

Toelichting:

De Provinciewet schrijft voor dat de Staten één of meer accountants aanwijzen voor de controle van de jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een rapport van bevindingen.

Provinciale Staten hebben aan Publiek Belang Accountants B.V. opdracht verstrekt de accountantscontrole uit te voeren met ingang van de controle van het boekjaar 2018 t/m het boekjaar 2020 met de mogelijkheid tot verlenging met twee keer één jaar. De jaarstukken en het financieel beheer zoals uitgeoefend door of namens het college van Gedeputeerde Staten, zijn object van controle.

Provinciale Staten moeten voor de uitvoering van de accountantscontrole aan een aantal zaken nader invulling geven. Met dit protocol stellen Provinciale Staten nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor de controle van de jaarstukken 2019 en de controle van de

SISA bijlage.

Indien nodig kan het controleprotocol tussentijds bijgesteld worden.

9 **B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk**
16:05 **Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)**

9.a **Concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 .**

Toelichting:

In het coalitieakkoord is evenementensponsoring als nieuw beleid opgenomen. GS leggen PS de concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 voor ter bespreking in de commissie Economie, Financiën en Bestuur. Daarna stellen GS de definitieve uitgangspunten vast.

Voorstel voor behandeling:

Zoals aangekondigd door uw voorzitter in de vorige vergadering wil zij graag het debat in de commissie bevorderen.

Provincie Noord-Holland

Bij agendapunten die zich daarvoor lenen zal daarom gekeken worden of met een ander behandelvoorstel dit bevorderd kan worden.

Bij de uitgangspunten evenementensponsoring willen wij daarom de volgende behandelwijze voorstellen:

- Eerst zal een ronde gemaakt worden in de commissie waar naar uw (korte) standpunt en visie over het stuk worden gevraagd. Daarbij kunt u onderling discussiëren en elkaar bevragen om te kijken waar de overeenkomsten en verschillen liggen (geen vragen aan GS);
- Hierna afronding van de onderlinge discussie en mogelijkheid tot vragen aan en reactie van GS (met mogelijkheid tot korte interrupties van de commissie).

Graag in de voorbereiding van het punt hiermee rekening houden.

10 **Rondvraag portefeuille dhr. Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van der Hoek behorende punten uit de c-agenda stellen)**

10a:
Consultatie PS over Conceptwetsvoorstel Grondwetwijziging herziening verkiezingswijze Eerste Kamer.

11 **Sluiting**

12 **C-agenda Algemeen**

12.a **EFB: Brief GS aan PS inz. Beantwoording vragen naar aanleiding van commissie EFB 16-9-2019 (C-agenda EFB 28-10-2019)**

13 **C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)**

13.a **Economie: brief GS aan PS inz. verhoging plafond uitvoeringsregeling ondersteuning toekomstbestendige werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)**

Op 8 oktober 2018 hebben Gedeputeerde Staten de Uitvoeringsregeling Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties vastgesteld. Met deze uitvoeringsregeling wordt ingezet op het ondersteunen van proces- en onderzoekskosten voor onder meer duurzame maatregelen op

bedrijventerreinen. Op basis van de gebleken behoefte aan ondersteuning wordt het plafond voor dit thema nu verhoogd naar €500.000.

13.b **Bestuur: Brief GS aan PS inz. toezenden uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht 2019-2020 (C-agenda EFB 28-10-2019)**

Het voorliggende plan is het tweede Uitvoeringsplan op basis van het Beleid Interbestuurlijk toezicht 2018-2021. Het bevat een beschrijving van de manier waarop er in 2019 en 2020 invulling zal worden gegeven aan het reguliere systematische toezicht en welke keuzen er daarnaast voor thema's en praktijkonderzoeken worden gemaakt. Het voorliggende Uitvoeringsplan zal op de provinciale website worden gepubliceerd.

13.c **Arbeidsmark: Brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019 (C-agenda EFB 28/10/2019)**

In de Monitor Arbeidsmarkt 2019 wordt de stand van zaken gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt. De monitor geeft onder meer inzicht in de opbouw van de beroepsbevolking, werkgelegenheid, werkloosheid, aantal leerlingen, uitkeringen en vacatures.

13.d **Bestuur: Brief GS inz. Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018 (C-agenda EFB 28/10/2019)**

Een belangrijke taak van de provincie Noord-Holland is toezicht houden op de taken van gemeenten en waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. De provincie Noord-Holland maakt jaarlijks de beoordelingsresultaten van het Interbestuurlijk Toezicht openbaar. Het vastgestelde jaarverslag 2018 en de resultaten van de beoordelingen van alle gemeenten over 2018 worden op de provinciale website vermeld.

13.e **(Economie) Brief GS evaluatie Uitvoeringsprogramma Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen 2017-2019 en Monitor werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)**

Het uitvoeringsprogramma Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen 2017-2019 is een programma ter bevordering van de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen en kantorenlocaties. De werking van de subsidieregelingen die daaronder vallen is geëvalueerd. De Monitor Werklocaties 2019 geeft informatie over feitelijke ontwikkelingen op bedrijventerreinen, kantoorlocaties en gemengde locaties. De werklocatiemarkt

is in evenwicht, de kantorenleegstand is verder gedaald en er zijn meer bedrijfskavels uitgegeven.

14 **C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)**

14.a **(Cultuur) Brief GS aan PS inz. Regionale samenwerking cultuur (vaststellen Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019) (c-agenda EFB 28-10-2019)**

De provincie zet zich in voor een goed regionaal bereikbaar en toegankelijk cultureel aanbod in Noord-Holland. Hierbij is regionale afstemming belangrijk. Met de Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019 ondersteunen wij gemeenten en culturele instellingen om regionaal samen te werken op het gebied van cultuur.

14.b **Inkoop: Brief GS aan PS inz. afdoen initiatiefvoorstel "Echt Groene Stroom voor de provincie N-H (C-agenda EFB 28-10-2019)**

15 **C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)**

16 **C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)**

16.a **(Archief) Brief GS aan PS inz. Archieftoezicht 2018 (c-genda EFB 28-10-2019)**

Conform de archiefverordening 2014 dient de provinciearchivaris jaarlijks rapport uit te brengen aan GS over het uitgevoerde toezicht op de provinciale archieven. Bijgaand verslag betreft de archiefinspectie over het jaar 2018.

Technische vragen cie <EFB, 28-10-2019>

<table>
<tr><th>nr</th><th>Partij en indiener</th><th>Punt</th><th>Gedeputeerde</th><th>Onderwerp</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td>1</td><td>CDA, mw. Kuiper-Kuijpers</td><td>9a</td><td>Hr. Van der Hoek</td><td>Concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023</td><td>1. Voor de evenementensponsoring is een bedrag ad. € 600.000 per jaar beschikbaar gesteld. Voorgesteld wordt om met 11 evenementen, mede gezien de succesvolle samenwerking in het verleden, een sponsorovereenkomst af te sluiten. Kunt u een indicatie geven welk bedrag dan resteert van voornoemde € 600.000 voor overige evenementen?

2. Is het juist dat van het resterende bedrag vervolgens € 100.000 per jaar wordt gereserveerd voor de sponsoring van EK’s en WK’s?</td><td>1.
<table><tr><td>Verdeling sponsorbudget</td><td>Per jaar:</td></tr><tr><td>Beeldbepalende evenementen</td><td>€ 225.000,-</td></tr><tr><td>EK’s en WK’s</td><td>€ 100.000,-</td></tr><tr><td>Nieuwe evenementen</td><td>€ 125.000,-</td></tr><tr><td>Activering</td><td>€ 150.000,-</td></tr><tr><td>totaal</td><td>€ 600.000,-</td></tr></table>
2.
Ja, zie tabel bij antwoord 1</td></tr>
</table>

Technische vragen cie <EFB, 28-10-2019>						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					3. Er staat in het concept vermeld dat ongeveer een kwart van € 600.000,-- zal worden ingezet voor activering. Gaarne een toelichting daarop.	3. Om de doelstellingen van de provincie te realiseren zet de provincie aanvullende eigen, provinciale, activiteiten (merk-activatie) in en waar mogelijk inzet van provinciebestuurders. Zo wordt een hoger rendement uit sponsoring behaald. Hierover worden met de organisatie afspraken gemaakt. Het kan bijvoorbeeld gaan om: • het zichtbaar maken van beleid/beleidsprojecten door middel van een of meer infostands bij het evenement, advertorials, promotiefilms, social media, brochures, etc. of voorafgaand aan een evenement in huis-aan-huis kranten; • op het evenementen gelegenheid creëren voor participatie en actief met inwoners en stakeholders in gesprek te gaan (vgl. de campagne rond de Omgevingsvisie);

Technische vragen cie <EFB, 28-10-2019>						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					4. Jaarlijks wordt bepaald welke overige evenementen in aanmerking komen voor	• een actieve rol van bestuurders tijdens het evenement, zoals het verzorgen van een opening, startschot, prijsuitreiking, discussiefora, etc.; • het meenemen van een gesponsord evenement in een eigen social media campagne; • het inzetten van acties ter promotie van een evenement bijv. via een prijsvraag of win-actie; • op het te sponsoren evenement aandacht vragen voor vacatures bij de provincie (in het kader van onze arbeidsmarktcampagnes). Ook de kosten voor relatieontvangsten worden uit het activatiebudget gefinancierd. 4. Het wie het eerst komt, die het eerst maalt principe gaat niet op. Sponsoraanvragen worden aan de hand van onze uitgangspunten beoordeeld, waarbij we streven naar

Technische vragen cie <EFB, 28-10-2019>						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					sponsoring en of zij voor een meerjarige sponsoringsovereenkomst in aanmerking komen omdat zij als beeldbepalend worden beschouwd. Als er meer aanvragen zijn voor sponsoring van in aanmerking komende evenementen dan dat er middelen beschikbaar zijn, hoe gaat de afweging dan? Wie het eerst komt, die het eerst maalt? 5. In het concept wordt uitgegaan van evenementen met een bovenregionale uitstraling. Heeft dit tot gevolg dat er geen enkele (financiële) ondersteuning meer mogelijk is voor	variatie in thema's, spreiding in tijd en ruimte en variatie tussen typen evenementen. We gaan in gesprek met de organisatoren van die evenementen die aan onze uitgangspunten voldoen. We kijken naar de mogelijkheden die een evenement biedt om onze doelstellingen te realiseren, bijvoorbeeld op het gebied van verduurzaming of diversiteit. De omvang van het sponsorbedrag is gerelateerd aan de marktwaarde van de ingekochte tegenprestaties. 5. Vanuit evenementensponsoring dragen we alleen bij aan evenementen met een bovenregionale uitstraling. (Financiële) ondersteuning voor kleinere regionale evenementen is dus vanuit evenementensponsoring niet te verwachten.

Technische vragen cie <EFB, 28-10-2019>						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					kleinere regionale evenementen?	
2						
3						
4						
5						
6						

- **Rondvraag Joyce Vastenhouw aan gedeputeerde Van der Hoek, EFB-commissie 28 oktober 2019**

Verhoging Subsidieplafond Uitvoeringsregeling ondersteuning toekomstbestendige werklocaties (C-Agenda, punt 13.a.)

- Wat voor bedrijven maken gebruik van deze subsidie?

De subsidieregeling wordt op terreinniveau aangevraagd en staat open voor gemeenten, ondernemersverenigingen en andere samenwerkingsverbanden op bedrijventerreinen. Dit zijn bijvoorbeeld parkmanagementorganisaties of besturen van een BIZ (bedrijveninvesteringszones). Deze verenigingen vragen dan namens de aangesloten (MKB-)ondernemers op een terrein de subsidie aan.

- Maakt het MKB gebruik van deze subsidie?

Zie antwoord op bovenstaande vraag

- In welke branches maken bedrijven (vooral) gebruik van deze subsidie

Omdat deze subsidie alleen op terreinniveau kan worden aangevraagd hebben wij geen gegevens over de specifieke branches van individuele bedrijven.

- Hoeveel FTE's (*Full Time Employments)* hebben deze bedrijven?

Omdat de subsidie alleen op terreinniveau kan worden aangevraagd hebben wij geen gegevens over de fte van individuele bedrijven.

- Op welke manier worden MKB's op de hoogte gebracht van deze subsidie?

Wij hebben sinds een jaar opdracht gegeven aan twee aanjagers om onder meer duurzaamheidsmaatregelen te verkennen op bedrijventerreinen. Tijdens deze verkenning brengen deze aanjagers de subsidie onder de aandacht bij ondernemersverenigingen als een financiële prikkel om duurzaamheidsmaatregelen op te zetten.

- Wat is het verschil tussen 'verduurzamen' en 'toekomstbestendig maken' van een werklocatie?

Wij zien verduurzamen als een van de maatregelen om werklocaties toekomstbestendig te maken. Verduurzamen wordt gezien als het initiëren van verschillende duurzaamheidsmaatregelen (zoals zonnepanelen, warmtepompen) op een bedrijventerreinen.

Technische vragen van het Statenlid (FvD) Ralf Dekker n.a.v. 'Memorie van Antwoord bij de Programmabegroting 2020'

Naar aanleiding van de beantwoording op vraag 212

1 Primair – en in algemene zin – vraagt Forum voor Democratie zich naar aanleiding van het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 212 het volgende af: 'Welke belangen heeft de Europese Unie in de Noord-Hollandse landbouw? Meer specifiek: wat, welk beleid, en welke effecten beoogt de Europese Unie in de Noord-Hollandse landbouw te bewerkstelligen?'

Antwoord 1: het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) is gericht op de productiviteit van de landbouw, het landbouwinkomen, stabilisatie van de markt en de voedselvoorziening en prijzen. Tevens moet het GLB verenigbaar zijn met andere Europese beleidsterreinen zoals gezondheid, water, milieu en biodiversiteit. Dit beleid is in ontwikkeling. Voor de verdieping van de actuele discussies verwijs ik u verder naar de website over het GLB voor Nederland https://toekomstglb.nl/over-het-glb/glb-in-het-kort.

2 De formulering van het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 212, impliceert dat de subsidie op het 'Gemeenschappelijk Landbouwbeleid' buiten 'de regie' van de Provincie valt, terwijl voor de provincie Noord-Holland daar kennelijk wel een cofinancieringverplichting bestaat. Forum voor Democratie vraagt zich af: 'Is dit juist? Ten tweede: om welke bedragen gaat het hier, en welke Noord-Hollandse landbouw-onderwerpen betreft deze subsidie?'

Antwoord 2: Nee, het GLB kent twee pijlers (fondsen). Circa 90% van alle Europese gelden voor de landbouw in Nederland, betreft pijler 1 en gaat naar inkomenssteun. Het Rijk en Europa bepalen hiervoor de regels, de provincies hebben hierin geen rol of bevoegdheid. De provincies hebben wel een belangrijke rol in het deel van het GLB dat is gericht op het plattelandsontwikkeling. Dat is via het POP3 dat wordt gefinancierd uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Deze pijler 2 betreft 'slechts' circa 10% van de totale Europese middelen voor de landbouw die Nederland ontvangt. Ons aandeel is ca € 61 mln uit pijler 2 voor het POP3 in de periode 2014-2020. Deze Europese gelden zetten wij in voor onze doelen voor de landbouw en plattelandsontwikkeling.

3 Naar aanleiding van het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 212, vraagt Forum voor Democratie zich af: “Op welke wijze is GS voornemens het Landbouwfonds aan te wenden in hun beleid ten aanzien van de, door hun beoogde, ‘Plattelandsontwikkeling’, ‘de agrarische sector’ en ‘het platteland in Noord-Holland’?” Tot slot: ‘wat beoogt GS met dit landbouwfonds te doen ten opzichte van de Noord-Hollandse boeren?”

Antwoord 3: de POP3 middelen zetten wij voor het overgrote deel in op de doelen zoals die staan vermeld in de vigerende beleid voor landbouw, water en natuur zoals het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB), de verbetering van het waterbeheersysteem en kennis en innovatie gericht op de vermindering van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, hernieuwbare energie en waterbeheer. De nieuwe periode is nog in voorbereiding, zie antwoord 1.

4 Naar aanleiding van het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 212: ‘Op welke wijze werkt het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid door in de provincie Noord-Holland? In welke mate worden de huidige Noord-Hollandse landbouwkeuzes beïnvloed door GLB?’

Antwoord 4: het GLB is sterk bepalend voor de grondgebonden landbouw omdat alle bedrijven inkomenssteun ontvangen (pijler 1). Voor veel bedrijven in onze provincie is dit bepalend of zij voldoende inkomen kunnen verwerven. Circa 90% van alle Europese gelden voor de landbouw in Nederland gaat naar dit doel. Het Rijk en Europa bepalen hiervoor de regels, de provincies hebben hierin geen rol of bevoegdheid. De provincies hebben wel een belangrijke rol in het deel van het GLB dat is gericht op het plattelandsontwikkeling. Dat is via het POP3. Dit betreft circa 10% van de Europese middelen voor de landbouw die Nederland ontvangt. Deze Europese gelden zetten wij in voor onze doelen voor de landbouw en plattelandsontwikkeling. De Europese inkomenssteun voor de landbouw heeft grote invloed op de impact van ons beleid voor de landbouw. De steun versterkt de economische positie van onze bedrijven. De gelden voor plattelandsontwikkeling kunnen wij via het POP3 inzetten op onze doelen en ondersteunen daarmee onze beleid. Onze keuzes voor plattelandsontwikkeling worden daarom in positieve zin versterkt door het GLB.

5 Naar aanleiding van de beantwoording van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 212, vraagt FvD zich af: Stroken de Noord-Hollandse doelen per definitie met die van de EU? Zo nee: waar zouden deze belangen uiteen kunnen lopen? Tot slot: hoe handelt GS wanneer het Noord-Hollandse belang niet strookt met dat van de EU?' Dit is een politieke vraag. U kunt deze tijdens de commissievergadering stellen.

6 Naar aanleiding van de beantwoording van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 212, constateert FvD dat het 'Interreg' fonds ziet op Europese 'grensvervaging'. Wij vragen ons af: 'Met welke Europese regio's wil Noord-Holland samenwerken, en waarom is dit belangrijk?' **Antwoord 6: Noord-Holland werkt in Interreg verband hoofdzakelijk samen met West-Europese landen.**

Dat levert (financiële) kansen op die we willen verzilveren, bijvoorbeeld op de beleidsterreinen milieu, landbouw, energie en klimaatbeleid. Noord-Holland benut Europese Interreg subsidies omdat het de slagkracht van provinciale doelstellingen vergroot doordat Europese subsidies als vliegwiel werken voor het aanjagen van private investeringen en het daarmee een belangrijke impuls voor Noord-Holland vormt. Het versterkt de innovatiekracht, maakt overdracht van kennis en ontwikkeling van nieuwe technologieën mogelijk, schept werkgelegenheid en er wordt optimaal geprofiteerd van belangrijke Europese netwerken en samenwerkingsverbanden. Noord-Holland versnelt en verbetert hiermee niet alleen de economische groei, maar pakt ook prioritaire provinciale opgaven zoals de energietransitie, CO2-reductie, slim transport en de circulaire economie aan. Projecten die in aanmerking willen komen voor een Europese subsidie moeten altijd aansluiten bij het provinciaal beleid.

7 In het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 212, staat de volgende zinsnede: *'Ook zijn Kansen voor West en Interreg de énige Europese subsidiestromen waar de provincie een daadwerkelijke regie / sturende rol in heeft.'* Forum voor Democratie vraagt zich naar aanleiding hiervan af: 'Hoe ziet deze 'regie /sturende rol' van GS eruit? Hoe geeft GS hieraan invulling? Wat betekent dit voor de subsidiestromen ten aanzien waarvan de provincie géén regie / sturende rol in heeft?'

Antwoord 7: Interreg, Kansen voor West en POP3 zijn subsidiestromen waarbij de provincies een bepalende en sturende rol hebben. Provincies zijn niet alleen mede verantwoordelijk voor de onderhandelingen over de nieuwe

fondsenperiode en het opstellen van de Operationele Programma's, maar ook voor de uitvoering ervan. Dat wil zeggen dat alleen projecten die aansluiten bij het provinciaal beleid in aanmerking komen voor deze Europese subsidies. . Zo is de provincie voor het POP3 verantwoordelijk voor de openstelling van subsidieregeling, waarbij wij de regeling kunnen richten op bijvoorbeeld specifieke gebieden, sectoren of thema's. Bovendien is onze regierol er sterk op gericht de Europese middelen efficiënt en tijdig te benutten. Het zijn dus geen programma's die centraal uit Brussel worden geregeld, maar het zijn EU programma's dóór en vóór de regio. Dit in tegenstelling tot de centraal gestuurde Europese subsidies die veel meer gericht zijn op de uitvoering van het Europese beleid (zoals Horizon2020). Deze subsidiestromen hebben een minder groot multiplier effect dan de provincie gestuurde Europese subsidies.

8 In het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 212, is de volgende zinsnede opgenomen: *'De fondsen dragen bij aan de realisatie van onze doelen voor een duurzame en vitale economie en platteland.'* Onze vraag luidt: 'wat zijn deze doelen van GS voor een duurzame en vitale economie en platteland? Hoe ziet deze duurzaamheid en vitaliteit op het platteland er – in concreto – uit?'

Antwoord 8: De POP3 middelen zetten wij voor het overgrote deel in op de doelen zoals die staan vermeld in de vigerende beleid voor landbouw, water en natuur. Dan gaat het om het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB), de verbetering van het waterbeheersysteem, kennis en innovatie gericht op de vermindering van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, hernieuwbare energie en waterbeheer.

Naar aanleiding van de beantwoording op (FvD) vraag 213

9 Naar aanleiding van het antwoord van GS op (FvD) vraag 213, luidt onze vervolgvraag: 'Om welke bijdrage voor provincie Zeeland gaat het hier precies?

Antwoord 9: In 2017 heeft een commissie in opdracht van het IPO onderzoek gedaan naar de financiële problematiek van de provincie Zeeland. Deze

commissie heeft aanbevolen dat de overige provincies op één onderdeel de provincie Zeeland tegemoet komen in de vorm van een jaarlijkse bijdrage voor een periode van drie jaar. Dit voorstel voorziet in een bijdrage van Noord-Holland in de jaren 2018, 2019 en 2020 van elk jaar € 0,6 miljoen. Dit voorstel is via een aparte voordracht aan PS voorgelegd en vastgesteld in de vergadering van PS van 23 april 2018.

10 Naar aanleiding van het antwoord van GS op (FvD) vraag 213, constateren wij dat enkele van onze vragen helaas onbeantwoord blijven. Forum voor Democratie vraagt zich dan ook af: 'Door hoeveel mensen wordt het Europateam bemand? Wat zijn hiervan de kosten? Voorts: welke EU-belangen spelen met betrekking tot het Europateam en lopen deze per definitie parallel aan die van de provincie? Ten derde: op welke wijze dragen de fondsen effectief bij aan het realiseren van de doelen?'

Antwoord 10:

Zoals in de begroting 2020 staat vermeldt is er een Europateam, waarvan twee leden permanent in Brussel zijn om relevante ontwikkelingen tijdig te signaleren en om te lobbyen voor Noord-Hollandse belangen. De kosten voor de inzet van het Europateam staan vermeld in de begroting onder de noemer Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau. Het team bestaat uit 6 mensen die met wisselende tijdsinzet aan dit onderwerp werken.

Het Europateam werkt om Noord-Hollandse belangen in Europa te behartigen naast onze bestuurlijk inzet.

Dit zijn ambtenaren in dienst van de provincie Noord-Holland, zij werken dus voor GS van Noord-Holland. Het budget komend uit Europese fondsen werkt versterkend aan het door PS vastgestelde beleid.

11 Op basis van het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 214, vragen wij ons af: 'Om welke innovaties binnen het MKB gaat het hier precies?'

Antwoord 11: Het gaat om innovaties op het gebied van de energietransitie, circulaire economie, klimaatverandering, duurzaam en slim transport, maritieme industrie, digitalisering, CO2-reductie.

12 Naar aanleiding van het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 214, vragen wij ons af: ‘Hoe ziet GS deze Noord-Hollandse plattelandsontwikkeling precies voor zich, en op welke wijze is zij voornemens de subsidies, die zij tracht te verwerven, hiervoor aan te wenden?’

Antwoord 12: zie ons antwoord op vraag 7 en 8 waarbij wij zijn ingegaan op onze regierol en de mogelijkheden om de POP3 middelen te richten op onze doelen. Voor de periode vanaf 2021 stellen provincies samen met het Rijk een nieuw programma op. Hierover zullen wij u later informeren.

Naar aanleiding van de beantwoording op (FvD) vraag 217

13 Tot slot, naar aanleiding van het antwoord van gedeputeerde Van der Hoek op (FvD) vraag 217, vragen wij ons af waarom de situatie inzake AEB, en het handelen van de provincie daaromtrent niet is opgenomen in het ‘Interbestuurlijk Rapport’. En voorts vragen wij: ‘Is GS van mening dat zij tekort is geschoten, of mogelijk meer had kunnen doen, in het toezicht op de Gemeente Amsterdam inzake AEB? De mogelijkheid tot sturing ontbreekt weliswaar, maar is er wat GS betreft voldoende toezicht op de Gemeente Amsterdam gehouden? Zijn er verbeterpunten? Zou in de toekomst een dergelijke kwestie zich weer voor kunnen doen? Kan de kwaliteit van overheden zoals gemeenten, zoals opgenomen in het coalitieakkoord, nog voldoende geborgd worden?’ Dit is een politieke vraag, u kunt deze tijdens de commissievergadering stellen.

Technische vragen Joyce Vastenhouw t.a.v. EFB-commissie 28 oktober 2019

Evenementensponsoring (B-Agenda, punt 9.a)

Vraag 1 In het document 'Bijlage 1277725/1277745' bij 'Uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 (concept 5.0)' wordt op de pagina's 1 en 4 gerept over in gesprek gaan met 'relaties'. Forum voor Democratie vraagt: 'Op welke relaties doelt GS hier?'

Antwoord 1 Het gaat hier om relaties in brede zin: bestuurders, inwoners, ondernemers, brancheverenigingen etc.

Vraag 2 Op pagina 2 van 'Bijlage 1277725/1277745' staat: *'Nieuw hierbij is dat we streven naar een combinatie van evenementen waarmee we verschillende doelgroepen bereiken, waarbij bijvoorbeeld meer aandacht is voor jongeren en inwoners met een migratieachtergrond.'* Onze vragen luiden: Krijgt deze doelgroep (met een immigratieachtergrond) voorrang op ouderen en jongeren in het algemeen? Valt onder 'migratieachtergrond' bijvoorbeeld ook een Poolse gastarbeider? En ten derde: wat zijn de kenmerken van jongeren en inwoners met een migratie-achtergrond?'

Antwoord 2 Nee. Met 'inwoners met een migratieachtergrond' bedoelen we zowel EU-migranten als migranten van buiten de EU. De kenmerken hebben betrekking op hun leeftijd en/of hun achtergrond.

Vraag 3 Op pagina 2 van 'Bijlage 1277725/1277745', staat: *'Hierbij zetten we, waar mogelijk, onze sponsorbijdrage in voor het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming van het evenement of participatie.'* Onze vraag luidt: 'Hoeveel – welk percentage – van de gereserveerde €600.000 gaat er als bijdrage naar 'verduurzaming', nu dit niet staat opgenomen onder basisvoorwaarden?'

Antwoord 3 Dit percentage kan per evenement verschillen en hangt af van de mogelijkheden die bij het evenement te realiseren zijn.

Vraag 4 Op pagina 2 van 'Bijlage 1277725/1277745', onder 'basisvoorwaarden' sub d, staat deze zinsnede: *'[…] passen bij de Noord-Hollandse identiteit en cultuur en waar mogelijk kenmerkende Noord-Hollandse locaties voor het voetlicht brengen.'* Forum voor Democratie vraagt zich af: "Wat is deze 'Noord-Hollandse identiteit en cultuur' volgens GS precies, en wat is deze niet?"

Antwoord 4 Dit is een politieke vraag. U kunt deze vraag tijdens de commissie stellen.

Vraag 5 Op pagina 3 van 'Bijlage 1277725/1277745', onder 'basisvoorwaarden' sub i, staat: '*spreiding over de diverse gewenste doelgroepen;'*. FvD vraagt: 'Wat zijn deze gewenste doelgroepen? Nu deze stelling impliceert dat er ook ongewenste, of althans minder gewenste doelgroepen zijn, vraagt FvD zich af wat volgens GS ongewenste, of minder gewenste doelgroepen zijn.'

Antwoord 5 Er is geen sprake van minder gewenste doelgroepen en er wordt geen onderscheid gemaakt.

Vraag 6 Op pagina 3 van 'Bijlage 1277725/1277745', staat onder het punt sponsorovereenkomsten van vier jaar, voor beeldbepalende evenementen: *'ondernemingsverkiezingen Noord-Holland (MKB)'.* FvD vraagt zich af: 'Stel: je bent finalist en behoort tot een ongewenste, of minder gewenste doelgroep, kan je dan nog winnen?'

Antwoord 6 Dit is een verkeerde veronderstelling. Er wordt geen onderscheid gemaakt in doelgroepen. De beoordeling gaat over de volgende criteria:

- Strategie/Visie
- Communicatie
- Personeel
- Financieel
- MVO
- Regionale betrokkenheid
- Kennis / Innovatie

Vraag 7 Op pagina 4 van 'Bijlage 1277725/1277745' staat het volgende: *'Evenementen zijn een ideale gelegenheid om op een laagdrempelige manier met inwoners, partners en andere relaties in gesprek te gaan. Dat kan op verschillende manieren, waarbij vaak een mix wordt gekozen van een relatiebijeenkomst in het kader van het evenement, het onder de aandacht brengen van een bepaald beleidsthema bij het publiek (bijv. met een paviljoen) of door interactie met de bezoekers tot stand te brengen.'* Onze vragen luiden: 'Wat wil GS hiermee bereiken; en op welke relaties doelt GS hier? Ten derde: waarom

denkt GS dat het spreken van mensen op dergelijke evenementen een representatief beeld geeft van inwoners van Noord-Holland? Geeft dit geen vertekend beeld?'

Antwoord 7 Communicatie en participatie over provinciebeleid en projecten. Zie vraag 1. Een evenement is slechts één van de communicatiemiddelen om inwoners te betrekken bij provinciebeleid en is niet bedoeld om een representatief beeld te verkrijgen.

Verslag concept

Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

Datum	:	16 september 2019
Commissievoorzitter (plv.)	:	mw. S. Doevendans
Commissiegriffier	:	mw. M. de Zwart
Telefoonnummer/e-mail	:	zwartm@noord-holland.nl

Aanwezig:		
Commissievoorzitter		mw. S. Doevendans
Commissiegriffier		mw. M. de Zwart
Leden van de commissie	FvD	mw. J. Vastenhouw
	GL	dhr. G. Zaal, dhr. J. Dulfer
	VVD	mw. C. Larson, dhr. G. Hartog
	D66	dhr. E. Kanik, mw. A. Kapitein
	PvdA	dhr. J. Carton
	PVV	mw. I. Bezaan
	SP	dhr. E. Smaling, mw. M. van Oorsouw
	CDA	dhr. D. Heijnen, mw. C. Kuiper
	PvdD	mw. I. Kostić, dhr. F. Zoon
	50PLUS/PvdO)	mw. W. van Soest
	CU	dhr. M. Klein, dhr. G. van den Heuvel
	DENK	---
Afwezig met bericht		dhr. R. Baljeu (Fractie Baljeu), dhr. J. Hollebeek (PvdD), mw. R. Kocken (GL), mw. Nanninga (FvD), mw. I. Vos (DENK)
Gedeputeerden		mw. Z. Pels, dhr. J. van der Hoek, dhr. A. Tekin
Notulist		Verslagbureau Moneypenny/mw. H. Mutsaerts

Agenda

1. Opening en mededelingen
   1.a. Notitie werkwijze Statencommissies 2019-2023
2. Rondvraag
   2.a. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden
   2.b. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

3. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan, maar wel tot de portefeuille van de commissie horen
4. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijst
5. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
   5.a. Verbonden Partijen: Brief GS aan PS inzake evaluatie verbonden partijen 2019 (B-agenda EFB 16-09-19)
   5.b. Rondvraag portefeuille dhr. Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden
6. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
   6.a. Financiën: Wijziging Verordening nazorgheffing stortplaatsen provincie (A-Agenda Commissie EFB 16 september 2019
   6.b. Financiën: Derde begrotingswijziging 2019 (A-Agenda Commissie EFB 16 september 2019)
7. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden
8. B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB-onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)
   8.a. Aanbevelingen inzake de behandeling van het Europadossier
9. Sluiting
10. C-agenda algemeen
    10.a Heel PS: Mail MRA met bijlagen inz. agenda regiegroep, verantwoording 2018 en globale begroting 2020 (de conceptbegroting en het werkplan 2020 zullen u naar alle waarschijnlijkheid in september 2019 ter consultatie worden aangeboden; commissie RWK is trekkende commissie))
    10.b Heel PS: Maandelijks MRA Raads en Statenleden bericht - editie 25 (C-agenda tzt)
    10.c Heel PS: Maandelijks MRA Raads en Statenleden bericht - editie 24
    10.d (heel PS): Maandelijks MRA Raads en Statenleden Bericht - editie 28
    10.e Randstedelijke Rekenkamer: Vastgestelde 1e begrotingswijziging 2019 & Begroting 2020 Randstedelijke Rekenkamer (tzt C-agenda)
    10.f Randstedelijke Rekenkamer: Jaarstukken 2018 Randstedelijke Rekenkamer (C-agenda na verkiezingen)
    10.g Algemeen: Rapport Rekenkamer over opvolging aanbevelingen (C-agenda NLG 9 september 2019 en EFB 16 september 2019 (ivm de onderwerpen is NLG de trekkende commissie)
    10.h (heel PS) Brief GS aan PS inz. Portefeuilleverdeling college van GS 2019-2023 In de vergadering van Provinciale Staten van 17 juni 2019 zijn de leden van het college van Gedeputeerde Staten 2019-2023 benoemd. Het nieuwe college heeft een besluit genomen over de onderlinge taakverdeling.
11. C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB-onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)
    11.0.a RO/Economie: Brief GS aan PS inz. WOB-verzoek zonneweide Jaagweg d.d. 6 februari 2019 (C-agenda tzt)

Op 6 februari 2019 is openbaarmaking gevraagd van alle documenten die betrekking hebben op de beoogde zonneweide Jaagweg (in brede zin) te Berkhout, gemeente Koggenland. Aanvrager heeft eerder een dergelijk verzoek gedaan waarmee alle stukken tot 25 juni 2018 reeds (deels) openbaar zijn gemaakt. In het kader van een ander verzoek van eenzelfde brede strekking hebben GS daarnaast op 5 maart jl. een nader besluit genomen tot openbaarmaking. Met het voorliggende besluit wordt deze lijst aangevuld tot en met 8 februari 2019, te weten de ontvangstdatum van het huidige verzoek.

11.0.b Economie: Wijzigen en openstellen UVR HIRB 2017, tender 2019
De subsidieregeling HIRB die is gericht op het aanpakken van de veroudering van, en het investeren in de vitaliteit van bedrijventerreinen wordt van 2 april t/m 9 mei weer opengesteld. De regeling is enigszins gewijzigd en geeft nu ook voor recent met HIRB-subsidie geherstructureerde bedrijventerreinen een mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor maatregelen ten behoeve van verbetering van het aanzicht en de duurzaamheid van bedrijfspanden op het terrein.

11.0.c Economie: Open brief - Reactie van Economisch Forum op het collegeprogramma NH t.a.v. GS en PS van Noord-Holland (tzt C-agenda)

11.0.d Economie: mail en brochure van Koninklijke Inretail inz. maak werk van provinciaal retailbeleid

11.0.e Economie: GS aan PS inz. Wob-verzoek vaststellingsovereenkomst Distriport NH Media (tzt C-agenda)
Wob is de afkorting van de Wet openbaarheid van bestuur. De Wob regelt uw recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Wob kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken. Op 2 april heeft NH Media (RTV Noord- Holland) gevraagd om openbaarmaking van alle interne en externe communicatie rondom Distriport (inclusief digitale communicatie) en de getroffen schikking met de projectontwikkelaars, vanaf 1 september 2019. Openbaarmaking van de vaststellingsovereenkomst en bijbehorende documenten wordt geweigerd omdat GS geheimhouding hebben gelegd op de vaststellingsovereenkomst. Een aantal stukken wordt deels openbaar gemaakt op www.noord-holland.nl/wob. Daar is ook meer informatie over de Wob te vinden.

11.0.f Economie: Brief van GS aan PS inz. Regionale Retailvisie Kop van Noord-Holland (C-agenda na verkiezingen)

11.0.g Economie: Brief GS inz.Jaarverslagen Adviescommissie Detailhandel Noord-Holland Zuid (ADZ) & Regionale Adviescommissie Noord-Holland Noord (RAC NHN) 2018 (tzt C-agenda)
In het detailhandelsbeleid Noord-Holland 2015-2020 is geborgd dat er twee Regionale Adviescommissies Detailhandel zijn in Noord-Holland: de Regionale Adviescommissie Noord-Holland Noord (RAC NHN) en de Adviescommissie Detailhandel Noord-Holland Zuid (ADZ). Nieuwe plannen voor detailhandel en regionale visies worden door deze adviescommissies bovenregionaal afgestemd en getoetst aan provinciaal beleid. Deze activiteiten leggen zij vast in een jaarverslag.

11.0.h Economie: Brief GS aan PS inz. Wobverzoek inz. Business Case Pallas/rapportage van PWC/Strategy& (tzt C-agenda)
Wob is de afkorting van de Wet openbaarheid van bestuur. De Wob regelt uw

recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Wob kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken. Meer over de Wob is te vinden op www.noord-holland.nl/wob.
In dit geval wordt openbaarmaking geweigerd omdat het om bedrijfsgevoelige informatie gaat die vertrouwelijk door de stichting voorbereiding Pallas aan de provincie is toegestuurd.
11.0.i Economie: Brief GS aan PS inz. voortgang van het PALLAS project (t.z.t na verkiezingen C-agenda).
11.0.j Economie: Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren 2019 (C-agenda na de verkiezingen)
11.0.k Economie: Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties 2017-2019 (C-agenda na verkiezingen)
11.0.l Economie: Brief GS aan PS inz. schikking met Distriport (na verkiezingen)
11.0.m Economie: Brief GS aan PS inz. Resultaten Uitvoeringsregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren 2018 (C-agenda na verkiezingen).
11.0.n Economie: Brief GS aan PS inz. Randstad Koopstromenonderzoek 2018 (C-agenda na verkiezingen).
11.0.o Economie: brief GS aan PS inz. Monitor Detailhandel Provincie Noord-Holland 2019 (C-agenda tzt)
De Monitor Detailhandel Noord-Holland is een jaarlijkse analyse van de trends en ontwikkelingen binnen de detailhandel, aangevuld met actuele data over gemeentelijke plannen. De monitor laat onder andere zien dat in Noord- Holland het aantal banen in de detailhandel het afgelopen jaar is toegenomen en dat zowel het aantal winkels als de winkelleegstand is afgenomen.
11.0.p Economie: Brief GS aan PS inz. Beslissing op bezwaar inzake Wob Distriport Zonneparken (t.z.t C-agenda)
11.0.q Economie: Brief GS aan PS inz. aandeelhoudersvergadering ONHN (tzt C-agenda) NVT
11.0.r Economie/Ruimte: Open brief aan CvdK van Berkhout is Boos inz. verzoek onderzoek besluitvorming Distriport zonneakker Jaagweg (C-agenda na verkiezingen).
11.0.s Economie/Ruimte: Brief GS nav vraag SP in EEB inz. dubbelbestemming agrarisch en natuur gronden Distriport (na verkiezingen).
11.0.t Economie/Ruimte: Brief d.d. 3-3-2019 van Berkhout is Boos inz. onderzoek Distriport
11.0.u Economie/RO: Brief GS aan PS inz WOB verzoek Berkhout is Boos inz. Distriport vaststellingsovereenkomst
Wob is de afkorting van de Wet openbaarheid van bestuur. De Wob regelt uw recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Wob kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken. Op 27 maart heeft Stichting Berkhout is Boos gevraagd om openbaarmaking van documenten betreffende de vaststellingsovereenkomst met Distriport.
Openbaarmaking van de vaststellingsovereenkomst en bijbehorende documenten wordt geweigerd omdat GS geheimhouding hebben gelegd op de vaststellingsovereenkomst. Een aantal stukken wordt deels openbaar gemaakt op www.noord- holland.nl/wob. Daar is ook meer informatie over de Wob te vinden.
11.0.v Bestuur: stukken (28 mei 2019) van Dorpsraad Spaarndam inz. draagvlak onderzoek gemeentelijke herindeling (tzt C-agenda)

11.0.w Bestuur: geanonimiseerde mail van burger aan gemeente Haarlemmermeer inz. bewonersvertegenwoordiging Spaarndam (de mail met de naw gegevens vindt u op de besloten ingekomen stukkenlijst PS burgers met NAW gegevens).
11.0.x Bestuur: Brief GS inz. regeling Provinciale Penning 2020 (tzt C-agenda) Om hun waardering uit te drukken aan personen binnen en buiten de ambtelijke organisatie van de provincie reiken GS een onderscheiding uit in de vorm van een zilveren of bronzen provinciale penning.
11.0.y Bestuur: brief GS aan PS inz. verzoek om informatie van NRC Handelsblad betreffende benoemingen van oud-bestuurders en oud-politici.(c-agenda na de verkiezingen).
11.0.z Bestuur: Brief GS aan PS inz. Gesprekken met gemeenteraden Edam-Volendam, Landsmeer en Waterland over bestuurlijke toekomst (tzt C-agenda)
11.1.a Bestuur: Brief GS aan PS inz. gemeentelijke samenwerking Bloemendaal-Heemstede (C-agenda na de verkiezingen).
11.1.b Economie: Brief GS Stand van zaken Pallas (c-agenda cie EFB 16-9-2019)
11.1.c Europese Subsidies: Brief GS aan PS inz. Rapportage Europese subsidies in Noord-Holland (C-agenda na verkiezingen)
11.1.d Europastrategie: Voortgangsrapport 2019 van de Regio Randstad (C-agenda na verkiezingen)
11.1.e Bestuur: Brief GS aan PS inz. verkenning grenscorrectie Spaarndam (C-agenda cie EFB 16-9-2019)
GS hebben op verzoek van de minister van BZK verkend of een grenscorrectie m.b.t. Spaarndam een duurzame oplossing is en draagvlak heeft. GS rapporteren nu aan de minister van BZK dat de verkenning geen nieuwe feiten heeft opgeleverd. GS concluderen op basis van hun verkenning dat er geen maatschappelijk probleem is waarvoor een grenscorrectie een oplossing is en er geen draagvlak voor een grenscorrectie is.
11.1.f Bestuur: Brief GS aan PS inz. brief Dorpsraad Spaarndam over verkenning grenscorrectie Spaarndam (c-agenda EFB 16-9-2019).
11.1.g Bestuur: Brief B&W van Haarlem inz. verkenning grenscorrectie Spaarndam
11.1.h Arbeidsmarkt: Persbericht De kop Werkt inz. succesvolle 2e editie promotie Evenement Techniek (tzt C-agenda)

12. <u>C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)</u>

12.a Welzijn: Mail Alzheimer Nederland inz. hoe dementievriendelijk is uw provincie? (C-agenda na verkiezingen).
12.b Monumenten : Brief van GS aan PS inz. Uitvoeringsregeling subsidie restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2019 (tzt c-agenda).
De Uitvoeringsregeling subsidie restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2019 is bedoeld voor eigenaren van rijksmonumenten die gaan restaureren. Het gaat om rijksmonumenten die in oorsprong niet als woonhuis zijn gebouwd en die voor het publiek toegankelijk zijn. De subsidieregeling zal naar verwachting op 28 mei 2019 worden gepubliceerd op de website van de provincie.
12.c Cultuur: Brief van plein C inz. cultuureducatie in de provincie
12.d Cultuur: Brief GS aan PS inz. Voortgangsrapportage Beleidskader Cultuur in Ontwikkeling Cultuurbeleid 2017-2020 (tzt C-agenda)

12.e Cultuur: Brief GS aan PS inz. Uitvoeringsregelingen culturele instellingen en evenementen (motie 47-2018) (t.z.t. na verkiezingen)
12.f Cultuur: Brief GS aan PS inz. Publieksfunctie Huis van Hilde (tzt C-agenda)
12.g Cultuur: Brief GS aan PS inz. Overdracht verhalenplatform Oneindig Noord-Holland aan Noord-Hollands Archief (t.z.t. C-agenda)
12.h Bibliotheken: Jaarverslag Probiblio 2018 (C-agenda tzt)
12.i Archeologie: Mailing van Groot Reuvens over Archeologie
12.j Financiën: 6e Budgettair neutrale wijziging beleidsdoelenraming (C-agenda commissie EFB en M&B 16 september 2019)
In het voorliggende overzicht staan wijzigingen in de beleidsdoelenraming. Het gaat om budgettair neutrale wijzigingen tussen beleidsdoelen, die geen consequenties hebben voor de financiële omvang van het programma. Deze aanpassingen zijn van belang met het oog op de rechtmatigheid.
12.k Verbonden Partijen: Brief GS aan PS inz. verdeling verbonden partijen (c- agenda EFB 16-9-2019)
Het nieuw aangetreden college van Gedeputeerde Staten heeft de provinciale verbonden partijen verdeeld. De verbonden partijen bestaan uit vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen. De verbonden partijen zijn toegedeeld aan de gedeputeerde die de beleidsinhoudelijke portefeuille heeft die overeenkomt met de activiteiten van de verbonden partij.
Provinciale Staten worden per brief geïnformeerd over de verdeling.
12.l P&O: Brief GS aan PS inz. Bijlage 1 onderhandelaarsakkoord cao
12.m Monumenten: Uitvoeringsregeling subsidie onderhoud provinciale monumenten Noord-Holland 2019 (C-agenda commissie EFB 16 september 2019)
De Uitvoeringsregeling subsidie onderhoud provinciale monumenten Noord- Holland 2019 is bedoeld voor eigenaren van provinciale monumenten, die onderhoud plegen aan hun monument. De subsidieregeling zal naar verwachting op 25 juli 2019 worden gepubliceerd op de website van de provincie.
12.n Financiën: Budgettair neutrale wijziging beleidsdoelenraming maart 2019 In het voorliggende overzicht is een mutatie in de beleidsdoelenraming opgenomen. Het betreft budgettair neutrale aanpassingen tussen beleidsdoelen, welke geen consequenties hebben voor de omvang van het programma.
Met het oog op de rechtmatigheid is het van belang dat de budgetten worden geraamd op beleidsdoelen van de uitvoerend mandaathouder. De betrokken mandaathouder(s) zijn over de mutatie(s) geïnformeerd.
Omdat deze aanpassingen binnen de bevoegdheid van GS vallen, wordt deze budget neutrale wijziging op de beleidsdoelenraming enkel ter kennisname aan PS gestuurd.
12.o Financiën: Budgettair neutrale wijziging beleidsdoelenraming februari 2019 In het voorliggende overzicht is een mutatie in de beleidsdoelenraming opgenomen. Het betreft budgettair neutrale aanpassingen tussen beleidsdoelen, welke geen consequenties hebben voor de omvang van het programma.
Met het oog op de rechtmatigheid is het van belang dat de budgetten worden geraamd op beleidsdoelen van de uitvoerend mandaathouder. De betrokken mandaathouder(s) zijn over de mutatie(s) geïnformeerd. Omdat deze aanpassingen binnen de bevoegdheid van GS vallen, wordt deze budget neutrale wijziging op de beleidsdoelenraming enkel ter kennisname aan PS gestuurd.

12.p Financiën: Brief GS aan PS inzake Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020) (t.z.t. C-agenda)
Gedeputeerde Staten hebben nieuwe uitgangspunten vastgesteld voor de uitvoering van het financieel toezicht op gemeenten. Dit naar aanleiding van verschillende evaluaties van het toezicht en ter vergroting van de uniformiteit en transparantie. Het kader wordt door alle colleges van GS in Nederland vastgesteld en vervangt het gemeenschappelijke kader Kwestie van evenwicht! uit 2014.
12.q Financiën: Brief GS aan PS inz. Budgettair neutrale wijziging beleidsdoelenraming 2019 (C-agenda na verkiezingen)
12.r Financiën: Auditopvolging per 1 maart 2019 (t.z.t. C-agenda)
Auditopvolging is een instrument om naar aanleiding van bevindingen en aanbevelingen van de externe Accountant, de Randstedelijke Rekenkamer en Concern control verbeteringen systematisch door te voeren. Het dient tevens als sturings- en verantwoordingsinstrument van het management naar het provinciaal bestuur. Per halfjaar wordt gerapporteerd aan de auditstuurgroep, GS en PS.
12.s Cultuur en erfgoed: Uitvoeringsregeling subsidie restauratie provinciale Monumenten (C-agenda commissie EFB 16 september 2019)

13. <u>C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)</u>

13.a Rapport 'Data doorzien' van het Rathenau Instituut (C-agenda Commissie EFB 16 september 2019)
In november 2018 hebben Provinciale Staten de data-strategie voor de provincie vastgesteld. Een van de actiepunten van deze strategie is een verkenning naar de ethische vraagstukken rondom gebruik van data bij het ontwikkelen en uitvoeren van provinciaal beleid. De verkenning is uitgevoerd door het Rathenau Instituut. De belangrijkste conclusies van de verkenning worden betrokken bij het verder uitwerken van de doelstelling op het gebied van ICT en data zoals verwoord in het coalitieakkoord, in bijzonder het voornemen om de data-strategie te actualiseren.
13.b IPO: Wijzigingsbesluit mandaat en volmacht subsidieverstrekking IPO ten behoeve van stichting CROW (C-agenda na volgende verkiezingen) Gedeputeerde staten verlengen het mandaat aan het IPO voor de periode van 2019 tot en met 2021 om namens de provincie Noord-Holland subsidie te blijven verstrekken ten behoeve van het kennisplatform verkeer en vervoer. Sinds 2018 wordt dit platform dat kennisvragen over verkeer en vervoer beantwoord voor decentrale overheden gefinancierd vanuit de provincies en de vervoerregio's waarbij de provincies de subsidieverlening gezamenlijk hebben geregeld in IPO verband. Omdat bij het opzetten van de subsidieconstructie via het IPO alleen een mandaat is verleend voor 2018 is deze verlenging juridisch gezien nodig om de reeds bestaande subsidie voort te kunnen zetten tot en met 2021.
13.c IPO: Formatie en totstandkoming IPO-bestuur (C-agenda na verkiezingen)
13.d ICT: Circulaire Ministerie BZK inzake Baseline Informatiebeveiliging Overheid (C-agenda na verkiezingen)
13.e ICT: Brief GS aan PS inz. Wob-verzoek van de Volkskrant inzake Black Energy (C-agenda na verkiezingen)
13.f ICT/Data: Brief ministerie BZK inz. Toegankelijkheid van digitale informatie en dienstverlening (C-agenda EFB 16-9-2019)

14. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern Control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken
(EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)

14.a Integriteit Jaarverslag integriteit 2018 (c-agenda tzt)
Op grond van de Ambtenarenwet wordt er elk jaar een Jaarverslag integriteit gemaakt. Dit verslag wordt ter vaststelling geagendeerd voor een vergadering van Gedeputeerde Staten en vervolgens ter kennisname aangeboden aan Provinciale Staten.

14.b Communicatie/Welzijn: Mail van UN Women Nederland inz. verzoek deel te nemen aan Orange the World campagne tegen geweld tegen vrouwen.

14.c Incidentele subsidie organiseren VNG-congres (C-agenda EFB 16 september 2019)
De zeven West-Friese gemeenten organiseren gezamenlijk in 2020 het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. GS hebben besloten een incidentele subsidie van € 25.000 te verlenen als bijdrage in de organisatie van dit congres in West-Friesland.

14.d Bestuur: Auditjaarplan 2019-2020 (c-agenda EFB 16 september 2019)
Gedeputeerde Staten (GS) moeten op grond van de Provinciewet periodiek onderzoek uitvoeren naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur (GS-onderzoeken). Provinciale Staten stellen bij verordening regels hierover op. Dit auditjaarplan beschrijft de voorgenomen GS-onderzoeken en de planning van die onderzoeken voor 2019 en 2020.

14.e Integriteit: Stand van Zaken Versterking Kwaliteit & Integriteit Lokaal Bestuur (C-agenda Commissie EFB 16 september 2019)
De provincie levert een bijdrage aan het weerbaarder maken van het Noord- Hollands lokaal bestuur en de gezamenlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit. Middels deze Stand van Zaken informeert GS PS over de geboekte voortgang die het project Versterking Kwaliteit & Integriteit Lokaal Bestuur op dit terrein heeft gemaakt.

Agenda

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 13.15 uur en heet alle aanwezigen welkom. De gang van zaken tijdens de vergadering wordt toegelicht met het verzoek aan iedereen om de mobiele telefoon op stil te zetten. Mevrouw Kocken (GL), de heer Baljeu (Fractie Baljeu), mevrouw Nanninga (FvD), de heer Hollebeek (PvdD) en mevrouw Vos (DENK) hebben zich afgemeld.

1.a. Notitie werkwijze Statencommissies 2019-2023

De **voorzitter** constateert dat de notitie over de werkwijze en procedures voor de Statencommissies ter kennisgeving wordt aangenomen. Zij hoopt dat de komende vier jaar in de commissie een actief en levendig politiek debat zal plaatsvinden. Zij is als voorzitter van de commissie altijd bereikbaar voor eventuele vragen en/of opmerkingen of ideeën van de commissieleden.

1.b. Uitnodiging van het SADC voor een werkbezoek

De **voorzitter** meldt dat er nog geen datum bekend is voor het werkbezoek aan SADC. Indien de commissie hierin geïnteresseerd is, zal een datum gepland worden. Zij constateert dat de meerderheid van de commissie instemt met een werkbezoek. De griffier zal een datumvoorstel rondsturen. Het Europateam bereidt samen met de griffie een werkbezoek voor op 9 december 2019 in de middag om kennis te maken met het Europateam en om geïnformeerd te worden over een aantal lopende projecten. De commissieleden worden verzocht deze datum te noteren. Ook met dit werkbezoek stemt de commissie in.

2. Rondvraag

2.a. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

De **voorzitter** verzoekt vragen voor de rondvraag van de gedeputeerden en de CdK vooraf aan de griffier toe te sturen, zodat GS zich kunnen voorbereiden op de beantwoording.

De heer **Kanik** (D66) heeft een vraag ingediend over de Orange the World Campagne in het kader van het tegengaan van geweld tegen vrouwen. Op 25 mei jl. heeft de provincie een verzoek ontvangen om deel te nemen. In 2018 deden naast de Rijksoverheid, Zuid-Holland, Zeeland en Overijssel mee, alsmede 25 gemeenten. Meedoen kan in de vorm van bijvoorbeeld het oranje uitlichten van het gebouw, steun betuigen via social media en het ondersteunen van initiatieven van maatschappelijke organisaties. Zijn GS van plan om zich aan te sluiten bij dit initiatief?

De heer **Van Dijk** (CdK) meldt dat GS dit ook een heel belangrijk onderwerp vinden. Hij hoopt dat het voor 25 november mogelijk wordt om het gebouw aan de voorzijde oranje uit te lichten, maar daarvoor moet eerst een aanbesteding plaatsvinden omdat de huidige armaturen niet geschikt zijn. De commissie zal geïnformeerd worden over de concrete ingangsdatum.

De heer **Zaal** (GL) refereert aan het Wob-verzoek van NRC Handelsblad om inzage te verkrijgen in het overzicht van benoemingen van oud-bestuurders en politici. Kan dit overzicht door PS ingezien worden?

De heer **Van Dijk** (CdK) zal deze vraag schriftelijk beantwoorden, omdat hij de informatie nu niet beschikbaar heeft[1]

De **voorzitter** veronderstelt dat deze lijst op de website bij het overzicht van Wob-verzoeken gepubliceerd is.

2.b. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

De **voorzitter** meldt dat er vooraf geen vragen zijn ingediend, reden waarom gedeputeerde Stigter niet aanwezig is. Zij constateert dat er geen aanvullende vragen zijn.

3. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan, maar wel tot de portefeuille van de commissie horen

De **voorzitter** heet als inspreker welkom de heer Rol, lid van het dagelijks bestuur van de Noord-Hollandse Molenfederatie, die het jaarverslag 2018 aan de commissie zal aanbieden.

De heer **Rol**, lid van het dagelijks bestuur van de Noord-Hollandse Molenfederatie, maakt graag gebruik van de gelegenheid om het jaarverslag 2018 aan te bieden. De voorzitter, burgemeester Tange van Wormerland, is verhinderd en daarom neemt hij de egards waar. De aanwas van met name nieuw en jong talent wordt gestimuleerd, vooral omdat bijna alle 150 molens in Noord-Holland door voornamelijk vrijwilligers in stand worden gehouden. Voor één molen zijn 80 donateurs nodig om voor een jaar de verzekeringspremie per molen te kunnen betalen en daarbij komen ook nog de kosten van onderhoud, die elk jaar stijgen. Daarom is men heel blij met de structurele bijdrage van de provincie voor het onderhoud. Hij geeft een overzicht van de restauraties waar de provincie aan bijdraagt. In Noord-Holland staat de oudste molen uit 1521, de Lastdrager bij Hoogwoud, en die is nog ouder dan het huidige Koninkrijk der Nederlanden. Veel molens kunnen ingezet worden bij wateroverlast, daarom kennen diverse waterschappen een regeling voor poldermolens. Molens zijn beeldbepalend en karakteristiek in het open landschap van de provincie. UNESCO heeft het ambacht van vrijwillig molenaar op de lijst van immaterieel werelderfgoed gezet en dat geeft extra bekendheid met het oog op recreatie en toerisme. Hij nodigt de commissie uit om voor een bezoek aan de molen zodat zij geïnformeerd kunnen worden over actuele ontwikkelingen. Op 5 oktober a.s. wordt in Castricum de jaarlijkse Molencontactdag georganiseerd. De commissieleden zijn van harte welkom.

De heer **Klein** (CU) verzoekt een nadere toelichting op de regeling met de waterschappen.

De heer **Rol** antwoordt dat met een aantal waterschappen regelingen zijn afgesloten om in tijden van nood zoals bij wateroverlast, poldermolens in te zetten. HHNK ontbreekt helaas nog in het rijtje. Er zijn vijf polders beschikbaar die bij wateroverlast kunnen worden ingezet of wanneer grote gemalen door onderhoud niet operationeel zijn. Veel vrijwillige molenaars

[1] Deze informatie s te vinden op de provinciale website: https://www.noord-holland.nl/Loket/Wob_verzoek/Wob_verzoeken_2019/Wob_verzoek_NRC_inzake_benoemingen_oud_bestuurders_28_februari_2019

willen graag assisteren in noodsituaties. De betreffende molenstichtingen of verenigingen ontvangen naar rato van het aantal molens dat zij in beheer hebben, een bedrag van de waterschappen van jaarlijks ongeveer 2.000 euro per maalvaardige poldermolen.

De **voorzitter** benadrukt dat de uitnodiging voor de molendag op 5 oktober a.s. reeds in iBabs beschikbaar is bij de documenten van deze vergadering. De commissieleden worden uitgenodigd zich aan te melden.

4. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische Statenagenda en moties- en toezeggingenlijst

De **voorzitter** meldt dat er door de verkiezingen en de formatieperiode nog stukken van februari 2019 op de C-agenda staan. Zij constateert dat de agenda ongewijzigd wordt vastgesteld en dat geldt ook voor het verslag van de laatste vergadering van 11 februari 2019. Op verzoek van de heer Zaal van GL wordt de procedure rondom de strategische Statenagenda toegelicht. Benadrukt wordt dat het hier om een instrument gaat van de Staten zelf.

5. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
   5.a. Verbonden Partijen: Brief GS aan PS inzake evaluatie verbonden partijen 2019 (B-agenda EFB 16-09-19)

De **voorzitter** introduceert het agendapunt.

Mevrouw **Kapitein** (D66) leest in de stukken dat de provincie zich alleen verbindt aan partijen die belangrijke taken uitvoeren voor de provincie, voor de provinciale doelstellingen of voor het realiseren van wezenlijke maatschappelijke effecten. De evaluatie komt over als gedegen en waardevol, hoewel de conclusies laten zien dat er nog veel werk is voor GS. Een van de belangrijke aanbevelingen betreft het benoemen en vastleggen van de output en outcome met het oog op de realisatie van doelstellingen en beoogde effecten. Bij het punt 'het verder doorontwikkelen van het opdrachtgeverschap aan verbonden partijen' gaat een nieuwe ontwikkeling spelen die impact heeft op PS. Binnenlandse Zaken buigt zich over aanvullende wetgeving voor de gemeenschappelijke regelingen en deze ligt nu ter consultatie voor. Dit betreft het vergroten van de controlerende en kaderstellende rol en de democratische legitimiteit van volksvertegenwoordigers. Dat geldt niet alleen voor gemeenteraadsleden maar ook voor Statenleden. Gemeenschappelijke regelingen leiden tot besturen op afstand en dat is een grote uitdaging voor de volksvertegenwoordiging, want PS wordt wel op de resultaten aangesproken. Besturen op afstand is complexer dan direct communiceren met GS en kan ertoe leiden dat de rol in het kader van een GR niet of te laat wordt gepakt door PS. Daarom is het goed dat PS van Binnenlandse Zaken meer instrumenten in handen krijgen om invloed uit te oefenen op verbonden partijen. De conclusies en aanbevelingen worden ondersteund.

De heer **Zoon** (PvdD) kan zich vinden in de brief van GS, met uitzondering van de tekst over het Goois Natuurreservaat (GNR) en hun argumenten die zeer herkenbaar zijn voor de PvdD. Het is bijzonder dat het onderzoek niet is gebaseerd op interviews met deze partijen, hoewel dat wel het geval was bij SADC en RON en dat is een rare uitzondering. Waarom ontbreekt Pallas als verbonden partij in de evaluatie?

De heer **Van den Heuvel** (CU) constateert dat al enige tijd wordt gesproken over uittreding van de provincie uit GNR. Hij citeert de doelstelling over het natuurreservaat van de stichting GNR. De CU is benieuwd naar de reactie van GS op de uittreding en of de stabiliteit van financiën en bestuur gegarandeerd kunnen blijven. Hij vraagt om een reactie van GS op de brief van GNR over de evaluatie. Waarom is GNR niet gekend in de evaluatie en voor welke andere partijen geldt dat eveneens? Wat doen GS met de aanbeveling om output en outcome beter te definiëren?

De heer **Hartog** (VVD) vraagt in hoeverre GS actief zaken gaan aanpassen naar aanleiding van de aanbeveling ten aanzien van verbonden partijen van voor 2014, zoals de RON.

Mevrouw **Bezaan** (PVV) constateert dat de beleidsreactie van GS laat zien dat er aandacht wordt besteed aan de conclusies en aanbevelingen. Het is positief dat alle aanbevelingen van de evaluatie 2014-2016 zijn opgevolgd en zij verwacht dat GS hard aan het werk gaan met de conclusies en aanbevelingen. De PVV stemt in met het voorliggende besluit. GNR is niet op de hoogte gesteld van de uitgevoerde evaluatie en zij zijn ook niet gevraagd voor het aanleveren van relevante informatie. Klopt dit en waarom is voor deze insteek gekozen?

Mevrouw **Vastenhouw** (FvD) vindt het een interessante en goede rapportage. In een punt wordt geconcludeerd dat actief eigenaarschap zichtbaar is, maar hoe gaan GS de extra strategische aansturing inrichten gelijktijdig met behoud van het actieve eigenaarschap?

De heer **Smaling** (SP) is tevreden met de grondige evaluatie. Hij verzoekt een toelichting op de vervolgstappen van GS. De concrete aanbevelingen worden onderschreven en GS worden verzocht deze allemaal op te volgen en na enige tijd de stand van zaken te monitoren.

De heer **Zaal** (GL) vindt de evaluatie kwalitatief beter dan de beknopte brief. De evaluatie is zeer kritisch naar het provinciale beleid toe, de rode en oranje signalen hadden uitgebreider aan bod mogen komen in de beleidsreactie. Is het niet beter om bij dergelijke evaluaties meer thema gebonden te onderzoeken, aangezien partijen onderling zeer verschillen. Hoe ziet het college dit voorstel? Wordt de planning van de eindevaluatie in 2019 gehaald? Worden partijen voorafgaande aan de evaluatie en voordat het rapport definitief wordt vastgesteld om hun opvatting gevraagd? Er wordt naar gestreefd om meer groen en minder oranje en rood in de evaluatie te realiseren. Het gaat in dit geval niet over de vraag of partijen hun werk goed doen, maar of de provincie haar werk goed doet en het beleid goed onderbouwt en aanstuurt. Daarom is het misschien beter om de naam van de evaluatie te wijzigen. De teleurstelling van GNR is begrijpelijk omdat zij hard werken aan verbeteringen en weinig erkenning ervaren van een belangrijke (en onwillige) partner als de provincie. Kan het college vastleggen dat een uittreding van de provincie niet altijd betekent dat de verbonden partij slecht werk levert maar dat het ook kan betekenen dat de provincie constateert dat een ander instrument zoals een opdrachtgever- of subsidierelatie, beter is om het provinciale beleid in te vullen en te realiseren? Het onvoldoende aandacht geven aan en geen actieve aanpak kiezen voor partijen uit het verleden die niet onder het nieuwe beleid vanaf 2014 vallen, brengt het risico met zich mee dat de provincie een gewicht aan verbonden partijen moet meezeulen en dat is niet de bedoeling. Is het zinvol om de relatie met GNR nu al – ook in juridische zin – anders vorm te geven?

De heer **Heijnen** (CDA) constateert dat de evaluatie degelijk en kritisch is. Het is jammer dat GS een beknopte reactie hebben gegeven. Hij krijgt bij deze evaluatie het gevoel dat de slager zijn eigen vlees keurt hetgeen ook blijkt uit de kritische opmerkingen over GNR, die door deze organisatie in haar brief worden weersproken. Waarom is de evaluatie intern opgepakt in plaats van deze door een externe partij laten uitvoeren? Hiermee zou de indruk van belangenverstrengeling voorkomen zijn. Hoe kunnen belangenverstrengeling en rolvermenging zoals blijkt uit het rapport, echt voorkomen worden? Kan de gedeputeerde dat uitleggen? GS geven aan bezig te zijn met verbetering van de relatie met de oude verbonden partijen, maar hoe wordt dit vormgegeven? In het coalitieakkoord is opgenomen dat een scheiding tussen beleidsvorming en beheertaken moet worden doorgevoerd. Hoe wordt deze scheiding gerealiseerd? Er worden drie voorbeelden genoemd van verbonden partijen waar sprake is van een lock-in, een verbonden partij waar men niet meer los van komt. Zijn er nog meer dan deze drie? Kan de gedeputeerde een overzicht geven van deze verbonden partijen?

De **voorzitter** schorst de vergadering voor enkele minuten. De vergadering wordt heropend.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat de nota is voortgekomen uit een kritische evaluatie in 2014, waaruit de noodzaak duidelijk werd om beleid te gaan voeren op de verbonden partijen en om meer sturing te gaan geven. Een groot deel van de toenmalige aanbevelingen zijn reeds uitgevoerd. Bij verbonden partijen van voor 2014 is het probleem dat de provincie een minderheidsaandeel heeft waardoor er beperkt gestuurd kan worden. Eigenlijk kan er enkel een gesprek worden gevoerd en dat gesprek zal overigens de komende periode steviger worden aangegaan. In de beleidsreactie wordt daarom per verbonden partij vermeld hoe deze gesprekken gaan plaatsvinden. Vooraf zijn evaluatiecriteria vastgesteld en bij Pallas zijn geen wijzigingen geweest waarop die vragen van toepassing waren, daarom is Pallas nu niet meegenomen, maar is geëvalueerd gelijktijdig met de stichtingen. Indien daar behoefte aan bestaat, kunnen GS deze evaluatie ter inzage geven. Alle verbonden partijen zijn geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie en GNR heeft ervoor gekozen om daarop schriftelijk te reageren. Het is voornamelijk een interne evaluatie geweest en alleen SADC en RON zijn door externen geïnterviewd om extra informatie te genereren. Het sturen op de outcome zal worden opgenomen in de nieuwe nota die begin 2020 gereedkomt, want op het sturen moet per partij maatwerk geleverd worden. De huidige evaluatie is ingezet vanuit de verbonden partijen per verantwoordelijk gedeputeerde waarmee het risico gespreid wordt. Zij zelf is binnen GS intern verantwoordelijk voor verbonden partijen in het algemeen en elke vak-gedeputeerde is verantwoordelijk voor de beleidsafwegingen van de verbonden partijen die bij haar of zijn portefeuille horen. Door deze functiescheiding in GS en het regelmatig agenderen voor het college-overleg, kunnen gedeputeerden elkaar bevragen en controleren. Mocht de commissie meer gedetailleerd geïnformeerd wil worden, dan is GS graag bereid dit te faciliteren.

De heer **Hartog** (VVD) wil geen grote en uitgebreide stukken ontvangen, maar soms kan het helpen om misverstanden te voorkomen.

Gedeputeerde **Van der Hoek** meldt dat er twee trajecten lopen bij de recreatieschappen, een gezamenlijke bestuursopdracht tussen de voorzitters van de recreatieschappen over de governance en de beheersstructuur van de recreatieschappen. Er wordt momenteel een bestuursopdracht opgesteld om een antwoord te formuleren op vragen over opdrachtgever/

opdrachtnemerschap en een gezamenlijke ambitie. De provincie gaat als eigenaar volledig over Recreatie Noord-Holland een speerpunt in het coalitieakkoord. Het gaat om de scheiding van beleidsvorming en beheertaken. Ook hier loopt een onderzoek en beide trajecten zullen op een gegeven moment bij elkaar komen. Op dat moment zal er met PS van gedachten worden gewisseld.

Gedeputeerde **Tekin** vervangt gedeputeerde Rommel die vandaag niet aanwezig kan zijn. De discussie over GNR zal aan haar worden teruggekoppeld. Mocht men bij GNR tot uittreding komen, dan zal dat op de juiste wijze plaatsvinden. Daarom worden momenteel gesprekken gevoerd met de zeven participanten om te komen tot een intentieovereenkomst. Dat heeft namelijk niets te maken met het stichtingsbestuur. In vergelijking met een aantal jaren geleden is de positie van de provincie daadwerkelijk gewijzigd, want de provincie geeft structurele subsidie via de SNL-subsidies en aan de andere kant is men ook subsidieontvanger. Dat wringt met elkaar, reden om met elkaar in gesprek te gaan.

Tweede termijn

De heer **Van den Heuvel** (CU) vraagt waarom GS nog niet met het stichtingsbestuur overleggen.

De heer **Zaal** (GL) is voorstander van het ontvangen van beknopte informatie van GS, maar dat is sterk afhankelijk van de ernst en de inhoud van het thema. Dit document met vele oranje en rode teksten had een uitgebreider antwoord gerechtvaardigd. Als extra aanbeveling voor het vervolg geeft hij mee dat een thematische aanpak als een soort dwarsdoorsnede wellicht een goede benadering zou kunnen zijn. Hij stelt voor de naam van de evaluatie aan te passen, omdat het gaat om een evaluatie van de relatie van de provincie met de verbonden partijen en niet om het functioneren van de verbonden partijen an sich.

Mevrouw **Kapitein** (D66) sluit zich aan bij dhr. Zaal. Zij vraagt zich af hoe PS hun rol beter kunnen vormgeven mede met het oog op de nieuwe wetgeving van Binnenlandse Zaken. In het kader van de governance GNR is het goed dat het college kritisch is over de invulling van de rol van opdrachtgever en heeft men de afgelopen jaren de juiste rol gepakt. De kwaliteit van de brief van GNR vergroot het vertrouwen in GNR.

De heer **Hartog** (VVD) gaat ervan uit dat alle aanbevelingen worden overgenomen en samen met de antwoorden van de gedeputeerde, is dat voldoende.

De heer **Heijnen** (CDA) sluit zich hierbij aan. Er moet geen dik boekwerk worden gepresenteerd door GS, maar het zou wel helpen om de werkwijze van GS toe te lichten want daar bestond in het rapport vaak onduidelijkheid over. Hij verzoekt een reactie op zijn vraag over de lock-in.

Mevrouw **Vastenhouw** (FvD) sluit zich aan bij het CDA. Hoe gaan GS meer actief sturing geven met behoud van actief eigenaarschap?

Gedeputeerde **Pels** vindt het beter om de uitwerking in de nieuwe nota af te wachten (met een toevoeging van en bijstelling op een aantal punten uit de oude nota die binnenkort afloopt)

waarin het coalitieakkoord wordt verwerkt, want daarna kan met PS het gesprek hierover worden aangegaan. Alle aanbevelingen worden overgenomen en waar mogelijk worden deze geïmplementeerd. De modernisering van het aandeelhouderschap van de provincie met verbonden partijen mede met het oog op duurzaamheid, eerlijke arbeidsvoorwaarden en inclusiviteit wordt verwerkt in de nieuwe nota. De lock-in is een opvatting van de externe onderzoekers die door GS zijn aangetrokken voor het onderzoek, want GS ervaren het niet als zodanig dat men opgesloten zit in een aandeelhouderschap of verbonden partijen, want het is een bewuste keuze om ergens aan deel te nemen.

Gedeputeerde **Tekin** meldt dat het stichtingsbestuur geen onderdeel is van de samenwerkingsovereenkomst die ziet op het uittreden, deze overeenkomst is gesloten met de participanten. Overigens zijn de lijnen kort. Hij sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Kapitein van D66 over de kwaliteit van de brief van GNR.

De **voorzitter** constateert dat de commissie zich kan vinden in de conclusies en aanbevelingen. Deze zullen worden verwerkt in de nieuwe nota die in het eerste kwartaal 2020 ter bespreking wordt aangeboden.

5.b. Rondvraag portefeuille dhr. Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

Mevrouw **Kuiper** (CDA) refereert aan de brief van GS aan PS bij de C-stukken over de uitkomsten verkenning grenscorrectie Spaarndam. In het Haarlems Dagblad van 6 juli staat vermeld dat vanuit de Tweede Kamer teleurstelling klinkt over de wijze waarop de provincie is omgegaan met de unaniem in de Kamer aangenomen motie Spaarndam. Er volgt een schriftelijk debat van de vaste Kamercommissie met de minister en afhankelijk van de antwoorden, wordt het vervolg vormgegeven. In het C-stuk van 19 augustus geeft de minister aan dat zij uitziet naar de inbreng van de Tweede Kamer voor een schriftelijk overleg halverwege september en zij stelt voor met die brief de motie van Van den Bos c.s. als afgedaan te beschouwen. De gedeputeerde wordt verzocht de commissie op de hoogte te houden van de uitkomsten van het schriftelijke debat. Is de brief van 9 juli 2019 van de gemeente Haarlem al beantwoord?

Gedeputeerde **Van der Hoek** heeft nadat GS het besluit hebben genomen, gesproken met de indiener van de motie, evenals met een Kamerlid van het CDA. Er zijn uiteindelijk door de Tweede Kamer geen vragen ingediend over de brief van de minister. Onder andere heeft de CU geconstateerd dat door de provincie Noord-Holland en het Rijk conform het nieuwe beleidskader is gehandeld en daarom mag geconcludeerd worden dat een grenscorrectie geen duurzame oplossing is. De handelwijze van de provincie en het Rijk wordt ondersteund en men deelt de hoop van de minister dat hiermee duidelijkheid wordt verschaft aan de inwoners van Spaarndam. De fracties zien af van verdere inbreng en er zijn dus geen vragen ingediend. De gemeente Haarlem gaat niet in op de uitvoerige argumentatie van GS in de brief van 26 juni, daarom is de brief van de gemeente ter kennisgeving aangenomen en komt er geen antwoord meer op. Hiervan is de gemeente op de hoogte.

6. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

6.a. Financiën: Wijziging Verordening nazorgheffing stortplaatsen provincie (A-Agenda Commissie EFB 16 september 2019

De **voorzitter** introduceert het agendapunt.

De heer **Hartog** (VVD) vindt het een hamerstuk.

Mevrouw **Kapitein** (D66) sluit zich hierbij aan.

Mevrouw **Bezaan** (PVV) sluit zich hierbij aan.

De heer **Van den Heuvel** (CU) sluit zich hierbij aan met de opmerking dat in het stuk vermeld staat dat: “De nieuwe regeling is niet ongunstiger dan de oude regeling”.

De **voorzitter** constateert dat agendapunt 6.a. als hamerstuk wordt geagendeerd voor PS.

6.b. Financiën: Derde begrotingswijziging 2019 (A-Agenda Commissie EFB 16 september 2019)

De **voorzitter** introduceert het agendapunt.

De heer **Dulfer** (GL) heeft een aantal vragen, met name over de herschikking van de bestemmingsreserves. Dit wordt aangeduid als een technische exercitie. Er wordt nu één doel aan elke bestemmingsreserve gekoppeld, maar hierdoor verdwijnen een aantal reserves. Hij constateert geen rare dingen bij de herverdeling, maar heeft wel een vraag over het proces. De coalitie zoekt naar middelen voor nieuw beleid en hier is 65 miljoen euro herverdeeld en dat is een substantieel bedrag ten opzichte van de 13,5 miljoen euro als positieve bijdrage van het totale aantal mutaties. Waarom hebben GS niet besloten om deze vrijvallende middelen eerst in de algemene reserves te storten, zodat er in PS een discussie over de bestemming kan plaatsvinden bij de behandeling van de begroting? Waarom is dit bedrag nu al over de reserves verdeeld? Hoe worden de stortingen bepaald volgens de algemene systematiek? Hoe kan men zien of stortingen incidenteel, eenmalig of jaarlijks zijn of uit het verleden stammen? Hoe ziet de systematiek van de besteding van gelden in de bestemmingen eruit en ligt hieraan een bestedingsplan per bestemming aan ten grondslag, zodat PS op de hoogte zijn van de uitputting van de bestemmingen?

De **voorzitter** verzoekt eventuele technische vragen – zoals de tweede vraag – voortaan vooraf te mailen zodat deze vooraf beantwoord kunnen worden volgens de geldende procedure.

Mevrouw **Kapitein** (D66) vindt het een hamerstuk.

De heer **Heijnen** (CDA) is tevreden met de doorvoering van het nieuwe format voor de financiële stukken. Hij heeft twee vragen over de herschikking van de reserves. Bij het herschikken van een aantal reserves zoals EXIN-H en werkgelegenheid en economie, wordt ook geld gestort in de algemene reserve en dat is niet conform de afspraak, want afgesproken is dat de doelen/compartimenten van de reserves niet zouden wijzigen. Graag een toelichting. Een aantal herschikkingen van reserves is onbegrijpelijk zoals stortingen met een negatief bedrag, wat dan eigenlijk onttrekkingen zijn. De herschikking reserve TWIN-H kent naast een onttrekking ook een negatieve storting voor de reserve Duurzame Landbouw. Betekent dit

meer dan een technische wijziging en is het een beleidskeuze om minder geld beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van duurzame landbouw? De provincie kent geen tussentijdse afsluitingen, is het daarom niet voorbarig om nu al vast te stellen dat dit geld in de algemene reserve wordt gestort ten behoeve van het coalitieakkoord en is het niet verstandig om eerst te wachten op het definitieve jaarsaldo voordat het geld alweer uitgegeven wordt, met het oog op eventuele tegenvallers in de komende vier maanden?

De heer **Klein** (CU) constateert dat het enkel technische aanpassingen betreft en inhoudelijke beleidswijzigingen ontbreken. De provincie is geen eigenaar meer van de vaarverbinding Naarden buiten de Vesting, dus er wordt geen krediet meer verstrekt maar een eenmalige uitgave. In hoeverre heeft dat effect voor PS om dit thema te benaderen, want vanuit het gebied ontstaat steeds meer weerstand tegen de nieuwe vaarverbinding. Daarom lijkt het van belang dat PS zich eerst nog een keer bezinnen over nut en noodzaak van de investering. Is de technische wijziging van invloed op de mogelijkheid om hier het debat over te voeren?

Mevrouw **Bezaan** (PVV) ondersteunt de meeste punten van het besluit, met uitzondering van de punten 4, 6 en 8.

De heer **Smaling** (SP) stemt in met de herschikking van enkele belangrijke reserves. Bij de vaarverbinding Naarden Buiten de Vesting wordt het krediet ingetrokken omdat de provincie geen eigenaar meer is, maar het bedrag van bijna 10 miljoen euro is wel uitgegeven. Hoe is het mogelijk dat pas bij de jaarrekening 2018 bekend wordt dat de provincie ergens geen eigenaar meer van is?

Gedeputeerde **Pels** meldt dat er alleen maar technische wijzigingen zijn doorgevoerd om de reserves meer inzichtelijk te maken. In veel reserves zaten clusterreserves/compartimenten waarmee meerdere doelen werden bediend. De compartimenten zijn opnieuw overgeheveld naar bestemmingsreserves die passen bij het doel waarvoor deze oorspronkelijk waren ingesteld. Dit geldt voor alle reserves en ook de onttrekkingen zijn technisch van aard. Er is geen sprake geweest van beleidsinhoudelijke afwegingen bij de herschikking van de reserves, het is puur bedoeld om de begroting en de inhoud van de reserves te wijzigen op verzoek van PS. PS kunnen in de begroting de verschillende mutaties van de reserves zien, maar door de koppeling van een doel aan een reserve kan in het vervolgtraject verduidelijkt worden wanneer wordt gekozen voor een structurele storting of wanneer sprake is van incidenteel geld. Hiermee wordt zichtbaar welke reserve betrekking heeft op langlopend beleid en welke eenmalig is. Zij stelt voor dat PS over enige tijd worden ingelicht en dat geldt ook voor het inzicht verschaffen aan PS wanneer een reserve tot besteding komt conform de afspraak van de coalitie om een taakstelling op de reserves te leggen. De vraag over het krediet over vaarwegen dient voorgelegd te worden aan de inhoudelijk gedeputeerde Water, de heer Loggen. Gedeputeerde Pels is enkel aanspreekbaar op de financiële kant.

De heer **Klein** (CU) verzoekt vooral om helderheid te bieden over de consequenties voor de manier waarop de provincie zich vastlegt. Is dat anders wanneer een reserve of eenmalige uitgave wordt geboekt dan het aanhouden van een reserve waaruit zaken betaald worden? Het gaat nu om een eenmalige uitgave die afgeboekt wordt, omdat de provincie geen eigenaar meer is. Wat zijn daarvan de consequenties voor de beslissingsbevoegdheden van PS?

Gedeputeerde **Pels** zal nagaan hoe een en ander zich tot elkaar verhoudt. In antwoord op het CDA schrijven de eigen regels van de provincie voor dat vrijvallende middelen in de algemene reserve gestort worden.

De heer **Heijnen** (CDA) is van deze regel op de hoogte, maar na de tekst dat de gelden worden gestort in de algemene reserve staat: “ten behoeve van het coalitieakkoord”. Dat laatste is niet conform de regels.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat het met name de taakstelling in het coalitieakkoord als bestedingsdoel betreft.

De heer **Heijnen** (CDA) constateert dat bij de kaderbrief wordt besloten over de middelen die in de algemene reserve zitten. Nu wordt er al een doel aan gekoppeld, namelijk het coalitieakkoord en daar is het nu niet het juiste moment voor, want nu is nog niet bekend wat het positieve saldo over 2019 wordt en het is niet conform de eigen regels. Hij verzoekt tevens om een toelichting op het feit dat er ook vanuit de herschikking geld naar de algemene reserve is gegaan, want de reserves EXIN-H en TWIN-H kenden geen compartiment algemene reserve, hoewel het volgens de gedeputeerde enkel om puur technische wijzigingen gaat.

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat GS pas overgaan tot het maken van plannen en het besteden van gelden wanneer het uiteindelijke saldo aan het einde van het jaar bekend is. Omdat er voor een deel van de gelden geen plannen beschikbaar waren, zijn deze in de algemene reserve gestort.

Tweede termijn

De heer **Hartog** (VVD) vindt het een hamerstuk.

De heer **Zaal** (GL) verzoekt de PVV toe te lichten waarom zij niet akkoord gaan met de punten 4, 6 en 8.

De heer **Heijnen** (CDA) constateert dat in 2018 een grote doorlichting is uitgevoerd op alle reserves, waaruit 69 miljoen euro beschikbaar is gekomen. Hij verzoekt om een toelichting. Hij blijft het principieel onjuist vinden om in de stukken te vermelden dat ten behoeve van het coalitieakkoord gelden worden gestort in de algemene reserve, want dat kan nu nog niet bepaald worden. Het vaststellen van beleid gebeurt pas bij de volgende kaderbrief.

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat het mogelijk is dat als je reserves gaat doorlichten op de gestelde doelen, er middelen vrijvallen en de coalitie heeft keuzes gemaakt over de besteding van de 69 miljoen euro. Aangezien er voor bepaalde gelden geen plannen bestonden, is besloten deze gelden te laten vrijvallen.

De heer **Dulfer** (GL) vindt het een hamerstuk.

De **voorzitter** constateert dat de commissie akkoord gaat met agendering van het voorstel als hamerstuk voor PS.

7. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

Mevrouw **Van Oorsouw** (SP) refereert aan punt 12.d. van de C-agenda, de voortgangsrapportage cultuurbeleid 2017 – 2020. Zij is benieuwd naar het vervolg van de ontwikkelingen. Op pagina 22 wordt gesproken over het voornemen om de taken rond toezicht en handhaving van provinciale monumenten onder te brengen bij gemeenten. Brengt het uit handen geven van toezicht en handhaving aan gemeenten geen risico mee? Pagina 28, voor het steunpunt voeren twee organisaties taken uit, Mooi Noord-Holland en de Stichting NMF, en er wordt gesteld: "Vermenging tussen activiteiten die vallen onder het steunpunt en betaalde opdrachten ligt altijd op de loer." Uren bovenop de steunpuntfunctie worden bij de gemeenten als meerwerk in rekening gebracht en dit lijkt erop dat het steunpuntwerk als het ware acquisitie levert voor deze particuliere organisaties. Op het einde staat vermeld dat de provincie geen inzicht heeft in het aandeel advieswerk dat wordt verdiend met meerwerk. Gezien het risico van vermenging is het wenselijk om dat inzicht als provincie wel te hebben.

De heer **Dulfer** (GL) refereert aan agendapunt 12.r, de auditopvolging. In de conclusies van de notitie van maart 2019 leest hij dat er grote zorgen zijn over de in de afgelopen jaren oplopende achterstand in de opvolging van openstaande aanbevelingen, met name op het gebied van financieel beheer. Dat is een zorgelijke ontwikkeling. In de beantwoording wordt een roadmap aangekondigd voor verbetering van de opvolging en het inlopen van de achterstand. Wanneer wordt deze roadmap aan PS voorgelegd?

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat de gemeenten de taken rond toezicht en handhaving van provinciale monumenten in de praktijk al uitvoeren. Indien er meer informatie door de commissie gevraagd wordt over de vormgeving, dan zal deze toegestuurd worden aan PS. Hetzelfde geldt voor het steunpuntwerk, waarvan het overzicht schriftelijk kan worden toegestuurd. De roadmap heet voortaan Financiële Hygiëne, dus alle financiële aanbevelingen zijn voortaan opgenomen in het project Financiële Hygiëne.

Gedeputeerde **Pels** heeft een mededeling. Voor het reces is door GS gesproken over hoe aan de slag wordt gegaan met de begroting vanwege een aantal signalen over gewenste wijzigingen. Deze vraag is neergelegd bij de Rekeningencommissie. Vooral bij de opzet van de huidige begroting en de implementatie van het coalitieakkoord hierin, liep men tegen een aantal punten aan. Na overleg met de Rekeningencommissie is besloten dat GS een voorstel zullen doen aan PS om de opzet te verbeteren en de begroting meer inzichtelijk te maken en dat in deze commissie te bespreken. Tevens zullen GS meer informatie aanleveren over de gevolgen van de opcenten en de open huishouding voor de provincie. Zodra er een helder beeld ontstaat wat de gevolgen zijn voor de provincie, dan komt men terug bij PS. Zij is altijd bereid om vragen te beantwoorden en iedereen is welkom om haar kamer binnen te lopen wanneer de deur openstaat.

8. B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB-onderwerpen portefeuille gedeputeerde Van der Hoek)
   8.a. Aanbevelingen inzake de behandeling van het Europadossier

De **voorzitter** introduceert het agendapunt.

Mevrouw **Bezaan** (PVV) ziet zeker het nut en de noodzaak in van een zo degelijk mogelijke technische informatievoorziening op het EU-dossier. Zij spreekt nogmaals de wens uit om in provinciale stukken zoveel mogelijk de begrippen EU en Brussel te hanteren in plaats van 'Europa' aangezien de term 'Europa' onjuist is waardoor mensen op het verkeerde been zouden kunnen worden gezet. Zij stemt in met het besluit.

De heer **Carton** (PvdA) stemt in met het voorstel. Hij vraagt of en op welke wijze de technische briefings en werkbezoeken worden gecontinueerd.

De heer **Heijnen** (CDA) kan zich vinden in de conclusie dat er geen apart Europaoverleg meer nodig is, wel wordt eraan gehecht dat GS duidelijk in de documenten aangeven welke rol Europese regelgeving heeft gespeeld in de besluitvorming. Komt er opnieuw een gezamenlijke Europavisie van de vier Randstadprovincies?

Mevrouw **Larson** (VVD) kan zich vinden in de aanbeveling, maar stelt voor om halverwege de bestuursperiode een evaluatie uit te voeren zodat er nog enige bijsturing mogelijk is.

Mevrouw **Kapitein** (D66) steunt de VVD.

De heer **Admiraal** meldt dat het de bedoeling is om dit onderwerp te blijven behandelen en agenderen in deze commissie in plaats van het aanhouden van een parallelle commissie. Dit leidt tot een directe uitwisseling van informatie en een betere borging van de toezeggingen van de gedeputeerde omdat de communicatie rechtstreeks met de commissie plaatsvindt. De toezeggingen van de gedeputeerde worden in de toezeggingenlijst van de commissie opgenomen. Daarnaast ligt het voorstel van het CDA op tafel om in documenten de rol van de Europese regelgeving op verschillende dossiers te beschrijven en het voorstel van de VVD voor een tussentijdse evaluatie.

Mevrouw **Larson** (VVD) stelt voor de overige fracties te vragen of zij ook instemmen met een tussentijdse evaluatie.

De **voorzitter** constateert na afstemming dat alle fracties instemmen met een tussentijdse evaluatie op de helft van de bestuursperiode. Voorgesteld wordt een vaste groep van commissieleden in te stellen ten behoeve van de voorbereiding van de technische briefing en werkbezoeken. De leden Larson (VVD), Kostić (PvdD), Vastenhouw (FvD) en Kanik (D66) melden zich aan.

9. <u>Sluiting</u>

De **voorzitter** sluit de vergadering om 15.17 uur onder dankzegging aan alle aanwezigen voor hun aanwezigheid en inbreng.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

						GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EFB	**28-10-19**	**2-12-19**	**20-1-20**	**24-2-20**	**23-3-20**			
Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (Van der Hoek)								
Gevolgen Brexit voor N-H								Behandeld in EEB 22-1-2018 Toezeggingen gedaan bij de behandeling: • In de volgende notitie zal breder worden ingezet op de Brexit waarbij ook de bereikbaarheid en mobiliteit – ook op provinciale wegen – arbeidsplaatsen en personeelstekorten aan de orde komen. Vergadering EEB19/2/2018: rondvraag hr. Tekin: Mw. Lagerveld (VVD) refereert aan de door de staatssecretaris aangekondigde werving van 930 extra douanebeambten vanwege het tekort aan douanespecialisten dat ontstaat bij handels- en productiebedrijven ten gevolge van de Brexit. Ook Inspectie- en controle-instanties moeten extra mensen gaan aannemen en opleiden. Kan de werkambassadeur inzichtelijk maken in welk vakgebieden extra mensen nodig zijn en om hoeveel fte het gaat? Kan hij aangeven of hierbij ondersteuning van de provincie en/of overheid nodig is? Gedeputeerde Tekin meldt dat de werkambassadeur een flinke werkagenda heeft en bovendien niet fulltime werkt. Daarom is het niet eenvoudig om de werkambassadeur ook nog hiervoor in te zetten. In de notitie over de Brexit van dhr. Loggen staat een aantal vervolgacties van het college vermeld en de vragen van de VVD vallen binnen dit kader. De gedeputeerde zegt toe de vragen van de

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

								VVD voor te leggen aan dhr. Loggen, die tevens verzocht zal worden aan te geven wanneer de notitie voor PS beschikbaar komt.
Voortgangsrapportage/actualisatie economisch uitvoeringsbeleid/Dashboard								26 november 2018 is de 2e voortgangsrapportage behandeld in EEB (incl. voortgang PIM en andere MKB instrumenten). - In de nieuwe Statenperiode zal een expertmeeting worden georganiseerd.
Pallas								In 2012 is door het Kabinet en de Provincie Noord-Holland besloten om een lening te verstrekken om de mogelijkheid te bieden om tot een nieuwe reactor in Petten te komen ter vervanging van de huidige Hoge Flux Reactor (HFR). Eind 2013 is hiertoe de Stichting Pallas opgericht, met als doel om een reactor te ontwerpen en realiseren, die bestemd is voor de productie van medische isotopen en voor nucleair technologisch onderzoek. Onderdeel van de opdracht was het aanvragen van de benodigde vergunningen, het opstellen van een business case en het aantrekken van private investeerders (fase 1). Voor deze fase hebben het Rijk en de Provincie Noord-Holland samen een lening van €80 mln. verstrekt die in drie tranches ter beschikking is gesteld. Onderdeel van de opdracht was ook om de daadwerkelijke bouw en exploitatie - fase 2 en 3 - privaat te financieren. Uit de brief van GS aan PS (zie C-agenda 16-9-2019; 11.1.b) blijkt dat er momenteel concrete interesse is van private investeerders.
HIRB								EEB 20 maart 2017 behandeling Uitvoeringsprogramma toekomstbestendige werklocaties en Evaluatie HIRB:.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

								Hr. Bond zegt toe: - De rol van de ambassadeur en aanjager parkmanagement wordt meegenomen in de volgende evaluatie - Op verzoek van dhr. Hietbrink wordt leegstand gemonitord en een 0 meting uitgevoerd - Het onderdeel glasvezel wordt bij breedband meegenomen (zie C-agenda EEB 11-9-2017: Brief GS inz. Wijziging Uitvoeringsregeling toekomstbestendige werklocaties N-H 2017 - Er wordt een overzicht gestuurd met bedrijventerreinen die zijn geherstructureerd (zie: http//www.nhwerklocaties.nl) Evaluatie HIRB na 2 jaar (na verkiezingen 2019).
Jaarprogramma van De Kop Werkt! (wensen en bedenkingen').								
Voorstel herstructurering Winkelgebieden								Komt voort uit de afgedane motie 45 van 9 november 2015: pilot herstructurering, herverkaveling of transformatie winkelstraat of buurtwinkelcentrum. De uitvoeringsregelingen (tkn) en evaluatiecriteria zijn op 24 mei 2018 in de commissie behandeld: Hr. Bond zegt toe: - de aanvragen voor duurzaamheid als evaluatiepunt toe te voegen; - Gedeputeerde Bond antwoordt dat PS het beleid hebben vastgesteld om subsidies kleiner dan 5.000 euro niet toe te kennen, omdat deze meer

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

								geld kosten dan opbrengen. Hij zegt toe deze aanvragen mee te nemen in het project en in de evaluatie na te gaan of sprake is geweest van dergelijke aanvragen voor kleinere bedragen; -Het meten van de meerwaarde van de provinciale inzet en na te gaan of de projecten tot stand waren gekomen zonder deze regeling, wordt toegevoegd als evaluatiecriterium
Continuering regionale economische samenwerking NHN								23 maart 2017 in commissie EEB behandeld. Hr. Bond zegt toe: - Halverwege de 7 jarige overeenkomst zal een tussenevaluatie worden uitgevoerd waarbij de inzet van ieders rol wordt geëvalueerd om zo de gerealiseerde effecten te kunnen meten
Uitkomsten evaluatie detailhandelbeleid								
Sponsering								
Evaluatie behandeling Europadossier in commissie								Commissie EFB 16-9-2019: afgesproken in om geen COE in te stellen. Halverwege de collegeperiode zal de nu gekozen werkwijze geëvalueerd worden.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (Pels)								
Notitie en actieprogramma duurzaam inkopen								
Voortgang Social Return								Reguliere voortgangsrapportage voorjaar 2020
Legesverordening:								Cie EFB: 2 december 2019 PS: 16 december 2019

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

Financiële Verordening								Cie EFB: 2 december 2019 PS: 16 december 2019
Laatste begrotingswijziging 2019								Cie EFB: 2 december 2019 PS: 16 december 2019
Kaderbrief 2021								Rekeningencommissie - maandag 8 juni 2020 PS 29 juni 2020 M Reguliere commissies - maandag 8 juni 2020 (NLG en RWK - maandag 15 juni 2020 (EFB en M&B)
Jaarstukken 2019								Rekeningencommissie - maandag 8 juni 2020 PS 29 juni 2020 Mondelinge technische vragenronde donderdagavond 4 juni 2020 Reguliere commissies - maandag 8 juni 2020 (NLG en RWK - maandag 15 juni 2020 (EFB

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

								en M&B)
Voorstel om de opzet van de begroting te verbeteren en meer inzichtelijk te maken								In de rekeningencommissie (valt onder commissie EFB) van 26 augustus 2019 is over dit onderwerp gesproken, GS zullen met een voorstel richting commissie/PS komen om de opzet van de begroting te verbeteren en meer inzichtelijk te maken.
1e begrotingswijziging 2020								Cie EFB: 20 januari 2020 PS: 3 februari 2020
2e begrotingswijziging 2020 (voorheen Zomernota)								maandag 21 - maandag 28 september 2020 EFB
Laatste begrotingswijziging 2020								cie EFB :30 november 2020 PS :14 december 2020
Provinciale Begroting 2020								Cie EFB 28 Oktober 2019 PS : 11 november 2019

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

Provinciale begroting 2021								– maandag 19 oktober 2020 (NLG en RWK) PS 9/16 november 2020 – donderdag 26 2020 oktober (EFB en M&B)
Nota Verbonden Partijen								Evaluatie behandeld in EFB van 16 september 2019. De nieuwe nota verbonden partijen zal in het eerste kwartaal van 2020 aan EFB/PS worden aangeboden.
IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (Sligter)								
IPO begroting 2020								OVB: Cie EFB: 2 december 2019 PS: 16 december 2019
Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie								

Strategische Statenagenda Commissie EFB

September 2019

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (CdK)								
Voordracht fractiebijdragen								EFB : 2 december PS 16 december
Begroting Randstedelijke Rekenkamer 2021								Mei/juni 2020

Onderwerp	Inhoud	Nummer	Fractie	Portefeuillehouder	Datum PS	Stand van zaken GS
Aanleggen Erfgoedregisters Noord-Hollandse Gemeenten	PS verzoekt Gedeputeerde Staten de Noord-Hollandse gemeenten zonder erfgoedregister op te roepen om een erfgoedregister aan te leggen.	M39-2019	FvD	Pels, Z.	30-09-2019	

Toezeggingen vrm. Commissie EEB die nu tot de commissie EFB behoren
Oktober 2019

Onderwerp	Portefeuillehouder	Inhoud	Behandeld in agenda	Stand van zaken
Adempauze stolpboederijen	Pels, Z.	Gedeputeerde Van der Hoek antwoordt dat een aantal zaken al in gang is gezet maar de vraag is of de commissie voorstander is van aanscherping van de regels. Het inlassen van een adempauze bemoeilijkt het slopen van een stolp. Eerst kan dan worden bepaald wat de waarde is van de stolp en kan worden nagegaan of er bijvoorbeeld stijlkamers aanwezig zijn. Hierover is de gedeputeerde met gemeenten in gesprek of dit op basis van vrijwilligheid kan gebeuren. De gemeenten Koggenland en Drechterland hebben hier ervaring mee en voor de	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 11-02-2019 6.d. Erfgoed: verzoek tot agendering Adempauze sloop stolpen (op verzoek van D66, PvdA, GL, VVD en CDA wordt dit punt geagendeerd)	

		evaluatie van dit proces bij deze gemeenten wordt binnenkort een extern bureau ingezet. Een andere mogelijkheid is het door de gemeente opleggen van een beschermingsregiem per stolp of voor de stolpenstructuur en dan zou hierover iets in de Omgevingsvisie kunnen worden opgenomen maar daarbij dient benadrukt te worden dat de Omgevingsvisie juist ziet op deregulering en niet op het weer toevoegen van extra regels. Medio 2019 wordt een nota voorgelegd door GS met daarin de mogelijkheden voor verdere aanscherping van de regels. Daarnaast kan		

		gedacht worden aan het in het leven roepen van een sloopvergunning – met name vanwege de preventieve werking – of aan het koppelen van de Loods aan de herbestemming van stolpen. GS stellen voor om te focussen op stolpen die dateren van voor 1950.		
Maatschappelijk Verantwoord inkopen	Pels, Z.	Hr. Klein CU/SGP: Een punt is nog niet geconcretiseerd, namelijk het stimuleren van goede werkomstandigheden bij de productie van elektronica. Er is contact geweest met de organisatie Electronic Watch, maar dit heeft niet geleid tot een opdracht of concrete samenwerking. Zijn GS bereid die	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 21-01-2019 7. Rondvraag portefeuille dhr. Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van der Hoek	Zie ook brief c-agenda EFB 28-10-2019

		samenwerking te onderzoeken en alsnog aan te gaan? Gedeputeerde Van der Hoek antwoordt dat de mogelijkheid van samenwerking met Electronic Watch nog steeds onderzocht wordt. De commissie zal worden geïnformeerd zodra er iets te melden is over de vorderingen. GS staan hier positief tegenover.	behorende punten uit de c-agenda stellen)	
Pallas	Hoek van der, J.	Gedeputeerde Bond heeft al toegezegd dat zodra er meer informatie bekend is over private investeerders, hij PS onmiddellijk zal informeren. Dat geldt ook voor de informatie over het op hetzelfde niveau brengen van de provinciale lening als die	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 26-11-2018 3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties- en toezeggingenlijsten (de lijst met moties zal volgende week worden toegevoegd)	Lening Rijk en provincie zijn op hetzelfde niveau gebracht (zie GS brief van 10/12/2018, C-agenda EEB 21 januari 2018). Zie ook brief GS van 12 maart 2019 Stand van zaken Pallas op ingekomen stukkenlijst PS van maart 2019. Zie ook brief GS aan PS van 5 juli 2019

		van het Rijk en het besluit hierover vanuit Den Haag.		over private investeerders (ingekomen stukkenlijst PS van juli 2019)
Tweede voortgangsrapportage strategische economische agenda	Hoek van der, J.	Hr. Bond gaat expertmeeting organiseren. Daar kunnen worden besproken: De vragen van D66 over verdieping van de matrix, de stoplichtensystematiek en Research en Development evenals de vraag van ONH over het succes van de MRA-regio gerelateerd aan de krimp in overige regio's. Technologie is zeer geënt op de regio Eindhoven terwijl de MRA is gespecialiseerd in ICT en dienstverlening. Wel moeten waar mogelijk stageplaatsen gefaciliteerd worden. Deze vraag zal	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 26-11-2018 8.a. Economie: Brief GS aan PS inz. Tweede Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda economie 2016-2019 (B-agenda EEB 26-11-2018)	Cie EEB 21-1-2019: de gedeputeerde wordt gevraagd de expertmeeting in de nieuwe Statenperiode te organiseren en niet meer in de oude.

		meegenomen worden naar de expertmeeting.		
Arbeidsmarkt	Hoek van der, J.	- De heer Klein (CU/SGP) vraagt of de diploma's van de interne opleiding bij Tata ook buiten de onderneming erkend worden. Kan de provincie iets meer doen aan public relations, want het aantal afgestudeerde technische VMBO'ers neemt af. Waar zit het knelpunt? Bij de evaluatie dienen concrete percentages benoemd te worden. Heeft het college meer budget nodig en zo ja, waar zou dit dan aan besteed worden? de heer Tekin: De vraag over het organiseren van een promotiecampagne zal aan de werkgevers voorgelegd worden. - De heer De Groot (D66) stelt	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 17-09-2018 6.a. Arbeidsmarkt: Brief GS aan PS inz. Midtermrapportage Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt (B-agenda EEB 17-9-2018)	

		voor een subcategorie van 67-plus te benoemen in het kader van de grens van 75 jaar die door de EU is opgelegd. Gedeputeerde Tekin zegt toe deze subcategorie in de volgende rapportage mee te nemen.		
Brexit notitie	Hoek van der, J.	• In de volgende notitie zal breder worden ingezet op de Brexit waarbij ook de bereikbaarheid en mobiliteit – ook op provinciale wegen – arbeidsplaatsen en personeelstekorten aan de orde komen.	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 22-01-2018 6.a. Brief GS aan PS: Brexit-notitie (bij dit punt worden ook de leden van de commissies NLWM en M&F uitgenodigd).	
Beleidsvoorstel uitbreiding inzet provincie herstructurering winkelgebieden	Hoek van der, J.	- De suggestie om de verduurzamingsvraag van het CDA en VVD in de verdieping te betrekken, neemt de gedeputeerde graag over, want dit betekent besparing op	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 16-10-2017 9.b. Brief GS inz. Beleidsvoorstel uitbreiding inzet provincie herstructurering winkelgebieden .	De uitvoeringsregeling is op 24 mei 2018 ter kennisname in EEB geagendeerd. De evaluatiecriteria zijn ter bespreking in EEB van 24 mei 2018 geagendeerd:

		kosten van energie waardoor de positie van de ondernemers verstevigd wordt. Op het moment dat met de gemeenten de verdiepingsslag is gemaakt, zal het onderwerp terugkomen bij de commissie. - Dhr. Haijen (SP) vraagt naar de criteria voor de evaluatie, waar wordt op gelet en wanneer is sprake van een succes? Gedeputeerde Bond zegt toe dat hij de criteria zal bespreken met PS.		de hr. Bond heeft hierbij toegezegd: - de aanvragen voor duurzaamheid als evaluatiepunt toe te voegen - Gedeputeerde Bond antwoordt dat PS het beleid hebben vastgesteld om subsidies kleiner dan 5.000 euro niet toe te kennen, omdat deze meer geld kosten dan opbrengen. Hij zegt toe deze aanvragen mee te nemen in het project en in de evaluatie na te gaan of sprake is geweest van dergelijke aanvragen voor kleinere bedragen -Het meten van de meerwaarde van de provinciale inzet en na te gaan of de projecten tot stand waren gekomen zonder deze regeling, wordt

Toezeggingen vrm. Commissie EEB die nu tot de commissie EFB behoren
Oktober 2019

				toegevoegd als evaluatiecriterium
Dienstauto's	Pels, Z.	Bij de volgende aanbesteding (waarschijnlijk over 3 jaar) wordt vóór de bestelling de keuze van de auto's gedeeld met PS.	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 23-03-2017 11.a. Initiatiefvoorstel van PvdD en CU-SGP Maatschappelijk verantwoord inkopen naar een hoger plan.	

Onderwerp	Portefeuillehouder	Inhoud	Behandeld in agenda	Stand van zaken
Financiele Hygiene en opcenten/open huishouding	Pels, Z.	Gedeputeerde Pels deelt mee dat voor het reces door GS is gesproken over hoe aan de slag wordt gegaan met de begroting vanwege een aantal signalen over gewenste wijzigingen. Deze vraag is neergelegd bij de Rekeningencommissie. Vooral bij de opzet van de huidige begroting en de implementatie van het coalitieakkoord hierin, liep men tegen een aantal punten aan. Na overleg met de Rekeningencommissie is besloten dat GS een voorstel zullen doen aan PS om de opzet te verbeteren en de begroting meer inzichtelijk te maken en dat in deze commissie te bespreken. Tevens zullen GS meer informatie aanleveren over de gevolgen van de opcenten en de open huishouding voor de provincie. Zodra er een helder beeld ontstaat wat de gevolgen zijn voor de provincie, dan komt men terug bij PS.	Economie Financiën en Bestuur 16-09-2019 7. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)	
3e begrotingswijziging 2019/reserves	Pels, Z.	Gedeputeerde Pels meldt dat er alleen maar technische wijzigingen zijn doorgevoerd om de reserves meer inzichtelijk te maken. In veel reserves zaten clusterreserves/compartimenten waarmee meerdere doelen werden bediend. De compartimenten zijn opnieuw vergeheveld	Economie Financiën en Bestuur 16-09-2019 6.b. Financien: Derde begrotingswijziging 2019 (A-Agenda	

		naar bestemmingsreserves die passen bij het doel waarvoor deze oorspronkelijk waren ingesteld. Dit geldt voor alle reserves en ook de onttrekkingen zijn technisch van aard. Er is geen sprake geweest van beleidsinhoudelijke afwegingen bij de herschikking van de reserves, het is puur bedoeld om de begroting en de inhoud van de reserves te wijzigen op verzoek van PS. PS kunnen in de begroting de verschillende mutaties van de reserves zien, maar door de koppeling van een doel aan een reserve kan in het vervolgtraject verduidelijkt worden wanneer wordt gekozen voor een structurele storting of wanneer sprake is van incidenteel geld. Hiermee wordt zichtbaar welke reserve betrekking heeft op langlopend beleid en welke eenmalig is. Zij stelt voor dat PS over enige tijd worden ingelicht en dat geldt ook voor het inzicht verschaffen aan PS wanneer een reserve tot besteding komt conform de afspraak van de coalitie om een taakstelling op de reserves te leggen. De heer Klein (CU) verzoekt vooral om helderheid te bieden over de consequenties voor de manier waarop de provincie zich vastlegt. Is dat anders wanneer een reserve of eenmalige	Commissie EFB 16 september 2019)	

		uitgave wordt geboekt dan het aanhouden van een reserve waaruit zaken betaald worden? Het gaat nu om een eenmalige uitgave die afgeboekt wordt, omdat de provincie geen eigenaar meer is. Wat zijn daarvan de consequenties voor de beslissingsbevoegdheden van PS? Gedeputeerde Pels zal nagaan hoe een en ander zich tot elkaar verhoud		

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	840
Extern Zaak ID	1243373
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	4.a
Omschrijving	Voordracht Begroting 2020 en Memorie van Antwoord.
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Bijlagen
Behandelmemo begroting 2020 in commissies.docx
Brief GS aan PS inz. erratum Statenvoordracht begroting 2020 (ontwerp-instellingsbesluit reserve Klimaatadaptatie)..pdf
Brief GS aan PS inz. voordracht begroting 2020.pdf
Voordracht begroting 2020.pdf
Begroting 2020 PS.pdf
Brief GS aan PS inz. Memorie van antwoord bij de begroting 2020.pdf
Memorie van antwoord bij de Programmabegroting 2020.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Ingekomen stukken ter kennisname	31 augustus 2019
Overdracht vanuit GS	2 september 2019
Natuur Landbouw & Gezondheid	14 oktober 2019
Ruimte Wonen en Klimaat	14 oktober 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**
Mobiliteit & Bereikbaarheid	28 oktober 2019
PS-vergadering	11 november 2019

Toelichting

In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2020 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Na de eerste lezing in GS op 9 juli is gedurende de zomerperiode het coalitieakkoord verwerkt in de begroting en zijn enkele aanpassingen gedaan n.a.v. de gemaakte opmerkingen bij de eerste lezing.

Provincie Noord-Holland

Aan commissie NLG, RWK, EFB en M&B

Kopie aan

Uw contactpersoon
M.C.A. de Zwart
AD/STG

Doorkiesnummer 023-514 3756
zwartm@noord-holland.nl

Betreft: Behandelvoorstel voordracht ontwerpprogrammabegroting 2020 en de daarbij behorende Memorie van Antwoord.

28 oktober 2014

Memo

Voorstel voor behandeling:

Aan de commissies wordt gevraagd die onderdelen van de Programmabegroting en Memorie van Antwoord te bespreken, waarvoor de commissie verantwoordelijk is.

Uit de begroting betreft het:

- Programma 1: Openbaar Bestuur commissie EFB;
- Programma 2: Bereikbaarheid: commissie M&B
- Programma 3: Water: commissie NLG
- Programma 5: Ruimte:
    - 5.1 Ontwikkelen ruimtelijk beleid: commissie RWK;
    - 5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens: commissie M&B;
    - 5.2.2 Beleid luchthavens uitvoeren: commissie M&B;
    - 5.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren: commissie M&B;
    - 5.2.4 Ruimtelijke structuur versterken: commissie RWK
    - 5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen: commissie NLG;
    - 5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren: commissie EFB;
    - 5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen: commissie EFB;
    - 5.3.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen: commissie EFB;
    - 5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken: commissie NLG;
    - 5.3.5 Europese landbouwprojecten co-financieren: commissie NLG;
    - 5.4 Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu: commissie RWK
- Programma 6: Groen: commissie NLG;

- Programma 7: Cultuur en Erfgoed: commissie EFB
- Programma 8: Financiën en Bedrijfsvoering: commissie EFB

De beantwoording van de vragen in de Memorie van Antwoord is ingedeeld naar commissie.
Sommige vragen zijn niet helemaal bij de juiste commissie ingedeeld.
Het betreft:

- vraag 53: is voor EFB en RWK;
- vraag 159: is voor EFB en NLG;
- vraag 160: is voor EFB en NLG;
- vraag 3: niet voor EFB maar voor M&B;
- vraag 83: niet voor EFB maar voor NLG;
- vraag 163: niet voor EFB maar voor NLG;
- vraag 201: niet voor EFB maar voor NLG;
- vraag 283: niet voor EFB maar voor RWK;
- vraag 75: voor RWK en M&B;
- vraag 229: voor RWK en NLG;
- vraag 238: voor RWK en EFB;
- vraag 2: voor RWK en M&B;
- vraag 186: voor NLG en RWK;
- vraag 28: voor RWK en NLG.

.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
dhr J. Koning
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235144992
koningj@noord-holland.nl

Verzenddatum

25 SEP. 2019

Kenmerk
1243373/1279901

Uw kenmerk

Betreft: Erratum Statenvoordracht begroting 2020

Geachte leden,

Op 29 augustus hebben wij uw Staten de begroting 2020 toegestuurd. In de Statenvoordracht bij de begroting 2020 is ook het ontwerp-instellingsbesluit voor de reserve klimaatadaptatie opgenomen.

Na het versturen van de voordracht is ons gebleken dat er een typefout staat in het ontwerp-instellingsbesluit van de reserve klimaatadaptatie. In het huidige ontwerp-instellingsbesluit van de reserve klimaatadaptatie staat dat de reserve gevoed wordt vanuit de € 13,2 mln. die in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! beschikbaar is gesteld voor een integraal waterplan en klimaatadaptatie. Het genoemde bedrag van € 13,2 mln. is per ongeluk gekopieerd vanuit het ontwerp-instellingsbesluit voor de reserve Gezonde leefomgeving. Het juiste bedrag, conform het coalitieakkoord, voor de reserve klimaatadaptaties is € 5,1 mln. Hieronder is het huidige ontwerp-instellingsbesluit en het juiste ontwerp-instellingsbesluit opgenomen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Instellingsbesluit Reserve Klimaatadaptatie

Het oude instellingsbesluit luidde:

	Reserve Klimaatadaptatie
Functie	Budgetgerichte reserve.
Bestemming	-Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinanciering aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW, OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven). - Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Operationeel doel	3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de € 13,2 mln. die in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! beschikbaar is gesteld voor een integraal waterplan en klimaatadaptatie
Looptijd	t/m 2024
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door de door PS vastgestelde stortingen ten behoeve van de dekking van de doelen van de reserve

Het nieuwe instellingsbesluit luidt:

	Reserve Klimaatadaptatie
Functie	Budgetgerichte reserve.
Bestemming	-Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinanciering aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW, OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven). - Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Operationeel doel	3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de € 5,1 mln. die in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! beschikbaar is gesteld voor een integraal waterplan en klimaatadaptatie

Looptijd	t/m 2024
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door de door PS vastgestelde stortingen ten behoeve van de dekking van de doelen van de reserve

Wij verzoeken u deze brief te betrekken bij de besluitvorming over de voordracht en het onjuiste ontwerp-instellingsbesluit van de reserve Klimaatadaptatie daarin te vervangen door het besluit zoals dat in deze brief is opgenomen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J. Koning
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235144992
koningj@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk
1243373/1254278

Uw kenmerk

Betreft: Begroting 2020

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de begroting 2020.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

voorzitter

2 bijlage(n)

1. Voordracht begroting 2020
2. Begroting 2020

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

2019

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 27 augustus 2019

Onderwerp: Begroting 2020

Kenmerk: 1243373/1254264

Bijlagen:
1. Begroting 2020 en meerjarenraming 2020-2023

1. Inleiding en leeswijzer

De begroting is een belangrijk stuurinstrument van de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten de budgettaire kaders voor het jaar 2020 vaststellen. De voorliggende begroting is opgesteld op basis van het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' en de kaderbrief 2020.

Vanuit de intentie om meer digitaal te werken en om de begroting aantrekkelijker te maken om te lezen is er naast het boekwerk van de begroting dat als bijlage bij deze voordracht is te vinden, ook een digitale webversie van de begroting ontwikkeld. Deze is te vinden op onze website via https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Financien. Ook is naar aanleiding van de opmerkingen van zowel de externe accountant als de Staten over de omvang van de jaarrekening 2018 gewerkt aan een reductie in de omvang van deze begroting binnen de gestelde kaders vanuit het Besluit begroting en verantwoording(BBV).

Leeswijzer voordracht
In paragraaf 2 is een beknopte samenvatting van de begroting opgenomen. Een meer uitgebreide samenvatting is te vinden in hoofdstuk 1 van de begroting zelf. Provinciale Staten worden in deze voordracht gevraagd drie nieuwe reserves in te stellen waarvan de ontwerp instellingsbesluiten zijn opgenomen in paragraaf 3 van deze voordracht. Naar aanleiding van het herstelplan algemene reserve dat bij de begroting 2019 is meegestuurd aan uw Staten is in paragraaf 4 van de voordracht een update opgenomen van dit herstelplan inclusief een overzicht van het verwachte verloop van de Algemene reserve.

2. Toelichting op de begroting 2020

Financieel overzicht
Onderstaand overzicht geeft weer wat de invloed is geweest op het begrotingsaldo van de kaderbrief, het coalitieakkoord en de in deze begroting voorgestelde mutaties.

Opbouw begroting 2020

Bedragen * € 1.000	2020	2021	2022	2023
Min is voordelig				
Primitieve begroting 2020	0	0	-24.767	-26.550
1. Coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!'	-62.484	10.700	46.950	46.150

2. Kaderbrief 2020	0	0	1.181	-146
3. Niet-budget neutrale mutaties in de begroting 2020	4.911	885	2.624	3.768
4. Sluitend maken jaarschijven door inzet saldo 2020	57.573	-11.585	-25.988	-23.221
Totaal begrotingssaldo	0	0	0	0

De begroting bestaat uit 8 programma's. Onderstaand overzicht laat zien hoeveel de provincie de komende jaren per programma per saldo verwacht uit te geven of te ontvangen en wat de begrote mutaties in de reserves zijn.

Bedragen * € 1.000	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Min is voordelig				
1. Openbaar bestuur	23.348	22.430	22.417	22.502
2. Bereikbaarheid	231.261	205.956	169.517	172.060
3. Water	5.576	4.611	4.610	4.610
4. Milieu	32.886	27.860	27.691	27.550
5. Ruimte	36.821	23.995	20.392	17.253
6. Groen	90.891	86.163	82.164	68.854
7. Cultuur en Welzijn	16.421	15.529	12.868	12.951
8. Financiën	-359.030	-353.670	-347.693	-349.495
Totaal saldo van baten en lasten	**78.172**	**32.872**	**-8.036**	**-23.717**
Mutaties Reserves	-78.172	-32.872	8.036	23.717
Totaal begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Verwerking van het coalitieakkoord in de begroting
In de nu voorliggende begroting zijn de ambities van het coalitieakkoord zo goed mogelijk financieel en inhoudelijk vertaald naar de operationele doelen. Natuurlijk vragen sommige onderwerpen, zeker waar het om relatief nieuwe of uitgebreide onderwerpen gaat, om een verdere uitwerking. Deze uitwerking kan ook leiden tot begrotingswijzigingen, die wij via de reguliere cyclus van begrotingswijzigingen aan uw Staten zullen voorleggen.
Wij hebben daarnaast het voornemen om u een voorstel voor te leggen over de wijze waarop wij onze ambities en doelen uit het coalitieakkoord willen presenteren in de programma's en doelenbomen in de komende begrotingen.

De relatie tussen bestemmingsreserves en programmabudgetten
Een deel van de middelen die in het coalitieakkoord beschikbaar zijn gesteld voor nieuw beleid wordt bij deze begroting in verschillende bestemmingsreserves gestort. Pas op het moment dat het bestedingsplan van de betreffende reserve concreet genoeg is, worden de uitgaven uit de reserve als programmabudget in een jaarschijf van de begroting geraamd. De ambities waarvoor deze middelen worden gereserveerd zijn nog niet zover uitgewerkt dat de verwachte uitgaven per jaarschijf ook al begroot kunnen worden. Dit heeft tot gevolg dat het saldo van een aantal bestemmingsreserves in deze begroting een stijgend verloop laat zien en dat programmabudgetten nog niet zijn opgehoogd met de budgetten voor de bestedingsplannen. Het budget is door de storting in de bestemmingsreserves wel voor het doel vastgelegd. Wanneer de plannen waarvoor deze middelen worden gereserveerd verder uitgewerkt zijn kunnen ook de verwachte uitgaven uit de betreffende reserves worden verwerkt in de begroting. Dit zal voor 2020 door middel van een begrotingswijziging gebeuren en voor latere jaren bij de begroting 2021.

Leges

Momenteel wordt de legesverordening 2017 met de daarbij behorende tarieventabellen geactualiseerd. In het najaar wordt de legesverordening 2020 ter vaststelling aan PS aangeboden. In dit voorstel wordt aan PS inzicht gegeven in de kostendekkendheid van de leges en waar mogelijk ook in de kostendekkendheid van de verschillende vergunningsaanvragen.

3. Instellingsbesluiten nieuwe Reserves

Voor de realisatie van een aantal opgaven in het coalitieakkoord is het nodig om een drietal nieuwe reserves in te stellen. Bij de instelling van een nieuwe reserve hoort conform de financiële verordening een instellingsbesluit. In het instellingsbesluit stellen PS vast, wat het doel, de functie, de looptijd en maximale hoogte is van een reserve en wordt vastgelegd, hoe de besluitvorming over de bestedingen uit de reserve verloopt. PS besluit over het onttrekken en storten in een reserve, tenzij dit in de aangegeven besluitvormingsprocedure in het instellingsbesluit aan GS wordt overgedragen. Hieronder vindt u per in te stellen reserve het ontwerp instellingsbesluit. Het betreft de reserves: Gezonde leefomgeving, Klimaatadaptatie en Landschap.

Instellingsbesluit Reserve Gezonde leefomgeving

	Reserve Gezonde Leefomgeving
Functie	Budgetgerichte reserve
Bestemming	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma ‘Gezonde Leefomgeving’ opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Operationeel doel	4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de € 13,2 mln. die in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! beschikbaar is gesteld voor de programmatische aanpak gezonde leefomgeving.
Looptijd	t/m 2024
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door de door PS vastgestelde stortingen ten behoeve van de dekking van de doelen van de reserve

Instellingsbesluit Reserve Klimaatadaptatie

	Reserve Klimaatadaptatie
Functie	Budgetgerichte reserve.
Bestemming	-Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinanciering aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW, OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma’s. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven).

	- Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Operationeel doel	3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de € 13,2 mln. die in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! beschikbaar is gesteld voor een integraal waterplan en klimaatadaptatie
Looptijd	t/m 2024
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door de door PS vastgestelde stortingen ten behoeve van de dekking van de doelen van de reserve

Instellingsbesluit Reserve Landschap

	Reserve Landschap
Functie	Budgetgerichte Reserve
Bestemming	Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.
Operationeel doel	6.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de € 10,3 mln. die in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! beschikbaar is gesteld voor het landschapsfonds (incl. liniedijken)
Looptijd	t/m 2024
Maximale hoogte	De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door de door PS vastgestelde stortingen ten behoeve van de dekking van de doelen van de reserve

4. Ontwikkelingen Algemene reserve

Doel van het aanhouden van een algemene reserve
In de financiële verordening van de provincie en de nota reserves staat het volgende vermeld over het doel en de minimale omvang van de algemene reserve:

> *De algemene reserve maakt deel uit van een buffer voor financiële tegenvallers van een omvang die niet uit de algemene dekkingsmiddelen is op te vangen. De buffer is minimaal gelijk aan het saldo van het netto risicobedrag dat voor het boekjaar waarop deze jaarrekening en begroting betrekking hebben, is bepaald.*
>
> *De omvang van de algemene reserve bedraagt tenminste 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen zoals die verantwoord zijn in de meest recente jaarrekening, met een minimum gelijk aan het saldo van het netto risicobedrag dat voor het boekjaar waarop deze jaarrekening betrekking heeft is bepaald.*

De structurele algemene dekkingsmiddelen bestaan uit het provinciefonds, de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, dividenden en het renteresultaat.

Het herstelplan uit de begroting 2019
Bij de Jaarrekening 2017, de Begroting 2019 en de Derde begrotingswijziging 2019 is een laag niveau ontstaan van de algemene reserve. De oorzaken hiervan zijn onder andere de vorming van een voorziening bij de Jaarrekening 2017 en Derde begrotingswijziging 2019 voor Pallas.

Om het niveau van de algemene reserve terug te brengen op het vereiste niveau is bij de Begroting 2019 een zogenaamd herstelplan geformuleerd.

Wijziging in systematiek van het BTW-compensatiefonds gebruikt voor herstelplan
Het herstelplan houdt in dat o.a. de extra middelen die wij verwachten te ontvangen uit de provinciefondsuitkering bij de septembercirculaire van het ministerie van BZK in de algemene reserve gestort zullen worden. Deze extra middelen komen jaarlijks bij de septembercirculaire beschikbaar vanwege een wijziging van de systematiek van het provinciefonds. Tot en met 2018 was deze zogenaamde "ruimte onder het btw-compensatiefonds" structureel opgenomen in de circulaires en door provincies structureel als voordeel in hun begrotingen verwerkt. Vanaf 2019 is dat niet meer het geval en is deze ruimte meerjarig verwijderd uit het provinciefonds. Ook de provincie Noord-Holland heeft deze inkomsten conform het advies van het ministerie niet meer meegenomen in de meerjarenraming. Jaarlijks in de septembercirculaire komt dit bedrag incidenteel, niet meer structureel, weer beschikbaar. Op dat moment ramen wij dat incidentele bedrag als extra inkomsten en storten wij het in de algemene reserve ten behoeve van het herstelplan.

In het in de begroting 2019 opgenomen herstelplan zijn deze bedragen geraamd op basis van de meicirculaire. In de opstelling hieronder zijn deze ramingen geactualiseerd op basis van de septembercirculaire en zijn de effecten van de kaderbrief en begroting inclusief het coalitieakkoord verwerkt.

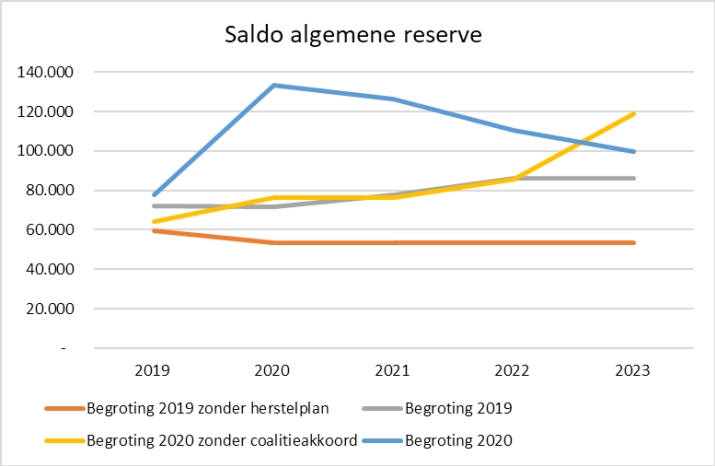
Overzicht verloop algemene reserve

Bedragen * €1.000	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Begroot resultaat voorgaand boekjaar		-	-	-	-
Beginstand	138.054	72.909	121.813	90.513	64.525
Storting	7.340	-	-	-	-
Storting op basis van coalitieakkoord	13.452	57.573			
Onttrekking	-85.937	-8.669	-3.215	-	-
Onttrekking op basis van coalitieakkoord			-11.585	-25.988	-23.221
Vrijval t.b.v. Coalitieakkoord*	-	-	-16.500	-	-
Eindstand exclusief herstelplan	**72.909**	**121.813**	**90.513**	**64.525**	**41.304**
Taakstellende doorlichting bestemmingsreserves coalitieakkoord*	-	-	16.500	-	-
Ramingen herstelplan o.b.v. septembercirculaire 2018	4.700	6.700	8.200	10.100	12.200
Eindstand na herstelplan	**77.609**	**133.213**	**126.613**	**110.725**	**99.704**

Op basis van het coalitieakkoord is in de derde begrotingswijziging opgenomen dat het resultaat daarvan, geraamd op 13,4 miljoen, in de algemene reserve wordt gestort. Daardoor bereikt deze direct op 2,4 miljoen na het gewenste niveau van ca. 80 miljoen. In 2020 vallen volgens het coalitieakkoord bedragen vrij uit bestemmingsreserves. Deze worden toegevoegd aan de algemene reserve. In 2021 is verder op dit moment een onttrekking geraamd van 16,5 miljoen. In het coalitieakkoord is opgenomen dat dit geen onttrekking aan de algemene reserve is, maar een taakstellende doorlichting van de bestemmingsreserves. Omdat de doorlichting op dit moment nog niet heeft plaatsgevonden, kan nog niet aangegeven worden welke reserves het betreft. In de opstelling m.b.t. het herstelplan hierboven is geraamd, dat de doorlichting heeft plaatsgevonden en het bedrag weer wordt teruggestort in de algemene reserve.

Vergelijking verloop algemene reserve
Door alle maatregelen stijgt de algemene reserve direct in 2019 tot bijna het gewenste niveau en in 2020 tot ruim boven het gewenste niveau. In de jaren erna worden deze middelen weer ingezet en uiteindelijk daalt de algemene reserve weer. Zonder herstelplan zou de reserve weer dalen tot onder het gewenste niveau. Het herstelplan blijft dus nodig.

Aan de blauwe lijn zien we, dat het coalitieakkoord er voor zorgt dat de stand van de algemene reserve al direct omhoog gaat en er ook geen sprake meer is van een te lage stand in de komende jaren. Met daarnaast het geactualiseerde herstelplan (op basis van de septembercirculaire 2018) eindigt de algemene reserve op bijna 100 miljoen aan het einde van de coalitieperiode. Op basis van de huidige gegevens is er dus een solide begroting en algemene reserve aanwezig gedurende de hele coalitieperiode.

5. Voorstel
Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 1243373/1254264

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 27 augustus 2019;

besluiten:

1. De reserves Gezonde leefomgeving, Klimaatadaptatie, en Landschap in te stellen conform de in deze voordracht opgenomen instellingsbesluiten.

2. De begroting 2020 en meerjarenraming 2020-2023 vast te stellen;

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Programmabegroting 2020

Voorwoord

Duurzaam doorpakken! Op naar een duurzaam, bereikbaar, leefbaar en innovatief Noord-Holland. Dat is de ambitie die dit college uitsprak toen in juni van dit jaar ons coalitieakkoord werd gepresenteerd. We zaten en zitten vol plannen. Voor de uitvoering van al die nieuwe plannen is ruim 200 miljoen euro beschikbaar. Hoe wij dit geld gaan besteden vindt u in de eerste begroting van dit nieuwe college. We zijn er trots op deze hierbij aan u aan te bieden.

Noord-Holland is een provincie om trots op te zijn. Je kunt er prima wonen, werken of je vrije tijd doorbrengen. Dat doen dan ook veel mensen, en dat willen wij zo houden. Maar we moeten ook keuzes maken. Keuzes voor de toekomst. Daarom versnellen we in 2020 de energietransitie in Noord-Holland. We ontwikkelen regionale energiestrategieën en sluiten een provinciaal energieakkoord. Ook maken we nieuwe afspraken met gemeenten zodat er meer woningen gebouwd gaan worden en komt er een leefbaarheidsfonds.

Verder investeren we in de fiets, het openbaar vervoer, wegen en verkeersveiligheid. Zo houden we Noord-Holland ook in de toekomst bereikbaar. Daarnaast willen we de biodiversiteit versterken en bodemdaling tegengaan. En we dragen bij aan cultuur, erfgoed, bibliotheken en sport. Bovendien financieren we herstructurering van bedrijventerreinen. Ook de kwaliteit van het openbaar bestuur in de provincie heeft onze aandacht. We zorgen voor meer en betere regionale samenwerking en gaan ondermijning tegen.

Uit de begroting en de meerjarenraming blijkt dat de provincie Noord-Holland financieel gezond is. De begroting is meerjarig structureel in evenwicht en we hebben voldoende weerstandsvermogen en –capaciteit. Financiële risico's kunnen we opvangen zonder dat het direct gevolgen heeft voor geplande uitgaven in de lopende begroting.

We vragen u onze beleidsdoelen en de financiële kaders voor 2020 vast te stellen. Maar we willen vooral het beleid samen met u verder vormgeven. We zitten in een periode van visievorming, onderzoek en beleidsontwikkeling en willen daar zowel coalitie als oppositie intensief bij betrekken. We willen transparant zijn en maken steeds duidelijk hoe wij u als Staten, maar ook medeoverheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers bij het beleid en de besluitvorming betrekken. Zodat we samen duurzaam kunnen doorpakken. Voor de toekomst van Noord-Holland en de Noord-Hollanders.

Zita Pels
Gedeputeerde Financiën

Inhoudsopgave

Inhoud

Programmabegroting 2020 1

1 Samenvatting 4

2 Programma's 10

Programma 1 Openbaar bestuur 11

Programma 2 Bereikbaarheid 27

Programma 3 Water 57

Programma 4 Milieu 68

Programma 5 Ruimte 81

Programma 6 Groen 106

Programma 7 Cultuur en Erfgoed 125

Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering 138

3 Paragrafen 147

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 148

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen 167

3.3 Financiering 171

3.4 Bedrijfsvoering 175

3.5 Verbonden partijen 182

3.6 Grondbeleid 209

3.7 Provinciale heffingen 213

4 Financiële begroting 222

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 291

6. Bijlagen 295

1 Samenvatting

1.1 Inleiding

Voor u ligt de begroting en meerjarenraming 2020-2023. De begroting is een belangrijk stuurinstrument van de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten de budgettaire kaders voor het jaar 2020 vaststellen. De voorliggende begroting is opgesteld op basis van het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' en de kaderbrief 2020. In deze samenvatting zijn de belangrijkste aspecten van deze begroting opgenomen.

Vanuit de intentie om meer digitaal te werken is er naast het boekwerk ook een digitale webversie van de begroting ontwikkeld. Deze is te vinden op onze website via de financiële portal van de provincie.

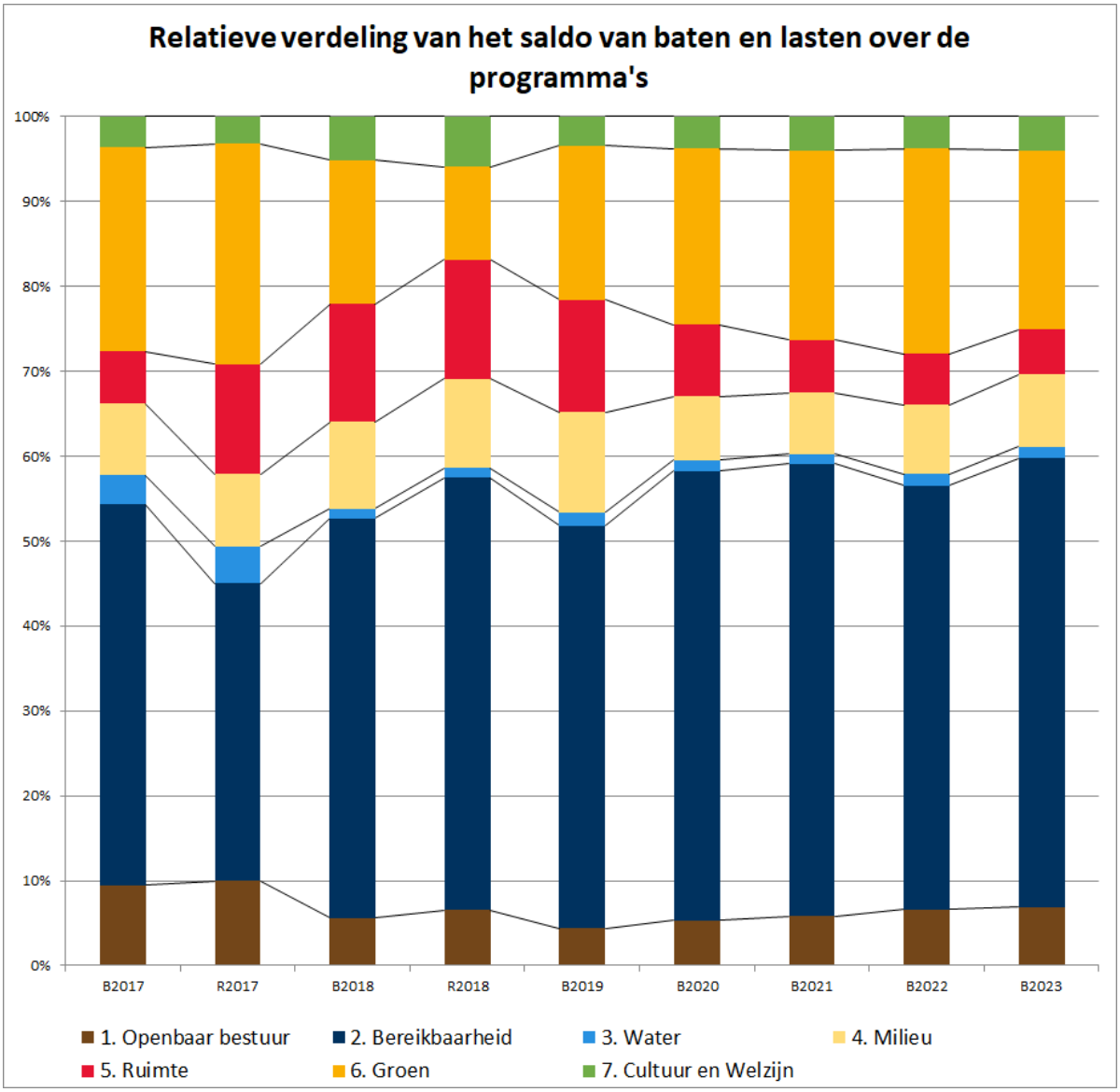
1.2 Financiële begroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1 Openbaar bestuur	23.348	22.430	22.417	22.502
2 Bereikbaarheid	231.261	205.956	169.517	172.060
3 Water	5.576	4.611	4.610	4.610
4 Milieu	32.886	27.860	27.691	27.550
5 Ruimte	36.821	23.995	20.392	17.253
6 Groen	90.891	86.163	82.164	68.854
7 Cultuur en Erfgoed	16.421	15.529	12.868	12.951
8 Financiën en Bedrijfsvoering	-359.030	-353.670	-347.693	-349.495
Totaal saldo van baten en lasten	**78.172**	**32.872**	**-8.036**	**-23.717**

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Stortingen	273.800	191.954	179.158	171.113
Onttrekkingen	-351.972	-224.826	-171.122	-147.396
Totaal mutaties reserves	**-78.172**	**-32.872**	**8.036**	**23.717**
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	**0**	**0**	**0**	**0**

1.3 Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Saldo van baten en lasten	78.172	32.872	-8.036	-23.717
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-78.172	-32.872	8.036	23.717
Begrotingssaldo na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	19.801	16.205	20.201	13.163
Structureel begrotingssaldo	**-19.801**	**-16.205**	**-20.201**	**-13.163**

Sluitende begroting
Uit de regel "Begrotingssaldo na bestemming " in bovenstaande tabellen per jaar blijkt dat de begrotingen 2020 t/m 2023 in evenwicht zijn.

Structureel evenwicht
Om vast te kunnen stellen of er ook sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten en stortingen en onttrekkingen lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hierboven zien we dat dit voor alle jaren het geval is. Daaruit blijkt dat de begroting 2020 een structureel evenwicht kent. Dit geldt ook voor de jaren 2021 tot en met 2023. In andere woorden: Al onze jaarlijks terugkerende lasten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Dit geeft de zekerheid dat wij ook op de wat langere termijn een robuust financieel beleid hebben. De structurele baten van de provincie bestaan voornamelijk uit de provinciefondsuitkering en de motorrijtuigenbelasting.

1.4 Overzicht financiële ontwikkelingen

Totaaloverzicht mutaties begroting 2020 - 2023

Het begrotingssaldo komt tot stand door de financiële ontwikkelingen waarover PS hebben besloten bij de kaderbrief 2020, de keuzes die zijn gemaakt in het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' en de financiële ontwikkelingen die in deze begroting zijn verwerkt. In onderstaande tabel is te zien wat het effect is van de kaderbrief, het coalitieakkoord en de mutaties die nieuw zijn in deze begroting op het begrotingssaldo. Een uitgebreide(re) specificatie van de financiële ontwikkelingen die zijn verwerkt in deze begroting is te vinden in hoofdstuk 4.2 - Opbouw van het begrotingssaldo van deze begroting waarin ook een toelichting is opgenomen op de niet-neutrale mutaties die nieuw zijn in deze begroting.

Opbouw begroting 2020 (bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023
Primitieve begroting 2020	0	0	-24.767	-26.550
1. Coalitieakkoord ‘Duurzaam doorpakken!’	-62.484	10.700	46.950	46.150
2. Kaderbrief 2020	0	0	1.181	-146
3. Niet-budget neutrale mutaties in de begroting 2020	4.911	885	2.624	3.768
4. Sluitend maken jaarschijven door inzet saldo 2020	57.573	-11.585	-25.988	-23.221
Totaal begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**

In de tabel hieronder is te zien hoe de mutaties na de kaderbrief 2020 waarover PS al hebben besloten het begrotingssaldo beïnvloeden gespecificeerd per operationeel doel.

Nieuwe mutaties begroting 2020 - 2023
(bedragen x € 1.000)

OD	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	117	117	117	117
1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren	25	25	25	25
1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	250	150	150	150
1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	150	150	150	150
1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren	1.000	1.000	1.000	1.000
1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau	0	0	2.000	2.000
2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen	617	167	167	167
2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren	750	2.750	2.750	2.500
2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren	-85.640	-1.071	-639	-593
2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden	3.810	105	191	380
2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren	186	219	-40	98
2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren	420	710	1.504	1.753
3.1.2 Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit	50	100	50	0
3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen	1.100	1.000	1.500	1.500
3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen	-190	-190	-190	-190
4.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	80	80	80	80
4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren	2.213	1.705	1.802	1.863
4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen	2.700	2.800	3.800	3.800
4.2.1 Bijdragen aan energietransitie	7.150	11.200	11.100	11.100
4.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie	0	350	350	350
5.1.1 Omgevingsvisie uitdragen	290	150	0	0
5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens	5.000	5.000	5.000	5.000
5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	1.221	2.663	2.661	2.660
5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren	2.500	2.500	2.500	2.500
5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen	-7.500	-13.250	750	750
5.3.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen	900	900	900	900
5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken	1.600	1.500	1.500	1.500
5.4.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	1.200	1.200	1.200	1.200

6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	1.000	5.000	5.000	4.000
6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren	150	0	0	0
6.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming	350	2.600	3.500	4.000
6.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren	100	100	100	100
7.1.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen	260	460	460	460
7.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen	500	1.200	1.200	1.200
7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	300	690	-120	300
7.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten	1.000	0	1.500	1.500
7.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen	500	500	500	500
8.1.1 Lokale heffingen innen	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren	1.949	3.186	4.737	4.779
8.1.7 Stelposten beheren	-421	-4.421	-4.421	-4.421
8.1.8 Algemene reserve beheren	57.573	-28.085	-25.988	-23.221
8.2.1 Overhead beheren	32	32	32	32
8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren	-18	-18	-18	-18
8.2.3 Vennootschapsbelasting	26	26	26	26
Totaal	**0**	**0**	**23.586**	**26.697**

1.5 Leeswijzer

In deze leeswijzer geven wij u een overzicht van de opbouw van de begroting en lichten we een aantal algemene onderdelen toe. De indeling van de begroting is grotendeels vastgelegd in het "Besluit begroting en verantwoording (BBV)" waarin is opgenomen welke onderdelen verplicht moeten worden opgenomen in de begroting van een provincie. Daarnaast is de begroting opgesteld volgens het door Provinciale Staten opgestelde format. De begroting van de Provincie Noord-Holland is daarom als volgt opgebouwd:

- Inleiding en samenvatting
- Programmabegroting (BBV: Beleidsbegroting)
    - Programma's (BBV: Programmaplan)
    - Paragrafen
- Financiële begroting en meerjarenraming
- Bijlagen

De programmabegroting

Programma's

In de programmabegroting is te vinden wat de provincie in 2020 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Ieder programma begint met een doelenboom. Deze doelenboom bestaat uit een maatschappelijk doel, beleidsdoelen en operationele doelen. Na de doelenboom vindt u een toelichting op het te bereiken maatschappelijk doel. Ook wordt weergegeven welke verbonden partijen zijn ingezet om het doel te bereiken en zijn de vanuit het

besluit begroting en verantwoording (BBV) verplichte beleidsindicatoren opgenomen. De eerste financiële tabel in ieder programma is de budgettabel waarin de totale lasten en baten van dit programma staan vermeld. Deze tabel bevat de budgetten, waarop het budgetrecht van uw Staten van toepassing is.
Per beleidsdoel worden de prioriteiten voor 2020, de omgevingsfactoren die het bereiken van het doel zouden kunnen beïnvloeden en de samenwerkingspartners vermeld. Ook worden geplande beleidsdoelevaluaties hier vermeld. Wanneer er op deze plaats geen evaluaties zijn vermeld, betekent dit niet dat deze er niet zullen komen, maar dat ze op dit moment nog niet gepland zijn. Onder de operationele doelen wordt toegelicht wat de provincie in 2020 gaat doen om het operationele doel te bereiken Na deze toelichting volgt een tabel met indicatoren met als doel om het slagen van het operationele doel meetbaar te maken.

Paragrafen

Na de beleidsmatige programma's vindt u de paragrafen. Paragrafen vormen een andere doorsnede door de begroting en zijn bedoeld inzicht te verschaffen in aspecten, die door de hele beleidsbegroting heen kunnen lopen, zoals bijvoorbeeld het grondbeleid- en beheer dat gaat over zowel de gronden onder onze wegen, als gronden voor natuur. Of de paragraaf onderhoud van kapitaalgoederen die zowel gaat over in ons bezit zijnde (kantoor-)panden als over onze wegen en vaarwegen. De in onze begroting opgenomen paragrafen zijn wettelijk voorgeschreven in het BBV, het is echter ook toegestaan zelf paragrafen toe te voegen.

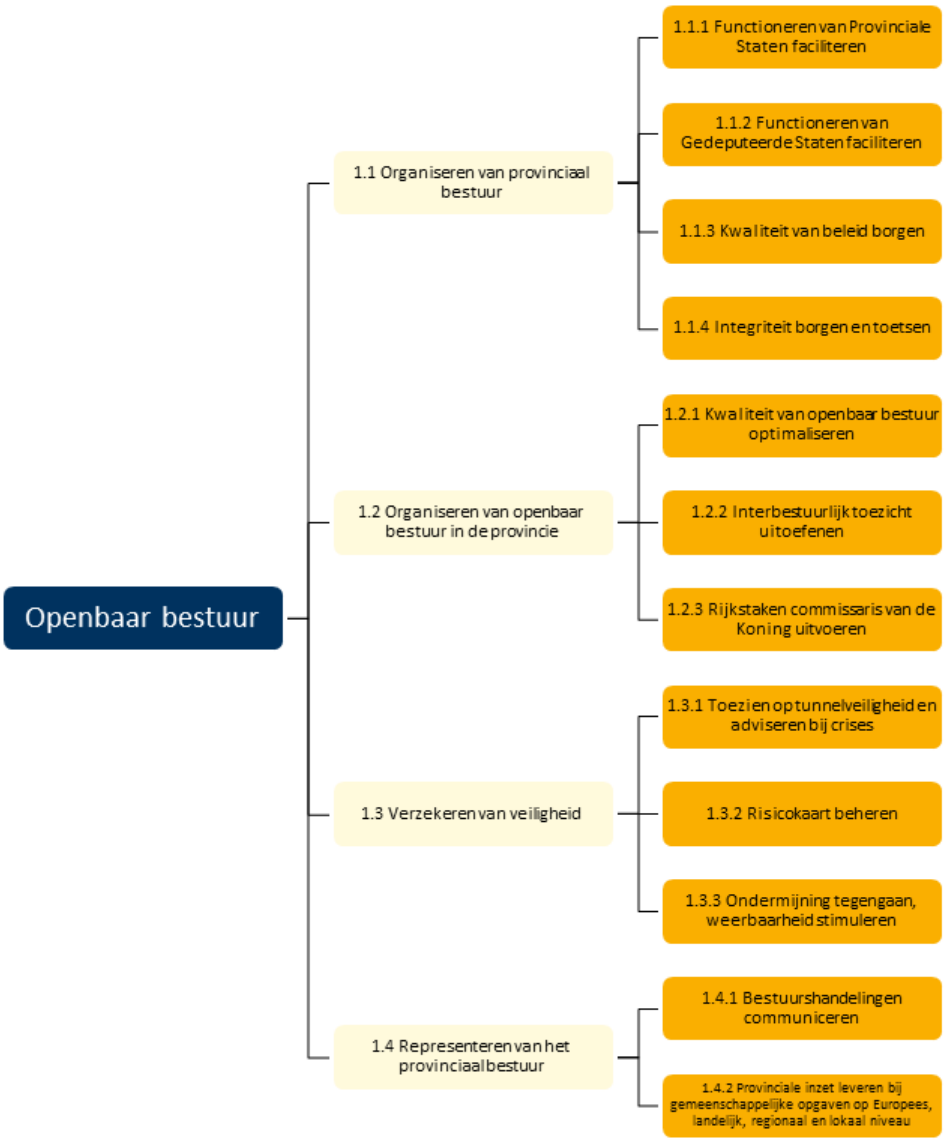
Financiële begroting en meerjarenraming

De financiële begroting heeft tot doel om meer inzicht te verschaffen in de financiële positie van de provincie en bestaat voornamelijk uit financiële tabellen, waarvan de meeste door het BBV voorgeschreven zijn.

2 Programma's

Programma 1 Openbaar bestuur

Doelenboom

Maatschappelijk doel

Inwoners van Noord-Holland moeten kunnen rekenen op een goed functionerend bestuur. Wij zetten daar op in door de financiële handel en wandel van gemeenten strak te volgen, regelmatig te overleggen met gemeentebesturen, duidelijk te communiceren over wat we zelf doen en lobbyen voor Noord-Hollandse belangen in Europa en Den Haag.

Wettelijk beleidskader

- Gemeentewet;
- Provinciewet;
- Wet revitalisering generiek toezicht;
- Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Intrekkingswet WGR+;
- Wet algemene regels herindeling;

- Beleidskader gemeentelijke herindeling, BZK, 2018;
- Europese subsidieprogramma's (zoals EFRO, INTERREG);
- Ambtsinstructies commissaris van de Koning;
- Wet veiligheidsrisico's;
- Wet Bibob;
- Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels (Warvw);
- Regeling provinciale risicokaart;
- Registratiebesluit externe veiligheid;
- Wet milieubeheer;
- Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI)

Provinciaal beleidskader

- Provinciaal beleidskader 'Bestuurskrachtige regio's in Noord-Holland', 2013;
- Ruimtelijke-economische Actie-Agenda-2016-2020 (MRA);
- Europastrategie Noord-Holland 2017-2021;
- Omgevingsvisie NH2050;
- IBT-beleid 2018-2021, inclusief Uitvoeringsplan 2018;
- Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland;
- Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020);
- Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht;
- Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing;
- Beleidsregel integriteitstoets bij aanbesteden van opdrachten Noord-Holland 2010;
- Beleidsregel van de provincie Noord-Holland omtrent integriteitstoets bij omgevingsvergunningen;
- Beleidsregel integriteitstoets bij subsidies.
- Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commisaris van de Koning van de provincie NH 2012;
- Regeling gedragscode ambtelijke integriteit:
- Regeling melden vermoeden misstand;
- Agenda toekomst van het toezicht

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
1.1	Organiseren van provinciaal bestuur	12.774	64	12.710	0	0	12.710
1.2	Organiseren van openbaar bestuur in de provincie	4.835	43	4.792	0	0	4.792
1.3	Verzekeren van veiligheid	494	0	494	0	0	494
1.4	Representeren van het provinciaal bestuur	5.364	12	5.352	183	0	5.169
	Totaal	**23.467**	**119**	**23.348**	**183**	**0**	**23.165**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
1	1.1.1	Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
1	1.4.2	Interprovinciaal Overleg	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Kwaliteit van het openbaar bestuur

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht in 2019	0	4
Opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen 2019	56%	56%
Opkomst Tweede Kamerverkiezingen 2017	83%	82%
Opkomst gemeenteraadsverkiezingen 2018	54%	55%

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

1.1 Organiseren van provinciaal bestuur

Onze rol
Noord-Hollanders hebben recht op een kwalitatief goed provinciaal bestuur.

Samenwerkingspartners
Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning werken samen met gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen, inwoners, bedrijven, organisaties, de media, de Randstedelijke Rekenkamer en het Interprovinciaal overleg (IPO).

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Toelichting

De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten. Tot de taken van de Statengriffie behoren onder andere: het faciliteren van PS- en commissievergaderingen, het ondersteunen van de agendacommissie en het Presidium. De activiteiten van Provinciale Staten worden zichtbaar gemaakt via live-uitzendingen van de Staten- en commissievergaderingen en via de website, in persberichten en sociale media.

Jaarlijks nodigen Provinciale Staten van Noord-Holland iemand uit de wereld van kunst, wetenschap of religie uit de Willem Arondéuslezing te houden. Met de lezing willen Provinciale Staten de herinnering aan deze kunstenaar en verzetsstrijder levend houden.

Provinciale Staten (PS) hebben de Ribbius Peletier-penning ingesteld vanwege 100 jaar vrouwenkiesrecht. De komende 5 jaar ontvangt elk jaar een andere persoon deze penning.

De Randstedelijke Rekenkamer voert jaarlijks diverse onderzoeken uit, gevraagd en ongevraagd.

Centraal voor deze collegeperiode staat dat de provincie vooral mét haar partners samenwerkt aan opgaven. We maken, in nauw overleg met Provinciale Staten, een agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie. De agenda bestuurlijke vernieuwing richt zich zowel op de samenwerking tussen GS en PS, als op het stimuleren en vergroten van burgerparticipatie. GS steven naar een transparante bestuurscultuur en willen PS beter betrekken bij beleidsontwikkeling. Het doel is de rol van de Staten te versterken en de samenwerking tussen PS en GS te verbeteren.

Operationeel doel 1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Organiseren en afhandelen van vergaderingen voor Provinciale Staten	Aantal	11 (2018)	12	12	12	12	12
Afhandelen binnengekomen schriftelijke vragen van Provinciale Staten	Aantal	112 (2017)	80	95	95	95	95
Rapporten van de Randstedelijke Rekenkamer	Aantal	4 (2018)	3	3	3	3	3

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren

Toelichting

Hier worden de kosten van het faciliteren van Gedeputeerde Staten verantwoord. Het betreft onder meer secretariële en administratieve ondersteuning, het vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

Toelichting

Voor een goed functionerend openbaar bestuur is het belangrijk om aan alle fasen van de beleidscyclus (agendering, beleidsvoorbereiding, -vorming, -uitvoering en het volgen van beleid) een robuust en op feiten gebaseerde invulling en onderbouwing te geven. Daarom is het essentieel te beschikken over actuele informatie en data met betrekking tot ontwikkelingen en trends binnen de provincie. Met die actuele informatie en data maken we onderbouwde beleidskeuzes mogelijk en verantwoorden we de effectiviteit van het gevoerde beleid. Daarnaast maakt deze informatie het (tussentijdse) bijsturen van beleid mogelijk, gericht op het realiseren van onze provinciale doelen en op het optimaal bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Zo bevorderen analyse en gebruik van en advisering over actuele (beleids)informatie en -data de effectiviteit van beleid.

Activiteiten die in dit kader worden uitgevoerd zijn:

1. *Het (vraaggestuurd) uitvoeren van onderzoeken en beleidsevaluaties*
   Door middel van onderzoeken wordt informatie verzameld voor de onderbouwing van nieuw of aangepast effectief beleid. Met beleidsevaluaties wordt de effectiviteit van het gevoerde beleid achteraf inzichtelijk gemaakt voor PS en voor de inwoners van Noord-Holland. Daarnaast zijn de uitkomsten van beleidsevaluaties, ook input voor de ontwikkeling van nieuw beleid. Daarbij worden onder meer de provinciale subsidieregelingen eens per vier jaar volgens de wet (art. 4:24 AwB) op doeltreffendheid geëvalueerd conform het door PS vastgestelde Evaluatiekader Subsidies. In 2020 wordt ook voor de tweede keer de Omgevingsscan uitgevoerd waarbij aan onze provinciale partners (medeoverheden, bedrijven, kennisinstellingen, belangenorganisaties en opdrachtnemers) wordt gevraagd wat zij vinden van de Noord-Hollandse ambtelijke manier van werken.
2. *Het inzetten en adviseren over de inzet van actuele (geo)data voor goed onderbouwde besluitvorming van (nieuw of aangepast) beleid*
   De provincie verzamelt, analyseert en maakt beleidsdata en –informatie (onder meer big-data) geografisch inzichtelijk, zet dit in bij de ontwikkeling en/of aanpassing van beleid

en deelt deze informatie ook met externen via onder meer het (Geo)Dataportaal (https://maps.noord-holland.nl/dataportaal) en door het verder ontwikkelen van datavisualisaties en dashboards. De provincie zorgt ook voor actuele en betrouwbare beleidsinformatie door het inrichten en beheren van de wettelijk verplichte basisregistraties en meetnetten, door publicatie van de provinciale plannen op Ruimtelijkeplannen.nl en door het borgen van de verplichte gegevenslevering aan landelijke voorzieningen en het Europese INSPIRE-initiatief.

3. *Het monitoren van beleid ten behoeve van eventuele bijstelling van beleid door het ontwikkelen van nieuwe monitors en het actualiseren van bestaande monitors.*

Operationeel doel 1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Uitgevoerde beleidsonderzoeken en -evaluaties	Aantal	5 (2018)	5	5	5	5	5
Opgestelde en geactualiseerde op data- en gis-analyse gebaseerde viewers en dashboards	Aantal	5 (2018)	5	5	5	5	5
Uitgevoerde monitors	Aantal	5 (2018)	5	5	5	5	5

1.1.4 Integriteit borgen en toetsen

Toelichting

De integriteit van het openbaar bestuur, met name bij het handelen van de provincie Noord-Holland zelf, is van groot belang. Particulieren en ondernemingen die van de provincie een omgevingsvergunning ontvangen, met wie een vastgoedtransactie wordt aangegaan, waarmee de provincie een inkooprelatie heeft of die voor de uitvoering van provinciaal beleid een subsidie ontvangen, kunnen op grond van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) worden getoetst. Afhankelijk van de uitkomst van deze Bibob-toets worden voor de waarborging van de integriteit van het openbaar bestuur aan de af te geven beschikking, dan wel transactie, aanvullende voorwaarden verbonden. Als er sprake is van een ernstig gevaar dat een vergunning, subsidie, opdracht of vastgoedtransactie mede wordt of zal worden misbruikt, dan wel zal worden gebruikt om strafbare feiten te plegen, wordt de relatie verbroken of niet aangegaan. Indien nodig wordt nader advies ingewonnen bij het Landelijk Bureau Bibob. Met de Bibob-toetsen wordt de integriteit van het handelen van het provinciebestuur gewaarborgd. In 2020 worden de toetsen risicogestuurd uitgevoerd. Afhankelijk van onder andere de organisatiestructuur van een bedrijf, de branche waarin het bedrijf werkzaam is, de hoogte van een subsidierelatie, de verkoopprijs van vastgoed, de hoogte van het bedrag van een aanbesteding, alsmede op basis van tips van externen (OM, politie en omgevingsdiensten inzake het naleefgedrag van een bedrijf) wordt invulling gegeven aan het risicogestuurd toetsen ingevolge de Wet Bibob.

Voor de provincies Utrecht en Flevoland verzorgt de provincie Noord-Holland de uitvoering van het zogenaamde ‘eigen huiswerk onderzoek’. De provincie ondersteunt bovendien -desgevraagd en incidenteel- ook gemeenten in Noord-Holland bij het opstellen of uitvoeren van Bibob-beleid.

Voor de provinciale organisatie is een coördinator integriteit aangesteld om integer handelen blijvend onder de aandacht te houden en eventueel voorkomende dilemma’s op het terrein van integriteit mee te bespreken. De provincie wil verder een goed en veilig werkklimaat bieden.

Daarom wordt een actief beleid gevoerd om gewenst gedrag te bevorderen en ongewenst gedrag tegen te gaan. De provinciale organisatie beschikt over twee interne vertrouwenspersonen en één externe vertrouwenspersoon.

Operationeel doel 1.1.4 Integriteit borgen en toetsen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal uitgevoerde Bibobtoetsen	Aantal	101 (2018)	100	100	100	100	100

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.1 Organiseren van provinciaal bestuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.1.1	Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	8.557	4.865	4.739	4.739	4.779	4.864
1.1.2	Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren	1.889	3.806	3.891	3.886	3.886	3.886
1.1.3	Kwaliteit van beleid borgen	789	3.340	3.447	3.430	3.428	3.428
1.1.4	Integriteit borgen en toetsen	450	662	697	697	697	697
	Totaal lasten	11.685	12.673	12.774	12.752	12.790	12.875
	Totaal baten	-38	-64	-64	-64	-64	-64
	Saldo van baten en lasten	11.648	12.609	12.710	12.688	12.726	12.811
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**11.648**	**12.609**	**12.710**	**12.688**	**12.726**	**12.811**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

1.2 Organiseren van openbaar bestuur in de provincie

Onze rol

De provincie heeft een taak om de kwaliteit van andere overheden zoals gemeenten en waterschappen te bevorderen en te borgen.

Samenwerkingspartners

Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning voeren hun taken in nauw overleg uit met de gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen en het Rijk.

Prioriteiten

- In 2020 zal de 4/5 mei herdenking nadrukkelijk in het teken staan van 75-jaar bevrijding. Vanwege de viering van dit lustrum worden in alle provincies, in nauwe samenwerking met het 4 en 5 mei-comité, extra initiatieven ontwikkeld om brede betrokkenheid te creëren. Volgend jaar viert ook Bevrijdingpop een jubileum: het 40-jarig bestaan. Om de initiatieven met betrekking tot de viering van 75 jaar vrijheid en 40 jaar Bevrijdingspop te ondersteunen, wordt eenmalig een budget van € 100.000 gereserveerd. Dit staat los van de reguliere sponsoring van Bevrijdingspop
- Omdat opgaven steeds meer gemeentegrenzen overschrijden, zijn wij in 2019 gestart met het opstellen van regionale samenwerkingsagenda's. Die verenigt zowel provinciale als gemeentelijke prioriteiten.

- In het Interbestuurlijk Programma 2018 is vastgelegd hoe Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen de komende jaren met elkaar omgaan. In dat kader is afgesproken dat er wordt gewerkt aan vernieuwing van het interbestuurlijk en financieel toezicht, zodat het toezicht zo effectief mogelijk is en passend bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven. In 2018 hebben het IPO, de VNG, en de ministeries van BZK en Financiën een gezamenlijke ontwikkelagenda voor het interbestuurlijk toezicht opgesteld, welke de komende jaren wordt uitgewerkt.

Omgevingsfactoren
De ministerraad stelde in maart 2019 het nieuwe "Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018" vast. Het beleidskader stelt stringentere voorwaarden aan het beginnen van een gemeentelijke herindeling (arhi-procedure) op initiatief van de provincie. Zo moet de provincie overleg voeren met de minister van BZK vóór een procedure te beginnen en moet er bij gemeenten sprake zijn van evidente bestuurskrachtproblemen waarvoor een oplossing uitblijft.

Beleidsdoelevaluaties

IBT Beleid 2018-2021 (vastgesteld door GS in 2017) geeft de wijze waarop binnen de provincie Noord-Holland het interbestuurlijk toezicht wordt uitgevoerd. Het jaarlijkse Uitvoeringsplan IBT geeft de accenten van het interbestuurlijk toezicht aan voor dat jaar. De vastgestelde thema's voor verdiepingsonderzoeken en praktijktoetsen uit het Uitvoeringsplan 2019 worden in 2020 geëvalueerd.

1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

Toelichting

De provincie is (mede)verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. Vanuit deze wettelijke rol en tegen deze achtergrond vinden wij het van belang dat gemeenten en regio's over voldoende bestuurskracht beschikken. Om dit te bereiken stimuleren we regionale samenwerking, voeren we bestuurlijk overleg met individuele gemeenten en in regionaal verband. Indien noodzakelijk starten we een provinciale arhi-procedure. Met onze financiële bijdrage aan het Convenant Versterking MRA dragen we bij aan het optimaliseren van het openbaar bestuur op metropoolniveau. Daarnaast voeren we in voorkomende gevallen strategische verkenningen uit.

Operationeel doel 1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal bestuurlijke gesprekken gevoerd	Aantal	-	20	24	-	-	-
Aantal adviezen over herindelingen aan minister van BZK gegeven	Aantal	-	2	3	-	-	-

1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen

Toelichting

De provincie draagt met het interbestuurlijk toezicht bij aan het goed uitvoeren van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen en levert hiermee een bijdrage aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Met het systematische toezicht op de

risicodomeinen: Financiën, Omgevingsrecht, Archief- en Informatiebeheer en Huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers, bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden: goed informatiebeheer en financieel beheer.
De wijze waarop Gedeputeerde Staten toezicht houden, is neergelegd in de beleidsnota IBT 2018-2021 (met uitzondering van het financieel toezicht op de waterschappen). De thema-onderzoeken en praktijktoetsen zijn opgenomen in een jaarlijks Uitvoeringsplan, waarvan de eerste in maart 2018 door Gedeputeerde Staten is vastgesteld. Voor 2020 worden de volgende onderzoeken voorzien: constructieve veiligheid - platte daken; evenementen en omgevingsrecht; water en gewasbeschermingsmiddelen; vrijkomende agrarische en andere bedrijventerreinen.
De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten worden gepubliceerd.

Operationeel doel 1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Alle gemeenten/gemeenschappelijke regelingen beoordeeld a.d.h.v. vastgesteld toezichtregime en waterschappen beoordeeld	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100
In Uitvoeringsplan bepaalde verdiepingsonderzoeken en praktijktoetsen uitgevoerd	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100
Toezichtoordelen over voorgaand jaar gepubliceerd	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100

1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

Toelichting

Over de uitvoering van zijn rijkstaken is de commissaris van de Koning verantwoording verschuldigd aan de Minister van BZK. Bij de afhandeling van verzoeken van inwoners aan de commissaris van de Koning om bemiddeling wordt standaard gebruik gemaakt van de methodiek van hoor en wederhoor. Voor de advisering over Koninklijke onderscheidingen wordt gewerkt met een digitaal systeem, waar gemeenten, provincies en Rijk gezamenlijk gebruik van maken. Per 1 september 2019 wordt er gewerkt met een nieuw digitaal systeem: LINT.
In geval van een bestuurlijke integriteitskwestie kan de commissaris van de Koning adviseren en bemiddelen en daarbij besluiten tot een zelfstandig integriteitsonderzoek. De commissaris brengt met redelijke tussenpozen ambtsbezoeken aan de gemeenten in Noord-Holland. In 2019 legt de commissaris 7 ambtsbezoeken af. Voor 2020 zijn 20 bezoeken aan gemeenten voorzien. Voorts worden door de commissaris van de Koning met alle burgemeesters en dijkgraven in Noord-Holland reguliere gesprekken gehouden.

Operationeel doel 1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Ingediende bemiddelingsverzoeken van inwoners zijn alle in behandeling genomen	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100

Ambtsbezoeken aan alle gemeenten in NH gespreid over 2019 en 2020	Percentage	0 (2018)	7	20	20	-	-
Kennismakingsgesprekken met burgemeesters en dijkgraven in NH	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.2 Organiseren van openbaar bestuur in de provincie

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.2.1	Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	4.786	2.280	2.230	2.126	2.126	2.126
1.2.2	Interbestuurlijk toezicht uitoefenen	33	1.469	1.547	1.547	1.547	1.547
1.2.3	Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren	1.527	1.026	1.058	1.058	1.058	1.058
	Totaal lasten	6.347	4.775	4.835	4.731	4.731	4.731
	Totaal baten	-41	-43	-43	-43	-43	-43
	Saldo van baten en lasten	6.306	4.732	4.792	4.688	4.688	4.688
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**6.306**	**4.732**	**4.792**	**4.688**	**4.688**	**4.688**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

1.3 Verzekeren van veiligheid

Onze rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met het toezicht op en het bevorderen van de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.

Samenwerkingspartners

Omdat in de veiligheidszorg de bestuurlijke samenwerking centraal staat, wordt op dit domein nauw samengewerkt met gemeenten (in het bijzonder burgemeesters), veiligheidsregio's, en voor het tegengaan van ondermijning, ook met de drie Regionale informatie- en expertisecentra in Noord-Holland, het Openbaar Ministerie en het Rijk (Ministeries van J&V en BZK)

Prioriteiten

- Ook voor 2020 zal in het veiligheidsdomein de prioriteit liggen bij het tegengaan van ondermijning. In het interbestuurlijk programma is afgesproken gezamenlijk de weerbaarheid van de overheid en de maatschappij tegen ondermijning te versterken.
- In 2018 is gestart met de inzet op intensieve samenwerking tussen verschillende publieke en private instanties voor het opstellen en analyseren van ondermijningsbeelden, het opstellen van quick scans voor de weerbaarheid van gemeenten, regio's en provincie, en het ontwikkelen van een strategisch handelingsperspectief. Vanaf 2020 zullen concrete maatregelen voor het tegengaan van ondermijning geïmplementeerd worden.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises

Toelichting

Om het toezicht op de tunnelveiligheid onafhankelijk van het reguliere beheer van provinciale tunnels te organiseren is de functie van de wettelijk voorgeschreven tunnelveiligheidsbeambte ondergebracht bij het Kabinet van de commissaris van de Koning. Aan het toezicht op de tunnelveiligheid wordt onder andere invulling gegeven via jaarlijkse onderzoeken die worden uitgevoerd door externe deskundigen. Het betreft de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

De commissaris geeft invulling aan zijn toezichthoudende rol op de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg, door regelmatig netwerkbijeenkomsten te organiseren over een actueel veiligheidsthema, waarbij alle organisaties en instellingen die bij dat thema zijn betrokken worden uitgenodigd. Daarnaast worden de vergaderingen van het algemeen bestuur van de veiligheidsregio's in Noord-Holland bijgewoond door een liaison van de commissaris van de Koning. Wij hebben een piketorganisatie ingericht, waardoor de commissaris 24 uur per dag en 7 dagen per week geïnformeerd en geadviseerd wordt als zich rampen of zware ongevallen in de provincie voordoen, zodat de commissaris zijn toezichthoudende en bestuurlijke rol bij crises kan waarmaken. Om ook bij een (dreigende) watercrisis tijdig geadviseerd te kunnen worden hebben wij een bereikbaarheidsregeling. Bij dreigend hoogwater worden wij geïnformeerd door het landelijk Watermanagement Centrum om alle betrokkenen geïnformeerd te houden en eventuele maatregelen in de provincie af te stemmen. Deze rol neemt de provincie ook bij langdurige droogte om de directe negatieve effecten en gevolgen van droogte zoveel mogelijk te beperken. Omdat de sinds 2006 opgerichte veiligheidsregio's tot ontwikkeling gekomen zijn, is de feitelijke rol van de commissaris van de Koning tijdens crisis beperkt geworden. De ondersteunende piketorganisatie van de commissaris van de Koning blijft in 2020 continu maar in afgeslankte vorm beschikbaar. De wet op de veiligheidsregio wordt vanaf juni 2019 door het Rijk geëvalueerd waarbij tevens de rol van de commissaris van de Koning als toezichthouder op de veiligheidsregio's wordt belicht.

Zowel op ambtelijk niveau als op bestuurlijk niveau (burgemeesters) worden workshops georganiseerd over noodwetgeving inzake crisisbeheersing.

Operationeel doel 1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2 bestuurlijke netwerkbijeenkomsten t.a.v. een actueel thema georganiseerd, alsmede 1 ambtelijke en 1 bestuurlijke workshop crisisbeheersing	Aantal	4 (2018)	4	4	4	4	4
Alle vergadering van het Algemeen Bestuur van veiligheidsregio's in NH zijn door liaison van de commissaris van de Koning bijgewoond	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100
Piketorganisatie is 24 uur, 7 dagen per week beschikbaar	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100

1.3.2 Risicokaart beheren

Toelichting

Met de Risicokaart krijgen burgers een overzicht van risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen. Op grond van de Regeling provinciale Risicokaart maken en beheren de provincies de Risicokaart. Omdat de uitvoering van deze wetgeving - naast de provincie - ligt bij gemeenten en omgevingsdiensten dient voor het actueel houden van de gegevens in de Risicokaart nauw samengewerkt te worden met gemeenten en omgevingsdiensten. Hiervoor is de Risicokaart afhankelijk van de input van deze organisaties.
De provincie draagt zorg voor het actueel houden van de risico's van overstromingen. Voor de productie en vormgeving van de Risicokaart wordt in IPO-verband samengewerkt met de andere provincies. Voor het technische beheer en de doorontwikkeling van de Risicokaart wordt een jaarlijkse bijdrage aan het IPO verstrekt.

Operationeel doel 1.3.2 Risicokaart beheren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Actualiteit van de Risicokaart	Percentage	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen (2018)	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen

1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

Toelichting

Criminelen maken gebruik van diensten van de bovenwereld. Boven- en onderwereld raken zo met elkaar verweven. Door de invloed en druk die criminelen zo op onze samenleving kunnen uitoefenen, raken normen vervaagd en neemt het gevoel van veiligheid en leefbaarheid af. Dit wordt ook wel 'ondermijning' genoemd. Ondermijning van het openbaar bestuur raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Om de weerbaarheid tegen ondermijning te versterken, werken de overheden en hun partners - de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's), de belastingdienst en het Openbaar Ministerie) - samen in het Netwerk Weerbaar Bestuur. Dit is ook vastgelegd in het interbestuurlijk programma van het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen. Gemeenten worden uitgenodigd een vervolg te geven op de door de RIEC's opgestelde actuele ondermijningsbeelden voor hun gemeente c.q. regio en het opstellen van quick scans over de bestuurlijke weerbaarheid van de gemeente. Daarbij moet gedacht worden aan het ophalen en met de gemeenten en overige samenwerkingspartners analyseren van de ondermijningsbeelden en het zorgdragen dat er voor gemeenten/de regio een strategisch handelingsperspectief (in de vorm van mogelijke te nemen beleidsmaatregelen) wordt geboden in antwoord op de ondermijningsbeelden.
De provincie heeft in 2018/2019 hieraan ondersteuning geleverd met het project Versterking kwaliteit en integriteit lokaal bestuur. Eind 2019 wordt een initieel provinciaal weerbaarheidsbeeld voor de provincie zelf opgesteld en een strategisch handelingsperspectief opgeleverd. Bij wijze van pilot is voor twee gemeenten in Noord-Holland een gemeentelijke quick scan opgeleverd die in beeld brengt of een gemeente goed is voorbereid op eventuele kwetsbaarheden in de eigen organisatie op het gebied van integriteit, maar ook of zij weerbaar is tegen gerichte ondermijnende acties van buitenaf die uit het lokale ondermijningsbeeld naar voren komen. De focus ligt hierbij op potentieel kwetsbare werkprocessen.

De komende jaren zal de provincie blijven strijden tegen alle vormen van ondermijnende criminaliteit. De nadruk komt dan met name te liggen op de verbreding van de quick scans over meerdere gemeenten en de implementatie door gemeenten en provincie zelf van concrete maatregelen om ondermijning tegen te gaan aan de hand van het ontwikkelde handelingsperspectief. Daarnaast zal het handelingsperspectief actueel en doorontwikkeld moeten worden om de overheden blijvend weerbaar te houden. Tot slot zal met behulp van de financiering van lokale pilots door gemeenten, het betrekken van beroepsgroepen en ondernemers en het stimuleren van gemeenten zich aan te sluiten bij Meld Misdaad Anoniem worden gewerkt aan een verbeterde informatiepositie van en bewustwording bij relevante partijen.

Operationeel doel 1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Gemeenten/regio's beschikken over een quick scan over hun bestuurlijke weerbaarheid	Aantal	0 (2018)	4	20	-	-	-
De provincie beschikt over een actueel ondermijningsbeeld en een quick scan over de bestuurlijke weerbaarheid	Percentage	0 (2018)	100	100	100	100	100
Er is een strategisch handelingsperspectief opgesteld	Percentage	0 (2018)	100	100	100	100	100

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.3 Verzekeren van veiligheid

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.3.1	Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises	942	172	177	177	177	177
1.3.2	Risicokaart beheren	857	162	167	167	167	167
1.3.3	Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	37	763	150	150	150	150
	Totaal lasten	1.837	1.097	494	494	494	494
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	1.837	1.097	494	494	494	494
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**1.837**	**1.097**	**494**	**494**	**494**	**494**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

1.4 Representeren van het provinciaal bestuur

Onze rol
De inwoners van Noord-Holland moeten kunnen rekenen op een bestuur dat hen serieus neemt, een betrouwbaar bestuur met een luisterend oor, een besluitvaardig bestuur dat duidelijk is in zijn gekozen koers. Daarvoor is het belangrijk dat zowel inwoners als partners weten wat de provincie doet en dat zij invloed kunnen uitoefenen op het beleid.

Samenwerkingspartners
In communicatie en belangenbehartiging werkt de provincie samen met partners. In onze communicatie staan de Noord-Hollanders centraal. Hen willen we zo goed mogelijk informeren en betrekken. Daar waar mogelijk doen we dat in samenwerking met partners, bijvoorbeeld in projecten. Ook laten wij in onze mediapartners en inwoners aan het woord. De belangenbehartiging in Den Haag, Brussel of in de Metropoolregio Amsterdam gebeurt samen met andere overheden, gemeenten, provincies, Rijk, waterschappen en het maatschappelijk middenveld. Zo brengen we onze gezamenlijke opgaven krachtiger onder de aandacht.

Prioriteiten
Het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken wordt in een nieuwe communicatiestrategie, een nieuw sponsorbeleid en een nieuwe Europastrategie vertaald. Daarnaast vragen in 2020 de herdenking van 75 jaar bevrijding en de sponsoring van Sail Amsterdam speciale aandacht. Ook wordt een agenda opgesteld voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren

Toelichting

De provincie wil haar zichtbaarheid vergroten, zodat bekendheid met en vertrouwen in het werk van de provincie toeneemt. Zo zijn de Noord-Hollanders goed geïnformeerd over wat we doen. Zij kunnen zo het beleid en de uitvoering daarvan beoordelen en beïnvloeden.

Wij hebben daartoe aan het begin van de vorige collegeperiode een nieuwe communicatiestrategie opgesteld. Als uitvoering daarvan zijn afgelopen jaren de website en het intranet vernieuwd, zijn we gestart een nieuw extern blad &Holland en zijn we actiever op sociale media als Twitter, Facebook, LinkedIn en Instagram. Ook is het persbeleid vernieuwd en sponsoren we evenementen om die mede mogelijk te maken, om beleidsdoelen via het evenement te kunnen communiceren en om het evenement te gebruiken voor relatiemanagement. Aan het begin van de nieuwe collegeperiode wordt een nieuwe communicatiestrategie opgesteld, gebaseerd op het nieuwe coalitieakkoord. In 2020 start de uitvoering voor deze communicatiestrategie.

In het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken! is voor actieve communicatie en betrekken van inwoners opnieuw 400.000 euro per jaar gereserveerd. De betrokkenheid van bewoners wordt vergroot, onder meer met van bewonerspanels, permanente campagnes en actievere inzet van sociale media. Ook actieve communicatie over het werk van Provinciale Staten is daarbij een belangrijk aandachtspunt. De precieze invulling van besteding van deze middelen wordt uitgewerkt in de nieuwe communicatiestrategie. Ook komt er een nieuw sponsorbeleid, waarin de speerpunten uit het coalitieakkoord en de ambities uit die communicatiestrategie worden vertaald.

Belangrijk speerpunt voor 2020 is daarnaast de verbetering van de arbeidsmarktcommunicatie. De provincie versterkt haar profiel als aantrekkelijke werkgever en verbetert communicatie over vacatures. Verder zal de provincie in 2020 de (online) middelen verder personaliseren, zodat inwoners makkelijker voor hen persoonlijk relevante informatie kunnen vinden. Ook starten we met de vernieuwing van het intranet voor medewerkers. Dit wordt ontwikkeld tot centrale werkplek die toegang biedt tot alle applicaties. Relatiemanagement en stakeholdersmanagement worden verbeterd. Speciale aandacht vragen in 2020 de herdenking van 75 jaar bevrijding en de sponsoring van Sail Amsterdam.

1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau

Toelichting

De provincie pakt haar rol in samenwerkingsverbanden om te zorgen dat Noord-Hollandse opgaven ook gezamenlijk worden uitgevoerd. Zo is er een Europateam, waarvan twee leden permanent in Brussel zijn om relevante ontwikkelingen tijdig te signaleren en om te lobbyen voor Noord-Hollandse belangen. Ook worden Europese subsidies verworven en ingezet. Daarnaast is er een permanente vertegenwoordiger in Den Haag, die de schakel is tussen provinciebestuur en Tweede Kamer. Wij zijn lid van het Inter Provinciaal Overleg (IPO), volgen wat daar gebeurt, voeden het overleg en haken aan bij voor ons relevante onderwerpen. Op regionaal niveau zijn er regiomanagers die eerste aanspreekpunt zijn voor gemeenten en die zowel een goed netwerk in de regio hebben, als de provinciale dossiers die spelen in de regio overzien. In MRA-verband zijn wij betrokken bij de uitvoering van het MRA-convenant.

Operationeel doel 1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
(Regionale) samenwerkingsverbanden (afhankelijk van afspraken met regio's)	Aantal	2 (2019)	2	2	2	4	6

Budgettabel (x € 1.000)

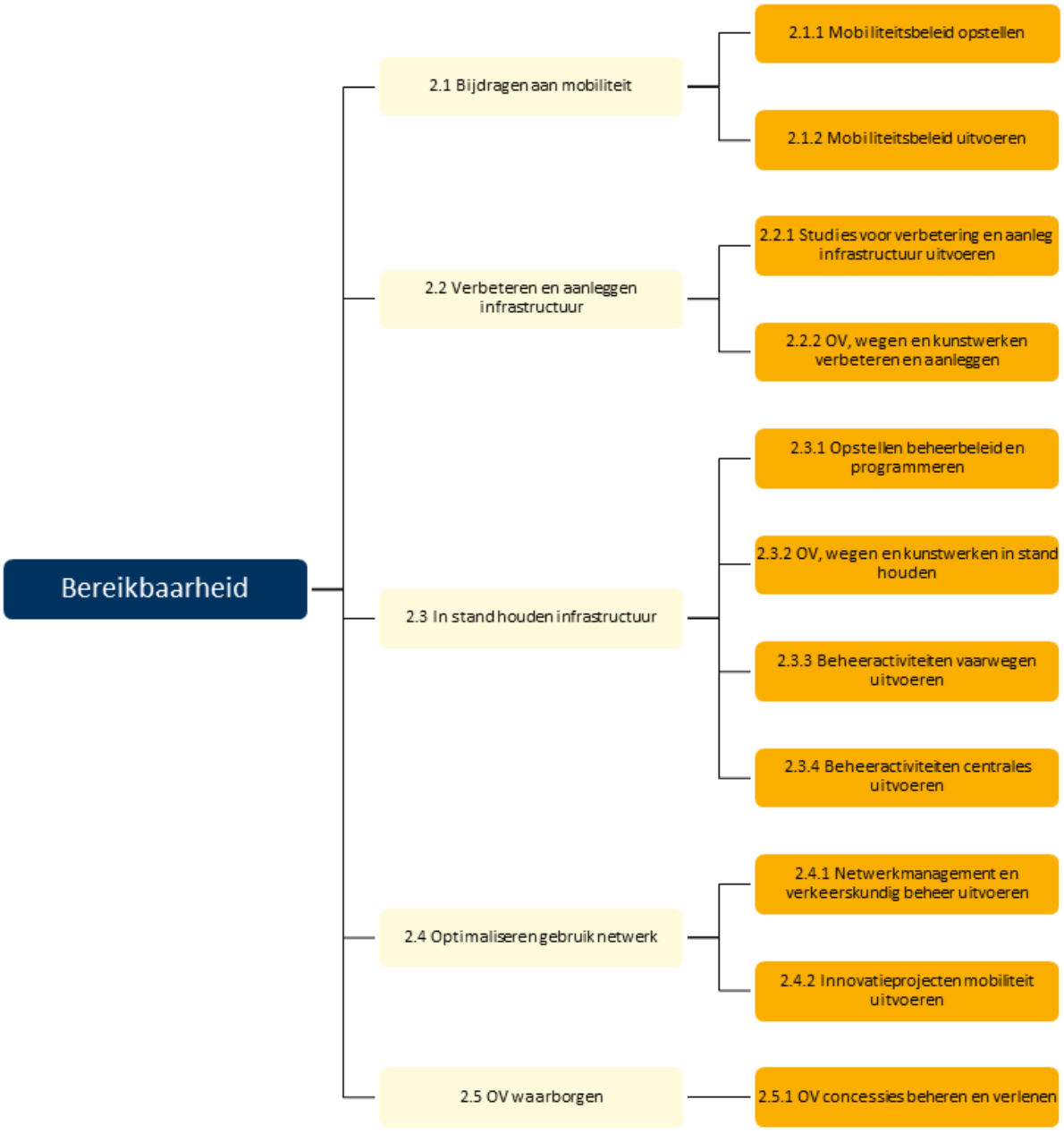
Beleidsdoel 1.4 Representeren van het provinciaal bestuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.4.1	Bestuurshandelingen communiceren	1.617	1.727	2.092	2.092	2.092	2.092
1.4.2	Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau	601	5.199	3.272	2.468	2.417	2.417
	Totaal lasten	2.218	6.926	5.364	4.560	4.509	4.509
	Totaal baten	-18	-12	-12	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	2.200	6.914	5.352	4.560	4.509	4.509
	Stortingen						
1.4.2	Resv. cofinanciering Europese projecten	3.000	0	0	0	2.000	2.000
	Onttrekkingen						
1.4.2	Resv. cofinanciering Europese projecten	1.382	-2.683	-183	0	0	0
	Resultaat	**6.581**	**4.231**	**5.169**	**4.560**	**6.509**	**6.509**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 2 Bereikbaarheid

Doelenboom

Maatschappelijk doel

Duurzame bereikbaarheid is een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Een goede bereikbaarheid is noodzakelijk voor het functioneren van de economie in Noord- Holland en een vereiste om deel te nemen aan de arbeidsmarkt en het sociale leven.

De provincie streeft hierbij naar een balans tussen economische groei en leefbaarheid in Noord-Holland. De groei van de economie en de grote woningbouwopgave in met name de Metropoolregio, leiden tot een grote toename van de vraag naar mobiliteit. Om het mogelijk te

maken dat mensen lopend, per fiets, met het openbaar voervoer of per auto hun bestemmingen kunnen bereiken, is een goede mobiliteitsstrategie van groot belang. Om Noord-Holland in de toekomst bereikbaar te houden, moet worden geïnvesteerd in alle vervoersmodaliteiten. Meer woningbouw zou niet moeten leiden tot meer verkeershinder.

Omdat we veel functies in een beperkte ruimte willen combineren, is een goede ruitmelijke ontwikkeling belangrijk. Groei van de mobiliteit wordt hiervoor zo efficiënt mogelijk ondervangen. Efficiënt in het gebruik van ruimte en van energie. Voor het mobiliteitssysteem staan hierbij keuzevrijheid en basisbereikbaarheid centraal. Vanwege de druk op de ruimte krijgen openbaar vervoer en vervoer per fiets extra aandacht.

Het werken aan deze opgaven gebeurt langs vijf strategische beleidsdoelen die ieder weer leiden tot concrete acties, voor nu en in de komende jaren.

1. Het eerste beleidsdoel focust op de bijdrage aan mobiliteit en bereikbaarheid in de provincie vanuit onze rol als samenwerkingspartner;
2. Het tweede beleidsdoel gaat om het verbeteren en aanleggen van de infrastructuur vanuit onze rol als infrastructuurbeheerder;
3. In het derde beleidsdoel staat beschreven hoe onze bestaande infrastructuur wordt behouden;
4. In het vierde beleidsdoel wordt gekeken naar de optimalisatie van het gebruik van het verkeersnetwerk;
5. Het laatste beleidsdoel gaat in op het OV en hoe dit wordt gewaarborgd door middel van onze OV-concessies.

In de beschrijving van deze doelen zijn de producten gevat die de provincie voor wat betreft mobiliteit en bereikbaarheid in 2020 wil opleveren. In de praktijk worden de werkzaamheden aan de provinciale infrastructuur ten behoeve van beleidsdoelen twee en drie geïntegreerd uitgevoerd. De provincie stemt de uitvoering van investerings- en verbeteringsprojecten af op de onderhouds- en vervangingsprojecten. Hiermee bereikt de provincie een efficiëntere uitvoering van de werkzaamheden aan het areaal, en vermindert de provincie de overlast voor gebruikers en omwonenden. Jaarlijks wordt deze programmering in onderlinge samenhang vastgesteld in het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) en Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO).

Wettelijk beleidskader

- Omgevingswet (2016)
- Wet Personenvervoer 2000
- Wegenverkeerswet (1994)
- Wegenwet (1930)

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050Investeringsstrategie NH infrastructuur
- Investeringsagenda Doorstroming OV 2015-2020
- Beleidskader Verkeersmanagement 2015-2020
- Koers Smart Mobility 2018
- Actieplan Geluid
- Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2016-2019

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
2.1	Bijdragen aan mobiliteit	55.894	427	55.467	53.453	20.768	22.782
2.2	Verbeteren en aanleggen infrastructuur	12.452	0	12.452	101.302	29.874	-58.977
2.3	In stand houden infrastructuur	106.428	33.764	72.664	39.699	41.053	74.018
2.4	Optimaliseren gebruik netwerk	34.939	1.666	33.273	9.487	1.178	24.964
2.5	OV waarborgen	57.405	0	57.405	56.733	51.034	51.706
	Totaal	**267.118**	**35.857**	**231.261**	**260.674**	**143.907**	**114.493**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
2	2.1.4	Beheersregeling Amstel	Beheer van de Amstel (het beheer van de Amstel is overgedragen van de provincie aan het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstreek).

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Mobiliteit

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Klantenwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincie. (peildatum: 2018)	7,8	7,7

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

2.1 Bijdragen aan mobiliteit

Onze rol

De provincie vervult een aantal rollen om de bereikbaarheid in Noord-Holland te verbeteren en duurzame mobiliteit te waarborgen. Naast de rol van infrastructuurbeheerder (doelen 2.2 tot en met 2.4) en concessieverlener voor het openbaar busvervoer (doel 2.5) draagt de provincie met partners samen bij aan het verbeteren van de mobiliteit en bereikbaarheid in brede zin. Dat doet de provincie bijvoorbeeld door gezamenlijk te werken aan plannen en/of programma's en het co-financieren van projecten van derden, bijvoorbeeld via uitvoeringsregelingen. Een voorbeeld van zo'n programma is het programma Samen Bouwen aan

Bereikbaarheid dat samen met de Rijksoverheid en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) wordt opgesteld. Om richting te geven aan onze samenwerkingen en ons beleid, zijn de ontwikkel- en sturingsprincipes uit de Omgevingsvisie nader uitgewerkt in de Agenda Mobiliteit. In de Agenda Mobiliteit zijn daarvoor de mobiliteitsopgaven voor de komende jaren benoemd in samenhang met de opgaven van de omgevingsvisie, zoals duurzame verstedelijking, klimaatverandering en gezondheid.

Samenwerkingspartners
De provincie werkt intensief samen met andere overheden, zoals de Rijksoverheid, gemeenten en waterschappen. Een belangrijke samenwerking voor de provincie is die in MRA-verband. Tegelijkertijd is de samenwerking met de regio's in het noorden van de provincie, Noord-Holland Noord, Alkmaar en West-Friesland, van groot belang. Dat geldt ook voor de samenwerking met organisaties die belangen vertegenwoordigen in de wereld van de mobiliteit (bijvoorbeeld TLN, EVO, ANWB, Rover, Fietsersbond en Schuttevaer).
Ten behoeve van innovaties en slimme mobiliteit (Smart Mobility), zoals ontwikkelingen in het gebruik van data, Mobility as a Service (MaaS) en slimme infrastructuur, zijn door de provincie nieuwe samenwerkingsvormen aangegaan met kennisinstellingen zoals universiteiten, autofabrikanten en leveranciers van mobiliteitsdiensten.

Prioriteiten
Een aantal punten wordt met prioriteit opgepakt:
- Agenda Mobiliteit als uitwerking van de Omgevingsvisie;
- MRA-programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid;
- Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld 2040 en de provinciale OV-visie 'toekomstbestendige bereikbaarheid';
  Regionale Mobiliteitsplannen MRA en NHN, als uitwerking van het Ontwerp Klimaatakkoord;
- Regionale Uitvoeringsprogramma's Verkeersveiligheid, als uitwerking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid;
- Goederenvervoer over water;
- Programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland.

Deze prioriteiten zijn in de volgende paragrafen nader toegelicht.

Omgevingsfactoren
De economische ontwikkeling van de laatste jaren heeft invloed gehad op de demografische ontwikkelingen, de bedrijvigheid en daarmee de mobiliteit. Dit uit zich bijvoorbeeld in een toename van de kosten veroorzaakt door vertragingen in het verkeer. In 2017 vertegenwoordigde het totale aantal voertuigverliesuren een waarde € 63,1 miljoen. De stijging van de verliestijd ten opzichte van 2016 bedroeg 2,1%.

Beleidsdoelevaluaties

In 2019 heeft de provincie de Subsidieregeling kleine infrastructuur geëvalueerd. De regeling is op basis hiervan aangepast en wordt naar verwachting beter benut. Op dit moment wordt er een opvolgingsonderzoek uitgebreid, waarin wordt bekeken of een uitgebreide evaluatie zinvol is om uit te voeren. Hierover rapporteert de provincie verder in 2020.

2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

Toelichting

De belangrijkste beleidsontwikkelingen die het komende jaar plaatsvinden zijn hieronder nader toegelicht.

Agenda Mobiliteit
In februari 2019 hebben Gedeputeerde Staten (GS) de discussienota Agenda Mobiliteit vastgesteld. De Agenda Mobiliteit geeft richting aan de opgaven die vanuit de Omgevingsvisie op het mobiliteitssysteem afkomen. De Agenda beschrijft enerzijds de opgaven voor mobiliteit en anderzijds de ambitie voor een efficiënt mobiliteitssysteem. De discussienota is besproken met de partners in de regio en de diverse andere stakeholders. Provinciale Staten (PS) zullen de Agenda Mobiliteit in november 2019 kunnen behandelen. Voor 2020 komen hier financieel geen wijzigingen uit voort.

MRA-programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
De MRA is een aantrekkelijke en veelzijdige regio. Ruim 2,4 miljoen mensen wonen en werken hier. De economie groeit flink en dat trekt nóg meer bedrijven en mensen aan. Met als gevolg de bouw van 250.000 extra woningen. Deze verstedelijking biedt kansen, maar heeft ook een schaduwzijde. De wegen en het openbaar vervoer hebben hun grenzen al bijna bereikt. De uitdaging is om in deze dynamiek een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat te behouden.

Deze urgente opgave kan alleen worden aangepakt door goed samen te werken. Daarom hebben de Rijksoverheid en de MRA met het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid de handen ineen geslagen. Het gaat om de ministeries Infrastructuur en Waterstaat (I&W), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), 32 gemeenten, 2 provincies en Schiphol, Rijkswaterstaat, NS en ProRail. In het programma pakken Rijk en regio de verstedelijking en bereikbaarheid voor de lange termijn in samenhang met elkaar op. De keuzes die hieruit voortkomen leiden uiteindelijk tot één stappenplan dat de mogelijkheid heeft tot aanpassen: het Ontwikkelpad Bereikbaarheid en Verstedelijking MRA. Dit ligt ter besluitvorming voor in een bestuurlijk overleg in het najaar van 2019 samen met beslissingen over mogelijke onderzoeken, verkenningen of nadere activiteiten. Voor het uitvoeren van deze onderzoeken, verkenningen en nadere activiteiten wordt in 2020 een bijdrage van de provincie Noord-Holland verwacht.

Regionale Mobiliteitsprogramma's
Van april tot november 2019 wordt parallel gewerkt aan de plannen van aanpak voor de Regionale Mobiliteitsprogramma's en het Koersdocument Duurzame Mobiliteit. De Regionale Mobiliteitsprogramma's zijn een uitwerking van het Ontwerp-Klimaatakkoord en worden in samenwerking met de regio's, het IPO en de Rijksoverheid opgepakt. Dit heeft dus vooral een externe focus. De inhoud gaat de provincie met deze partners bepalen, maar lijkt in eerste aanzet vooral gericht op *zero emissie*, elektrisch rijden en brandstoffenmix. Het Koersdocument Duurzame Mobiliteit gaat juist over de koers, keuzes en rol van de provincie Noord-Holland zelf en zal qua inhoud breder zijn dan de Regionale Mobiliteitsprogramma's. De plannen van aanpak van de Regionale Mobiliteitsplannen (RMP) worden behandeld op de Bestuurlijke Overleggen MIRT van najaar 2019. Voor het Koersdocument Duurzame Mobiliteit stuurt de provincie op november 2019. Voor het uitvoeren van plannen van aanpak, voortkomend uit de RMP's, verkenningen en nadere activiteiten wordt in 2020 een bijdrage van de provincie Noord-Holland verwacht.

Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld 2040 en de provinciale OV-visie 'toekomstbestendige bereikbaarheid'
Het Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld 2040 dient een gedragen en realistisch beeld op te leveren voor het totale openbaar vervoer in 2040 in de provincies Noord-Holland en Flevoland,

met richtinggevende uitspraken voor provinciegrensoverschrijdende verbindingen. Het is een samenwerking van 77 partijen. Alle gemeenten in Noord-Holland en Flevoland zijn betrokken, evenals het Rijk, vervoerders en belangenorganisaties.

Provincie Noord-Holland vindt een duurzaam, voor iedereen toegankelijk en samenhangend OV-systeem, van groot belang. Samen met onze partners stellen we hiervoor een OV-visie 'Toekomstbestendige bereikbaarheid'. Daarbij is niet alleen de mobiliteit binnen de MRA, maar ook de verbinding tussen de MRA en de aanliggende regio's van essentieel belang. We kijken daarbij naar mobiliteit in de volle breedte. Ook besteden we in de visie nadrukkelijk aandacht aan nieuwe concepten zoals mobility as a service en de beschikbaarheid van voldoende en hoogwaardig ingerichte P&R-locaties.

Er wordt een OV-fonds ingesteld voor investeringen in het openbaar vervoer. Investeringen vanuit het OV-fonds zijn ondergebracht in programma 5.

Regionale Uitvoeringsprogramma's Verkeersveiligheid
De provinciale opgave en ambities ten aanzien van verkeersveiligheid zijn afgeleid van het rijksbeleid, specifiek vertaald in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Op 14 februari 2019 is namens de provincies door het IPO het startakkoord ondertekend. Hierin conformeert de provincie zich aan de landelijke ambitie om toe te werken naar "nul verkeersdoden". Dit vergt een intensievere samenwerking met gemeenten, waterschappen, Openbaar Ministerie (OM), politie, RWS en andere maatschappelijke partners. Per regio worden regionale uitvoeringsprogramma's opgesteld waarin wordt weergegeven wat er jaarlijks wordt gedaan aan verkeersveiligheid. Voor de regio's Alkmaar, West-Friesland, Kop van Noord-Holland, Haarlem-IJmond en Gooi- en Vechtstreek neemt de provincie op verzoek van het Rijk hiertoe het initiatief. Daarnaast werkt de provincie in het gebied van de Vervoerregio Amsterdam mee aan het programma waarvoor de Vervoerregio aan de lat staat. Vanuit de rol van wegbeheerder werkt de provincie risicogestuurd aan het duurzaam veilig inrichten van het eigen wegennet.

Goederenvervoer over water
De provincie Noord-Holland wil het goederenvervoer over water actief stimuleren als duurzaam alternatief voor goederenvervoer over de weg. Dit willen we bereken door het behouden en uitbreiden van watergebonden logistieke bedrijventerreinen en laad- en loskade. Onderzocht gaat worden welke lokaties ontwikkeld kunnen worden voor de overslag van goederen naar het water.

Slimme en duurzame mobiliteit
Om de bijdrage van smart mobility aan de opgaven van de Omgevingsvisie te verdiepen is in 2018 de middellange termijn Koers Smart Mobility vastgesteld. Voor het invullen van de activiteiten die voortvloeien uit de routekaarten in deze koers, werkt de provincie naast het korte termijn uitvoeringsprogramma Smart Mobility, momenteel mee aan:

1. Krachtenbundeling Smart Mobility waar de twaalf provincies, de vijf grote steden en de Rijksoverheid vertegenwoordigd zijn. De provincie zit in het voorbereidingsteam en trekt twee bundels.
2. MRA-programma Smart Mobility, waarin afstemming plaatsvindt tussen verschillende Smart Mobility-programma's op MRA-niveau.
3. Cross-over programma TU Delft & Partners waarbij de combinatie van verschillende beleidsvelden (energie, infra, duurzaamheid en slim, logistiek) wordt verkend.
4. MaaS pilot Amsterdam Zuidas, waar we leren van de ervaringen uit deze en andere van de Mobility as a Service-pilots die het ministerie van Intrastructuur en Waterstaat heeft aanbesteedt.

Operationeel doel 2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
PS stellen voor de zomer (2019) de jaarlijkse actualisatie in programma als onderdeel van de agenda Mobiliteit vast	Aantal	0 (2018)	1	1	1	1	1
PS worden aan het eind van het jaar geïnformeerd over het BO MIRT	Aantal	0 (2018)	1	1	1	1	1

2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren

Toelichting

De provincie draagt op meerdere manieren bij aan de uitvoering van mobiliteitsbeleid.

Jaarlijks stelt de provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bijvoorbeeld op het gebied van verkeersveiligheid) in staat om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Dit doet de provincie door middel van de *uitvoeringsregelingen kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding*.

Voor het versneld opwaarderen van een aantal *MRA-doorfietsroutes* heeft de provincie ruim € 16 miljoen beschikbaar gesteld. Een deel hiervan is voor het eigen areaal (€ 8,6 miljoen), een ander deel (€ 8,2 miljoen) voor derden (zoals gemeenten) in de vorm van subsidies.

Om het elektrisch rijden te bevorderen werkt de provincie met de MRA-partners en de provincie Utrecht samen in het project *MRA-E*. Voor 2020 moet opnieuw besloten worden over samenwerking, omdat de huidige samenwerkingsovereenkomst in dat jaar afloopt. Verwacht wordt dat de samenwerking wordt voortgezet. Vooruitlopend op die beslissing wordt er voor proceskosten MRA-E €75.000 in de begroting voor 2020 gereserveerd.

De vele bezoekers en het grote aanbod aan recreatiemogelijkheden leiden in het kustgebied van Zuid-Kennemerland op andere piekmomenten tot congestie en bereikbaarheidsproblemen. Wij willen deze problematiek samen met onze partners aanpakken in een nieuw *programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland*. Hierbij richten we ons op slimme OV-oplossingen, investeringen in fietsbereikbaarheid, het afstemmen van pendelvervoer met parkeerbeleid en andere innovatieve vormen van verkeersmanagement.

Verder valt onder dit doel de jaarlijkse storting die de provincie ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer doet voor de *OV-terminal bij station Amsterdam Zuid* (Reserve uitvoering mobiliteitsbeleid door derden). Ook de jaarlijkse vergoeding aan de vervoerders voor de omrijkosten ten gevolge van wegwerkzaamheden door gemeentelijke wegbeheerders worden uit deze reserve gedekt.

Investeringen vanuit het OV-fonds in het openbaar vervoer en OV-knooppunten zijn ondergebracht in programma 5.

Operationeel doel 2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Jaarlijkse subsidievaststelling betrokken regelingen	Aantal	3 (2018)	4	4	4	4	0

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.1 Bijdragen aan mobiliteit

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.1.1	Mobiliteitsbeleid opstellen	4.260	2.626	2.539	2.467	1.987	1.987
2.1.2	Mobiliteitsbeleid uitvoeren	33.060	101.135	53.355	46.947	11.680	11.477
	Totaal lasten	37.320	103.761	55.894	49.414	13.667	13.464
	Totaal baten	-742	-5.563	-427	-334	-1.023	-863
	Saldo van baten en lasten	36.578	98.198	55.467	49.080	12.644	12.601
	Stortingen						
2.1.1	Resv. Mobiliteitsbel.	0	4.359	655	205	205	205
2.1.2	Resv. fietsinfrastructuur	444	0	0	0	0	0
2.1.2	Resv. Uitvoeren Mob.beleid door derden	0	179.815	20.113	27.746	13.408	12.935
2.1.2	Resv. Zuidas en Zeepoort	18.454	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
2.1.1	Resv. Mobiliteitsbel.	0	-1.345	-1.124	-1.114	-635	-635
2.1.2	Resv. fietsinfrastructuur	104	-25.456	0	0	0	0
2.1.2	Resv. OLV-Greenport	0	-11.291	0	0	0	0
2.1.2	Resv. Uitvoeren Mob.beleid door derden	0	-98.157	-52.329	-45.925	-10.658	-10.455
2.1.2	Resv. Zuidas en Zeepoort	0	-59.391	0	0	0	0
	Resultaat	**55.580**	**86.732**	**22.782**	**29.992**	**14.964**	**14.651**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

2.2 Verbeteren en aanleggen infrastructuur

Onze rol

De provincie verbetert binnen het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) de bestaande infrastructuur en ontwikkelt nieuwe infrastructuur om de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid in de provincie te verbeteren.

De basis voor agendering van projecten in het PMI is de investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi), die op 3 februari 2014 door Provinciale Staten is vastgesteld. Het uitgangspunt van de investeringsstrategie is een afwegingsmodel, waarbij de trajecten zijn gescoord op bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid. Slecht scorende trajecten en knelpunten, en trajecten die voor groot onderhoud in het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) staan geagendeerd, worden als studieproject opgenomen in het PMI. De iNHi wordt het komende jaar geactualiseerd.

Alle projecten in het PMI doorlopen drie fasen, te weten de studie-, plan- en realisatiefase. In de studiefase wordt onderzoek gedaan naar de problematiek en worden mogelijke oplossingen uitgewerkt, waarbij bijvoorbeeld wordt bekeken of bereikbaarheidsknelpunten kunnen worden opgelost door middel van verkeersmanagement, openbaar vervoer, gedragsbeïnvloeding of infrastructurele maatregelen. Aan het einde van de studiefase volgt een besluit over de oplossingsrichting en promoveert het project naar de planfase. Het is ook mogelijk dat aan het einde van de studiefase de conclusie wordt getrokken dat het project niet verder hoeft te worden uitgewerkt, bijvoorbeeld als er onvoldoende draagvlak is voor mogelijke oplossingen. In zo'n geval wordt een project geschrapt. In de planfase wordt de gekozen oplossing verder uitgewerkt. Daarna besluiten Provinciale Staten (PS) over het beschikbaar stellen van een uitvoeringskrediet en promoveert het project naar de realisatiefase. Na realisatie wordt het project afgerond en opgeleverd en wordt het een beheeractiviteit.

Het PMI wordt het komende jaar herzien en daarom dit jaar niet gelijktijdig met deze begroting in Provinciale Staten behandeld. Eventuele financiële consequenties van deze herziening worden via de reguliere P&C-cyclus aan de Staten voorgelegd.

Een totaal overzicht van alle lopende studies en in uitvoering zijnde projecten is te vinden in het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI).

Samenwerkingspartners
Net als bij andere andere doelen in dit programma, zijn mede-wegbeheerders (gemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat), de Vervoerregio Amsterdam (VRA), belangenorganisaties en bewoners belangrijke samenwerkingspartners. Nog meer dan bij de andere doelen geldt die samenwerking bij het verbeteren en aanleggen van infrastructuur voor de reizigers, inwoners, aanwonenden en andere direkte stakeholders. De provincie doet dat steeds meer door de gebruiker in een vroegtijdig stadium bij de planvorming te betrekken. Voorbeelden van burgerparticipatietrajecten en co-creatie zijn de doorgang in Broek in Waterland, de nieuwe verbinding A8-A9 en de Bereikbaarheid Bollenstreek.

Prioriteiten
De belangrijkste prioriteiten voor 2020 zijn de onderstaande projecten:

- Verbinding A8-A9 (studie);
- bereikbaarheid Bollenstreek (studie);
- bereikbaarheid Waterland en onderdoorgang Broek in Waterland (plan en realisatie);
- fietsprojecten (studie);
- bereikbaarheid Den Helder (studie);
- bereikbaarheid Gooi- & Vechtstreek
- Cruquiusbrug (realisatie);
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) 't Gooi (realisatie);
- Wilhelminasluis (realisatie);
- centrale bediening bruggen en sluizen (realisatie);
- N243 Herinrichting (realisatie);
- N241 Herinrichting A.C. de Graafweg (realisatie).

In de toelichting in de volgende paragrafen is een aantal van deze projecten nader toegelicht.

Omgevingsfactoren
Een aantal ontwikkelingen is van invloed op de projecten ter verbetering of aanleg van infrastructuur. Specifiek van belang daarin om te noemen zijn:

Markt: door de overspannen arbeidsmarkt in de bouw, ontstaan na afloop van de crisis, komen de prijs, tijdigheid en kwaliteit van aanbiedingen en producten in het geding. De prijsstijgingen zetten zich de komende jaren vermoedelijk door. Als provincie anticiperen wij hierop door in onze ramingen altijd de meest recente landelijke prijsontwikkelingen mee te nemen.

Omgeving: Omgevingseffecten, zoals hinder voor omwonenden en verkeer, spelen al langere tijd een belangrijke rol in de projectuitvoering. Veiligheidsmanagement, zowel gericht op het verkeer als op de bouwplaats en omgeving ervan, is een belang dat in de afgelopen periode sterker onder de aandacht is gekomen en worden voortgezet. Een bijkomend gevolg is wel dat veel meer kosten worden gemaakt voor verkeers-begeleiding, afzettingen, communicatie en informatie. Steeds vaker worden projecten in samenwerking met de omgeving voorbereid. De Omgevingswet zal het vereisen, maar de burger vraagt het ook nu al: participatie en dus een andere verhouding tussen burgers en belanghebbenden en de provincie. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor, en vereist ontwikkeling in, alle fasen van werken: van studiefase tot en met realisatiefase.

Duurzaamheid. Provincie Noord-Holland heeft een grote ambitie ten aanzien van duurzame grond-, weg- en waterbouw (GWW). Dit is echter nog niet erg zichtbaar in de projecten. In iedere projectfase dient over duurzaamheid te worden nagedacht. In 2020 zal aan diverse aspecten van duurzaamheid meer inhoud gegeven worden. Om de duurzaamheidsambitie te realiseren is noodzakelijk dat duurzaamheid een alledaags thema is in de werkzaamheden van de organisatie. Dit gebeurt door invoering van de aanpak Duurzaam GWW. De Milieu Kosten Indicator (MKI) is een meeteenheid die wordt uitgewerkt voor het structureel meten van duurzaamheidseffecten. Dit wordt met urgentie opgepakt om de CO_2-effecten van ons beleid en onze projecten te meten, alsmede de effecten op welzijn en welvaart, zoals in het coalitieakkoord is aangekondigd. Hiervoor is het Programma Duurzame Infrastructuur gestart. Het doel is om de provinciale infrastructuur op termijn te laten voldoen aan de duurzaamheidsambities van de Provincie Noord-Holland. Bij aanleg van infrastructuur krijgt de duurzaamheidsambitie een plaats in de projectopdracht. Hetzelfde gebeurt voor het beheer van de infrastructuur in de gebiedscontracten. Voor projecten die al in uitvoering zijn of reeds zijn aanbesteed, wordt actief gezocht naar het toevoegen van duurzaamheidsmaatregelen zonder het lopende proces te frustreren.

Programma Aanpak Stikstof. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State geoordeeld dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet als basis voor toestemming voor activiteiten mag worden gebruikt. De consequenties van deze uitspraak worden in beeld gebracht.

Beleidsdoelevaluaties

In 2020 wordt de investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) geactualiseerd. De beleidsuitgangspunten uit de Agenda Mobiliteit worden hierin verwerkt. Het PMI wordt herzien op basis van deze geactualiseerde iNHi.

2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren

Toelichting

In het PMI 2019-2025 zijn 37 studieprojecten opgenomen. In bijgaand overzicht zijn de uitgaven van het PMI weergegeven, verdeeld over de eerdergenoemde drie fasen: studie, plan en realisatie.

De provincie werkt aan de uitvoering van de studieprojecten uit het PMI 2019-2025. Het gaat onder meer om de studie Bereikbaarheid Den Helder, Broek in Waterland, de verkenningen N201-A4 (Kruiswegcorridor), N231-N232 in Schiphol-Oost en Amstelveen. Nieuwe studies, zoals die naar de bereikbaarheid van de Gooi- & Vechtstreek, worden als studiefase project opgenomen in

het PMI. De uitgaven voor deze studiefase projecten worden gedekt uit het budget studiefase van € 750.000. De kosten voor de voorbereiding van enkele specifieke projecten zoals de Verbinding A8-A9 en Bereikbaarheid Bollenstreek worden gedekt uit aparte voorbereidingskredieten voor deze projecten.

- Binnen het programma *Bereikbaarheid Waterland* wordt specifiek gekeken naar de leefbaarheidsproblemen in *Broek in Waterland*. In lijn met het proces van co-creatie dat is doorlopen, wordt de een onderdoorgang van de N247 als voorkeursvariant nader uitgewerkt.
- Binnen het project *Verbinding A8-A9* wordt de huidige voorkeursvariant verder onderzocht. Om het landschap te sparen wordt gekeken of het mogelijk is de weg verdiept of in een tunnel aan te leggen. In dit onderzoek wordt ook klimaatadaptatie meegenomen. Daarnaast investeren we op de korte termijn in de leefbaarheid rondom de N203, bijvoorbeeld in maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.
- Het programma *Bereikbaarheid Bollenstreek* wordt gefaseerd gerealiseerd. Eind 2020 wordt de besluitvorming voor de uitvoering opgestart.
- De *fiets* is in toenemende mate een belangrijk onderdeel van de vervoersketen en van groot belang voor het bereikbaar houden van Noord-Holland. Daarnaast draagt fietsen bij aan een gezonde leefstijl. Om fietsverkeer te faciliteren investeren wij in het oplossen van fietsknelpunten en snelfietsroutes.

De uitgaven voor de projecten in de plan- en realisatiefase worden geactiveerd en afgeschreven in 50 jaar. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten (afschrijving) worden het begrotingsjaar erop in de begroting geraamd. Dit betekent dus dat de investeringsuitgaven van de begroting van 2019 pas in de begroting van 2020 in de vorm van kapitaallasten (1/50ste deel van deze uitgaven) zichtbaar worden. Doordat van de eerste projecten de afschrijvingsperiode (na 50 jaar) pas in 2069 eindigt, lopen de kapitaallasten in de aankomende jaren op: van € 17,1 miljoen in 2020 naar € 28,5 miljoen in 2023. Hier is in de meerjarenraming rekening mee gehouden.

De belangrijkste projecten die in 2020 (op basis van de huidige planning) promoveren naar de realisatiefase zijn HOV Noordwijk-Schiphol, HOV SOOMR (Schiphol Oost), de Noordelijke Ontsluiting Agriport op de N242 en de rotonde op de N501 op Texel. Naast de (reguliere) investeringen is er door het vorige College besloten tot extra investeringen van in totaal € 60 miljoen.

Operationeel doel 2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Voortgang studies en projecten (aantal faseafrondingen)	Aantal	13 (2017)	10	20	20	30	30
Start nieuwe studies (studies nieuw opgenomen in PMI)	Aantal	13 (2017)	10	0	0	0	0
Afronding projecten (aantal gerealiseerd)	Aantal	17 (2017)	11	6	7	2	3

Investeringen

Bedrag (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kapitaallasten PMI	€ 5.280	€ 5.919	€ 6.744	€ 7.607	€ 8.407	€ 8.830	€ 9.509
Reserve kapitaallasten Weginfra	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116
Reserve kapitaallasten OV	€ 522	€ 522	€ 522	€ 522	€ 522	€ 522	€ 522
Kapitaallasten extra investeringen infrastructuur (€ 60 mln coalitieakkoord)	€ 70	€ 290	€ 600	€ 700	€ 900	€ 1.200	€ 1.200
	€ 7.988	**€ 8.847**	**€ 9.982**	**€ 10.945**	**€ 11.945**	**€ 12.668**	**€ 13.347**

In de onderstaande tabel is de aanwending van de hierboven genoemde extra investeringen van € 60 miljoen weergegeven. De investeringskosten van PMI-projecten kunnen naast de reguliere kapitaallasten PMI en kapitaallasten Extra investeringen gedekt worden uit bijdragen van derden én investeringsbijdragen provinciale reserves. Deze investeringsbijdragen reserves worden op basis van de (werkelijke) kasuitgaven van de betreffende projecten overgeheveld naar de reserves Kapitaallasten Weg- en OV-infrastructuur waar vervolgens de bedragen (analoog aan de kapitaallasten PMI regulier en Extra investeringen) geactiveerd worden (afschrijving in 50 jaar).

Projecten ten laste van kapitaallasten extra investeringen infrastructuur	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
N241-13: trajectbenadering N241, ged. N242-A7	€ 3.500	€ 6.000	€ 5.500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 15.000
N242-25: trajectstudie N242, ged. N508-N241	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.000	€ 5.000	€ 10.000
N243-06: trajectbenadering N243a	€ 0	€ 15.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 15.000
Reservering PMI projecten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.000	€ 5.000	€ 10.000	€ 20.000
Bedragen (x € 1.000)	**€ 3.500**	**€ 21.000**	**€ 5.500**	**€ 5.000**	**€ 10.000**	**€ 15.000**	**€ 60.000**

2.2.2 OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen

Toelichting

De provincie Noord-Holland werkt continu aan het verbeteren van de infrastructuur op het gebied van openbaarvervoervoorzieningen (OV), (vaar)wegen, fietspaden en kunstwerken.

Doelstellingen hierbij zijn het optimaliseren van de doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Deze verbeteringen worden uitgevoerd in projecten, soms in combinatie met onderhoud aan de bestaande infrastructuur. Om te kunnen anticiperen op ontwikkelingen maakt de provincie in projecten, waar mogelijk, actief gebruik van innovatieve manieren om aanleg en beheer efficiënter, veiliger en duurzamer te maken.

Enkele voorbeelden van deze activiteiten zijn:

- *Hoogwaardige Openbaar Vervoer verbinding (HOV) 't Gooi*
  Het is goed wonen in 't Gooi en dat wil de provincie Noord-Holland graag zo houden. De provincie vindt dat iedereen die in 't Gooi woont of werkt, op tijd en filevrij moet kunnen

reizen tussen Huizen en Hilversum. Huizen heeft geen NS-station. Een groot gemis, want de behoefte aan passend openbaar vervoer groeit. Daarom wordt er tussen Huizen en Hilversum een HOV-busverbinding aangelegd waar straks de R-NET bussen gebruik van gaan maken. HOV in 't Gooi is een gezamenlijk project van de gemeenten Huizen, Blaricum, Laren, Eemnes, Hilversum en de provincie Noord-Holland. Ook ProRail, Het Goois Natuurreservaat en Rijkswaterstaat zijn nauw betrokken bij dit HOV-project. Begin 2019 is het contract voor de bouw van een busbaan, een spoorwegonderdoorgang, een fly-over en een natuurbrug voor het deeltracé Laren-Hilversum gegund, in de loop van 2021 zal het project opgeleverd worden. De aanbestedingsprocedure voor deeltracé Eemnes-Laren start begin 2020.

- *Wilhelminasluis*
  De Wilhelminasluis (1903) in de binnenstad van Zaandam wordt samen met de naastgelegen Beatrixbrug en Wilhelminabrug vernieuwd. De huidige Wilhelminasluis is verouderd qua afmetingen en in een slechte bouwkundige en technische staat. De provincie Noord-Holland vervangt de komsluis door een nieuwe moderne schutsluis voor beroeps- en recreatievaart. Door de moderne rechte vorm verloopt het schutproces in de toekomst efficiënter. De werkzaamheden aan de Wilhelminasluis zijn in februari 2019 weer hervat. Daarmee is een periode van onzekerheid afgesloten en komt een vernieuwde Wilhelminasluis, Wilhelminabrug en Beatrixbrug weer dichterbij. De werkzaamheden duren tot eind 2020.

Een totaal overzicht van alle lopende studies en in uitvoering zijnde projecten is te vinden in het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI).

Operationeel doel 2.2.2 OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Projecten afgerond volgens kwaliteitseisen scope	Percentage	-	100	100	100	100	100
Nauwkeurigheid raming kasritme	Percentage	-	80	80	80	80	80
Aantal bruggen die worden aangesloten op de brugbediencentrale	Aantal	-	-	12	12	6	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.2 Verbeteren en aanleggen infrastructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.2.1	Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren	9.103	11.106	10.456	11.306	12.384	13.298
2.2.2	OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen	822	1.885	1.996	1.996	1.995	1.995
	Totaal lasten	9.925	12.991	12.452	13.302	14.379	15.293
	Totaal baten	-517	-99	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	9.408	12.892	12.452	13.302	14.379	15.293
	Stortingen						
2.2.1	Resv. Kapitaallasten OV	-67.892	0	0	0	0	0
2.2.1	Resv. Kapitaallasten Wegen	65.865	0	0	0	0	0
2.2.1	Resv. Ontwikkeling prov infrastructuur	0	274.508	29.874	16.874	16.874	16.874
	Onttrekkingen						
2.2.1	Resv. Kapitaallasten OV	-3.085	-522	-522	-522	-522	-522
2.2.1	Resv. Kapitaallasten Wegen	-987	-2.194	-2.116	-2.116	-2.116	-2.116
2.2.1	Resv. Ontwikkeling prov infrastructuur	0	-8.865	-98.664	-130	-75	-27
	Resultaat	**3.309**	**275.819**	**-58.977**	**27.408**	**28.540**	**29.502**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

2.3 In stand houden infrastructuur

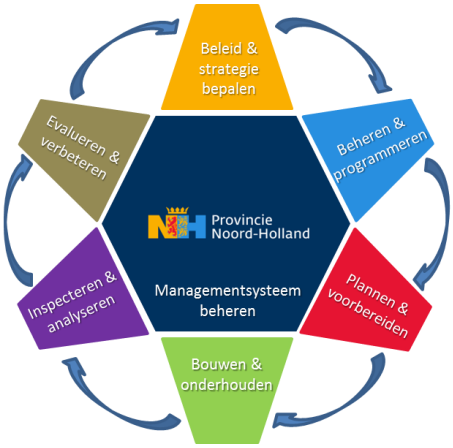
Onze rol

De provincie is eigenaar en wegbeheerder van 645 km wegen, 50 km busbanen en 246 km vaarwegen. Langs een groot deel van deze N-wegen liggen fietspaden (384 km) die eigendom van de provincie zijn. Op deze infrastructuur beheert de provincie 590 kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, tunnels en ecoducten. Om de gebruiker vlot en veilig over de provinciale infrastructuur te laten gaan beheert de provincie ook een verkeerscentrale, dynamische verkeersmanagementsystemen (DVM), een tunnelcentrale, brugbediencentrale en diverse steunpunten.

De provinciale infrastructuur is van groot economisch en maatschappelijk belang. Instandhouding van deze provinciale infrastructuur is één van de wettelijke kerntaken van de provincie. In de begroting is voor de instandhouding € 106 miljoen gereserveerd. Goed beheer en structureel onderhoud zijn hierbij het uitgangspunt. De provincie volgt hierbij de principes van assetmanagement; de provincie Noord-Holland is sinds 2015 ISO-55001 en sinds 2019 ISO-9001 gecertificeerd.

De provincie Noord-Holland maakt bij de instandhouding van haar areaal onderscheid naar wegen (waaronder OV-wegen, fietspaden en bruggen), vaarwegen en bediencentrales. Om de werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren maakt de provincie jaarlijks een onderhoudsplanning, waarin zoveel mogelijk onderhoudsmaatregelen worden gecombineerd met verbetermaatregelen. De provincie heeft een zelfstandige rol als het gaat om het aanleggen en beheren van de

provinciale infrastructuur. Echter, de provinciale infrastructuur maakt onderdeel uit van het totale netwerk van hoofd- en onderliggend wegennet van Nederland. Samenwerking en afstemming met de andere (netwerk)partners hierin is dan ook essentieel.

De samenwerkingspartners, met wie de provincie aan dit doel werkt:

- Voor de instandhouding van de infrastructuur is de provincie Noord-Holland 10-jarige gebiedscontracten aangegaan met verschillende gebiedsaannemers. In totaal zijn er zes gebiedscontracten, waarmee de provincie het beheer en onderhoud van de provincie vormgeeft. Daarnaast stemt de provincie de werkzaamheden op het gebied van beheer en onderhoud af met Rijkswaterstaat, Hoogheemraadschappen, Metropoolregio Amsterdam (MRA) en gemeenten.

De belangrijkste prioriteiten voor het in stand houden van de infrastructuur zijn:

- Verduurzaming infrastructuur. Ook op het gebied van infrastructuur wil de provincie bijdragen aan de nationale en internationale klimaat- en CO_2-doelstellingen en wil hier zelfs een voorloper in zijn.
- Versneld uitvoeren programma Machinerichtlijn. Om het programma in lijn te laten lopen met de aansluiting van de beweegbare kunstwerken op de bediencentrale, wordt het programma versneld uitgevoerd.
- Aanpak chroom-6 bruggen, zodat er geen vertraging ontstaat in de uitvoering van het benodigde onderhoud aan de kunstwerken.
- Verbeteren biodiversiteit. Gelet op de algehele achteruitgang van de biodiversiteit, heeft de provincie de ambitie om de biodiversiteit langs de infrastructuur te verbeteren

Omgevingsfactoren
zie 2.2. Verbeteren en aanleggen infrastructuur.

Beleidsdoelevaluaties

Tweejaarlijks wordt er landelijk een wegbelevingsonderzoek uitgevoerd. In 2020 streeft de provincie naar een verbetering van de waardering ten opzichte van 2019.

2.3.1 Opstellen beheerbeleid en programmeren

Toelichting

Het onderhoud van de provinciale infrastructuur is erop gericht om optimale prestaties te bereiken, in relatie tot de provinciale assetmanagement bedrijfswaarden: bereikbaarheid, veiligheid, imago en leefbaarheid. Dit wil de provincie bereiken tegen zo gunstig mogelijke kosten. Daarbij wordt er gestreefd naar een hoge tevredenheid bij de weggebruikers. In het Strategisch Assetmanagement Plan (voorheen Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen) staat beschreven hoe dit op een duurzame en innovatieve manier wordt bereikt met het gewenste kwaliteitsniveau als resultaat. Op basis van de daarin gestelde kaders en kwaliteitseisen wordt het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) opgesteld, waarin inzicht wordt gegeven in het onderhoudsprogramma en de benodigde financiering voor onderhoud van het areaal met inachtneming van de gestelde eisen. Jaarlijks in november wordt door Provinciale Staten (PS) het PMO behandeld en worden de kredieten hiervoor beschikbaar gesteld. Door de marktontwikkelingen en de aantrekkende economie blijven de kosten van infrastructuurprojecten stijgen. De onderhoudsbudgetten en kapitaallasten budget zijn op basis van de Grond, Weg- en Waterbouw (GWW-index) geïndexeerd.
Bij de Kaderbrief 2020 is besloten om, uit de vrijgevallen middelen als gevolg van het verlengen van de afschrijvingstermijn, een stelpost in te stellen. Dit ter dekking van de toenemende kosten in het programma Bereikbaarheid in de toekomst. Het gaat om een bedrag van € 2 miljoen vanaf 2022.

Verduurzaming
De provincie wil bijdragen aan de nationale en internationale klimaat- en CO_2-doelstellingen en wil hier een voorloper in zijn. Dit sluit aan op de duurzaamheidsambities. Daarbij zijn duurzaam bouwen en onderhouden met oog voor de gehele levensduur van het bouwwerk essentiële onderdelen om voorop te blijven lopen en in te zetten op kostenbesparing. Belangrijke doelstellingen hierin zijn 50% grondstoffenreductie en 50% minder CO_2-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990. In 2019 is het plan $C0_2$-monitoring en -reductie vastgesteld door PS met daarbij de vaststelling van de huidige CO_2-footprint, de doelstelling van de CO_2-reductie en de concrete maatregelen, zoals duurzaam asfalt, ledverlichting en circulair bouwen, zie ook 2.4.

Optimaliseren gebruik netwerk
De doelstellingen en concrete maatregelen zijn verankerd in het Strategisch Assetmanagement Plan. Voor het project Energiebesparing, het vervangen van de huidige openbare verlichting (OVL) door ledarmaturen is €7 miljoen beschikbaar. In 2018 is hiervoor een marktconsultatie uitgevoerd en een Programma van Eisen geschreven. Uit de marktconsultatie blijkt dat de implementatie van de ledverlichting duurder is dan begroot. Voor de aannemers in de gebieden is het echter ook aantrekkelijk om de huidige verlichting te vervangen door nieuwe, onderhoudsvriendelijke ledarmaturen. Om inzicht te krijgen in de werkelijke kosten gaat de provincie in 2019-2020 de regio's één en zes voorzien van ledlampen. Ook worden over het hele areaal de relatief onzuinige Sox lampen vervangen.

Machinerichtlijn (MRL)
De provincie Noord-Holland is wettelijk verplicht om haar beweegbare kunstwerken te laten voldoen aan de Machinerichtlijn (MRL). De MRL is wetgeving voor veilig gebruik en beheersing van risico’s voor gebruikers, bedienend en onderhoudspersoneel van machines. Voor het uitvoeringsprogramma MRL voor beweegbare kunstwerken is € 11,8 miljoen beschikbaar. Vanuit landelijk perspectief is recentelijk een nieuw eenduidig referentiekader opgesteld. De provincie

wil de beweegbare kunstwerken opwaarderen naar het nieuwe landelijk toegepaste veiligheidsniveau. Totaal is hiervoor bij de kaderbrief 2020 € 5,5 miljoen extra beschikbaar gesteld. Om het programma in lijn te laten lopen met de aansluiting van de beweegbare kunstwerken op de bediencentrale, wordt het programma versneld uitgevoerd. Het programma wordt in 2024 afgerond in plaats van in 2026.

Aanpak chroom-6
In 2018 is vastgesteld dat in oude verflagen van ongeveer de helft van de beweegbare kunstwerken van de provincie chroom-6 voorkomt en mogelijk ook in oude verlagen van andere staalconstructies zoals OV-masten. Chroom-6 kan in stofvorm gevaarlijk zijn voor de gezondheid, met name voor het onderhoudspersoneel. De provincie is daarom meteen in overleg gegaan met gebiedscontractanten en er zijn extra beheersmaatregelen genomen. De meerkosten voor onderhoud worden op dit moment ingeschat op totaal € 4,6 miljoen (op basis van 23 objecten waar nu een verhoogd gehalte chroom-6 is vastgesteld). Voor het jaar 2020 is € 0,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de dekking van de verwachte meerkosten, die de gebiedsaannemers maken voor de geplande onderhoudsmaatregelen 2020 aan deze kunstwerken.

Verbeteren biodiversiteit
Zowel landschappelijk als vanuit het oogpunt van biodiversiteit is er nog verbetering mogelijk bij het onderhouden van onze bermen, een belangrijk leefgebied voor bijen en andere insecten. De provincie zal blijven inzetten op deze verbeteringen, waardoor de resultaten voor de buitenwereld direct zichtbaar worden. Voorbeelden hiervan zijn sinusmaaien, gefaseerd maaien en insectenhotels, in de vorm van staand en liggend dood hout. In het coalitieakkoord is € 0,5 miljoen per jaar hiervoor beschikbaar gesteld. Het kenmerk van sinusmaaien is dat er per maaironde altijd circa 15-30% van het areaal ongemaaid blijft staan. De overige delen worden gefaseerd in tijd en plaats gemaaid zodat er hoogteverschillen en daarmee luwteplekken ontstaan. Doordat een deel van het areaal wisselend blijft staan, blijft er, in tegenstelling tot de andere maaimethoden, altijd een stukje leefgebied voor flora en fauna behouden. De eerste resultaten zijn zeer positief. Deze maaimethode is alleen volledig toepasbaar in brede bermen. Daarnaast wordt "klepel-maaien" (verhakselen van gras, waardoor er verruiging van de beplanting ontstaat) zo min mogelijk gedaan.

Ook wordt verdere invulling gegeven aan de landschappelijke inpassing en biodiversiteit provinciale (vaar)wegen. Bij de kaderbrief 2019 is hiervoor tot en met 2023 € 0,35 miljoen per jaar beschikbaar gesteld. De komende jaren worden minimaal wee (vaar)wegen per jaar aangepakt waar de meeste landschappelijke en biodiversiteitswinst te behalen is. Ook worden de huidige faunapassages aangepakt zodat deze weer voldoen aan de kwaliteitseisen.

Operationeel doel 2.3.1 Opstellen beheerbeleid en programmeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Vaststellen assetmanagement visie & strategieplan (4 jaarlijks)	Aantal	-	1	-	-	-	-
Vaststellen PMO (jaarlijks)	Aantal	1 (2018)	1	1	1	1	1
Wegbelevings onderzoek (% zeer tevreden weggebruikers)	Percentage	76 (2017)	80	80	80	80	80
CO2 meting implementeren en doelstelling vaststellen	Aantal	-	1	-	-	-	-

2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

Toelichting

Vanuit haar zelfstandige rol als wegbeheerder is de provincie verantwoordelijk voor het in stand houden van de provinciale infrastructuur. Daarvoor worden diverse activiteiten uitgevoerd, zoals vast en variabel onderhoud, diverse renovatieprojecten en vervangingen. Het vaste en variabele onderhoud is ondergebracht in zes gebiedscontracten. Renovaties en vervangingen zijn ondergebracht in projecten, soms in combinatie met aanleg van nieuwe infrastructuur. Om te kunnen anticiperen op ontwikkelingen wordt in projecten waar mogelijk actief gebruikgemaakt van innovatieve manieren om aanleg en beheer efficiënter, veiliger en duurzamer te maken.

Enkele voorbeelden van deze activiteiten:

- *Gebiedscontracten*
  Het beheren en onderhouden van het provinciaal areaal wordt uitgevoerd door aannemerscombinaties, in de volgende zeven gebieden:
  - Gebied 1 Kop van Noord-Holland;
  - Gebied 2 Alkmaar en omgeving;
  - Gebied 3 West-Friesland (de gebieden 2 en 3 zijn samengevoegd in één gebiedscontract);
  - Gebied 4 Zuid-Kennemerland/IJmond;
  - Gebied 5 Zaanstreek-Waterland;
  - Gebied 6 Noord-Holland-Zuid;
  - Gebied 7 Gooi en Vechtstreek.

  Deze aannemerscombinaties zijn verantwoordelijk voor het dagelijks en variabel onderhoud, de programmering en planning hiervan, bouwcommunicatie en de klachtenafhandeling. De duur van het gebiedscontract is tien jaar, waarbij de prestaties vooraf zijn vastgelegd en in lijn zijn met het Strategisch Assetmanagementplan. De maandelijkse betalingen zijn gelijkmatig, behoudens extra opdrachten en uitbreidingen contract, zoals areaaluitbreiding. De samenwerking met de gebiedscontractanten verloopt goed. Ook zijn de gebiedscontracten binnen het beschikbare budget gegund.

- *Cruquiusbrug*
  Eén van de twee Cruquiusbruggen bij Heemstede is aan vervanging toe. In 2021/2022 start de provincie Noord-Holland met de aanleg van een nieuwe oostelijke brug (brug A), richting Heemstede. Dit wordt in 2020 aanbesteed. Deze nieuwe Cruquiusbrug wordt niet zomaar een brug. De provincie wil de nieuwe brug namelijk circulair, energiezuinig en onderhoudsarm bouwen. Ook gaat de provincie omwonenden en weggebruikers betrekken bij het tot stand komen van de plannen.

- *N243 Herinrichting*
  De N243 (Herinrichting) is de provinciale weg door Schermer (Noordervaart), Beemster (Schermerhornerweg en Middenweg) en Koggenland (provinciale weg). Het is een smalle weg met veel verkeer, een aantal drukke kruisingen en veel directe wegaansluitingen van woningen en bedrijven. De provincie maakt de N243 veiliger en voert groot onderhoud

uit. De provincie werkt voor deze herinrichting nauw samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de politie en de gemeenten Alkmaar, Beemster en Koggenland. De werkzaamheden starten in 2020.

- *N235 en N247 Bereikbaarheid Waterland*
  Fietsers, automobilisten en reizigers in het openbaar vervoer hebben behoefte aan een bereikbaar Waterland (N235 en N247 Bereikbaarheid Waterland). Samenwerkende overheden zorgen er in diverse deelprojecten voor dat de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de N235 en N247 verbeteren. De leefbaarheid en de natuur mogen er niet op achteruitgaan. De provincie Noord-Holland en de Vervoerregio Amsterdam werken samen met de gemeenten Waterland, Purmerend, Edam-Volendam en Amsterdam aan de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in de regio Waterland.In maart 2019 is het provinciaal inpassingsplan (PIP) voor de N247 definitief vastgesteld. Daarmee is er groen licht voor de reconstructie van een groot deel van de N247 tussen Amsterdam en Edam-Volendam. In 2020 start de provincie met de werkzaamheden.

Een totaal overzicht van alle lopende studies en in uitvoering zijnde projecten is te vinden in het Provinciale Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO).

Operationeel doel 2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
% wegen (incl. kunstwerken) voldoet aan beeld kwaliteitseisen	Percentage	97% (2018)	95	95	95	95	95
Projecten afgerond volgens kwaliteitseisen scope	Percentage	-	100	100	100	100	100
Nauwkeurigheid raming kasritme	Percentage	-	80	80	80	80	80

Investeringen

Zie voor de investeringen t.b.v. het in stand houden van OV, Wegen en kunstwerken het Provinciaal Meerjarenprogramma onderhoud (PMO)

2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

Toelichting

Het beheer van vaarwegen wordt risicogestuurd uitgevoerd. Dat betekent dat op basis van inspectiegegevens van het areaal de noodzakelijke oeververvangingsprojecten worden geprogrammeerd.

Het dagelijks beheer aan de vaarwegen wordt doorlopend binnen de verschillende gebiedscontracten uitgevoerd, evenals de afwikkeling van schades. In 2019 is gestart met een omvangrijk oeververvangingsproject, waarvan de uitvoering zal doorlopen tot maart 2021, in het Kanaal Omval Kolhorn (K04/05/06-c). In dit project wordt circa 13 km oevers vervangen. Tevens zal in 2020 de uitvoering starten van twee kleinere oeververvangingsprojecten, circa vier km in het Kanaal Omval Kolhorn (K04/05/06-a) en circa twee km in de Huigen- en Hoornsevaart (K07/K08-1).

Daarnaast zijn diverse andere oevertrajecten in voorbereiding. Hiervan zal de uitvoering in 2021 en 2022 plaatsvinden. Binnen oeververvangingsprojecten wordt succesvol gewerkt aan reductie van CO2-uitstoot, aanleggen van natuurvriendelijke oevers waar zinvol en mogelijk en het meenemen van kansen voor waterrecreatie.

Operationeel doel 2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Realisatie (natuurvriendelijke) oevers (in km)	Aantal	-	4,9	14	5	-	-
Ongeplande stremmingen door risicogestuurd beheer oevers	Aantal	-	0	0	0	0	0

2.3.4 Beheeractiviteiten centrales uitvoeren

Toelichting

De provincie beschikt over één verkeerscentrale in Hoofddorp van waaruit de bediening en bewaking van de Waterwolf- en Abdijtunnel en het Amstelaquaduct plaatsvindt, de zogenoemde "tunnel desk". Daarnaast wordt in de verkeerscentrale dagelijks alle informatie verzameld over de situatie op de weg. Dankzij deze informatie kan er snel gereageerd worden als er opstoppingen op de weg ontstaan. Bij een verstoring of ongeluk worden bijvoorbeeld verkeerslichten op afstand bediend en worden weginspecteurs snel naar de juiste locatie gestuurd. Dit vindt plaats vanuit de verkeersmanagement desk. Hiervoor zijn verschillende systemen in gebruik. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Dynamische Route Informatiepanelen (DRIP), verkeerslichten (VRI's) en camera's. Gezien de verwevenheid tussen de centrale systemen en de tunnelinstallaties wordt onder dit operationeel doel ook het (dagelijks) beheren en onderhouden van de Waterwolftunnel, de Abdijtunnel en het Amstelaquaduct uitgevoerd. Met het uitvoeren van de beheer- en onderhoudsactiviteiten wordt voldaan aan de Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels.

Naast de verkeerscentrale in Hoofddorp beschikt de provincie over een bediencentrale voor het op afstand bedienen van bruggen en sluizen. Deze centrale is gelegen op het nieuwe duurzame en energieneutrale steunpunt De Lange Balk in Heerhugowaard. Ook bij deze centrale geldt dat het dagelijks beheren en onderhouden van de benodigde apparatuur om de bruggen en sluizen te kunnen bedienen, door de provincie wordt uitgevoerd.

De bediening van verkeerscentrale, tunnelcentrale en bruggencentrale is apart beschreven onder operationeel doel 2.4.1.

Operationeel doel 2.3.4 Beheeractiviteiten centrales uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Halen van aanrijtijden en functieherstelttijden VRI's	Percentage	-	-	90	-	-	-
Beschikbaarheid Waterwolftunnel	Percentage	98,7 (2017)	97,5	97,5	97,5	97,5	97,5

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.3 In stand houden infrastructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.3.1	Opstellen beheerbeleid en programmeren	645	353	374	374	2.374	2.374
2.3.2	OV, wegen en kunstwerken in stand houden	48.013	64.638	85.415	56.323	53.903	53.742
2.3.3	Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren	7.984	24.316	20.494	11.038	11.985	11.733
2.3.4	Beheeractiviteiten centrales uitvoeren	0	136	145	145	145	145
	Totaal lasten	56.643	89.443	106.428	67.880	68.407	67.994
	Totaal baten	-7.324	-9.418	-33.764	-3.328	-4.403	-1.630
	Saldo van baten en lasten	49.319	80.025	72.664	64.552	64.004	66.364
	Stortingen						
2.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	18.937	20.750	16.689	14.410	15.719	16.139
2.3.2	Resv. Investeringen Kunstwerken	0	13.526	7.900	1.800	1.000	1.200
2.3.2	Resv. Kapitaallasten invest.kunstwerken	12.035	10.971	8.574	1.300	800	600
2.3.3	Resv. Groot onderhoud vaarwegen	5.312	505	7.887	5.887	5.887	5.887
2.3.3	Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	-23.550	75	3	0	0	0
	Onttrekkingen						
2.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	-9.983	-39.796	-22.027	-18.861	-14.854	-17.026
2.3.2	Resv. Investeringen Kunstwerken	0	-10.971	-8.574	-1.300	-800	-600
2.3.2	Resv. Kapitaallasten invest.kunstwerken	-128	-241	-1.239	-1.752	-1.839	-1.892
2.3.3	Resv. Groot onderhoud vaarwegen	-4.647	-9.542	-7.851	-4.786	-8.489	-5.373
2.3.3	Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	0	-6	-8	-8	-8	-8
	Resultaat	**47.295**	**65.296**	**74.018**	**61.242**	**61.420**	**65.291**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

2.4 Optimaliseren gebruik netwerk

Onze rol

Met verkeersmanagementmaatregelen benut de provincie de beschikbare verkeersnetwerken zo optimaal mogelijk zodat aan de actuele vraag naar mobiliteit kan worden voldaan. Dat gebeurt onder andere door het optimaal afstellen van verkeerslichten, inzet van incidentmanagement, de inzet van Dynamische Route Informatiepanelen (DRIP's) en het stellen van eisen aan de beschikbaarheid van de netwerken bij (vaar)wegwerkzaamheden en evenementen.

De provincie Noord-Holland heeft een direct belang bij het stimuleren en ontwikkelen van innovaties. Door optimalisatie van producten en processen verbetert de provincie haar bedrijfswaarden. Daarnaast kunnen innovaties worden aangejaagd die de markt niet alleen kan realiseren. De provincie richt zich daarbij onder andere op levensduur verlengende innovaties die bijdragen aan duurzaam en efficiënt beheer en onderhoud van de infrastructuur. Hierbij wordt voor de realisatie samenwerking aangegaan met kennisinstituten, wegbeheerders en

marktpartijen. Verder wil de provincie haar infrastructuur inzetten om duurzame energie op te wekken en energiegebruik te reduceren om op deze manier bij te dragen aan de energietransitie.

Samenwerkingspartners
Vanuit de verkeerscentrale in Hoofddorp worden de 260 provinciale verkeerslichten gecontroleerd en aangestuurd. Dit wordt ook voor 159 verkeerslichten van diverse gemeenten gedaan.

Met betrekking tot het openbaar vervoer zorgt de provincie ervoor, in samenwerking met gemeenten binnen het provinciale concessiegebied, dat de verkeerslichten voor buslijnen optimaal ingeregeld zijn. Daarnaast wordt samen met de openbaarvervoerbedrijven gewerkt aan optimalisatie van de ritten door de locatiebepaling en datauitwisseling tussen bus en infrastructuur verder te verbeteren. Dit voorkomt dat bussen ongewenste/onnodige verliestijd oplopen.

Met organisaties als het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat, gemeenten, waterschappen, de Vervoerregio Amsterdam, kennisinstituten, ingenieursbureaus, aannemers, automobielfabrikanten en diverse andere marktpartijen wordt regelmatig overleg gevoerd.

Beleidsdoelevaluaties
Evaluatie rapportage beleidskaders verkeersmanagement vindt jaarlijks plaats, daaruit blijkt dat de eis van 6% verbeterde doorstroming wordt gehaald.

2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Toelichting
Verkeersmanagement op de weg
Op verschillende manieren wordt het gebruik van het beschikbare netwerk geoptimaliseerd. Het verkeer wordt geobserveerd met camera's en door lussen in de weg. Groentijden kunnen waar nodig worden aangepast en dat geldt ook voor vooraf vastgestelde scenario's. Dit zijn op elkaar afgestemde maatregelen die worden ingezet bij vooraf gedefinieerde situaties. Daarnaast zijn er 15 dynamische routepanelen waarmee weggebruikers geïnformeerd kunnen worden.

De data die gebruikt wordt voor verkeersmanagement wordt via diverse kanalen ook beschikbaar gesteld aan gebruikers van de verkeersnetwerken (reizigers, vervoerders, nood- en hulpdiensten et cetera).

Verkeersmanagement op de vaarweg
Het verkeersmanagement voor het vervoer over water wordt gedeeltelijk gestalte gegeven in het project "Blauwe Golf". Met het project Blauwe Golf wordt het optimum gezocht tussen doorvaart voor de scheepvaart en de hinder door brugopeningen voor het wegverkeer. Brugbedienaren van de provincie en andere overheden kunnen op basis van de informatie die ze krijgen de brugopeningen beter plannen. Schippers en automobilisten krijgen (geautomatiseerd) betere informatie over de doorstroming op de weg en over het water.

Het netwerkmanagement en verkeerskundig beheer bestaat uit een samenspel van een aantal dagelijks uit te voeren activiteiten. Waaronder de volgende activiteiten:

Bediening van bruggen, sluizen en tunnels
Objectbediening en -bewaking vindt op verschillende manieren plaats. Vanuit de verkeerscentrale in Hoofddorp worden dag in, dag uit de Waterwolftunnel, Abdijtunnel en het Amstelaquaduct bewaakt.

De provincie Noord-Holland wil het vervoer over water stimuleren. Dit leidt tot een betere doorstroming van zowel de scheepvaart als het verkeer op de weg. Daarom start de provincie met de centrale bediening van bruggen en sluizen. Vanaf 2018 worden de eerste bruggen en sluizen in Noord-Holland vanuit één centrale plek bediend vanuit het energieneutrale steunpunt 'Weg en Waterhuis de Langebalk' in Heerhugowaard. Op deze centrale worden tot en met het tweede kwartaal 2022 in totaal 44 bruggen en sluizen in Noord-Holland aangesloten. De ambitie is om nog eens 36 bruggen en sluizen van andere beheerders aan te sluiten.

Het afstemmen van werkzaamheden en evenementen
Indien voor werkzaamheden/evenementen verkeersmaatregelen op de provinciale (vaar)weg noodzakelijk zijn, is hiervoor toestemming van het Verkeerscoördinatiepunt (VCP) vereist. Verkeersmaatregelen die een aanzienlijke invloed hebben op de doorstroming worden vooraf afgestemd binnen het samenwerkingsverband van alle (vaar)wegbeheerders in Noord-Holland, de RegioRegie. Deze afstemming start bij maken van een wegbeheerder overstijgende meerjarenplanning waarin een aantal jaren in de toekomst wordt gekeken. Vervolgens vindt de fijne afstemming plaats in het jaar van uitvoering. Deze afstemming vindt plaats binnen zogenaamde regiegroepen waarin alle wegbeheerders vertegenwoordigd zijn.

Incidentmanagement
De weginspecteurs van de provincie staan dagelijks klaar voor een vlotte en veilige doorstroming op de provinciale wegen. Het belangrijkste onderdeel hiervan is incidentmanagement. Incidentmanagement is het geheel aan maatregelen die beogen de weg zo snel mogelijk voor het verkeer vrij te maken nadat een incident heeft plaatsgevonden. Daarbij rekening houdend met de verkeersveiligheid, de behartiging van belangen van mogelijke slachtoffers en de beheersing van de ontstane schade. Om de aanrijtijden van de weginspecteurs zo kort mogelijk te houden wordt gewerkt vanuit diverse steunpunten. Door het invoeren van tweeploegendienst voor de weginspecteurs is de provincie in staat om ook bij een incident in de avondspits snel ter plaatse te zijn. Dit vraagt om een beperkte uitbreiding van het aantal weginspecteurs om zo de continuïteit van de dienstverlening te verzekeren en zich te kunnen houden aan de Arbeidstijdenwet. Hiervoor is in de Kaderbief 2020 budget beschikbaar gesteld. De ochtendploeg start om 6.00 uur 's ochtends en de middagploeg eindigt na de spits om 20.00 uur 's avonds. Ook het verdelen van weginspecteurs op basis van ongevallenconcentraties op de provinciale wegen draagt bij aan een vlotte en veilige doorstroming.

Gladheidsbestrijding
Veiligheid op de weg in de wintermaanden is van groot belang. Zodra er gladheid wordt verwacht staan de gladheidsbestrijders paraat om de weg op te gaan, ook midden in de nacht. Vanuit de diverse steunpunten vindt de (coördinatie van de) gladheidsbestrijding plaats. Informatie over het actuele strooiregime is te vinden op strooit.nu. In 2018 is gestart met de pilot Grass2grit waarbij de gladheid wordt bestreden met dooimiddel gemaakt van sap uit bermgras. Het project, dat drie jaar geleden als idee bij de provincie Noord-Holland begon, wordt meegefinancierd door middel van een Europese Life-subsidie en zal plaatsvinden op de N504 ten noorden van Alkmaar.

Optimaliseren verkeerslichten
In het Beleidskader Verkeersmanagement is vlot en veilig door Noord-Holland verder geoperationaliseerd. Hierin wordt als doel gesteld om 6% betere doorstroming en 10% betere betrouwbaarheid te realiseren. Eén van de maatregelen die bijdraagt aan dit doel is verkeerskundige optimalisatie van de verkeerslichten (VRI's), oftewel verkeerskundig beheer.

Nieuwe technologieën
Er komen nieuwe technologieën beschikbaar om de mobiliteit beter te faciliteren. De provincie bereidt zich voor op haar nieuwe rol, door het ontwikkelen en beproeven van een aantal veranderingen aan het areaal: zowel bij verkeersregelinstallaties en verkeerscentrale als bij wegontwerp. De consequenties hiervan worden in beeld gebracht evenals de wijze waarop de rol van de provincie in de toekomst als wegbeheerder en beleidsmaker moet worden ingevuld. Dit vindt plaats binnen het programma Smart Mobility. Veel proeven vinden plaats in landelijk en Europees verband (respectievelijk Beter Benutten en Europese subsidies aan consortia waarin de provincie participeert).

Operationeel doel 2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Verbeteren doorstroming d.m.v. optimaliseren VRI's	Percentage	6 (2017)	6	6	6	6	6
Gemiddelde aanrijtijd weginspecteurs op incidenten (in minuten)	Aantal	28 (2017)	30	30	30	30	30

2.4.2 Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren

Toelichting

De provincie heeft als streven om haar activiteiten continu te verbeteren. Hiertoe worden onder meer innovatieprojecten uitgevoerd ten aanzien van duurzaamheid en Smart Mobility. Innovaties starten bij een idee waarna er een studie wordt verricht, testen en pilots worden uitgevoerd om uiteindelijk dat innovatieve idee te realiseren. Hierna wordt er nagegaan of de resultaten voldoende veelbelovend zijn voor uitrol van het innovatieproject, er redenen zijn voor een nadere studie, of dat de resultaten aanleiding geven voor het veranderen van beleid of bijvoorbeeld stimulering van andere partijen.

Duurzame innovaties
Bij de verduurzaming van de infrastructuur richt de provincie zich op duurzaam bouwen en onderhouden van haar assets, met oog voor de gehele levensduur van het bouwwerk. De provincie zet hierin op innovaties die veel impact hebben op grondstoffen- en op CO_2-reductie.

- Industrieel, Flexibel en Demontabel (IFD)

De provincie draagt bij aan het ontwikkelen van verschillende IFD-specificaties. Voor IFD bouwen is door NEN de eerste NTA (Nederlandse Technische Afspraak) voor IFD van beweegbare bruggen opgeleverd. Deze wordt gebruikt voor de bouw van de Cruquiusbrug in de provincie Noord-Holland. Daarnaast wordt deze toegepast in de provincie Overijssel.

- Circulair bouwen

De provincie werkt aan een uniforme uitvraag voor circulair bouwen, ook bedoeld voor het uitvoeren van, een pilot te realiseren in circulaire bouw.

- Levensduurverlengende innovaties

Samen met de TU Delft ontwikkelt de provincie levensduur verlengende innovaties zoals bijvoorbeeld epoxy asfalt dat een vier tot vijf keer langere levensduur heeft. Het programma is uitgebreid met onderzoek naar recyclebaarheid in samenwerking met de provincie Gelderland.

- Energieopwekking en –besparing

Bij het onderwerp energieopwekking en -besparing kan de provincie haar infrastructuur inzetten voor innovaties ten behoeve van duurzame energieopwekking Op deze manier wil de provincie bijdragen aan de energietransitie.
Innovaties op het gebied van energieopwekking en -besparing waar de provincie aan werkt zijn:

- De pilot Zwaar verkeer Solaroad. Op dit moment lopen er pilots in Noord- en Zuid-Holland. Op basis van de bevindingen uit dit traject zal het vervolg van het programma worden bepaald.
- Op meerdere plaatsen wordt een fietspad, of een deel hiervan, uitgerust met een zonnewegdek.
- Realisatie/monitoring van zonnepanelen op geleiderail.
- Het realiseren van een energieneutrale beweegbare brug (Cruquius).

Smart Mobility
Voor het onderdeel Smart Mobility maakt de provincie verkeerslichten intelligenter, waardoor de informatie aan de weggebruiker verbetert (onder andere adviessnelheid om groen te halen), prioriteit voor doelgroepen mogelijk wordt en de doorstroming op het netwerk verder geoptimaliseerd kan worden.

- De iVRI

De iVRI (intelligente Verkeersregeling) is ontwikkeld in het programma Beter Benutten ITS/Talking Traffic door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu samen met alle provincies, een groot aantal gemeenten en private partijen. Om alle 260 VRI's in de provincie uit te rusten als iVRI wordt een eerste tranche van 52 iVRI's neergezet om de innovatie te testen en de werking in de keten met diensten aan de weggebruiker te optimaliseren. Vervolgens is vanaf 2021 een uitrol gepland van ongeveer 25 VRI's per jaar. Samen met de reguliere vervanging (circa vijftien per jaar) zijn daarna dan in circa vijf jaar alle VRI's op provinciale wegen vervangen door iVRI's. Hiermee profiteert de provincie optimaal van de diensten die in het kader van Talking Traffic door de markt zijn ontwikkeld.

- Connected en zelfrijdende auto's

Daarnaast onderzoekt de provincie samen met verschillende autofabrikanten (Nissan, Fiat en BMW) de impact van connected en zelfrijdende auto's op onze rol als wegbeheerder en beleidsmaker. Met Nissan Research onderzoekt de provincie de rol die de infrastructuur kan spelen bij het automatisch rijden op provinciale wegen.

- Europees project Socrates

In het Europees project Socrates werkt de provincie met verschillende private partijen aan de informatie-uitwisseling tussen verkeerscentrales en de serviceproviders en automotive. In het Europees project Concorda gebruikt de provincie haar proeftuin voor Smart Mobility rondom Schiphol om samen met Fiat en NXP de Europese standaarden voor coöperatief rijden te testen.

- Coöperative adaptive cruise control

Samen met de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) en de TU Delft onderzoekt de provincie de impact van coöperative adaptive cruise

control (CACC) op doorstroming en veiligheid. Na eerste positieve resultaten uit een in 2018 gehouden pilot volgen nadere testen.

- Communicatietechnieken voertuigen en VRI's

Op Europees niveau is er discussie over de toepassing van twee verschillende communicatietechnieken tussen voertuigen en VRI's. De provincie past beide technieken toe en doet onderzoek naar specifieke toepassingen en de effecten daarvan.

- Interactie gebruiker Smart Mobility-toepassingen

De provincie zoekt interactie tussen de gebruiker en toepassingen van Smart Mobility, data-uitwisseling met logistieke partijen en fietsverkeer voor Smart Mobility-toepassingen worden onderzocht.

- Verbeteren effectiviteit regionaal verkeersnetwerk

Om de effectiviteit van het huidige verkeersmanagement in het regionale verkeersnetwerk verder te verbeteren, sluit de provincie verkeerslichten van gemeenten aan op de eigen verkeerscentrale. Daarnaast integreert de provincie de verschillende bediencentrales (verkeer, bruggen en tunnels) zodat deze efficiënter worden bediend.

Indicatoren

Binnen dit operationeel doel zijn twee verschillende indicatoren benoemd. Het aantal innovaties waaraan wordt gewerkt en daarnaast het budget dat jaarlijks wordt besteed aan innovaties ten opzichte van het complete budget dat wordt besteed aan de infrastructuur. Voor 2018, 2019 en 2020 is het percentage berekend, maar voor de jaren daarna dient nog te worden bepaald wat de hoogte hiervan is.

Operationeel doel 2.4.2 Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Investeren in innovatieve projecten (aantal pilots)	Aantal	10 (2018)	10	10	10	10	10
Investeren in innovatieve projecten (t.o.v. totaal PMI / PMO)	Percentage	4 (2018)	7	7	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.4 Optimaliseren gebruik netwerk

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.4.1	Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren	26.087	23.008	24.423	24.548	25.423	25.158
2.4.2	Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren	5.310	12.138	10.516	1.436	1.644	1.029
	Totaal lasten	31.397	35.146	34.939	25.984	27.067	26.187
	Totaal baten	-2.269	-2.297	-1.666	-1.510	-1.510	-1.360
	Saldo van baten en lasten	29.128	32.849	33.273	24.474	25.557	24.827
	Stortingen						
2.4.2	Resv. Innovatieprojecten Mobiliteit	0	25.159	1.178	848	528	133
	Onttrekkingen						
2.4.2	Resv. Innovatieprojecten Mobiliteit	0	-11.113	-9.487	-407	-615	0
2.4.2	Resv. Innovatieprojecten SolaRoad	-568	-1.992	0	0	0	0
	Resultaat	**28.560**	**44.903**	**24.964**	**24.915**	**25.470**	**24.960**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

2.5 OV waarborgen

Onze rol

De verstedelijkingsopgave in de provincie is alleen mogelijk als tegelijkertijd wordt gezorgd voor een goede ontsluiting door een toekomstbestendig mobiliteitssysteem. Goed openbaar vervoer is een essentiële voorwaarde om de provincie de komende decennia bereikbaar en leefbaar te houden en de economie verder te laten groeien. Goed openbaar vervoer houdt regio's aantrekkelijk om in te wonen, te werken, te leren, te ondernemen en te bezoeken. De provincie zet in op economisch vitale en leefbare regio's. Daarvoor is een verdere verbetering van (de kwaliteit van) het openbaar vervoer noodzakelijk. Wonen en werken, en oude en nieuwe woongebieden moeten duurzaam met elkaar worden verbonden. Een duurzaam, voor iedereen toegankelijk en samenhangend OV-systeem is daarbij van groot belang. De OV-verbindingen in de verschillende concessiegebieden moeten goed op elkaar zijn afgestemd, zodat OV-gebruikers ongestoord kunnen reizen. Wij zorgen, in overleg met de Vervoerregio en de gemeenten, voor onbelemmerde verbindingen en pakken knelpunten aan. Daarbij richten we ons niet alleen op de aansluiting tussen de MRA en Noord-Holland Noord, maar ook op de samenhang met de concessies in de aangrenzende provincies. De provincie kiest in 2020 voor openbaar vervoer waar de vraag van de reiziger centraal staat, en waar op verbindingen met veel vraag meer vervoer dient te worden geboden dan op verbindingen met minder vraag.

Op grond van de Wet personenvervoer 2000 (Wp2000) is de provincie de concessieverlener voor het openbaar vervoer per bus en auto in de provincie, uitgezonderd het grondgebied van de Vervoerregio Amsterdam. De provincie Noord-Holland kent momenteel drie concessies: Gooi en Vechtstreek, Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord. Op basis van artikel 61 van de Wp2000 moet de provincie concessies voor openbaar vervoer aanbesteden.

De reserveringen voor het OV-fonds met als doel te investeren in het openbaar vervoer en OV-knooppunten zijn geplaatst onder programma 5 van deze begroting.

Samenwerkingspartners
Belangrijke samenwerkingspartners zijn andere opdrachtgevers voor het openbaar vervoer, de Vervoerregio Amsterdam, de gemeenten, belangenorganisaties, buurtbusverenigingen en natuurlijk de reizigers.

Prioriteiten
De belangrijkste prioriteiten zijn:

- *Concessie Gooi- en Vechtstreek*. Een aanbesteding is hét moment om het OV-aanbod nog eens onder de loep te nemen – en waar nodig te herzien –om aan te sluiten bij de vraag van de reiziger, bij het beleid en bij nieuwe ruimtelijke, vervoerkundige en technologische ontwikkelingen. Met de nieuwe concessie wil de provincie inspelen op veranderende mobiliteitspatronen van reizigers in de regio. In het voorjaar van 2020 zal de gunning van de concessie Gooi en Vechtstreek plaatsvinden. Daarna zal de implementatie van de concessie plaats gaan vinden.
- *Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld 2040 en de provinciale OV-visie 'toekomstbestendige bereikbaarheid*'. Deze toekomstbeelden kunnen mede bepalend zijn voor de doorontwikkeling van onze concessies. Het OV toekomstbeeld en de provinciale OV-visie zijn nader toegelicht onder beleidsdoel 2.1.

Omgevingsfactoren
Duurzaamheid. In het bestuursakkoord Zero Emissie Regionaal Openbaar Vervoer is de verduurzaming van het openbaar vervoer, vastgelegd in het Bestuursakkoord Zero Emissie Regionaal Openbaar Vervoer per Bus (Bestuursakkoord ZE 15 april 2016). Hierin hebben de regionale vervoerautoriteiten (provincies en vervoerregio's) met het Rijk het volgende afgesproken:

- Uiterlijk 2025 zijn alle nieuw instromende bussen emissievrij aan de uitlaat (tank-to-wheel)
- De nieuwe bussen maken in 2025 gebruik van 100% hernieuwbare energie of brandstof, die met het oog op economische ontwikkeling zoveel mogelijk regionaal wordt opgewekt
- OV-concessies hebben een zo gunstig mogelijke score op well-to-wheel CO_2-emissie per reizigerskilometer (wat zo gunstig mogelijk is, wordt nog geconcretiseerd).

ICT en mobiliteitsdiensten. De tweede belangrijke ontwikkeling is dat de wereld van mobiliteit in hoog tempo verandert. Nu kiezen burgers nog met welk beschikbaar vervoermiddel men zich wil verplaatsen, in de toekomst kan er worden gereisd met bijvoorbeeld een e-bike, een zelfrijdende bus of auto en/of deelt men de auto met anderen. Het op maat gemaakte mobiliteitspakket kan dan worden besteld via internet. De reiziger wil namelijk mobiliteit die aansluit op zijn vraag. Dit is niet langer de bus, de auto of de fiets maar een optimale mix van verplaatsingsmogelijkheden, ondersteund door ICT-toepassingen (Mobility as a Service – MaaS). Elektronische betaalvormen zijn volledig gewoongoed geworden. Men betaalt steeds meer met bankpassen en smartphones of op rekening achteraf. Ook in het openbaar vervoer wordt geëxperimenteerd met deze betaalmethoden, nu nog naast de OV-chipkaart, straks ter vervanging. Vervoerders bereiden de introductie van nieuwe betaalmethoden voor.

Beleidsdoelevaluaties

Klantwaardering openbaar vervoer gemeten door CROW-KpVV OV-Klantenbarometer.

2.5.1 OV concessies beheren en verlenen

Toelichting

De huidige concessie Gooi en Vechtstreek eindigt in juli 2021. De voorbereiding van de aanbesteding van de nieuwe concessie is gestart. Gunning aan de winnende vervoerder is voorzien in het eerste kwartaal van 2020.

In september 2017 is de nieuwe concessieperiode Haarlem-IJmond gestart, die loopt tot september 2027. Ten slotte is de concessie Noord-Holland Noord in 2017 gegund en is de nieuwe concessieperiode op 22 juli 2018 gestart, eveneens voor de periode van tien jaar. Dit betekent dat elke concessie zich in zijn eigen fase bevindt voor wat betreft beheer: Gooi en Vechtstreek in de eindfase van het huidige contract, Haarlem-IJmond gesetteld in het nieuwe contract en Noord-Holland Noord in het eerste jaar van de nieuwe concessieperiode. Elke fase brengt een eigen dynamiek met zich mee.

De provincie wil met een aanbesteding inzetten op meer reizigers (gemeten in reizigerskilometers) en meer tevreden reizigers in het openbaar vervoer (gemeten in klanttevredenheid). Het doel is om de klanttevredenheid 0,1 hoger uit te laten komen dan het landelijk gemiddelde en een reizigersgroei van ten minste 1% per jaar te bereiken. Door middel van aanbestedingen zoekt de provincie een vervoerder die deze doelstellingen kan bereiken.

Het huidige budget voor openbaar vervoer is het uitgangspunt voor de concessies aangevuld met eerder gereserveerde gelden voor verbetervoorstellen openbaar vervoer (EHBOV). Door de afspraken van het IPO met de vervoerders (het Heerenveenakkoord van 17 juni 2008) wordt elke concessie afgesloten na 2008 niet meer geïndexeerd met de index van de rijksbijdrage (voorheen de BDU-index) en/of het provinciefonds maar met de zogenoemde Landelijke Bijdrage Index (LBI): één landelijke indexering voor de periodieke aanpassing van de vergoedingen van alle concessieovereenkomsten, uitgesplitst naar techniek. Op het moment dat de lasten hierdoor het voor OV beschikbare budget overschrijden, zal een beroep worden gedaan op de stelpost prijsstijgingen.

Operationeel doel 2.5.1 OV concessies beheren en verlenen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
OV-Klantenbarometer (algemeen)	0	7,7 (landelijk cijfer 2018)	minimaal 0,1 hoger dan het landelijk gemiddelde	Idem	Idem	Idem	Idem
Reizigerskilometers	0	Zie jaarverslag 2018	Groei van ten minste 1% per jaar	Idem	Idem	Idem	Idem

Budgettabel (x € 1.000)

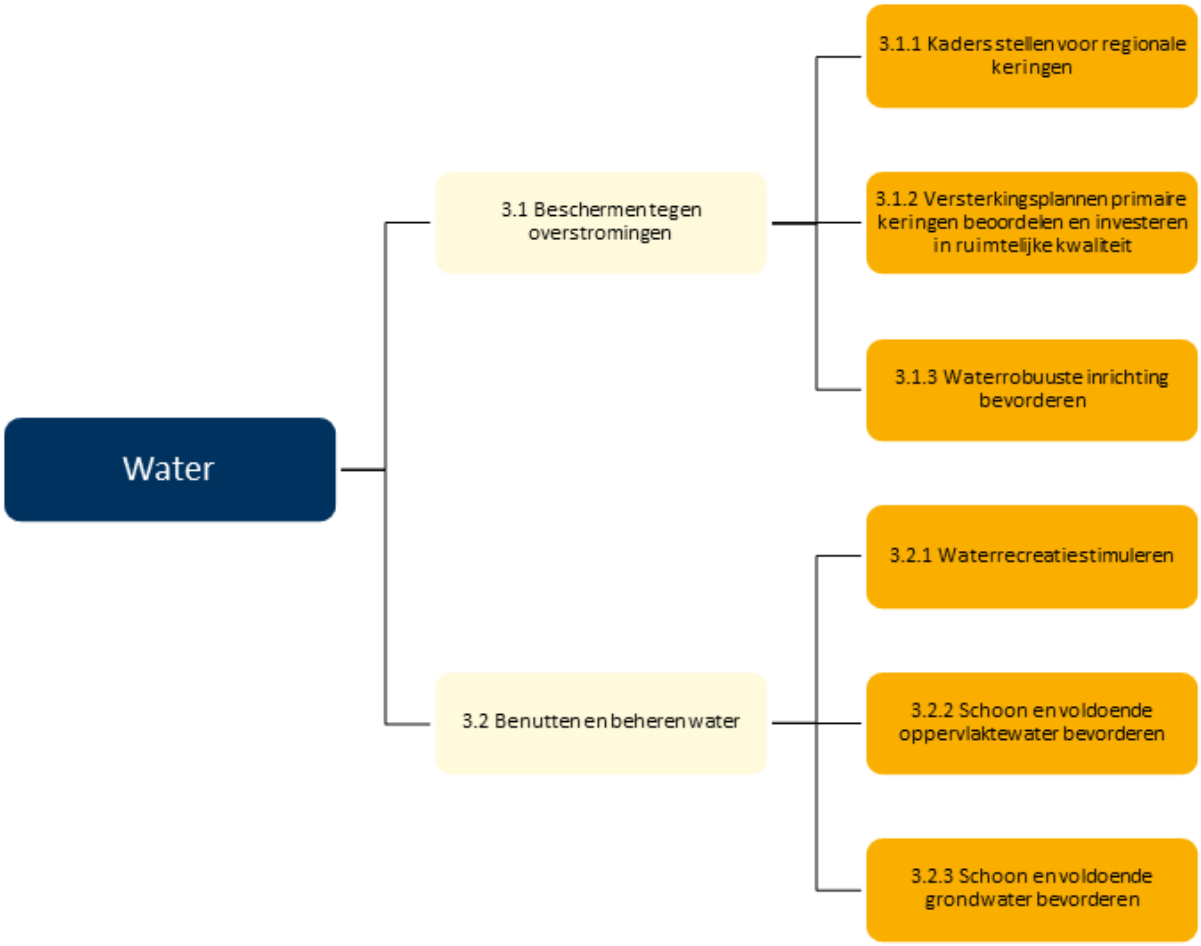
Beleidsdoel 2.5 OV waarborgen

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.5.1	OV concessies beheren en verlenen	51.736	50.650	57.405	54.548	52.933	52.975
	Totaal lasten	51.736	50.650	57.405	54.548	52.933	52.975
	Totaal baten	-6.812	-642	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	44.924	50.008	57.405	54.548	52.933	52.975
	Stortingen						
2.5.1	Resv. Openbaar Vervoer projecten	42.035	53.690	51.034	50.747	50.770	50.793
	Onttrekkingen						
2.5.1	Resv. Openbaar Vervoer projecten	-48.292	-71.980	-56.733	-53.880	-52.265	-52.307
	Resultaat	**38.667**	**31.719**	**51.706**	**51.415**	**51.438**	**51.461**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 3 Water

Doelenboom

Maatschappelijk doel

De maatschappelijke doelen binnen het programma Water liggen vast in 'Watervisie 2016 - 2021' en 'Visie op de Waterrecreatie 2030'.

De hoofddoelen van Watervisie 2016 - 2021 zijn het beschermen tegen overstromingen en een duurzaam gebruik van het water voor verschillende doeleinden. Bij het beschermen tegen overstromingen staan drie elementen centraal: primaire en regionale keringen die aan de wettelijke norm voldoen, een robuuste ruimtelijke inrichting en effectieve calamiteitenplannen. Bij een duurzaam gebruik van het water gaat het om een zorgvuldig beheer van grond- en oppervlaktewater. Er mag geen uitputting of verontreiniging plaatsvinden. De beide hoofddoelen sluiten aan op de doelen van twee belangrijke Europese Richtlijnen: de ROR (Richtlijn Overstromingsrisico's) en de KRW (Kaderrichtlijn Water).

De doelstellingen uit de Visie op de Waterrecreatie 2030 zijn het versterken van de economische en maatschappelijke waarde van de waterrecreatie in Noord-Holland. Dit betreft het versterken van de groeipotentie en werkgelegenheid in deze sector en het, daar waar passend, faciliteren van de diverse vormen van waterrecreatie voor de inwoners en bezoekers van Noord-Holland.

Klimaatverandering en maatschappelijke opgaven als de energietransitie, biodiversiteit en woningbouwopgave maken dat het waterbeleid op een aantal aspecten aangepast, versneld of geïntensiveerd moet worden. Bij de versterking van primaire waterkeringen wordt ingezet op: versterkingsoplossingen die makkelijk zijn te versterken bij een verandering van het klimaat, op het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit en op het realiseren van extra ruimtelijke kwaliteit in de directe omgeving van dijkversterkingen. Hiervoor worden de middelen ingezet uit de Reserve Meekoppelkansen dijkversterkingen en kustontwikkeling.

Als uitwerking op het nationale Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (2018-2019) en het nationale bestuursakkoord klimaatadaptatie (2018) is in 2019 een verkenning uitgevoerd naar de wijze waarop de provincie buiten de doelen van de Watervisie invulling geeft aan deze opgave. De samenwerkende gemeenten op het gebied van klimaatadaptatie hebben een aanvraag gedaan bij het rijk voor procesondersteuning. De provincie Noord-Holland faciliteert dit in 2020. De provincie werkt samen met gemeenten, veiligheidsregio's en waterschappen in het verkrijgen van meer inzicht in vitale en kwetsbare infrastructuur. Eigen netwerken (onder andere wegen en kanalen) worden beoordeeld op klimaatbestendigheid. In het coalitieakkoord is € 5,1 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld voor klimaatadaptatie.

De provinciale Omgevingsvisie is de kapstok om deze opgaven in relatie tot de andere grote maatschappelijke opgaven uit te werken en vast te leggen in de uitvoeringsprogramma's.

Wettelijk beleidskader

- Waterwet
- Waterschapswet
- Drinkwaterwet
- Wet Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden
- Provinciale Ruimtelijke Verordening

Provinciaal beleidskader

- Watervisie 2021 'Buiten de oevers'
- Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
3.1	Beschermen tegen overstromingen	2.172	0	2.172	750	1.150	2.572
3.2	Benutten en beheren water	4.429	1.025	3.404	2.000	2.000	3.404
	Totaal	**6.601**	**1.025**	**5.576**	**2.750**	**3.150**	**5.976**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
3	3.2.2	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling waaronder waterbeheer

Waterkwaliteit: % van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit (oppervlaktewater)	Goed	Matig	Ontoereikend	Slecht
Hollands Noorderkwartier	0%	24%	59%	18%
Rijnland	0%	35%	48%	18%
Amstel, Gooi en Vecht	0%	47%	23%	30%
Peildatum		2018		

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

Toelichting:
De indicator geeft de ecologische kwaliteit van het water per waterschap weer, onderverdeeld in de categorieën goed, matig, ontoereikend en slecht. De beoordeling van de kwaliteit en de indeling in categorieën is conform de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) die in 2000 door het Europees Parlement is vastgesteld. De KRW heeft als doel de kwaliteit van de oppervlakte- en grondwateren te verbeteren en in stand te houden. De KRW maakt onderscheid tussen de chemische en de ecologische toestand van de waterlichamen. De chemische toestand wordt bepaald door meer dan 40 stoffen. De ecologische toestand wordt onder andere bepaald door de 'fysisch-chemische' toestand (onder andere de concentratie van stikstof en fosfaat) en 4 biologische kwaliteitselementen (macrofauna, overige waterflora, vis en fytoplankton). De beoordeling vindt plaats op basis van het 'one out-all out principe'. Dit principe houdt in dat indien één kwaliteitselement niet aan de eisen voldoet, de toestand van het waterlichaam niet als goed wordt beoordeeld. De toestand van de vier afzonderlijke biologische kwaliteitselementen is minder negatief dan het totaalbeeld volgens bovenstaande tabel.

3.1 Beschermen tegen overstromingen

Onze rol
Wij voeren actief beleid voor het beschermen van de provincie tegen schade en slachtoffers door overstromingen. Dit wordt gedaan op basis van de Waterschapswet, de Waterwet, de Wet Milieubeheer en de Wet ruimtelijke ordening. Daarnaast zijn de nationale Deltaprogramma's richtinggevend voor de provinciale ambities.

Het Rijk is verantwoordelijk voor de programmering van het versterken van primaire waterkeringen. De waterschappen voor het opstellen van een dijkversterkingsplan. De provincie is bevoegd gezag voor het goedkeuren van dit plan, het bijbehorende milieueffectrapport en het verlenen van de omgevings- en natuurvergunning voor de dijkversterking.

Bij de goedkeuring van het dijkversterkingsplan beoordeelt de provincie de landschappelijke inpassing, het compenseren en ontwikkelen van natuurwaarden en het terugbrengen van

recreatievoorzieningen. Waar mogelijk voegt de provincie in overleg met regionale partners extra ruimtelijke kwaliteit toe (o.a. extra natuur, recreatievoorzieningen). Hiermee wil de provincie de integrale gebiedsontwikkeling stimuleren. We stimuleren het "building with nature" principe bij het versterken van primaire waterkeringen zoals we dit gedaan hebben bij Petten en de Prins Hendrikpolder op Texel.

De provincie is bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. Deze veiligheidsnormen en de verplichte voortgangsrapportages m.b.t. regionale waterkeringen zijn opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening. Met de Unie van Waterschappen (UvW) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) wordt een onderzoeksprogramma regionale keringen uitgevoerd.

De EU Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht de provincie om data aan te leveren voor het maken van overstromingsscenario's. Dit doet de provincie samen met de waterbeheerders. In 2020 en 2021 wordt er ook een overstromingsrisicobeheersplan opgesteld waaraan de provincie een bijdrage levert. De provincie participeert samen met de veiligheidsregio's en waterschappen in projecten voor het opstellen van evacuatiescenario's en calamiteitenoefeningen.

Prioriteiten

- *Aanpassen aan klimaatverandering*
  Hierbij gaat het om de thema's wateroverlast, hittestress, droogte en beperken van overstromingsrisico. In het kader van het Deltaprogramma hebben alle overheden met elkaar afgesproken dat Nederland in 2050 zoveel als redelijkerwijs mogelijk waterrobuust en klimaatbestendig moet zijn ingericht. In 2020 moeten alle overheden dit in hun ruimtelijke beleid hebben verankerd.Via het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) wordt hier uitvoering aan gegeven. In november 2018 is het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie ondertekend door het Rijk met de gemeenten (VNG), waterschappen (UvW) en de provincies (IPO). In het Bestuursakkoord zijn afspraken opgenomen over de versnelling en de intensivering van het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten en de financiering. Ook in 2020 zal de provincie aanvullend op het uitvoeringsprogramma van de provinciale watervisie, extra inzet leveren om aan de nationale doelen te kunnen voldoen.
- *Omgevingswet en Deltaprogramma*
  Het nationale beleid staat in het teken van decentralisatie en het vergroten van doelmatigheid en efficiency van beleid. Provincies staan aan de lat voor integraal ruimtelijk-economisch beleid, waar water onderdeel van uitmaakt. Hiermee wordt voorgesorteerd op de komst van de Omgevingswet, die naar verwachting in 2021 van kracht zal worden. Het Deltaprogramma heeft als doel om ervoor te zorgen dat Nederland nu en in de toekomst is beschermd tegen hoogwater en beschikt over voldoende zoetwater. Met de minister van I&W en de Deltacommissaris zijn door het IPO afspraken gemaakt over acties die worden uitgevoerd door provincies.

Samenwerkingspartners
Samen met de waterschappen en de andere provincie is er een Visie regionale waterkeringen vastgesteld met een uitvoeringsprogramma. Dit programma bestaat onder andere uit het opstellen van leidraden voor het toetsen en versterken van regionale waterkeringen.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

3.1.1 Kaders stellen voor regionale keringen

Toelichting

De provincie is bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De acties uit de Visie op de Regionale Waterkeringen 2016, die de provincies samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat hebben opgesteld, zijn verder uitgewerkt in het Ontwikkelprogramma Regionale Keringen III (ORK III). Onderwerpen zijn onder andere zorgplicht, meerlaagse veiligheid en kennisontwikkeling ten aanzien van toetsing van dijken, kunstwerken en niet-waterkerende werken. De provincie participeert in het begeleidingsteam Visie en begeleidt ORK III.
De beheergebieden van de waterschappen overschrijden de provinciegrenzen. Om het toezicht per waterschap op eenzelfde manier invulling te geven, zijn er op het niveau West-Nederland afspraken gemaakt tussen drie provincies en acht waterschappen, vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014. Ook in 2020 gaat het hierbij om afspraken over het op een bepaalde tijd op orde zijn, toetsregels, format jaarrapportages et cetera. De provincie zit in het begeleidingsteam, stuurt op actualiteit en ziet toe op de uitvoering van de afspraken.

3.1.2 Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

Toelichting

Coördinatie dijkversterkingen, goedkeuringsbesluiten, opstellen programma's ruimtelijke kwaliteit
De provincie keurt op verzoek van het waterschap of Rijkswaterstaat dijkversterkingsplannen goed en verleent vergunningen (omgevingsvergunning, natuurvergunningen). De provincie heeft ook de wettelijke taak om op verzoek van de waterbeheerders de dijkversterkingsplannen en vergunningen ter visie te leggen. Belanghebbenden kunnen bij de Raad van State beroep instellen tegen de goedkeuringsbesluiten van Gedeputeerde Staten.

Wij verwachten dat de waterschappen in 2020 de dijkversterkingsplannen voor Durgerdam, Marken, IJburg 2e fase en Zeeburgereiland ter goedkeuring aan GS voorleggen. Voor de dijkversterking Markermeerdijken zullen er in 2020 mogelijk nog procedures worden gevoerd bij de Raad van State (voorlopige voorzieningen en bodemprocedures).

Voor de primaire waterkering tussen Den Oever en Den Helder (Balgzanddijk, Waddenzeedijk Wieringen, Amsteldiepdijk), de waterkering IJmuiden en de polder Katwoude worden in 2020 verkenningen afgerond dan wel wordt er gestart met het opstellen van een projectplan Waterwet. Voor zeven dijkversterkingen die zich in de verkennings- of ontwerpfase bevinden zijn er kansen op het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit aan de dijkversterking. Hiervoor is budget beschikbaar vanuit de Reserve Meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling.

De provincie zet in op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van dijken die worden versterkt én op het daarbij direct oppakken van ontwikkelkansen in het aangrenzende gebieden.

Wij ondersteunen in 2020 initiatiefnemers die projecten willen ontwikkelen in relatie tot dijkversterkingen. Met bijdragen en op te stellen subsidieregelingen cofinancieren wij deze initiatieven. Reeds in uitvoering genomen ruimtelijke kwaliteitsprogramma's zijn die naar aanleiding van de versterkingen van de Havendijk Den Oever, Prins Hendrikpolder Texel en de Afsluitdijk. In aansluiting op de dijkversterking Markermeerdijken wordt er in 2020 samen met circa 15 regionale partijen een Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-

Amsterdam vastgesteld en wordt een bestuursovereenkomst met deze partijen ondertekend. Het gaat hierbij met name om recreatie- en natuurprojecten. Tegen de provinciale goedkeuring van het dijkversterkingsplan Markermeerdijken is beroep ingesteld bij de Raad van State. Na de definitieve uitspraak van de Raad van State (in 2020) maken we definitieve afspraken met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier over de financiële bijdrage (waaronder proceskosten) aan de recreatieve voorzieningen en natuurontwikkeling zoals deze zijn opgenomen in het dijkversterkingsplan.

Uitvoering programma's ruimtelijke kwaliteit
In 2020 zal naar verwachting worden gestart met het uitvoeren van de eerste projecten uit het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam. Van het programma ruimtelijke kwaliteit dat is gekoppeld aan de versterking van de Afsluitdijk - het zogenoemde Uitvoeringsprogramma Afsluitdijk - worden in 2020 het Off Grid Test Centre (OGTC) en de vismigratie in uitvoering genomen. Daarnaast zal er in 2020 een definitieve overeenkomst met het Rijk worden gesloten over de aanpak en uitbreiding van het monument.

Bijdragen aan Deltaprogramma
In opdracht van de Deltacommissaris leveren wij in 2020 inhoudelijke bijdragen aan het Programma Kust en het Onderzoeksprogramma zeespiegelstijging van het Deltaprogramma Waterveiligheid. De provincie vervult het voorzitterschap van het bestuurlijke Landelijk Overleg Kust (LOK) en van de ambtelijke Landelijke Kennisgroep Kust (LKK). Daarnaast coördineert de provincie de inhoudelijke inbreng voor het Deltaprogramma Waterveiligheid 2020.

In 2020 wordt gestart met de verkenning van de uitvoering van een programma identiteit kustplaatsen in het IJsselmeergebied.

3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen

Toelichting

Het nationale beleid Klimaatadaptatie is de laatste jaren in ontwikkeling. Naast de doelen van het uitvoeringsprogramma van de provinciale Watervisie (2016-2021), zal in 2020 bepaald worden hoe door de provincie naast de inzet vanuit het waterdomein, de integraal aanvullende opgave geformuleerd moet worden. Aanvullend zal de provincie in 2020 in ieder geval de volgende extra inzet leveren op:

- Waterschappen en de gemeenten ondersteunen in kennis en expertise voor het uitvoeren van de regionale risicodialoog klimaatadaptatie op grond waarvan regionale strategieën geformuleerd kunnen worden en die uiterlijk in 2020 in een uitvoeringsprogramma resulteren.
- Vitale en kwetsbare infrastructuur en stresstest eigen wegen.
- Leveren van kennis en expertise op het gebied van klimaatadaptatie bij gebiedsprogramma's als de MRA.
- Kennis en expertise leveren in provinciale projecten en programma's zoals OV-knooppunten.

In het coalitieakkoord is € 5,1 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld voor klimaatadaptatie. Boven op de bovengenoemde inzet zal het budget besteed worden in 2020-2025 aan:

- Het vormgeven eigen beleid, aanvullend onderzoek, verbinden andere provinciale opgaven.

- Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen).

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 3.1 Beschermen tegen overstromingen

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
3.1.1	Kaders stellen voor regionale keringen	146	266	272	270	270	270
3.1.2	Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit	1.016	2.738	1.645	890	890	890
3.1.3	Waterrobuuste inrichting bevorderen	163	251	255	254	254	254
	Totaal lasten	1.325	3.255	2.172	1.414	1.414	1.414
	Totaal baten	-1.238	-150	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	88	3.105	2.172	1.414	1.414	1.414
	Stortingen						
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterk	3.750	13.067	50	100	50	0
3.1.3	Resv. Klimaatadaptie	0	0	1.100	1.000	1.500	1.500
	Onttrekkingen						
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterk	-566	-1.460	-750	0	0	0
	Resultaat	**3.272**	**14.712**	**2.572**	**2.514**	**2.964**	**2.914**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

3.2 Benutten en beheren water

Onze rol

De opgave voor de provincie is om er samen met andere partijen voor te zorgen dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor drinkwater, landbouw, natuur en andere bestemmingen. Voorraden moeten zorgvuldig worden beheerd. Er mag geen uitputting of verontreiniging plaatsvinden en wateroverlast moet zo veel mogelijk worden voorkomen. De provincie is slechts één van de overheden die ervoor moeten zorgen dat het watersysteem duurzaam wordt gebruikt. Alle overheden hebben hierin een taak. Daarnaast hebben ook maatschappelijke partijen en inwoners hierin een belangrijke rol. Alleen door een goede samenwerking tussen deze partijen kunnen doelen worden bereikt. In de Watervisie 2021 en in het bijbehorende Uitvoeringsprogramma is dit verder uitgewerkt.

Voor waterrecreatie heeft de provincie Noord-Holland de rol van regisseur van de uitvoering van het programma waterrecreatie. De provincie is vanuit die rol onder meer de organisator van de samenwerkingsstructuur met externe partners. De provincie organiseert de overleggen en bijeenkomsten zoals die in de Visie zijn vastgelegd.

Samenwerkingspartners
Samenwerkingspartners zijn waterschappen, Rijkswaterstaat, gemeenten en maatschappelijke partijen (zoals LTO, drinkwaterbedrijven, recreatieschappen en watersportorganisaties).

Prioriteiten

- Voor waterrecreatie zet de provincie Noord-Holland met prioriteit in op de zogeheten aquapunctuurpunten (benoemd en geselecteerd in de Visie op de Waterrecreatie 2030), nieuwe zwemplekken en de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijke IJsselmeergebied.
- Voor oppervlaktewater wordt prioriteit gegeven aan het 'KRW-proof' maken van de provinciale vaarwegen. Door natuurvriendelijke oevers aan te leggen verbetert de ecologische kwaliteit van het water. Er wordt gewerkt aan uitvoering van de projecten uit de 'Kansenkaart natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen' die in 2017 is opgesteld. In 2019 is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar de verbetering van de vispasseerbaarheid van de tien provinciale schutsluizen. Mogelijk leidt deze studie vanaf 2020 tot concrete uitvoeringsprojecten.
- Voor grondwater wordt prioriteit gegeven aan het uitvoeren van 'projecten Kaderrichtlijn Water'. Deze hebben als doel om een goede toestand van het grondwatersysteem te bereiken en te behouden. Van bijzonder belang daarbij zijn met name de drinkwaterwinningen en Natura 2000-gebieden.

Beleidsdoelevaluaties
Geen geplande evaluaties.

3.2.1 Waterrecreatie stimuleren

Toelichting
Waterrecreatie bevindt zich op het raakvlak van waterkwaliteit, economie, mobiliteit, recreatie en toerisme. De reserve waterrecreatie heeft als doel het realiseren van de Visie op de Waterrecreatie Noord-Holland 2030, 'Water, bron van recreatie'. Deze is vastgesteld door Provinciale Staten op 3 oktober 2016.
In 2020 wordt er € 2 miljoen ingezet voor onder meer:

- Het realiseren van de zogeheten aquapunctuurpunten (beschreven in de Visie) en meekoppelkansen bij beheer en onderhoud van het eigen provinciaal areaal;
- Stimuleren van initiatiefnemers om het aantal zwemwaterlocaties uit te breiden met een subsidie voor onderzoek;
- Het uitvoeren van de afspraken uit het regionaal aanbod voor de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijke deel van het IJsselmeergebied.

Operationeel doel 3.2.1 Waterrecreatie stimuleren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal subsidies voor het starten van onderzoek naar nieuwe zwemwaterlocaties	Aantal	-	2	2	-	-	-

3.2.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen

Toelichting

Kwaliteit oppervlaktewater/KRW

De provincie stelt de ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en draagt bij aan een goede kwalitatieve toestand van oppervlaktewater. Deze bijdrage betreft vooral het 'KRW-proof' maken van de eigen provinciale vaarwegen (aanleg vispassages en natuurvriendelijke oevers). Maar wij werken ook breder aan de kwaliteit van het oppervlaktewater in de provincie. Bijvoorbeeld door deelname - samen met onder andere de waterschappen - aan het op agrarische bedrijven gerichte programma Bodem en Water, deelname aan het Landelijk Milieuoverleg Bloembollen (LMB) en het uitvoeren van vismigratieonderzoek in het Noordzeekanaalgebied.
In het coalitieakkoord is € 21 miljoen uitgetrokken voor 'NNN, waterkwaliteit en bodemdaling'. Komende periode zullen er nadere afspraken gemaakt worden over de verdeling van dit budget. Vooralsnog wordt dit budget geplaatst bij OD 6.1.1. Zodra de verdeling is gemaakt en is goedgekeurd, zal het deel dat bestemd is voor de oppervlaktewaterkwaliteit geplaatst worden bij operationeel doel 3.2.2.

Zwemwater

De provincie is verantwoordelijk voor de aanwijzing van zwemwater (momenteel circa 150 zwemplekken), de beoordeling van de veiligheid en het informeren van het publiek. De waterbeheerder is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het zwemwater en de locatiehouder (vaak een gemeente of recreatieschap) beheert de zwemlocatie. De provincie heeft een subsidieregeling voor waterbeheerders en locatiehouders die hen stimuleert om maatregelen te treffen om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren. Deze regeling zal ook in 2020 worden opengesteld.

Zoetwater

De provincie draagt er samen met het Rijk en de waterbeheerders aan bij dat er voldoende zoet water is voor verschillende functies zoals landbouw, natuur en recreatie. In het kader van het Deltaprogramma Zoetwater zijn hiertoe per zoetwaterregio bestuursovereenkomsten afgesloten. De provincie doet samen met de waterbeheerders onderzoek naar de beschikbaarheid van zoet water onder normale en droge omstandigheden, en naar mogelijke maatregelen. Er worden gebiedsprocessen ten behoeve van waterbeschikbaarheid uitgevoerd in de urgente verziltingsgevoelige gebieden. Ook wordt waterbeschikbaarheid meegenomen in lopende gebiedsprocessen.
Naar aanleiding van de evaluatie van de droge zomer van 2018 worden door diverse partijen maatregelen uitgevoerd. De provincie zal de gebieden met kwetsbare natuur in kaart brengen en is betrokken bij de uitwerking van de regionale verdringingsreeksen.

Wateroverlast

De provincie draagt bij aan het beperken van wateroverlast. De actuele opgave, gebaseerd op de klimaatscenario's 2006, is bijna geheel gerealiseerd, mede doordat de provincie deze heeft gekoppeld aan andere gebiedsontwikkelingen. De nieuwe wateroverlastopgave, berekend op basis van nieuwe klimaatscenario's, wordt meegenomen in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. In de Omgevingsvisie is de ambitie opgenomen om Noord-Holland zo klimaatbestendig en waterrobuust mogelijk in te richten in 2050. Wateroverlast is een van de criteria van de klimaatstresstest, die voorwaarde is voor alle ruimtelijke (her)ontwikkelingen.

Operationeel doel 3.2.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aanleg natuurvriendelijke oevers (in km)	Aantal	-	13	0,5	-	-	-

3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

Toelichting

De provincie is de beheerder van het grondwater (Kaderrichtlijn Water) en moet zorgen voor een goede kwantitatieve en kwalitatieve toestand van grondwater. De ondergrond moet duurzaam worden gebruikt, onder andere voor drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast moet het grondwaterbeheer worden afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verzilting van grondwatervoorraden moet worden voorkomen. De projecten die worden uitgevoerd om deze doelen te bereiken liggen vast in de Watervisie 2021 en zijn of worden uitgevoerd in de periode 2016 tot en met 2021.

Vergunningverlening grondwateronttrekking
De provincie is bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie. Jaarlijks worden circa 25 vergunningen aangevraagd.

Uitvoeren projecten Kaderrichtlijn Water (KRW)
Om een goede toestand van het grondwater te bereiken en te behouden wordt een programma van 35 projecten uitgevoerd in de periode tot en met 2021. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de onder de KRW beschermde gebieden: drinkwaterwinningen en Natura 2000-gebieden. Een goede grondwaterstand, voldoende toevoer van water en een goede kwaliteit van het water zijn daarbij belangrijk.

Monitoring
De provincie beheert een provinciaal grondwatermeetnet. Grondwaterstanden worden continue gemeten en de grondwaterkwaliteit wordt periodiek (elke drie jaar) bepaald. Met behulp van deze metingen wordt inzicht verkregen in de toestand van het regionale grondwatersysteem. In 2020 wordt hierover gerapporteerd in interprovinciaal verband, voor deelstroomgebied Rijn-West.

Operationeel doel 3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Vergunningverlening grondwateronttrekking	Aantal	25	25	25	25	25	25
KRW projecten (aantal afgerond)	Aantal	5	5	10	15	0	0
Toestand rapportage	Aantal	-	0	1	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

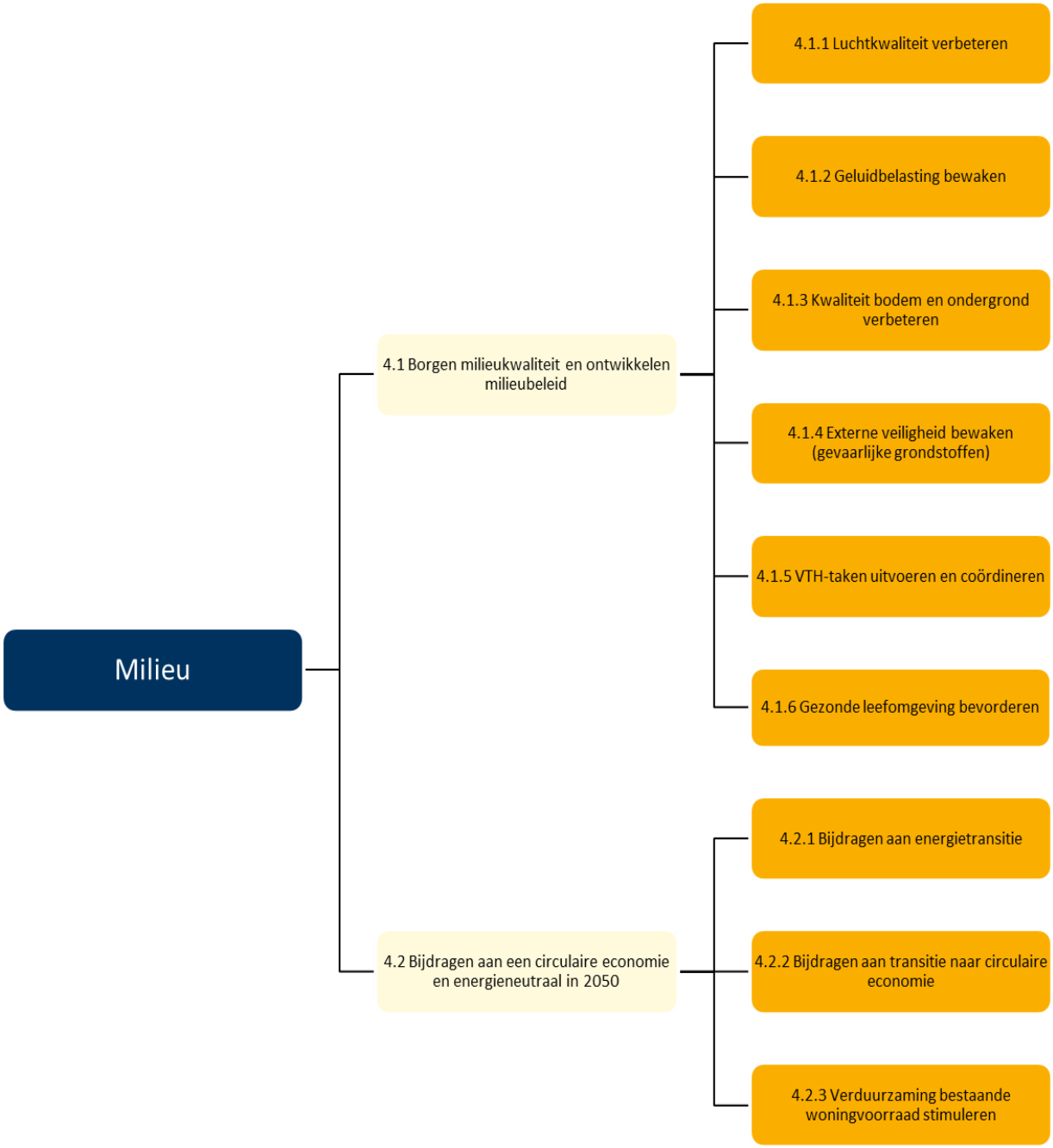
Beleidsdoel 3.2 Benutten en beheren water

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
3.2.1	Waterrecreatie stimuleren	759	4.857	2.220	2.218	2.218	2.218
3.2.2	Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen	3.368	2.140	1.285	1.081	1.080	1.080
3.2.3	Schoon en voldoende grondwater bevorderen	1.691	901	924	923	923	923
	Totaal lasten	5.818	7.898	4.429	4.222	4.221	4.221
	Totaal baten	-2.121	-1.685	-1.025	-1.025	-1.025	-1.025
	Saldo van baten en lasten	3.697	6.213	3.404	3.197	3.196	3.196
	Stortingen						
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	972	2.826	2.000	2.000	2.000	2.000
	Onttrekkingen						
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	-2.078	-4.642	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
	Resultaat	**2.590**	**4.397**	**3.404**	**3.197**	**3.196**	**3.196**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 4 Milieu

Doelenboom

Maatschappelijk doel

De provincie draagt bij aan een gezonde en veilige leefomgeving. Verbetering realiseren we in samenwerking met gemeenten, bedrijfsleven, milieu- en natuurorganisaties en inwoners. De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving op dit gebied wordt in mandaat uitgevoerd door de omgevingsdiensten. De omgevingsdiensten voeren deze taken uit binnen de kaders van de Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)-strategieën en op basis van jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. Met deze diensten hebben wij een eigenaars- en een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie.

We streven naar een goede balans tussen economische ontwikkeling en leefbaarheid. De milieukwaliteit in Noord-Holland voldoet minimaal aan de wettelijke basiskwaliteit en waar mogelijk wordt gestreefd naar verbetering, onder andere World Health Organisation (WHO)-normen.

We onderschrijven de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en werken mee aan de uitvoering van de Rijksambities, wat betekent dat we ons richten op 49% vermindering van de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 en we de ambitie hebben per 2050 energieneutraal te zijn. We trachten de energiebehoefte te beperken, het gebruik van duurzame energie te maximaliseren en gebruik van grondstoffen zo efficiënt mogelijk te laten zijn. Daarbij hebben we de ambitie om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben en in 2030 een reductie van 50% in het gebruik van primaire grondstoffen. We stimuleren de transitie naar een circulaire economie door in te zetten op het hoogwaardig benutten van grondstoffen in bestaande ketens, het gebruik van fosiele brandstoffen vervangen door duurzaam geproduceerde en hernieuwbare grondstoffen en de ontwikkeling van nieuwe productiemethodes en productontwerpen.

Wettelijk beleidskader

- De regelgeving voor milieu, energie en circulaire economie komt deels vanuit Europa en deels vanuit het Rijk.

Provinciaal beleidskader

- Milieubeleidsplan
- Provinciale Milieuverordening
- Actieagenda circulaire economie
- Omgevingsvisie
- Verkenning ondergrondvisie
- Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020
- Beleidsregel geurhinder
- Actieplan geluid

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
4.1	Borgen milieukwaliteit en ontwikkelen milieubeleid	30.117	2.750	27.367	397	8.319	35.289
4.2	Bijdragen aan een circulaire economie en energieneutraal in 2050	5.519	0	5.519	2.652	6.250	9.117
	Totaal	**35.636**	**2.750**	**32.886**	**3.049**	**14.569**	**44.406**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
4	4.1.2	Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
4	4.1.2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
4	4.1.2	RUD Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken

4	4.1.2	Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
4	4.1.2	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.
4	4.1.2	N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen.
4	4.2.1	Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Provincie Noord-Holland B.V. (ODENH)	Stimulering duurzame energie en ontwikkeling economie.
4	4.2.1	Alliander N.V.	Energievoorziening.

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Milieu, Energie en Klimaat

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Luchtverontreiniging: CO2-emissie in ton (2016)	19.142.423	140.227.041
Energieneutraliteit: Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (2017)	15,0	120,2

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

4.1 Borgen milieukwaliteit en ontwikkelen milieubeleid

Onze rol

De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van bodembeheer en regionale luchthavens. Daarnaast is de provincie bevoegd gezag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van wetgeving in het fysieke domein (milieu, water en natuur). Op het gebied van luchtkwaliteit heeft de provincie een stimulerende en samenwerkende rol.

Op het terrein van geluid is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidbelasting van provinciale wegen en van industrieterreinen van regionaal belang. Tevens is de provincie op basis van de Wet Milieubeheer (en straks de Omgevingswet) bevoegd om stiltegebieden aan te wijzen en regels te stellen inzake het voorkomen of beperken van geluidhinder in stiltegebieden.

Op basis van de Wet milieubeheer heeft de provincie beperkt ruimte om eigen regels te stellen. Die regels staan in de Provinciale Milieuverordening (PMV). Het gaat om de regels voor milieubeschermingsgebieden zoals stiltegebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en aardkundige monumenten. Ondertussen wordt, in het kader van de Omgevingswet, gewerkt aan een Provinciale Omgevingsverordening. De regelgeving uit de Provinciale Milieuverordening wordt in de komende periode overgezet naar de systematiek van de Omgevingswet en verwerkt in de Omgevingsverordening.

Bij de besluitvorming over plannen en projecten is het op basis van de Wet milieubeheer verplicht om een Milieueffectrapport (MER) op te stellen. De MER heeft tot doel het milieubelang volwaardig mee te nemen in de afwegingen. De provincie is bevoegd gezag voor de vaststelling en goedkeuring van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een MER moet worden opgesteld.

De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening bevoegd gezag voor een MER zijn, bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel.

Samenwerkingspartners
Per onderwerp variëren de samenwerkingspartners. De voornaamste partijen op milieugebied zijn het Rijk, gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten, terrein beherende organisaties en bedrijven.

Prioriteiten
In het kader van de Omgevingsvisie is het provinciale milieubeleid op enkele onderdelen uitgebreid. Zo is er een pilot gestart voor het monitoren van de omgevingskwaliteit en worden er extra maatregelen getroffen om de geluidbelasting te verminderen en de stilte te bevorderen. Daarnaast worden voorbereidingen getroffen voor de invoering van de Omgevingswet, bijvoorbeeld de overdracht van (een deel van) de bodemtaken naar gemeenten.

Omgevingsfactoren
Mede door de toenemende milieudruk in stedelijk gebied is een andere koers nodig om transities in gang te zetten om op langere termijn duurzaam te kunnen zijn en aan (nieuwe) normen te voldoen. Om de transities mogelijk te maken en kansen te benutten, is het noodzakelijk om nieuwe coalities aan te gaan en daarbij passend instrumentarium te ontwikkelen. De milieudialogen zijn hiervan een voorbeeld.

Beleidsdoelevaluaties
De pilot Monitoring Omgevingskwaliteit/ Hollandse Luchten zal in 2020 worden afgesloten met een evaluatie.

4.1.1 Luchtkwaliteit verbeteren

Toelichting
In het Milieubeleidsplan staat de volgende doelstelling geformuleerd: “het verder verbeteren van de luchtkwaliteit in Noord-Holland, gericht op het creëren van een gezonde leefomgeving voor haar inwoners”. De provincie neemt deel aan het Nationaal Actieplan Luchtkwaliteit (NAL) dat naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit streeft. Daarnaast wordt er door de overheden gezamenlijk gewerkt aan het ‘Schone Lucht Akkoord’ (SLA). Hierbij wordt een inventarisatie gemaakt van de mogelijkheden ter verbetering van de luchtkwaliteit. Welke maatregelen hierin worden opgenomen, zal pas op een later moment bekend zijn. Een bestuurlijk akkoord hierover wordt eind 2019 verwacht.

Pilot Monitoring omgevingskwaliteit / Hollandse Luchten
Bij de behandeling van de provinciale Omgevingsvisie is motie 90-2017 aangenomen die Gedeputeerde Staten oproept om per 2050 omgevingswaarden vast te stellen op basis van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Om onder de Omgevingswet omgevingswaarden te mogen vaststellen is het een voorwaarde dat de ontwikkeling ervan wordt gemonitord. Om die reden is een project gestart voor de monitoring van de omgevingskwaliteit (luchtkwaliteit, maar ook geur en geluid) door middel van sensoren. Het project richt zich op het Noordzeekanaalgebied en zal samen met partners (gemeenten, bedrijven en inwoners) worden uitgevoerd. Het project wordt in 2020 afgesloten met een evaluatie.

Varend ontgassen
Bij de uitvoering van het Milieubeleidsplan is veel energie gestoken in het sturen op een schonere scheepvaart en de lobby richting het Rijk en Europa ten behoeve van strengere emissie-eisen van de binnenvaart. Praktisch gezien heeft dit ertoe geleid dat de provincie Noord-Holland per 1

maart 2017 een verbod op varend ontgassen heeft ingesteld. Eind 2018 is in de haven van Amsterdam gestart met een proefneming van een ontgassingsinstallatie. Zodra deze operationeel is, zal ook gestart worden met toezicht en handhaving. Het protocol voor toezicht en handhaving is opgesteld met de samenwerkingspartners; dit zijn de Haven Amsterdam, de politie en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG).

Geur
De doelstelling van geurbeleid is toe te werken naar een verwaarloosbare geurhinder in Noord-Holland. Om deze doelstelling te realiseren is vooral geïnvesteerd in het toepassen van innovatieve technieken om een beter inzicht te krijgen in de aard en oorzaak van geur-gerelateerde klachten. In de Westpoort is de afgelopen jaren een netwerk met elektronische neuzen ('eNoses') opgezet. Naar aanleiding van het verbod op varend ontgassen in de Provinciale Milieuverordening is dit eNose-netwerk in 2018 flink uitgebreid langs het Noordzeekanaal en het Amsterdam Rijnkanaal. In de komende jaren zal dit wellicht nog verder worden uitgebreid. Als onderdeel van de pilot Monitoring omgevingskwaliteit zal dit netwerk mogelijk worden uitgebreid met extra meetapparatuur.

4.1.2 Geluidbelasting bewaken

Toelichting

Geluidbelasting provinciale wegen
Op grond van de Europese Richtlijn Omgevingslawaai dient de provincie iedere vijf jaar een Actieplan geluid op te stellen. Tot nu toe is dit drie keer gebeurd: in 2009, 2014 en 2018. In het Actieplan voor de periode 2018-2022 heeft de provincie haar ambities vastgelegd met betrekking tot het terugdringen van de geluidbelasting door provinciale wegen. Via motie 110 is geld gereserveerd voor het leggen van aanvullend stil asfalt en gevelmaatregelen bij geluidbelaste solitair gelegen woningen boven het vastgestelde ambitieniveau. Daarnaast is er, naar aanleiding van de PS-commissie Natuur, Landbouw, Water & Milieu (NLWM) van 28 mei 2018, extra budget opgenomen om aan de verhoogde ambitie (60/63 dB) met betrekking tot het reduceren van geluidsbelasting door provinciale wegen te voldoen. Door deze verhoogde ambitie worden meer woningen meegenomen in het onderzoek naar toepasbare en doelmatige geluidsmaatregelen.

Industrieterreinen van regionaal belang
In de Provinciale Milieuverordening zijn vijf industrieterreinen 'van regionaal belang' aangewezen. Dit houdt in dat de provincie bevoegd gezag is voor het geluidzonebeheer binnen de vastgestelde geluidzones van deze industrieterreinen. In het kader van de Omgevingswet vindt er een omzetting plaats van het beleid. Kern is dat er op een hoger niveau wordt gekeken naar de vraagstukken rond deze industrieterreinen, met name het vinden van een balans tussen een veilige leefomgeving en het bieden van voldoende ruimte voor bedrijven in de zwaardere milieucategorieën. Daarmee wordt een integratieslag gemaakt met het beleid voor externe veiligheid en ruimtelijke ordening.

Stiltegebieden
Er zijn 39 stiltegebieden benoemd in de Provinciale Milieuverordening. Hier geldt een algemene zorgplicht en er zijn gedragsregels opgenomen. In 2016/2017 is een herijking van het beleid uitgevoerd. Hieruit bleek dat drie stiltegebieden niet aan de eisen voldoen. Om die reden wordt er, in afstemming met de gebiedspartners, nieuw beleid ontwikkeld dat te zijner tijd zal worden opgenomen in de Omgevingsverordening.

Operationeel doel 4.1.2 Geluidbelasting bewaken

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Sanering geluidbelaste woningen boven 63 dB	Aantal	20	59	59	82	82	82
Extra stil asfalt (in km)	Aantal	0	1,1	2,2	3,3	4,4	4,4

4.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

Toelichting

De provincie richt zich op het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van de bodem en de ondergrond. Het centrale uitgangspunt voor de Noord-Hollandse ondergrondvisie is dat er een goede balans wordt gevonden tussen bescherming, benutting en beheer van de ondergrond. Een belangrijk thema daarbij is de goede afstemming tussen bovengrondse ontwikkelingen en ondergrondse mogelijkheden en beperkingen. Met name de drukte in de ondergrond vanwege de toenemende hoeveelheid kabels en leidingen is daarbij een aandachtspunt. In de Verkenning ondergrondvisie zijn de provinciale opgaven voor de periode 2015-2020 opgenomen:

- Beschermen van de grondwaterkwaliteit ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening;
- saneren van verontreinigingen van bodem en grondwater ter bescherming van mens en milieu en ter verhoging van de (gewenste) gebruiksmogelijkheden van de ondergrond;
- beschermen van de (toekomst)waarde van de ondergrond inclusief het aardkundig en archeologisch erfgoed;
- faciliteren van energiewinning uit de bodem (bijvoorbeeld door geothermie, warmte-koudesystemen en warmtenetten).

Mijnbouwwet

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is bevoegd gezag voor vergunningen onder de Mijnbouwwet. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de winning van gas of aardwarmte (geothermie). Bij de meest recente wijziging van de wet hebben decentrale overheden een adviesrol gekregen. Vanuit deze rol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.

Aardkundig erfgoed

Aardkundige waarden zijn die elementen en processen in het landschap die ons iets vertellen over de natuurlijke ontstaansgeschiedenis van dat landschap. De provincie Noord-Holland heeft 79 gebieden aangewezen als aardkundig waardevol, waarvan er zestien de status ‘aardkundig monument’ hebben gekregen. Deze zestien worden beschermd door middel van bepalingen in de Provinciale Milieuverordening.

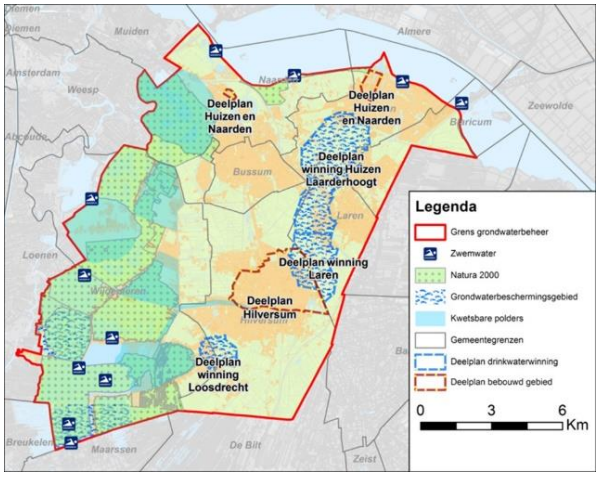
Bodemconvenant

In het landelijk bodemconvenant zijn afspraken vastgelegd tussen Rijk, provincies, gemeenten en hoogheemraadschappen over te bereiken doelen met betrekking tot bodem en ondergrond voor de periode 2016 tot en met 2020. Het Rijk stelt budget beschikbaar om de overeengekomen doelen te realiseren en doorlopende projecten van voor 2016 af te ronden. De provincie heeft een uitvoeringsprogramma vastgesteld waarin doelen en thema’s nader zijn uitgewerkt. De belangrijkste doelen zijn de aanpak van spoedlocaties bodemsanering, de gebiedsgerichte aanpak

van grondwaterverontreiniging, de aanpak van diffuse bodemverontreiniging als lood en de aanpak van nieuwe stoffen zoals PFAS. Een aandachtspunt na deze convenantsperiode vormt de invoering van de Omgevingswet en de opheffing van de Wet bodembescherming, waarbij bodemtaken afnemen en de taakverdeling tussen provincie en gemeente verandert. De provincie bereidt zich samen met gemeenten hierop reeds voor.

Spoedlocaties bodemsanering
Spoedlocaties zijn locaties waarbij de bodemverontreiniging tot onacceptabele risico's voor mens, ecosysteem of verspreiding leidt. Het doel is alle spoedlocaties voor 2021 aangepakt of beheerst te hebben. De aanpak ligt op schema. De aanpak van locaties met risico's voor de mens is grotendeels gereed. De resterende opgave betreft vooral de aanpak van locaties met verspreidingsrisico's.

Gebiedsgericht grondwaterbeheer 't Gooi
In 't Gooi is sprake van vele, omvangrijke grondwaterverontreinigingen ten gevolge van industriële activiteiten in het verleden. Door de zandige bodem zijn deze verontreinigingen tot op grote diepte vermengd geraakt. De provincie pakt dit samen met vijf gemeenten, twee waterleidingbedrijven en het waterschap gebiedsgericht aan op basis van een langlopend (2011 tot 2021) convenant. Een nieuw convenant 2021-2031 is in voorbereiding. Mogelijk verontreinigde locaties worden onderzocht en indien nodig opgenomen in het beheerprogramma. De financiering hiervan vindt plaats op basis van bijdragen van de convenantpartners en op basis van afkoopafspraken met partijen die verantwoordelijkheid dragen voor verontreinigingen. Voor dit project bestaat een afzonderlijke website.

Stortplaatsen Wet milieubeheer
De provincie is verantwoordelijk voor het beheer en de nazorg van gesloten stortplaatsen en baggerdepots-Wm. Tijdens de exploitatie wordt per stortplaats vermogen opgebouwd middels nazorgheffingen. Dit vermogen wordt ondergebracht in een apart Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland (Nazorgfonds), waarmee beheer en nazorg van de stortplaatsen na sluiting wordt gefinancierd. Na sluiting voert de provincie de nazorg uit. Momenteel worden stortplaatsen na exploitatie voorzien van een waterdichte afdekking. Deze dient in beginsel eeuwigdurend gemonitord en periodiek vervangen te worden om lekkage naar de omgeving te voorkomen. Dit is weinig duurzaam. Daarom participeert de provincie in een landelijk project om te komen tot duurzaam stortbeheer.

- Lijst spoedlocaties (peildatum oktober 2018):

4.1.4 Externe veiligheid bewaken (gevaarlijke grondstoffen)

Toelichting

In Noord-Holland zijn diverse bedrijven gevestigd die werken met gevaarlijke stoffen. Deze vallen onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). Daarnaast vindt er transport plaats van gevaarlijke stoffen via weg, water, spoor en buisleidingen. Verder vallen ook de risico's als gevolg van het gebruik van de nationale luchthaven Schiphol en regionale luchthavens onder het beleid voor externe veiligheid. Voor een deel van de bedrijven in Noord-Holland die werken met gevaarlijke stoffen (vaak de wat grotere bedrijven, vallend onder het Besluit risico's zware ongevallen) is de provincie bevoegd gezag. Deze taken worden op basis van programmatische afspraken uitgevoerd door omgevingsdiensten.

Programma Impuls Omgevingsveiligheid

De Impuls Omgevingsveiligheid (IOV) is een langlopend programma en bestaat uit vier deelprogramma's op het gebied van omgevingsveiligheid (externe veiligheid). Het programma wordt uitgevoerd door omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en provincies. Het programma Impuls Omgevingsveiligheid is in samenwerking met de gezamenlijke provincies, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), IPO, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Brandweer Nederland opgesteld. Doel van het programma is om een kwaliteitsimpuls te geven aan het milieuwerkveld externe veiligheid en deze kwaliteit te borgen.

De middelen van het impulsprogramma 3 en 4 worden via een subsidie door de provincie ter beschikking gesteld aan de omgevingsdiensten en veiligheidsregio's. Zij wenden de middelen aan ter ondersteuning van de taakuitvoering van de gemeenten en ter versterking van hun eigen organisatie. Het programma IOV is in 2019 met een jaar verlengd met een afbouw van de financiële middelen voor deelprogramma 4 (van €646.000,- naar €512.000,-). Voor 2020 zal naar verwachting een verder afbouw plaatsvinden of stopt de IOV subsidie. Besluitvorming hierover vindt plaats na de zomer van 2020.

Afval

De provincie wil negatieve gevolgen voor de leefomgeving door opslag en verwerking van afval tegengaan. Dat doet de provincie enerzijds door te voorkomen dat afval ontstaat en door hergebruik of recycling te stimuleren. Anderzijds zorgt de provincie ervoor dat een groot aantal afvalverwerkende bedrijven in Noord-Holland zich aan de geldende wet- en regelgeving houdt. Dit doen we door voorschriften op te nemen in de omgevingsvergunningen van deze bedrijven en erop toe te zien dat ze deze voorschriften ook daadwerkelijk naleven. Deze taken worden in opdracht van de provincie door de omgevingsdiensten uitgevoerd.

4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

Toelichting

De VTH-taken op het gebied van water, milieu, groen en bereikbaarheid worden door de omgevingsdiensten uitgevoerd. Dit betreft onder andere het verlenen van vergunningen en ontheffingen voor industrie, flora en fauna, zwemwater en de controle op de naleving ervan. De omgevingsdiensten voeren soortgelijke taken uit namens gemeenten. Samen met deze gemeenten en andere zogenoemde 'ketenpartners' in Noord-Holland, zoals het Rijk, de waterschappen, de terreinbeheerders, het Openbaar Ministerie en de politie, werken wij op een netwerkende wijze samen om maatschappelijke doelen in het fysieke domein te realiseren.

De doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen voor de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken liggen vast in de VTH-strategieën. De omgevingsdiensten voeren deze VTH-strategieën uit. In uitvoeringsprogramma's leggen we vast welke activiteiten de omgevingsdiensten jaarlijks uitvoeren om een bijdrage te leveren aan het realiseren van de doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen. Hierbij geven we elk jaar prioriteiten aan waar de omgevingsdiensten extra aandacht aan besteden bij de uitvoering. Voor 2020 zijn dit de uitvraag naar de vergunde en daadwerkelijke emissies van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) bij bedrijven in Noord-Holland (€300.000), het professionaliseren van opdrachtgeverschap omgevingsdiensten (€ 156.000) en de ICT van OD NHN (€ 219.000 in 2020 en € 146.000 in 2021). Met het coalitieakkoord is extra geld beschikbaar gesteld voor het intensiveren van bestaande monitoring en handhaving op het gebied van natuur- en milieutaken en energiebesparing (€4 miljoen in de periode 2020 - 2023). Eind 2019, begin 2020 volgt een verdere uitwerking hiervan.

De coördinatie van de VTH-taken in Noord-Holland hebben we verdeeld tussen de beleidsvelden 'groen' (natuur) en 'grijs' (milieu). Voor 'groen' hebben we met betrokken partijen zoals gemeenten, waterschappen, terreinbeherende organisaties en de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord handhavingsuitvoeringsprogramma's voor de Natura 2000-gebieden gemaakt. In deze programma's staan de activiteiten die elke partij uitvoert in het betreffende gebied.

Operationeel doel 4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
VTH taken uitgevoerd conform Uitvoeringsprogramma's	Percentage	100	100	100	100	100	100
Prioriteiten uitgevoerd conform afspraak/ uitvoeringsprogramma	Percentage	100	100	100	100	100	100
Coördinatie uitgevoerd conform programma's	Percentage	100	100	100	100	100	100

4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen

Toelichting

Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid en geur). Ook wordt geïnvesteerd in het verbeteren van de toezicht en handhaving, om zo de milieukwaliteit en de veiligheid van de leefomgeving te verbeteren.

Ons huidige milieubeleid krijgt een plaats in dit programma, met speciale aandacht voor de problematiek rond zeer zorgwekkende stoffen en de verbetering van de luchtkwaliteit in het kader van het Schone Lucht Akkoord. Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.

In de verdere uitwerking van het programma wordt ingestoken op innovatie en de betrokkenheid van bewoners, bedrijven, instellingen en mede-overheden. De milieudialogen nieuwe stijl zijn hiervoor een instrument, net als de projecten en deelprogrogramma's die we samen met onze partners zullen ontwikkelen.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 4.1 Borgen milieukwaliteit en ontwikkelen milieubeleid

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
4.1.1	Luchtkwaliteit verbeteren	531	2.038	901	599	599	599
4.1.2	Geluidbelasting bewaken	509	1.376	507	505	425	305
4.1.3	Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	-309	10.124	1.159	585	220	220
4.1.4	Externe veiligheid bewaken (gevaarlijke grondstoffen)	555	626	64	64	64	64
4.1.5	VTH-taken uitvoeren en coördineren	19.807	26.407	27.486	25.827	25.740	25.719
	Totaal lasten	21.093	40.571	30.117	27.580	27.048	26.907
	Totaal baten	-4.085	-7.276	-2.750	-2.573	-2.208	-2.208
	Saldo van baten en lasten	17.009	33.295	27.367	25.007	24.840	24.699
	Stortingen						
4.1.3	Resv. bodemsanering	12.756	4.620	5.619	223	223	223
4.1.6	Resv. Gezonde Leefomgeving	0	0	2.700	2.800	3.800	3.800
	Onttrekkingen						
4.1.3	Resv. bodemsanering	-4.919	-8.757	-397	0	0	0
	Resultaat	**24.846**	**29.158**	**35.289**	**28.030**	**28.863**	**28.722**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

4.2 Bijdragen aan een circulaire economie en energieneutraal in 2050

Onze rol

Wij leveren onze bijdrage aan het behalen van de landelijke doelstelling van 50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2030 en 49% vermindering van de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 en een circulair en energie neutraal Nederland in 2050. De provincie heeft de afgelopen jaren op verschillende manieren bijgedragen aan de versnelling van de energietransitie. Dit hebben we onder andere gedaan door de ontwikkeling van warmtenetten te ondersteunen, gemeenten door het Servicepunt Duurzame Energie te laten adviseren hoe nieuwe en bestaande woningen kunnen worden verduurzaamd, de industrie en de glastuinbouw te stimuleren energie te besparen en innovatie van de productie van groen gas uit biomassa te

ondersteunen. Om de transitie naar een circulaire economie aan te jagen heeft de provincie een zestal creatiesporen benoemd. Zo ondersteunt de provincie ondernemers met verschillende (financiële) instrumenten bij het ontwikkelen van circulaire innovaties, werken we in MRA-verband samen om belemmerende wet– en regelgeving weg te nemen, doen we onderzoek naar de ruimtelijke consequenties van een circulaire economie en zetten we in op circulair aanbesteden en inkopen. Vanuit deze invulling heeft de provincie ook een duidelijke verbindende rol tussen diverse initiatieven en ontwikkelingen bij bedrijven en overheden, regionaal tot (inter)nationaal.

Daarbij heeft de provincie op het gebied van zowel circulaire economie als energietransitie verschillende rollen, zoals het laten zien van voorbeeldgedrag, een kennisrol richting de regio, een stimulerende rol richting bedrijven et cetera.

Samenwerkingspartners
Het behalen van de landelijke doelstelling is een gezamenlijke opgave van alle partners. Overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners, maken allemaal onderdeel uit van de transitie en dragen bij aan het behalen van de doelstelling.

Prioriteiten
In de afgelopen jaren en met de komst van het Klimaatakkoord, de klimaatwetten en de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is de urgentie en de inzet op energietransitie geïntensiveerd. Eind 2018 is de Omgevingsvisie met ontwikkelprincipes vastgesteld met nieuwe energie als belangrijk onderwerp. Genoemde deelgebieden zijn: warmte/geothermie, Noordzeekanaalgebied (NZKG), zonne-energie, energie-infra, wind, zon en circulaire economie. Begin 2020 wordt als vervolg op de Omgevingsvisie het beleidsprogramma 2015- 2019 en het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken' een nieuw beleidsprogramma energietransitie opgesteld. Naast het borgen van de nieuwe koers uit het coalitieakkoord zal in 2020 ook uitvoering gegeven worden met de uitvoering van het coalitieakkoord. Speerpunten uit het coalitieakkoord zijn onder andere de regionale energiestratieen, een aangepaste koers voor wind op land, stimuleringsbeleid voor zon, gerichte inzet op warmteprojecten, onderzoek, beleid en innovatie en de verduurzaming van de eigen organisatie.

Ook zal in 2020 de Actieagenda Circulaire Economie aflopen. In 2020 wordt er een nieuw beleidsprogramma circulaire economie opgesteld waarin de nieuwe koers uit het coalitieakkoord wordt geborgd In 2020 zal er ook uitvoering worden gegeven aan de ambities uit het coalitieakkoord en het uitvoeren van de nieuwe Actieagenda Circulaire Economie. Speerpunten uit het coalitieakkoord zijn het oprichten van een lerend platform samen met gemeenten en ondernemers en het ontwikkelen van initiatieven om afvalstromen en voedselverspilling te verminderen.

Omgevingsfactoren
In 2019 wordt er naar verwachting een landelijk Klimaat- en Energieakkoord gesloten en is een Klimaatwet tot stand gekomen. Daarmee is er versnelling gekomen in de aanpak. In 2018 is tevens de Staat van Energietransitie voor de provincie Noord-Holland opgesteld. Dit instrument voorziet in een breed overzicht aan monitoringsgegevens ten aanzien van de CO_2-emissie van de verschillende sectoren in Noord-Holland, alsook van de opwekking van duurzame energie.

Beleidsdoelevaluaties
Geen geplande evaluaties.

4.2.1 Bijdragen aan energietransitie

Toelichting

Wij leveren een bijdrage aan de energietransitie door het uitvoeren van de activiteiten zoals opgenomen in de beleidsagenda energietransitie 2020 -2024 en de totstandkoming en besluitvorming over de Regionale Energiestrategieën.

In het coalitieakkoord is €35,5 miljoen gereserveerd voor klimaat en energie. De concrete besteding van dit budget zal in dit nieuwe beleidsprogramma worden uitgewerkt. Belangrijke speerpunten uit het coalitieakkoord zullen worden opgepakt, zoals de Ressen, stimulering zon op daken, aangepaste koers wind op land en gerichte inzet op warmteprojecten, onderzoek, beleid en innovatie, Kostenposten in de lijn van de voorgaande inzet voor een nieuwe periode zijn gericht op een langjarig geothermie versnellingsprogramma, onze regierol (kennis, proces en onderzoek) op energie infrastructuur en zon stimuleringsmaatregelen. Uit de beschikbare middelen maakt de provincie 1 miljoen per jaar vrij voor de programmabegroting om lopende kosten zoals servicepunt duurzame energie, bijdragen aan diverse projecten en onderzoeken mee te financieren.

4.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie

Toelichting

Wij leveren een bijdrage aan de transitie naar een circulaire economie door het uitvoeren van onze vierjarige Actieagenda Circulaire Economie.

In 2020 wordt de Actieagenda afgerond. Waar het eerste jaar (2017) een aanloopjaar was, zal 2020 een oogstjaar worden. Het stimuleren van de ontwikkeling van circulaire innovaties door het MKB, het versterken van innovatieve netwerken en het faciliteren van ketenvorming van reststromen/grondstoffen wordt voortgezet. De rol van de provincie als aanjager van circulaire beleidsontwikkeling, als opdrachtgever en als inkoper/aanbesteder wordt verder verfijnd. Communicatie als instrument om bedrijven te verbinden en te inspireren met goede voorbeelden wordt onderdeel van de strategie voor deze transitie.

In het coalitie-akkoord ‘Duurzaam doorpakken’ is € 1,05 miljoen gereserveerd voor circulaire economie. Op basis van de ambities uit het coaltieakkoord en het nieuwe beleidsprogramma circulaire economie dat in 2020 wordt opgesteld, wordt bepaald hoe het beschikbare budget concreet zal worden besteed. Er zal uitvoering worden gegeven aan belangrijke prioriteiten uit het coalitieakkoord, zoals het oprichten van een lerend platform samen met gemeenten en ondernemers om kennis te delen en belemmeringen weg te nemen en het maken van afspraken in woonakkoorden om de volledige nieuwbouwopgave klimaatneutraal en circulair te realiseren. Ook zal uitvoering worden gegeven aan het opzetten van initiatieven rondom afvalstromen en voedselverspilling.

Operationeel doel 4.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal bedrijven deelgenomen aan onze stimuleringsprogramma’s	Aantal	10	30	60	-	-	-
Icoonketens in de vorm van Living labs	Aantal	1	1	2	-	-	-

4.2.3 Verduurzaming bestaande woningvoorraad stimuleren

Toelichting

Met het programma *Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* stimuleert de provincie particuliere woningeigenaren en corporaties hun woningen te verduurzamen. Binnen dit programma worden tevens diverse alternatieve financieringsvormen voor woningverduurzaming getest. Het programma is vastgesteld in 2018, heeft een looptijd van 3,5 jaar en voor de uitvoering hebben PS € 10.181.000 beschikbaar gesteld, waarvan het grootste gedeelte in 2019 is uitgegeven.

In 2020 is er nog € 360.333 beschikbaar voor het ondersteunen van duurzaamheidsinitiatieven van burgercollectieven en wordt € 253.530 ingezet voor het ontwikkelen van software voor woningverduurzamingsadviezen. Tot slot wordt in 2020 € 220.000 ingezet voor activiteiten waarbij woningbouwcorporaties worden gestimuleerd beter met elkaar samen te werken en met gemeenten af te stemmen op het vlak van verduurzaming van corporatie bezit.

Budgettabel (x € 1.000)

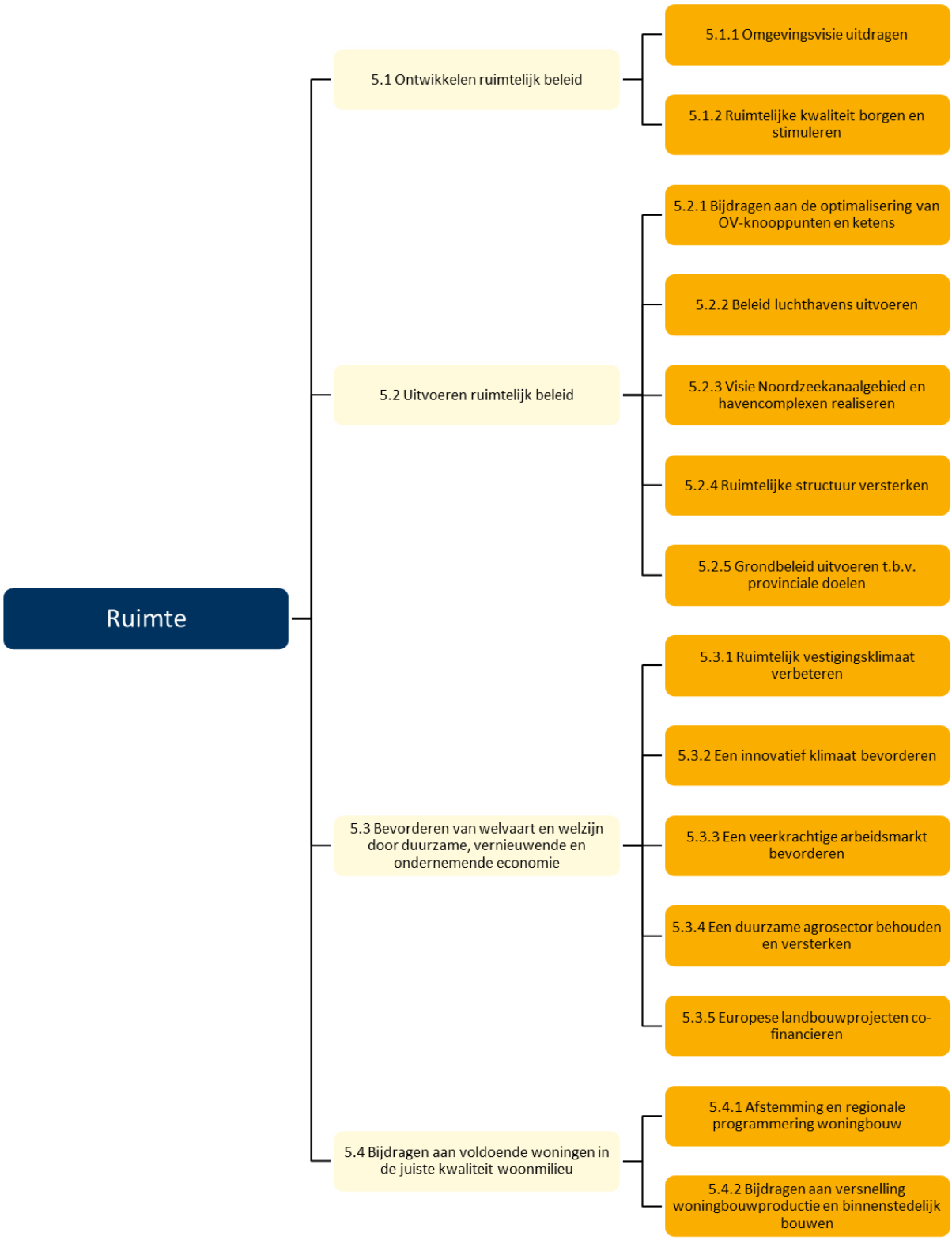
Beleidsdoel 4.2 Bijdragen aan een circulaire economie en energieneutraal in 2050

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
4.2.1	Bijdragen aan energietransitie	7.309	27.309	3.106	2.098	2.097	2.097
4.2.2	Bijdragen aan transitie naar circulaire economie	395	1.093	1.262	606	605	605
4.2.3	Verduurzaming bestaande woningvoorraad stimuleren	1.215	8.494	1.151	149	149	149
	Totaal lasten	8.919	36.896	5.519	2.853	2.851	2.851
	Totaal baten	-31	-2.034	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	8.888	34.862	5.519	2.853	2.851	2.851
	Stortingen						
4.2.1	Resv. Energietransitie	0	15.121	6.150	10.200	10.100	10.100
4.2.2	Resv. Circulaire economie	0	1.148	100	350	350	350
4.2.3	Resv. Verduurzaming bestaande woningvo	0	9.346	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
4.2.1	Resv. Energietransitie	0	-13.122	-1.000	0	0	0
4.2.2	Resv. Circulaire economie	0	-495	-652	0	0	0
4.2.3	Resv. Verduurzaming bestaande woningvo	0	-8.346	-1.000	0	0	0
	Resultaat	**8.888**	**38.513**	**9.117**	**13.403**	**13.301**	**13.301**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 5 Ruimte

Doelenboom

Maatschappelijk doel

De provincie zorgt samen met andere overheden voor een goede ruimtelijke inrichting van Noord-Holland. Diverse functies vragen in Noord-Holland om ruimte. De provincie bekijkt deze vragen in samenhang, maakt ruimtelijk-economisch beleid en coördineert bij vraagstukken die de gemeentegrenzen overstijgen.

Omdat we veel functies in een beperkte ruimte willen combineren, is een goede ruimtelijke ordening noodzakelijk. Onze sturingsfilosofie is gebaseerd op de Omgevingswet: lokaal wat kan en regionaal wat moet. Dit is vastgelegd in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken. In 2018 is de provinciale Omgevingsvisie NH2050 vastgesteld. Daarin staat de lange termijn visie van Provinciale Staten van Noord-Holland voor de fysieke leefomgeving verwoord. De Omgevingsvisie is integraal van opzet en vervangt alle strategische visies die de provincie tot aan de vaststelling van de Omgevingsvisie had. Het vormt daarmee ons strategische lange termijnbeleid. Op basis van deze onze integrale Omgevingsvisie worden in de komende vier jaar vele acties en instrumenten ingezet voor de provinciale ambities op de langere termijn. De hoofdambitie van de Omgevingsvisie NH2050 is zorgen voor balans in Noord-Holland tussen economische groei en leefbaarheid. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Om deze te borgen hanteert de provincie twee basisrandvoorwaarden die gaan over gezondheid, veiligheid en klimaatadaptatie. Daarnaast gelden vier generieke ontwikkelprincipes die gaan over landschap, natuurinclusiviteit, clustering van activiteiten en de samenhang tussen de bovengrond en de ondergrond.
We vertalen de ambities van het collegeakkoord en de omgevingsvisie zo snel mogelijk in de provinciale omgevingsverordening.

Wettelijk beleidskader

- Woningwet/Huisvestingswet
- Wet Ruimtelijke Ordening (incl. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en Besluit ruimtelijke ordening)
- Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
- Luchthavenindelingsbesluit (LIB) Schiphol
- Omgevingswet (in ontwikkeling)
- Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte
- Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer
- Luchthavenindelingsbesluit (LIB) Schiphol
- Wet luchtvaart
- Luchthavenverkeersbesluit (LVB) Schiphol
- Wet regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens (RBML)

Provinciaal beleidskader

- Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV)
- Provinciale Woonvisie “Goed wonen in Noord-Holland”
- Programma OV-knooppunten (“Maak Plaats!”)
- Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw
- Provinciale Omgevingsvisie NH2050
- Strategisch Beleidskader Economie
- Uitvoeringsagenda Economie 2016-2019
- Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt
- Visie noordzeekanaalgebied 2040
- 5e Nota Grondbeleid

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
5.1	Ontwikkelen ruimtelijk beleid	2.148	0	2.148	0	0	2.148
5.2	Uitvoeren ruimtelijk beleid	20.604	9.124	11.480	7.640	8.648	12.488
5.3	Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie	21.589	193	21.396	5.970	6.500	21.926
5.4	Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu	1.797	0	1.797	1.100	1.200	1.897
	Totaal	**46.138**	**9.317**	**36.821**	**14.710**	**16.348**	**38.459**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
5	5.3.1	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie.
5	5.1.2	Schadeschap Luchthaven Schiphol	Bevordering afwikkeling schadevergoedingen uitbreiding Schiphol.
5	5.3.1	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor.
5	5.1.2	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.
5	5.2.3	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.
5	5.3.1	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Ruimtelijke inrichting Schipholgebied.
5	5.3.1	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied (RON)	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied.
5	5.3.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling Economie.
5	5.3.1	PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein.
5	5.3.1	PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein.
5	5.3.1	Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie.
5	5.1.1	Zeestad Beheer B.V.	Stadsvernieuwing Den Helder.
5	5.1.2	Zeestad C.V.	Stadsvernieuwing Den Helder.
5	5.3.2	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie.
5	5.3.2	Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie.
5	5.3.2	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Regionale economie

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Werkgelegenheid: bruto arbeidsparticipatie ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar (peildatum: 2017)	70,9%	70,1%
Bruto regionaal product: % toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.* (peildatum 2018)	3,2%	2,7%

*voorlopige cijfers
Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

5.1 Ontwikkelen ruimtelijk beleid

Onze rol
We zijn verantwoordelijk voor voor het afwegen van mogelijkheden om wel of niet te bouwen in het buitengebied via onze ruimtelijke verordening, wij stellen kaders en stimuleren en regisseren via onze instrumenten zoals de provinciale Omgevingsvisie, de Provinciale Ruimtelijke Verordening (die op zal gaan in de nieuwe Omgevingsverordening), regionale samenwerkingsagenda's en integrale programma's. Bij het vormgegeven en behouden van de ruimtelijke kwaliteit in de provincie worden wij bijgestaan door het ontwerpteam, de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK/intern), Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO/extern) en de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK).

Samenwerkingspartners
We werken samen met gemeenten aan het verhogen van de kwaliteit van de gemeentelijke plannen en met initiatiefnemers voor ruimtelijke ontwikkeling. Deze rol zal toenemen onder de nieuwe Omgevingswet, vanwege de in deze wet opgenomen zorgplicht omgevingskwaliteit en door de grote transities die het landschap grondig zullen veranderen. Hoe zorgt de provincie ervoor dat deze ontwikkelingen blijven passen in het veranderende landschap?

Prioriteiten
Uitdragen van de Omgevingsvisie, het vaststellen van de eerste integrale Omgevingsverordening (de Omgevingsverordening NH2020), het voorbereiden van de Omgevingsverordening die gelijktijdig met de Omgevingswet in werking treedt (de Omgevingsverordening NH2021), en het stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit (waaronder het actualiseren van het instrumentarium ruimtelijke kwaliteit).

Beleidsdoelevaluaties
Geen

5.1.1 Omgevingsvisie uitdragen

Toelichting
Provinciale Staten (PS) hebben een integraal strategisch langetermijnbeleid vastgesteld met de Omgevingsvisie NH2050. Elk van deze ambities is terug te vinden in de programma's twee tot en met zeven in deze begroting. De belangrijkste acht onderwerpen waar PS ambities over hebben vastgesteld zijn: Klimaatadaptatie (programma 3.1), gezonde leefomgeving waaronder bodem, water, lucht, geluid, veiligheid (programma 3.2 en 4.1), biodiversiteit (programma 6), economische transitie en energietransitie (programma 4.2 en 5.3), mobiliteit (programma 2), verstedelijking en landschap (programma 5, 6 en 7).

Om de Omgevingsvisie binnen en buiten de provinciale organisatie levend te houden en onder de aandacht te brengen, is continu actie noodzakelijk. Intern door voorlichting over de Omgevingsvisie. Daarnaast door advisering vanuit de vastgestelde visie aan GS, PS en ambtelijke organisatie bij de uitwerking en het bepalen van activiteiten die bijdragen aan het behalen van door PS in de visie gestelde ambities en doelen. Extern door voorlichting, informatie en advisering.

De vertaling van de Omgevingsvisie in ons juridisch instrumentarium vindt plaats door middel van de eerste integrale Omgevingsverordening. De Omgevingsverordening NH2020 wordt in de eerste helft van 2020 vastgesteld en is tevens een belangrijke stap richting implementatie van de Omgevingswet. In 2020 bereiden wij ook de Omgevingsverordening NH2021 voor, die klaar zal moeten zijn op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt.

De implementatie van (het gedachtegoed van) de Omgevingswet brengt met zich mee dat wij samen met partijen in onze ruimtelijke omgeving een instrumentarium opbouwen.

Het digitale stelsel Omgevingswet wordt ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK); via de provincie wordt in 2020 en verder ervaring opgedaan met de producten uit het digitale stelsel.

Tot slot wordt in 2020 een aantal nog nader in te vullen bijeenkomsten georganiseerd ter ondersteuning van een goede implementatie van (het gedachtegoed van) de Omgevingswet.

5.1.2 Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren

Toelichting
Noord-Holland heeft grote ambities geformuleerd in haar Omgevingsvisie. Provinciale Staten hebben daarbij een sturingsfilosofie omarmd volgens het adagium: "lokaal wat kan, regionaal wat moet". De opgave staat altijd centraal en bepaalt of en zo ja met wie en met welke instrumenten we opgaven proberen aan te pakken.

Gedeputeerde Staten beschikken over meerdere instrumenten om ruimtelijke kwaliteit bij nieuwe ontwikkelingen in het landschap te borgen, waaronder de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) en de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO). De nieuwe sturingsfilosofie geeft aanleiding om het instrumentarium ruimtelijke kwaliteit te actualiseren.

De ARO adviseert over de ruimtelijke kwaliteit van – veelal lokale – plannen die grote impact hebben op het landschap. De ARO, bestaande uit acht deskundigen, komt hiervoor gemiddeld negen keer per jaar bijeen en geeft tussen de 15 en 30 adviezen per jaar. Over de plannen die zijn

besproken, de adviezen die hierover zijn gegeven en de trends die worden gesignaleerd, wordt ieder jaar een jaarverslag gemaakt, in de vorm van een online magazine.

De Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) is een onafhankelijk expert op het gebied van ruimtelijke ordening die GS adviseert bij veranderingen en ontwikkelingen op regionaal niveau. Door zijn onafhankelijke positie heeft de PARK een belangrijke rol binnen het debat over de inrichting van de fysieke ruimte in Noord-Holland. De adviezen van de PARK zijn zoveel mogelijk integraal, gebiedsgericht, agenderend en innovatief. GS hebben een nieuwe PARK aangesteld voor de periode van drie jaar, van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2021.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.1 Ontwikkelen ruimtelijk beleid

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
5.1.1	Omgevingsvisie uitdragen	1.498	1.979	1.693	1.548	1.091	1.091
5.1.2	Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren	9.662	486	455	453	453	453
	Totaal lasten	11.160	2.465	2.148	2.001	1.544	1.544
	Totaal baten	-4.199	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	6.961	2.465	2.148	2.001	1.544	1.544
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**6.961**	**2.465**	**2.148**	**2.001**	**1.544**	**1.544**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

5.2 Uitvoeren ruimtelijk beleid

Onze rol

De provincie vervult verschillende rollen. Als regisseur maken we samen met de partners in de regio afspraken over verstedelijkingsopgaven (in samenhang met bereikbaarheid) via OV-knooppunten, over hoe we adviseren over de ontwikkeling van Schiphol, de ontwikkeling van het Noordzeekanaalgebied en andere grote ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast vervullen we als provincie de expertrol, we brengen specifieke kennis in over de ontwikkelingen van knooppunten. We stimuleren ook ontwikkelingen door, naast kennis, financiële middelen voor ruimtelijke ontwikkelingen beschikbaar te stellen in de vorm van investeringen en onderzoeken. En we oefenen onze rol van bevoegd gezag uit door advisering over en toetsing van ruimtelijke plannen en als bevoegd gezag voor regionale luchthavens.

Samenwerkingspartners

Onze samenwerkingspartners zijn zeer divers van aard, en omvatten medeoverheden, private partijen, zoals Schiphol en Haven Amsterdam, vervoerders als NS, ProRail en Connexion, en maatschappelijke organisaties actief op het gebied van wonen, onderwijs, zorg, natuur, recreatie en cultuur.

Prioriteiten

- De ontwikkeling van de bestemming van de Averijhaven tot Energiehaven en stimuleren van het verbeteren van de leefbaarheid in de omgeving van Schiphol.
- De ruimtelijke inpassing van energietransitie in Noord-Holland, waaronder het Noordzeekanaalgebied.
- Bij OV-knooppunten geven we prioriteit aan de knooppunten die bijdragen aan de doelen voor woningbouw en uit de Omgevingsvisie.

Beleidsdoelevaluaties

Afhankelijk van de uitkomsten van de luchtvaartnota (voorzien eind 2019) van het Rijk zal in 2020 worden bezien of ons eigen regionale luchthavenbeleid geactualiseerd moet worden.

5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens

Toelichting

Voor het faciliteren van de verstedelijking en het beter bereikbaar maken van woon- en werklocaties is een duurzaam en samenhangend OV-systeem nodig. In het coalitieakkoord 2019-2023 is besloten een OV fonds beschikbaar te stellen, waarvan het programma OV-knooppunten onderdeel is. Dit fonds wordt ingezet voor:

- Het optimaliseren van de ketenreis, waarbij met name de focus ligt op de relatie met OV-knooppunten.
- Het efficiënt benutten van de ruimte rondom stationsomgevingen en het verbeteren van de (leefomgevings)kwaliteit hiervan.
- Het verder ontwikkelen van kennis en instrumenten en het uitdragen hiervan.

In een bestedingsplan wordt nader bepaald welke prioriteiten worden gesteld en waarop de komende jaren wordt ingezet. Hierbij wordt gezocht naar samenhang met andere (zowel interne als externe) financieringsstromen om zoveel mogelijk synergie te behalen.

Ketenmobiliteit

De provincie zet zich in voor een goed functionerende ketenreis van deur tot deur. De reis met het openbaar vervoer is immers zeer zelden precies het beginpunt en eindpunt van een reis. Het is vaak een keten van verplaatsingen. De provincie zet zich in om deze ‘keten’ zo soepel mogelijk te maken en zo het openbaar vervoer aantrekkelijk te maken in de provincie. De inzet van de provincie hierin wordt nu geleverd vanuit meerdere doelen, zoals de inzet in de MRA in het programma stedelijke bereikbaarheid, het programma fiets en het aanbesteden van de concessies. Daarnaast zijn er ook veel partners die zich inzetten om de ‘keten’ te verbeteren. Door de groei van het aantal reizigers wordt dit steeds ingewikkelder, aangezien de ruimte op een knooppunt

vaak beperkt is. Vandaar dat het functioneren van het Ov-systeem steeds meer bepaald wordt door de kwaliteit van de knopen en ketens. De provincie wil in samenwerking met haar partners met dit programma een extra impuls geven aan het functioneren van de keten met bijbehorende knopen. In bovengenoemd bestedingenplan zal dit verder uitgewerkt worden.

Programma OV-Knooppunten
Het beleid voor OV-knooppunten wordt voortgezet. De provincie stimuleert woningbouw en bedrijvigheid rondom OV-knooppunten en draagt op meerdere manieren en vanuit verschillende rollen bij aan knooppuntenontwikkeling. Hiervoor is in 2014 het integrale programma OV-knooppunten gestart. Goede knooppuntontwikkeling komt alleen tot stand door goede samenwerking tussen een groot aantal partijen. Binnen het programma is veel kennis opgedaan op het gebied van knooppuntontwikkeling. In haar expertrol doet de provincie onderzoek en ontwikkelt zelf en samen met partners kennis en procesinstrumenten. Deze zijn overzichtelijk te vinden op het in 2019 ontwikkelde Kennisportaal OV-knooppunten. (Pagina voor samenwerkingspartners). In 2020 wordt verder gewerkt aan het doorontwikkelen van verschillende instrumenten. Ook doet de provincie (verder) onderzoek naar parkeren rondom OV-knooppunten. Daarnaast is in 2019 gestart met een inventarisatie van alle lopende en geplande projecten rond OV-knooppunten. Deze inventarisatie wordt ook in 2020 gebruikt als hulpmiddel om inzicht te krijgen en te bepalen waar we samen met partners synergie kunnen creëren. Verder monitort de provincie de voortgang van de programmadoelstellingen in haar jaarlijkse Monitor OV-knooppunten (Monitor 2017). Deze kennis wordt actief beschikbaar gesteld aan onze partners.

In haar coördinerende en verbindende rol zet de provincie samen met partners in op de strategieontwikkeling voor (gedeelten van) vijf corridors: de Zaancorridor, de Kennemerlijn, de Schipholcorridor en sinds 2019 ook de corridor Amsterdam-Hoorn en de Gooicorridor (zie indicatorentabel). Daarnaast blijft de provincie de ontwikkelingen op knooppunten verbinden met andere relevante (beleids)dossiers zoals Mirt-onderzoeken en de MRA actieagenda. Verder wordt op verschillende manieren een bijdrage geleverd aan concrete knooppuntontwikkelingen. Gemeenten staan aan het roer. De provincie heeft een stimulerende rol en ondersteunen onze partners met kennis en een breed scala aan procesinstrumenten. Afgaande op de inzet in 2019 verwacht de provincie dat voor circa 25 knooppunten te doen (zie indicatorentabel). Ten slotte stimuleert de provincie knooppuntontwikkeling met cofinanciering van projecten die een goede bijdrage leveren aan de doelstellingen van het programma. In 2020 wordt bij 6 van de eerder genoemde 25 knooppunten een vraag om cofinanciering verwacht. Het gaat hier veelal om complexe gebiedsontwikkelingen die langdurige trajecten kennen met meerdere samenwerkingspartners en (co)financiers. In het hierboven genoemde bestedingsplan wordt dit verder uitgewerkt.

Operationeel doel 5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Coördineren van (delen van) corridors	Aantal	3	4	5	5	5	5
Stimuleren knooppunten door de inzet van kennis en proces-instrumenten	Aantal	28	20	25	25	25	25

5.2.2 Beleid luchthavens uitvoeren

Toelichting

De mainport Schiphol zorgt voor internationale bereikbaarheid. Dat is goed voor het Noord-Hollandse vestigingsklimaat en biedt werkgelegenheid op alle scholingsniveaus. Naast de lusten vragen wij echter aandacht bij het Rijk en de sector om ook de lasten, in de vorm van geluidshinder, CO2-emissies, fijnstof en veiligheidsrisico's te erkennen. Het Rijk is ten aanzien van Schiphol bevoegd gezag en zal hier in de komende jaren verder richting aan moeten geven. Als provincie proberen we actief sturing te geven aan de discussie om de impact van de luchtvaart op de diverse ruimtelijke belangen uit onze Omgevingsvisie scherp te agenderen. De inzet die wij gezamenlijk met de regionale partners in de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) hebben ingebracht blijft daarbij sturend om te borgen dat er inderdaad sprake is van de ontwikkeling van de internationale connectiviteit in balans met de leefomgeving. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar andere vervoersmodaliteiten als mogelijke substitutie voor de luchtvaart en de bereikbaarheid van de luchthaven die nu al enorm onder druk staat. Gecombineerd met de bereikbaarheidsvraagstukken vanuit de verstedelijkingsopgave ligt hier een complexe puzzel waar integrale wegingen moeten worden gemaakt. Naast de ontwikkeling van Schiphol is de provincie zelf bevoegd gezag voor regionale luchthavens in de provincie. De provincie richt zich op verschillende onderwerpen van het dossier luchthavens, namelijk:

Ontwikkeling Schiphol
De provincie overlegt met de sector, het Rijk, gemeenten en bewoners over de ontwikkeling van de luchtvaart als zodanig (vast te leggen in de nationale luchtvaartnota 2020-2050), de rol en positie van Schiphol (en Lelystad) daarbinnen en de algehele herziening van het luchtruim (voorzien in 2023). Centraal staat de balans tussen economische ontwikkeling en de kwaliteit van de leefomgeving, zoals dit in de provinciale Omgevingsvisie is vastgesteld.
Dat doet de provincie onder meer in de Omgevingsraad Schiphol (ORS; wettelijk verankerd). Binnen de ORS vormt de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) de delegatie namens de decentrale overheden rond Schiphol (44 gemeenten, 4 provincies). De provincie Noord-Holland is voorzitter en voert het secretariaat. Naar verwachting zal er ook in 2020, nadat de ORS in 2019 is geëvalueerd, en de jaren daarna een wettelijk verankerde vorm van regionaal overleg rond de nationale luchthavens zijn. In 2019 wordt deze structuur geëvalueerd. In de luchtvaartnota zal het Rijk aangeven hoe zij de betrokkenheid van de omgeving rond Schiphol in de toekomst wil borgen. Vanuit onze rol in de ruimtelijke ordening hebben de provincies ook nog een eigenstandige overlegstructuur met de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Defensie inzake luchtvaart (inclusief regionale luchtvaart).

Wonen-Vliegen
De provincie houdt toezicht op de uitvoering van de regionale afspraken 'wonen en vliegen' en voert regie in de monitoring van de uitvoering van de informatievoorziening binnen de 20 Ke-contour conform de brief die in maart 2018 naar Provinciale Staten is gestuurd.

Leefbaarheid
In het kader van leefbaarheid wordt samen met de sector gekeken of er aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden om de leefbaarheid te vergroten en hoe de provincie de uitvoering daarvan het beste kan beleggen. Dit zal naar verwachting vanaf 2020 zijn beslag krijgen als aanvulling op het lopende programma van de Stichting LeefbaarheidSchiphol dat tot en met 2020 loopt.

Schadeschap Luchthaven Schiphol
De provincie participeert in de gemeenschappelijke regeling Schadeschap Luchthaven Schiphol,

het gemeenschappelijk overheidsloket voor de afwikkeling van schadeclaims door de uitbreiding van Schiphol als gevolg van het besluit PKB Schiphol en Omgeving van 1995. Per 1 juni 2020 wordt het Schadeschap opgeheven. Naar verwachting is dan de huidige werkvoorraad afgehandeld.

Regionale luchthavens
Sinds de inwerkingtreding van de Regelgeving burgerluchthavens en militaire luchthavens (RBML) in 2009 is de provincie bevoegd gezag voor regionale luchthavens. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden. Verder verleent de provincie ontheffingen voor het starten vanaf en landen op terreinen die niet als luchthaven zijn aangewezen. Een deel van de provinciale luchtvaarttaken wordt in opdracht van de provincie uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Voor het beleid ten aanzien van de provinciale luchtvaarttaken is in 2010 de Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens vastgesteld. Voor het grootste deel van de regionale luchthavens is inmiddels een provinciale vergunning (luchthavenregeling of luchthavenbesluit) vastgesteld: voor de regionale luchthavens Hilversum en Texel, en voor verschillende kleinere velden voor MLA's (ultralichte toestellen) en zweefvliegtuigen. De luchthavenbesluiten voor de helihavens Heliport Amsterdam en de standplaats van de traumahelikopter van het VUmc in Amsterdam die in 2019 zijn voorbereid worden naar verwachting in 2020 vastgesteld.

In 2020 wordt het provinciale regionale luchtvaartbeleid geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd.

5.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

Toelichting

De ambitie is om met het Noordzeekanaalgebied (NZKG) een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan het verbeteren van de internationale concurrentiepositie van de Metropoolregio Amsterdam en, in samenhang met Haven Den Helder, de havencomplexen te versterken.

Om een integrale afweging te kunnen maken tussen bijvoorbeeld uitbreiding of transformatie en ruimte voor wonen of werken hebben de gezamenlijke partners in het gebied het Bestuursplatform NZKG opgericht. Het Bestuursplatform is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Visie NZKG 2040. Het is een overlegplatform waarin de gemeenten langs het Noordzeekanaal, het Rijk, de vaarwegbeheerder en de havenbeheerders elkaar informeren over actuele ontwikkelingen in het gebied om in te spelen op ontwikkelingen. Om dit in gang te zetten heeft het Bestuursplatform zijn eigen projectorganisatie: het projectbureau NZKG. Dit bureau voert het secretariaat en het projectleiderschap voor gezamenlijke acties. In de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 hebben wij, samen met onze partners, de regionale belangen voor dit gebied geformuleerd. Wij beschouwen deze visie als basis voor afspraken over de zonering van woningbouw en (havengebonden) bedrijventerreinen en voor het gesprek over transformatieopgaven.

Gezamenlijke projecten
In 2020 wordt voortgebouwd op de in 2019 ingezette lijn om meer aandacht te geven aan de energietransitie en circulaire economie. Zo zullen de twee reeds in 2019 gestarte cases te weten: plastic en autobanden (duurzaamheid in het NZKG) verder worden uitgewerkt. Ook wordt er gewerkt aan gezamenlijk vestigingsbeleid waarin circulaire economie en energietransitie belangrijke bouwstenen zullen zijn. Via het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma, te vinden op de

website, wordt verantwoording afgelegd. Ook is hier het actuele nieuws over ontwikkelingen te vinden.

Het Sluis Haven Informatie Punt (SHIP)
Het Sluis Haven Informatiepunt (SHIP) zorgt voor een sterkere profilering van de regio door informatie te geven over de bouw van de nieuwe zeesluis, de toekomst van de regio, vestigingsmogelijkheden voor bedrijven, energietransitie , duurzaam en innovatief ondernemen en technische beroepen en opleidingen. Het is een gezamenlijk project van het Bestuursplatform NZKG, onder verantwoordelijkheid van de provincie Noord-Holland. De exploitatie is uitbesteed. In SHIP krijgt de bezoeker informatie over het gebied, de werking en bouw van de sluizen, innovatie en beroepen in het gebied. De bezoekers kunnen een rondleiding met een gids boeken, die hierdoor extra aantrekkelijk wordt. Om jongeren te interesseren voor techniek worden in het Technolab techniekworkshops voor basisscholieren gehouden. Voor leerlingen van vmbo klas 2 en havo/vwo klas 3 die voor een profielkeuze staan, is er in SHIP een lesprogramma ontwikkeld. Dit bestaat uit twee delen: een voorbereidende les op school en een jobtour bij SHIP.

Reserves Ontwikkeling havencomplexen
Het NZKG en Haven Den Helder hebben de ambitie om het gebruik van fossiele brandstoffen verder terug te dringen en om te zetten naar groene energie. Tevens speelt in beide complexen de druk op de fysieke en milieuruimte. Om de havencomplexen te ondersteunen in hun ontwikkeling wordt door de provincie ingezet op het versterken van de internationale concurrentiepositie van de gebieden, ten behoeve van werkgelegenheid en verduurzaming. Met name de bouw en het onderhoud van de windparken voor de kust van Noord-Holland en het Verenigd Koninkrijk geven de Noord-Hollandse zeehavens een unieke positie. Ook de aanlanding van wind op zee in de havengebieden is van cruciaal belang voor de energietransitie van Noord-Holland.
In het NZKG kan de ontwikkeling van de Energiehaven hier een belangrijke rol in spelen. Vanuit het NZKG zijn al diverse windparken gebouwd, waardoor het inmiddels een sterke positie op de markt heeft verworven. Door het versterken van het offshore windcluster draagt dit bij aan de versterking van de internationale concurrentiepositie van de MRA. Tevens levert de bouw en het onderhoud van windmolenparken (veel) werkgelegenheid en toegevoegde waarde op in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder.
Om op deze kansen in te spelen heeft de regio een idee ontwikkeld om van het baggerdepot Averijhaven een energiehaven te maken, gericht op de offshore wind. Dit idee heeft het Bestuurlijk Overleg Averijhaven, waarin vertegenwoordigd zijn Havenbedrijf Amsterdam, Zeehaven IJmuiden, de gemeente Velsen en TATA Steel, onder leiding van de provincie verder uitgewerkt. In 2019 is besloten over de ontwikkeling van een energiehaven. In 2020 wordt het besluit tot ontwikkeling van de energiehaven ter hand genomen.

Operationeel doel 5.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Secretariaat bestuursplatform	Aantal	3	4	4	4	4	4
Bezoekers SHIP/ voorlichting techniek onderwijs	Aantal	50.000	30.000	30.000	30.000	5.000	0
Ontwikkeling havencomplexen	Aantal	-	1	-	-	-	-

5.2.4 Ruimtelijke structuur versterken

Toelichting

Ten aanzien van ruimtelijke ordening wordt in 2020 uitvoering gegeven aan het volgende:

1. Waarborgen provinciale doelstellingen door in gesprek te gaan met gemeenten over hun ruimtelijke plannen en visies. De provincie doet dat in dialoog binnen heldere kaders, waaronder de Omgevingsvisie, en in een vroegtijdig stadium. De sturingsfilosofie uit de Omgevingsvisie en de sturtingsfilosofie en doelstellingen van de Omgevingswet, die in 2021 of later in werking treedt, worden met deze werkwijze nader vormgegeven. De provincie wil hiermee de provinciale belangen en gemeentelijke belangen samenbrengen en waar nodig een afweging op bovenlokaal niveau maken. De formele RO-procedure voor bestemmingsplannen (inclusief het instrumentarium als zienswijze en reactieve aanwijzing) maakt deel uit van de werkwijze, als sluitstuk van het proces van ruimtelijke planvorming;
2. De provincie adviseert regio's over regionale visies, opgaven en afstemming en brengt de provinciale belangen hierbij in. Dit kan ook bovenregionaal of interprovinciaal zijn.
3. Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact worden adviezen opgesteld. De provincie voert daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland. De basis hiervan ligt in de Omgevingsvisie. Dit betreffen onderzoeken en projecten op gebied van ruimtelijke ontwikkelingen die niet al in andere operationele doelen zijn ondergebracht (zoals OV-knooppunten, Schiphol en Noordzeekanaalgebied). Wat studies en onderzoeken betreft gaat het bijvoorbeeld om aanvullende ruimtelijke verkenningen en strategieën van energietransitie, samenwerkingsagenda Zaanstad, samenwerkingsagenda IJsselmeergebied, Metropolitaan landschap, MRA, mobiliteitsagenda en digitale stelsel Omgevingswet.

In 2020 wordt het programma Bloemendalerpolder, voor zover het de (financiële) bijdrage in de ontwikkeling daarvan door de provincie betreft, afgewikkeld. Wel blijft de provincie hierbij nog betrokken op basis van haar grondposities, conform de samenwerkingsovereenkomst.

5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

Toelichting

Voor diverse beleidsdoelen - met name Bereikbaarheid: verbeteren en aanleggen infrastructuur en Groen: beschermen en ontwikkelen van een hoogwaardige toegankelijke groenstructuur - koopt, ruilt en verkoopt de provincie grond en vastgoed. Indien noodzakelijk wordt het onteigeningsinstrument toegepast. Deze activiteiten worden uitgevoerd binnen de kaders van in 2018 vastgestelde 5e Nota Grondbeleid. De vier kernwaarden in deze nota zijn rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. Hiernaast zorgt de provincie voor het efficiënt beheren, verhuren en verpachten van gronden in eigendom van de provincie die niet behoren tot de provinciale infrastructuur en niet in gebruik zijn voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. Een uitgebreide beschrijving van de ontwikkelingen binnen de projecten, de hoeveelheid transacties, de financiële mutaties en de boekwaarden van de gronden wordt zichtbaar gemaakt in de Paragraaf Grondbeleid van deze begroting en in de Jaarrekening. De onderstaande KPI’s geven inzicht in de bijdrage van grond aan het realiseren van provinciale doelen. De laatste drie KPI's hebben betrekking op c.q. worden gefinancierd door programma Groen.

Operationeel doel 5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
MJOP-uitvoering (gerealiseerd onderhoud panden)	Aantal	0	6	12	-	-	-
Uitvoering pachtprogramma (klanttevredenheid pachters)	Cijfer 1-10	6,9 (2018)	-	7	-	7,2	-
Verkoop t.b.v. Groen (Verkopen B.B.L.& Paso, behaalde opbrengst)	Bedrag	4 mln.	4 mln.	4 mln.	4 mln.	4 mln.	4 mln.
Aankoop NNN	Hectare	250	250	400	400	400	400
Ontpachting NNN	Hectare	n.v.t	n.v.t.	75	75	75	75

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.2 Uitvoeren ruimtelijk beleid

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
5.2.1	Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens	494	9.962	5.716	3.258	711	711
5.2.2	Beleid luchthavens uitvoeren	283	10.864	731	729	729	729
5.2.3	Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren	662	3.155	658	657	397	257
5.2.4	Ruimtelijke structuur versterken	1.008	8.668	6.191	3.673	3.977	3.977
5.2.5	Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	15.693	10.642	7.308	6.141	6.033	6.038
	Totaal lasten	18.140	43.291	20.604	14.458	11.847	11.712
	Totaal baten	-19.552	-20.301	-9.124	-9.136	-8.870	-8.874
	Saldo van baten en lasten	-1.412	22.990	11.480	5.322	2.977	2.838
	Stortingen						
5.2.1	Resv. OV Knooppunten	0	12.849	8.398	5.000	5.000	5.000
5.2.3	Resv. kap.lasten invest. havencomplexen	700	0	0	0	0	0
5.2.3	Resv. Ontwikkeling havencomplexen	393	1.552	250	0	0	0
5.2.4	Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	0	7.390	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
5.2.1	Resv. OV Knooppunten	0	-8.700	-5.000	-2.546	0	0
5.2.2	Resv. Leefbaarheidsfonds Schiphol	0	-10.000	0	0	0	0
5.2.3	Resv. kap.lasten invest. havencomplexen	-140	-140	-140	-140	-140	0
5.2.3	Resv. Ontwikkeling havencomplexen	0	-1.500	0	0	0	0
5.2.4	Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	0	-4.890	-2.500	0	0	0
	Resultaat	**-459**	**19.550**	**12.488**	**7.636**	**7.837**	**7.838**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

5.3 Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

Noord-Holland behoort tot de sterkste economische regio's van Nederland. De Noord-Hollandse economie is goed voor zo'n 21% van het Bruto Binnenlands Product en 18% van de banen van Nederland. Verreweg de meeste buitenlandse investeringen en buitenlandse vestigingen van bedrijven in Nederland komen in onze provincie terecht. Sterke troeven van Noord-Holland zijn onder meer de aanwezigheid van Amsterdam en Schiphol, de hoogwaardige en veelzijdige arbeidsmarkt, de aanwezigheid van bijzondere clusters als zeehavens, het luchthavencomplex, de zaadveredeling en Greenports, het Hilversumse Mediapark en sterke sectoren als de internationale handel, de logistiek, de financiële en zakelijke dienstverlening en de creatieve industrie in de Amsterdamse regio. Ook de uitstekende infrastructuur, zowel fysiek als digitaal (AMSIX) speelt daarbij een belangrijke rol. De provincie draagt bij door ruimte te geven aan vernieuwing, duurzaamheid en ondernemerschap.

Het economisch beleid staat dan ook ten dienste van de Noord-Hollandse maatschappij als geheel. Om die reden heeft de provincie Noord-Holland als haar doel voor het economisch beleid gekozen voor het bevorderen van welvaart én welzijn. Daarmee wordt een relatie gelegd met de nationale en internationale discussie over het begrip 'brede welvaart' (onder andere commissie-Stiglitz (2009) en commissie-Grashoff (2016)). De kern van het debat is de overtuiging dat welvaart meer is dan de omvang van het nationaal of persoonlijk inkomen. Ook aspecten als gezondheid, geluk, veiligheid, goed onderwijs, goede huisvesting en ontplooiingsmogelijkheden worden ervaren als welvaartscomponenten. Als één van de eerste overheden in Nederland heeft de provincie Noord-Holland besloten om deze 'brede welvaart'-aspecten te meten en in te zetten om er haar beleid aan te toetsen. Dit wordt gedaan met de Barometer Welvaart & Welzijn.

Onze rol

In het Strategisch Beleidskader Economie kiest de provincie ervoor om zoveel mogelijk uit te gaan van onze verbindende rol als middenbestuur en vanuit die rol te werken aan de optimale condities waarbinnen de economie zich verder duurzaam kan ontplooien. Vanuit die gedachte is de beleidsfocus gericht op het versterken van het vestigingsklimaat. Een goed vestigingsklimaat is een cruciale randvoorwaarde voor de economie en de aantrekkelijkheid van de regio voor bedrijven.

Prioriteiten

Binnen het brede begrip van 'vestigingsklimaat' is gekozen voor een focus op de volgende vestigingsplaatsfactoren:

- *Een aantrekkelijk en duurzaam ruimtelijk vestigingsklimaat (5.3.1)*
  Dit gaat over de beschikbaarheid van ruimte voor economische activiteiten, over bedrijventerreinen, kantoorlocaties, havens, Schiphol, detailhandel, digitale infrastructuur, internationalisering en ruimte voor toerisme. De beschikbaarheid van ruimte voor economische activiteiten is een absolute basisvoorwaarde voor een gezonde economie.

- *Een sterk innovatief klimaat (5.3.2)*
  Deze vestigingsplaatsfactor focust op het innovatief vermogen van het bedrijfslevenen de inzet van kennis, onderzoek en technologie om innovaties te verzilveren in nieuwe producten en nieuwe markten. De ontwikkeling en toepassing van kennis en innovatie is één van de belangrijkste concurrentiefactoren van de economie.
- *Een veerkrachtige arbeidsmarkt (5.3.3)*
  Hieronder wordt het aanbod van arbeid, de match tussen onderwijs en arbeidsmarkt, de inzetbaarheid van het menselijk kapitaal en de inclusieve arbeidsmarkt gedefinieerd. De factor arbeid behoort tot de klassieke productiefactoren en is een belangrijke randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de economie.
- *Een sterke een duurzame agrosector (5.3.4 en 5.3.5)*
  De agrosector is duidelijk zichtbaar en beleefbaar in het Noord-Hollandse landschap én vertegenwoordigt een aanzienlijk economisch belang, vooral op gebied van export, innovatie en ketensamenwerking. Op het gebied van duurzaamheid en innovatie om te komen tot de gewenste transitie van de agrifoodketen, waaronder kringlooplandbouw, liggen er vele opgaven c.q. kansen. Met de opgave Vitaal Platteland waaronder het programma Natuurinclusieve Landbouw wordt bijgedragen aan behoud en versterking van de bodemvruchtbaarheid en (agro)biodiversiteit.

Omgevingsfactoren
De invloed die overheden op de economie hebben, is beperkt. Er zijn talloze omgevingsfactoren die van invloed zijn. Daarbij is de conjunctuurontwikkeling de belangrijkste. Deze is afhankelijk van de mondiale ontwikkeling van de economie. Nederland als handelsland is sterk afhankelijk van export als pijler onder de economie. De verwachting is dat de Brexit impact zal hebben op handelsstromen van en naar het Verenigd Koninkrijk (VK). Noord-Holland is goed voor een kwart van de export naar het VK. Ook het internationale handelsbeleid van de VS (handelsbeperkingen) kan veel impact hebben op de Europese en Nederlandse economie.
Naast de conjunctuurontwikkeling is er een aantal trends en ontwikkelingen, die invloed zullen hebben op de ontwikkeling van de Noord-Hollandse economie. Denk daarbij aan de ‘vierde industriële revolutie’. Die gaat over de enorme vooruitgang die de laatste jaren is geboekt op het terrein van digitalisering en datacommunicatie, waarbij steeds meer een versmelting wordt gezien tussen digitale, fysieke, cognitieve en biologische toepassingen. ‘Big data’ en het ‘internet of things’ zijn belangrijke aanjagers. Dit leidt tot toepassingen als zelfrijdende voertuigen en robotisering van productieprocessen zoals bijvoorbeeld in de logistiek. Een andere trend is het toenemend belang van de stad in het totaal van de economie. De wereld verstedelijkt in snel tempo en de economische marktstrategieën passen zich daarop aan. In Noord-Holland wordt dit teruggezien in de dominantie van de stad Amsterdam in de economische cijfers van Noord-Holland. Een laatste voorbeeld van een ontwikkeling in de economie is de toenemende focus op duurzaamheid. Dit is enerzijds een beleidsgedreven ontwikkeling, anderzijds ziet men ook steeds meer ondernemers die inhaken op de kansen die er liggen, bijvoorbeeld op het gebied van circulaire economie, duurzame energie en duurzame landbouw.

Beleidsdoelevaluaties
- Over de voortgang van het economisch beleid wordt jaarlijks gerapporteerd in de voortgangsrapportage.
- Om te bepalen op welke manier het versnellingsprogramma GO!-NH en het Programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM) in 2020 worden voortgezet, worden beide instrumenten gezamenlijk geëvalueerd in 2019.

5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren

Toelichting

De provincie heeft projecten in voorbereiding en in uitvoering ter verbetering van het ruimtelijk vestigingsklimaat in de vorm van kantoor- en bedrijventerreinen, (zee)havens, Schiphol, detailhandel, digitale infrastructuur, internationalisering, en toerisme/verblijfsrecreatie. De beschikbaarheid van kwantitatief en kwalitatief voldoende (milieu)ruimte voor bedrijvigheid is een belangrijke vestigingsplaatsfactor omdat dit één van de basisvoorwaarden is voor economische ontwikkeling. Zonder ruimte voor economische activiteiten kan de economie zich niet verder ontplooien.

De provincie zet subsidieregelingen als de Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen (HIRB) en Uitvoeringsregeling Toekomstbestendige winkelgebieden voort om de vitaliteit en duurzaamheid van bestaande werklocaties te verbeteren. De opzet van de HIRB zal verbreed worden (HIRB-plus) om duurzaam ruimtegebruik ook op andere werklocaties dan alleen bedrijventerreinen te bereiken. We formuleren hierbij aanvullende ambities op het terrein van leefbaarheid, verduurzaming en CO2-reductie. Indicatoren zullen op basis van het HIRB-plus programma worden opgenomen.

Daarnaast gaat het in dit operationele doel om verbetering van de beschikbaarheid van breedband als randvoorwaarde voor de vestiging en operatie van bedrijven. Bedrijven vinden het aantrekkelijker om zich te vestigen in een omgeving met hoogwaardige en snelle digitale verbindingen. Ook wordt onderzocht hoe in ruimtelijke zin vraag en aanbod van verblijfsrecreatie beter afgestemd kan worden. Via projecten in samenwerking met diverse partijen stuurt de provincie op betere spreiding van het toerisme, mede ter ontlasting van Amsterdam. De provincie stimuleert de verduurzaming van de zeehavens en zet in op versterking van de haven en luchthaven van Den Helder (zie ook het operationeel doel 5.2.3). Via deelneming in Schiphol Area Development Company (SADC) versterkt de provincie samen met Schiphol, Haarlemmermeer en Amsterdam het vestigingsklimaat in de Schipholregio. In deze Schipholregio participeert de provincie in het MIRT onderzoek Zuidwest Amsterdam-Schiphol, waarbinnen de verdere ontwikkeling van de Kerncorridor Schiphol-Amsterdam moet bijdragen aan versterking van het internationale vestigingsklimaat. In Noord-Holland Noord wordt regionaal samengewerkt via het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord om daar de economie te versterken. Ook het programma De Kop Werkt! draagt hieraan bij. Tot slot voert de provincie in samenwerking met een aantal partijen een gericht marketing- en acquisitiebeleid uit om Noord-Holland op de kaart te zetten en internationale bedrijven aan te trekken. Vestiging van buitenlandse bedrijven zorgt voor nieuwe werkgelegenheid (geen verplaatsing van bestaande bedrijvigheid elders in de regio) en nieuwe toegevoegde waarde en draagt daarmee rechtstreeks bij aan de economie van Noord-Holland.

Operationeel doel 5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Herstructurering van 300 ha verouderd bedrijventerrein	Hectare	75 (2018)	75	-	-	-	-

Bij het opstellen van de begroting waren de doelen nog niet vastgesteld. Indicatoren zullen op basis van het HIRB-plus-programma worden opgenomen.

5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen

Toelichting

Om verduurzaming van de economie te versnellen ondersteunt de provincie over de volle breedte duurzame innovatie. Voor een deel verloopt het bevorderen van het innovatieklimaat via het Regionaal Budget Innovatie van de MRA. Daarnaast heeft de provincie een aantal instrumenten waarmee innovatie direct wordt bevorderd (als subsidieverlener, opdrachtgever of aandeelhouder). Deze instrumenten richten zich met name op het midden- en kleinbedrijf (mkb). De provincie richt zich hiermee op het vergroten van de transparantie van de kapitaalmarkt, het bijdragen aan 'investment readiness' (Programma Investeringsgereed Innovatief MKB: PIM) en aan de toegankelijkheid van kapitaal in de risicovolle fasen van innovatie (MIT-regeling en Innovatiefonds NH). Speciale focus bij de provinciale instrumenten ligt op duurzaamheid (energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit). Het programma Go!-NH heeft als doel duurzame innovaties sneller te laten ontwikkelen. De opdrachten voor GO!-NH en PIM lopen af in 2020, maar in het coalitieakkoord is voorzien dat de instrumenten worden doorgezet. Om te bepalen op welke manier het versnellingsprogramma GO!-NH en PIM in 2020 worden voortgezet, zijn beide instrumenten gezamenlijk geëvalueerd in november 2019. Bij het opstellen van deze begrotingstekst waren de uitkomsten nog niet bekend. Op basis van de evaluatie-uitkomsten zullen de indicatoren worden ingevuld.

De MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) is een landelijke regeling waaraan de provincie ook meedoet en cofinanciering van het Rijk voor ontvangt. Het innovatiefonds NH is een samenwerking met externe partners (kennisinstellingen) en richt zich op de vroege-fase-financiering.

Essentieel in het bevorderen van het innovatieklimaat is de samenwerking tussen verschillende partijen op een onderwerp. Binnen de door het Rijk ingestelde regiodeals en het interbestuurlijk programma (IBP) staat deze samenwerking centraal. De provincie heeft daarvoor € 3,75 mln in 2020 cofinanciering beschikbaar voor onderwerpen als innovatie, klimaat, regionale economie en vitaal platteland.

Operationeel doel 5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Ondersteunde MKB'ers MIT-uitvoering	Aantal	80 (2018)	80	80	-	-	-
Ondersteunde MKB'ers Programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM)	Aantal	100 (2018)	100	50	-	-	-
Versnellingsprogramma duurzaamheid Go!-NH (versnelde duurzame innovatieprojecten)	Aantal	40 (2018)	40	-	-	-	-

5.3.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen

Toelichting

De arbeidsmarkt wordt nog altijd krapper en gelijktijdig veranderen of verdwijnen steeds meer banen door verdergaande technologisering en digitalisering. Daarmee is de mismatch in de aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs meer en meer een vraagstuk voor zittend personeel en langdurig werkzoekenden. De om- en bijscholingsbehoefte, in lijn met de vraag van de markt, groeit daardoor gestaag. De maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, duurzaam

bebouwde omgeving, toekomstbestendige mobiliteit en een circulaire economie inclusief gezonde voedselproductie, zijn belangrijke aanjagers in het beleid om de mismatch op te lossen. Iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De provincie blijft hiervoor de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden stimuleren en verduurzamen. Dit vindt plaats op campussen als Techport, TerraTechnica, ZaanCampus en in programma's zoals House of Skills. De komende jaren continueert de provincie de inzet van onze werkambassadeur als aanjager van onze beleidsuitvoering en kiezen daarbij voor extra focus op energietransitie, verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector. Bij dit alles is een inclusieve arbeidsmarkt een belangrijk uitgangspunt. Onderligger blijft de Visie voor Noord-Holland op de aansluiting Arbeidsmarkt en Onderwijs, die de provincie samen met de triple helix-partijen heeft opgesteld.

Operationeel doel 5.3.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Georganiseerde campusinitiatieven MBO campusvorming	Aantal	10 (2018)	15	-	-	-	-
Inzet werkambassadeur (projecten uit werkagenda)	Aantal	12 (2018)	10	-	-	-	-

5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

Toelichting

De agrosector heeft een aanzienlijk economisch belang, met name op het gebied van export en innovatie, en beslaat een aanzienlijk deel van de Noord-Hollandse provincie. 60% van het oppervlak van Noord-Holland is gerelateerd aan de agrosector. In Nederland zijn de clusters Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Agri & Food benoemd als topsectoren. Noord-Holland is daarin een belangrijke speler met onder andere twee Greenports. Met name op het gebied van duurzaamheid waarin de kringlooplandbouwambities, een klimaatneutrale glastuinbouw, bodemdaling, leefbaarheid, volksgezondheids-, klimaat- en energievraagstukken en en een gezond verdienmodel liggen er integrale opgaven c.q. kansen. Wat er nodig is voor de transitie en wat de provincie daarin kan betekenen legt de provincie vast in de verdere uitwerking van een Voedselvisie als onderdeel van een opgave Vitaal Platteland. De provincie start met de sector een transitieacademie om de gewenste transitie te ondersteunen. Een duurzame agrosector is van groot belang, gezien de impact van de sector op het ruimtegebruik in de provincie Noord-Holland. Ingezet wordt op behoud en versterking en verduurzaming van de vijf ruimtelijk-economische landbouw- en visserijclusters: Greenport Aalsmeer, Greenport Noord-Holland Noord, Agri & Food MRA (Voedsel Verbindt), SeedValley en Visserij. Elk cluster kent haar eigen verduurzamingsopgaven. In de glastuinbouw ligt de nadruk op het vraagstuk rondom energie, warmte zoals geothermie en CO_2. Voor de grondgebonden sectoren ligt de opgave meer op waterkwaliteit en -kwantiteit, het vergroten van de bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit. De provincie stimuleert de teelt en afzet van biologische bollenteelt. In de MRA-regio zijn veel burgerinitiatieven rondom gezonde duurzame voeding van dichtbij de stad. De provincie participeert daarbij in de samenwerking Voedsel Verbindt. De zaadveredeling vraagt vooral de ruimte om zich te kunnen blijven ontwikkelen. Voor de visserij ligt er een uitdaging om innovatief en duurzaam te kunnen blijven vissen. In 2020 wordt voor het IJsselmeergebied gewerkt aan een overeenkomst om de visserijdruk in evenwicht te brengen met de draagkracht van het ecosysteem.

De biodiversiteit in het agrarisch gebied staat sterk onder druk, zo blijkt uit studies van onder andere het Planbureau voor de Leefomgeving. Het Programma Natuurinclusieve Landbouw (NIL, kringlooplandbouw) is gestart in 2018 en heeft als doel dat in 2030 alle grondgebonden landbouw in Noord-Holland bijdraagt aan behoud en versterking van de biodiversiteit, bodemvruchtbaarheid en waterkwaliteit, op en rond het bedrijf. Om kringlooplandbouw te stimuleren hebben Provinciale Staten financiële middelen beschikbaar gesteld. De provinciale beleidsambitie om de grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief te laten zijn is op basis van motie 110 uit 2018 overgenomen in de Omgevingsvisie. Die doelen richten zich op:

1. Het uitbreiden en versterken van het NIL-netwerk in Noord-Holland;
2. Het vergroten van de kennis en innovatie over te nemen NIL maatregelen in de praktijk;
3. Het ophalen van input voor nieuw provinciaal NIL-beleid t.b.v. de collegeperiode 2019-2023.

De provincie kiest voor een participatieve rol. Enerzijds via de living lab methode, waar verschillende partijen samenwerken aan NIL innovaties of oplossingen voor NIL knelpunten. Daarbij richt de provincie zich op vijf pijlers: netwerk, kennis, gebiedstrajecten, keteninnovaties en communicatie. Anderzijds doet de provincie dat door het verstrekken van opdrachten aan NIL stakeholders, zoals LTO Noord en Milieufederatie Noord-Holland of Greenport Noord-Holland Noord. Deze netwerkpartners brengt de provincie ook weer samen om over de output van hun opdrachten te sparren, wat weer kan leiden tot innovaties in samenwerking op NIL thematiek. Daarnaast moet het programma ook voldoende ruimte bieden aan het versterken en opschalen van goed lopende initiatieven in Noord-Holland.

Operationeel doel 5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Resultaat Greenport NHN mede met NH subsidie (uitgevoerde projecten)	Aantal	4 (2018)	4	4	4	4	4
Resultaat Greenport Aalsmeer mede met NH subsidie (uitgevoerde projecten)	Aantal	4 (2018)	4	4	4	4	4
Geslaagde verplaatsingen van glastuinbouwbedrijven	Aantal	0	0	0	2	3	-
Deelnemende agrarische ondernemers aan activiteiten, pilots en experimenten die vanuit het programma NIL zijn gefinancierd	Aantal	40 (2018)	60	-	-	-	-

5.3.5 Europese landbouwprojecten co-financieren

Toelichting

Het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) is het derde Europese subsidieprogramma ter financiering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor het ontwikkelen, verduurzamen en innoveren van het Nederlandse platteland. Het POP3 loopt van 2014 tot en met 2020 met uitfinanciering tot 2023. Het POP3 is een nationaal programma. Noord-Holland beschikt binnen dit programma over € 58,3 miljoen aan Europese middelen. Van dit bedrag is € 35,7 miljoen bestemd voor regelingen waarvoor de reserve Europese landbouwprojecten is bedoeld.

Het overige bedrag (22,6 miljoen) betreft agrarisch natuurbeheer uit de portefeuille Natuur. De provincie draagt voor deze POP3-periode circa € 12 miljoen bij voor de uitvoeringskosten en cofinanciering van projecten.

De jaarlijkse uitvoeringskosten zijn voor de subsidieverlening, afwikkeling en verantwoording naar Brussel, door de Rijkdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), kosten van controles door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en de kosten voor het Regiebureau POP. In de periode 2016-2019 zijn vooral subsidies verleend en kosten betaald voor RVO.nl. In 2019 heeft vrijwel al het beschikbare subsidiegeld een bestemming gekregen. In de periode 2020-2023 ligt daarom de nadruk op subsidiebetalingen. In 2020 worden alleen nog subsidies verleend voor de Regeling Jonge Landbouwers. Cofinanciering van projecten komt ook uit andere provinciale reserves en van waterschappen en gemeenten. Voor lopende projecten waarvan de subsidie in voorgaande jaren is verleend vinden termijnbetalingen plaats. Het Regiebureau POP is het landelijk secretariaat voor de uitvoering van het POP (zie www.regiebureau-pop.eu) en voor het Comité van Toezicht. Door de actieve houding benut de provincie Noord-Holland ten volle de subsidiemogelijkheden die het programma biedt. Het is belangrijk dat de provincie meer inzicht krijgt in de mogelijke sturingsmogelijkheden op de uitvoeringskosten van RVO.nl, de voortgang van projecten en daarmee de betalingen van de subsidies om de risico's op onderbesteding van de Europese middelen te verkleinen. In 2019 zijn de voorbereidingen gestart voor de nieuwe periode van het GLB 2021-2027, afspraken hierover worden in 2020 gemaakt.

Operationeel doel 5.3.5 Europese landbouwprojecten co-financieren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Subsidies voor jonge boeren en innovaties (aantal gesubsidieerde projecten)	Aantal	111 (2018)	42	10	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.3 Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
5.3.1	Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren	27.587	28.007	5.987	4.007	4.007	4.007
5.3.2	Een innovatief klimaat bevorderen	1.870	13.372	10.483	6.780	6.880	3.930
5.3.3	Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen	1.506	1.982	1.156	1.124	1.124	1.124
5.3.4	Een duurzame agrosector behouden en versterken	4.705	11.135	2.878	2.776	2.775	2.775
5.3.5	Europese landbouwprojecten co-financieren	7.739	1.984	1.085	385	385	335
	Totaal lasten	43.406	56.480	21.589	15.072	15.171	12.171
	Totaal baten	-9.687	-14.615	-193	-193	-193	-193
	Saldo van baten en lasten	33.719	41.865	21.396	14.879	14.978	11.978
	Stortingen						
5.3.1	Resv. Herstructurering bedrijventerrei	3.500	3.500	2.500	2.500	2.500	2.500
5.3.2	Resv. MKB	0	15.556	3.750	3.750	3.750	750
5.3.4	Resv. Duurzame Landbouw	0	6.926	0	0	0	0
5.3.5	Resv. Europese proj. Landbouwsubsidies	1.715	250	250	0	0	0
	Onttrekkingen						
5.3.1	Resv. Duurzame Zeehavens	91	0	0	0	0	0
5.3.1	Resv. Herstructurering bedrijventerrei	-6.352	-3.727	-1.970	0	0	0
5.3.2	Resv. MKB	0	-6.725	-3.000	-3.000	-3.000	0
5.3.4	Resv. Duurzame Landbouw	0	-6.500	0	0	0	0
5.3.5	Resv. Europese proj. Landbouwsubsidies	-7.739	-1.900	-1.000	-300	-300	-250
	Resultaat	**24.933**	**49.244**	**21.926**	**17.829**	**17.928**	**14.978**

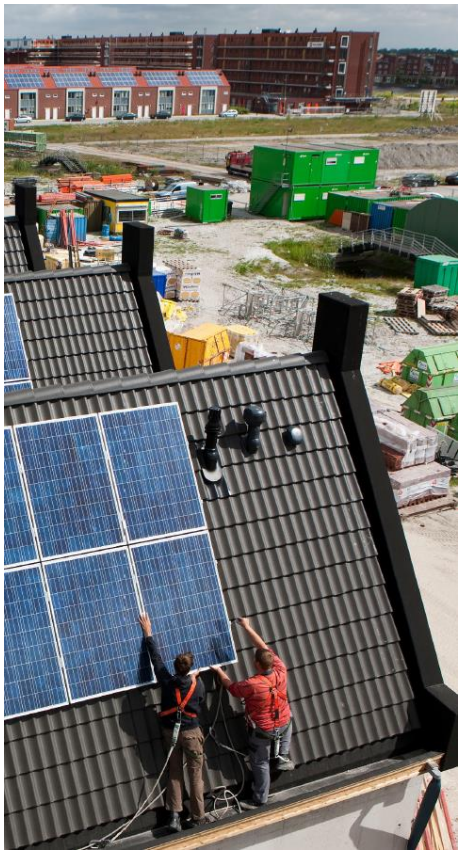
*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

5.4 Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu

Onze rol

De vraag naar (betaalbare) woningen is groot en we willen in die behoefte voorzien. In Noord-Holland zijn er bovendien veel woningbouwplannen. Gemeenten maken regionale afspraken over woningbouw, die passen binnen de woningbehoefte en mogelijkheden. Er moet een zorgvuldige afweging worden gemaakt wat de beste plek is om te gaan bouwen, want we willen Noord-Holland leefbaar en aantrekkelijk houden.

De provincie treedt op als regisseur van de woningmarkt. Dat doet de provincie door gemeenten regionaal afspraken te laten maken over de woningmarkt en programmering. In de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) is regelgeving opgenomen over het maken van deze woningbouwafspraken. Gemeenten leggen deze afspraken vast in Regionale Actieprogramma's Wonen (RAP's), In lijn met de uitgangspunten van het RAP worden vervolgens regionale afspraken gemaakt over de programmering. Vanuit de provinciale woonvisiegelden kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor (regionale) projecten die voortkomen uit het RAP én binnen de beleidsdoelen van de provincie passen. Waar samenwerking tussen gemeenten uitblijft, stimuleren provincies actief dat de samenwerking alsnog tot stand komt.

Vanuit haar rol als kennismakelaar en verbinder brengt de provincie partijen met elkaar in contact en zorgt voor een actuele informatievoorziening met betrekking tot onder andere woningbehoefte, plancapaciteit en woonzorggegevens.

We willen de woningbouwproductie versnellen. De provincie vervult een rol als aanjager van de woningbouw door, mede in samenwerking met de MRA, gemeenten te faciliteren in de versnelling van de woningbouwproductie.

De provincie zet in op bouwen waar behoefte aan is, zowel op de lange als korte termijn. Eerst binnen steden, daar willen de meeste mensen nu eenmaal graag wonen en is ook nog veel ruimte om te transformeren of verdichten, maar soms ook net buiten de randen van de stad.

Regionale afspraken bevatten bij de behoefte passende woningbouwplannen naar aantallen en type woning of woonmilieu. De locaties buiten bestaand stedelijk gebied (BSG) staan op een kaart. Plannen buiten bestaand stedelijk gebied (BSG) kunnen alleen worden toegevoegd als ze passen binnen provinciaal beleid zoals vertaald in de PRV. Om de woningbehoefte in beeld te krijgen, geeft de provincie bevolkingsprognoses per gemeente en per regio.

Het doel van de programmeringen is te zorgen dat vraag en aanbod van woningbouw kwalitatief en kwantitatief in balans zijn, nu en op de lange termijn. De regionale afspraken over woningbouw (woningbouwprogrammeringen) moeten gebaseerd zijn op het RAP. Het is aan gemeenten in regioverband om deze afspraken te maken.

Nieuwbouw maakt slechts een zeer beperkt deel uit van de totale woningvoorraad. Om de woonkwaliteit voor de Noord-Hollandse bevolking op peil te houden is het ook nodig om de bestaande voorraad toekomstbestendig te maken. Daarbij gaat het dan met name om energetische duurzaamheid (ondergebracht bij programma 4) en levensloopbestendigheid. Wij willen de transitie maken naar een volledig klimaatneutrale en circulaire bouw. Een goede ruimtelijke inpassing van woningbouwprojecten is daarnaast belangrijk.

Samenwerkingspartners
De provincie heeft met de Noord-Hollandse gemeenten per regio uitgangspunten en acties afgesproken op het gebied van nieuwe woningbouw en bestaande bouw, waaronder

betaalbaarheid, bouwen bij OV-knooppunten, duurzaamheid en voorzieningen. Deze afspraken staan in de Regionale Actieprogramma's Wonen (RAP's).

In het zuidelijk deel van de provincie neemt de provincie op het beleidsterrein wonen een actieve rol in de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam.

Met Bouwend Nederland (BNL) heeft de provincie een samenwerkingsagenda opgesteld. Hierin ligt het accent op de knelpunten bij woningbouw die gemeenten en marktpartijen ervaren. We gaan gezamenlijk actief grote projecten volgen en kijken of belemmeringen weggenomen kunnen worden. We gaan via de samenwerkingsagenda bovendien specifiek in gesprek met bouwers over de energietransitie en starten een pilot circulair bouwen.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

5.4.1 Afstemming en regionale programmering woningbouw

Toelichting

Volgens de Rijksstructuurvisie Infrastructuur en Ruimte dienen (samenwerkende) gemeenten te zorgen voor de (boven)lokale afstemming van woningbouwprogrammering binnen de provinciale kaders en voor uitvoering van de woningbouwprogramma's. Provincies voeren, rekening houdend met de rijksdoelstellingen, de regie over de integratie en afweging van ruimtelijke opgaven van (boven)regionaal belang. Een RAP bevat uitgangspunten, afspraken en acties over nieuwbouw en bestaande bouw voor de periode 2016-2020, met de mogelijkheid om tussentijds bij te stellen wanneer daar aanleiding voor is. Op basis van het RAP kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten of onderzoeken.

Voor de periode 2016-2020 is er € 3 miljoen beschikbaar gesteld om projecten in het kader van de RAP's te subsidiëren.

De provincie zet bij de uitvoering van de subsidieregeling in op maatwerk: de ene regio heeft behoefte aan inventariserend onderzoek, terwijl de andere regio kan en wil gaan uitvoeren. De provincie zit aan tafel bij de overleggen waarin de ideeën voor projectaanvragen ontstaan.

Afspraken uit de RAP's tussen regio's en provincie worden in 2020 met de Monitor Woningbouw gemonitord. In 2020 is er bestuurlijk overleg tussen provincie en regio wat kan leiden tot bijstelling van afspraken in het RAP.

De provincie biedt in 2020 de mogelijkheid aan gemeenten en regio's om gebruik te maken van het instrument WoonZorgwijzer, om inzicht te bieden in de aandoeningen en beperkingen van mensen op wijk- en buurtniveau. De WoonZorgwijzer biedt regio's handvatten voor het maken van afspraken over de kwaliteit van woningen en over welzijn, zorg en voorzieningen in relatie tot wonen in het RAP.

De provincie heeft een coördinerende rol bij de uitvoering van actie 1.1 van de MRA Actieagenda onderdeel bouwen & wonen: "Alle MRA-gemeenten maken afspraken over afstemming en programmering woningbouw. Alle MRA-gemeenten geven aan welke binnenstedelijke locaties komende 4-10 jaar ter beschikking komen."

Niet alleen voor woningbouwlocaties is ruimte nodig, maar ook voor bijvoorbeeld economie en duurzaamheid. In 2020 worden afspraken gemaakt over de integrale afweging hiervan, afgezet tegen de huidige en toekomstige, kwantitatieve én kwalitatieve, woningbehoefte. Aan de hand

hiervan wordt op MRA-niveau een prioritering gemaakt voor woningbouwlocaties voor de middellange termijn.

In het verlengde hiervan is door de provincie tevens een zogenaamde Viewer Woningbouwlocaties opgesteld voor zowel de MRA als voor Noord-Holland Noord, waarin voor woningbouwplannen in één oogopslag is te zien of zij bijvoorbeeld in de invloedssfeer van een beschermingsregime of een OV-knooppunt vallen en wat de demografische behoefte in een gebied is. De beide viewers worden in 2020 geactualiseerd aan de hand van de nieuwe woningbouwmonitor.

Afgesproken is om de voortgang van grote woningbouwprojecten te gaan volgen. In 2018 is daarom onderzoek naar knelpunten bij woningbouwplannen uitgevoerd. Vanaf 2019 worden jaarlijks grote projecten tegen het licht gehouden. De belangrijkste bevindingen komen in 2020 in de Monitor Woningbouw.

5.4.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen

Toelichting

De provincie heeft het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw vastgesteld. Hierin zijn diverse maatregelen opgenomen om de woningbouwproductie te versnellen.

In het uitvoeringsprogramma is in de vorige collegeperiode in totaal circa €15 miljoen beschikbaar gesteld voor de versnelling van de woningbouw. Dit budget wordt volgens de huidige planning en inzichten uiterlijk in 2020 volledig benut.

Het budget wordt ingezet voor het wegnemen van twee soorten knelpunten:

A. Financieel (een niet-sluitende businesscase door bijzondere kosten bij binnenstedelijk bouwen);
B. (Tekort aan) ambtelijke capaciteit en expertise bij gemeenten.

Voor het financiële knelpunt bij projecten (A) geldt dat er sprake is van maatwerkoplossingen, geen subsidieregeling. Hiervoor wordt het zogenaamde ‘knelpuntenbudget’ ingezet.

Voor het tekort aan ambtelijke capaciteit (B) wordt de oplossing gezocht in het inrichten van een flexibele schil en gebiedsontwikkelingsteams:

Flexibele schil. Met de flexibele schil wordt het knelpunt van personele capaciteit en expertise aangepakt welke gemeenten zelf niet uit de markt kunnen krijgen. Door dit als MRA gezamenlijk te organiseren kan de gevraagde kwaliteit worden bereikt. Voor deze flexibele schil geldt dat de daadwerkelijk afgenomen ureninzet door de gemeenten zelf wordt betaald. Vanuit het budget dat door de inleggende partijen beschikbaar wordt gesteld, worden de organisatiekosten betaald (het inhuren en zorgen voor efficiënte inzet in de MRA). Ook in 2020 wordt deze oplossing ingezet.

Gebiedsontwikkelingsteams. Voor gemeentelijke ‘gebiedsontwikkelingsteams' (GO-teams) die een relevante bijdrage leveren aan de versnelling van de woningbouwproductie in de MRA, kan extra capaciteit worden ingehuurd. Omdat het hierbij gaat om complexe gebiedsopgaven met een provinciaal/MRA-belang, is de insteek dat de extra inhuur voor deze teams voor een deel door de gemeente wordt betaald en voor een deel (maximaal 50%) vanuit het provinciaal budget voor versnelling van de woningbouw.

In het coalitieakkoord is daarnaast € 4,8 miljoen vrijgemaakt voor Wonen. De provincie zet dit in om knelpunten op te lossen en gemeenten te helpen om de woningbouwproductie te versnellen, onder andere met aanjaagteams of een bouwambassadeur. Tevens wil de provincie woonakkoorden sluiten met gemeenten en stakeholders en bekijkt de provincie de mogelijkheden voor begeleiding van expats bij het vinden van woonruimte buiten Amsterdam. De komende periode zullen deze doelen nader worden uitgewerkt.

De provincie werkt in het kader van de versnelling nauw samen met het Kernteam Versnelling van de MRA, door ambtelijke capaciteit te leveren voor het uitvoeren van acties 1.11 van de MRA Actieagenda, onderdeel bouwen & wonen: Het versnellen van de woningbouwproductie in de MRA door in de periode 2018-2025 105.000 nieuwe woningen in aanbouw te nemen. De genoemde flexibele schil is vanuit deze samenwerking met de MRA opgezet. In lijn met de inzet in de MRA, wordt het in 2019 door de provincie tevens in Noord-Holland Noord mogelijk gemaakt om extra inhuur te cofinancieren. Deze inzet richt zich op de voor de regio's belangrijke woningbouwopgaven. MRA Actie 1.11 betreft de korte termijn en wordt in samenhang met actie 1.1 (middellange en lange termijn) uitgevoerd (zie ook OD 5.4.1).

De samenwerkingsagenda met Bouwend Nederland loopt tot en met 2020. In 2019 is de samenwerkingsagenda geactualiseerd, en zijn acties bijgesteld en aangevuld.

Vanuit haar rol als kennismakelaar organiseert de provincie in 2020 tweemaal een Klankbordgroep Marktpartijen, om kennis en ervaring te delen. Regelmatig met elkaar in gesprek gaan, geeft een beter inzicht in elkaars standpunten, bevordert de samenwerking en maakt eerder ingrijpen bij knelpunten mogelijk.

Budgettabel (x € 1.000)

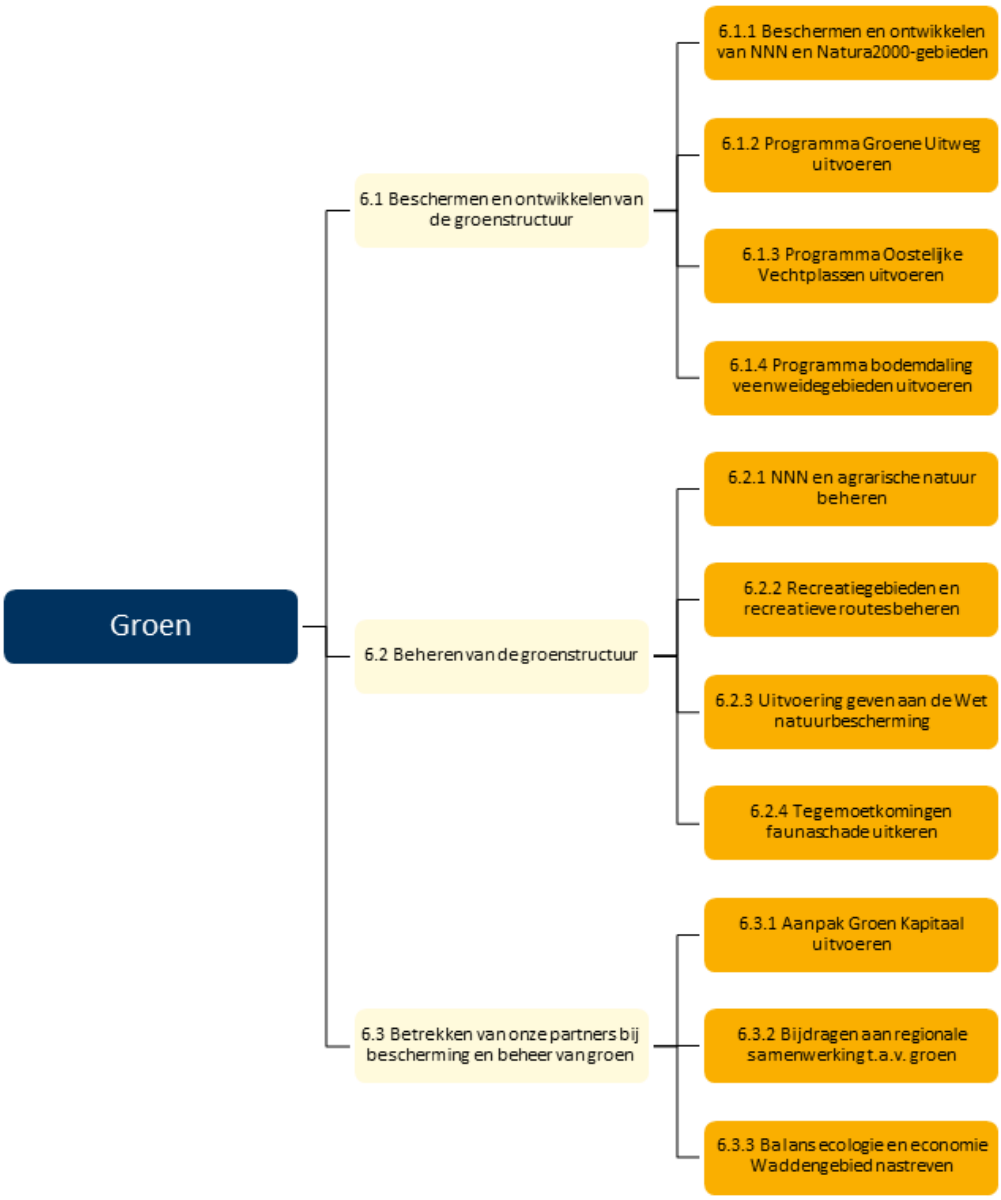
Beleidsdoel 5.4 Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
5.4.1	Afstemming en regionale programmering woningbouw	3.855	2.086	1.743	1.739	839	839
5.4.2	Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	328	7.054	54	54	54	54
	Totaal lasten	4.183	9.140	1.797	1.793	893	893
	Totaal baten	-821	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	3.362	9.140	1.797	1.793	893	893
	Stortingen						
5.4.1	Resv. Woonbeleid	0	6.579	0	0	0	0
5.4.2	Resv. Woningbouw	0	12.300	1.200	1.200	1.200	1.200
	Onttrekkingen						
5.4.1	Resv. Woonbeleid	0	-1.400	-1.100	-1.100	-200	-200
5.4.2	Resv. Woningbouw	0	-7.038	0	0	0	0
	Resultaat	**3.362**	**19.581**	**1.897**	**1.893**	**1.893**	**1.893**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 6 Groen

Doelenboom

Maatschappelijk doel

Een robuuste en hoogwaardige groenstructuur die bijdraagt aan de biodiversiteit en aan het welzijn van de bewoners en bezoekers van de provincie.

Noord-Holland is een prachtige provincie om in te wonen, te werken en vrije tijd in door te brengen. Dit komt mede door de grote diversiteit aan natuur- en cultuurlandschappen: bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en de Noordzee, de Waddenzee en het IJsselmeer. In Noord-Holland liggen negentien Europees beschermde natuurgebieden en vier werelderfgoederen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zowel bewoners als de overheid zich al ruim een eeuw inspannen om de waarden van deze gebieden veilig te stellen en te vergroten. Naast de waarde die de natuur in zichzelf heeft, levert zij ons ook grondstoffen, voedsel en economische productiviteit (drinkwaterzuivering in de duinen, duurzame bosbouw en het

afvangen van koolstofdioxide (CO_2) door bladgroen). Ook zorgen natuur en landschap voor een plezierige woon- en werkomgeving, wat bijdraagt aan een gunstig economisch vestigingsklimaat. Ten slotte hebben natuur en landschap *belevingswaarde* en zijn ze op die manier invloed op het welzijn van mensen.

Natuur- en landschapswaarden staan wereldwijd onder druk, ook in Noord-Holland. Dit komt door een gebrek aan geschikt leefgebied voor dier- en plantensoorten, versnippering door verstedelijking en infrastructuur en door milieuproblemen (onvoldoende waterkwaliteit, verdroging van natuurgebieden en hoge fosfaat- en stikstofemissies door verkeer, industrie en landbouw). Nederland voldoet nog lang niet aan de Europese eisen voor bescherming van soorten en kwetsbare leefgebieden. Het aan de Verenigde Naties gelieerde IPBES (*Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*) heeft in 2019 gerapporteerd over de staat van de biodiversiteit. De provincie herkent de urgentie van deze opgave en de noodzaak om maatregelen te nemen.

Gelukkig begint het beleid voor herstel van de biodiversiteit, dat enkele decennia geleden is ingezet, zijn vruchten af te werpen. Natuurmonitoring laat zien dat de achteruitgang van de natuurkwaliteit gekeerd is (zie: 'Biodiversiteit in Noord-Holland' 2019, Planbureau voor de Leefomgeving 2018). Desondanks is de noodzaak voor herstel van de biodiversiteit nog steeds groot. Met name de ruimtelijke, water- en milieucondities moeten verbeterd worden voor duurzaam bestaan van soorten en ecosystemen. Dat moet resulteren in een sterke en veerkrachtige natuur, verweven met economische activiteiten, die bijdraagt aan duurzaam maatschappelijk welzijn. De integratie van natuurbeleid, (inter)nationaal milieu-, water- en landbouwbeleid zal hierbij helpen, omdat de opgaven in elk van deze beleidsterreinen sterk vergelijkbaar zijn.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormt de ruggengraat van de groenstructuur, waarbinnen ook vrijwel alle Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden en recreatiegebieden zijn gelegen. Tegelijkertijd biedt het NNN ruimte voor vrijetijdsbesteding. Wij vergroten de beleefbaarheid door aanleg van recreatieve routes en voorzieningen. Onze inspanningen blijven echter niet beperkt tot het NNN. Ook binnen het NNN staan natuur- en landschapswaarden onder grote druk. De provincie Noord-Holland bevordert daarom dat natuur ook hier een plaats krijgt door functiecombinaties te stimuleren: natuur en water, natuur en landbouw, natuur en infrastructuur, natuur en stedelijk gebied en natuur en economie.

Wettelijk beleidskader

De belangrijkste wettelijke kaders zijn:

- Wet natuurbescherming
- Omgevingswet
- Wet ruimtelijke ordening

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050
- Programma Natuurontwikkeling
- Groen Kapitaal
- Betrekken bij Groen
- Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen
- Bodemdaling veenweidegebieden

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
6.1	Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur	54.409	0	54.409	51.864	24.833	27.378
6.2	Beheren van de groenstructuur	34.126	375	33.751	0	250	34.001
6.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	2.914	183	2.731	0	5.000	7.731
	Totaal	**91.449**	**558**	**90.891**	**51.864**	**30.083**	**69.110**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
6	6.2.2	Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied
6	6.2.2	Recreatieschap het Twiske (gefuseerd met Landschap Waterland in 2013, maar met gescheiden boekhoudingen)	Beheer recreatiegebied
6	6.3.3	Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
6	6.2.1	Stichting Goois Natuurreservaat	Beheer Natuurgebied
6	6.2.2	Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied.
6	6.2.2	Recreatieschap Landschap Waterland	Beheer recreatiegebied
6	6.2.2	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied
6	6.2.2	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied
6	6.2.2	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Ontwikkelde nieuwe natuur: de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)		
Verworven natuurgebied	29	1.105
Ingericht natuurgebied	41	1.920
Beheerde natuur: het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)	34.830	477.630
Peildatum	2017	

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

Toelichting:

Voor provincies geldt op basis van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) vanaf de Begroting 2018 de wettelijke verplichting door het IPO vastgestelde beleidsindicatoren in de begroting op te nemen. Voor het onderdeel 'Landschap' zijn dat bovenstaande. Gedetailleerde actuele informatie over NNN en natuurbeheer is terug te vinden in de Jaarstukken 2018,

paragrafen 6.1.1 (natuurontwikkeling) en 6.2.1 (natuurbeheer) én in het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024.

6.1 Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur

Onze rol

Natuur- en landschapswaarden staan wereldwijd onder druk, ook in Noord-Holland. Dit komt door een gebrek aan geschikt leefgebied voor dier- en plantensoorten, versnippering door verstedelijking en infrastructuur en door milieuproblemen. Bij dit laatste gaat het bijvoorbeeld om zaken als onvoldoende waterkwaliteit, verdroging van natuurgebieden en hoge fosfaat- en stikstofemissies door verkeer, industrie en landbouw. Nederland voldoet nog lang niet aan de Europese eisen voor bescherming van soorten en kwetsbare leefgebieden. Gelukkig begint het beleid voor herstel van de biodiversiteit, dat enkele decennia geleden is ingezet, zijn vruchten af te werpen. Dat zien we, omdat we de ontwikkeling van de biodiversiteit, zowel binnen als buiten het NNN, nauwgezet volgen. Wij blijven werken aan het beschermen, realiseren en beheren van een robuuste en hoogwaardige groenstructuur. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormt de ruggengraat van deze groenstructuur, waarbinnen ook vrijwel alle Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden en recreatiegebieden zijn gelegen. Tegelijkertijd biedt het NNN ruimte voor vrijetijdsbesteding. Wij vergroten de beleefbaarheid door aanleg van recreatieve routes en voorzieningen.

Samenwerkingspartners

Zowel bij de ontwikkeling, als bij de uitvoering van het beleid en de projecten werkt de provincie samen met:

- Bewoners, zoals initiatiefnemers van nieuwe projecten en omwonenden die bij projecten betrokken zijn, en gebruikers van natuur- en recreatiegebieden. Bovendien zijn er in Noord-Holland duizenden vrijwilligers actief in het beheer van natuur en landschap, milieu- en natuureducatie of met lokale of regionale initiatieven;
- bedrijven, zoals agrarische ondernemers, recreatieondernemers of projectontwikkelaars;
- maatschappelijke organisaties, zoals terreinbeherende organisaties of belangenbehartigers: Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, LTO-Noord, de agrarische collectieven, Milieufederatie of de Faunabeheereenheid;
- andere overheden, zoals het Rijk en de Europese Unie, andere provincies, gemeenten, waterschappen, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), de interprovinciale uitvoeringsorganisatie BIJ12, de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord en de recreatieschappen;
- regionale samenwerkingsverbanden, zoals het Groene Hart, Laag Holland, de Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland, de Metropoolregio Amsterdam en onze partners in het Waddengebied.

Al deze partners in het veld is de provincie dankbaar voor hun betrokkenheid, ideeën en kennis. Hun werk heeft een grote betekenis voor de bescherming en ontwikkeling van de biodiversiteit en landschappen in Noord-Holland.

Prioriteiten
De provincie Noord-Holland streeft naar voltooiing van het NNN in 2027, zowel in kwantitatief opzicht (realisatie van de als NNN begrensde hectares), als in kwalitatief opzicht (verbetering van de natuurkwaliteit). Veel biodiversiteitswinst kan geboekt worden door de verbetering van natuur-, milieu- en watercondities, door het tegengaan van verdroging, stikstof- en fosfaatemissies en verbetering van de waterkwaliteit. Daarom stellen wij in 2020 een 'Masterplan Biodiversiteitsherstel' op en zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor bijvoorbeeld het stimuleren van kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeleid, het verminderen van gebruik van bestrijdingsmiddelen en het opstellen van een kennisagenda. In gebieden waar de provincie nog een grote natuuropgave heeft (de Oostelijke Vechtplassen en de veenweidegebieden) werken we met integrale programma's die zich niet enkel richten op natuurrealisatie of –herstel, maar tegelijkertijd op waterkwaliteit, klimaatadaptatie, energietransitie, het tegengaan van bodemdaling, het bieden van recreatieve mogelijkheden, landschapsbescherming, milieubescherming, natuurinclusieve landbouw en economische ontwikkeling.

Omgevingsfactoren
Natuur is dynamisch, (soms) onvoorspelbaar en afhankelijk van vele factoren die buiten de directe provinciale beïnvloedingssfeer liggen, zoals klimatologische omstandigheden, de ontwikkeling van populaties buiten Noord-Holland en sociaaleconomische ontwikkelingen. De provincie probeert bij de ontwikkeling en uitvoering van haar beleid zoveel mogelijk te anticiperen op deze dynamiek en onvoorspelbaarheid. Dit doet de provincie onder andere door, waar mogelijk, een regionale aanpak toe te passen.

Beleidsdoelevaluaties
In het Programma Natuurontwikkeling, dat jaarlijks wordt geactualiseerd, doet de provincie verslag van hetgeen in het voorgaande jaar is gerealiseerd. Zo kan steeds worden beoordeeld of de gekozen aanpak de juiste is, of dat deze dient te worden bijgesteld.

6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden

Toelichting
De provincie Noord-Holland werkt onverminderd voort aan de bescherming en de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in 2027. In deze collegeperiode wil de provincie 3.000 hectare nieuwe NNN realiseren. Dat kan alleen door integrale gebiedsprocessen, samen met onze partners, onder leiding van gebiedsregisseurs. Zij worden uitgerust met een goed gevulde instrumentenkoffer, waarin instrumenten zitten als verwerving, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. De NNN-projecten zijn opgenomen in het Programma Natuurontwikkeling, dat jaarlijks ter besluitvorming aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. De financiering voor projecten in het Programma Natuurontwikkeling is afkomstig uit meerdere dekkingsbronnen, maar de belangrijkste is de Reserve Groen, waarin conform coalitieakkoord de komende jaren extra middelen worden gestort.

Naast deze kwantitatieve doelstelling werkt de provincie aan kwaliteitsverbetering in de bestaande Natura 2000- en NNN-gebieden. In de Natura 2000-gebieden voeren de terreinbeherende organisaties natuurherstelmaatregelen uit, om de instandhoudingsdoelen van

deze gebieden te realiseren. Te denken valt aan baggeren, het verwijderen van de bovengrond, maaien en bomenkap ten gunste van verstuiving in de duinen. De programmering en financiering van deze werkzaamheden loopt ook via het Programma Natuurontwikkeling. Daarnaast voelt de provincie zich verantwoordelijk om de versnippering van natuurgebieden, vaak als gevolg van infrastructurele maatregelen, tegen te gaan. Dit gebeurt door de aanleg van natuurbruggen, faunapassages en natuurvriendelijke oevers, waarbij Noord-Holland samenwerkt met waterschappen, Rijkswaterstaat en ProRail. Ook natuurvriendelijk bermbeheer langs provinciale wegen en oevers draagt hieraan bij.

Nieuwe natuurgebieden zijn belangrijk, maar het beschermen van bestaande natuurgebieden en landschappen is minstens zo belangrijk. Voor de planologische bescherming van het NNN en bijzondere provinciale landschappen vormt de Omgevingsverordening de hoeksteen. In 2019 is een zorgvuldige beschrijving gemaakt van de wezenlijke kenmerken en waarden van verschillende provinciale landschappen. Hiermee zijn ruimtelijke initiatieven beter te beoordelen, ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan en gewenste ontwikkelingen te ondersteunen. De landschapswaarden blijven daarbij altijd het uitgangspunt.

Operationeel doel 6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Realisatie 56.400 NNN in 2027	Hectare	Restantopgave 5.600 (per 01-01-2019)	5.350	4.600*	3.850	3.100	2.350
PAS: Percentage uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen (door TBO ingepland en aanbesteed) (Cumulatief)	Percentage	-	65	86	100	100	100

* In het Coalitieakkoord 2019-2023 is de ambitie bijgesteld van 250 ha/jaar naar 750 ha/jaar. Dit kon niet meer worden meegenomen in een begrotingswijziging 2019. De nieuwe ambitie is daarom vanaf het begrotingsjaar 2020 doorgevoerd in de prestatie-indicator.

6.1.2 Programma Groene Uitweg uitvoeren

Toelichting

Het programma Groene Uitweg versterkt de landschappelijke kwaliteit van de Vechtstreek, in samenhang met de infrastructurele ingrepen aan de rijkswegen A6, A1 en A9. Het programma komt voort uit de wens, die onder andere is verwoord in de Noordvleugelbrief van het Kabinet uit 2006, om het gebied duurzaam open en groen te houden en de recreatieve aantrekkelijkheid ervan te vergroten. In de Noordvleugelbrief zijn zes thema's opgenomen die in aanmerking kwamen voor een rijksbijdrage van € 86,1 miljoen. Deze rijksbijdrage is, tezamen met € 9 miljoen provinciale cofinanciering, gestort in de Reserve Groene Uitweg. De zes thema's zijn: Natuurboulevard IJmeer, waterberging en natuurontwikkeling Horstermeer, recreatieve (vaar)verbindingen, fietspaden en fietsbruggen, Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie en behoud van het weidelandschap. De Groene Uitwegprojecten, hangend onder deze thema's, maken deel uit van het Programma Natuurontwikkeling (PNO), dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Diverse projecten zijn al gerealiseerd.

In 2020 wordt het Rondje Naardermeer - het opheffen van de recreatieve en ecologische barrière die de spoorlijn Weesp-Hilversum in het Naardermeer vormt - definitief afgerond. De voorbereiding van de natuurontwikkeling in de Horstermeerpolder (het maken van een gedragen

inrichtingsplan en een kavelruilplan) is in 2019 gestart en zal in 2020 worden opgeleverd. Daarna worden de ruimtelijke procedures doorlopen en zal de uitvoering ter hand worden genomen. In 2019 is gestart met de voorbereiding van het verleggen van de Mariahoeveweg en de parkeerplaatsen P1 en P2 in de Schootsvelden van Muiden (onder de noemer: "Verder met de Vesting"). In 2020 zal de daadwerkelijke uitvoering van deze projecten plaatsvinden. Ten slotte zal, net als in 2019, ook in 2020 de Uitvoeringsregeling voor het behoud van het weidelandschap worden opengesteld. Dit betekent dat de provincie de mogelijkheid behoudt om subsidies te verlenen aan agrariërs die maatregelen nemen ten behoeve van verduurzaming van hun bedrijfsvoering. Overige wijzigingen in de voortgang van het programma worden meegenomen in de vaststelling en begroting van het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024.

Operationeel doel 6.1.2 Programma Groene Uitweg uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal projecten in voorbereiding	Aantal	-	7	1	0	0	0
Aantal projecten aanbesteed/beschikt	Aantal	-	3	7	1	-	-

6.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren

Toelichting

In december 2017 is door negentien partijen het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen ondertekend, inclusief een uitvoeringsakkoord. Hiermee verbinden de provincies Noord-Holland en Utrecht, gemeenten, het waterschap, het Plassenschap Loosdrecht, recreatieondernemers, beheerders en gebruikers zich aan een meerjarige samenwerking om de Oostelijke Vechtplassen een forse kwaliteitsimpuls te geven. Onder regie van een stuurgroep, onder voorzitterschap van de portefeuillehouder Water, zijn partijen gezamenlijk aan de slag om opgaven voor natuur, water, recreatie, economie en leefomgeving uit te voeren. Hiervoor is ruim € 77 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 51 miljoen door de provincie Noord-Holland.

Het gebiedsakkoord bevat 20 onderwerpen die de komende tien jaar worden opgepakt. Voorbeelden zijn het baggeren van de Loosdrechtse Plassen, de aanleg van recreatieve verbindingen, de ontwikkeling van 800 hectare nieuw NNN, het herstel van legakkers, het verbeteren van de waterkwaliteit en het transformeren van de watersportsector, zodat deze meer inspeelt op actuele trends. Het is dus een bijzonder integraal en ambitieus programma, met aandacht voor veel verschillende thema's die een flinke positieve impact kunnen hebben op de leef- en woonomgeving. De projecten worden geprogrammeerd via het Programma Natuurontwikkeling; langs deze weg wordt ook jaarlijks over de voortgang gerapporteerd.

In 2019 zijn op elk van de thema's uit het programma projecten gestart. Een goed voorbeeld is de grondstrategie en de daaraan gekoppelde acties om gronden beschikbaar te krijgen voor tijdige NNN-realisatie. Vanaf 2020 zal jaarlijks circa 10-15% van het programma worden uitgevoerd, zodat het gehele programma in 2027 is afgerond.

Operationeel doel 6.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Voortgang uitvoering programma (cumulatief)	Percentage	-	10	20	35	45	60

6.1.4 Programma bodemdaling veenweidegebieden uitvoeren

Toelichting

De bodem in het veenweidegebied van grote delen van West- en Noord-Nederland daalt in rap tempo: soms met méér dan 1 centimeter per jaar. Dit is het gevolg van de ontwatering (verdroging) van het veen ten behoeve van agrarische functies. De bodemdaling heeft grote gevolgen voor het veenweidelandschap (dat langzaam maar zeker verdwijnt door de afbraak van de veenlaag), voor de waterhuishouding (die daardoor steeds meer versnippert) en voor het klimaat (aangezien veenafbraak ook leidt tot het vrijkomen van CO2). De provincie zet zich in om, samen met haar partners (waaronder het Rijk), gebiedsgericht, aan de hand van regionale bodemdalingsvisies, de bodemdaling te stoppen of te remmen en waar mogelijk te herstellen. Hierbij leggen we koppelingen met biodiversiteit, waterkwaliteit en verduurzaming van de agrarische sector.

In 2018 is een spoorboekje vastgesteld, waarin de stappen staan die tot en met 2019 worden gezet om te komen tot een Programma Bodemdaling Veenweidegebieden. In het Innovatieprogramma Veen en via het Veenweide Innovatiecentrum in Zegveld wordt onderzoek verricht naar nieuwe vormen van landbouw onder natte omstandigheden en naar peilgestuurde drainagetechnieken. In het natuurgebied Ilperveld wordt met de terreinbeherende organisaties verkend of hier veen-aangroei kan worden bereikt. In 2020 wil de provincie met het Programma Bodemdaling Veenweidegebieden starten. De ‘richtinggevende uitspraken’ en de consultatieronde van oud-minister Veerman leveren daarvoor de bouwstenen aan.

In 2020 gaan we in enkele specifieke gebieden aan de slag: de Burkmeer, de Blijkmeer (beide in Amsterdam-Noord) en Polder Westzaan. De Burkmeer is onderdeel van het project ‘Amsterdam Wetlands’, dat bijdraagt aan het remmen van bodemdaling, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit. Voor de Blijkmeer - tevens potentieel baggerdepot in het kader van de versterking van de Markermeerdijken - wordt uit díe opgave financiering verwacht. Ten slotte wil de provincie in polder Westzaan verbrakking (een Natura2000-opgave) en bodemdaling integraal aanpakken. Bij verbrakking wordt de van oorsprong brakke bodem, die door menselijk ingrijpen in de loop der eeuwen steeds zoeter is geworden, weer zouter gemaakt. Hiermee wordt voorkomen dat unieke flora en fauna die specifiek in dit gebied voorkomt, definitief verdwijnt. Voor dit project is reeds financiering beschikbaar.

Indien dit alles verloopt zoals hier beschreven, dan is in 2020 voor de uitwerking van het Programma Bodemdaling Veenweidegebieden geen separaat budget nodig. In het Programma Bodemdaling zal de provincie een indicator benoemen voor het operationele doel.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.1 Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
6.1.1	Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	21.647	50.617	38.686	40.262	39.780	26.884
6.1.2	Programma Groene Uitweg uitvoeren	6.428	8.868	13.053	7.254	2.385	320
6.1.3	Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren	3.358	2.573	2.522	2.197	2.197	2.197
6.1.4	Programma bodemdaling veenweidegebieden uitvoeren	0	326	148	147	147	147
	Totaal lasten	31.432	62.384	54.409	49.860	44.509	29.548
	Totaal baten	-41.008	-435	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	-9.575	61.949	54.409	49.860	44.509	29.548
	Stortingen						
6.1.1	Resv. Groen	16.933	40.722	23.193	28.163	26.343	24.273
6.1.1	Resv. Kapitaallasten Groen	-9.720	683	0	0	0	0
6.1.2	Resv. Groene Uitweg	314	420	180	180	180	180
6.1.3	Resv. Oostelijke Vechtplassen (OVP)	9.275	16.605	1.460	0	0	0
	Onttrekkingen						
6.1.1	Resv. Groen	-17.388	-64.086	-36.666	-36.787	-36.305	-23.409
6.1.1	Resv. Kapitaallasten Groen	-64	-67	-67	-67	-67	-67
6.1.2	Resv. Groene Uitweg	-1.480	-12.267	-12.817	-7.018	-2.149	-84
6.1.3	Resv. Oostelijke Vechtplassen (OVP)	-999	-10.348	-2.314	-1.990	-1.990	-1.990
	Resultaat	**-12.704**	**33.611**	**27.378**	**32.341**	**30.521**	**28.451**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

6.2 Beheren van de groenstructuur

Onze rol

Noord-Holland kent een groot aantal beheerders van natuur- en recreatiegebieden, landschap en cultuurhistorisch erfgoed: terreinbeherende organisaties, particuliere eigenaren, agrarische ondernemers, recreatieschappen, nationale parken, waterschappen en gemeenten. Zij zorgen voor professioneel, samenhangend beheer, in samenwerking met elkaar en met andere partners. Dit beheer kan vele vormen aannemen. Afhankelijk van de natuurdoelen en maatschappelijke wensen kan het variëren van zeer extensief, gericht op natuurlijke dynamiek, tot zeer intensief, met maatregelen zoals begrazing, beweiding, plaggen, kappen, hooien, maaien

en bejaging. Ook indirect beheer, gericht op het tegengaan van ongewenste externe invloeden zoals water- of bodemverontreiniging, is van groot belang. In beginsel streeft de provincie naar het bevorderen van natuurlijke dynamiek. Hierop wordt een uitzondering gemaakt als openbare veiligheid, zwaarwegende redenen van economisch belang, kwetsbare soortenpopulaties of cultuurhistorische waarden een intensiever beheer vragen.

De provincie is verantwoordelijk voor de sturing op- en medefinanciering van adequaat natuur-, recreatie- en landschapsbeheer. Hieronder wordt verstaan: beheer dat zich richt op het duurzaam, effectief en efficiënt realiseren van de beheerdoelen zoals vastgelegd in het Programma Natuurontwikkeling. Onder een goed natuur- en landschapsbeheer verstaat de provincie ook de uitoefening van de bevoegdheden die de Wet natuurbescherming ons geeft om kwetsbare natuurgebieden en inheemse plant- en diersoorten te beschermen en beheren. Deze taken (vergunning- en ontheffingverlening en handhaving) worden in opdracht van de provincie uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Samenwerkingspartners
Zie de toelichting bij beleidsdoel 6.1.

Prioriteiten
Prioriteit is adequaat beheer van natuur- en recreatiegebieden, landschap en cultuurhistorisch erfgoed – duurzaam, effectief en efficiënt – conform de beheertypen- en ambitiekaart bij het Programma Natuurontwikkeling. De toegekende beheer- en ambitietypen zijn in overeenstemming met het beheer dat nodig is om de doelstellingen van Natura2000 en/of de Kaderrichtlijn Water te realiseren. Een andere prioriteit is een zorgvuldige uitvoering van de bevoegdheden die de Wet natuurbescherming geeft. Tot slot is het streven om de omvang van de tegemoetkomingen in faunaschade, die voor ongeveer 90% wordt veroorzaakt door jaarrond verblijvende ganzen, terug te brengen.

Omgevingsfactoren
Zie de toelichting bij beleidsdoel 6.1.

Beleidsdoelevaluaties
De kwaliteit en het resultaat van het beheer toetst de provincie door certificering van beheerders (waarbij beheerders aan bepaalde eisen moeten voldoen), monitoring van natuurwaarden en gesprekken hierover tussen de provincie en beheerders. De Index Natuur en Landschap, die beschrijft welke typen natuur, agrarische natuur en landschap we in Nederland kennen, wordt periodiek herzien. Deze index vormt de basis voor afspraken tussen provincie en beheerder over beheervoorschriften en de berekende (standaard)kostprijs per beheertype. Ook vindt jaarlijks een analyse plaats van de faunaschade en de populatieontwikkeling van schadeveroorzakende diersoorten.

6.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

Toelichting
De provincies zijn verantwoordelijk voor de sturing op, en medefinanciering van, adequaat natuur- en landschapsbeheer. De provinciale doelen voor het natuur- en landschapsbeheer worden vastgelegd in het Natuurbeheerplan, dat deel uitmaakt van het Programma Natuurontwikkeling. Daarnaast stelt de provincie via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) subsidie beschikbaar voor het beheer. Het gaat dan om natuur- en landschapsbeheer door terreinbeherende organisaties (bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland) en particuliere grondeigenaren én agrarisch natuurbeheer door agrarische ondernemers, verenigd in

vier Noord-Hollandse collectieven. In de begroting is rekening gehouden met de groei van het Natuurnetwerk Nederland zoals geprogrammeerd in het jaarlijks vast te stellen Programma Natuurontwikkeling (PNO). In 2019 en 2020 is en wordt de aandacht voor de kwaliteit van het natuurbeheer en de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen de beheerders en de provincie geïntensiveerd, door middel van een reeks ‘goede gesprekken'. In de periode 2018-2020 worden gebiedsdekkende tellingen verricht in alle gebieden waar weidevogelbeheer plaatsvindt. Dit monitoringproject versterkt de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen beheerders.
Het agrarisch natuurbeheer laat een toename van het beheer voor akkervogels zien. De eerste resultaten zijn positief en de provincie stimuleert kennisuitwisseling en monitoring van akkernatuur.

Stichting Gooise Natuurreservaat (GNR) ontvangt van de provincie een jaarlijkse bijdrage, die 25% van het exploitatietekort van de stichting bedraagt. Daarnaast ontvangt het GNR, zoals alle terreinbeherende organisaties, een SNL-subsidie voor natuur- en landschapsbeheer. Deze exploitatievergoeding en overigens ook het medebesturen in de stichting, vindt de provincie Noord-Holland niet langer passen bij het principe van gelijkberechtiging van de terreinbeherende organisaties. Immers, de provincie verstrekt ook geen exploitatievergoeding aan andere terreinbeherende organisaties en bestuurt ook niet mee in deze organisaties. Daarom is besloten om per 1 januari 2019 uit het GNR te treden en hiervoor een uittreedsom van € 6.501.420 beschikbaar te stellen. Tot op heden is dit bod nog niet geaccepteerd door de overige participanten. De provincie en de gemeente Amsterdam (die eveneens wil uittreden) zijn met de Gooise gemeenten in onderhandeling over de voorwaarden tot uittreding.

Als gevolg van motie 126, aangenomen door Provinciale Staten eind 2017, is medio 2018 een ‘verkenningsjaar’ gestart, waarin de provincie overlegt met de terreinbeherende organisaties, de agrarische collectieven en LTO-Noord over realisatie van het NNN en passende instrumenten. Dit verkenningsjaar richt zich op het bereiken van consensus over de wenselijkheid van nieuwe instrumenten om het NNN te realiseren, zoals ontpachting (een provinciale uitvoeringsregeling is inmiddels in voorbereiding), erfpacht en duurzaam agrarisch natuurbeheer met natuurafspraken.

Operationeel doel 6.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Beheerd areaal natuurbeheer	Hectare	27.600 (2018)	28.200	28.100	28.350	28.600	28.850
Beheerd areaal agrarisch natuurbeheer	Hectare	15.500	15.500	13.500	13.500	13.500	13.500

6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

Toelichting

De recreatiegebieden zijn ongeveer 30 jaar geleden aangelegd, op basis van de recreatiebehoeften van toen. Deze behoeften zijn sindsdien soms veranderd, hetgeen gevolgen kan hebben voor de inrichting en het beheer. Om deze reden willen wij in de komende collegeperiode een nieuwe visie op recreatie en toerisme ontwikkelen. Daarnaast hebben Gedeputeerde Staten in februari 2019 geconstateerd dat de huidige organisatie van het bestuur en beheer van recreatieschappen ongewenst is en aanpassing behoeft. In 2019 zijn wij, in goed overleg met de participanten in de recreatieschappen, gestart met de voorbereidingen de scheiding van beleidsvormings- en beheertaken van recreatieschappen, zoals aangekondigd in het coalitieakkoord. Dit zetten wij in 2020 voort. Uitgangspunt hierbij is een blijvende betrokkenheid van de provincie bij de werkzaamheden van de recreatieschappen.

Wandelen en fietsen zijn goede manieren om de Noord-Hollandse natuur en het landschap te beleven. De provincie levert een jaarlijkse bijdrage aan de organisaties Wandelnet en Fietsplatform en verstrekt subsidie voor het beheer van het Noord-Hollandpad en voor de uitbreiding van het Wandelnetwerk Noord-Holland. De komende jaren verwacht de provincie tot een afronding van het netwerk te komen.

Operationeel doel 6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Beheerd areaal recreatieschappen	Hectare	5.624 (2018)	6.621	5.624	5.624	5.624	5.624
Aantal bezoeken	Aantal	11.224.000	11.244.000	11.244.000	11.244.000	11.244.000	11.244.000

6.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming

Toelichting

De Wet natuurbescherming geeft de provincie Noord-Holland een aantal taken en bevoegdheden, die hierna worden toegelicht.

Natura 2000-gebieden

In Noord-Holland liggen negentien Natura 2000-gebieden. Inmiddels is voor elk van deze gebieden een beheerplan vastgesteld, met uitzondering van het gebied Oostelijke Vechtplassen (dat gebeurt in 2020). Initiatieven in of nabij Natura 2000-gebieden die negatieve gevolgen kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen, zijn alleen toegestaan als hiervoor een vergunning is verleend. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd hiervoor een besluit te nemen. Deze werkzaamheden zijn gemandateerd aan de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Op basis van wetgeving en door de provincie vastgestelde verordeningen en beleidsregels weegt de Omgevingsdienst af of een vergunning kan worden verleend en houdt zij toezicht op naleving van de wet. Het komende jaar zal veel aandacht worden besteed aan de gevolgen van Raad van State-uitspraak waarmee het Programma Aanpak Stikstof als juridisch kader voor vergunningverlening, is vernietigd.

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent de zogenoemde ‘passieve’ en ‘actieve’ soortenbescherming. *Passieve* soortenbescherming behelst het naleven van de Wet natuurbescherming, waarbij bijvoorbeeld een ontheffing nodig is voor het verstoren van vleermuizen bij het renoveren van een gebouw. Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming zijn de provincies ook verantwoordelijk geworden voor *actieve* soortenbescherming: het nemen van maatregelen voor het behoud en herstel van Europees en internationaal beschermde soorten en zogenoemde ‘rode-lijstsoorten’ en hun leefgebied. De provincie treft al maatregelen voor actieve soortenbescherming door haar werkzaamheden in het NNN, Natura 2000-gebieden en het (agrarisch) natuurbeheer. Gelet op de nieuwe taak die de Wet natuurbescherming geeft, verkent de provincie samen met haar partners op welke wijze zij deze hier nog een extra impuls aan kan geven. Dit zal in het Programma Natuurontwikkeling 2020-2023 worden toegelicht. Daarnaast stelt de provincie voor de jaren 2020 en 2021 middelen beschikbaar om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen.

Invasieve exoten

Sinds augustus 2016 is een Europees verbod van kracht op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal uitheemse planten en dieren: zogenoemde invasieve exoten. De soorten die door de Europese Commissie op de Unielijst zijn geplaatst, vormen een bedreiging voor andere

(inheemse) soorten en kunnen daardoor schadelijk zijn voor de biodiversiteit. Op grond van de Wet natuurbescherming heeft het Rijk in maart 2018 de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de meeste invasieve exoten gedecentraliseerd naar de provincies. In het Programma Natuurontwikkeling 2020-2023 lichten wij toe hoe wij deze bestrijding vormgeven.

Faunabeheer
De Wet natuurbescherming verbiedt het doden of verstoren van beschermde dieren. Tegelijkertijd kunnen deze beschermde dieren soms problemen veroorzaken. De provincie kan dan een vrijstelling of ontheffing verlenen op dit verbod. Hierbij wordt steeds een balans gezocht tussen de instandhouding van een populatie en bescherming van de intrinsieke waarde van dieren enerzijds, en maatschappelijke belangen zoals volksgezondheid, openbare veiligheid en het tegengaan van belangrijke schade aan gewassen of flora en fauna, anderzijds. Deze werkzaamheden zij gemandateerd aan de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Basis hiervoor zijn verordeningen en beleidsregels die door de provincie zijn vastgesteld. Het faunabeheer wordt uitgevoerd door de partijen die zijn verenigd in de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland. Het faunabeheer gebeurt voor de meeste soorten op basis van een faunabeheerplan dat door Gedeputeerde Staten wordt goedgekeurd.

In Noord-Holland is de problematiek rond de grote populatie ganzen urgent. Ganzen horen bij het Noord-Hollandse landschap, maar de huidige populatie – met name jaarrond verblijvende ganzen – veroorzaakt veel schade aan agrarische gewassen en kan een gevaar vormen voor de vliegveiligheid. Het beleid van de provincie richt zich zowel op preventieve maatregelen, zoals nestbehandeling, het toepassen van verjagende middelen en het zoeken naar innovatieve oplossingen om schade tegen te gaan, maar ook op populatiebeheer door afschot en vangacties. De basis hiervoor ligt in het door de Faunabeheereenheid opgestelde, en door de provincie goedgekeurde Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland en het Ganzenbeheerplan omgeving Schiphol.

Operationeel doel 6.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Percentage tijdig verleende besluiten Wnb (binnen wettelijke termijn)	Percentage	-	≥ 92	≥ 92	≥ 92	≥ 92	≥ 92
Aantal controles Handhaving Uitvoeringsprogramma (HUP)	Aantal	1.200 (2018)	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200

6.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren

Toelichting
Agrarische ondernemers zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor het voorkomen van schade door dieren aan hun gewassen, door verjaging of bestrijding. Echter, wanneer de overheid hen hierbij beperkingen oplegt, bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van bescherming van wilde dieren, is de provincie op grond van de Wet natuurbescherming verantwoordelijk voor het uitkeren van een redelijke tegemoetkoming, die proportioneel is aan de opgelegde beperkingen. Door de sterke groei van de ganzenpopulatie is de financiële omvang van deze tegemoetkomingen gestegen van € 1,5 miljoen in 2007 naar € 7,1 miljoen in 2018. Hiermee is Noord-Holland, samen met de provincie Friesland, 'koploper'. De tegemoetkoming wordt, in mandaat, uitgekeerd door BIJ12-Faunafonds. Daarnaast financiert de provincie, samen met de andere provincies, de apparaatskosten van BIJ12-Faunafonds.

In Noord-Holland is ongeveer 90% van de tegemoetkomingen het gevolg van vraatschade door jaarrond verblijvende ganzen. Ganzen horen bij het Noord-Hollandse landschap. De omvang van de schade die zij veroorzaken is echter te groot geworden. Daarom wil de provincie Noord-Holland meer prikkels aanbrengen om ganzen snel en doelgericht te verjagen. Eén van deze prikkels is het verhogen van het eigen risico bij faunaschade van agrarische ondernemers van 5 procent naar 20 procent met ingang van het begrotingsjaar 2020. Zo verwachten wij de omvang van de tegemoetkomingen met circa € 2 miljoen te kunnen verlagen. Deze maatregel sluit aan bij een recent advies van de Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF) – die bestaat uit vertegenwoordigers namens de landbouw, jacht, natuur, wetenschap en dierenwelzijn.

Operationeel doel 6.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Tegemoetkomingen faunaschade	Bedrag	92.469	8.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.2 Beheren van de groenstructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
6.2.1	NNN en agrarische natuur beheren	14.186	19.060	18.810	18.827	19.969	21.537
6.2.2	Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren	7.067	6.916	7.142	7.106	7.044	7.127
6.2.3	Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming	446	1.951	1.998	1.994	1.893	1.893
6.2.4	Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren	7.526	8.918	6.176	6.175	6.175	6.175
	Totaal lasten	29.225	36.845	34.126	34.102	35.081	36.732
	Totaal baten	-437	-375	-375	-375	0	0
	Saldo van baten en lasten	28.788	36.470	33.751	33.727	35.081	36.732
	Stortingen						
6.2.3	Resv. Landschap	0	0	250	2.500	3.500	4.000
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**28.788**	**36.470**	**34.001**	**36.227**	**38.581**	**40.732**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

6.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Onze rol

Biodiversiteit beschermen en bevorderen vraagt méér dan het beschermen en afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het NNN beslaat immers slechts 20 procent van het provinciaal grondgebied. Buiten het NNN liggen gebieden met andere functies, zoals landbouw, water, infrastructuur en stedelijk gebied. Ook hier staan natuur- en landschapswaarden onder grote druk. De provincie Noord-Holland bevordert daarom dat natuur ook hier een plaats krijgt door functiecombinaties te stimuleren: natuur en water, natuur en landbouw, natuur en infrastructuur, natuur en stedelijk gebied en natuur en economie. Zowel de natuur als deze andere functies kunnen daar baat bij hebben. Te denken valt aan dijkversterking met natuurlijke vooroevers, natuurvriendelijke bermen en oevers van (vaar)wegen, groene dorpen en steden met koele plekken en ruimte voor waterberging, (tijdelijke) natuur op bedrijventerreinen en duurzame, natuurinclusieve landbouw met een gezonde bodembiodiversiteit en natuurlijke plaagbestrijding.

Van natuur en landschap kan men genieten door het te zien, horen, beleven en zich erover te verwonderen. Veel mensen worden geraakt door het bijzondere natuurschoon of de weidse uitzichten die Noord-Holland rijk is en die vrijwel allemaal toegankelijk zijn voor bezoekers. Het is dan ook logisch dat de betrokkenheid van bewoners bij hun groene leefomgeving vaak groot is. Voor sommigen vormt dit de motivatie om zich in te zetten als vrijwilliger of als beroepskracht in het natuurbeheer of de natuur- en milieueducatie. Via het programma ‘Betrekken bij Groen’ ondersteunt de provincie hen.

In verschillende samenwerkingsverbanden werken wij met onze partners aan de bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap. Voorbeelden hiervan zijn het Waddengebied en het Waddenfonds, het Groene Hart, Laag Holland en de Nationale Parken.

Samenwerkingspartners

Zie de toelichting bij beleidsdoel 6.1.

Prioriteiten

In 2015 ging de aanpak Groen Kapitaal van start met de ondertekening van een convenant, waarin vijf initiatiefnemers de provincie opriepen zich in te zetten voor meer biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. Inmiddels hebben vijftien partners zich bij Groen Kapitaal aangesloten en is de pioniersfase voorbij. Het besef dat een gezonde leefomgeving begint met een vitaal ecosysteem wordt steeds meer gemeengoed. Het netwerk van initiatiefnemers wordt dan ook steeds groter. Dit is goed nieuws, want een groot en sterk netwerk leidt tot goede projecten. Dit wordt onverminderd voortgezet.

Het programma ‘Betrekken bij Groen’ bestaat al langer en blijft succesvol om vrijwilligers in natuurbeheer en natuur- en milieueducatie te ondersteunen. Prioriteit ligt bij het bijsturen en stabiliseren van het dalend aantal vrijwilligers, waarbij de betrokkenheid van jongeren extra aandacht vraagt. Hiervoor heeft de provincie extra middelen beschikbaar gesteld.

Eind 2019 is gestart met een midterm review van het Investeringskader Waddengebied (IKW) 2016-2026. Deze review richt zich op het vaststellen van de voortgang in de eerste fase van het

IKW en eventueel bijsturen voor de tweede periode. In de eerste periode zijn diverse initiatieven vanuit Noord-Holland ondersteund, die tot uitvoering komen in de tweede periode. Hierover worden afspraken gemaakt met partners in de twee andere Waddenprovincies.

Omgevingsfactoren
Zie de toelichting bij beleidsdoel 6.1.

Beleidsdoelevaluaties
Conform het door Provinciale Staten vastgestelde Evaluatiekader subsidies worden verstrekte subsidies periodiek geëvalueerd. In 2019 is het programma Betrekken bij Groen positief geëvalueerd. Daarnaast monitoren wij het aantal 'groene vrijwilligers' en het aantal betrokkenen bij evenementen die de provincie organiseert. Via het online netwerkplatform groenkapitaal.nl delen wij de effecten van initiatieven die de biodiversiteit stimuleren. Het Waddenfonds rapporteert over de projecten die worden uitgevoerd vanwege het Investeringskader Waddengebied.

6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

Toelichting
Biodiversiteit beschermen en bevorderen vraagt méér dan het beschermen en afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ook buiten het NNN zijn immers natuurwaarden te vinden en zijn mensen betrokken bij bescherming en ontwikkeling van hun groene leefomgeving. Via de Aanpak Groen Kapitaal wil de provincie een beweging op gang brengen waarin natuurcombinaties de normaalste zaak van de wereld zijn. Natuur wordt daarin als vanzelfsprekend meegenomen bij agrarische bedrijfsvoering en bij de aanleg van wegen, sloten, dijken, woonwijken en bedrijventerreinen. Niet alleen omdat het goed is voor de natuur, maar omdat ook wij profiteren van de ecosysteemdiensten die de natuur te bieden heeft. Hierbij maakt de provincie dankbaar gebruik van alle energie en initiatieven die bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden hebben. Waar mogelijk helpen we deze initiatieven verder door hen een podium te bieden, waardering te uiten, kennis te delen en financiële steun te bieden. In het in 2017 verschenen rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving, "Een lerende evaluatie", wordt ook gewezen op het belang van dergelijke 'initiatieven van onderop'.

In 2018 hebben wij een online netwerkplatform opgezet: groenkapitaal.nl. Hier kunnen partijen ideeën aandragen voor natuur- en innovatieprojecten en op zoek gaan naar anderen die hieraan willen bijdragen. Daarnaast delen we hier via blogs kennis en inspiratie en is er een toolbox voor gemeenten toegevoegd. Tegelijk is de provincie via sociale media actief op Twitter, LinkedIn, Facebook en Instagram, met steeds meer volgers en bereik. Het aantal volgers op Twitter is een indicator voor dit doel, omdat dit medium het langst wordt gebruikt. Activiteiten zoals kenniscafés, labs en regelmatig een congres versterken de samenwerking en kennisdeling. De provincie breidt het netwerk van initiatiefnemers steeds verder uit, vanuit de gedachte dat een groot en sterk netwerk leidt tot goede en vernieuwende initiatieven en verspreiding, verbreding en verdieping van bestaande initiatieven. Mooie voorbeelden hiervan zijn 'Tiny Forest' en het eigen project 'Grass2Grit'.

Groene vrijwilligers leveren een enorme bijdrage aan het beheer, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Het programma 'Betrekken bij Groen' bestaat al langer en blijft succesvol om vrijwilligers in natuurbeheer en natuur- en milieueducatie ('tellers', 'vertellers' en 'herstellers') te ondersteunen. Ook in landelijk opzicht geldt 'Betrekken bij Groen' als een goed voorbeeld voor vrijwilligersondersteuning. Dit programma wordt uitgevoerd door de Noord-Hollandse

natuurorganisaties. Zij stellen materiaal, educatie en organisatie beschikbaar en organiseren jaarlijks een Dialoogdag, waar vrijwilligers met elkaar en met de provincie in gesprek treden. Het aantal vrijwilligers daalt echter als gevolg van vergrijzing. Jongeren willen zich minder langdurig binden aan vrijwilligerswerk. Daarom richt het programma Betrekken bij Groen zich sinds 2018 op flexibeler vormen van vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld rondom evenementen, om deze doelgroep te bereiken. Het doel is om het aantal vrijwilligers stabiel te houden. Om die reden intensiveert de provincie Noord-Holland haar ondersteuning voor 'Betrekken bij Groen', onder andere door meer ruimte te bieden voor groene burgerinitiatieven.

Operationeel doel 6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Twitter-volgers Groen Kapitaal	Aantal	250 (2017)	1.000	2.000	3.000	4.000	5.000
Aantal vrijwilligers	Aantal	13.500 (2017)	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500

6.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

Toelichting

In één gebied komen vaak meerdere maatschappelijke opgaven samen, waardoor regionale samenwerking tussen verschillende partners van belang is. Deze regionale samenwerking vindt onder andere plaats in het Groene Hart, binnen Laag Holland, in de Nationale Parken en in de Metropoolregio Amsterdam. Voor de samenwerking in deze gebieden stelt de provincie een bijdrage beschikbaar.

Het Groene Hart is een uitgestrekt cultuurlandschap tussen de stedelijke centra van de Randstad. Zeventig procent van het gebied bestaat uit strokenverkaveling die typerend is voor veenweidegebieden en die sinds 1900 nauwelijks is veranderd. Binnen de stuurgroep Groene Hart richt de provincie Noord-Holland zich, samen met de provincies Utrecht en Zuid-Holland, op recreatie, promotie en het tegengaan van bodemdaling. In 2019 hebben de PARK's van de drie Groene-Hartprovincies advies uitgebracht over de grootschalige veranderingen in het landschap die verwacht worden als gevolg van klimaatverandering, bodemdaling en energietransitie.

Laag Holland is een bijzonder landschap met zijn cultuurhistorische dorpen, lintbebouwing en hoge natuurwaarden. Het is een gebied waar de ontstaansgeschiedenis van het landschap met zijn veengebieden en droogmakerijen nog goed te zien en te beleven is. De gebiedscommissie Laag Holland, waarin gemeenten, waterschap, terreinbeherende en agrarische organisaties zijn vertegenwoordigd, adviseert de provincie over beleidsmatige onderwerpen in het groenblauwe domein. Uiterlijk eind 2019 neemt de provincie een besluit over de bestuurlijke aansturing van het bodemdalingsvraagstuk in relatie tot de gebiedscommissie Laag Holland.

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) kent grote uitdagingen én kansen voor het landschap, als gevolg van ruimtelijk-economische transities die zich voltrekken: verstedelijking, de energietransitie, klimaatadaptatie, intensivering van de landbouw en de groeiende vrijetijdseconomie. Het landschap draagt op vele manieren bij aan het vestigingsklimaat en de kwaliteit van de leefomgeving. Het biedt ruimte aan bijzondere natuurwaarden, voedselproductie, ontspanning en sport, waterberging, herbergt een schat aan cultuurhistorische waarden en geeft daarmee identiteit aan gebieden. De provincie heeft de regie genomen om binnen de MRA met gemeenten en maatschappelijke organisaties samen te werken aan deze integrale opgave. Het in

het coalitieakkoord aangekondigde Landschapsfonds kan een belangrijke rol spelen bij de landschappelijke beschermen en ontwikkeling van de metropoolregio.

De Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland vormen een visitekaartje van de Noord-Hollandse natuurgebieden en richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. De provincie beschouwt de Nationale Parken als een waardevol instrument om bewoners en bezoekers van Noord-Holland te betrekken bij hun groene leefomgeving.

Operationeel doel 6.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Advisering door de gebiedscommissie Laag Holland (aantal adviezen aan GS)	Aantal	-	7	-	-	-	-

6.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

Toelichting

De Waddenzee is het grootste Nederlandse Natura 2000-gebied. Dat vraagt om een zorgvuldige bescherming en ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden. Tegelijkertijd is het belangrijk dat het Waddengebied een vitaal gebied blijft, met voldoende economische kansen voor de mensen die er wonen, werken en ontspannen. De provincie streeft daarom naar een goede balans tussen ecologische en duurzame economische ontwikkelingen in het Waddengebied. Dit doet de provincie niet alleen, maar samen met een groot aantal partners zoals het Rijk, de Waddenprovincies Fryslân en Groningen, de waterschappen, gemeenten en de nog te vormen beheerautoriteit en beheerorganisaties zoals Rijkswaterstaat en natuurbeherende organisaties. Zo wordt met hen gewerkt aan het Programma ‘Naar een rijke Waddenzee’, aan onderzoek en vergunningverlening voor activiteiten die de gehele Waddenzee betreffen, en aan de totstandkoming van een gebiedsagenda van het Rijk voor de Wadden. Om het ‘Programma naar een Rijke Waddenzee’ (PRW) te kunnen continueren zijn in de Kaderbrief extra middelen beschikbaar gesteld. Ook zijn daarin extra middelen opgenomen voor ophoging van het reguliere budget regionale samenwerking en voor proceskosten voor het Investeringskader Waddengebied (zie verder hieronder). Voor 2020 gaat het om een bedrag van € 350.000.

Samen met de provincies Fryslân en Groningen is Noord-Holland sinds 2012 verantwoordelijk voor het Waddenfonds. Het Waddenfonds verleent subsidies aan projecten, die passen binnen de hoofddoelen van het fonds, namelijk natuurontwikkeling en duurzame economische ontwikkeling. Om de meerjarige ambities van de drie Waddenprovincies te kunnen realiseren hebben Provinciale Staten eind 2016 het Investeringskader Waddengebied (IKW) vastgesteld met daarin zes majeure opgaven: de natuurontwikkeling in de Waddenzee; havenontwikkeling en natuurverbetering; het versterken en vermarkten van de Waddenzee als werelderfgoed; vitale kust en Afsluitdijk; Eems-Dollardgebied in balans en energietransitie (‘eilanden op eigen kracht’). Een groot deel van de benodigde financiering voor deze opgaven komt uit het Waddenfonds. Aanvullend hierop cofinanciert de provincie kansrijke projecten via de Reserve Cofinanciering Waddenzee. Om dit mogelijk te maken zijn hiervoor via de Kaderbrief extra middelen beschikbaar gesteld. Voor 2020 gaat het om een bedrag van € 5.000.000. Ten slotte subsidieert het Waddenfonds ook projecten die niet onder de zes majeure opgaven vallen. Ook voor deze projecten stelt de provincie cofinanciering beschikbaar.

Operationeel doel 6.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Cofinanciering Waddenfondsprojecten	Aantal	10 (2018)	5	5	5	5	5

Budgettabel (x € 1.000)

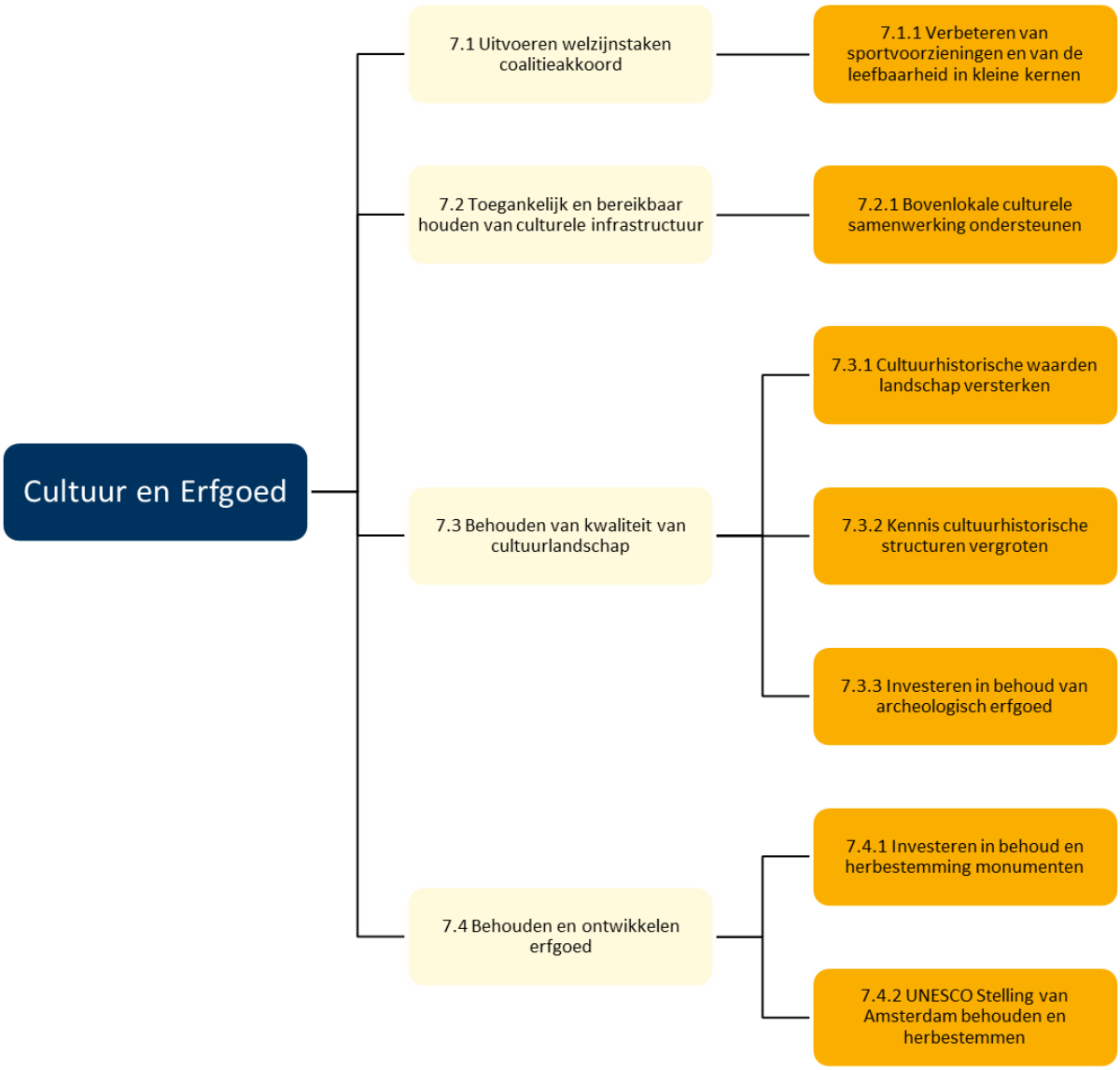
Beleidsdoel 6.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
6.3.1	Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren	1.038	1.070	1.176	1.175	1.174	1.174
6.3.2	Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen	2.539	1.106	901	900	899	899
6.3.3	Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven	1.476	4.575	837	684	684	684
	Totaal lasten	5.053	6.751	2.914	2.759	2.757	2.757
	Totaal baten	-66	-393	-183	-183	-183	-183
	Saldo van baten en lasten	4.988	6.358	2.731	2.576	2.574	2.574
	Stortingen						
6.3.3	Resv. cofinanciering Waddenzee	911	951	5.000	5.000	5.000	2.000
	Onttrekkingen						
6.3.3	Resv. cofinanciering Waddenzee	-1.476	-3.750	0	0	0	0
	Resultaat	**4.422**	**3.559**	**7.731**	**7.576**	**7.574**	**4.574**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 7 Cultuur en Erfgoed

Doelenboom

Maatschappelijk doel

De molens, de stolpen, de droogmakerijen, maar ook de West-Friese Omringdijk, de Stelling van Amsterdam en de talloze archeologische vindplaatsen: de rijke geschiedenis van Noord-Holland heeft een uniek landschap opgeleverd met een groot aantal kenmerkende structuren en objecten. Die culturele rijkdom is dus iets om te koesteren. En daarin speelt de provincie Noord-Holland een belangrijke rol. De provincie wil dat de kenmerkende (cultuur)kwaliteiten hét uitgangspunt zijn voor de verdere ontwikkeling van de provincie Noord-Holland en ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen met behoud van het goede.

Wettelijk beleidskader

- Erfgoedwet
- Wet kenbaarheidpubliekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

- Wet op de archeologische monumentenzorg
- Wet op de ruimtelijke ordening
- Wet op het specifiek cultuurbeleid
- Modernisering Monumentenzorg
- Beleidsbrief “Erfgoed telt”
- Bibliotheekwet
- Regioprofiel MRA 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed"
- (cultuur als onderdeel van de "Ruimtelijk Economische Actieagenda 2016-2020")

Provinciaal beleidskader

- Erfgoedverordening Noord-Holland 2017
- Beleidskader "Cultuur in Ontwikkeling" 2017-2020
- Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam-Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
7.1	Uitvoeren van welzijnstaken	260	0	260	0	0	260
7.2	Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur	3.518	0	3.518	0	0	3.518
7.3	Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap	3.585	30	3.555	0	0	3.555
7.4	Behouden en ontwikkelen erfgoed	9.088	0	9.088	7.449	6.751	8.390
	Totaal	**16.451**	**30**	**16.421**	**7.449**	**6.751**	**15.723**

Beleidsindicatoren

Culturele infrastructuur en monumentenzorg

Restauratievolume: % Rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis), weergegeven naar de staat van het casco	**Goed**	**Redelijk**	**Matig**	**Slecht**
Noord-Holland (peildatum 2018)	28%	48%	19%	5%
Nederland (peildatum 2018)	41%	42%	14%	4%

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

Toelichting

Het restauratievolume van Rijksmonumenten zonder woonfunctie in Noord-Holland neemt jaarlijks af. In 2014 was 28% van het bestand in matige en slechte staat en 72% in redelijke en goede staat. Begin 2018 (in begroting opgenomen meting) was 24 % van het bestand in matige en slechte staat en 76% in redelijk en goede staat. De jongste meting van eind 2018 begin 2019 geeft een verhouding van 18% matig en slecht en 82% redelijk tot goed. Ondanks het kleiner worden hiervan blijft er een verschil in percentages met andere provincies. Oorzaak is vooralsnog het relatief grote aantal historische verdedigingswerken in onze provincie,waarvan de restauratie grote kosten met zich meebrengt zonder dat hier mogelijkheden tot continuerend gebruik of herbestemming tegenover staan.

7.1 Uitvoeren van welzijnstaken

Uit de breedte van welzijnstaken die provincies kunnen uitvoeren, kiest de provincie voor een duidelijke bijdrage aan leefbaarheid en de verduurzaming van bestaande netwerken.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

7.1.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen

Toelichting

De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Dat doet de provincie door het zelfinitiatief van gemeenschappen te stimuleren via een subsidie aan Dorpswerk Noord-Holland. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang. Sporten ziet de provincie ook als een belangrijk middel om samenhang in een gemeenschap te versterken. In vrijheid en zonder discriminatie sporten is belangrijk. Het gaat om sporten met elkaar en in acceptatie ongeacht persoonlijke voorkeuren. Ook vindt de provincie het belangrijk dat sportaccommodaties verduurzamen, zodat zij op termijn besparingen kunnen inboeken wat de toekomstbestendigheid weer versterkt. Om te voorkomen dat iedereen het wiel zelf moet uitvinden, zet de provincie in op kennisdeling. Sportservice zou hier een rol in kunnen spelen, bijvoorbeeld via een provinciale subsidie

7.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur

Het in stand houden van culturele voorzieningen is primair een taak van gemeenten. Het gaat hier om bijvoorbeeld musea, bibliotheken, theaters, centra voor de kunsten, muziekscholen etc. Door bezuinigingen zijn vooral gemeenten in het landelijk gebied niet in staat alle (lokale) culturele voorzieningen overeind te houden. Het verdwijnen van deze voorzieningen heeft effect op de leefbaarheid van het gebied, al is het belang van lokale aanwezigheid vaak beperkter dan gedacht. Het effect van culturele voorzieningen op de leefbaarheid en toeristische en recreatieve aantrekkingskracht van een regio is voornamelijk afhankelijk van de bereikbaarheid en toegankelijkheid. De kwaliteit, de kwantiteit en de nabijheid van voorzieningen spelen een minder grote rol. Dit vraagt om een andere benadering van de culturele infrastructuur, waarbij de bereikbaarheid en toegankelijkheid van kwalitatief hoogwaardige culturele voorzieningen centraal staan. Dit betekent dat culturele infrastructuur een regionale opgave is met een belangrijke tweedelijnstaak voor de provincie als partner en bemiddelaar.

Onze rol
Gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan inbreng van kennis en procesbegeleiding om regionale afstemming te bevorderen. De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken van gemeenten om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen.

Samenwerkingspartners
Belangrijke partners bij dit beleidsdoel zijn, naast gemeenten, ProBiblio en Plein C.

Prioriteiten
Ten aanzien van culturele infrastructuur zet de provincie in op de volgende activiteiten:

- Ontwikkelen van kennis en netwerk culturele infrastructuur;
- Stimuleren van en participeren in regionale cultuurnetwerken;
- Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk;
- Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs door middel van matching van het programma cultuureducatie met kwaliteit met gemeenten en OCW.

Omgevingsfactoren
De ontwikkeling van regioprofielen voor cultuur en culturele voorzieningen door het samenwerkingsverband Kunst, Cultuur en Erfgoed Metropoolregio Amsterdam heeft geleid tot het Regioprofiel MRA 2019-2024 “Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed”. Dit programma is ingediend bij het Ministerie van OCW.
In Noord-Holland Noord werken de drie deelregio’s met financiële steun van de provincie gezamenlijk aan een regionale visie op cultuur.
In juni 2019 is de kamerbrief van de minister van OCW over het nieuwe cultuurstelsel met aandacht voor de rol en positie van de stedelijke regio gepubliceerd**.** Aan de provincies is meer matching met rijksbeleid en fondsen gevraagd, zoals deelname aan de vervolgregeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024, een nieuw Programmafonds stedelijke regio’s en nieuwe matchingsregeling cultuurparticipatie waarbij de focus ligt op zorg met cultuur als middel.

Beleidsdoelevaluaties
Culturele infrastructuur maakt samen met de andere beleidsdoelen op erfgoedgebied onderdeel uit van het Beleidskader “Cultuur in ontwikkeling 2017-2020”. Het Beleidskader “Cultuur in ontwikkeling 2017-2020” wordt medio 2020 geëvalueerd.

7.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

Toelichting
Regionale samenwerking
De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken van gemeenten om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen. Gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan inbreng van kennis en procesbegeleiding om regionale afstemming te bevorderen. Hiervoor is de Uitvoeringsregeling stimulering regionale samenwerking culturele infrastructuur gemeenten en culturele instellingen ontwikkeld.
Noord-Holland bestaat uit acht deelregio’s. Per deelregio verschilt de uitvoering, omvang en mate van afstemming. In 2019 zijn de drie noordelijke regio’s verder gaan samenwerken en vormen de regio Noord-Holland Noord. In het zuidelijke deel van de provincie werken de vijf deelregio’s samen in de MRA regio.
De provincie participeert in het samenwerkingsverband van de MRA. Cultuur wordt binnen het

hoofdstuk “De leefkwaliteit verbeteren” van de Ruimtelijk-economische Actie-agenda 2016-2020 als belangrijk thema benoemd en daarmee verbonden aan andere thema’s binnen de samenwerking zoals economie en landschap. In de MRA werkgroep Kunst, Cultuur en Erfgoed werkt de provincie samen met 32 gemeenten, de vervoerregio en de provincie Flevoland aan een betere spreiding en bereikbaarheid van culturele infrastructuur in de MRA. Deze samenwerking heeft in 2019 geleid tot het Regioprofiel MRA 2019-2024 “Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed”. De provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam zijn bestuurlijk trekker van het Regioprofiel MRA. Het Regioprofiel bevat 5 programmalijnen. De provincie Noord-Holland is tevens bestuurlijk trekker van de programmalijnen Samenwerking en Erfgoed. Deze programmalijnen passen binnen de kerntaken van de provincie, namelijk het stimuleren van regionale samenwerking en cultureel erfgoed, én geven invulling aan de provinciale rol van partner en bemiddelaar.
In 2020 wordt een vervolg gegeven aan de uitvoering van acties, die behoren bij de programmalijn Samenwerking.

ProBiblio
ProBiblio is de provinciale ondersteuningsinstelling (POI) voor bibliotheken en voert de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel uit. Najaar 2019 is de nieuwe uitvoeringsagenda bibliotheekinnovatie verschenen. De provincie ziet de bibliotheekfunctie als belangrijk onderdeel van de culturele infrastructuur en richt haar activiteiten daarom vooral op het regionaal bereikbaar, toegankelijk en relevant houden van de bibliotheek. De provincie verstrekt een subsidie aan ProBiblio voor de uitvoering van deze taak. In het Coalitieakkoord wordt de waarde van bibliotheken onderkend en de bijdrage aan Probiblio verhoogd zodat meer aangesloten kan worden bij de landelijke innovatieagenda.

Cultuureducatie
Binnen het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2017-2020 wordt ingezet op een verdere verdieping van hetgeen in de periode 2013-2016 is gerealiseerd op het gebied van cultuuronderwijs in het primair onderwijs en het vergroten van het aantal deelnemende scholen. Cultuureducatie in het basisonderwijs is een doorlopende beleidslijn, die de provincie ziet als aanvulling op hetgeen het Rijk en de gemeenten als verantwoordelijkheid hebben. Daarom stelt de provincie aanvullende middelen beschikbaar, zodat het programma op 200 scholen in 32 deelnemende gemeenten gerealiseerd kan worden. De provincie geeft aan Plein C subsidie om deze taak uit te voeren. In het Coalitieakkoord “Duurzaam doorpakken” is besloten cofinanciering beschikbaar te stellen voor het vervolg van het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2021-2024. Hierin wordt samengewerkt met het Rijk.

Operationeel doel 7.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Regionale samenwerking gemeenten (aantal gemeenten dat samenwerkt)	Aantal	21 (2018)	24	30	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
7.2.1	Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen	2.753	3.042	3.518	3.966	3.965	3.965
	Totaal lasten	2.753	3.042	3.518	3.966	3.965	3.965
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	2.753	3.042	3.518	3.966	3.965	3.965
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**2.753**	**3.042**	**3.518**	**3.966**	**3.965**	**3.965**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

7.3 Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap

Noord-Holland kent een gevarieerd cultuurlandschap met boven- en ondergronds erfgoed(archeologie). Het cultuurlandschap vertegenwoordigt een belangrijke ruimtelijk kwalitatieve waarde en daarmee een economische, maatschappelijke en culturele waarde. Het beleid van de provincie voor het behoud van de kwaliteit van het cultuurlandschap is vastgelegd in het beleidskader 'Cultuur in ontwikkeling - cultuurbeleid 2017-2020'.
Specifiek voor het behoud van erfgoed in dit cultuurlandschap is de Omgevingsverordening (Hoofdstuk Monumenten en Bijzonder Provinciaal Landschap) en het Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam – Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017- 2020 vastgesteld.
Om bij ontwikkelingen de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen zet de provincie in op het delen van kennis over de wettelijke kaders en inspireert zij haar partners hoe ontwikkelingen het beste vorm gegeven kunnen worden met behoud van cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Dit doet de provincie door het uitdragen van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, het organiseren van bijeenkomsten, met handleidingen en adviezen. De ruimtelijke kwaliteit is gewaarborgd in de Omgevingsverordening. Hiermee zijn kaders opgesteld om vanuit cultuurhistorische en landschappelijke waarden sturing te kunnen geven aan ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie heeft het erfgoed in het cultuurlandschap thematisch gebundeld in de zogenoemde structuurdragers van provinciaal belang. Dit zijn cultuurhistorische structuren: de historische dijkstructuren, de militaire verdedigingswerken, het industrieel erfgoed, het religieus erfgoed, het agrarisch erfgoed, de landgoederen en buitenplaatsen en de zogenoemde stolpenlinten.

Provinciale rol
De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud door ontwikkeling van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. Denk aan het opstellen van wettelijke kaders, maar ook aan directe investeringen in het behoud en de benutting van monumenten en landschap. Daarnaast koppelt de provincie structuurdragers aan (provinciale) gebiedsopgaven. Dit beoogt kwaliteit te verbeteren en te leiden tot hoger maatschappelijk en economisch rendement. Daarnaast is de provincie eigenaar van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot.

Samenwerkingspartners
Om onze beleidsdoelen te behalen werken wij samen met het Rijk, gemeenten, waterschappen, monumentenorganisaties, natuurbeheerders, (landschap)ontwerpers, eigenaren en initiatiefnemers.

Prioriteiten
Naast het behoud van het provinciale cultuurlandschap en de provinciale zorgplicht ten aanzien van de archeologische collectie heeft de provincie voor de komende jaren de volgende prioriteiten:

1. De Omgevingsvisie en -verordening vragen andere samenwerkingsvormen. In de komende jaren zullen de provinciale instrumenten omgevormd worden tot gebieds- en ontwikkelingsgerichte instrumenten ter ondersteuning van de partners;
2. Door middel van maatwerk wil de provincie gebiedsgericht een bijdrage leveren aan het versterken en benutten van de provinciale cultuurhistorische structuurdragers en het landschap;
3. De publieksfunctie van het archeologisch depot wil de provincie blijven versterken, zodat archeologie en ander erfgoed nog toegankelijker wordt gemaakt voor een breed publiek.

Omgevingsfactoren
Noord-Holland kent een aantal grote opgaven zoals woning- en mobiliteitsbehoefte, energietransitie en verduurzaming in de landbouw, die van invloed zijn op het cultuurlandschap. De provincie wil niet belemmerend zijn in deze ontwikkelingen, maar er wel voor zorgen dat de kwaliteit van het cultuurlandschap bewaard blijft. Dit betekent dat er soms keuzes gemaakt moeten worden.
Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de ruimtelijke bescherming van archeologische waarden en wettelijk is vastgelegd dat bij ruimtelijke ingrepen de verstoorder verantwoordelijk is voor zorgvuldig archeologisch onderzoek en eventuele opgravingen. Daar waar wij als provincie eigenaar zijn van de vondsten houden wij toezicht op deze activiteiten, maar is de provincie grotendeels afhankelijk van gemeenten als het gaat om het zorgvuldig en tijdig uitvoeren van onderzoek en opgravingen.

Beleidsdoelevaluaties
Het Beleidskader “Cultuur in ontwikkeling 2017-2020” zal medio 2020 worden geëvalueerd.

7.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken

Toelichting
In 2018 is de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie geactualiseerd en in 2019 is de Omgevingsverordening vastgesteld. In de Omgevingsverordening zijn Bijzonder Provinciaal Landschap en structuren benoemd en omschreven. In 2020 zal de provincie de leidraad en de

Omgevingsverordening onder de aandacht brengen bij gemeenten, natuurbeheerders, (landschap)ontwerpers en initiatiefnemers en hen helpen om deze toe te passen bij ruimtelijke inpassingen. De provincie heeft bestuurlijke afspraken met het Rijk over het in stand houden van een Steunpunt voor monumenten en archeologie voor gemeenten. Dit steunpunt zet zij in voor bredere ondersteuning bij het gebiedsgericht ontwikkelen met kwaliteit. Daarnaast geeft het steunpunt advies over behoud van structuurdragers en het brede erfgoedbeleid. In 2020 verstrekt de provincie een subsidie aan Mooi Noord-Holland en NMF voor de uitvoering van deze taak.
Om de kwaliteit van het Noord-Hollandse cultuurlandschap te behouden wordt aangesloten op het bredere, ruimtelijke instrumentarium van de provincie zoals de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (voor integrale agendering opgave cultuur) en de Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (voor integrale advisering landschap en cultuurhistorie).

Operationeel doel 7.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Uitdragen leidraad (bijeenkomsten)	Aantal	4 (2018)	4	4	-	-	-

7.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

Toelichting

De provincie ziet kansen om het erfgoed binnen de cultuurhistorische structuren beter te behouden en te benutten door ontwikkeling van kennis en netwerk. Kennis via de Monumentenmonitor (vanaf 2014), die inzicht geeft in bouwkundige staat en benutting van de rijks- en provinciale monumenten in de provincie Noord-Holland. Hierdoor is bekend, dat de grootste opgave ligt in het industrieel, agrarisch en religieus erfgoed.
De provincie zet ook in op kennisontwikkeling en kennisdeling over herbestemming en verduurzaming van erfgoed. Deze kennis wordt gedeeld met de provinciale partners. De wijze waarop verschilt, omdat niet alle data vrijelijk gedeeld kunnen worden vanwege privacy-wetgeving. Het kan passief-openbaar (website) of actief-openbaar (thematische of gebiedsgerichte netwerkbijeenkomsten, zoals het duurzaam erfgoed congres) of in een kleinere setting.

Naast instandhouding investeert de provincie in het verder versterken en benutten van de provinciale structuurdragers, zoals het UNESCO-werelderfgoed Stelling van Amsterdam (SvA) en de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW). Om het verhaal van de cultuurhistorische structuurdragers voor een breed publiek toegankelijk te maken en draagvlak te creëren, wordt gebruik gemaakt van Oneindig Noord-Holland, de Provinciale Atlas Noord-Holland en regionale beeldverhalen.

Operationeel doel 7.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Regionale beeldverhalen (aantal campagnes)	Aantal	2 (2018)	3	3	-	-	-

7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

Toelichting

Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In tien geselecteerde gebieden waar een bovengemeentelijk

archeologisch belang aan de orde is, probeert de provincie via ‘informatie en inspiratie’ gemeenten, gebruikers en beheerders van vindplaatsen aan te zetten tot zorgvuldige omgang met deze waarden. De provincie zet zich ook in voor een zorgvuldige omgang met (toevals)vondsten en vindplaatsen. De provincie heeft daarnaast een wettelijke taak voor de instandhouding van een provinciaal archeologisch depot en het toegankelijk maken van de collecties en vondsten. De provincie heeft er voor gekozen deze taak breder in te vullen: via onderzoek van de collecties en de 'Noord-Hollandse Archeologische Publicaties Huis van Hilde' worden archeologische vondsten en collecties voor een breder publiek beleefbaar gemaakt. Hiervoor is in 2015 het Huis van Hilde geopend. Een externe partij voert voor de provincie een deel van de publiekstaken uit. Denk hierbij aan rondleidingen, educatieve bijeenkomsten voor scholen, zaalverhuur en leveren van horeca-diensten. Na de eerste gebruiksjaren is er verbeterd inzicht in de kosten van het beheer en onderhoud van het gebouw. Met de Kaderbrief 2020 is er door Provinciale Staten extra budget beschikbaar gesteld voor het beheer en onderhoud.
In de afgelopen coalitieperiode heeft de provincie zich hard gemaakt voor onderwaterarcheologie. Samen met de andere kustprovincies is een succesvolle lobby gevoerd richting het Rijk om aandacht te vragen voor historische scheepswrakken, die als gevolg van natuurlijke erosie verloren dreigen te gaan. De provincie participeert actief in de uitwerking van het landelijke programma dat het Rijk hiervoor ontwikkelt. De provincie zet die investering voort en investeert in conservering, restauratie en wetenschappelijk onderzoek naar de vondsten en uiteindelijk moeten de vondsten in een permanente tentoonstelling toegankelijk worden voor het brede publiek in museum Kaap Skil op Texel.

Operationeel doel 7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Publiekspublicaties over archeologisch onderzoek	Aantal	4 (2018)	4	4	-	-	-
Publiekstoegankelijk maken van collectie (tentoonstellingen)	Aantal	2 (2018)	2	2	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.3 Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
7.3.1	Cultuurhistorische waarden landschap versterken	987	639	651	650	650	650
7.3.2	Kennis cultuurhistorische structuren vergroten	812	792	846	844	844	844
7.3.3	Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	1.692	1.986	2.088	2.496	2.036	2.119
	Totaal lasten	3.491	3.417	3.585	3.990	3.530	3.613
	Totaal baten	-30	-30	-30	-30	-30	-30
	Saldo van baten en lasten	3.461	3.387	3.555	3.960	3.500	3.583
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**3.461**	**3.387**	**3.555**	**3.960**	**3.500**	**3.583**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

7.4 Behouden en ontwikkelen erfgoed

De grote variatie aan beschermde monumenten is bepalend voor de identiteit van de provincie. Door de grote hoeveelheid monumenten is er een permanente restauratieopgave. Daarnaast zorgen demografische en economische ontwikkelingen voor leegstand. Voor de meeste monumenten worden nieuwe functies gevonden. Voor incourante monumenten – zoals religieus, militair, agrarisch en industrieel erfgoed – ligt dit een stuk lastiger. Gezien de monumentale waarde en het grote maatschappelijk draagvlak voor behoud is sloop geen optie. Het beleid van de provincie is daarom gericht op het behoud van deze beschermde monumenten. Enerzijds door advisering en financiële ondersteuning van eigenaren bij de instandhouding en verduurzaming van hun monumenten, anderzijds door het stimuleren van nieuwe benutting bij leegstand.
Ten aanzien van het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam heeft de provincie een speciale verplichting. De provincie is sinds 1996, toen de Stelling van Amsterdam op de UNESCO-werelderfgoedlijst werd geplaatst, siteholder/eerstverantwoordelijke van dit werelderfgoed. Dit betekent dat de provincie eerstverantwoordelijke is voor het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van dit werelderfgoed, alsook voor het uitdragen en breed bekendmaken van de waarde ervan.

De provinciale rol
De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. De provincie doet dit door middel van directe advisering aan eigenaren, ontwikkeling van kennis en netwerk, subsidiëring en laagrentedragende financiering. Waar mogelijk verbindt de provincie met gebiedsontwikkeling. Enerzijds ter verrijking van deze ontwikkeling, anderzijds ter bundeling van financiering. De provincie treedt daarmee op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven.
Als siteholder voor het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam coördineert de provincie het behoud en de ontwikkeling van dit werelderfgoed. Zij doet dit door regels te stellen (vastgelegd in de Omgevingsverordening), overleggen met eigenaren/beheerders/gemeenten, het laten uitvoeren van onderzoeken met betrekking tot behoud, aanjagen en cofinancieren van herontwikkeling en het verlenen van opdrachten met betrekking tot het breder bekendmaken van (en communicatie over) het werelderfgoed. De provincie is geen eigenaar van dit werelderfgoed, dat zijn anderen waaronder groenbeherende organisaties, gemeenten, waterschappen en soms particulieren.

Samenwerkingspartners
Bij het behouden van genoemd erfgoed werkt de provincie samen met het Rijk, gemeenten, waterschappen, monumentenorganisaties, natuurbeherende organisaties, individuele eigenaren en ontwikkelaars. Wat betreft het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam wordt daarbij ook samengewerkt met UNESCO en de provincie Utrecht, omdat een deel van de Stelling van Amsterdam door de provincie Utrecht loopt. Met de projectorganisatie Nieuwe Hollandse Waterlinie (bestaande uit vier provincies) wordt samengewerkt om de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling van Amsterdam toe te voegen aan het werelderfgoed Hiertoe is in januari 2019 het nominatiedossier ingediend bij UNESCO Parijs. Naar verwachting zal medio 2020 duidelijk zijn of de Nieuwe Hollandse Waterlinie als werelderfgoed wordt toegevoegd aan de Stelling van Amsterdam. Beide linies zullen dan gezamenlijk de naam Hollandse Waterlinies gaan gebruiken.

Prioriteiten
Ten aanzien van behoud en herbestemming van het gebouwde erfgoed heeft de provincie de volgende prioriteiten:

- Restaureren en verduurzamen van beschermde monumenten met focus op religieus, industrieel en agrarisch erfgoed;
- terugdringen van de restauratieopgave;
- herbestemmen en verduurzaming van leegstaand erfgoed;
- ontwikkelen van kennis en netwerk.

Ten aanzien van het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam heeft de provincie de volgende prioriteiten:

- Behoud van de Uitzonderlijke Universele Waarde (OUV) van dit werelderfgoed;
- breed uitdragen en bekendmaken van de (OUV) van dit werelderfgoed.

Omgevingsfactoren
Demografische en economische factoren dragen in grote mate bij aan de kansen van herbestemming. Herbestemmingsopgaven verschillen sterk. Met name in Noord-Holland Noord zal het niet altijd mogelijk zijn een economisch rendabele bestemming te vinden voor een monument. In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is gezien de economische groei en de aanwezige investeringskracht van de markt meer mogelijk. Dit vraagt om een eigen aanpak, met bijbehorend instrumentarium, dat aansluit op (her)bestemmingsontwikkelingen zelf, maar dat ook bruikbaar is in bredere gebiedsontwikkeling.

Beleidsdoelevaluaties
Het Beleidskader “Cultuur in ontwikkeling 2017-2020” wordt medio 2020 geëvalueerd. Het Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam-Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020 zal in 2019 worden geëvalueerd.

7.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

Toelichting
De provincie gebruikt de monumentenmonitor, de kansenkaart en de kennis van de loods herbestemming om op hoofdlijnen inzicht te krijgen in de bouwkundige staat van monumenten en hun economische ontwikkelpotentie. De data dienen primair voor beleidsontwikkeling. Met deze data worden ook keuzes gemaakt waar welke inzet gepleegd wordt. De provincie kiest voor investeren in dié monumenten, waar de kansen op een succesvolle herbestemming het grootst zijn. In 2020 zal aanvullend onderzoek gedaan worden naar de opgave, kansen en behoefte bij religieus erfgoed.
Daarnaast zet de provincie haar netwerk, de loods herbestemming en het Steunpunt Monumenten en Archeologie in om de kansrijke herbestemmingsopgaven boven tafel te krijgen en om met verschillende experts en betrokkenen te onderzoeken wat de meest kansrijke invulling is. Dit gebeurt tijdens de verschillende expertsessies en de Dag van de Herbestemming en adviezen aan eigenaren en initiatiefnemers. Daarnaast kunnen eigenaren gesubsidieerd haalbaarheidsonderzoeken uit laten voeren om tot een kansrijke herbestemming te komen, waarbij de erfgoedwaarde van het monument goed wordt meegewogen. Verduurzaming speelt hierbij een belangrijke rol en er kan binnen deze regeling ook apart een subsidie worden aangevraagd voor een energiescan.
Restauratie en verduurzaming is zowel aan de orde bij continuerend gebruik als bij

herbestemming. Bij continuerend gebruik zorgt verduurzaming voor vermindering van exploitatiekosten. De provincie zet daarom in op verduurzaming van monumenten. In 2020 zal de provincie kennisbijeenkomsten organiseren over het verduurzamen van monumenten. Voor restauratie, verduurzaming en herbestemming kan een beroep worden gedaan op respectievelijk restauratiesubsidies en laagrentedragende financiering.

Operationeel doel 7.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Loods herbestemming (aantal adviezen)	Aantal	30 (2018)	30	15	-	-	-
Inzet Fonds Herbestemming (aantal leningen)	Aantal	2 (2018)	3	3	3	3	3

7.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

Toelichting

De Stelling van Amsterdam is sinds 1996 UNESCO-werelderfgoed en sinds die tijd is de provincie Noord-Holland siteholder (eerstverantwoordelijke) voor dit werelderfgoed. De siteholder heeft de verplichting om zorg te dragen voor het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het werelderfgoed, alsook zorg te dragen voor het uitdragen en breed bekendmaken van deze OUV. De activiteiten die hiervoor ontwikkeld worden c.q. de instrumenten die ingezet worden, hebben alle als doel het behoud en de ontwikkeling van het werelderfgoed c.q. het breed bekendmaken van dit werelderfgoed. Er wordt gewerkt aan de hand van het Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam 2017-2020. Daarnaast is de provincie nauw betrokken bij de uitbreiding van het werelderfgoed Stelling van Amsterdam met de Nieuwe Hollandse Waterlinie tot één groot werelderfgoed. In januari 2019 is hiertoe het nominatiedossier ingediend bij UNESCO Parijs. Naar verwachting zal medio 2020 bekend worden of de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling van Amsterdam wordt toegevoegd aan het werelderfgoed. Beide linies zullen vanaf dan gezamenlijk de naam Hollandse Waterlinies voeren.

In het kader van het siteholderschap voor het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam voert de provincie onder meer de volgende activiteiten uit:

- Het verlenen van opdrachten in het kader van de siteholdertaak behoud van het werelderfgoed en uitdragen van de waarde van het werelderfgoed (communicatie). In 2020 verwacht de provincie meerdere opdrachten te zullen verlenen in het kader van communicatie en op het punt van restauratie/herbestemming van forten;
- Aanjagen van de ontwikkeling van informatiepunten bij diverse forten waar informatie over het werelderfgoed de Stelling van Amsterdam te vinden is. In 2020 zullen naar verwachting een of meerdere kleine informatiepunten worden geopend langs de Stelling van Amsterdam;
- Aanjagen en cofinancieren van de herbestemming van forten in het kader van behoud door ontwikkeling. In 2020 wordt nog doorgegaan met de herontwikkeling van Fort bij Kudelstaart en mogelijk ook Fort bij Aalsmeer.

In het coalitieakkoord wordt vanaf 2020 € 0,5 mln. per jaar beschikbaar gesteld ter dekking van de structurele kosten (proceskosten e.d.) van het siteholderschap. Daarnaast zijn in de reserve Stelling van Amsterdam middelen gereserveerd voor het co-financieren van (herbestemmings)opgaven en landschapsherstelplannen.

In het coalitie-akkoord is ook ruim € 10 mln. vrijgemaakt voor het instellen van een Landschapsfonds, waarvan een deel bestemd zal zijn voor het herstel van de Liniedijken. Deze middelen worden nu gestort in de nieuw in te stellen reserve Landschap binnen operationeel doel 6.3.2, In de komende periode zullen er nadere afspraken gemaakt worden over de besteding van de middelen in de reserve landschap en de verdeling over de verschillende (operationele) doelen.

Operationeel doel 7.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Opdrachten in kader siteholdertaak	Aantal	8 (2018)	6	5	-	-	-
Ontwikkeling informatiepunten	Aantal	2 (2018)	1	1	-	-	-
co-financiering herbestemmingsopgaven	Aantal	4 (2018)	2	1	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

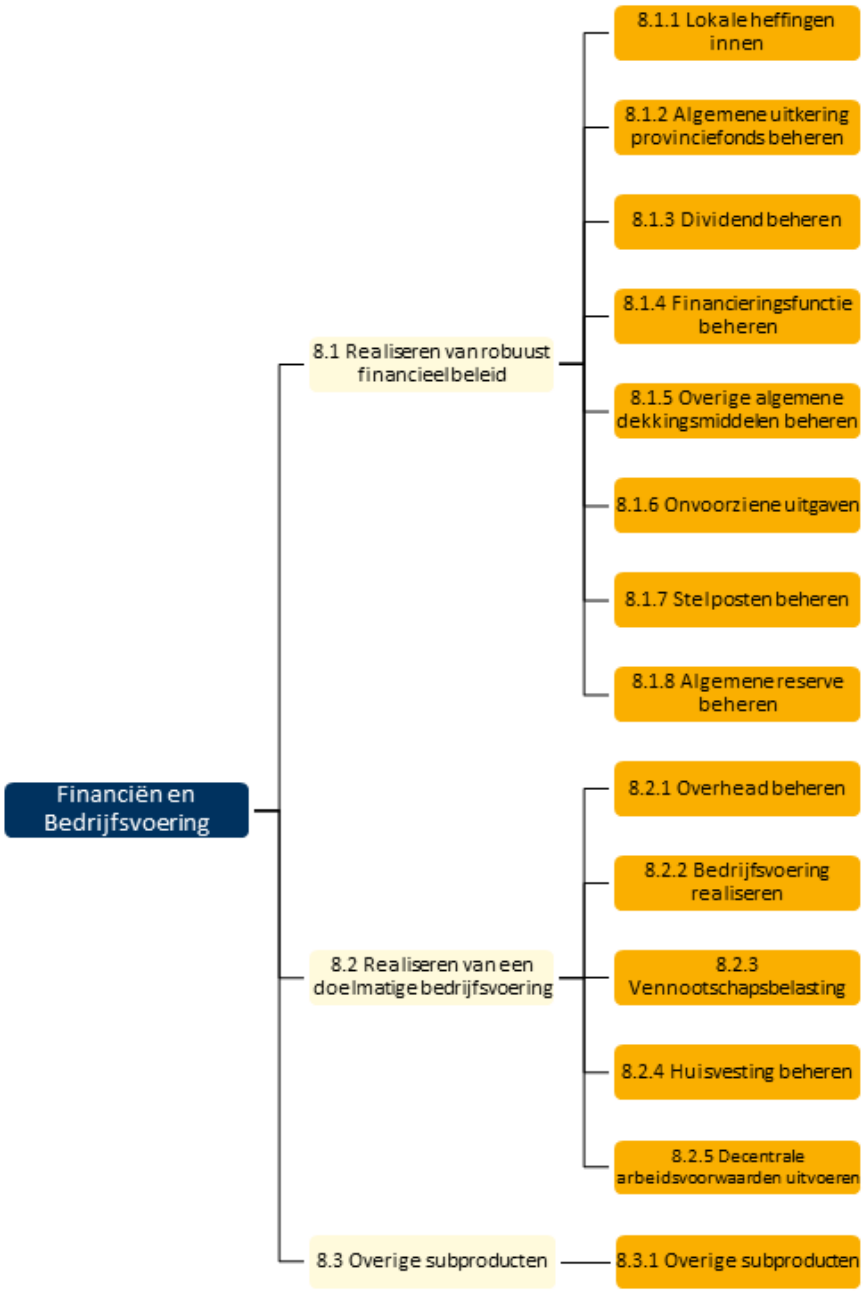
Beleidsdoel 7.4 Behouden en ontwikkelen erfgoed

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
7.4.1	Investeren in behoud en herbestemming monumenten	11.115	8.347	6.183	6.181	3.981	3.981
7.4.2	UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen	398	4.755	2.905	962	962	962
	Totaal lasten	11.513	13.102	9.088	7.143	4.943	4.943
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	11.513	13.102	9.088	7.143	4.943	4.943
	Stortingen						
7.4.1	Resv. monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	7.979	6.825	6.751	5.751	5.051	5.051
7.4.2	Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	0	7.796	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
7.4.1	Resv. monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	-13.575	-8.336	-5.510	-5.510	-3.310	-3.310
7.4.2	Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	0	-4.300	-1.939	0	0	0
	Resultaat	**5.916**	**15.087**	**8.390**	**7.384**	**6.684**	**6.684**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering

Doelenboom

Maatschappelijk doel

Realiseren van robuust financieel beleid en van een doelmatige bedrijfsvoering rekening houdend met duurzaamheid

Het financieel beleid van de provincie is gericht op het realiseren van de provinciale beleidsdoelstellingen. Een belangrijk onderdeel is de financiële continuïteit van de beleidsuitvoering, het vermogen om zowel op korte als op lange termijn zonder grote risico's aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

De provincie richt haar organisatie optimaal in om als moderne, efficiënte, flexibele, toegankelijke en slagvaardige organisatie uitvoering te geven aan haar wettelijke taken, het coalitieakkoord, Kompas 2020 en de Toekomstagenda Samen Noord-Holland. Voor haar inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden is de provincie Noord-Holland een betrouwbare partner die rechtmatig handelt en betrouwbaar, transparant, doelmatig, doeltreffend en wendbaar is. De provincie vindt verduurzaming erg belangrijk. De organisatie investeert in duurzame huisvesting van de provinciale organisatie maar ook in meer verantwoorde inkoop van goederen en diensten.

In de paragraaf Bedrijfsvoering worden de doelen en activiteiten met betrekking tot de bedrijfsvoering specifiek toegelicht.

Wettelijk beleidskader

- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Provinciaal beleidskader

- Financiële verordening Noord-Holland
- Nota Reserves 2018
- Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen
- IPO kompas 2020

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
8.1	Realiseren van robuust financieel beleid	2.722	431.758	-429.036	8.669	57.573	-380.133
8.2	Realiseren van een doelmatige bedrijfsvoering	72.005	1.999	70.006	2.624	1.420	68.802
8.3	Overige subproducten (oude doelenbomen)	0	0	0	0	0	0
	Totaal	**74.727**	**433.757**	**-359.030**	**11.293**	**58.993**	**-311.331**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
8	8.1.1	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Belegging
8	8.1.1	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	Belegging

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

8.1 Realiseren van robuust financieel beleid

Robuust financieel beleid wordt vormgegeven door het realiseren van een sluitende begroting voor het begrotingsjaar en het meerjarenperspectief. Om een begroting die duurzaam structureel en reëel in evenwicht is te waarborgen en duurzaam te behouden, hanteren wij onderstaande begrotingsregels:

- Een reëel sluitende begroting voor het begrotingsjaar en een reëel sluitend meerjarenperspectief;

- De risico's die de provincie loopt staan in verhouding tot het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit;
- Realistisch geraamde uitgaven en inkomsten, met een transparant onderscheid tussen incidentele en structurele lasten en baten.

Voor de houdbaarheid van de provinciale financiële positie is het belangrijk om op langere termijn een structureel sluitende begroting te houden, waarin incidentele dekkingsmiddelen geen bepalende factor zijn, maar naar beschikbaarheid gebruikt worden voor incidenteel beleid.

Beleidsdoelevaluaties
Geen geplande evaluaties.

8.1.1 Lokale heffingen innen

Toelichting
Voor de provincie Noord-Holland bestaan de lokale heffingen in programma 8 uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting.

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren 'provinciale opcenten'. De provincies stellen het opcenten tarief vast, en zijn daarbij gehouden aan het door het Rijk bepaald wettelijk maximum. Het huidige wettelijk maximum bedraagt 113,2. Noord-Holland hanteert een tarief van 67,9%.

De provincie Noord-Holland heft sinds 2001 het laagste opcententarief. In de paragraaf Provinciale heffingen in deze begroting is een overzicht opgenomen met de verschillende tarieven per provincie.

De komende jaren leiden de voorgestelde stimuleringsmaatregelen voor elektrisch vervoer tot een versmalling van de belastinggrondslag van de provincies. Het Ministerie van BZK erkent het belang van een eigen belastinggebied met een stabiele grondslag voor de provincies. Deze is nodig ten behoeve van de open huishouding en voldoende financiële middelen voor de uitvoering van maatschappelijke opgaven door de provincies. Om die reden zal de Provinciewet worden aangepast. Het ministerie zal voorstellen de Provinciewet te wijzigen om de provincies de mogelijkheid te geven belasting te heffen op alle personenvoertuigen. Deze wijziging zal, tezamen met de overige belastingmaatregelen die voortvloeien uit het Klimaatakkoord, worden meegenomen in het Belastingplan 2020. Het Belastingplan wordt op Prinsjesdag aangeboden aan de Tweede Kamer (september 2019).

Het effect op de opbrengsten is op dit moment nog niet vast te stellen.

8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren

Toelichting
De totale uitkering uit het provinciefonds bestaat uit twee onderdelen: een algemene uitkering en zogenoemde decentralisatie-uitkeringen.

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap-op-trap-af)

hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De jaarlijkse toename of afname van het provinciefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd.

Het accres wordt twee keer per jaar meerjarig bijgesteld. Dit gebeurt in de meicirculaire van het provinciefonds en in de septembercirculaire van het provinciefonds. In de meicirculaire wordt de besluitvorming van de Voorjaarsnota van het Rijk meegenomen en in de septembercirculaire wordt dit geactualiseerd op basis van de zogenoemde miljoenennota die op Prinsjesdag verschijnt.

Decentralisatieuitkeringen zijn uitkeringen van tijdelijk beleid die niet via het verdeelmodel van het provinciefonds uitgekeerd worden. Ook deze middelen zijn in principe vrij besteedbaar.

8.1.3 Dividend beheren

Toelichting

De verwachte dividendopbrengst wordt behoedzaam geraamd op basis van de omvang van de dividenduitkeringen uit het verleden.

8.1.4 Financieringsfunctie beheren

Toelichting

Hieronder wordt het renteresultaat van de provincie opgenomen. Op dit moment bestaat het renteresultaat uit de ontvangen rentebedragen van de verstrekte langlopende rekeningen. In deze begroting is in hoofdstuk 4 (financiële begroting) een overzicht opgenomen met daarin de verstrekte langlopende leningen.

8.1.5 Overige Algemene dekkingsmiddelen beheren

Toelichting

Op dit operationeel doel staat geen budget geraamd.

8.1.6 Onvoorziene uitgaven

Toelichting

Op dit operationeel doel staat geen budget geraamd. Tegenvallers moeten in principe binnen het programma zelf opgelost worden. Verder heeft de provincie een stelpost waarmee macro-economische tegenvallers opgevangen kunnen worden (zie hiervoor Operationeel doel 8.1.7).

Daarnaast wordt in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een overzicht van risico's gegeven die mogelijk gedekt moeten worden uit de weerstandscapaciteit.

8.1.7 Stelposten beheren

Toelichting

In de begroting hebben wij een aantal stelposten opgenomen ter dekking van (mogelijke) toekomstige lasten. Het gaat hierbij om de volgende stelposten:

- In het coalitieakkoord is een taakstellende doorlichting van de exploitatiebegroting: ‘oud voor nieuw beleid opgenomen. Hiervoor is een stelpost opgenomen van € 4 mln. voordelig, structureel vanaf 2021.
- Stelpost prijsstijgingen: Daar waar contractuele verplichtingen dat vereisen wordt door de provincie indexering toegepast. Via een stelpost in de begroting worden de hiervoor benodigde budgetten gereserveerd. Dit wordt jaarlijks bij de Kaderbrief berekend en bij de Zomernota en Begroting worden de daarvoor in aanmerking komende budgetten opgehoogd ten laste van deze stelpost. De omvang van deze stelpost loopt op van € 1,8 miljoen in 2019 naar €23,9 miljoen in 2023.
- Stelpost macro-economische tegenvallers: Voor mogelijke toekomstige tegenvallers is een stelpost opgenomen. In 2021 bedraagt de omvang € 3,2 miljoen en in de jaren daarna € 8,4 miljoen. Deze stelpost kan bijvoorbeeld ingezet worden om toekomstige bezuinigingen van het Rijk op te kunnen vangen.
- Doorschuif BTW: doorschuif BTW betreft BTW die aan de provincie wordt doorberekend en die de provincie vervolgens weer verhaalt op het BTW compensatiefonds. Hiervoor staan baten van € 3,2 miljoen geraamd.

8.1.8 Algemene reserve beheren

Toelichting

De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico’s te kunnen opvangen. In de financiële verordening en de kadernota reserves wordt een minimale omvang van de algemene reserve voorgeschreven die wij aanhouden om optredende risico’s af te dekken.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de risico’s en de weerstandscapaciteit toegelicht.

In het nieuwe Coalitieakkoord is een taakstellende doorlichting van de bestemmingsreserves opgenomen. Het doel hiervan is om €16,5 miljoen aan middelen vrij te spelen voor het Coalitieakkoord. Dit bedrag is vooralsnog aan de Algemene reserve onttrokken maar zal worden teruggeboekt als de bestemmingsreserves zijn doorgelicht en het bedrag uit deze bestemmingsreserves kan vrijvallen.

Budgettabel (x 1.000 euro)

Beleidsdoel 8.1 Realiseren van robuust financieel beleid

Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.1.7 Stelposten beheren	0	1.856	2.722	7.808	18.890	25.892

Baten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.1.1 Lokale heffingen innen	-208.026	-208.757	-210.057	-210.057	-210.057	-210.057
8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren	-201.063	-200.256	-211.453	-210.950	-216.534	-224.401
8.1.3 Dividend beheren	-1.569	-1.739	-7.080	-7.080	-7.080	-7.080
8.1.4 Financieringsfunctie beheren	-349	-318	-18	-12	-4	-4
8.1.7 Stelposten beheren	-3.223	-3.150	-3.150	-3.150	-3.150	-3.150
Totaal lasten	0	1.856	2.722	7.808	18.890	25.892
Totaal baten	-414.231	-414.220	-431.758	-431.249	-436.825	-444.692
Saldo van baten en lasten	-414.231	-412.364	-429.036	-423.441	-417.935	-418.800
Stortingen						
8.1.8 Algemene Reserve	43.390	20.792	57.573	0	0	0
Onttrekkingen						
8.1.8 Algemene Reserve	-52.214	-85.937	-8.669	-31.300	-25.988	-23.221
Resultaat	**-423.055**	**-477.509**	**-380.133**	**-454.741**	**-443.923**	**-442.021**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

8.2 Realiseren van een doelmatige bedrijfsvoering

Om succesvol uitvoering te geven aan de beleidsprogramma's hechten we in de bedrijfsvoering van de provinciale organisatie groot belang aan externe gerichtheid en zichtbaarheid voor de inwoners van Noord-Holland. Een adequate en efficiënte interne bedrijfsvoering is hier een essentiële voorwaarde voor.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

8.2.1 Overhead beheren

Toelichting

Om conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een beter inzicht te geven in de overhead zijn de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie onder een operationeel doel opgenomen. De kosten van de overhead zijn gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Om een innovatieve, verbindende en inspirerende provincie te blijven en daarbij zorg te

dragen voor een hogere kwaliteit van de dienstverlening aan burgers en bedrijven wordt de bedrijfsvoering (optimaliseren van processen, digitalisering, wendbaarheid van organisatie en medewerkers) continu verbeterd. In de paragraaf Bedrijfsvoering zijn de doelen en de activiteiten om de bedrijfsvoering verder te ontwikkelen en te verbeteren, mede in relatie tot externe ontwikkelingen, benoemd. In de Begroting 2020 vindt intensivering plaats op de ondersteuning in de vorm van extra personele inzet, zoals is aangegeven in de Kaderbrief 2020. Dit om verder te kunnen groeien naar een 'datagedreven organisatie' zoals die is beschreven in onze datastrategie. Daarnaast staan verschillende bedrijfsvoeringsprocessen in toenemende mate onder druk. De bezetting dient in dat kader op enkele cruciale onderdelen, zoals het i-domein, communicatie, HRM, de financiële– en control-functie, subsidies en Woo/ Wob zowel kwalitatief als kwantitatief structureel versterkt te worden.

Zie voor een uitgebreidere toelichting de paragraaf Bedrijfsvoering (Kosten bedrijfsvoering).

8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren

Toelichting

Onder het operationeel doel ‘Bedrijfsvoering realiseren’ zijn de lasten en baten opgenomen van de verhuur van de zogenaamde ‘plinten’ en de eerste etage op het Houtplein, de exploitatie van de parkeergarage aan de Dreef en het contract met de provincie Flevoland voor het gebiedsgericht beleid.

8.2.3 Vennootschapsbelasting

Toelichting

De provincie is vennootschapsbelastingplichtig voor de activiteiten waarmee zij in fiscaal opzicht een onderneming drijft. De wet- en regelgeving omtrent de vennootschapsbelasting alsmede wijzigingen in lopende activiteiten en/of nieuwe activiteiten worden blijvend gemonitord. Vooralsnog wordt de aangifte vennootschapsbelasting ingediend voor de deelname van ca. 40% van PNH in PolanenPark CV. Deze deelneming is fiscaal transparant waardoor het resultaat (zowel positief als negatief) bij de provincie belastbaar is. De verwachting is dat de deelname in PolanenPark CV - op basis van de huidige informatie en cijfers van de grondexploitatie – naar verwachting voor boekjaar 2020 leidt tot een VPB-last van circa € 26.000.

8.2.4 Huisvesting beheren

Toelichting

Ons gerenoveerde kantoor aan het Houtplein in Haarlem draagt bij aan een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering en aan een verlaging van de exploitatielasten. Het kantoor is na verbouwing in 2013 opgeleverd. De reserve Huisvesting is ingesteld om hieruit jaarlijks een deel van de kapitaallasten van de verbouwing te dekken en de meerjarige lasten zoveel mogelijk gelijk te laten blijven.

8.2.5 Decentrale arbeidsvoorwaarden uitvoeren

Toelichting

In 2016 is een GO-akkoord bereikt dat geresulteerd heeft in de beschikbaarstelling van een eenmalig bedrag van € 4.069.000. De bonden hebben ingestemd om het geld in te zetten voor een persoonlijk ontwikkelbudget, het Talent Budget (TB), welke te besteden is gedurende een periode van vijf jaar. GS hebben hiermee ingestemd op 7 maart 2017. Het Individueel Talent Budget is gestart op 1 oktober 2017 en eindigt op 30 september 2022. De reserve GO-gelden is ontstaan vanuit oude cao-afspraken.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 8.2 Realiseren van een doelmatige bedrijfsvoering

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.2.1	Overhead beheren	59.383	67.894	70.408	70.180	70.129	70.230
8.2.2	Bedrijfsvoering realiseren	2.856	2.758	1.071	1.071	1.071	1.071
8.2.3	Vennootschapsbelasting	244	26	26	26	26	26
8.2.4	Huisvesting beheren	0	500	500	500	1.030	0
	Totaal lasten	62.483	71.178	72.005	71.777	72.256	71.327
	Totaal baten	-3.515	-3.587	-1.999	-2.006	-2.014	-2.022
	Saldo van baten en lasten	58.967	67.591	70.006	69.771	70.242	69.305
	Stortingen						
8.2.1	Resv. Bedrijfsvoeringskosten	0	3.811	1.420	1.420	1.420	1.420
8.2.2	Resv. Bedrijfsvoering	1.075	0	0	0	0	0
8.2.2	Resv.Vervanging ICT-apparatuur	962	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
8.2.1	Resv. Bedrijfsvoeringskosten	0	-2.556	-1.342	-985	-985	-1.085
8.2.2	Resv. Bedrijfsvoering	-1.163	0	0	0	0	0
8.2.2	Resv. Organisatieveranderingen	-560	-968	0	0	0	0
8.2.2	Resv.Vervanging ICT-apparatuur	-862	-1.355	0	0	0	0
8.2.4	Resv. huisvesting	-762	-782	-782	-782	-782	-819
8.2.5	Resv. GO-gelden	-374	-500	-500	-500	-1.030	0
	Resultaat	**57.283**	**65.241**	**68.802**	**68.924**	**68.865**	**68.821**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

8.3 Overige subproducten

8.3.1 Overige subproducten

Toelichting

De post overige subproducten is toegevoegd aan de begroting om in de begroting 2020 een vergelijking te kunnen maken met de jaarrekening 2018 en de begroting 2019. In de budgettabel hieronder zijn in de kolom 'rekening 2018' en begroting 2019 de stortingen en de onttrekkingen zichtbaar in/aan de reserves die in 2019 worden opgeheven als uitwerking van het beleid dat iedere reserve gekoppeld is aan één operationeel doel. De realisatiecijfers 2018 en de ramingen voor 2019 van deze vervallen doelen en de opgeheven reserves zijn geplaatst onder overige subproducten omdat deze niet aan een operationeel doel gekoppeld zijn in 2020.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 8.3 Overige subproducten (oude doelenbomen)

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.3.1	Overige subproducten (oude doelenbomen)	27.127	38	0	0	0	0
	Totaal lasten	27.127	38	0	0	0	0
	Totaal baten	-212	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	26.914	38	0	0	0	0
	Stortingen						
8.3.1	Resv. Actieprogramma 2010	3.637	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. EXIN-H	3.111	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Infrastructuur	59.879	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Programma Water als Econ. Drager	1.000	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. TWIN-H	101	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Werkgelegenheid en economie	26.937	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
8.3.1	Resv. Actieprogramma 2010	-4.986	-27.325	0	0	0	0
8.3.1	Resv. EXIN-H	-18.322	-57.925	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Infrastructuur	-42.675	-115.491	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Kwaliteitsfonds Bloemendalerpolder	0	-5.340	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Programma Water als Econ. Drager	-504	-2.276	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Stedelijke vernieuwing	-2.145	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. TWIN-H	-27.587	-152.543	0	0	0	0
8.3.1	Resv. UNA	-26	-1.740	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Werkgelegenheid en economie	-19.913	-25.224	0	0	0	0
	Resultaat	**5.421**	**-387.825**	**0**	**0**	**0**	**0**

3 Paragrafen

Inleiding

In de paragrafen lichten wij de beleidslijnen toe van beheersmatige aspecten met grote financiële invloed, met grote politieke betekenis of aanzienlijk belang voor de realisatie van beleidsprogramma's. Het gaat om de volgende verplichte paragrafen: §

- Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Provinciale heffingen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat in op de vraag in welke mate de provincie in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen. Dit is van belang om in de begroting een zo betrouwbaar mogelijk beeld te kunnen geven van de financiële positie van de provincie. Deze paragraaf bevat een opsomming van de relevante risico's (gekwantificeerd in euro's) en geeft inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit zijn de middelen die beschikbaar zijn of gemaakt kunnen worden om de financiële gevolgen van de risico's, als deze zich voordoen, op te vangen. Daarnaast wordt het weerstandsvermogen berekend. Dit is een kengetal dat wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door de in euro's gekwantificeerde omvang van de risico's. Met dit kengetal kunnen uitspraken gedaan worden over de mate waarin de provincie in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te vangen.

De paragraaf is als volgt opgebouwd:

- Het beleid omtrent weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's;
- Overzicht van relevante risico's;
- Berekening van de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen;
- Kengetallen.

Beleid

Het beleid is onder meer vastgelegd in de door PS vastgestelde Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement en de financiële verordening. De Kadernota bevat onder meer de volgende beleidsregels over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet:

- Bij de begroting en bij de jaarstukken wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen en het actuele incidentele weerstandsvermogen berekend voor een periode van vier jaar respectievelijk voor een periode van één jaar;
- Voor het berekenen van de hoogte van de ongedekte risico's wordt een simulatiemethode gebruikt op basis van een modelmatige benadering van de werkelijkheid en wordt rekening gehouden met de gekozen risicobereidheid;
- Het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt één. Indien ondanks genomen beheersmaatregelen het totale weerstandsvermogen of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan één, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen die ertoe leiden dat het weerstandsvermogen weer teruggebracht wordt op een acceptabel niveau, namelijk minimaal 1.

Visie

De provincie Noord-Holland heeft een verscheidenheid aan wettelijke en autonome taken. Voor het uitvoeren van deze taken hebben Provinciale Staten doelstellingen geformuleerd. Om de kans op het bereiken van deze doelstellingen zo groot mogelijk te laten zijn, is het van belang actief te anticiperen op risico's en kansen. De visie ten aanzien van het risicomanagementsysteem, dat uitgaat van de doelstellingen van de provincie Noord-Holland, is als volgt: "De provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch afwegen van risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, delen, vermijden of accepteren van risico's leidt tot het 'in control - zijn van de organisatie", bron: (Kadernota risicomanagement 2017-2020).

Risico's

Ongedekte risico's zijn alle risico's waarvoor nog geen (of onvoldoende) maatregelen zijn getroffen om het risico af te dekken en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het gaat hierbij alleen om risico's met een bruto effect van € 100.000 of meer.

Om de risico's te kunnen vergelijken met de totale weerstandscapaciteit worden deze beschouwd over een periode van vier jaar. Per risico wordt beoordeeld of dit eenmalig is of terugkerend. Indien een risico eenmalig is, worden het effect van het risico en de kans dat het risico optreedt in de komende vier jaar, geschat. Indien een risico terugkerend is, worden het effect van het risico en de frequentie van het optreden van het risico geschat. Hierdoor wordt bij een terugkerend risico de mogelijkheid dat een risico in een periode van vier jaar meerdere keren optreedt, meegenomen.

Voor het berekenen van het bedrag wordt gebruik gemaakt van een simulatiemethode (Monte Carlo). In deze simulatie wordt het zich wel of niet voordoen van alle risico's van de provincie met een computerprogramma 10.000 keer gesimuleerd. Een risico kan zich in de ene situatie wel voordoen en in de andere niet. Het bedrag van de ongedekte risico's die zich voordoen, verschilt dan ook van simulatie tot simulatie.

Het resultaat van de simulaties heeft inzicht in het hele gebied van mogelijke uitkomsten met een kansverdeling. De hoogte van de ongedekte risico's, die bij het bepalen van het weerstandsvermogen wordt meegenomen, is het bedrag waarmee met 99% kans de som van de risico's maximaal is (er is dus 1% kans dat het totaalbedrag van de ongedekte risico's de komende vier jaar groter is dan het berekende bedrag).

Voor de begroting 2020 hebben wij ons gericht op het uitvoeren van het bestaande integraal risicomanagementbeleid volgens de geldende wetgeving en actuele kaders. Dit houdt het volgende in:

- Monitoren van wijzigingen op de risico's ten opzichte van de jaarrekening 2018;
- Inventariseren van risico's kleiner dan € 2 miljoen en deze betrekken bij het bepalen van het weerstandsvermogen;
- Inventariseren van risico's groter dan € 2 miljoen die een weerslag zouden kunnen hebben op het weerstandsvermogen van de provincie Noord–Holland;
- Toelichten van risico's met een omvang groter dan € 2 miljoen;
- Berekenen van het netto risicobedrag met behulp van de simulatiemethode;
- Bepalen wat het incidentele en het totale weerstandsvermogen is.

Mutaties van risico's in de begroting 2020 ten opzichte van de jaarrekening 2018

Mutaties risico's (bruto)	Risico's	Risico nummer	Risico	Mutaties begroting 2020 tov rekening 2018	Afname/ Toename
			Totaal mutaties door gewijzigde risico's	-	-
Nieuw bij begroting	BEL	D79	Deelneming PDENH	3.400.000	toename
Nieuw bij begroting	BEL	D80	Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	4.600.000	toename

Nieuw bij begroting	B&U	C06	Rondje Naardermeer	150.000	toename
			Totaal mutaties door nieuwe risico's	**8.150.000**	**toename**
Verwijderd bij begroting	BEL	A80	Samenwerkings- en uitvoeringsovereenkomst Bloemendalerpolder	125.000-	afname
Verwijderd bij begroting	CZ	A89	Claus en Kaan Glaswand Dreef	100.000-	afname
Verwijderd bij begroting	B&U	A91	Vervangen brug Oudekerk aan de Amstel	4.900.000-	afname
Verwijderd bij begroting	B&U	A88	Leeghwaterbrug A-02 vervanging	3.800.000-	afname
			Totaal mutatie door vervallen risico's	**8.925.000-**	**afname**

In totaal zijn de risico's bij de begroting met € 0,78 miljoen afgenomen ten opzichte van de jaarrekening 2018. Dit wordt verklaard door:

- Gewijzigde risico's: niet van toepassing
- Nieuwe risico's: toename ad € 8,15 miljoen
  Bij de begroting 2020 zijn drie nieuwe risico's geïnventariseerd. Dit risico wordt toegelicht verderop in de paragraaf voor zover ze groter zijn dan € 2 miljoen.
- Vervallen risico's: afname ad € 8,93 miljoen.
- Bij de begroting 2020 zijn vier risico's vervallen.

Risico's < 2 miljoen (bruto)

Risico's met een omvang kleiner of gelijk € 2 miljoen (bruto)	Risicobedrag
A. Juridische risico's	**1.200.000**
Schadeclaim i.v.m. asbest bij N201	500.000
Schadeclaim benzinestation	500.000
Aliander N23 Westfrisiaweg Oostergouw	200.000
B. Beleidsrisico	-
	-
C. Bedrijfsvoeringsrisico	**2.198.000**
Kosten opruimen afvalinrichtingen	1.000.000
Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	1.048.000
Rondje Naardermeer	150.000
D. Financieringsrisico's	**370.000**
Deelneming NV Recreatie Noord-Holland	370.000
E. Grondexploitatie risico's	-
	-

F. Risico's Verbonden Partijen	**1.990.000**
Borgstelling aan BNG i.v.m. krediet aan de RON	1.990.000
Totaal	**5.758.000**

Bij de inventarisatie van de risico's voor de begroting 2020 is het totaal bruto risicobedrag € 78,78 miljoen. In vergelijking met de voorgaande inventarisatie voor de jaarrekening 2018, is het totaal bruto risico's afgenomen met € 0,78 miljoen.

Risico - inventarisatie bruto

Risico-inventarisatie (bruto)	Begroting 2019	Rekening 2018	Begroting 2020	Mutaties begroting 2020 t.o.v. rekening 2018	Afname / toename
A. Juridische risico's	35.025.000	15.625.000	6.700.000	8.925.000-	afname
B. Beleidsrisico's	-	-	-	-	-
C. Bedrijfsvoeringrisico's	2.048.000	2.048.000	2.198.000	150.000	toename
D. Financieringsrisico's	47.848.000	42.948.000	50.948.000	8.000.000	toename
E. Grondexploitatierisico's	2.680.000	2.922.500	2.922.500	-	-
F. Risico's verbonden partijen	14.846.095	16.007.595	16.007.595	-	-
Brutorisicobedrag	**102.447.095**	**79.551.095**	**78.776.095**	**775.000-**	**afname**

In de paragraaf weerstandsvermogen worden de risico's met een omvang groter of gelijk aan € 2 miljoen toegelicht. Deze worden gerubriceerd zoals in de tabel hierboven weergegeven.

A. Juridische risico's

De risico's die hier worden benoemd zijn juridisch van aard. Het totaalbedrag van deze geïnventariseerde bruto risico's is € 6,7 miljoen. Hiervan heeft € 1,2 miljoen betrekking op risico's kleiner dan € 2 miljoen welke reeds in tabel 'Risico's met een omvang kleiner of gelijk € 2 miljoen (bruto)' zijn gespecificeerd.

A31. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 3.000.000	Terugkerend	1x per 20 jaar	4. Milieu	Continu

De provincie heeft de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de Wabo en de betrokken wetten gemandateerd aan de omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de namens de provincie genomen besluiten. Bij vergunningverlening bestaat er een risico dat onterecht (dan wel onvolledig, niet doelmatig of niet tijdig) vergunningen, ontheffingen of vrijstellingen worden verleend, gewijzigd of geweigerd, waardoor financiële gevolgen voor bedrijven of derden kunnen ontstaan. Ook kunnen er financiële gevolgen zijn door het niet correct tot stand komen van een handhavingsbesluit of rechtsongelijkheid bij toezicht. Mogelijk risicogevolg is dat bedrijven

schadeclaims kunnen indienen bij de provincie en dat er afbreuk wordt gedaan aan het imago van de provincie. In voorkomende gevallen kunnen schadeclaims oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen.

Beheersmaatregelen
Met de omgevingsdiensten zijn privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten over de eisen waaraan de vergunningverlening, toezicht en handhaving moet voldoen. In het geval van tekortkomingen in de uitvoering van deze overeenkomsten door onzorgvuldig of on(des)kundig handelen van de omgevingsdiensten ligt de aansprakelijkheid bij hen tot het bedrag van de betreffende dienstverlening. Daarnaast hebben PS op 8 juli 2016 een verordening kwaliteit VTH omgevingsrecht vastgesteld met daarin de kwaliteitscriteria waaraan de omgevingsdiensten moeten voldoen. Als opdrachtgever bewaakt de provincie of de omgevingsdiensten daadwerkelijk aan de afspraken en criteria voldoen.

A87. Vaart in de Zaan Vernieuwen Wilhelminasluis (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 2.500.000	Eénmalig	25%	2. Bereikbaarheid	31 december 2020

In de vaststellingsovereenkomst met Heijmans is vastgelegd dat de provincie het incidentele risico draagt cf. sectie 3 van de CAR-verzekering voor schade die tijdens de werkzaamheden kan optreden aan de maalwand van het HHNK die verbonden is met de Westelijke kolkwand. Er wordt een tijdelijke constructie gemaakt om mogelijke schade aan de Maalwand te voorkomen en er is een monitoringsplan opgesteld. Hierop is door deskundigen een second opinion uitgevoerd. Dit risico bestaat gedurende de uitvoeringsperiode van de werkzaamheden aan de Wilheminasluis van augustus 2019 tot december 2020. De maximaal overeengekomen schadevergoeding is € 2,5 miljoen. De werkzaamheden aan de Wilhelminasluis werden in februari 2019 hervat, waarbij gestart is met voorbereidende activiteiten zoals het uitvoeren van beheersmaatregelen.

B. Beleidsrisico's
Bij de begroting 2020 zijn geen beleidsrisico's geïnventariseerd met een omvang groter dan € 2 miljoen.

C. Bedrijfsvoeringrisico's
Bij de begroting 2020 zijn geen bedrijfsvoeringsrisico's geïnventariseerd met een omvang groter dan € 2 miljoen. Er zijn drie risico's geïnventariseerd die kleiner dan € 2 miljoen zijn. Deze zullen hier niet nader worden toegelicht. Het risicobedrag is € 2,2 miljoen.

D. Financieringsrisico's
De risico's die tot deze categorie behoren, zijn risico's die gepaard gaan met de financiering van provinciaal beleid. Het totaalbedrag aan deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 50,94 miljoen. Hiervan heeft € 0,37 miljoen betrekking op risico's kleiner dan € 2 miljoen. Deze zullen hier niet nader worden toegelicht.

D53a. Boekwaarde deelnemingen: Afvalzorg (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 12.600.000	Eénmalig	10%	4. Milieu	Continu

De provincie beschikt over aandelen in Afvalzorg Holding (90%; de overige 10% zijn in handen van de provincie Flevoland). Indien de werkelijke waarde van een deelneming lager wordt dan die van de aandelen moet dit op de balans van de provincie worden gecorrigeerd. Dat geldt als een verlies voor de provincie Noord-Holland. Omdat Afvalzorg een zakelijke onderneming is, is dit risico altijd aanwezig. De boekwaarde van de aandelen bedraagt € 12,6 miljoen per 31 december 2018. Beheersmaatregelen: de provincie neemt deel aan alle Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders van Afvalzorg en onderhoudt ook inhoudelijke contacten. Zodoende houdt de provincie zicht op de stand van zaken van de deelneming op onder meer financieel gebied. De belangen van de provincie worden nauwlettend bewaakt.

D53b. Boekwaarde deelnemingen: SADC (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 24.878.000	Eénmalig	5%	5. Ruimte	Continu

De provincie beschikt over aandelen in Schiphol Area Development Company (25%; de overige aandelen zijn in handen van Schiphol en de gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer). Indien de werkelijke waarde van een deelneming lager wordt dan die van de aandelen moet dit op de balans van de provincie worden gecorrigeerd. Dat geldt als een verlies voor de provincie Noord-Holland. Omdat SADC een zakelijke onderneming is, is dit risico altijd aanwezig. Beheersmaatregelen: de provincie neemt deel aan alle Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders van SADC en onderhoudt ook inhoudelijke contacten. Zodoende houdt de provincie zicht op de stand van zaken van de deelneming op onder meer financieel gebied. De belangen van de provincie worden nauwlettend bewaakt.

D78. Lening Nationaal Restauratie Fonds (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 5.100.000	Eénmalig	10%	7. Cultuur en erfgoed	1 januari 2061

Het risico is dat de lening van (nu) € 5,1 miljoen (later € 9,1 miljoen) niet (volledig) wordt terugbetaald aan de provincie. De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratie Fonds (hierna NRF) dat het op haar beurt doorleent aan eigenaren van monumenten voor het herbestemmen/restaureren/verduurzamen van monumenten. Het NRF toetst of de ontvangers van leningen kredietwaardig zijn. Ook bekijkt het NRF in hoeverre voldoende zeker heid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Verder worden incassokosten op de eigenaar verhaald. Doordat er rente-toevoeging aan het fonds plaatsvindt, kunnen de kosten van niet terugbetaalde leningen (als dat niet volledig wordt gecompenseerd door de verkoop van het onderpand) ook met de ontvangen rente worden gecompenseerd. Als er betalingsproblemen zijn dan overleggen het NRF en de provincie daarover. Momenteel is het risico maximaal € 5,1 miljoen, later zal dit toenemen tot maximaal € 9,1 miljoen

Op dit moment is de provincie net gestart met het verbreden van het fonds, en is er nog betrekkelijk weinig geld door het NRF geleend aan eigenaren van monumenten. Ook zijn er momenteel geen betalingsproblemen met betrekking tot de verstrekte leningen.

D79. Deelneming PDENH (nieuw t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 3.400.000	Eénmalig	10%	5. Ruimte	2 april 2024

PDENH investeert met provinciale middelen in duurzame innovatieve bedrijven en initiatieven in Noord-Holland. Omdat PDENH wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen door PDENH ook tot een financieel risico voor de provincie Noord-Holland. Als een lening aan een doelonderneming niet kan worden terugbetaald aan PDENH, of als een doelonderneming failliet gaat, is een afwaardering of afschrijving van die investering noodzakelijk. De financiële risico's zijn relatief beperkt omdat wordt geïnvesteerd in bestaande bedrijven, die al op de markt actief zijn. Verder wordt voor iedere investering een uitgebreid boekenonderzoek uitgevoerd (onderdeel van beheersmaatregelen).

Ondanks dat het risico relatief beperkt is gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het faillissement van Energyra (maart 2019), waarin PDENH heeft geïnvesteerd, laat zien dat de provincie veel geld kan verliezen als risico's zich daadwerkelijk voordoen. Daarentegen zijn in 2018 twee succesvolle exits door PDENH gerealiseerd (participaties die met een positief rendement zijn verkocht).

Het aantal investeringen en het uitgezette kapitaal door PDENH neemt in de toekomst verder toe. Die uitbreiding van het fonds brengt geen andere of nieuwe risico's met zich mee dan die reeds in kaart zijn gebracht. Wel neemt de omvang van het financieel risico toe omdat de omvang van het uitgezet kapitaal toeneemt. De hoogte van een eventueel verlies, omdat een financiering niet of niet geheel wordt terugbetaald, laat zich echter op voorhand lastig kwantificeren.

Zekerheidshalve is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor PDENH uitgegaan van 10% van het gemiddelde vermogen. Het risicobedrag voor PDENH dient ter dekking van onvoorziene risico's, in de vorm van (onvoorziene) faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Naar verwachting is het risicobedrag ruim berekend omdat in de jaarstukken van de provincie ook reeds een verliesvoorziening is opgenomen voor dekking van voorziene risico's bij PDENH.

Voorziene risico's betreffen de afwaarderingen op investeringen van PDENH in haar eigen jaarrekening. De kosten als gevolg van faillissement van een investering waarop reeds is afgewaardeerd, worden gedekt uit de verliesvoorziening. De verliesvoorziening is qua omvang gelijk aan het totaal van de afwaarderingen op investeringen in de jaarrekening van PDENH. Het risicobedrag voor PDENH in het weerstandsvermogen dient ter dekking van de kosten als gevolg van faillissement van een investering waarop nog niet is afgewaardeerd.

D80. Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (nieuw t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 4.600.000	Eénmalig	25%	6. Groen	31 december 2023

Per 1 januari 2016 is de subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) ingevoerd. Financiering vindt, conform Modelregeling subsidies

Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) 2014 – 2020, plaats op basis van de verdeling 50% EU en 50% nationale financiering (provincies). De huidige cofinanciering vanuit de EU is echter geen 50%, maar 75%. De provincies betalen nu dus maar 25% van de kosten voor subsidies in plaats van de afgesproken 50%. Er is nog geen duidelijkheid over of de resterende 25% in de` toekomst alsnog bij de provincies in rekening wordt gebracht. Via deelname aan de Landelijke Werkgroep Financiën van Regiebureau POP zorgen wij ervoor dat dit onderwerp op de agenda blijft staan, proberen wij alternatieve financiering te bewerkstelligen en zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen.

E. Grondexploitatierisico's

De risico's die tot deze categorie behoren, hebben een relatie met het grondbeleid dat is verwoord in de paragraaf Grondbeleid. Het totaalbedrag aan deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 2,92 miljoen.

E01. Strategische aankopen, materiële vaste activa (ongewijzigd ten opzichte van de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 2.922.500	Eénmalig	10%	5. Ruimte	1 januari 2025

Voor de uitvoering van het provinciaal grondbeleid is onder meer het krediet voor strategische grondaankopen beschikbaar. Vooruitlopend op concrete gebiedsontwikkelingsprojecten worden ten laste hiervan grondaankopen gedaan. Hierin ligt een zeker risico besloten dat de economische waarde van deze grond op enig moment (in negatieve zin) afwijkt van de boekwaarde. Om dit risico af te dekken is hiervoor een bedrag in het weerstandsvermogen opgenomen. Dit bedrag is gerelateerd aan de boekwaarde van de strategische aankopen en materiële vaste activa. Per 31 december 2018 bedraagt dit € 29,2 miljoen.

F. Risico's Verbonden Partijen

De provincie voert in bepaalde gevallen beleidsdoelstellingen uit met behulp van samenwerkingsverbanden. Wanneer er sprake is van een financieel én een bestuurlijk belang voor de provincie of wanneer het samenwerkingsverband wordt verzelfstandigd in een publiek of privaatrechtelijk rechtspersoon, wordt dit samenwerkingsverband betiteld als verbonden partij. In deze rubriek worden die risico's met betrekking tot de verbonden partijen benoemd waarvoor de provincie aansprakelijk is.

Het totaalbedrag van deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 16 miljoen. Hiervan heeft € 1,99 miljoen betrekking op één risico kleiner dan € 2 miljoen die reeds in tabel 'Risico's met een omvang kleiner of gelijk € 2 miljoen (bruto)' zijn gespecificeerd.

F01. Reservering investeringsfonds RON (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 11.086.095	Eénmalig	30%	5. Ruimte	31 december 2031

Het betreft het risico samenhangende met de door de provincie verstrekte renteloze lening aan de RON. De lening loopt tot het einde van de looptijd van de RON, of zoveel eerder als de RON kan aflossen. Het risico is dat de lening niet afgelost kan worden bij einde looptijd RON.

Tegenover het afgeven van deze lening heeft de provincie het recht van 2e hypotheek verkregen op de betrokken gronden. Het is een incidenteel risico, waarvan de kans op optreden wordt geschat op 30%. De risico's worden beheerst door strikte sturing van de aandeelhouders op de ontwikkelingen binnen de RON en haar dochters, waaronder begrepen het jaarlijks bijstellen van de exploitatie.
Begin 2016 hebben PS en de raden van de gemeenten Amsterdam en Zaanstad ingestemd met een pakket van maatregelen om een doorstart van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied mogelijk te maken. Het businessplan van de RON geeft aan dat einde 2035 de terreinen van RON zijn uitgegeven en de leningen zijn terugbetaald. In het geval dat de uitgifte van bedrijventerreinen niet volgens het businessplan kan plaatsvinden moet in het slechtste geval de lening van de provincie volledig worden afgeschreven. Het risico betreft nu nog de omvang van de uitstaande lening ad € 11,09 miljoen.

F50. Dividenduitkeringen (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 2.931.500	Terugkerend	1x per 5 jaar	4. Milieu 5. Ruimte 7. Cultuur en erfgoed	31 december 2018

In de jaarrekening 2018 zijn de totale dividendinkomsten geraamd op € 11.726.000, toegerekend aan een zevental deelnemingen. Deze mogelijke inkomsten zijn een risicopost, doordat pas na afloop van een boekjaar bij een deelneming blijkt of het verwachte positieve resultaat is behaald.

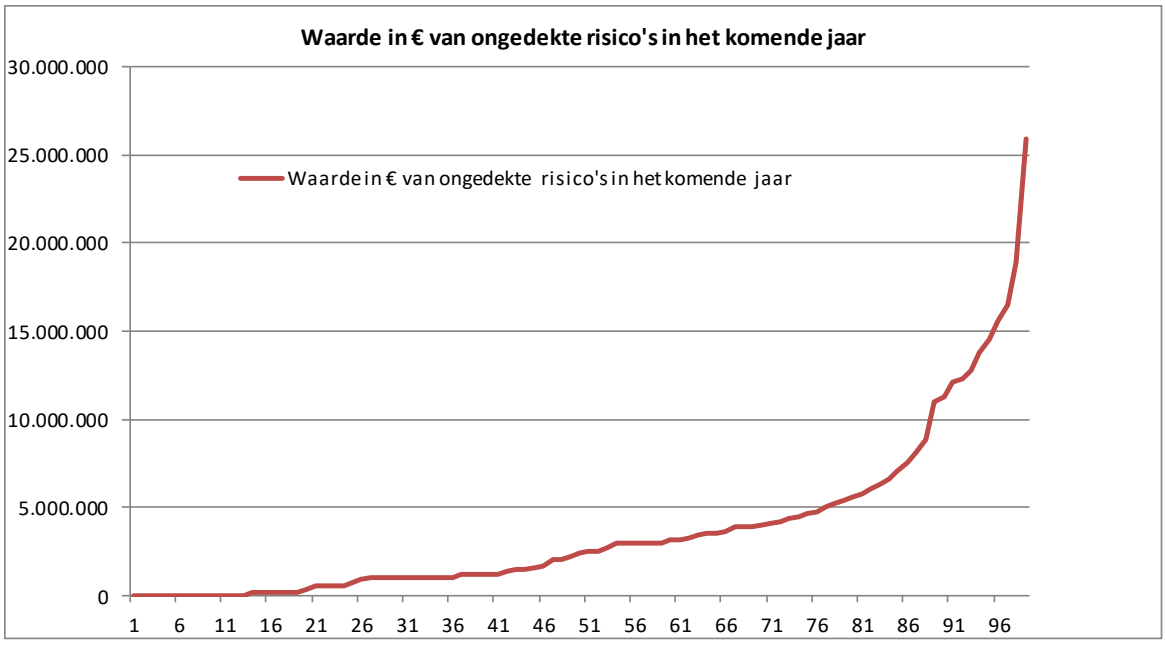
Omdat de dividendinkomsten deel uitmaken van de structurele dekkingsmiddelen, reserveren we volgens besluitvorming van Provinciale Staten 25% van de geraamde inkomsten als onderdeel van de Algemene Reserve. Voor hetzelfde bedrag wordt een netto-risico in de risicodatabase opgenomen. Daarmee wordt het risico afgedekt dat 25% van de geraamde dividenden niet tot uitkering komt. Het risico is structureel, doordat het zich elk kalenderjaar opnieuw kan voordoen. De kans dat dit risico zich voordoet is laag. De impact van het risico wordt beperkt door de dividendinkomsten voorzichtig te ramen. Daarnaast vinden jaarlijks diverse overleggen met de deelnemingen plaats waarin mogelijke risico's binnen de bedrijfsvoering worden besproken en eventueel maatregelen kunnen worden genomen. Tenslotte kan in bepaalde gevallen worden gekozen voor een dividenduitkering uit in het verleden behaalde winsten.

Berekening risico's

In dit onderdeel zal de beschikbare weerstandscapaciteit geconfronteerd worden met de uitkomst van de simulatie van de hiervoor genoemde risico's. Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. Bij de begroting 2020 zijn de berekeningen gedaan met 18 geïnventariseerde risico's. De totale bruto omvang van deze risico's bedraagt € 78,78 miljoen.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor 1 jaar: € 25,88 miljoen

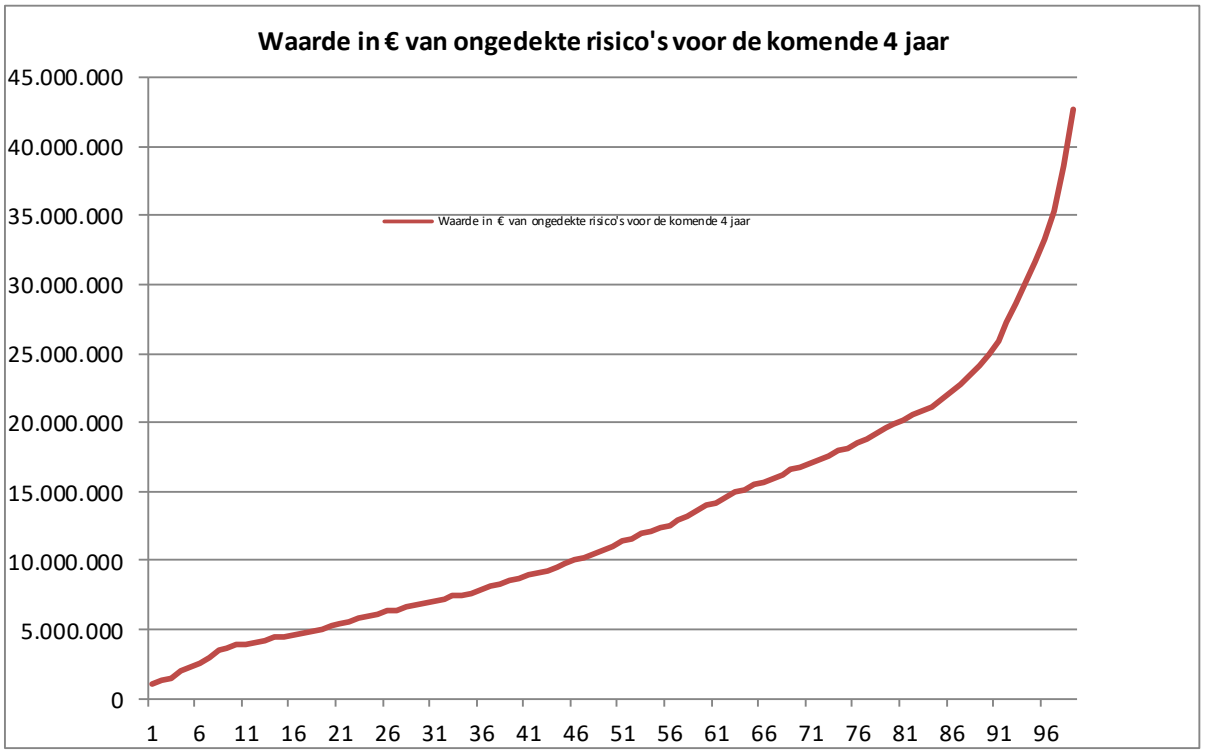
Op basis van de methode waarbij 10.000 keer wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt, is berekend dat het risico € 25,88 miljoen bedraagt. Dit betekent dat met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De verdeling van de bedragen over de percentielen ziet er grafisch als volgt uit:

Toelichting: op de horizontale as staan de percentielen. Op de verticale as staan de bijbehorende bedragen. In 50% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 2,40 miljoen of lager. In 99% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 25,88 miljoen of lager.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor 4 jaar: € 42,70 miljoen

Op basis van de methode waarbij 10.000 keer wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt, is berekend dat het risico € 42,70 miljoen bedraagt. Dit betekent dat met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De verdeling van de bedragen over de percentielen ziet er grafisch als volgt uit:

Toelichting: op de horizontale as staan de percentielen. Op de verticale as staan de bijbehorende bedragen. In 50% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 11,02 miljoen of lager. In 99% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 42,70 miljoen of lager.

Berekening weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele weerstandscapaciteit en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die eenmalig kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en is de som van:

- Algemene reserve;
- post onvoorzien voor het betreffende boekjaar;
- stille reserves.
- de algemene reserve is een nu vrij beschikbare reserve. Stille reserves bestaan uit het verschil tussen de verkoopwaarde van activa en de waarde waarvoor deze activa op de balans staan. In de berekening van de weerstandscapaciteit worden stille reserves niet meegenomen, tenzij er een concrete intentie is betreffende activa binnen één jaar te verkopen.
- de structurele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die terugkerend kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en bestaat uit:
- onbenutte belastingcapaciteit;
- post onvoorzien in de jaren na het komende jaar;
- begrotingsruimte.

De totale weerstandscapaciteit is de som van de incidentele weerstandscapaciteit en de structurele weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	74,42				74,42
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	74,42	-	-	-	74,42
Structurele capaciteit					
Onbenutte belastingcapaciteit		139,80	139,80	139,80	419,40
Onvoorzien		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	139,80	139,80	139,80	419,40
Totale weerstandscapaciteit					**493,82**

Het vrij besteedbare deel van de algemene reserve bestaat uit het saldo van de reserve ultimo 2020 ad € 82,4 miljoen minus de zogenaamde gelabelde bedragen ad € 3,2 miljoen en het negatieve geprognosticeerde resultaat van 2020 ad € 4,85 miljoen. Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat de totale incidentele capaciteit € 74,42 miljoen bedraagt. De totale weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel) bedraagt € 493,82 miljoen.

Het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit
Wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen zal er financiële schade zijn voor de provincie. In een dergelijk geval wordt de financiële positie van de provincie aangetast en kan het voorkomen dat er maatregelen moeten worden getroffen om de financiële positie op termijn weer op peil te brengen. Het volgende is van toepassing met betrekking tot het aanwenden van de weerstandscapaciteit als een risico zich voordoet:

- wij informeren PS over het zich voordoen van de risico's, inclusief de achtergronden;
- wij stellen voor het risicobedrag ten laste van de algemene reserve te brengen, wanneer geen andere dekkingsmogelijkheden voorhanden zijn;
- indien de algemene reserve hierdoor niet meer toereikend is, formuleren wij een bezuinigingsvoorstel;
- de weerstandscapaciteit dient daarna weer op peil te worden gebracht, indien deze zodanig aangetast is dat deze niet langer aan de norm voldoet. In dat geval voegen wij bij het voorstel aan PS een voorstel voor een herstelplan om dit mogelijk te maken.

Berekening weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het kengetal dat uitdrukt in welke mate de provincie in staat is om met zijn financiële reserves de ongedekte risico's op te vangen. Met ingang van de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2017-2020 wordt het weerstandsvermogen berekend voor zowel het totale weerstandsvermogen als het incidentele weerstandsvermogen.

Het totale weerstandsvermogen wordt berekend als de totale weerstandscapaciteit gedeeld door de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van vier jaar. Met andere woorden, indien het totale weerstandsvermogen hoger dan wel lager is dan 1, dan is de totale weerstandscapaciteit groter respectievelijk kleiner dan de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van vier jaar. In relatie tot de risicobereidheid, die immers in de hoogte van de ongedekte risico's is besloten, betekent dit het volgende. Indien het totale weerstandsvermogen hoger dan wel lager is dan 1, dan is de kans dat de totale weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen over een periode van vier jaar hoger respectievelijk lager dan 99%. Het incidentele weerstandsvermogen wordt berekend als incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van één jaar

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	74,42				74,42
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	74,42	-	-	-	74,42
Berekende risico's voor 1 jaar					25,88
Kengetal weerstandsvermogen voor 1 jaar					**2,9**

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	74,42				74,42
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	74,42	-	-	-	74,42
Structurele capaciteit					
Onbenutte belastingcapaciteit		139,80	139,80	139,80	419,40
Onvoorzien		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	139,80	139,80	139,80	419,40
Totale weerstandscapaciteit					**493,82**
Berekende risico's voor 4 jaar					42,70
Kengetal weerstandsvermogen voor 4 jaar					**11,6**

Uit bovenstaande blijkt dat de berekende weerstandsvermogen op basis van de incidentele capaciteit 2,9 bedraagt (was 2,3 bij jaarstukken 2018). Voor een periode van 4 jaar bedraagt het weerstandsvermogen 11,6 (was 11,5 bij jaarstukken 2018). In beide gevallen is de uitkomst groter dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen de totale weerstandscapaciteit groter is dan de hoogte van de ongedekte risico's.

Conclusies
Bij de begroting 2020 zijn in totaal 18 risico's geïnventariseerd met een totale bruto omvang van € 78,78 miljoen. Het berekende risicobedrag (na simulatie) voor het komende jaar bedraagt € 25,88 miljoen. Het berekende risicobedrag voor de komende 4 jaar bedraagt € 42,70 miljoen.

De incidentele weerstandscapaciteit bij de begroting 2020 bedraagt € 74,42 miljoen. Het weerstandsvermogen voor 1 jaar komt dan uit op 2,9. De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 493,82,89 miljoen. Het weerstandsvermogen voor een periode van 4 jaar komt dan uit op 11,6. Beide berekende quotiënten zijn groter dan 1 en dus kan met een zekerheid van 99% geconcludeerd worden dat de berekende weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 is in het BBV voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van vijf verplichte financiële kengetallen opgenomen. Naast de set van kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de provincie. De zes kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. De solvabiliteitsratio;
4. Kengetal grondexploitatie;

5. Structurele exploitatieruimte;
6. Opcenten (zie hiervoor de paragraaf Provinciale heffingen).

De bovengenoemde regeling is inmiddels aangepast in verband met de introductie van de geprognosticeerde begin- en eindbalans in de begroting en meerjarenraming.

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans in zowel de begroting als de meerjarenraming krijgen provinciale staten meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans voor de jaren 2019 t/m 2023 ziet er voor de provincie Noord-Holland als volgt uit:

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	728.191	795.664	862.476	939.904	991.944
Economisch nut	134.421	115.913	109.801	106.901	102.867
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	593.770	679.751	752.675	833.003	889.077
Financiële vaste activa	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
Deelnemingen	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	57.783	57.223	56.587	56.377	56.377
Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	365.131	307.475	241.819	176.163	115.507
Liquide middelen	900	500	350	350	250
Overlopende activa	28.510	32.043	37.866	39.007	41.053
Activa	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403
Passiva					
Algemene reserves	72.909	121.813	90.513	64.525	41.304
Bestemmingsreserves	787.445	660.368	658.796	692.819	739.757
Voorzieningen	17.555	17.963	18.196	18.469	19.252
Netto-vlottende schulden	14.000	15.000	14.000	15.000	14.500
Overlopende passiva	431.878	537.033	576.865	580.260	549.590
Passiva	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403

1. Berekening netto schuldquote

BBV stelt dat: de netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

	Bedragen x € 1.000	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Vaste schulden (art. 46)	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	13,7	14,0	15,0	14,0	15,0	14,5
C	Overlopende passiva (art. 49)	226,3	431,9	518,0	567,9	567,3	532,7
D	Financiële activa (art. 36 lid d, e en f)	-	-	-	-	-	-
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	497,6	365,1	307,5	241,8	176,2	115,5
F	Liquide middelen (art. 40)	1,0	0,9	0,5	0,4	0,4	0,3
G	Overlopende activa (art. 40a)	31,6	28,2	26,2	25,2	24,9	26,0
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	518,9	483,2	483,4	452,0	458,4	463,2
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	**-55,9%%**	**10,6%**	**41,1%**	**69,6%**	**83,1%**	**87,5%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Een negatieve schuldquote geeft aan dat per saldo sprake is van een overschot aan middelen. Voor de jaren t/m 2018 is hiervan sprake. Vanaf 2019 slaat dit echter om. Uit de liquiditeitsprognose blijkt echter dat voor 2024 geen tekort ontstaat aan middelen. Dit valt ook af te leiden uit regel E 'Uitzettingen < 1 jaar'. Hier blijft in alle jaren een positief saldo over tot ultimo 2023. Voor nu zijn er nog geen rentelasten meegenomen in de begroting die voortvloeien uit het aantrekken van vreemd vermogen ter dekking van het tekort.

2. berekening gecorrigeerde netto schuldquote

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

	Bedragen x € 1.000	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Vaste schulden (art. 46)	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	13,7	14,0	15,0	14,0	15,0	14,5
C	Overlopende passiva (art. 49)	226,3	431,9	518,0	567,9	567,3	532,7
D	Financiële activa (art. 36 lid b, c, d, e en f)	58,6	57,8	57,2	56,6	56,4	56,4

E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	497,6	365,1	307,5	241,8	176,2	115,5
F	Liquide middelen (art. 40)	1,0	0,9	0,5	0,4	0,4	0,3
G	Overlopende activa (art. 40a)	31,6	28,5	26,2	25,2	24,9	26,0
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	518,9	483,2	483,4	452,0	458,4	463,2
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	**-67,2%**	**-1,3%**	**29,3%**	**57,1%**	**70,8%**	**75,4%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Zie voor opmerkingen hetgeen onder 1 is gemeld. Zoals hierboven is vermeld zit het verschil in het feit dat bij deze berekening tevens de verstrekte leningen zijn meegenomen. Het verschil met 1 is zichtbaar op regel D.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

		Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Eigen vermogen (art. 42)	1.093,40	860,40	782,20	749,30	757,30	781,10
B	Balanstotaal	1.358,80	1.323,79	1.352,18	1.358,37	1.371,07	1.364,40
	Solvabiliteit A/B * 100%	**80,47%**	**65,00%**	**57,85%**	**55,16%**	**55,23%**	**57,25%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe hoger de weerbaarheid van de provincie. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de provincie.

Kijkend naar de samenstelling van het vreemd vermogen (cq de financiële verplichtingen), valt af te leiden dat dit met name bestaat uit voorzieningen en overlopende passiva. Voor de gevormde voorzieningen is de last reeds genomen. Hiervoor zal dus geen aanspraak meer gemaakt hoeven worden op de reserves. De overlopende passiva bestaan met name uit verplichtingen die gedekt worden door ontrekkingen aan de bestemmingsreserves. Dit laatste zorgt voor de daling van de omvang van het eigen vermogen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het berekende ratio ruim voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Zoals onder 1- en in de paragraaf financiering vermeld, hoeft de provincie in de komende jaren nog geen vreemd vermogen aan te trekken. Ook dit zorgt ervoor dat de hier genoemde solvabiliteitsratio's ruim voldoende zijn.

4. Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Jaarlijks dient een getrouwe waardering te worden opgenomen in de jaarstukken.

	Bedragen x € 1.000	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38 lid a punt 1)	-	-	-	-	-	-
B	Bouwgronden in exploitatie (art. 38 lid b)	-	-	-	-	-	-
C	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	519,00	483,20	483,40	452,00	458,40	463,20
	Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie niet over in exploitatie genomen gronden beschikt, hetgeen past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzcht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	Bedragen x € 1.000	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Totale structurele lasten	292,00	419,60	383,80	386,10	392,00	404,10
B	Totale structurele baten	493,90	470,10	450,80	450,00	455,30	462,80
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	90,50	58,50	54,20	54,90	50,80	52,30
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	3,80	8,20	7,10	7,20	7,80	6,70
E	Totale baten	518,90	483,20	483,40	452,00	458,40	463,20
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%	**22,20%**	**0,04%**	**4,12%**	**3,58%**	**4,43%**	**2,83%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting. Voor Noord-Holland is in alle jaren sprake van een positief percentage.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te vergelijken

met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) en uit te drukken in een percentage.

		Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Aantal opcenten MRB	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
B	Landelijk gemiddelde opcenten in jaar er voor	80,5	81,4	83,0	83,0	83,0	83,0
	Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor (A/B) * 100%	84,3%	83,4%	81,8%	81,8%	81,8%	81,8%

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie Noord-Holland onder het landelijk gemiddelde zit qua heffen van opcenten. Dit is ook logisch omdat de provincie het laagste opcenten tarief heeft van alle provincies. Dit zorgt ervoor dat er nog voldoende capaciteit is om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de begroting 2020 is de onbenutte belastingcapaciteit berekent op € 139,8 miljoen.

Conclusie en samenvatting

	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
1. Netto schuldquote	-55,9%	10,6%	41,1%	69,6%	83,1%	87,5%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-67,2%	-1,3%	29,3%	57,1%	70,8%	75,4%
3. Solvabiliteitsratio	80,5%	65,0%	57,9%	55,2%	55,2%	57,3%
4. Grondexploitatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
5. Structurele exploitatieruimte	22,2%	4,1%	4,1%	3,6%	4,4%	2,8%
6. Belastingcapaciteit	84,3	83,4	81,8	81,8	81,8	81,8

In bovenstaande tabellen is op basis van een aantal kengetallen getracht om een inzicht te geven in de financiële positie van de provincie. Voor een beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een provincie over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Voor de provincie Noord-Holland geldt voor de komende jaren dat de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit betekent dat de provincie voldoende flexibiliteit vertoont om eventuele tegenvallers op te vangen.

Het percentage opcenten van Noord-Holland (67,9) ligt onder het gemiddelde van alle 12 provincies (+/- 82%). Noord-Holland heeft het laagste opcenten tarief van alle provincies. Dit resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit bij de begroting van 2020 van € 139,8 miljoen. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de begroting van de provincie voldoende wendbaar en flexibel is.

De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. Op basis van de huidige liquiditeitsprognose is te verwachten dat niet voor 2024 een tekort aan middelen ontstaat. Daarom zijn er ook geen rentelasten opgenomen in deze begroting voor het aantrekken van vreemd vermogen. Zie hiervoor ook regel A onder '1 Berekening netto schuldquote'.

De verwachte solvabiliteitsratio ligt de komende jaren tussen 80% en 55%. De daling wordt vooral veroorzaakt door verwachte investeringen uit de bestemmingsreserves. Dit is de verklaring voor de daling van de bestemmingsreserves.Omdat de financiële verplichtingen met name bestaan uit voorzieningen (waarvoor de last al in de exploitatie is genomen) en overlopende passiva die gedekt zijn uit de bestemmingsreserves, is de kans zeer klein dat de provincie niet aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Wat betreft de grondexploitatie kan gezegd worden dat Noord-Holland geen grondexploitatie kent. Hier zijn dus voor de komende jaren geen financiële consequenties te verwachten.

Het kengetal structurele exploitatieruimte toont aan dat er structureel evenwicht is in de komende jaren.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat op basis van de huidige cijfers de financiële situatie van de provincie als goed tot zeer goed omschreven kan worden.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Economische groei in Noord-Holland vereist goede bereikbaarheid. Een snelle doorstroming in een goed ingerichte, schone en veilige omgeving is van groot belang, zowel voor werk als vrije tijd, ongeacht het vervoermiddel. Daarom zet Noord-Holland in op het vergroten van die bereikbaarheid, waarbij leefbaarheid en veiligheid de uitgangspunten zijn.

Goede bereikbaarheid staat of valt met robuuste en veilige verbindingen. Voor beheer en onderhoud van wegen, voor een vlottere doorstroming én voor leefbaarheid, kiest het bestuur voor innovatieve, duurzame en slimme oplossingen.

Het verbeteren van de (provinciale) infrastructuur is een kerntaak van de provincie. Binnen deze kerntaak is het beheren van de provinciale kapitaalgoederen een belangrijk element. De Provincie beheert 645 km wegen, 384 km fietspaden, 50 km busbanen, 246 km vaarwegen (bodem en oevers), 590 civiele kunstwerken (inclusief duikers), DVM systemen, een verkeers-, tunnel- en brugbediencentrale en 13 gebouwen (waarvan 4 huur).

Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door middel van onderhoud en vervanging. Hiermee worden functionaliteit en kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil gehouden en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is in de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden. Om hieraan te voldoen hebben wij de principes van assetmanagement en gebiedscontracten omarmd.

De provincie Noord-Holland is sinds 2015 gecertificeerd beheerder conform de internationale norm voor Assetmanagement ISO 55001. Wij zetten, als gecertificeerd beheerder, in op continue verbetering en ontwikkeling van de organisatie. Dit doen we door de kwaliteit van onze werkprocessen voortdurend te toetsen.

Assetmanagement beoogt de benodigde maatregelen voor instandhouding van het areaal af te wegen op basis van de aspecten areaalprestatie, faalrisico's en kosten. Waar eerder de degradatie van de technische staat leidend was voor het plegen van onderhoud, is nu het op bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau functioneren van het areaal leidend. Dit is vastgelegd in het Strategische Assetmanagement Plan (SAMP). Voorheen was de naam "Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen", maar omdat de naam "Strategische Assetmanagement Plan" beter de lading dekt en ook een voorgeschreven product is vanuit Assetmanagement ISO 55001 is voor deze naamsverandering gekozen. In het SAMP staat beschreven welke kapitaalgoederen de provincie in eigendom heeft en op welk kwaliteitsniveau deze in stand worden gehouden. Ook is hierin vastgelegd welke financiële middelen hiervoor noodzakelijk zijn.

Om voor alle kapitaalgoederen de afweging tussen functieprestatie, faalrisico's en instandhoudingkosten te kunnen maken, is de beheerstrategie opgesteld. Hierin staat omschreven hoe de kwaliteitsniveaus bepaald worden, welk beeld de provincie heeft van areaalfuncties en –prestaties en hoe de faalrisico's bepaald worden.

In het SAMP worden beeldkwaliteitsniveaus gehanteerd. Gebaseerd op de landelijke CROW-systematiek, zijn de onderstaande kwaliteitsniveaus vastgesteld voor de verschillende onderdelen van de provinciale infrastructuur.

Netwerken	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Wegen overig	C
Fietspaden	B
Haltevoorzieningen	B
Vrij liggende busbanen	B
Vaarwegen	(C/D) *)
Milieueffecten	B

* Risico gestuurd

Om het gebiedsgericht beheer te kunnen uitvoeren, worden binnen de ambtelijke organisatie de verschillende beheeraspecten en processen per gebied uitgewerkt. Een belangrijk instrument bij het gebiedsgericht werken, is de uitrol van de gebiedscontracten, waarbij de instandhouding van het areaal naar de markt wordt gebracht. De gebiedscontracten voorzien erin dat het bepalen en uitvoeren van het vast en variabel onderhoud worden uitbesteed en alleen de (vervangings-) investeringen door de provincie zelf wordt geprogrammeerd. Op deze wijze worden alle te nemen maatregelen aan het infrastructurele areaal op gebiedsniveau afgewogen op basis van de doelen en bedrijfswaarden van de provincie Noord-Holland. Inmiddels zijn alle gebiedscontracten operationeel en wordt de instandhouding van het provinciaal areaal uitgevoerd middels deze gebiedscontracten. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals bijvoorbeeld Centrale Brugbediening, Dynamische Verkeersmanagement (DVM), Gladheidscoördinatie.

Programma Meerjaren Onderhoud & Provinciale Programma Infrastructuur

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in een planning opgenomen, de "Provinciale Programmaplanning Infrastructuur". Een extractie daaruit voor de eerstvolgende 8 jaren wordt nader uitgewerkt en opgenomen in het bestuurlijk vast te stellen

Provinciale Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO/instandhouding)

en het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI /nieuw aanleg)

Het PMO 2020-2027 geeft aan welke onderhoudsmaatregelen noodzakelijk zijn. Daarmee wordt gewaarborgd dat de infrastructuur met de beschikbare middelen ook in de toekomst blijft voldoen aan de in de SAMP vastgestelde onderhoudsniveaus.

Het PMO is opgebouwd per beheergebied. Het dagelijks en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedsaannemer. Deze aannemer is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Het aantal losse projecten variabel onderhoud dat niet is verwerkt in de gebiedscontracten is hierdoor sterk verminderd en loopt de komende jaren nog verder af. Het

PMO is minder een op zichzelf staand maatregelenprogramma en meer een financieel kader. Dit heeft alles te maken met het feit dat bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs. De vervangingsinvesteringen zitten niet in het gebiedscontract en worden via het PMO zichtbaar gemaakt. De kredieten hiervan worden door PS beschikbaar gesteld.

Verbeteren van de maatregelenprogrammering

Binnen de directie Beheer en Uitvoering wordt gewerkt volgens gebruikersgericht netwerkmanagement. Hierbij staat de gebruiker centraal, waarbij de hinder beleving voor de gebruiker tot een minimum wordt beperkt, bij een zo efficiënt mogelijke besteding van de beschikbare middelen. In de contracten met de gebiedsaannemers is (en wordt) geëist dat zij werken met zo min mogelijk hinder voor gebruiker door onder meer vast te leggen dat grootschalige ingrepen in de infrastructuur alleen met minimale tijdsintervallen van meerdere jaren mogen plaatsvinden.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden zijn in gebruik voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. De provincie verhuurt een klein deel van haar panden als winkel, dienstwoning of kantoor aan derden.

Het onderhoud aan de panden voor 2020 kan als volgt worden ingedeeld.

- Maincontract
- Planmatig onderhoud, dit betreft werkzaamheden volgens het meerjarenonderhoudsplan.
- Niet-planmatig onderhoud, dit betreft storingen en niet geplande kleine onderhoudswerkzaamheden.

Maincontract

Voor zowel het planmatig als het niet-planmatig onderhoud voor het kantoorpand Houtplein 33, het nieuwe gebouw Dreef 1 & 3, is een “maincontract” afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit houdt één contract in, voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. Naast deze contractuele verplichtingen zijn er incidentele kosten die voortvloeien uit het maincontract voor deze panden.

Planmatig onderhoud

Voor het planmatig (bouwkundig) onderhoud aan de overige panden werken wij met een meerjarenonderhoudsplan. Dit meerjarenonderhoudsplan bevat het planmatig (bouwkundig) onderhoud aan de buitenzijde van de panden, zoals het schilderwerk, de vervanging of renovatie van daken en goten en noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden aan de terreinen (hekwerk, bestrating). In het meerjarenonderhoudsplan is ook de periodieke vervanging van cv-installaties meegenomen. Om de drie jaar vindt een herinspectie van de provinciale panden plaats, waarna het meerjarenonderhoudsplan indien nodig wordt aangepast. Een nieuwe inspectie is in 2019 uitgevoerd.
Er zal onderhoud worden uitgevoerd in Paviljoen Welgelegen aan de installatietechnische onderdelen. En er zal in dit jaar onderhoud aan het dak plaatsvinden. Vervolgens zal er divers onderhoud waaronder schilderwerk, aan de villa’s, Dreef 1 en Welgelegen worden uitgevoerd. Daarnaast worden aan de andere panden kleinere reguliere onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Niet-planmatig onderhoud

Het niet-planmatig onderhoud beslaat het noodzakelijke klein onderhoud aan de panden, dat deels structureel plaatsvindt (onderhoud aan cv's, zonweringen, automatische deuren en tuin) en deels op ad hoc basis (wanneer een onvolkomenheid wordt geconstateerd, na melding van storing of incidentele inspectie) wordt uitgevoerd.
Storingen in de panden die onder het maincontract vallen, worden ook uit dit budget betaald.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland

In onderstaande tabel zijn de beschikbare budgetten en vervangingsinvesteringen weergegeven. De kosten in de tabel onder ad e. en f. hebben uitsluitend betrekking op (onderhouds-)kosten aan panden die bij de provincie in bezit zijn. Hierin zijn de kosten voor tijdelijke huisvesting (onder andere servicekosten) niet meegenomen.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
A) Onderhoud wegen	€ 69.817.000	€ 60.345.000	€ 51.487.000	€ 53.329.000
B) Onderhoud vaarwegen	€ 14.676.000	€ 12.868.000	€ 13.361.000	€ 12.861.000
C) Vervangingsinvesteringen wegen	€ 44.513.000	€ 23.725.000	€ 29.376.000	€ 25.701.000
D) Vervangingsinvesteringen vaarwegen	€ 15.066.000	€ 23.417.000	€ 15.889.000	€ 9.661.000
E) Planmatig onderhoud gebouwen	€ 890.000	€ 890.000	€ 890.000	€ 890.000
F) Regulier onderhoud gebouwen	€ 265.000	€ 265.000	€ 265.000	€ 265.000
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**€ 145.227.000**	**€ 121.510.000**	**€ 111.268.000**	**€ 102.707.000**
Waarvan activa met een maatschappelijk nut	**€ 59.579.000**	**€ 47.142.000**	**€ 45.265.000**	**€ 35.362.000**

3.3 Financiering

Algemeen

De financiering van de provincie Noord-Holland vindt plaats conform de voorwaarden genoemd in de Wet financiering decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van deze wet is het beheersen van de uit de Treasuryfunctie voortvloeiende risico's. De Treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's.

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten, die voor het uitvoeren van de Treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke- en provinciekaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Noord-Holland 2015;
- Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2010; gewijzigd maart 2014;
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland; oktober 2015.

In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling is geëxpliciteerd wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico). De provincie Noord-Holland beschikt op het moment van opmaken van deze begroting niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook in 2020 niet verwacht.

De doelstellingen bij het uitvoeren van het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening en het treasurystatuut en zijn nader uitgewerkt in de Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen 2015. Uitgangspunt bij deze Uitvoeringsrichtlijn is dat Gedeputeerde Staten haar voornemens uit het coalitieakkoord wil realiseren en eveneens de maatschappelijke doelen uit de begroting nastreeft. Hiervoor heeft zij de beschikking over een breed instrumentarium variërend van voorlichting en communicatie tot regelgeving en het inzetten van financieringsinstrumenten. In de praktijk is er veelal sprake van de inzet van een samenhangend en divers instrumentarium. Niet overal is een financiële prikkel nodig of wenselijk en de inzet van de verschillende instrumenten is doel- en context-gebonden. De voorwaarden waaronder zij ingezet worden vragen om maatwerk. Zie bijlagen 5.4.1 en 5.4.3 voor een overzicht van de mutaties in 2018 met betrekking tot de verstrekte geldleningen en uitzettingen, gewaarborgde leningen en andere garantieverplichtingen (vanuit de publieke taak).

De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen te bieden voor het eenduidig behandelen van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak);
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Wij houden ons bij het uitvoeren van de Treasuryfunctie aan de wettelijke kaders en provinciale regelgeving.

Met de keuze voor het integraal schatkistbankieren (besluit Provinciale Staten november 2009) hebben wij de risico's van het uitzetten van middelen kunnen begrenzen. Immers het debiteurenrisico van deze keuze is nihil, want het geld wordt uitsluitend ondergebracht bij het Rijk. Doordat het bij het Rijk alleen mogelijk is in deposito's uit te zetten blijft de hoofdsom bovendien te allen tijde intact. Dit betekent dat ook geen sprake is van koersrisico. De provincie loopt evenmin valutarisico, aangezien het Rijk alleen de mogelijkheid geeft middelen uit te zetten in euro's.

Bij het uitzetten van middelen sturen wij daarom op het beheersen van het renterisico en het liquiditeitsrisico. Het renterisico is het risico van een lager financieel resultaat als gevolg van (negatieve) rentefluctuaties. Het liquiditeitsrisico is het risico van wijzigingen in het verloop van inkomsten en uitgaven in afwijking van de planning, waardoor financieringskosten hoger uitvallen.

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de twee volgende hoofdactiviteiten:

- Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldoregulatie geschiedt door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.
- Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is.

Op het aantrekken van middelen, dat via schatkistbankieren niet mogelijk is, gaan wij hier niet nader in. Gezien de huidige liquiditeitspositie zal van het aantrekken van middelen in 2020 geen sprake zijn. Gelet op de lange termijn liquiditeitsprognose zal dit ook in de eerstvolgende jaren daarna niet nodig zijn.

Sinds de ingang van het verplicht schatkistbankieren per 15 december 2013 is het voor de provincie mogelijk om tijdelijk overtollige middelen uit te zetten bij Nederlandse gemeenten, waterschappen en provincies, voor zover deze niet over het toezicht van de uitzettende overheid vallen. De rentevergoeding op deze uitzettingen is doorgaans (licht) hoger dan bij de schatkist. Voor het bepalen van de hoogte, de looptijd en het rentepercentage van de te plaatsen deposito's en uitzettingen maken wij gebruik van liquiditeitsprognoses en renteverwachtingen om de marktconformiteit vast te stellen. Naar verwachting zal de provincie in 2020 geen gebruik maken van deze mogelijkheid aangezien de liquiditeitsprognose voor de lange termijn dit niet toelaat.

Liquiditeitsprognoses
De liquiditeitsprognoses genereren informatie over de liquiditeitsbehoefte op de korte, middellange en lange termijn. De prognoses vormen een belangrijke basis voor het uitzetten van tijdelijk beschikbare financiële middelen in deposito's.

Renteverwachtingen
Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting, die wij ieder kwartaal opstellen met twee of drie rentevisies van verschillende banken en treasuryspecialisten. Deze renteverwachting heeft ons geleerd dat de door ons geraadpleegde instanties voor 2018 nog steeds zeer lage rente niveaus verwachten. Besloten is daarom om de vrijkomende deposito's voorlopig op de rekening-

courant te laten staan. Uitzettingen bij de schatkist leveren op 10 mei 2019 bij een deposito van 9 jaar slechts 0,03 % rente op. De provincie had ultimo 2018 bij de Schatkist € 390,6 miljoen in rekening-courant staan.

Financieringstekort
Van het aantrekken van middelen is op basis van de nu voorliggende liquiditeitsprognoses vooralsnog geen sprake.

Kasgeldlimiet/Renterisiconorm
De Wet Fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid zal de provincie Noord-Holland in 2020 binnen deze normen blijven. Overschrijding van de kasgeldlimiet zal niet aan de orde zijn, omdat in 2020 geen kasgeldleningen worden aangetrokken.

De renterisiconorm is bedoeld om (her)financiering van de meerjarige leningen over de jaren te spreiden. Dit is echter voor de jaren 2020-2023 niet aan de orde, omdat de provincie verwacht voor 2020-2023 geen lang vreemd vermogen nodig te hebben.

Kasgeldlimiet

	Renteresultaat	2019	2020	2021	2022	2023
	De externe rentelasten over de korte en lange					
A.	Financiering	-	-	-	-	-
B.	De externe rentebaten	318.000	18.000	12.000	4.000	4.000
	Totaal door te rekenen externe rente	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden					
C.	Doorberekend	-	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het					
	betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht					
	Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief					
	overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000

De wijzigingen in het BBV leiden ertoe dat zolang de provincie geen externe financiering heeft aangetrokken (leningen), aan de taakvelden geen rente over het eigen vermogen mag worden

toegerekend. Het renteresultaat in bovengenoemd overzicht heeft derhalve betrekking op ontvangen rentebaten over verstrekte langlopende geldleningen. Voor een specificatie van de verstrekte geldleningen wordt verwezen naar staat 4.4.1 in deze begroting.

3.4 Bedrijfsvoering

Algemeen

Provincie Noord-Holland richt haar organisatie optimaal in om als wendbare en slagvaardige organisatie uitvoering te geven aan haar wettelijke taken, het coalitieakkoord, Kompas 2020 en de Toekomstagenda Samen Noord-Holland. Voor haar inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden is de provincie Noord-Holland een betrouwbare partner die rechtmatig handelt en transparant, doelmatig, doeltreffend en wendbaar is. Om succesvol uitvoering te geven aan onze programma's hechten we groot belang aan onze externe gerichtheid en zichtbaarheid voor onze inwoners. Een adequate en efficiënte interne bedrijfsvoering is hier een essentiële voorwaarde voor.

Samenwerking met andere provincies
In samenwerking met de provincies Flevoland, Utrecht en Zuid-Holland blijft de provincie Noord-Holland zich richten op het verhogen van de kwaliteit van de bedrijfsvoeringdienstverlening en het delen van bedrijfsvoering-expertise en -kennis. De focus ligt hierbij op de uitwisseling van personeel, gezamenlijke aanbestedingen en kennisuitwisseling. Gezamenlijk wordt onderzoek gedaan naar de kansen die er liggen op deze verschillende deelterreinen. Verder wordt er ook in IPO-verband intensief en constructief samengewerkt op diverse bedrijfsvoeringterreinen.

Ambities coalitieakkoord 2019-2023 Duurzaam doorpakken
De ambities van de nieuwe coalitie van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA staan in het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken. Hierin maakt de provincie Noord-Holland zich sterk voor een duurzame, bereikbare, leefbare en innovatieve provincie. Wij besturen onze provincie op een moderne, transparante manier, in samenwerking met de inwoners van Noord-Holland en onze partners. Wij kiezen voor een duidelijke koers, laten onze kleuren zien en gunnen elkaar successen.

We staan voor solide financieel beleid. De begroting is meerjarig structureel in evenwicht. Dit betekent dat wij structurele uitgaven ook structureel dekken. Ook is het belangrijk om voldoende weerstandvermogen en –capaciteit te hebben zodat financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen zonder effect op de lopende begroting. Kunnen inspringen op ontwikkelingen die voor Noord-Holland belangrijk zijn is mogelijk omdat we ruimte laten voor tussentijdse aanpassing van de begroting.

We streven er naar om in 2030 de gehele provinciale organisatie energieneutraal te hebben gemaakt. Om dit doel te bereiken wordt in drie stappen gewerkt
1. Het verbruik van energie terugbrengen.
2. Het afschaffen van het gebruik van fossiele brandstoffen.
3. Het zelf opwekken van de verbruikte energie.

Samen Noord-Holland naar het nieuwe normaal
De directie heeft haar ambities voor de gewenste ambtelijke werkwijze vastgelegd in de Toekomstagenda. Deze is recentelijk aangepast met een blik op de visie op 2025: wij werken toe naar "het nieuwe normaal". We zijn bij de start van Samen Noord-Holland begonnen met de basis op orde te krijgen en ruimte nemen voor nieuwe dingen uitproberen. Met het nieuwe normaal focussen we ons de komende tijd op eigenaarschap via het programma Financiële hygiëne en op elkaar aanspreken. Voor dit laatste onderwerp gebruiken we DADEN (de aansprekende dialoog effectief & normaal).

In 2020 zullen we ook een nieuwe omgevingsscan 2.0 laten uitvoeren.

Om de sturing op de genoemde ambities verder te ontwikkelen en te verbeteren, mede in relatie tot externe ontwikkelingen, werken wij in 2020 aan de volgende activiteiten:

Digitalisering

De gevolgen van de informatiemaatschappij zijn een belangrijk thema voor de provincie Noord-Holland. Dat betreft zowel de “klassieke ICT” als de zgn. “dataficering” en het inspelen op overige technologische ontwikkelingen. Al deze ontwikkelingen hebben een grote impact op ons werk. Sinds 2016 werken we aan de uitvoering van het Concern Informatieplan (CIP) 2016-2020. Dit zal in 2020 worden geactualiseerd. De uitvoering van het CIP loopt langs een aantal strategische programmalijnen.

ICT en informatievoorziening
Dit omvat de interne digitalisering van onze organisatie en het vernieuwen van onze technische infrastructuur. Projecten met als doel optimale ondersteuning van de bedrijfsvoeringprocessen hebben betrekking op een breed spectrum, van eigentijds sturen en verantwoorden en gebruikersgemak tot het opnieuw inrichten en verbeteren van documentmanagement en workflowmanagement. Het programma Optimaal Digitaal bereidt de provincie Noord-Holland voor op optimaal digitaal werken en samenwerken aan en met bestanden. Daarnaast richten we ons op de verbetering van bedrijfsvoeringprocessen, zoals de verbetering financiële informatievoorziening.

Werkplek van de toekomst
Het programma Nieuw Technisch Fundament realiseert een nieuwe technische fundering voor de ICT van de provincie. Door slim gebruik te maken van ICT diensten binnen de publieke ‘cloud’ en met een sterke focus op kennisontwikkeling in- en buiten huis. Hiermee zorgen we voor een meer flexibele ICT Infrastructuur, hebben we als provincie meer controle over onze ICT en zijn we niet meer afhankelijk van één ICT dienstverlener. Doel is dat alle functionaliteiten en informatie gebruiksvriendelijk en overal, altijd en veilig beschikbaar komt op elk apparaat. Belangrijkste projecten zijn: een nieuw Identificatie en autorisatieplatform en een nieuwe cloud/online werkplek.

De IV-basis op orde
Door de sterk toenemende wettelijke verplichtingen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy, informatie-uitwisseling en het beschikbaar stellen van data (open data) zijn aanpassingen nodig aan de ICT & informatievoorzieningsinfrastructuur van de provincie. Deze aanpassingen hebben te maken met ICT-architectuur, informatieveiligheid, kennis- en informatiemanagement, portfoliomanagement, inrichting en sturing (‘governance’) en informatiebeheer.

Digitale dienstverlening
De provincie wil een transparante, open en toegankelijke organisatie zijn waar intensief en gelijkwaardig wordt samengewerkt met onze buitenwereld, en waar verschillende soorten informatie en data toegankelijk worden gemaakt voor de buitenwereld. Daarvoor maken we de provincie digitaal toegankelijk voor iedereen, en bieden we informatie, data en gegevens zoveel mogelijk actief en aan de voorkant aan. Tenzij er een wettelijke of bestuurlijke noodzaak is dit niet te doen. Projecten die binnen dit thema vallen zijn project Open WOB, Open Data, Digitaal 2020, doorontwikkeling van de Website en de implementatie van de Wet Open Overheid.

Data
Provinciale Staten hebben in 2018 een datastrategie vastgesteld. Om deze te realiseren bouwen we in 2020 een data-infrastructuur, geven invulling aan de organisatie-inrichting die nodig is om

datagedreven te kunnen werken, geven vorm aan de data-architectuur, aan een innovatie-omgeving, de benodigde bemensing en de benodigde om- en bijscholing voor ons personeel.

Overige technologische ontwikkelingen
De technologische ontwikkelingen gaan razendsnel. In 2020 onderzoeken we pilotgewijs hoe ontwikkelingen zoals kunstmatige intelligentie, robotica, biometrie, virtual reality etc. kunnen worden toegepast bij opgaven in onze rol als wegbeheerder en in onze beleidsvorming.

Communicatie

Communicatie draagt bij aan het creëren en benutten van kansen. Dat doen we door samenhang te creëren in de thema's die belangrijk zijn voor de provincie, maar vooral in de thema's die de inwoners van Noord-Holland belangrijk vinden. We weten de aansluiting te vinden bij de beleving van de belangrijkste doelgroep. Niet gedacht vanuit middelen, maar vanuit de verwachtingen van de buitenwereld. Van buiten naar binnen. Daarmee vergroten we de communicatiekracht en wordt de meerwaarde en legitimiteit van de provincie zichtbaar. We faciliteren de boegbeelden van de provincie om als organisatie communicatiever te worden en effectiever in de themacommunicatie. Communicatie zorgt voor focus en keuzes in de onderwerpen die buiten leven. Scherpe keuzes maken betekent ook loslaten en draagvlak creëren voor de keuzes. Communicatie speelt een verbindende rol tussen de thema's en tussen bestuur en de verschillende onderdelen van de organisatie. Uiteraard blijft het vakmanschap op het gebied van bijvoorbeeld schrijven, woordvoering, crisiscommunicatie en sociale media daarbij de basis.

Speerpunten in 2020 zijn:

- Uitvoering nieuwe communicatiestrategie op basis van het nieuwe coalitieakkoord;
- Personaliseren en regionaliseren online communicatiemiddelen, te beginnen met digitale nieuwsbrief NH Weekbericht;
- Start vernieuwen intranet en uitbouwen tot één centrale werkplek, ook voor andere applicaties;
- Doorontwikkelen website en sociale media;
- Actief persbeleid;
- Versterken profiel provincie als aantrekkelijke werkgever en verbeteren communicatie over vacatures;
- Relatiemanagement en stakeholdersmanagement professionaliseren;
- Jaarprogramma sponsoring en relatiemanagement uitvoeren.

Personeel en Organisatie

Het HRM-beleid van de Provincie Noord-Holland blijft gericht op een optimale inzet van ons personeel in een organisatie die werkt in een dynamische omgeving. We geven ruimte aan onze medewerkers om zich duurzaam te ontwikkelen tot zelfbewuste en extern georiënteerde ambtenaren.

We zetten in op het verstevigen van onze positie op de arbeidsmarkt, het aantrekken en behouden van (jong) talent. Dit doen we onder meer in samenwerking met andere partijen, zoals de Metropool Regio Amsterdam en omliggende provincies. We willen een inclusieve, diverse organisatie zijn, waarin alle (toekomstige) werknemers tot hun recht komen, ongeacht hun leeftijd, levensfase, functieverblijfsduur, geslacht, herkomst of beperking. We versterken onze arbeidsmarktcommunicatie en zetten een recruiter in voor het zoeken naar kandidaten bij moeilijk vervulbare functies.

PNH hanteert Strategische personeelsontwikkeling als een doorlopend proces waarin balans gezocht wordt tussen de gewenste personeelscapaciteit om onze doelen te bereiken en het beschikbare personeelsbestand dat ingezet kan worden. Met de juiste inzet van talenten van onze medewerkers leidt dit tot een duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Tevens geeft dit handvatten om beter te sturen op beschikbare interne en externe capaciteit.

We zijn een lerende organisatie, waarin we werken aan een open cultuur. Leidinggevenden en medewerkers werken permanent aan hun vakmanschap en talentontwikkeling. We investeren in opleiding en training, waarbij het leren steeds meer plaatsvindt tijdens en in het werk. Dilemma's maken onderdeel uit van het dagelijks werk. Integriteit blijft daarom een belangrijk onderwerp om over in gesprek te gaan met elkaar.

Capaciteitssturing
Begin 2019 is binnen de ambtelijke organisatie een nieuw "spelconcept" rondom capaciteitssturing geïntroduceerd. Daarbij maken we onderscheid tussen regulier werk en projecten. We brengen de totale omvang van het werk en het beschikbaar budget in de komende jaren in beeld en bezien welke capaciteit benodigd is om het werk uit te voeren. Afhankelijk van de looptijd van werkzaamheden bepalen we of er vast, tijdelijk of extern personeel wordt ingezet. Daarbij kijken we ook naar het strategisch belang om bepaalde functies "in huis" te organiseren en de beschikbaarheid van capaciteit op de arbeidsmarkt. Met dit nieuwe spelconcept is er sprake van een meer flexibele en innovatieve sturing op de personele capaciteit waarbij wendbaarheid, efficiency, kennisbehoud en kwaliteitsverbetering achterliggende doelstellingen zijn.

Fiscaliteit

Vennootschapsbelasting (VPB)
Met ingang van 1 januari 2016 is PNH als gevolg van een wetswijziging vennootschapsbelastingplichtig geworden voor de activiteiten waarmee zij in fiscaal opzicht een onderneming drijft. De wet- en regelgeving omtrent de vennootschapsbelasting alsmede wijzigingen in lopende activiteiten en/of nieuwe activiteiten worden blijvend gemonitord. Vooralsnog wordt de aangifte vennootschapsbelasting ingediend voor de deelname van ca. 40% van PNH in PolanenPark CV. Deze deelneming is fiscaal transparant waardoor het resultaat (zowel positief als negatief) bij PNH belastbaar is. De verwachting is dat de deelname in PolanenPark CV - op basis van de huidige informatie en cijfers van de grondexploitatie – naar verwachting voor boekjaar 2020 leidt tot een vpb-last bij PNH van circa € 26.000.

BTW
Het btw-regime van diverse (grootschalige) projecten en activiteiten wordt met, en op initiatief van, betrokken sectoren besproken en geanalyseerd. Indien noodzakelijk wordt er afgestemd met de Belastingdienst. Momenteel lopen ten aanzien van een aantal (grootschalige) projecten en activiteiten inzake het btw-regime afstemmingen of zijn afstemmingen recent afgerond. Inzet is om voorkomende btw-vragen organisatiebreed op te pakken en daar waar nodig de afdelingen te ondersteunen met advies. Onderzocht wordt in hoeverre nadere implementatie en borging in de processen ten aanzien van btw verder mogelijk en noodzakelijk is.

Loonheffingen
1. Wet DBA
Met ingang van 1 mei 2016 is de Verklaring arbeidsrelaties (VAR) afgeschaft en vervangen door de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (Wet DBA). Deze wet maakt opdrachtgevers mede verantwoordelijk voor de juiste (fiscale) beoordeling van arbeidsrelaties met opdrachtnemers, zoals zzp'ers. De handhaving van de Wet DBA is in beginsel uitgesteld tot in ieder geval 1 januari

2020. Het kabinet streeft er naar om de zogenoemde opdrachtgeversverklaring in 2020 gereed te hebben. De doelstelling is om wet- en regelgeving ten aanzien van de (verplichte) arbeidsovereenkomst bij een laag tarief en de opt-out mogelijkheid voor hoge tarieven op 1 januari 2021 in werking te laten treden. De provincie heeft afstemming gezocht met de Belastingdienst over de uitvoering van de Wet DBA en de borging in haar processen, de gemaakte afspraken in dit kader zijn vooralsnog nog steeds van kracht. De provincie houdt de wijzigingen in de wet- en regelgeving goed in de gaten.

2. Boekenonderzoek
De Belastingdienst heeft eind 2018/begin 2019 het validatie onderzoek Loonheffingen over het jaar 2016 afgerond. De naheffingsaanslag bedroeg ruim € 98.000 en is medio maart 2019 voldaan. Ondanks dat er een (niet-materiële) naheffingsaanslag is opgelegd (0,02%), zijn er relatief weinig fiscale fouten aangetroffen voor een organisatie van deze omvang.

Subsidies

Op het terrein van subsidies werken wij in 2020 verder aan de ontwikkeling van digitaal subsidiebeheer en – aanvraagformulieren om alle partijen een efficiënter subsidieproces te kunnen uitvoeren.

We passen in 2020 het subsidieproces en de uitvoering daarvan aan, zodat aan de verantwoordingseisen, die de externe accountant stelt op basis van het BBV, kan worden voldaan. Voor het subsidieproces zal de Interne-Controlefunctie binnen de organisatie een structurele plaats krijgen.

Inkoop

Inkoop en aanbesteding
In 2020 wordt verder invulling gegeven aan het inkoopbeleid 2017-2021 ‘Samen inkopen voor Noord-Holland’, met name op het gebied van Innovatie en Maatschappelijk verantwoord inkopen (duurzaam inkopen, social return en mensenrechten).

Acties naar aanleiding van de evaluatie van de uitvoering van het social return beleid worden uitgevoerd. De structurele samenwerking met andere provincies wordt voortgezet zoals bij de gezamenlijke energieinkoop. We ontwikkelen een strategische visie op contractmanagement voor de provincie en inventariseren de strategische contracten en leveranciers.

Planning en Control

Planning en control cyclus
Provinciale Staten hebben aanbevelingen geformuleerd om de begrotingssystematiek te verbeteren vanuit de ambitie de planning- en control cyclus verder te ontwikkelen en digitaliseren (PS-besluit van 12 februari 2018). De P&C producten voor 2019 en volgende jaren zijn in lijn hiermee opgezet. In 2019 is doorgegaan met het werken om de kwaliteit en het totstandkomingsproces van de P&C-producten verder te verbeteren en het eigenaarschap te vergroten.

Verbeteren Financiële Informatievoorziening
Het financieel systeem en de bijbehorende procedures en werkwijzen worden herijkt op basis van de geïnventariseerde financiële informatiebehoefte van de provinciale organisatie. Volgens

planning wordt eind 2019 de implementatie van de herinrichting van het nieuwe financieel systeem opgeleverde, zodat het heringerichte systeem met ingang van 2020 kan worden gebruikt.

Financiële hygiëne
Samen met de herinrichting van het financieel systeem en de ontwikkeling van het eigenaarschap in de P&C-cyclus worden in de financieel-administratieve hygiëne (juiste, volledige en up-to-date administratieve gegevens in de loop van het jaar) en de onderliggende administratieve processen verstrekt, zodat zowel de financiële functie als de lijn het juiste inzicht hebben in de actuele financiële cijfers en de administratieve onderbouwing.

Met de uitvoering van bovenstaande acties streven wij ernaar om de informatievoorziening aanmerkelijk te verbeteren en daardoor minder druk te leggen op het jaarrekening- en controleproces en de interne beheersing gedurende het jaar aanzienlijk te verbeteren.

Interne beheersing en risicomanagement
De provincie Noord-Holland heeft de meerjarige ambitie om snel, open en transparant te kunnen anticiperen op ontwikkelingen in een in toenemende mate complexer wordende en veranderende omgeving. De provincie zet de komende jaren in op het verder optimaliseren van haar management control systeem. Dit is het systeem waarbinnen informatie wordt verzameld en gebruikt om de performance van organisatieonderdelen of de organisatie in zijn geheel te kunnen evalueren in relatie tot de strategische doelen. Het systeem draagt bij aan en beïnvloedt het gedrag binnen de organisatie gericht op het realiseren van deze strategische doelstellingen.

De ingezette lijn om toe te werken naar een situatie waarbij het college van Gedeputeerde Staten in 2022 zelfstandig een rechtmatigheidsverklaring afgeeft wordt verder uitgewerkt in 2020. In aanvulling hierop richt de provincie zich ook op het verder “in control” komen en worden projecten uitgevoerd die bijdragen aan onder meer het versterken van de Governance, in overeenstemming werken met wet- en regelgeving; risicomanagement en procesbeheersing.

Risicomanagement blijft ook in 2020 een belangrijk middel om de kwaliteit van de besluitvorming en de effectiviteit en efficiëntie van projecten en bedrijfsvoering te vergroten. Risicomanagement is inmiddels een essentieel onderdeel geworden van interne beheersing.

De (Verbijzonderde) Interne Controle op de rechtmatigheid is stevig neergezet in de organisatie. Hiermee is een solide basis gelegd om toe te groeien naar de rechtmatigheidsverklaring in 2022. Een vervolgambitie is om de omslag te maken van een gegevens naar een systeemgerichte benadering waarbij de procesbeheersing waar mogelijk plaatsvindt in de eerste lijn. Dit sluit aan bij de principes van eigentijds sturen en verantwoorden waarbij het management primair verantwoordelijk is voor de strategie en de daarvan afgeleide doelstellingen, de sturing en beheersing van haar processen en voor het managen van de risico’s.

Kosten Bedrijfsvoering

Binnen de begroting wordt onderscheid gemaakt in kosten voor taakvelden/ begrotingsprogramma's en overhead.

De kosten van overhead zijn gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In de begroting 2020 vindt intensivering plaats op deze ondersteuning in de vorm van extra personele inzet, zoals is aangegeven in de Kaderbrief 2020. De bezetting dient op enkele cruciale onderdelen, zoals het i-domein, communicatie, HRM, de financiële– en control functie, subsidies en Woo/ Wob zowel kwalitatief als kwantitatief structureel versterkt te worden. In totaal wordt de formatie met 35,5 fte uitgebreid.

Om de doelen te bereiken wordt naast personeel dat in dienst is van de provincie Noord-Holland ook gebruik gemaakt van externe krachten. In het kader van de innovatieve capaciteitssturing wordt de grens tussen eigen personeel en externen steeds meer vloeiend en flexibel aangepast op de opgave waar de provincie voor staat. Wij informeren u over de inzet van de totaal benodigde capaciteit.

De onderstaande kosten vertegenwoordigen de totale kosten van de bedrijfsvoering. Onderdeel van de materiële kosten zijn de kapitaallasten van de nieuwe kantoorpanden aan het Houtplein en de Dreef over een periode van 25 jaar, waarvan een deel direct ten laste komt van de reserve huisvesting.

Kosten benodigde capaciteit	Budget 2020
Loon	123,09
Overig	36,53
Totaal	**159,62**

* Bedragen x € 1.000.000

De capaciteit wordt ingezet voor de realisatie van investeringen als ook voor opgaven, projecten en reguliere taken. In onderstaande tabel zijn nog niet de consequenties van het coalitieakkoord verwerkt, omdat pas bij de uitwerking van dit akkoord zicht ontstaat op de effecten op de benodigde capaciteit. Het is de bedoeling om bij de eerste begrotingswijziging 2020 de weerslag van dit akkoord op de capaciteit per programma te tonen. Dit deel van de paragraaf bedrijfsvoering zal dan ook onderdeel uitmaken van de eerste begrotingswijziging.

Onderstaand overzicht toont de toedeling van de capaciteit in fte's en euro's naar de verschillende begrotingsprogramma's.

Begrotingsprogramma	Toebedeelde capaciteit in fte's	Toebedeelde kosten in euro's (x 1.000.000)
Programma 1	112	€ 9,65
Programma 2	273	€ 27,38
Programma 3	27	€ 2,54
Programma 4	38	€ 3,67
Programma 5	117	€ 11,30
Programma 6	70	€ 7,10
Programma 7	23	€ 2,14
Programma 8*	487	€ 80,06
Totaal programma's	**1147**	**€ 143,85**
Ten laste van investeringskredieten	126	€ 15,77
Totaal	**1273**	**€ 159,62**

* Programma 8: waaronder personele overhead en materiële kosten zoals huisvesting en ICT

3.5 Verbonden partijen

Algemeen

Onder een verbonden partij wordt verstaan: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit het door ons ter beschikking gestelde bedrag dat we niet kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor we aansprakelijk zijn indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht.

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijke risico's dient op grond van het BBV en de Wet gemeenschappelijke regelingen de paragraaf Verbonden partijen opgenomen te worden in de begroting en jaarrekening.

In de nota verbonden partijen 2014 is opgenomen dat een verbonden partij een instrument is dat de overheid kan benutten om maatschappelijke doelstellingen uit het collegeprogramma of de programmabegroting te behalen. Daarbij verwacht de overheid dichter bij de realisatie van haar (publieke) doelen te komen.

In een aantal gevallen wordt voor de realisatie van een provinciaal belang voor een participatie in een verbonden partij gekozen. Allereerst kunnen GS van oordeel zijn dat het publieke belang het best kan worden behartigd door een bestaande activiteit buiten de provinciale organisatie te plaatsen. Voorbeelden van dergelijke verzelfstandigingen uit het verleden zijn PWN, Alliander, Afvalzorg en Recreatie Noord-Holland.

Ten tweede kan sprake zijn van activiteiten die gezamenlijk met andere publieke en/of private partijen worden uitgevoerd ter behartiging van provinciale publieke belangen. Voorbeelden hiervan zijn Schiphol Area Development Company (SADC), Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Zeestad en PolanenPark.

Naast de hiervoor genoemde situaties kan voor nieuwe participaties worden gekozen bij nieuw te ontwikkelen activiteiten die het publieke belang behartigen. Een voorbeeld hiervan is het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH).

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (vennootschappen, hierna: A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan we deelnemen (B) en een aantal overige rechtspersonen waarmee een financieel belang en een bestuurlijk belang is gemoeid (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn vanuit de historie ontstaan. Regelmatig wordt beoordeeld of aanhouding van de belangen nog een provinciaal belang dient.

Wij zien, net als de rijksoverheid, de drinkwatervoorziening als een publieke taak en wij hebben geen voornemen onze deelneming in PWN te verminderen.

Ten aanzien van Afvalzorg hebben Provinciale Staten uitgesproken dat de activiteiten van deze vennootschap een publiek belang dienen. Uitbreiding van de activiteiten van Afvalzorg buiten het gebied van Noord-Holland en Flevoland (de huidige aandeelhouders) achten wij niet uitgesloten, mits in principe de decentrale overheden in het betreffende gebied daarvoor tot de vennootschap

toetreden. Noord-Holland zal echter altijd een bepalende meerderheid in de vennootschap willen hebben. Vooralsnog zijn er geen concrete mogelijkheden tot uitbreiding en richt Afvalzorg zich met name op verdere verbetering van haar eigen bedrijfsprocessen.

Ten aanzien van de ontwikkelingsvennootschappen (SADC, RON, PolanenPark en Zeestad) kunnen sociaal-economische motieven en motieven vanuit ruimtelijke ordening worden aangevoerd voor de diverse participaties. Zolang de doelstelling van de desbetreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie vanuit dat oogpunt in principe deelnemen, tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt en die als doel heeft het beheren en onderhouden van gebieden van een aantal recreatieschappen. Deze taak werd voorheen uitgevoerd door de provinciale afdeling Groenbeheer. Alle aandelen zijn bij de provincie geplaatst.

B. Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regeling Schadeschap Luchthaven Schiphol dient ter afstemming van belangen tussen de diverse overheden in de regio.

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het Openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De provincie neemt deel aan een viertal omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in de provincie Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincie Noord-Holland, de provincie Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen

De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Met deze samenwerking wordt beoogd de condities waaronder provincies werken te optimaliseren en provinciale vernieuwingsprocessen te stimuleren.

De provincie is betrokken bij een aantal stichtingen. Stichtingen worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen aan die stichting. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

De stichtingen die het betreft zijn:

- Stichting Gooisch Natuurreservaat
- Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio
- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied
- Stichting administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden
- Stichting Voorbereiding Pallas-reactor

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds, opdat deze gelden worden gebruikt ter dekking van de kosten van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen

De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of continuering van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiëring van het publieke belang zal voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie, worden getoetst of deze bijdraagt aan realisatie van beleidsdoelstellingen. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief zal beoordeeld worden of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen wordt periodiek de beleidsmatige afweging gemaakt om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten die de verbonden partij verricht.

Bij het aangaan van een verbinding met en bij het aansturen van een verbonden partij streven wij ernaar:

- Afspraken met de verbonden partijen vast te leggen (bijvoorbeeld in overeenkomsten, statuten of indien van toepassing in een gemeenschappelijke regeling) en te monitoren;
- Afspraken met de verbonden partijen te maken over de frequentie en inhoud van de verantwoordingsinformatie en deze te monitoren;
- Te beoordelen of andere partijen die betrokken zijn bij de verbonden partijen andere belangen kunnen hebben naast het gezamenlijk belang.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

Er is voor gekozen de belangen van de provincie bij de deelnemingen primair via de aandeelhoudersrol te behartigen. Dat betekent dat in de Raden van Commissarissen van de provinciale deelnemingen geen leden van Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten worden benoemd. De aandeelhoudersrol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Om het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen te hebben, worden door het jaar heen verschillende afstemmingsoverleggen gehouden tussen de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming.

De jaarstukken van verbonden partijen worden beoordeeld op een aantal financiële criteria: positief resultaat, solide financiële verhoudingen (eigen vermogen versus vreemd vermogen), dividendverwachtingen etc. Ook wordt gekeken naar de ontwikkelingen ten opzichte van voorgaande jaren en de verwachtingen voor de komende jaren. Dit gebeurt in nauw overleg met de betrokken beleidssectoren. De bepalingen uit de Nederlandse corporate governance code (“Code”), die van toepassing is op beursgenoteerde vennootschappen met haar statutaire zetel in Nederland, worden zoveel mogelijk toegepast op de deelnemingen van de provincie Noord-Holland. De Code bevat zowel principes als concrete bepalingen die de bij een vennootschap betrokken personen (onder andere bestuurders en commissarissen) en partijen tegenover elkaar in acht zouden moeten nemen. Wij informeren Provinciale Staten over de ontwikkelingen bij de deelnemingen in onze jaarstukken en de begroting. Daarbuiten worden Provinciale Staten actief geïnformeerd als daar aanleiding toe is.

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen hebben in 2018 plaatsgevonden op het gebied van de verbonden partijen:

- Innovatiefonds Noord-Holland B.V. is in april 2018 opgericht. De provincie Noord-Holland is 50% aandeelhouder;
- Op 8 oktober 2018 hebben Provinciale Staten besloten om het fondsvermogen van PDENH op te hogen met de tweede tranche (€ 25 miljoen) tot een totaal van € 55 miljoen;
- In 2016 is er een agiostorting geweest van € 2 miljoen op de door de provincie gehouden aandelen in het kapitaal van de RON. In april 2018 is er van deze agiostorting € 1 miljoen teruggestort naar de provincie;
- De vier aandeelhouders in SADC hebben in maart 2018 een leenfaciliteit aan SADC ter beschikking gesteld van € 3,375 miljoen per aandeelhouder. In 2018 heeft SADC geen gebruik gemaakt van deze faciliteit.

Uitgaven

De lasten voor de verbonden partijen zijn terug te vinden in verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 5 "Ruimte" onder operationeel doel 5.3.1.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder operationeel doel 5.2.3. De bijdragen aan de omgevingsdiensten zijn opgenomen onder operationeel doel 4.1.2. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg zijn opgenomen in programma 1 "Openbaar bestuur".

Inkomsten

In 2018 ontvingen wij ca. € 11,7 miljoen aan dividend. Voor 2019 en volgende jaren is een opbrengst begroot van ca. € 7 miljoen per jaar. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. Een aanzienlijk deel van de ontvangen dividenden wordt gebruikt als algemeen dekkingsmiddel.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen

Aan een aantal provinciale deelnemingen zijn bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte, leningen dan wel garanties verstrekt, namelijk:

- aan Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN) is een leningfaciliteit verstrekt van € 750.000, bedoeld voor participatie in een Startersfonds;
- de in het verleden met Polanenpark afgesloten leningovereenkomst voor een maximum bedrag van € 23 miljoen is medio 2016 afgelost. De aandeelhouders in PolanenPark staan sindsdien naar rato garant voor een bancaire lening van PolanenPark van € 20 miljoen. Voor de provincie betekent dit een garantstelling van maximaal € 8.000.000;
- aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een lening verstrekt van € 635.000;
- aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. is een renteloze lening verstrekt ten behoeve van investeringen in bedrijventerreinen. Eind 2016 bedroeg de totale schuld € 11.086.095. Ten behoeve van het project Hoogtij is een borgtocht verstrekt aan de BNG Bank N.V. voor € 35 miljoen, waarvoor het Havenbedrijf Amsterdam N.V. voor 1/3 een contragarantie heeft gesteld aan de provincie Noord-Holland;

- aan de stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor.

Risico's verbonden aan verbonden partijen

De financiele risico's gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt weer te geven (zie tevens de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. In het geval dat de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit dient dan op de provinciale balans te worden gecorrigeerd.

Voor een aantal deelnemingen is vanwege dit risico een bedrag in het provinciale weerstandsvermogen opgenomen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze mogelijke dividenden zijn onzeker doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

De provincie dekt in het weerstandvermogen het risico af dat 25% van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd.

Verstrekte leningen aan verbonden partijen

Zowel aan een aantal deelnemingen als aan enkele overige verbonden partijen zijn leningen verstrekt. Voor een deel van de verstrekte leningen heeft een dotatie aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden in verband met het risico van niet-terugbetaling.

Verstrekte garanties aan verbonden partijen

Zowel ten behoeve van deelnemingen als van overige verbonden partijen zijn garanties/borgstellingen afgegeven. Voor een deel van de verstrekte bedragen heeft een dotatie aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden, voor het geval een beroep wordt gedaan op deze garanties/borgstellingen.

Risico's binnen Gemeenschappelijke Regelingen

Elke deelnemer aan een Gemeenschappelijke Regeling is in principe voor zijn aandeel verantwoordelijk voor mogelijke tekorten binnen de GR. In het provinciale weerstandsvermogen is hiervoor een aantal posten opgenomen.

Bovenstaande risico's zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen als Financieringsrisico's, Beleidsrisico's of als Risico's Verbonden Partijen.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1 Alliander N.V.

OD	4.2.1	
Vestigingsplaats	Arnhem	
Nominale waarde aandelen	62654400	
% belang	9,16	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Energievoorziening.	
Bijdrage provinciale doelen	Investeringen in energie-infrastructuur Bijdragen aan duurzaamheidsinitiatieven	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	3.942.000.000	4.129.000.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	4.127.000.000	4.216.000.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	203.000.000	334.000.000
Dividend	**2017**	**2018**
	9.506.000	13.738.000

2 N.V. Afvalzorg Holding

OD	4.1.2	
Vestigingsplaats	Haarlem	
Nominale waarde aandelen	12600000	
% belang	90	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen.	
Bijdrage provinciale doelen	Beheer en exploitatie afval-stortlocaties	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	56.653.000	66.635.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	129.447.000	121.720.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	5.420.000	11.238.000
Dividend	**2017**	**2018**
	1.125.000	1.125.000

3 N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)

OD	3.2.2	
Vestigingsplaats	Velserbroek	
Nominale waarde aandelen	6806703	
% belang	100	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer	
Bijdrage provinciale doelen	Levering drinkwater Beheer natuurgebieden	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	228.231.000	236.197.000

Vreemd vermogen	2017	2018
	561.421.000	554.205.997
Resultaat	**2017**	**2018**
	8.924.000	8.610.000
Dividend	**2017**	**2018**
	652.337	659.000

4 Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)

OD	6.2.2
Vestigingsplaats	Haarlem
Nominale waarde aandelen	370.000
% belang	100
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden
Bijdrage provinciale doelen	Beheer en onderhoud recreatiegebieden
Wijzigingen (betreffend jaar)	

Eigen vermogen	2017	2018
	3.521.717	3.668.593
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	1.788.973	1.416.574
Resultaat	**2017**	**2018**
	135.542	146.875
Dividend	**2017**	**2018**

5 Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)

OD	5.3.1
Vestigingsplaats	Schiphol
Nominale waarde aandelen	3.424.680
% belang	25
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC
Publiek doel	Ruimtelijke inrichting Schipholgebied.
Bijdrage provinciale doelen	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden Werving en acquisitie
Wijzigingen (betreffend jaar)	

Eigen vermogen	2017	2018
	105.705.000	106.399.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	24.703.000	21.632.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	3.242.000	692.000
Dividend	**2017**	**2018**

6 Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied (RON)

OD	5.3.1
Vestigingsplaats	Zaanstad
Nominale waarde aandelen	787.500
% belang	33,30
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied.

Bijdrage provinciale doelen	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	4.792.000	3.310.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	75.098.000	66.910.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	-1.042.000	1.518.000
Dividend	**2017**	**2018**

7 Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)

OD	5.3.1	
Vestigingsplaats	Alkmaar	
Nominale waarde aandelen	26.460	
% belang	49	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC	
Publiek doel	Ontwikkeling Economie.	
Bijdrage provinciale doelen	Marketing en acquisitie Versterking economie	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	805.677	843.112
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	1.962.178	2.545.259
Resultaat	**2017**	**2018**
	-83.942	37.345
Dividend	**2017**	**2018**

8 PolanenPark B.V.

OD	5.3.1	
Vestigingsplaats	Haarlem	
Nominale waarde aandelen	7.200	
% belang	40	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein.	
Bijdrage provinciale doelen	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	450.318	1.060.976
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	1.337.633	4.397.111
Resultaat	**2017**	**2018**
	62.250	610.658
Dividend	**2017**	**2018**

9 PolanenPark C.V.

OD	5.3.1		
Vestigingsplaats	Schiphol		
Nominale waarde aandelen	7.200		
% belang	40		
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV		
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein.		
Bijdrage provinciale doelen	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden		
Wijzigingen (betreffend jaar)			
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.575.679	5.940.949
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		18.972.584	18.805.327
Resultaat		**2017**	**2018**
			4.365.141
Dividend		**2017**	**2018**

10 Zeehaven IJmuiden N.V.

OD	5.3.1		
Vestigingsplaats	IJmuiden		
Nominale waarde aandelen	408.402		
% belang	8,40		
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting		
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie.		
Bijdrage provinciale doelen	Beheer en exploitatie van visafslag en havenfaciliteiten		
Wijzigingen (betreffend jaar)			
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		22.030.000	24.711.000
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		36.704.000	34.940.000
Resultaat		**2017**	**2018**
		2.813.000	2.755.000
Dividend		**2017**	**2018**
		24.504	24.504

11 Zeestad Beheer B.V.

OD	5.1.1		
Vestigingsplaats	Den Helder		
Nominale waarde aandelen	9.000		
% belang	50		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA		
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder.		
Bijdrage provinciale doelen	Stedelijke vernieuwing		
Wijzigingen (betreffend jaar)			
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		18.000	
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
Resultaat		**2017**	**2018**

Dividend	2017	2018

12 Zeestad C.V.

OD	5.1.2
Vestigingsplaats	Den Helder
Nominale waarde aandelen	6.900.000
% belang	49
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder.
Bijdrage provinciale doelen	Stedelijke vernieuwing
Wijzigingen (betreffend jaar)	

Eigen vermogen	2017	2018

Vreemd vermogen	2017	2018
	36.806.679	

Resultaat	2017	2018

Dividend	2017	2018

13 Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Provincie Noord-Holland B.V. (ODENH)

OD	4.2.1
Vestigingsplaats	Haarlem
Nominale waarde aandelen	18.000
% belang	100
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Stimulering duurzame energie en ontwikkeling economie.
Bijdrage provinciale doelen	Participaties in duurzame energie bedrijven
Wijzigingen (betreffend jaar)	

Eigen vermogen	2017	2018
	610.855	472.926

Vreemd vermogen	2017	2018
	4.457	4.463

Resultaat	2017	2018
	-486.347	-137.929

Dividend	2017	2018

14 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

OD	8.1.1
Vestigingsplaats	Den Haag
Nominale waarde aandelen	1.525.875
% belang	1,10
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Belegging
Bijdrage provinciale doelen	n.v.t.
Wijzigingen (betreffend jaar)	

Eigen vermogen	2017	2018

	4.953.000.000	4.991.000.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	135.072.000.000	132.518.000.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	393.000.000	337.000.000
Dividend	**2017**	**2018**
	1.000.974	1.544.185

15 Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

OD	8.1.1	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Nominale waarde aandelen	11.845	
% belang	0,20	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Belegging	
Bijdrage provinciale doelen	n.v.t.	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	1.628.000.000	1.726.000.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	85.495.000.000	81.989.000.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	123.000.000	100.000.000
Dividend	**2017**	**2018**

16 Life Sciences Fund Amsterdam B.V.

OD	5.3.2	
Vestigingsplaats	Amsterdam	
Nominale waarde aandelen	36.038	
% belang	16,90	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Ontwikkeling economie.	
Bijdrage provinciale doelen	Participaties in medische en life science bedrijven	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	12.558.798	13.353.119
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	14.278	201.540
Resultaat	**2017**	**2018**
	-300.046	794.321
Dividend	**2017**	**2018**

17 Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V.

OD	5.3.2
Vestigingsplaats	Haarlem
Nominale waarde aandelen	1
% belang	100
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie.

Bijdrage provinciale doelen	Participaties in duurzame economie bedrijven	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	4.686.878	14.616.148
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	658.769	1.743.882
Resultaat	**2017**	**2018**
	-469.696	-4.901.787
Dividend	**2017**	**2018**

18 Innovatiefonds Noord-Holland B.V.

OD	5.3.2	
Vestigingsplaats	Amsterdam	
Nominale waarde aandelen	8.000	
% belang	50	
Bestuurlijk belang	stemrecht AVA	
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie	
Bijdrage provinciale doelen	Stimuleren innovatie/duurzaamheid	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
		1.702.762
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
		1.176.544
Resultaat	**2017**	**2018**
		-184.238
Dividend	**2017**	**2018**

19 SolaRoad B.V.

OD	4.2.1.	
Vestigingsplaats	Delft	
Nominale waarde aandelen	400	
% belang	40	
Bestuurlijk belang	Aandeelhouderschap	
Publiek doel	Doorontwikkeling en commercialisering SolaRoad-technologie	
Bijdrage provinciale doelen		
Wijzigingen (betreffend jaar)	PNH toegetreden tot de B.V. op 3 juni 2019	
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
Resultaat	**2017**	**2018**
Dividend	**2017**	**2018**

Gemeenschappelijke regelingen

1 Schadeschap Luchthaven Schiphol

OD	5.1.2		
Vestigingsplaats	Hoofddorp		
Bestuurlijk belang	Zorgvuldige en tijdige afwikkeling van de schadevergoedingen		
Visie en beleidsvoornemens	Met het oprichten van het Schadeschap in 1998 hebben overheden één loket willen instellen voor burgers en bedrijven voor schadeveroorzakende besluiten van overheden over Schiphol.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Bevordering afwikkeling schadevergoedingen uitbreiding Schiphol.		
Activiteiten	Het Schadeschap behandelt verzoeken om schadevergoeding van omwonenden/bedrijven rond Schiphol die schade lijden ten gevolge van overheidsbesluiten op grond van de Wet Luchtvaart over Schiphol.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De activiteiten van het Schadeschap Schiphol hebben bijgedragen aan effectieve regionale samenwerking om schadegevallen formeel en zorgvuldig af te handelen.		
Bevoegdheden	Via gemeenschappelijke regeling		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland (1 stem)		
Algemeen bestuur	A. Tekin, 8 leden, 22 stemmen		
Dagelijks bestuur	A. Tekin		
Andere deelnemers en stemaandeel	· Aalsmeer (2 stemmen), · Amstelveen (2 stemmen), · Haarlemmermeer (2 stemmen), · Nieuwkoop (1 stem), · Uitgeest (1 stem), · Zaanstad (2 stemmen) · Ministerie van Infrastructuur en Milieu (11 stemmen).		
Financieel belang	Baten begroting 2019	4.733.750	
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		233.021	233.613
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		85.085	738.886
Resultaat		**2017**	**2018**
		553	592
Algemene toelichting	Het Schadeschap Luchthaven Schiphol is opgericht door de Provincie Noord-Holland, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (voorheen Verkeer en Waterstaat), het Hoogheemraadschap van Rijnland en 21 (deel)gemeenten rondom de luchthaven. Het Schadeschap is belast met de behandeling van verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de Planologische Kernbeslissing Schiphol van 1995, en de daarop volgende Luchthavenindelingsbesluiten en de Luchthavenverkeersbesluiten. Dit is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling Schadeschap Luchthaven Schiphol.		

2 Recreatieschap Spaarnwoude

OD	6.2.2
Vestigingsplaats	Haarlem
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Beheer recreatiegebied.
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen.
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 1 stem
Dagelijks bestuur	J. Chr. van der Hoek

Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem M. van Doorninck (Amsterdam) 1 stem B. Diepstraten (Velsen) 1 stem M. Sedee-Schuitemaker (Haarlemmermeer) 1 stem R. Berkhout (Haarlem)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	6.305.231	
	Deelnemersbijdragen	2.955.084	
	Provinciale bijdrage	1.525.046	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		17.947.422	17.136.409
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		1.605.729	1.793.998
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

3 Recreatieschap Groengebied Amstelland

OD	6.2.2		
Vestigingsplaats	Amstelveen		
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage		
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Beheer recreatiegebied		
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen		
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 1 stem		
Dagelijks bestuur			
Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem J. Langenacker (Ouder-Amstel) 1 stem (Diemen) 1 stem F.Gordon (Amstelveen) 3 stemmen M.van Doorninck/L.Ivens/ S.Kukenheim (Amsterdam)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	4.402.945	
	Deelnemersbijdragen	3.223.967	
	Provinciale bijdrage	902.277	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		2.894.971	3.366.692
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		2.969.620	2.354.786
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgt de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijke regeling recreatieschap Geesterambacht getreden.		

4 Recreatieschap het Twiske (gefuseerd met Landschap Waterland in 2013, maar met gescheiden boekhoudingen)

OD	6.2.2		
Vestigingsplaats	Haarlem		
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage.		
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Beheer recreatiegebied		
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen		
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 6 stemmen		
Dagelijks bestuur			
Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem R.J. Monen (Oostzaan) 1 stem J. Schalkwijk (Wormerland) 2 stemmen R. Quakernaat (Landsmeer) 3 stemmen M.T.A. Hegger (Purmerend)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	2.312.741	
	Deelnemersbijdragen	1.762.700	
	Provinciale bijdrage	1.017.078	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		2.896.926	2.647.268
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		519.140	95.716
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

5 Recreatieschap Landschap Waterland

OD	6.2.2
Vestigingsplaats	Haarlem
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Beheer recreatiegebied
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden.
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen.
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 1 stem
Dagelijks bestuur	
Andere deelnemers en stemaandeel	5 stemmen M. van Doorninck(Amsterdam) 1 stem A.J.M. van Beek (Beemster) 1 stem B. ten Have (Waterland) 4 stemmen S. Munnikendam (Zaanstad) 2 stemmen H. Schutt (Edam-Volendam) 1 stem R. Quakernaat (Landsmeer)

Financieel belang	Baten begroting 2019	700.102	
	Deelnemersbijdragen	667.960	
	Provinciale bijdrage	345.068	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.929.435	2.118.710
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		37.648	37.585
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

6 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer

OD	6.2.2		
Vestigingsplaats	Haarlem		
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage.		
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Beheer recreatiegebied		
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen.		
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 1 stem		
Dagelijks bestuur	J. Chr. van der Hoek		
Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem A.W.M. Schoorl (Heemskerk) 1 stem P.F. Dijkman (Alkmaar) 1 stem S. Munnikendam (Zaanstad) 1 stem A.N. Dellemijn (Heiloo) 1 stem H.J. Niele-Goos(Beverwijk) 1 stem J.M. Kloosterman (Uitgeest) 1 stem R. de Haan (Castricum)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	1.670.386	
	Deelnemersbijdragen	1.458.720	
	Provinciale bijdrage	802.635	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		2.095.611	2.114.998
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		98.827	129.158
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

7 Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.

OD	6.2.2		
Vestigingsplaats	Utrecht		
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage		
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Beheer recreatiegebied		
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen.		
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek en J.P.H.M. Van Gilse		
Dagelijks bestuur	J. Chr. van der Hoek		
Andere deelnemers en stemaandeel	6 stemmen F. Ossel D. van Enk J.J. de Kloet 6 stemmen F. van Liempt J. Helling P. van Rosssum 2 stemmen M. Pennarts W. Ubaghs 2 stemmen K. Diepeveen L. van Hooijdonk	Wijdemeren Stichtse Vecht Provincie Utrecht Gemeente Utrecht	
Financieel belang	Baten begroting 2019	2.333.300	
	Deelnemersbijdragen	1.385.500	
	Provinciale bijdrage	406.300	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.794.700	
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		2.195.300	
Resultaat		**2017**	**2018**
		283.400	
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

8 Beheersregeling Amstel

OD	2.1.4
Vestigingsplaats	n.v.t.
Bestuurlijk belang	Er kan gesteld worden dat de Amstel doelmatig wordt beheerd. Dit is mogelijk omdat door de beheerregeling het beheer bij één provincie, de provincie Noord-Holland is belegd. De bestuurlijke verantwoordelijkheid is daarmee eenduidig geregeld.
Visie en beleidsvoornemens	De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht wensen een doelmatig beheer van de Amstel als vaarweg. Het gaat dan om een vlotte en veilige scheepvaart op de Amstel.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Beheer van de Amstel (het beheer van de Amstel is overgedragen van de provincie aan het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstreek).
Activiteiten	De provincie Noord-Holland beheert en onderhoudt de Amstel vanaf de Tolhuissluis tot de provinciale beheergrens nabij de Omval in Amsterdam. Noord-Holland doet dit ook

	op de binnen de provincies Utrecht en Zuid-Holland gelegen delen van de Amstel.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	D.m.v. de Beheersregeling Amstel is ook in 2017 een doelmatig vaarweg- en nautisch beheer van de Amstel tussen Tolhuissluis en Omval Amsterdam uitgevoerd. Daarmee is een bijdrage geleverd aan de hierboven vermelde doelen.		
Bevoegdheden	De provincie Noord-Holland treedt op als technisch en nautisch beheerder van de Amstel, gedeelte Omval-Amsterdam-Tolhuissluis.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	n.v.t		
Dagelijks bestuur	n.v.t		
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019	0	
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		0	0
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		0	0
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	De Beheersregeling Amstel is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht ter behartiging van een doelmatig beheer van de Amstel.		

9 Randstedelijke Rekenkamer

OD	1.1.1
Vestigingsplaats	Amsterdam
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.
Visie en beleidsvoornemens	De Randstedelijke Rekenkamer ziet het als haar verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan goed openbaar bestuur door kennisuitwisseling en samenwerking binnen de betrokken provincies en eventueel andere publieke organen te bevorderen. Kwaliteit, betrouwbaarheid en onafhankelijkheid ziet de Rekenkamer als belangrijkste kenmerken van haar producten.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Rekenkamerfunctie
Activiteiten	De Randstedelijke Rekenkamer verricht onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De Rekenkamer informeert primair de Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Met haar onderzoeken beoogt de rekenkamer bij te dragen aan het verbeteren van het functioneren van het provinciaal bestuur en de daarmee verbonden organen en het versterken van de publieke verantwoording. In 2017 heeft de rekenkamer (vervolg-) onderzoek gedaan naar: · De regierol van de provincie op het gebied van natuurcompensatie. · Het beheer en onderhoud van wegen en civiele · Het functioneren van het recreatieschap Spaarnwoude en de ingezette maatregelen om de belangrijkste (financiële) problemen en risico's op te lossen respectievelijk te beheersen. · De doorvoering van de verbetervoorstellen voor de uitvoeringspraktijk van het Waddenfonds sinds de decentralisatie in 2012 en de betekenis daarvan voor de beslissing over en de uitvoering en monitoring van projecten en de informatievoorziening aan PS · De mate waarin de provincie erin slaagt om via de subsidieregeling de bouwkundige staat verbeteren en de monumentale waarden te behouden van rijksmonumenten die gerestaureerd moeten worden.
Bevoegdheden	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	Er is één lid van de Randstedelijke Rekenkamer. Per ultimo 2018 is dat dr. ir. A.W.C. Hoenderdos-Metselaar MBA.

Dagelijks bestuur	Het lid van de rekenkamer vervult tevens de functie van directeur.		
Andere deelnemers en stemaandeel	Andere deelnemers zijn de provincies Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht. Iedere deelnemer heeft hetzelfde stemaandeel.		
Financieel belang	Baten begroting 2019	1.617.600	
	Deelnemersbijdragen	1.610.600	
	Provinciale bijdrage	434.875	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		321.327	381.601
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		688.215	656.331
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht.		

10 Openbaar lichaam Waddenfonds

OD	6.3.3
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Bestuurlijk belang	Gezamenlijk beheren en programmatisch besteden van de gelden van het Waddenfonds.
Visie en beleidsvoornemens	Het Waddenfonds is na het rapport van Adviesgroep Waddenzeebeleid (commissie Meijer) oorspronkelijk opgericht in 2007 om de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap te stimuleren. Er is toen €800 miljoen ter beschikking gesteld voor aanvullende investeringen in het Waddengebied. Hiertoe is in 2007 het Waddenfonds opgericht. Het Waddenfonds loopt tot en met 2026. Later is daar door de Tweede Kamer een economische doelstelling aan toegevoegd. Het Rijk heeft het Waddenfonds per 1 januari 2012 overgedragen aan de drie Waddenprovincies, Noord-Holland, Groningen en Fryslân. In totaal is er met de decentralisatie van het Waddenfonds een bedrag gemoeid van ruim € 562 miljoen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Beheren en besteden Waddenfonds
Activiteiten	Het beheer van het Waddenfonds, opstellen en vaststellen subsidieverordening en jaarprogramma, verstrekken van subsidies ten laste van het Waddenfonds; het op privaatrechtelijke titel besteden van middelen ten laste van het Waddenfonds; de voorbereiding van het door provinciale staten vast te stellen Uitvoeringsplan Waddenfonds. Deze activiteiten worden uitgevoerd met inachtneming van het bestuursakkoord en de door provinciale staten vastgestelde beleidskaders met betrekking tot het werkingsgebied van het Waddenfonds. (zie artikel 4 Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds). Voorts worden er een Jaarprogramma (art.8), Jaarverslag (art. 9), Begroting (art. 27) en Jaarrekening (art. 28) opgesteld).
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	In 2017 hebben diverse projecten subsidie ontvangen van het Waddenfonds. Drie van deze projecten hebben een bijdrage voor provinciale cofinanciering ontvangen. Dit betreft de projecten: 1. de bouw van een uitzichtpunt/steiger in de Waddenzee (van circa 150 meter lang) bij de Cocksdorp op Texel; 2. verlenging van het verblijf in de Museumhaven door toeristische arrangementen mogelijk te maken bij Willemsoord in Den Helder; 3. filmproductie Silence of the Tides over de Wadden.
Bevoegdheden	Aan het openbaar lichaam Waddenfonds zijn de volgende publiekrechtelijke bevoegdheden overgedragen: De verordenende bevoegdheid, voor zover het vaststellen van een wettelijk voorschrift als bedoeld in artikel 4.23, eerste lid, Awb, noodzakelijk is ten behoeve van het verstrekken van subsidies ten laste van de begroting van het Waddenfonds; het nemen van besluiten inzake het verstrekken van subsidie ten laste van de begroting van het Waddenfonds, overeenkomstig titel 4.2 Awb. (Zie artikel 5 van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds)
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland	
Algemeen bestuur	Naam AB-leden vanuit Noord-Holland: G.L.J. Leerink, M.T. Cardol, gedeputeerde C.J. Loggen. 3 stemmen
Dagelijks bestuur	C.J. Loggen

Andere deelnemers en stemaandeel	Provincie Fryslân en Provincie Groningen 1 stem Deelnemers Provincie Groningen: H. Staghouwer (DB) 1 stem Deelnemers Provincie Fryslân: K. Kielstra (DB)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	29.308.000	
	Deelnemersbijdragen		
	Provinciale bijdrage		
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		101.936.372	112.404.455
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		82.129.983	70.979.298
Resultaat		**2017**	**2018**
		14.290.922	19.106.835
Algemene toelichting	Openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.		

11 Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek

OD	4.1.2		
Vestigingsplaats	Lelystad		
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD		
Visie en beleidsvoornemens	Verbetering van dienstverlening, kwaliteit van vergunningverlening en handhaving op gebied van milieu, bodem en ruimtelijke ordening. Creëren van gelijk speelveld voor bedrijven. Verhoging van efficiëntie van het functioneren op dit gebied.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De omgevingsdiensten hebben door vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht bij bedrijven en instellingen in de eigen regio's in Noord-Holland bijgedragen aan de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de provincie betreffende de kwaliteit van de leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid.		
Bevoegdheden	Gemandateerd door de deelnemers.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	E.P. Stigter stem 6%		
Dagelijks bestuur	Geen DB-lid		
Andere deelnemers en stemaandeel	Flevoland 29,74 % Wijdemeren 3,56 % Lelystad 13,20 % Gooise Meren 6,40 % Almere 7,84 % Urk 2,32 % Zeewolde 6,15 % Dronten 7,27 % Huizen 1,83% Noordoostpolder 8,53% Hilversum 2,10 % Weesp 3,20 % Blaricum 0,88 % Laren 0,97%		
Financieel belang	Baten begroting 2019	12.123.093	
	Deelnemersbijdragen	11.615.588	
	Provinciale bijdrage	845.003	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.855.199	1.421.501
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		4.489.808	4.434.824
Resultaat		**2017**	**2018**
		729.145	193.830
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland vier omgevingsdiensten. De provincie neemt deel in deze omgevingsdiensten.		

12 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

OD	4.1.2		
Vestigingsplaats	Zaandam		
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD		
Visie en beleidsvoornemens	Verbetering van dienstverlening, kwaliteit van vergunningverlening en handhaving op gebied van milieu, bodem en ruimtelijke ordening. Creëren van gelijk speelveld voor bedrijven. Verhoging van efficiëntie van het functioneren op dit gebied.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving milieutaken		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De omgevingsdiensten hebben door vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht bij bedrijven en instellingen in de eigen regio's in Noord-Holland bijgedragen aan de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de provincie betreffende de kwaliteit van de leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid.		
Bevoegdheden	Gemandateerd door de deelnemers		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	A. Tekin en E.P. Stigter stem 20%		
Dagelijks bestuur	A. Tekin		
Andere deelnemers en stemaandeel	Amsterdam 30 % Haarlemmermeer 16 % Zaanstad 9 % Aalsmeer 5 % Amstelveen 5 % Diemen 5 % Ouder-Amstel 5% Uithoorn 5 %		
Financieel belang	Baten begroting 2019	45.410.000	
	Deelnemersbijdragen	44.032.000	
	Provinciale bijdrage	11.822.000	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		5.371.000	3.884.000
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		17.691.000	15.970.000
Resultaat		**2017**	**2018**
		1.659.000	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland vier omgevingsdiensten. De provincie neemt deel in deze omgevingsdiensten.		

13 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

OD	4.1.2
Vestigingsplaats	Hoorn
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD.
Visie en beleidsvoornemens	Verbetering van dienstverlening, kwaliteit van vergunningverlening en handhaving op gebied van milieu, bodem en ruimtelijke ordening. Creëren van gelijk speelveld voor bedrijven. Verhoging van efficiëntie van het functioneren op dit gebied.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De omgevingsdiensten hebben door vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht bij bedrijven en instellingen in de eigen regio's in Noord-Holland bijgedragen aan de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de provincie betreffende de kwaliteit van de leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid.
Bevoegdheden	Gemandateerd door de deelnemers.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	E.P. Stigter stem 25%
Dagelijks bestuur	E.P. Stigter
Andere deelnemers en	Den Helder 6 %

stemaandeel	Hollands Kroon 7 % Schagen 7 % Texel 3 % Drechterland 3 % Enkhuizen 2 % Hoorn 8 % Koggenland 2 % Medemblik 6 % Opmeer 2 % Alkmaar 9 % Bergen 4 % Castricum 4 % Heiloo 2 % Heerhugowaard 5 % Langedijk 3 %	Stedebroec 2 %	
Financieel belang	Baten begroting 2019	18.744.956	
	Deelnemersbijdragen	18.744.956	
	Provinciale bijdrage	6.833.235	
Eigen vermogen	**2017**		**2018**
	2.113.536		2.594.658
Vreemd vermogen	**2017**		**2018**
	4.993.376		4.117.834
Resultaat	**2017**		**2018**
	1.233.364		1.365.135
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland vier omgevingsdiensten. De provincie neemt deel in deze omgevingsdiensten.		

14 Omgevingsdienst IJmond

OD	4.1.2		
Vestigingsplaats	Beverwijk		
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD		
Visie en beleidsvoornemens	Verbetering van dienstverlening, kwaliteit van vergunningverlening en handhaving op gebied van milieu, bodem en ruimtelijke ordening. Creëren van gelijk speelveld voor bedrijven. Verhoging van efficiëntie van het functioneren op dit gebied.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving milieutaken		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De omgevingsdiensten hebben door vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht bij bedrijven en instellingen in de eigen regio's in Noord-Holland bijgedragen aan de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de provincie betreffende de kwaliteit van de leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid.		
Bevoegdheden	Gemandateerd door de deelnemers		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	A. Tekin stemmen 13 (van 100)		
Dagelijks bestuur	Geen DB-lid		
Andere deelnemers en stemaandeel	Beemster 2 Beverwijk 15 Bloemendaal 1 Edam-Volendam 2 Haarlem 20 Heemstede 1 Heemskerk 8 Oostzaan 1 Purmerend 2 Uitgeest 3 Velsen 27 Wormerland 2 Zandvoort 2 Waterland 0	Landsmeer 1	
Financieel belang	Baten begroting 2019	10.289.359	

	Deelnemersbijdragen	6.319.403	
	Provinciale bijdrage	815.879	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		558.225	509.260
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		8.546.628	8.551.522
Resultaat		**2017**	**2018**
		13.416	10.512
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland vier omgevingsdiensten. De provincie neemt deel in deze omgevingsdiensten.		

Privaatrechtelijke rechtspersonen

15 Interprovinciaal Overleg

OD	1.4.2		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Bestuurlijk belang	Afstemming en belangenbehartiging		
Visie en beleidsvoornemens	Interprovinciale afstemming en belangenbehartiging		
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Belangenbehartiging provincies		
Activiteiten	Afstemming en belangenbehartiging		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Belangenbehartiging in Den Haag en in Brussel op verschillende relevante provinciale dossiers.		
Bevoegdheden	Het IPO treedt op als vertegenwoordiger van de twaalf provincies richting het Rijk, op die dossiers die voor de provincies van belang zijn.		
Bestuurders en stemaandeel			
Algemeen bestuur	A. Er, G.E.E. Everduim		
Dagelijks bestuur	E.P. Stigter		
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019	16.247.755	
	Deelnemersbijdragen	16.247.755	
	Provinciale bijdrage	1.573.185	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		138.265	769.900
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		9.315.235	10.192.372
Resultaat		**2017**	**2018**
		138.265	769.900
Algemene toelichting	De provincie Noord-Holland neemt deel in een interprovinciaal samenwerkingsverband. Het voornaamste doel van de vereniging is gezamenlijke belangenbehartiging op nationaal en Europees niveau.		

16 Stichting Goois Natuurreservaat

OD	6.2.1
Vestigingsplaats	Hilversum
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit leden van de verschillende colleges van Burgemeester en Wethouders, en van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. De stemverhouding in het bestuur is als volgt: provincie Noord-Holland 4 stemmen; gemeente Amsterdam 2 stemmen; gemeente Gooise Meren 3 stemmen, gemeente Blaricum 1 stem; gemeente Hilversum 4 stemmen; gemeente Huizen 2 stemmen; gemeente Laren 1 stem De voorzitter en twee externe deskundigen- bestuursleden hebben elk 1 stem.
Visie en beleidsvoornemens	In de visie van de stichting leveren de waardevolle kenmerken van landschap, natuur en cultureel erfgoed (samen het "natuurschoon") een belangrijke bijdrage aan het welzijn van de mens. Het behoud van deze waarden in het Gooi vindt het Gooisch Natuurreservaat daarom van groot belang voor de bewoners en bezoekers van de regio, voor nu en later. Iedereen dient de natuur en het landschap te kunnen ervaren en dient er kennis over te kunnen vergaren. De verkregen ervaringen en inzichten zullen leiden tot sympathie voor natuurbescherming, een voorwaarde voor duurzaam behoud

	van de terreinen. De stichting is bovendien van mening dat de voor het Gooi kenmerkende flora en fauna, los van de betekenis voor het welzijn van de mens, recht hebben op voldoende leefruimte van goede kwaliteit. Om het ecologisch functioneren van de natuurterreinen of – op grotere schaal – de Gooise stuwwallen te kunnen waarborgen, moet over eigendoms- en bestuursgrenzen heen worden gekeken. Uiteindelijk gaat het om het Gooi als deel van de Heuvelrug en als schakel in het Natuurnetwerk Nederland. Het Gooisch Natuurreservaat beheert circa 2800 hectare natuurgebied.		
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Beheer Natuurgebied		
Activiteiten	Het aankopen, inrichten en beheren van natuurgebieden, het bevorderen en reguleren van het recreatieve gebruik van de gebieden, handhaving en toezicht in natuurgebieden, belangenbehartiging van natuur in multidisciplinaire projecten, het verzorgen van natuur- en milieueducatie.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Met de provinciale participantenbijdrage heeft GNR voornoemde activiteiten kunnen uitvoeren, in aanvulling op de provinciale subsidies voor natuur-en recreatiebeheer. Hiermee hebben deze middelen bijgedragen aan de realisatie van onze doelstelling om het groen te beschermen en tevens recreatief te benutten.		
Bevoegdheden	Aankopen, inrichten en beheren van natuurgebieden, voor zover binnen het statuut is toegestaan. De stichting heeft geen publiekrechtelijke bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur			
Dagelijks bestuur			
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019	5.969.430	
	Deelnemersbijdragen	2.969.700	
	Provinciale bijdrage	742.430	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.553.529	1.837.957
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		896.571	931.988
Resultaat		**2017**	**2018**
		159.261	267.018
Algemene toelichting	De provincie Noord-Holland vormt, samen met vijf Gooise gemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren) en de gemeente Amsterdam, de Stichting Gooisch Natuurreservaat. De stichting heeft als doel de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, ten einde deze te eeuwigen dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden, en aan het publiek het genot van dat natuurschoon te verzekeren door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen.		

17 Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio

OD	5.1.2
Vestigingsplaats	Haarlemmermeer
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Schiphol: Voorzitter Raad van Toezicht
Visie en beleidsvoornemens	Realiseren van gebiedsgerichte projecten en individuele maatregelen conform het convenant Leefbaarheid 2007 (onderdeel van de Aldersafspraken 2007)
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen
Doel	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.
Activiteiten	Uitvoering en monitoring bestuurlijk overleg en coordinatie van de plannen, voorvloeiende uit het convenant.
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De stichting draagt zorg voor een betere balans tussen lusten en lasten van Schiphol. Door investeringen in de omgeving die belast wordt door vliegtuiggeluid, waar ruimtelijke beperkingen zijn door de nabijheid van Schiphol en hinder beperkende maatregelen niet mogelijk zijn, wordt de leefbaarheid verbeterd.
Bevoegdheden	Beheren van gelden, beoordelen van aanvragen voor uitkeringen, verstrekken van uitkeringen.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	geen deelneming aan AB vanuit PNH
Dagelijks bestuur	geen deelname PNH
Andere deelnemers en stemaandeel	J. Bolhoeve B. Schneiders

Financieel belang	Baten begroting 2019		
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		48.399.433	46.645.865
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		288.483	265.075
Resultaat		**2017**	**2018**
		-432.259	-401.784
Algemene toelichting	De Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio is opgericht teneinde de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving in de Schipholregio, in de ruimste zin van het woord te bevorderen.		

18 Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied

OD	5.2.3		
Vestigingsplaats	IJmuiden		
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Havens: Voorzitter Bestuursplatform NZKG		
Visie en beleidsvoornemens	De ambitie is om met het NZKG een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan het verbeteren van de internationale concurrentiepositie van de metropoolregio Amsterdam		
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.		
Activiteiten	Minimaal 4 keer per jaar komt het bestuursplatform bijeen		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Ruimte-intensiveringsmonitor, inventarisatie leefbaarheidsdoelstellingen en uitvoering, werkateliers duurzaamheid en leefbaarheid, Synopsis SHIP.		
Bevoegdheden	Benoemen programmamanager, opdrachtgever regionale projecten uit het uitvoeringsprogramma en verantwoordelijk voor de jaarrekening van de stichting.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	Gedeputeerde mw. Z. Pels (voorzitter) 4 leden in AB, provincie Noord-Holland heeft 1 stem		
Dagelijks bestuur	Gedeputeerde mw. Z. Pels		
Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem Wethouder H. Krieger namens gemeente Zaanstad 1 stem Wethouder S. Ferraro namens gemeente Beverwijk 1 stem Wethouder J. Verwoort namens gemeente Velsen 1 stem Wethouder J. Nobel namens gemeente Haarlemmermeer		
Financieel belang	Baten begroting 2019	192.831	
	Deelnemersbijdragen	192.831	
	Provinciale bijdrage	58.657	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		261.134	234.386
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		392.521	283.314
Resultaat		**2017**	**2018**
		-6.583	-26.748
Algemene toelichting			

19 Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.

OD	5.3.1
Vestigingsplaats	IJmuiden
Bestuurlijk belang	8,4%
Visie en beleidsvoornemens	Beheer en ontwikkeling van haven- en visveilinginfrastructuur t.b.v. economische ontwikkeling
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen
Doel	Ontwikkeling haven en economie.
Activiteiten	
Realisatie provinciale doelen / geleverde	Beheren aandelenpakket en ontvangst dividenden

prestaties			
Bevoegdheden	De provincie benoemt één lid van het Bestuur van de Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	Z. Pels (lid) 5 stemmen		
Dagelijks bestuur	n.v.t.		
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019		
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		22.030.000	24.711.000
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		34.940.000	36.704.000
Resultaat		**2017**	**2018**
		2.813.000	2.755.000
Algemene toelichting	Cijfers betreffen Zeehaven IJmuiden N.V.		

20 Stichting Voorbereiding Pallas-reactor

OD	5.3.1		
Vestigingsplaats	Schagen		
Bestuurlijk belang	Bijdrage aan de kwaliteit van de gezondheidszorg in Nederland en aan het kenniseconomie-cluster in Petten.		
Visie en beleidsvoornemens	Voorbereiding van de bouw van een nieuwe hoge flux reactor ter vervanging van de bestaande 50 jaar oude reactor. Ministerie van EZ en de Provincie Noord-Holland hebben elk € 40 mln gereserveerd voor deze voorbereiding. Het verstrekte krediet dient terugbetaald te worden. Het is de bedoeling dat de private sector de bouw en exploitatie op zich gaat nemen.		
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor.		
Activiteiten	Het doen ontwerpen van een nieuwe reactor en het regelen van de benodigde vergunningen. Interesseren van de private sector.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Het project betreft de voorbereidingsfase voor de bouw van een nieuwe reactor die moet leiden tot continuering van het aanbod aan medische en industriële isotopen, en behoud en zo mogelijk de versterking van de researchlocatie Petten.		
Bevoegdheden	De Stichting heeft een Raad van Toezicht en een directeur die gebonden is aan de toestemming van het Ministerie EZ en de Provincie Noord-Holland voor wat betreft belangrijke activiteiten en opnemen van krediet.		
Bestuurders en stemaandeel	H.J. van der Lugt		
Algemeen bestuur			
Dagelijks bestuur			
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019	17.500.000	
	Deelnemersbijdragen	17.500.000	
	Provinciale bijdrage	17.500.000	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		-28.854.075	
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		38.175.397	
Resultaat		**2017**	**2018**
		-11.265.756	
Algemene toelichting			

Publiekrechtelijk rechtspersoon

21 Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland

OD	4.1.2
Vestigingsplaats	Haarlem

Bestuurlijk belang	Wettelijke taak		
Visie en beleidsvoornemens	Het zorgdragen dat de omgeving van een na 1996 gesloten stortplaats Wet Milieubeheer geen nadelige gevolgen ondervindt van de gesloten stortplaats.		
Rechtsvorm	Publiekrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.		
Activiteiten	Beheren van de financiële middelen en het bekostigen van de nazorg van na 1996 gesloten stortplaatsen Wet Milieubeheer		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Beschermen van omgeving van gesloten stortplaatsen Wet Milieubeheer. Uitvoering van nazorg van gesloten stortplaats De Poel. Goedkeuring verleend aan het aangepaste nazorgplan van de geopende stortplaats Sortiva en eindinspectie uitgevoerd voor de te sluiten stortplaats Hollandse Brug. Beheer van de middelen in het Nazorgfonds. Bepaling van de doelvermogens voor de geopende stortplaatsen alsmede de nazorgheffing 2016.		
Bevoegdheden			
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	College van Gedeputeerde Staten		
Dagelijks bestuur	Gedeputeerden Pels en Tekin		
Andere deelnemers en stemaandeel	Geen		
Financieel belang	Baten begroting 2019	1.263.533	
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		48.534.552	
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		9.277	
Resultaat		**2017**	**2018**
		796.684	
Algemene toelichting	Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland is opgericht teneinde de kosten te kunnen bestrijden van de nazorg van een na 1-9-1996 gesloten stortplaats Wet milieubeheer binnen de provincie Noord-Holland.		

3.6 Grondbeleid

Algemeen

Voor veel van de provinciale doelstellingen is het nodig om gronden aan te kopen, kortere of langere tijd te beheren en/of te verkopen. Zo willen wij het Natuurnetwerk Nederland afronden, bestaande wegen optimaliseren en nieuwe wegen en hoogwaardige openbaar vervoersverbindingen realiseren. Bij onze grondtransacties streven wij ernaar om duurzame landbouw en agrarische structuurversterking te bevorderen. Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor ons een middel voor het realiseren van provinciale doelen en geen doel op zich.

Onze grondactiviteiten vinden plaats binnen de kaders van het door Provinciale Staten in november 2018 vastgestelde 5e Nota Grondbeleid. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. Zowel aankoop als verkoop van gronden geschiedt in principe op basis van onafhankelijke taxaties. Als overheid mag de provincie geen verstorende werking op de grondmarkt hebben en geen staatssteun verlenen, waardoor slechts beperkt en gemotiveerd van marktconforme waarden afgeweken kan worden. Tevens zijn wij er als overheid aan gehouden om niemand een voorkeurspositie te geven. Verhuur, verpachten en verkoop van gronden vindt daarom op zodanig wijze plaats dat iedereen dezelfde positie heeft. Hier wordt alleen van afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is.

Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt in principe op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel in de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Realisatie vindt plaats door middel van verschillende instrumenten, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen, kavelruilen of aankopen van grond binnen de NNN-begrenzing. Met name het vestigen van een kwalitatieve verplichting is een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN-realisatie is ontwikkeld. De provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond wil omzetten in grond met een natuurfunctie. Deze eigenaar kan SKNL subsidie aanvragen voor de waardevermindering van de grond door deze omzetting en voor de benodigde inrichtingsmaatregelen. De inzet van de verschillende grondinstrumenten wordt uitvoeriger besproken in de nota Provinciale Natuuropgave (PNO) 2019-2023 (voorheen Provinciaal Programma Groen (PMG).

Financieel gezien wordt jaarlijks vanuit de grondportefeuille een bijdrage overgeheveld aan de reserve Groen. Dit wordt mogelijk gemaakt door de verkoop van provinciale gronden die wij van het Rijk voor dit doel hebben gekregen (voormalige BBL-gronden).

Tevens heeft de provincie in 2014 gronden van het Rijk gekregen om met de opbrengst daarvan de subsidie aan de gemeente Haarlemmermeer (in het kader van compensatiemaatregelen Schiphol; PASO) te kunnen financieren. Tot 2023 zullen deze gronden gefaseerd in de markt worden gezet waarbij tevens wordt gekeken hoe deze zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet om andere beleidsdoelen te ondersteunen. Op jaarbasis wordt gekeken of er ten opzichte van de boekwaarde winst of verlies optreedt. Deze winst of verlies wordt toegevoegd aan of verrekend met de reserve Groen

Kavelruil

De provinciale landbouwgronden worden zo effectief mogelijk ingezet voor het verbeteren van de agrarische structuur. Hiervoor wordt het instrument vrijwillige kavelruil ingezet. Op dit moment

lopen er vrijwillige kavelruilprocessen op Wieringen en in de Gooi- en Vechtstreek. Onderzocht wordt in hoeverre er kavelruilen in andere gebieden kunnen worden opgezet.

Infrastructuur

Ook in 2020 zal, waar nodig, grondverwerving plaats vinden ten behoeve van de provinciale infrastructuur. In 2019 was het grootste project de majeure grondverwerving ten behoeve van de verbreding van de N241b. Hiervoor zijn ca. 60 dossier/eigenaren geïdentificeerd. In 2019 zijn reeds > 10 verwervingen minnelijk afgerond. Andere projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan de N236, N239, N246, N247, N417, N517 en de N522, de realisatie van enkele HOV-verbindingen. Daarnaast zal ten behoeve van de uitvoering van het nieuwe collegeprogramma de nodige (nieuwe) grondverwervingsprojecten aan de orde zijn. Ook spelen er diverse kleinere projecten, waarbij sprake is van verwerving ten behoeve van onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en van de aanleg van rotondes en dergelijke.

Deze taakgebonden verwervingen vinden plaats ten laste van het budget dat PS beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet en/of in het kader van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) en Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, maar zal tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders van het door PS vastgestelde grondbeleid bewaken.

Grondbanken

De werking van grondbanken is in 2018 geëvalueerd en geconstateerd dat deze weinig tot geen meerwaarde hebben gehad. In het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2019-2023 is besloten om de grondbanken af te bouwen en geen nieuwe instellen. Andere, meer flexibele grondinstrumenten zoals kavelruil, strategische grondaankopen en in voorkomende gevallen verpachtingen ten dienste van natuurontwikkeling en agrarische structuurversterking, kunnen hiervoor in de plaats komen.

Strategische grondaankopen

Met het krediet “Strategische grondaankopen” hebben PS het mogelijk gemaakt om anticiperend op mogelijke ontwikkelingen t.b.v. provinciale doelen, gronden aan te kopen. In 2016 hebben PS besloten om het krediet de komende 10 tot 15 jaar af te bouwen van €97 miljoen naar €20 miljoen, door een jaarlijkse bijstelling bij de jaarrekening. Met de bijstelling in de jaarrekening 2018 resteert per 31-12-2018 een krediet van € 40 miljoen. Hiervan zit ca. € 29,2 miljoen ‘vast’ in de (grond)eigendommen vermeld in onderstaande tabel ‘materiële vaste activa (strategische grondaankopen)’. De belangrijkste strategische grondeigendommen zijn:

- Percelen aangekocht in de kavelruilen n.a.v. het voormalig gebiedsontwikkelingsplan Wieringerrandmeer;
- het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein in Anna Paulowna (RHB);
- Zonneweide Jaagweg, voorheen bekend als Distriport;
- SLP Zuid, ook wel bekend als het kassengebied Rozenburg.

Over de ontwikkelingen van deze percelen in 2019 zal worden gerapporteerd in de jaarrekening 2019. Het krediet en de eigendommen strategische grondaankopen worden ingezet ten behoeve van provinciale doelen. Dit kan zijn agrarische structuurversterking d.m.v. kavelruil in het voormalig Wieringerrandmeergebied, energietransitie (Distriport/zonnepark Jaagweg) en/of (mogelijk op termijn) enkel de verkoop van de gronden.

In 2020 gaan wij onderzoeken of het vrij beschikbare krediet strategische aankopen ingezet kan worden voor strategische aankopen in de zoekgebieden van de beoogde verbinding A8-A9 en Duinpolderweg, aangezien in deze gebieden naast de infrastructurele opgaven ook andere provinciale doelen (NNN, Stelling van Amsterdam) aan de orde zijn.

Beheer en verkoop

De provincie bezit een oppervlakte van ca. 20.000 hectare grond. Een groot deel van deze grond valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen. Daarnaast zijn ca. 7.200 ha grond en 64 woningen in beheer gegeven aan PWN en Staatsbosbeheer via een beheerovereenkomst. Het resterende vastgoed, ca. 2.700 ha grond, ca. 800 ligplaatsen, 24 benzinestations en ca. 70 gebouwen, wordt beheerd via pacht, verhuur, erfpacht en bruikleen. Jaarlijks ontvangt de provincie hiervoor ongeveer € 3,5 miljoen aan inkomsten. Dit beheer omvat ca. 1.500 contracten. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop. Sinds 2017 worden percelen binnen de begrenzing van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en/of met een weidevogeldoelstelling verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen ten aanzien van natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit. Daardoor verminderen de pachtinkomsten. Deze inkomstenderving wordt met een bedrag van ca. € 300.000 vanuit de programmabegrotingen Groen en Landbouw gecompenseerd.

Overtollig vastgoed wordt verkocht. Het gaat hier bijvoorbeeld om vastgoed dat eerder verworven is om een provinciaal doel te realiseren, bijvoorbeeld de aanleg van een weg. Zodra dit doel gerealiseerd is kan het overtollige vastgoed verkocht worden. Indien een provinciaal project vervalt, zoals bijvoorbeeld het voormalige Wieringerrandmeer, dan wordt het betreffende vastgoed ingezet of voor het realiseren van andere provinciale doelen en/of het wordt verkocht. Uitgangspunt voor verkoop is transparantie, marktconformiteit en rechtmatigheid en/of met verkoop wordt een provinciaal doel gerealiseerd. Verkoop van vastgoed gebeurt in principe op basis van een onafhankelijke taxatie. Hiervan kan worden afgeweken als het object een zodanig lage waarde heeft dat een dergelijke taxatie qua kosten de waarde overstijgt.

Verantwoording GS aan PS

Ten alle tijden wordt gestreefd naar maximale transparantie ten aanzien van grondtransacties. In de begroting wordt zo goed mogelijk geraamd welke kosten en opbrengsten in enig jaar gerealiseerd worden. Hierbij gelden wel enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie en is niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daardoor kan de realisatie afwijken van de raming.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld ten aanzien van taxaties) de onderhandelingspositie van de Provincie of derde partijen schaden. Er zal daarom altijd een beroep op geheimhouding worden gedaan.
- Gedeputeerde Staten leggen aan Provinciale Staten verantwoording af over alle aan- en verkopen van grond. Vanwege de bovengenoemde kanttekeningen zal het daarbij in de praktijk ook kunnen gaan over verantwoording achteraf (m.n. via de jaarrekening), waarbij GS toelichten welke van de geraamde doelstellingen wel en niet zijn gehaald en waarom.

Overzicht provinciale gronden op balans

Onderstaand treft u een overzicht van de boekwaarden per 31-12-2018 van de gronden die onderdeel zijn van de materiële vaste activa.

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2018	Saldo oppervlakte ha	Laatste taxatiewaarden	Bedrag	Aantal ha
Materiële vaste activa (strategische grondaankopen)					
1. Bloemendalerpolder	€ 4.963.261	77,7146	1 januari 2005	-	-
2. Zonneweide Jaagweg (voorheen Distriport)	€ 7.300.000	112,2735	9 maart 2018	€ 7.300.000	-
3. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein Anna Paulowna	€ 2.011.000	16,5988	28 februari 2017	€ 2.011.000	-
4. Perceel Groetweg/Alkmaarseweg, Middenmeer (beoogd motorcrossterrein)	€ 650.000	14,5865	14 februari 2017	€ 1.015.000	-
5. Bergweg 30, Bloemendaal	€ 225.807	0,0000	Betreft bloot eigendom, geen taxatie vereist	-	-
6. Perceel Hoofdweg 511 te Haarlemmermeer	€ 380.000	4,8000	13 februari 2017	€ 380.000	-
7. Perceel Wieringen (aankoop en verkoop t.b.v. kavelruil)	€ 4.333.218	-	-	-	-
8. SLP-zuid (voorheen percelen Kassengebied Rozenburg)	€ 9.362.512	13,4789	17 februari 2017	€ 13.670.000	-
Totalen	€ 29.225.798	239,4523			
Overige materiële vaste activa					
9. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 5.937.723	241,6467	19 februari 2018	€ 17.376.550	387
10. Percelen PASO	€ 17.738.826	356,6203	19 februari 2018	€ 20.620.555	359
11. Percelen BBL	€ 8.724.160	1073,6344	8 maart 2018	€ 63.011.124	1310
12. Percelen Beheergrondbank Laagholland	€ 1.341.061	129,826	19 februari 2018	€ 4.916.244	130
Totalen	€ 33.741.770	1801,7274			

3.7 Provinciale heffingen

Algemeen

Uit provinciale belastingen en -heffingen ontstaan inkomsten, betaald door de inwoners en ondernemers in onze provincie. Met provinciale belastingen en -heffingen creëren wij de mogelijkheid aanvullend op onder meer de uitkering uit het Provinciefonds, collectieve voorzieningen, zoals deze in de verschillende programma's zijn opgenomen, te financieren. Bij het heffen gaan wij zoveel mogelijk uit van het profijtbeginsel, waarbij het uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening, voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen (bijv. leges) dan bij belastingen (bijv. opcenten motorrijtuigenbelasting). De paragraaf Provinciale heffingen geeft de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weer. Bij het heffen wordt rekening gehouden houden met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (art. 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en -heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk en zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen. Wettelijk mag het bedrag van een provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen.

Provinciale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger en/of het bedrijf terug voor de betaling aan de provincie? Wij streven naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van de te betalen bijdrage. De Provinciewet bepaalt dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet geheven mogen worden. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de lokale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter de desbetreffende heffingsverordening onverbindend verklaren. Bij de jaarrekening 2018 hebben wij u inzicht gegeven in de kostendekkendheid van de provinciale leges.

Realiseren sluitende begroting door minder uitgaven en niet door meer heffen

In het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken! (2019-2023) is aangegeven dat structurele uitgaven structureel gedekt worden en dat het tarief van de opcenten motorrijtuigenbelasting (voor het laatst verhoogd in 2009) niet wordt verhoogd. De provincie Noord-Holland blijft naar verwachting ook in 2020 de provincie met het laagste opcenten tarief.

Kwijtscheldingsbeleid (art. 10 BBV)

Gelet op het karakter van de heffingen van de provincie Noord-Holland voert de provincie Noord-Holland het beleid om geen kwijtschelding toe te passen.

Onderbouwing per heffing

Welke belastingen/heffingen kent de provincie Noord-Holland?

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en -heffingen:

- Belastingen: betalingen voor uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent *provinciale opcenten* op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.

- Heffingen: betalingen voor uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. De provincie Noord-Holland de *grondwaterheffing*.
- Rechten: betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent *leges en overige rechten*.

Naast de hierboven vermelden provinciale heffingen kent de provincie Noord-Holland ook de *nazorgheffing gesloten stortplaatsen*.

Bij besluit van Gedeputeerde Staten van 21 december 1999 is het fonds nazorg gesloten stortplaatsen opgericht (1999/30499). Het fonds is op grond van artikel 15.47 Wm een rechtspersoon en Gedeputeerde Staten zijn belast met het beheer ervan. In het fonds worden de belastingopbrengsten verantwoord, die door de provincie zijn geïnd. Hiertoe hebben Provinciale Staten op 29 maart 1999 de Verordening op de heffing en invordering van de nazorgheffing stortplaatsen provincie Noord-Holland 1999 vastgesteld.

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren "provinciale opcenten". De provincies stellen het opcenten tarief vast, en zijn daarbij gehouden aan het door het Rijk bepaald wettelijk maximum. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2019 113,2 (Provinciewet artikel 222, 2de lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Dit cijfer wordt in augustus/september van dit jaar bekend gemaakt. Op het moment dat dit cijfer bekend wordt, weten we ook wat het nieuwe maximum tarief opcenten per 1 januari 2020 gaat worden. Het huidige tarief (2019) in de provincie Noord-Holland bedraagt 67,9.
Sinds 2016 werkt een verandering in de provinciale belastinggrondslag (bijvoorbeeld de verhuizing van een grootwagenparkhouder/leasebedrijf naar een andere provincie) direct en egaliserend werkend door in de verdeling van het provinciefonds. Onderstaand overzicht geeft inzicht in het aantal voertuigen van grootwagenparkhouders in Nederland en het aantal voertuigen in de provincie Noord-Holland. Ten opzichte van 31 december 2017 is het aantal lease-voertuigen in de provincie Noord-Holland in 2018 met bijna 12.000 voertuigen toegenomen, een stijging van 15%.

Nederland	**31-12-2013**	**31-12-2014**	**31-12-2015**	**31-12-2016**	**31-12-2017**	**31-12-2018**
Personenauto's	423.588	450.366	492.712	505.212	528.296	557.453
Motoren	480	331	337	386	422	450
	424.068	**450.697**	**493.049**	**505.598**	**528.718**	**557.903**

Noord-Holland						
Personenauto's	59.464	56.687	70.895	69.050	78.944	90.903
Motoren	76	65	64	107	117	129
	59.540	**56.752**	**70.959**	**69.157**	**79.061**	**91.032**

Aandeel Noord-Holland						
Personenauto's	14%	13%	14%	14%	15%	16%
Motoren	16%	20%	19%	28%	28%	29%

Ontwikkeling brandstofgebruik voertuigen

In het Belastingplan 2017 is bepaald dat voor plug-in hybride auto's met een CO2-uitstoot van niet meer dan 50 gr/km de MRB (en opcenten) voor de jaren 2017 tot en met 2020 de helft van het reguliere tarief bedraagt. Voor voertuigen met alleen een elektromotor of met waterstofverbranding is men geen motorijtuigenbelasting verschuldigd. Onderstaand overzicht geeft de ontwikkeling aan in het soort brandstof van de voertuigen (incl. motoren) vanaf 2015 t/m het 1ste kwartaal 2019. Het onderstaande overzicht toont aan dat met name het aantal voertuigen dat gebruik maakt van elektro en aardgas t.o.v. 2015 toeneemt. De toename van het aantal elektrische voertuigen na 31 december 2018 tot 31 maart 2019 is opvallend.

Aantal voertuigen (incl. motoren)	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-3-2019
Benzine	1.087.296	1.108.350	1.132.844	1.157.701	1.166.026
Diesel	181.922	180.091	178.935	175.768	173.447
Electro	2.591	3.618	5.321	8.932	11.259
Waterstof	-	-	-	-	-
Gas	6.200	5.830	5.523	5.359	5.334
Aardgas	2	1.295	1.451	1.688	1.682
Overige	22	41	81	120	127
Schoongas	16.133	15.027	13.841	12.833	12.517
Totaal	**1.294.166**	**1.314.252**	**1.337.996**	**1.362.401**	**1.370.392**

Ontwikkeling gewichtsklassen voertuigen

Overeenkomstig de landelijke trend is ook in de provincie Noord-Holland een ontwikkeling waar te nemen dat met name in de gewichtsklasse 1.050 t/m 2.050 kg het aantal voertuigen toeneemt.

Aantal voertuigen (incl. motoren)	1-1-2016	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019
0 t/m 1.050 kg	40,3%	39,9%	39,1%	38,5%
1.051 t/m 2.050 kg	57,4%	57,6%	58,5%	59,0%
2.051 t/m 3.050 kg	2,2%	2,3%	2,3%	2,3%
3.051 t/m 3.551 kg	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
Totaal	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Op basis van de gewichtsuitdraai per 1 januari 2019 wordt een opbrengst provinciale opcenten voor 2019 verwacht van € 208,7,1 miljoen (personenauto's € 207,3 miljoen en motoren € 1,4 miljoen). Voorgesteld wordt om voor 2020 en 2021 t/m 2023 rekening te houden met een structurele opbrengst van € 210,0 miljoen, waarbij gerekend is met het huidige tarief opcenten van 67,9. blijft gehandhaafd. De gewichtsuitdraai per 31 maart 2019 bevestigt deze ontwikkeling.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Begroting 2017	195,4	195,4	195,4	-	-	-	-
Jaarrekening 2017	201,9	-	-	-	-	-	-
Kaderbrief 2018-2021	-	199,4	199,4	199,4	199,4	-	-
Begroting 2018	-	199,4	199,4	199,4	199,4	-	-
Jaarrekening 2018	-	208,0	-	-	-	-	-
Kaderbrief 2019-2022	-	204,1	204,1	204,1	204,1	204,1	-
Begroting 2019	-	-	204,1	204,1	204,1	204,1	-
Kaderbrief 2020-2023	-	-	208,7	208,7	208,7	208,7	208,7
Begroting 2020	-	-	-	210,0	210,0	210,0	210,0

Autobrief II

Het wetsvoorstel Wet uitwerking Autobrief II is op 5 juli 2016 door de Eerste Kamer aangenomen. De wet is op 1 januari 2017 in werking getreden. Het wetsvoorstel is een uitwerking van de Autobrief II en bevat beleid over de autobelastingen van 2017 tot en met 2020

Het beleid autobelastingen van 2017 tot 2020 in hoofdlijnen;

- Verlaging van de aanschafbelasting personenauto's en motorrijwielen (bpm) voor 2020 met in totaal 14,7 %.
- Verlaging van 2 % van de motorrijtuigenbelasting voor alle personenvoertuigen.
- Verhoging van de motorrijtuigenbelasting voor vervuilende dieselpersonenvoertuigen en dieselbestelauto's vanaf 1 januari 2019.
- Vermindering van het aantal bijtellingscategorieën van 4 naar 2.
- Verlaging van het algemene bijtellingspercentage van 25 naar 22.
- Versterking van de fiscale stimulering van volledig elektrische auto's door bijtelling van 4%.

Klimaatakkoord

De komende jaren leiden de voorgestelde stimuleringsmaatregelen voor elektrisch vervoer tot een versmalling van de belastinggrondslag van de provincies. Het Ministerie van BZK erkent het belang van een eigen belastinggebied met een stabiele grondslag voor de provincies. Deze is nodig ten behoeve van de open huishouding en voldoende financiele middelen voor de uitvoering van maatschappelijke opgaven de provincies. Om die reden zal de Provinciewet worden aangepast. Om een versmalling van de belastinggrondslag van de provincies te voorkomen zal het Ministerie voorstellen de Provinciewet te wijzigen om de provincies de mogelijkheid te geven belasting te heffen op alle personenvoertuigen. Deze wijziging zal, tezamen met de overige belastingmaatregelen die voortvloeien uit het Klimaatakkoord worden meegenomen in het Belastingplan 2020. Het Belastingplan wordt aangeboden aan de Tweede Kamer op Prinsjesdag (september 2019).

Heffingen

Grondwaterheffing

Sinds 1 januari 2010 is de Grondwaterheffing gebaseerd op de Waterwet. De heffing is uitsluitend bestemd voor de ten laste van de provincie komende kosten voor het grondwaterbeheer,

waaronder het tegengaan van verdroging in bepaalde gebieden. In 2019 bedroeg de opbrengst van de Grondwaterheffing € 874.000,-.(afgerond). Er is een voorziening ingesteld met als tot doel onnodige fluctuaties van het heffingstarief tegen te gaan en is tevens bedoeld om onvoorziene en ontoerekenbare schades te kunnen betalen. Heffingsplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is in 2010 vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Voor 2020 wordt een heffingsopbrengst geraamd van € 800.000,-.

Rechten

Leges

Provincies hebben een aantal taken ter zake waarvan individuele diensten worden afgenomen door bewoners of bedrijven. Door de afnemers van zo'n dienst moeten leges worden betaald ter bekostiging van de aan deze diensten gerelateerde kosten (zoals personeels-, huisvesting en materiaalkosten). In de tarieventabel behorende bij de legesverordening zijn voor de provincie Noord-Holland tarieven opgenomen voor o.a. het afgeven van vergunningen in het kader van de fysieke leefomgeving (wet Wabo), Waterwet, Wet Natuurbescherming en Wegenwet.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges kostendekkend zijn of worden. Provinciale Staten voeren als beleid dat kostendekkendheid in eerste instantie bereikt wordt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, kostenbeheersing en kostentoerekening. Samen met de o.a. uitvoerende organisaties zoals de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODZNKG) en de Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord (ODNHN) wordt gewerkt aan het meer inzichtelijk maken van de kostentoerekening van de verschillende legestarieven.

Voor de komende jaren wordt verwacht dat, door de bestendiging van de huidige economische ontwikkelingen, het aantal reguliere Wabo-aanvragen in de komende jaren zal toenemen. Het voornemen is om ingaande het belastingjaar 2020 leges te gaan heffen in het kader wet Luchtvaart. Ook voor de vergunningen wet Natuurbescherming die worden die door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (ODNHN) worden afgegeven worden ingaande 2020 leges geheven. De legestarieven van de vergunningen in het kader van de wet Luchtvaart en de wet Natuurbescherming worden opgenomen in de tarieventabel 2020, die in het 4de kwartaal 2019 ter vaststelling aan Provinciale Staten wordt voorgelegd.

Voor 2020 worden de totale legesopbrengsten geraamd op circa € 3 miljoen.

Gevolgen Omgevingswet

Naast de discussies rond de eventuele financiële consequenties voor de opcenten motorrijtuigenbelasting voortvloeiende uit het Klimaatakkoord worden er momenteel vooruitlopende op de invoering van de Omgevingswet (per 1-1-2021) ook discussies gevoerd over de legesheffing. Zo bestaat er bij de invoering van de Omgevingswet de mogelijkheid om (weer) leges te heffen voor aanvragen milieuvergunning. In de loop van 2020 worden Provinciale Staten hier nader over geadviseerd en worden de legesverordening en tarieventabel voor het belastingjaar 2021 aangepast.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd. In de Leemtewet is bepaald dat de provincies bestuurlijk en financieel ervoor verantwoordelijk zijn dat deze stortplaatsen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Daartoe dient eeuwigdurende nazorg plaats te vinden. Dit houdt in dat maatregelen genomen dienen te worden om bodem beschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Voorts dienen de bodem beschermende voorzieningen regelmatig geïnspecteerd en de bodem onder de stortplaats onderzocht te worden. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing wordt vastgelegd in een door Provinciale Staten vast te stellen tarieventabel en berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het uitsluitend voor nazorg bestemde Nazorgfonds gestort. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In het Nazorgfonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd, dat uit het rendement daarvan de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden. Evenals in de jaren 2018 en 2019 wordt voor het begrotingsjaar 2020 geen opbrengst geraamd.

Opbrengst belastingen en lokale heffingen

Voor 2020 gaat de totale opbrengst belastingen en lokale heffingen € 213,8 miljoen bedragen.

Belasting / Heffing	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Opcenten motorrijtuigenbelasting	201,9	208,0	204,1	210,0
Grondwaterheffing	0,8	0,9	0,8	0,8
Leges	2,6	-	-	-
* WABO	-	2,3	1,5	2,0
* niet-WABO	-	0,7	0,5	1,0
Totaal provinciale belastingen/heffingen	**205,3**	**211,9**	**206,9**	**213,8**
Nazorgfonds stortplaatsen	0,5	-	-	-
Totaal	**205,8**	**211,9**	**206,9**	**213,8**

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op basis van de zogenoemde gewichtsuitdraaien opcenten motorrijtuigenbelasting die de provincie Noord-Holland periodiek van de Belastingdienst ontvangt, is het verantwoord de verwachte opbrengst te verhogen. Vanaf 2015 is er een stijging van het aantal voertuigen te zien (auto's en motoren) van gemiddeld 1,5% tot 1,8% per jaar. De gewichtsuitdraai per 31 maart 2019 laat ten opzichte van 31 december 2018 over 1ste kwartaal 2019 een stijging van het aantal voertuigen zien van 0,6%. De gewichtsuitdraaien van afgelopen jaren laten voorts zien dat het aantal dieselvoertuigen ten opzichte van 2015 zowel in aantallen als procentueel afneemt. Bij de voertuigen die gebruik maken van andere brandstoffen (aardgas, elektro) zien wij met name een stijging van het aantal elektrische voertuigen. Waren dat er in 2015 nog 2.591, in de

gewichtsuitdraai per 31 maart 2019 bedraagt het aantal elektrische voertuigen 11.259. Voor 2020 gaan wij uit van een opbrengst van € 210 miljoen.

De provincie Noord-Holland heft sinds 2001 het laagste opcenten-tarief. In onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven opcenten per provincie. Hierbij wordt aangetekend dat de tarieven voor 2020 voorlopig zijn en gebaseerd zijn op de beschikbare informatie per april 2019. Voor de provincie Noord-Holland is bij de berekening van de opbrengst uitgegaan van het thans geldende tarief opcenten van 67,9. De tarieven opcenten motorrijtuigenbelastingen opcenten dienen door Provinciale Staten te worden vastgesteld. De eventuele wijzigingen op het tarief 2019 dienen vóór 1 december 2019 kenbaar te worden gemaakt bij het Ministerie van Financiën.

Provincie	2018	2019	2020
Drenthe	92,0	92,0	92,6
Flevoland	79,0	79,8	80,6
Friesland	70,0	71,1	87,0
Gelderland	89,2	89,2	89,2
Groningen	89,3	90,4	91,6
Limburg	77,9	77,9	77,9
Noord-Brabant	76,1	76,1	76,1
Noord-Holland	67,9	67,9	67,9
Overijssel	79,9	79,9	79,9
Utrecht	72,6	72,6	72,6
Zeeland	82,3	89,1	89,1
Zuid-Holland	90,4	90,4	91,7
Gemiddeld	**80,6**	**81,4**	**83,0**
Maximum tarief	**111,8**	**113,2**	**113,2 *)**

Grondwaterheffing

Heffingsplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is in 2010 vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Rekening houdende met de ramingen en gerealiseerde opbrengsten over de afgelopen jaren wordt voor 2020 wordt een heffingsopbrengst geraamd van € 800.000,-.

Leges

De verwachting is dat het aantal aanvragen WABO door de aantrekkende economie zal toenemen. Daarentegen worden een aantal grote projecten zoals de Zeesluizen IJmuiden afgerond, waardoor voor deze projecten geen legesopbrengsten kunnen worden geraamd.

Voor de overige leges wordt de stijging veroorzaakt door o.a. de leges voor de vergunningen in het kader van de Luchtvaartwetwet en Wet Natuurbescherming. Voor 2020 rekening gehouden met een opbrengst van in totaal € 3 miljoen.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

De nazorgheffing gesloten stortplaatsen wordt jaarlijks door Provinciale Staten separaat vastgesteld in de tarieventabel nazorgheffingen. De tarieven 2020 zijn nog niet vastgesteld. Voor

2020 wordt evenals in 2018 en 2019 geen opbrengst geraamd. In 2017 bedroeg de totale heffing € 510.000,-.

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies in 2020 mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Voor 2020 is het maximum nog niet bekend. Naar verwachting wordt dit in augustus/september 2019 bekend gemaakt. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2020 van € 210,0 miljoen en het huidige opcenten-tarief (67,9) is de opbrengst per opcent € 3 miljoen(afgerond). Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2019 zijnde 113,2 zijn 45,3 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 139,8 miljoen. Ontwikkelingen rond de voertuigvolumegegevens blijken uit de gewichtsuitdraaien, die per kwartaal door de Belastingdienst beschikbaar worden gesteld.

Prognose opcenten 2020 (x € 1.000.000)	Opcenten tarief 2020	Opbrengst per opcent (x € 1.000.000)	Maximum opcenten tarief 2019	Maximale opbrengst 2020 (x € 1.000.000)	Onbenutte belastingcapaciteit 2020 (x € 1.000.000)
210,00	67,90	3,09	113,20	349,80	139,80

Kostendekkendheid leges in 2020

De uitvoering van de vergunningverlening en handhaving is opgedragen aan de omgevingsdiensten (Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG) en de regionale uitvoeringsdienst Noord-Holland-Noord(RUDNHN) en is opgenomen in de lumpsum bekostiging. Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de kostendekkendheid van de verschillende leges. Bij de vaststelling van de legesverordening en tarieventabel 2020 geven wij u inzicht in de meer actuele kosten verbonden aan de vergunningverlening. Nader onderzoek in de toe te rekenen is wenselijk. Aan de hand van de thans beschikbare gegevens menen wij te kunnen concluderen dat de legestarieven (nog) niet kostendekkend zijn.

Tarieventabel leges	Uitvoerende organisatie	Raming baten 2020	Raming lasten 2020	Kostendekkend 2020
WABO	OD NZKG	€ 2.000.000	€ 1.453.000	137,65%
Wegen/waterwegen	provincie Noord-Holland	€ 217.000	€ 367.000	59,13%
Waterwet	OD NZKG	€ 225.000	€ 1.051.000	21,41%
Wet hygiëne zwembaden	OD NHN	€ 5.000	€ 80.000	6,25%
Ontgrondingenwet	OD NZKG	€ 75.000	€ 35.000	214,29%
Wadloop	provincie Fryslân	€ 14.000	€ 32.000	43,75%
Wet Natuurbescherming*	Bij12/faunafonds	€ 290.000	€ 300.000	96,67%
Wet Natuurbescherming*	OD NHN	€ 150.000	€ 2.555.000	5,87%
Wet Luchtvaart	OD NZKG	€ 46.000	€ 127.000	36,22%
Overige	provincie Noord-Holland	-	-	-
Totaal provinciale heffingen		**€ 3.022.000**	**€ 6.000.000**	**50,37%**

* Deze leges worden ontvangen bij de Uitvoerende organisatie en worden verrekend met de bijdrage die de provincie Noord-Holland moet betalen (bijvoorbeeld voor de Faunaschade). Daarmee lopen deze baten niet via de begroting van de provincie Noord-Holland.

Financiële kengetallen

	Jaarrekening 2016	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A) Opcenten motorrijtuigenbelasting	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
B) Landelijke gemiddelde opcenten in het jaar ervoor	80,4	80,6	80,6	81,4	83,0
C) Aantal opcenten t.o.v. landelijke gemiddelde (A / B) x 100%	84,5%	84,2%	84,2%	83,5%	81,8%

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

Artikel 3 en de artikelen 17 t/m 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevatten de wettelijke eisen waaraan de financiële begroting en meerjarenraming moeten voldoen.

Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, hebben we er voor gekozen de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2020 enerzijds en de meerjarenraming 2020 - 2023 anderzijds te integreren in één hoofdstuk, waarin een compleet meerjarig beeld wordt gegeven.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2020-2023

Openbaar bestuur (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	22.087	25.471	23.467	22.537	22.524	22.609
Baten	-97	-119	-119	-107	-107	-107
Saldo van baten en lasten	**21.990**	**25.352**	**23.348**	**22.430**	**22.417**	**22.502**
Storting reserves	3.000	0	0	0	2.000	2.000
Onttrekking reserves	1.382	-2.683	-183	0	0	0
Resultaat	**26.372**	**22.669**	**23.165**	**22.430**	**24.417**	**24.502**

Bereikbaarheid (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	187.020	291.990	267.118	211.128	176.453	175.913
Baten	-17.664	-18.019	-35.857	-5.172	-6.936	-3.853
Saldo van baten en lasten	**169.357**	**273.971**	**231.261**	**205.956**	**169.517**	**172.060**
Storting reserves	71.641	583.358	143.907	119.817	105.191	104.766
Onttrekking reserves	-67.586	-352.861	-260.674	-130.801	-92.876	-90.961
Resultaat	**173.411**	**504.468**	**114.493**	**194.971**	**181.831**	**185.864**

Water (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	7.143	11.153	6.601	5.636	5.635	5.635
Baten	-3.359	-1.835	-1.025	-1.025	-1.025	-1.025
Saldo van baten en lasten	**3.784**	**9.318**	**5.576**	**4.611**	**4.610**	**4.610**
Storting reserves	4.722	15.894	3.150	3.100	3.550	3.500
Onttrekking reserves	-2.644	-6.102	-2.750	-2.000	-2.000	-2.000
Resultaat	**5.862**	**19.110**	**5.976**	**5.711**	**6.160**	**6.110**

Milieu (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	30.012	77.467	35.636	30.433	29.899	29.758
Baten	-4.116	-9.310	-2.750	-2.573	-2.208	-2.208
Saldo van baten en lasten	**25.897**	**68.157**	**32.886**	**27.860**	**27.691**	**27.550**
Storting reserves	12.756	30.234	14.569	13.573	14.473	14.473
Onttrekking reserves	-4.919	-30.720	-3.049	0	0	0
Resultaat	**33.734**	**67.671**	**44.406**	**41.433**	**42.164**	**42.023**

Ruimte (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	76.889	111.376	46.138	33.324	29.455	26.320
Baten	-34.259	-34.916	-9.317	-9.329	-9.063	-9.067
Saldo van baten en lasten	**42.630**	**76.460**	**36.821**	**23.995**	**20.392**	**17.253**
Storting reserves	6.308	66.900	16.348	12.450	12.450	9.450
Onttrekking reserves	-14.140	-52.520	-14.710	-7.086	-3.640	-450
Resultaat	**34.798**	**90.840**	**38.459**	**29.359**	**29.202**	**26.253**

Groen (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	65.710	105.980	91.449	86.721	82.347	69.037
Baten	-41.511	-1.203	-558	-558	-183	-183
Saldo van baten en lasten	**24.200**	**104.777**	**90.891**	**86.163**	**82.164**	**68.854**
Storting reserves	17.713	59.381	30.083	35.843	35.023	30.453
Onttrekking reserves	-21.407	-90.518	-51.864	-45.862	-40.511	-25.550
Resultaat	**20.506**	**73.640**	**69.110**	**76.144**	**76.676**	**73.757**

Cultuur en Erfgoed (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	17.928	19.741	16.451	15.559	12.898	12.981
Baten	-30	-30	-30	-30	-30	-30
Saldo van baten en lasten	**17.898**	**19.711**	**16.421**	**15.529**	**12.868**	**12.951**
Storting reserves	7.979	14.621	6.751	5.751	5.051	5.051
Onttrekking reserves	-13.575	-12.636	-7.449	-5.510	-3.310	-3.310
Resultaat	**12.301**	**21.696**	**15.723**	**15.770**	**14.609**	**14.692**

Financiën en Bedrijfsvoering (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	89.609	73.072	74.727	79.585	91.146	97.219
Baten	-417.959	-417.807	-433.757	-433.255	-438.839	-446.714
Saldo van baten en lasten	**-328.349**	**-344.735**	**-359.030**	**-353.670**	**-347.693**	**-349.495**
Storting reserves	140.091	24.603	58.993	1.420	1.420	1.420
Onttrekking reserves	-172.092	-479.960	-11.293	-33.567	-28.785	-25.125
Resultaat	**-360.351**	**-800.093**	**-311.331**	**-385.817**	**-375.058**	**-373.200**

Totaal 2020 tot en met 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma 1 t/m 8

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	496.400	716.249	561.585	484.922	450.355	439.470
Baten	-518.993	-483.239	-483.413	-452.049	-458.391	-463.187
Saldo van baten en lasten	**-22.593**	**233.010**	**78.172**	**32.872**	**-8.036**	**-23.717**
Storting reserves	264.208	794.991	273.800	191.954	179.158	171.113
Onttrekking reserves	-294.982	-1.028.001	-351.972	-224.826	-171.122	-147.396
Resultaat	**-53.367**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

Noord-Holland heeft een nieuwe coalitie van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA. Op woensdag 12 juni 2019 presenteerden zij hun plannen voor de komende 4 jaar. Het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' bevat ruim € 200 miljoen aan extra investeringen in schone energie, goede bereikbaarheid per auto, fiets en openbaar vervoer, een gezonde leefomgeving, cultuur, natuur, schoon water, natuurinclusieve landbouw en open landschap. Dit coalitieakkoord vormt samen met de door uw Staten vastgestelde kaderbrief 2020 de basis voor de wijzigingen van de ramingen in deze begroting ten opzichte van ontwerpbegroting. Daarnaast zijn in de begroting 2020 een aantal autonome ontwikkelingen verwerkt en een aantal onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Op deze plaats vermelden wij de meer algemene opmerkingen en geven per kostensoort aan waarop de ramingen zijn gebaseerd.

Overzicht exploitatie en mutaties reserves gespecificeerd naar kostensoort (x € 1.000)

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Exploitatie					
Baten	-483.239	-483.413	-452.049	-458.391	-463.187
Capaciteitskosten	88.302	90.234	90.159	90.084	90.084
Directe lasten	262.405	230.616	183.244	187.226	175.306
Kapitaallasten	20.235	18.743	21.447	24.449	26.601
Overdrachten	345.307	221.993	190.072	148.597	147.480
Totaal Exploitatie	**233.010**	**78.172**	**32.872**	**-8.036**	**-23.717**
Reserves					
Baten	-1.028.001	-351.972	-224.826	-171.122	-147.396
Kapitaallasten	0	0	0	0	0
Stortingen	794.991	273.800	191.954	179.158	171.113
Totaal Reserves	**-233.010**	**-78.172**	**-32.872**	**8.036**	**23.717**
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Baten
De ramingen van de baten zijn o.a. gebaseerd op:

- De opgaven van december 2019 van de belastingdienst over de opcenten (Zie paragraaf “Provinciale heffingen”). Er is geen belastingverhoging toegepast.
- De meicirculaire 2019 van het provinciefonds. In de kaderbrief konden de effecten van deze circulaire nog niet worden meegenomen. In de begroting is de raming geactualiseerd op basis van deze circulaire.
- Een actualisatie van de dividend verwachtingen.

Capaciteitskosten
De basis voor de raming van de capaciteitskosten is de vastgestelde formatiesterkte van personeel in dienst van de provincie plus de ingehuurde capaciteit plus de materiële overhead, zoals ICT en huisvesting. Door het feit dat er capaciteitskosten aan investeringen worden toegerekend, is het bedrag in deze tabel niet gelijk aan de totale capaciteitskosten in de paragraaf bedrijfsvoering.

Kapitaallasten
De ramingen van de kapitaallasten voor investeringen zijn met name gebaseerd op het PMI en PMO (vervanging).

Directe lasten en overdrachten
De directe lasten en overdrachten zijn gebaseerd op de bedragen in de meerjarenraming 2020-2023 aangevuld met de financiële consequenties van het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!', de kaderbrief 2020 en een aantal autonome ontwikkelingen zoals toegelicht in hoofdstuk 4.3.1 van deze begroting.

Het onderscheid tussen de onderdelen directe lasten en overdrachten is op het moment van begroten minder relevant, omdat hiertussen in de loop van het jaar veel verschuivingen plaatsvinden. Dit komt omdat budgetten in eerste instantie op directe lasten worden geraamd. De budgetten verschuiven naar overdrachten als bepaald is dat er bijvoorbeeld ook werkelijk een subsidieregeling is vastgesteld of is bepaald op welke manier (subsidie of deelname aan een project) een provinciaal doel moet worden bereikt.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x € 1.000)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Verschil t.o.v. jaarrekening 2018	Verschil t.o.v. Begroting 2019
1	Openbaar bestuur	25.087	25.471	23.467	-1.620	-2.004
2	Bereikbaarheid	258.661	875.348	411.024	152.363	-464.324
3	Water	11.865	27.047	9.751	-2.114	-17.296
4	Milieu	42.768	107.701	50.205	7.436	-57.496
5	Ruimte	83.197	178.276	62.486	-20.711	-115.790
6	Groen	83.423	165.361	121.532	38.108	-43.829
7	Cultuur en Erfgoed	25.907	34.362	23.202	-2.705	-11.160
8	Financiën en Bedrijfsvoering	229.700	97.674	133.720	-95.980	36.045
	Totaal van de lasten	760.608	1.511.240	835.385	74.778	-675.854

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x € 1.000)

Nr	Baten per programma	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Verschil t.o.v. jaarrekening 2018	Verschil t.o.v. begroting 2019
1	Openbaar bestuur	-1.285	2.802	302	1.587	-2.500
2	Bereikbaarheid	85.250	370.880	296.531	211.281	-74.349
3	Water	6.002	7.937	3.775	-2.227	-4.162
4	Milieu	9.034	40.030	5.799	-3.235	-34.231
5	Ruimte	48.399	87.436	24.027	-24.372	-63.409
6	Groen	62.918	91.721	52.422	-10.496	-39.299
7	Cultuur en Erfgoed	13.606	12.666	7.479	-6.127	-5.187
8	Financiën en Bedrijfsvoering	590.051	897.767	445.050	-145.001	-452.717
	Totaal van de baten	813.975	1.511.240	835.385	21.411	-675.854

Algemene oorzaken van verschillen

Over het algemeen zijn de verschillen tussen de jaarschijven van de vorige begroting en de huidige te verklaren aan de hand van een beperkt aantal oorzaken. Aan de lastenkant zijn de belangrijkste hiervan de variaties in uitvoering van incidentele projecten en subsidies. Deze zijn ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt slechts voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat en volop wordt uitgegeven. Veel van deze projecten dekken wij uit onze reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen dat u vindt bij de financiële tabellen geeft u hierin inzicht.

Verdere algemene oorzaken van de verschillen zijn:

- Mutaties in de kasraming van reserves als gevolg van (bijvoorbeeld) het later afrekenen van subsidies/aanvragen van voorschotten door subsidieontvangers, en vertraging in projecten.
- Mutaties in de raming van begrotingsposten gerelateerd aan de voortgang in projecten/declaratiegedrag van leveranciers
- Mutaties in de financieringslasten gerelateerd aan de voortgang in projecten · budgetmutaties (intensiveringen/ extensiveringen) met een incidenteel karakter of ongelijkmatig verloop tussen de jaren.
- Voorstellen voor nieuw beleid
- (mutaties in) specifieke uitkeringen van het Rijk
- Verschuivingen van budgetten uit administratief technische overwegingen

Specifieke oorzaken
De belangrijkste verklaring van verschillen tussen 2019 en 2020 is te vinden in de verwerking van de coalitieakkoord en de kaderbrief 2020. Daarnaast hebben zich echter ook nog ontwikkelingen voorgedaan, die in deze begroting zijn verwerkt. In de toelichting op de opbouw van de exploitatie is te vinden op welke wijze het coalitieakkoord en de kaderbrief in de begroting en de meerjarenraming zijn verwerkt en is een toelichting te vinden op de mutaties die nieuw zijn in deze begroting.

4.2.4 Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Saldo van baten en lasten	78.172	32.872	-8.036	-23.717
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-78.172	-32.872	8.036	23.717
Begrotingssaldo na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	19.801	16.205	20.201	13.163
Structureel begrotingssaldo	**-19.801**	**-16.205**	**-20.201**	**-13.163**

2020

Bedragen * € 1.000

Programma	Incidenteel			Structureel			Totaal
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Openbaar bestuur	436	-62	374	23.031	-57	22.974	23.348
Bereikbaarheid	92.504	-32.590	59.914	174.614	-3.267	171.347	231.261
Water	2.750	0	2.750	3.851	-1.025	2.826	5.576
Milieu	5.641	0	5.641	29.995	-2.750	27.245	32.886
Ruimte	19.334	0	19.334	26.804	-9.317	17.487	36.821
Groen	48.273	0	48.273	43.176	-558	42.618	90.891
Cultuur en Erfgoed	7.444	0	7.444	9.007	-30	8.977	16.421
Financiën en Bedrijfsvoering	1.383	0	1.383	73.344	-433.757	-360.413	-359.030
Totaal Exploitatie	**177.765**	**-32.652**	**145.113**	**383.822**	**-450.761**	**-66.939**	**78.174**
	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Totaal
Openbaar bestuur	0	-183	-183	0	0	0	-183
Bereikbaarheid	121.081	-256.454	-135.373	22.826	-4.220	18606	-116767
Water	3.150	-2.750	400	0	0	0	400
Milieu	14.569	-3.049	11.520	0	0	0	11520
Ruimte	16.348	-14.570	1.778	0	-140	-140	1638
Groen	6.890	-51.797	-44.907	23.193	-67	23126	-21781
Cultuur en Erfgoed	0	-7.449	-7.449	6.751	0	6751	-698
Financiën en Bedrijfsvoering	57.573	-8.669	48.904	1420	-2.624	-1204	47700
Totaal Reserves	**219.611**	**-344.921**	**-125.310**	**541.90**	**-7.051**	**47.139**	**-78.171**
Eindtotaal	397.376	-377.573	19.803	438.012	-457.812	-19.800	0

2021

Bedragen x € 1.000

Programma	Incidenteel			Structureel			Totaal
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Openbaar bestuur	153	-50	103	22.384	-57	22.327	22.430
Bereikbaarheid	36.936	-1.998	34.938	174.192	-3.174	171.018	205.956
Water	2.000	0	2.000	3.636	-1.025	2.611	4.611
Milieu	2.005	0	2.005	28.428	-2.573	25.855	27.860
Ruimte	7.270	0	7.270	26.054	-9.329	16.725	23.995
Groen	43.905	0	43.905	42.816	-558	42.258	86.163
Cultuur en Erfgoed	5.505	0	5.505	10.054	-30	10.024	15.529
Financiën en Bedrijfsvoering	1.026	0	1.026	78.559	-433.255	-354.696	-353.670
Totaal Exploitatie	**98.800**	**-2.048**	**96.752**	**386.123**	**-450.001**	**-63.878**	**32.874**

	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Totaal
Openbaar bestuur	0	0	0	0	0	0	0
Bereikbaarheid	100.270	-126.068	-25798	19.547	-4.733	14.814	-10.984
Water	3.100	-2.000	1100	0	0	0	1.100
Milieu	13.573	0	13573	0	0	0	13.573
Ruimte	12.450	-6.946	5504	0	-140	-140	5.364
Groen	7.680	-45.795	-38115	28.163	-67	28.096	-10.019
Cultuur en Erfgoed	0	-5.510	-5510	5.751	0	5.751	241
Financiën en Bedrijfsvoering	0	-31.300	-31300	1.420	-2.267	-847	-32.147
Totaal Reserves	**137.073**	**-217.619**	**-80.546**	**54.881**	**-7207**	**47.674**	**-32.872**
Eindtotaal	**235.873**	**-219.667**	**16.206**	**441.004**	**-457.208**	**-16.204**	**0**

2022

Bedragen x € 1.000

Programma	Incidenteel			Structureel			Totaal
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Openbaar bestuur	193	-50	143	22.331	-57	22.274	22.417
Bereikbaarheid	7.028	-3.073	3.955	169.425	-3.863	165.562	169.517
Water	2.000	0	2.000	3.635	-1.025	2.610	4.610
Milieu	2.005	0	2.005	27.894	-2.208	25.686	27.691
Ruimte	3.824	0	3.824	25.631	-9.063	16.568	20.392
Groen	38.454	0	38.454	43.893	-183	43.710	82.164
Cultuur en Erfgoed	3.305	0	3.305	9.593	-30	9.563	12.868
Financiën en Bedrijfsvoering	1.556	0	1.556	89.590	-438.839	-349.249	-347.693
Totaal Exploitatie	**58.365**	**-3.123**	**55.242**	**391.992**	**-455.268**	**-63.276**	**-8.034**

	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Totaal
Openbaar bestuur	2.000	0	2.000	0	0	0	2.000
Bereikbaarheid	87.160	-88.111	-951	18.031	-4.765	13.266	12.315
Water	3.550	-2.000	1.550	0	0	0	1.550
Milieu	14.473	0	14.473	0	0	0	14.473
Ruimte	12.450	-3.500	8.950	0	-140	-140	8.810
Groen	8.680	-40.444	-31.764	26.343	-67	26.276	-5.488
Cultuur en Erfgoed	0	-3.310	-3.310	5.051	0	5.051	1.741
Financiën en Bedrijfsvoering	0	-25.988	-25.988	1.420	-2.797	-1.377	-27.365
Totaal Reserves	**128.313**	**-163.353**	**-35.040**	**50.845**	**-7.769**	**43.076**	**8.036**
Eindtotaal	186.678	-166.476	20.202	442.837	-463.037	-20.200	0

2023

Bedragen x € 1.000

Programma	Incidenteel			Structureel			Totaal
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Openbaar bestuur	278	-50	228	22.331	-57	22.274	22.502
Bereikbaarheid	2.945	-300	2.645	172.968	-3.553	169.415	172.060
Water	2.000	0	2.000	3.635	-1.025	2.610	4.610
Milieu	2.005	0	2.005	27.753	-2.208	25.545	27.550
Ruimte	774	0	774	25.546	-9.067	16.479	17.253
Groen	23.493	0	23.493	45.544	-183	45.361	68.854
Cultuur en Erfgoed	3.305	0	3.305	9.676	-30	9.646	12.951
Financiën en Bedrijfsvoering	526	0	526	96.693	-446.714	-350.021	-349.495
Totaal Exploitatie	**35.326**	**-350**	**34.976**	**404.146**	**-462.837**	**-58.691**	**-23.715**
	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Totaal
Openbaar bestuur	2.000	0	2.000	0	0	0	2.000
Bereikbaarheid	83.240	-86.191	-2.951	21.526	-4.770	16756	13.805
Water	3.500	-2.000	1.500	0	0	0	1.500
Milieu	14.473	0	14.473	0	0	0	14.473
Ruimte	9.450	-450	9.000	0	0	0	9.000
Groen	6.180	-25.483	-19.303	24.273	-67	24206	4.903
Cultuur en Erfgoed	0	-3.310	-3.310	5.051	0	5051	1.741
Financiën en Bedrijfsvoering	0	-23.221	-23.221	1.420	-1.904	-484	-23.705
Totaal Reserves	**118843**	**-140655**	**-21.812**	**52270**	**-6741**	**45529**	**23.717**
Eindtotaal	154.169	-141.005	13.164	456.416	-469.578	-13162	0

Specificatie van de incidentele Baten en lasten

Incidentele Baten (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.3.2	Projecten voor derden wegen	-28.409	-1.948	-2.973	-
2.3.3	Projecten voor derden vaarwegen	-4.000	-	-	-
	Overige incidentele baten <1 mln.	-243	-100	-150	-350
	Totaal incidentele baten	**-32.652**	**-2.048**	**-3.123**	**-350**
	Incidentele Onttrekkingen aan reserves	-344.921	-217.619	-163.352	-140.654
	Totaal incidentele baten (inclusief reserves)	**-377.573**	**-219.667**	**-166.476**	**-141.005**

Incidentele Lasten (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.1.2	Incidentele subsidies Openbaar vervoer	30.471	29.152	-	-
6.1.1	Programma Natuurontwikkeling	35.206	36.787	36.305	23.409
2.3.2	Projecten voor derden wegen	28.409	1.948	2.973	-
6.1.2	Programma Natuurontwikkeling (Groene Uitweg)	12.817	7.018	2.149	84
2.1.4	Aanpassen Boerenverdrietsluis	8.000	-	-	-
2.1.2	Subsidies doorfietsroutes	5.750	1.500	-	-
2.5.1	Incidentele subsidies openbaar vervoer	5.634	-	-	-
7.4.1	Subsidies monumenten	5.243	5.243	3.043	3.043
5.2.1	OV knooppunten	5.000	2.546	-	-
2.4.2	Smart mobility	4.833	-	-	-
2.4.2	Verduurzaming infrastructuur	4.203	325	318	
5.3.2	Cofinanciering regiodeals en IBP	3.750	-	-	-
5.3.2	MKB innovatiestimulering topsectoren (MIT)	3.000	3.000	3.000	-
5.2.4	Kwaliteitsfonds bloemendalerpolder	2.500	-	-	-
3.2.1	Subsidies waterrecreatie	2.000	2.000	2.000	2.000
5.3.1	Subsidies herstructurering bedrijventerreinen	1.970	-	-	-
7.4.2	Uitvoeringsprogramma SvA/NHW	1.939	-	-	-
4.1.5	Intensivering handhaving- en bijzondere opdrachten omgevingsdiensten	1.587	1.000	1.000	1.000
2.1.1	Mobiliteitsbeleid algemeen	1.124	1.114	635	419
2.1.2	Subsidies gedragsbeïnvloeding verkeersveiligheid	1.000	1.000	1.000	1.000
5.3.5	Plattelandsontwikkelingsprogramma	1.000	300	300	250
4.2.3	Subsidies verduurzaming bestaand woningvoorraad	1.000	-	-	-
4.2.1	Energieakkoord	1.000	1.000	1.000	1.000
4.2.1	Subsidies warmteagenda	1.000	-	-	-
	Overige incidentele lasten <1 mln.	9.329	4.867	4.642	3.121
	Totaal incidentele lasten	**177.765**	**98.800**	**58.365**	**35.326**
	Incidentele toevoegingen aan reserves	219.610	137.073	128.313	118.843
	Totaal incidentele lasten (inclusief reserves)	**397.375**	**235.872**	**186.677**	**154.168**

Structurele stortingen in reserves (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	14.939	13.660	12.144	15.639
2.3.3	Resv. Groot onderhoud vaarwegen	7.887	5.887	5.887	5.887
6.1.1	Resv. Groen	23.193	28.163	26.343	24.273
7.4.1	Resv. monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	6.751	5.751	5.051	5.051
8.2.1	Resv. Bedrijfsvoeringskosten	1.420	1.420	1.420	1.420
Eindtotaal		**54.190**	**54.881**	**50.845**	**52.270**

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.2.4	Resv. huisvesting	-782	-782	-782	-819
8.2.5	Resv. GO-gelden	-500	-500	-1.030	0
2.2.1	Resv. Kapitaallasten Wegen	-2.116	-2.116	-2.116	-2.116
2.2.1	Resv. Kapitaallasten OV	-522	-522	-522	-522
2.3.3	Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	-8	-8	-8	-8
2.1.2	Resv. Uitvoeren Mob.beleid door derden	-205	-205	-205	-205
2.2.1	Resv. Ontwikkeling prov infrastructuur	-130	-130	-75	-27
2.3.2	Resv. Kapitaallasten invest.kunstwerken	-1.239	-1.752	-1.839	-1.892
6.1.1	Resv. Kapitaallasten Groen	-67	-67	-67	-67
5.2.3	Resv. kap.lasten invest. havencomplexen	-140	-140	-140	0
8.2.1	Resv. Bedrijfsvoeringskosten	-1.342	-985	-985	-1.085
Eindtotaal		**-7.051**	**-7.207**	**-7.769**	**-6.741**

4.2.6 EMU saldo

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde begin- en eindbalans voorgeschreven. Dit betekent dat vanaf de begroting 2017 een geprognosticeerde begin- en eindbalans wordt opgenomen op basis waarvan de berekening van het EMU-saldo voor de jaren t/m 2023 afgeleid kan worden. Met het opnemen van de geprognosticeerde balans krijgen de Staten meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. In de tabellen hieronder zijn zowel het EMU-saldo als de geprognosticeerde balans voor de jaren 2019 t/m 2023 opgenomen:

Berekening EMU-saldo provincie Noord-Holland (bedragen x € 1.000)

Onderdeel	Omschrijving	2019 *)	2020	2021	2022	2023
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV art.17c)	-233.010	-78.172	-32.872	8.036	23.717
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	13.818	16.702	19.406	22.408	24.560
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.944	960	783	783	783
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-145.318	-139.741	-140.018	-135.653	-108.188
5	De in mindering op de hierboven genoemde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het rijk, de provincies, de Europese Unie en overigen	39.930	38.784	48.583	35.442	31.388
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord.	5.548	16.783	5.218	375	200
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-	-	-	-	-
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-9.829	-552	-550	-510	-
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen e.d.) en die nog vallen onder één van de andere genoemde posten	-	-	-	-	-
-11	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	-	-	-	-	-
	EMU-saldo	**-326.917**	**-145.236**	**-99.450**	**-69.119**	**-27.540**

* t/m de derde begrotingswijziging 2019

Geprognosticeerde balans 2019 t/m 2023

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000		31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)	728.191	795.664	862.476	939.904	991.944
	Economisch nut	134.421	115.913	109.801	106.901	102.867
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	593.770	679.751	752.675	833.003	889.077
	Financiële vaste activa	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
	Deelnemingen	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
	Verstrekte langlopende leningen	57.783	57.223	56.587	56.377	56.377
	Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	365.131	307.475	241.819	176.163	115.507
	Liquide middelen	900	500	350	350	250
	Overlopende activa	28.510	32.043	37.866	39.007	41.053
	Activa	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403
Passiva						
	Algemene reserves	72.909	121.813	90.513	64.525	41.304
	Bestemmingsreserves	787.445	660.368	658.796	692.819	739.757
	Voorzieningen	17.555	17.963	18.196	18.469	19.252
	Netto-vlottende schulden	14.000	15.000	14.000	15.000	14.500
	Overlopende passiva	431.878	537.033	576.865	580.260	549.590
	Passiva	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw van het begrotingssaldo

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn voornamelijk het gevolg van de verwerking van het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! en de kaderbrief 2020. Daarnaast vinden exogene en onvermijdelijke bijstellingen plaats. Hieronder is te vinden op welke wijze het coalitieakkoord en de kaderbrief in de begroting 2020 en de meerjarenraming zijn

verwerkt. Daarnaast is een toelichting opgenomen van de niet budget neutrale wijzigingen die nieuw zijn in deze begroting.

Opbouw begroting 2020 (bedragen x € 1.000

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
Ontwerpbegroting 2020	0	0	-24.767	-26.550
1. Coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!'	-62.484	10.700	46.950	46.150
2. Kaderbrief 2020	0	0	1.181	-146
3. Niet-budget neutrale mutaties in de begroting 2020	4.911	885	2.624	3.768
4. Sluitend maken jaarschijven door inzet saldo 2020	57.573	-11.585	-25.988	-23.221
Totaal begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**

1. Verwerking van het coalitieakkoord in de begroting 2020 (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	2020	2021	2022	2023
	1. Klimaat				
4.2.1	Klimaatakkoord	5.500	10.000	10.000	10.000
4.2.1	Visie ondergrond en energie-infrastructuur	400	-	-	-
4.2.1	Pilot Zonne energie	100	100	-	-
	2. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid				
5.4.2	Wonen	1.200	1.200	1.200	1.200
2.1.2 & 2.2.1	Bereikbaarheid en mobiliteit	7.500	5.500	5.500	5.250
2.2.1	Investeringen leefbaarheid A8/A9-verbinding	11.000	-	-	-
2.1.1	Verkennende onderzoeken	450	-	-	-
5.2.1	Openbaar-vervoerfonds	5.000	5.000	5.000	5.000
2.1.2	Fietsbeleid	-	2.000	2.000	2.000
	3. Leefomgeving en economie				
5.3.1	Herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen	2.500	2.500	2.500	2.500
5.3.2	MKB-instrumenten	750	750	750	750
4.2.2	Circualire economie	-	350	350	350
5.3.3	Inclusieve arbeidsmarkt	900	900	900	900
4.1.6	Gezonde leefomgeving	2.700	2.800	3.800	3.800
7.2.1, 7.4.1 & 7.4.2	(onderwater) archeologie, monumenten en erfgoed	1.800	800	2.300	2.300
7.2.1	Cultuureducatie	50	750	750	750
7.2.1	Probiblio	450	450	450	450
7.1.1	Sport en verduurzaming accomodaties	200	400	400	400
	4. Vitaal landelijk gebied				
6.1.1	Natuurnetwerk Nederland, waterkwaliteit en bodemdaling	1.000	7.000	7.000	6.000
6.1.1 & 2.3.2	Masterplan biodiversiteit	2.000	2.000	2.000	2.000

3.1.3	Integraal waterplan en klimaatadaptatie	1.100	1.000	1.500	1.500
6.3.1	Groene vrijwilligers: betrekken bij Groen	100	100	100	100
6.2.4	Faunafonds, verhogen eigen risico	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
6.2.3	Opvangcentra wilde dieren	100	100	-	-
4.1.5	Handhaving natuur- en milieutaken en energiebesparing	1.000	1.000	1.000	1.000
3.1.2	Programma identiteit kustplaatsen Ijsselmeer	50	100	50	-
5.3.4	Voedselvisie	1.600	1.500	1.500	1.500
6.3.2	Landschapsfonds (incl. liniedijken)	250	2.500	3.500	4.000
6.2.2	Recreatie en toerisme	150	-	-	-
	5. Openbaar bestuur				
1.2.1, 1.3.3 & 1.4.1	Bestuurscultuur en bestuurskracht	700	700	700	700
1.4.2	Cofinanciering EU-projecten	-	-	2.000	2.000
4.2.1	Klimaatneutrale provinciale organisatie	1.150	1.100	1.100	1.100
1.4.1	Sponsoring evenementen	600	600	600	600
	Vrijval reserves, stortingen en stelposten				
5.3.2	Vrijval Cofinanciering regiodeals/IBP	-8.250	-14.000	-	-
2.2.1	Vrijval reservering Bereikbaarheid Bollenstreek	-79.000	-	-	-
2.2.1	Vrijval OV risicoreservering HOV Gooi	-9.500	-	-	-
2.2.1	Vrijval reservering OV zuidtangent	-10.034	-	-	-
2.1.2	Verlagen storting Reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
8.1.7	Taakstellende doorlichting exploitatiebegroting: ‘oud voor nieuw beleid’	-	-4.000	-4.000	-4.000
8.1.8	Taakstellende doorlichting bestemmingsreserves	-	-16.500	-	-
	Totaal	**-62.484**	**10.700**	**46.950**	**46.150**

2. Verwerking de kaderbrief 2020 in de begroting 2020 (bedragen x € 1.000)

OD	Regel in Kaderbrief	2020	2021	2022	2023
1.1.3	T - Capaciteit voor uitvoering evaluatiekader subsidies	44	44	44	44
2.1.2	M - OV-terminal Zuidas	0	2.845	0	0
2.2.1	I - Indexering PMI F - aanpassing afschrijvingstermijn	-7.164	-7.734	-8.176	-8.860
2.3.1	Stelpost vrijval agv verlenging afschrijvingstermijnen	-	-	2.000	2.000
2.3.2	H - Chroom 6, F - aanpassing afschrijvingstermijn I - indexering PMO wegen G - Areaaluitbreiding J - Machinerichtlijn W - Verzekeren continuiteit dienstverlening weginspecteurs	-851	-3.289	-4.449	-4.085
2.3.3	I - Indexering PMO vaarwegen F - aanpassing afschrijvingstermijn,	-1.368	-2.200	-2.331	-2.395
2.4.1	G - Areaaluitbreiding	-32	-47	-47	-47
4.1.1	P - Gezonde leefomgeving: onderzoek RIVM	300	0	0	0
4.1.5	S - Professionaliseren opdrachtgeverschap omgevingsdiensten K - ICT omgevingsdienst NHN O - Zeer zorgwekkende stoffen	1.019	646	500	500
5.3.2	N - Participatiefonds duurzame economie Noord-Holland (PDENH)	619	630	703	727
6.3.3	R - Cofinanciering Waddenfonds investeringskader Waddengebied Q - Wadden	5.350	5.200	5.200	2.200
7.3.3	L - Huis van Hilde	179	193	206	221
8.1.1	C - Motorrijtuigenbelasting	-4.600	-4.600	-4.600	-4.600
8.1.2	B - Provinciefonds	443	761	530	557
8.1.7	D – Indexeringen ophogen stelpost prijsstijgingen E – Gewijzigde systematiek verwerking afrekeningsverschillen	4.677	6.598	7.508	9.499
8.1.2	Algemene Reserve – Sluitend maken jaarschijven 2020 en 2021	-2.859	-3.215	0	0
8.2.1	V - Basis op orde, U - Datagedreven werken	4.243	4.168	4.093	4.093
	Totaal kaderbrief	**0**	**0**	**1.181**	**-146**

3. Nieuw in de begroting 2020 (bedragen x € 1.000)

OD	Naam	2020	2021	2022	2023
1.1.1	Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	117	117	117	117
1.1.2	Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren	25	25	25	25
1.2.1	Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	100	0	0	0
2.1.1	Mobiliteitsbeleid opstellen	167	167	167	167
2.2.1	Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren	-856	-1.821	-1.389	-1.343
2.3.2	OV, wegen en kunstwerken in stand houden	3.810	105	191	380
2.3.3	Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren	186	219	-40	98
2.4.1	Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren	-80	210	1004	1.253
3.2.3	Schoon en voldoende grondwater bevorderen	-190	-190	-190	-190
4.1.3	Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	80	80	80	80
4.1.5	VTH-taken uitvoeren en coördineren	1.213	705	802	863
5.1.1	Omgevingsvisie uitdragen	290	150	0	0
5.2.5	Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	-279	-837	-839	-840
7.1.1	Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen	60	60	60	60
7.3.3	Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	0	390	-420	0
8.1.1	Lokale heffingen innen	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
8.1.2	Algemene uitkering provinciefonds beheren	1.949	3.186	4.737	4.779
8.1.7	Stelposten beheren	-421	-421	-421	-421
8.2.1	Overhead beheren	32	32	32	32
8.2.2	Bedrijfsvoering realiseren	-18	-18	-18	-18
8.2.3	Vennootschapsbelasting	26	26	26	26
Totaal		**4.911**	**885**	**2.624**	**3.768**

1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Onder dit operationeel doel zijn de kostenstijgingen opgenomen voor de vergoedingen aan PS leden en de kosten voor de ondertiteling van de opnamen van PS en commissievergaderingen.

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren

Op basis van de gerealiseerde kosten in voorgaande jaren en de aanvullende milieu eisen bij de nieuwe aanbesteding wordt de raming voor de taxikosten GS omhoog bijgesteld.

1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

In 2020 is het 75 jaar geleden dat Nederland werd bevrijd. Het is nu al bekend dat 9 andere provincies mee gaan werken om dit groots te vieren. Ook de provincie Noord-Holland wil daar graag aan meedoen. Het voorstel is om hiervoor € 100.000 ter beschikking te stellen.

2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

Betreft de meerjarige verwerking van de bijdrage van de provincie Noord-Holland aan het IPO voor de kerntaak bereikbaarheid.

2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren

De mutaties zijn het gevolg van de bijstelling van de kapitaallasten op basis van de werkelijk gerealiseerde PMI-investeringen en de ramingen voor de komende jaren.

2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

In verband met aanpassingen in de planning van het programma Centrale Brugbediening verschuift de storting in de reserve investeringen Kunstwerken. De aanpassing van de storting is echter een aanpassing van de bedragen voor de jaren 2020 t/m 2024. Per saldo blijft de storting in de reserve Kunstwerken ongewijzigd. Daarnaast heeft actualisatie van budgetten plaatsgevonden op basis van herijking van gebiedscontracten (nulmeting) en op basis van meerjarige capaciteitsplanningen projectteams.

2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

Actualisatie van budgetten op basis van herijking van gebiedscontracten (nulmeting) en op basis van meerjarige capaciteitsplanningen projectteams.

2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Betreft de actualisatie van diverse budgetten, waaronder:

- Bijdrage PNH € 150.000 aan project Smart Mobility MRA
- Beheer onderhoud tunnels en aquaducten € 350.000 waaronder de inhuur van een wegenverkeersleider.
- Minder uitgaven voor 2020 ad € 375.000 betreffende de kosten van de verbindingen netwerken omdat er minder bruggen zijn aangesloten dan was gepland in het project Centrale afstandsbediening.
- Actualisatie van de kapitaallasten op basis van investeringen in de steunpunten

3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

De verwachte lege-opbrengsten zijn omhoog bijgesteld

4.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

Extra capaciteit wordt ingezet voor de nazorg van gesloten stortplaatsen

4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

- De door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied in 2017 ingevoerde prestatiegerichte financiering (PGF) is in 2019 gevalideerd. Hierdoor worden de tarieven van de door de OD uitgevoerde taken omhoog bijgesteld. Daarnaast hebben volumewijzigingen plaatsgevonden als gevolg van toegenomen vraag, ambities en wettelijke verplichtingen.
- Voor bijzondere projecten voert de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied op basis van opdrachtverlening de VTH-taken uit. Deze taken maken geen deel uit van de uitvoeringsovereenkomst met de omgevingsdienst. Hiervoor worden leges geheven die in principe kostendekkend zijn. In 2020 gaat het om de projecten Zeesluizen, Markermeerdijken en Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV).
- Hogere bijdrage omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek in verband met de omgevingsvisie
- Actualisatie van de verwachte opbrengsten uit de heffing van leges

5.1.1 Omgevingsvisie uitdragen

Omdat de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld is in 2020 en 2021 extra budget nodig voor het houden van bijeenkomsten, pilots en het digitaal systeem omgevingswet.

5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

- Actualisatie van de verwachte huur- en pacht opbrengsten
- Actualisatie van het meerjarig onderhoudsplan
- De raming voor de verkoopopbrengsten (excl. BBL en PASO) is geactualiseerd. Dit leidt tot meer (netto) inkomsten

7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed
Betreft een verschuiving van lasten naar eerdere jaren.

7.1.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen
Betreft een bijdrage aan Dorpswerk ter ondersteuning van initiatieven op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang.

8.1.1 Lokale heffingen innen
Op basis van de toename van het aantal voertuigen in de eerste maanden van 2019 wordt de verwachte opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting naar boven bijgesteld met € 1,3 miljoen.

8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren
Op basis van de meicirculaire wordt de algemene uitkering vanuit het provinciefonds naar beneden bijgesteld.

8.1.7 Stelposten beheren
De stelpost prijsstijgingen wordt naar beneden bijgesteld

8.2.1 Overhead beheren
Betreft de kosten voor aanschaf en het onderhoud van ICT-apparatuur voor PS-leden. Deze aanschaf vloeit voort uit de gewijzigde rechtspositieregeling voor PS-leden

8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren
Actualisatie van de verwachte opbrengsten uit leges

8.2.3 Vennootschapsbelasting
De provincie is VPB plichtig voor de deelname in PolanenPark CV.

4.3.1.2 Geprognotiseerde balans

Geprognotiseerde balans

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans in zowel de begroting als de meerjarenraming krijgen provinciale staten en de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans moet qua informatiebehoefte aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar behoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. Het is van belang dat deze (nieuwe) balans in ieder geval voldoende informatie bevat om inzicht te bieden in de ontwikkeling van het EMU-saldo (zie tabel 4.2.5 in deze begroting). Door het opnemen van de geprognosticeerde balans bevat de begroting ook voldoende informatie om de ontwikkeling van de kengetallen, die ingevolge artikel 11, derde lid, van het BBV, in de begroting en het jaarverslag moeten worden opgenomen, voor drie jaren volgend op de begroting te berekenen. De

kengetallen (zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in deze begroting) die reeds moesten worden opgenomen geven provinciale staten en de raad meer inzicht in de financiële positie. Het opnemen van de ontwikkelingen van de kengetallen voor de jaren na de begroting draagt bij aan die doelstelling.

In de tabel hieronder is de geprognosticeerde balans t/m 2023 opgenomen

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000		31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)	728.191	795.664	862.476	939.904	991.944
	Economisch nut	134.421	115.913	109.801	106.901	102.867
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	593.770	679.751	752.675	833.003	889.077
	Financiële vaste activa	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
	Deelnemingen	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
	Verstrekte langlopende leningen	57.783	57.223	56.587	56.377	56.377
	Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	365.131	307.475	241.819	176.163	115.507
	Liquide middelen	900	500	350	350	250
	Overlopende activa	28.510	32.043	37.866	39.007	41.053
	Activa	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403
Passiva						
	Algemene reserves	72.909	121.813	90.513	64.525	41.304
	Bestemmingsreserves	787.445	660.368	658.796	692.819	739.757
	Voorzieningen	17.555	17.963	18.196	18.469	19.252
	Netto-vlottende schulden	14.000	15.000	14.000	15.000	14.500
	Overlopende passiva	431.878	537.033	576.865	580.260	549.590
	Passiva	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

In dit voorgeschreven onderdeel van de financiële begroting wordt inzicht geboden in de verplichtingen die de provincie heeft ten aanzien van arbeidskosten die jaarlijks een beslag leggen op de begroting. Het gaat hier om verplichtingen die in een jaar ontstaan en in latere jaren tot uitbetaling komen, maar niet op de balans zijn opgenomen.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	2020	2021	2022	2023
Vakantiedagen	-	-	-	-
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	-	-	-	-
Werkloosheidsuitkeringen				
* als gevolg van reorganisatie	€ 46.000	€ 35.000	-	-
* overige werkloosheidsuitkeringen	€ 101.000	€ 59.000	€ 34.000	€ 4.000
Totaal	**€ 147.000**	**€ 94.000**	**€ 34.000**	**€ 4.000**

Vakantiegelden
Door de invoering van het individueel keuzebudget (voortkomend uit de cao) worden vakantiegelden in het lopende jaar volledig uitbetaald.

Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit
Het betreft hier de voormalige medewerkers die op dit moment nog via de personeel- en salarisadministratie maandelijks een uitkering ontvangen. De Statenleden zijn buiten beschouwing gelaten conform artikel 44, lid 3 van het BBV.

Werkloosheidsuitkeringen
Het betreft hier de voormalige medewerkers die op dit moment maandelijks een uitkering ontvangen van het UWV en/of Loyalis.

4.3.3 Investeringen

In de tabel hieronder worden de netto geactiveerde investeringen weergegeven. Het gaat hierbij om het bedrag van het bruto investeringsbedrag minus de bijdragen welke van derden worden ontvangen en de eventuele desinvesteringen. De investeringen zijn ingedeeld per programma.

Bedragen x € 1.000	Overzicht van netto investeringen per programma	2020	2021	2022	2023
Programma	**Lopende investeringen:**				
	Materiële vaste activa				
	Investeringen met een economisch nut				
5	Gronden Wieringerrandmeer	2.750-	2.688-	-	-
5	Strategisch grondbeleid	14.033-	2.330-	375-	-
5	Beheergrondbank Laag-Holland	-	200-	-	200-
2	Steunpunten voor dagelijks beheer (vaar)wegen	1.300	2.131	1.298	-
2	Provinciale wegen	29.848	40.038	41.524	39.074
2	Aanleg ecologische oevers	3	-	-	-
2	Investeringen Openbaar Vervoer	-	-	-	-
2	DVM (intelligente verkeerslichten)	1.650	825	825	825
2	Vervanging kunstwerken	8.574	1.300	800	600
	Totaal materiële vaste activa	24.592	39.076	44.071	40.299
	Financiële vaste activa				
5	Kapitaaldeelname Life Science Fonds Amsterdam	-	-	-	-
4	Participatiefonds deelnemingen Duurzame Energie	15.000	-	-	-
	Innovatiefonds Noord-Holland	1.000			
	Totaal financiële vaste activa	16.000	-	-	-
	Totaal lopende investeringen	**40.592**	**39.076**	**44.071**	**40.299**
	Vervangingsinvesteringen:				
2	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	44.513	23.725	29.376	25.701
2	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	15.069	23.417	26.389	10.601
	Totaal vervangingsinvesteringen	**59.582**	**47.142**	**55.765**	**36.302**
	Totaal netto investeringen	**100.175**	**86.218**	**99.836**	**76.600**

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 en 52)

Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2019	Investeringen 2020	Desinvesteringen 2020	Bijdragen van derden 2020	Afwaarderingen 2020	Afschrijving 2020	Boekwaarde per 31-12-2020
1. Immateriële activa							
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-	-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-	-	-
2. materiële vaste activa							
A. Investeringen met een economisch nut	**134.421**	**1.300**	**16.783**	-	-	**3.026**	**115.912**
- Gronden en terreinen	58.728	-	16.783	-	-	-	41.945
- Bedrijfsgebouwen	75.693	1.300	-	-	-	3.026	73.967
B. Investeringen in openbare ruimte met een							
maatschappelijk nut	**593.770**	**138.441**	-	**38.784**	-	**13.676**	**679.751**
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	593.770	138.441	-	38.784	-	13.676	679.751
Totaal materiële vaste activa	728.191	144.504	16.783	38.784	-	16.702	795.663
Totaal geactiveerde investeringen	**728.191**	**144.504**	**16.783**	**38.784**	-	**16.702**	**795.663**

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

Staat van financiële vaste activa

	Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2019	Investeringen in 2020	Desinvesteringen in 2020	Herwaarderingen in 2020	Afschrijvingen in 2020	Boekwaarde per 31-12-2020
A.	**Kapitaalverstrekkingen aan:**						
	- deelnemingen	143.272	16.000	-	-	-	159.272
B.	**Leningen aan:**						
	- openbare lichamen	38.569	-	-	-	-	38.569
	- deelnemingen	11.721	-	-	-	-	11.721
C.	**Overige langlopende leningen**	7.493	-	560	-	-	6.933
	Totaal financiële vaste activa	**201.055**	**16.000**	**560**	-	-	**216.495**

4.3.5 Kapitaallasten

Overzicht van de in de meerjarenraming verwerkte kapitaallasten 2020-2023

Nummer product	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
	A. Capaciteitskosten				
	Grond Houtplein				
	Renovatie Houtplein	1.643	1.643	1.643	1.643
	Nieuwbouw Dreef	557	557	557	557
	Totaal A	2.200	2.200	2.200	2.200
	B. Directe kosten				
172.12	Parkeergarage Dreef	407	407	407	407
308.01	Aanleg van provinciale wegen	5.441	6.301	7.436	8.398
308.16	Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen	2.116	2.116	2.116	2.116
311.20	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	3.226	4.116	4.591	5.178
311.27	Vervangingsinvesteringen Kunstwerken	1.239	1.752	1.839	1.892
311.36	DVM (intelligente verkeerslichten)	-	110	165	220
318.23	Steunpunten B&U	-	-	796	948
338.02	Aanleg ecologische oevers	8	8	8	8
338.20	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	1.057	1.388	1.842	2.325
343.14	Investeringen OV (reserve kapitaallasten)	522	522	522	522
606.07	Investeringen Groen (reserve kapitaallasten)	67	67	67	67
718.20	Kapitaallasten Havencomplexen	140	140	140	-
838.11	Archeologie opdrachten	279	279	279	279
	Totaal B	14.502	17.206	20.208	22.360
Bedragen x € 1.000	**Totaal A + B**	**16.702**	**19.406**	**22.408**	**24.560**

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

In onderstaande tabel wordt het renteresultaat van de provincie weergegeven. Het gaat hierbij om de werkelijk ontvangen of betaalde rente. Aangezien de provincie geen vreemd vermogen hoeft aan te trekken om beleidswensen te financieren is van betaalde rente geen sprake op dit moment. Een nadere specificatie van de ontvangen rente voor 2018 is terug te vinden in tabel 4.4.1 van deze begroting.

	Renteresultaat	2019	2020	2021	2022	2023
	De externe rentelasten over de korte en lange					
A.	Financiering	-	-	-	-	-
B.	De externe rentebaten	318.000	18.000	12.000	4.000	4.000
	Totaal door te rekenen externe rente	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden					
C.	Doorberekend	-	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het					
	betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht					
	Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief					
	overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

2020

Bedragen x € 1.000	Begin 2020	Vermeerderingen 2020	Verminderingen 2020	Afschrijvingen 2020	Eind 2020
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	728.192	139.741	55.567	16.702	795.664
Economisch nut	134.422	1.300	16.783	3.026	115.913
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	593.770	138.441	38.784	13.676	679.751
Financiële vaste activa	143.271	16.000	-	-	159.271
Deelnemingen	143.271	16.000	-	-	159.271
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	57.781	-	560	-	57.221
Activa	929.244	155.741	56.127	16.702	1.012.156
Passiva					
Algemene reserves	72.909	57.573	8.669	-	121.813
Bestemmingsreserves	787.445	216.227	240.763	102.540	660.369
Voorzieningen	17.555	960	552	-	17.963
Passiva	877.909	274.760	249.984	102.540	800.145
			mutatie		
			-160.676		
Tekort aan financieringsmiddelen	**-51.335**				**-212.011**

2021

Bedragen x € 1.000		Begin 2021	Vermeerderingen 2021	Verminderingen 2021	Afschrijvingen 2021	Eind 2021
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)	795.664	140.018	53.800	19.406	862.476
	Economisch nut	115.913	2.131	5.218	3.026	109.801
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	679.751	137.887	48.583	16.380	752.676
	Financiële vaste activa	159.271	-	-	-	159.271
	Deelnemingen	159.271		-	-	159.271
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
	Verstrekte langlopende leningen	57.221	-	635	-	56.586
	Activa	1.012.156	140.018	54.435	19.406	1.078.333
Passiva						
	Algemene reserves	121.813	-	31.300	-	90.513
	Bestemmingsreserves	660.369	191.954	193.526	-	658.797
	Voorzieningen	17.963	783	550	-	18.196
	Passiva	800.145	192.737	225.376	-	767.506
				mutatie		
				-98.816		
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-212.011**				**-310.827**

2022

Bedragen x € 1.000		Begin 2022	Vermeerderingen 2022	Verminderingen 2022	Afschrijvingen 2022	Eind 2022
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)	862.476	135.653	35.817	22.408	939.904
	Economisch nut	109.800	1.298	375	3.822	106.901
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	752.676	134.355	35.442	18.586	833.004
	Financiële vaste activa	159.271	-	-	-	159.271
	Deelnemingen	159.271		-	-	159.271
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
	Verstrekte langlopende leningen	56.586	-	210	-	56.376
	Activa	1.078.333	135.653	36.027	22.408	1.155.551
Passiva						
	Algemene reserves	90.513	-	25.988	-	64.525
	Bestemmingsreserves	658.797	179.158	145.136	-	692.819
	Voorzieningen	18.196	783	510	-	18.469
	Passiva	767.506	179.941	171.634	-	775.813
				mutatie		
				-68.911		
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-310.827**				**-379.738**

2023

Bedragen x € 1.000		Begin 2023	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Afschrijvingen 2023	Eind 2023
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)	939.905	108.188	31.588	24.560	991.945
	Economisch nut	106.901		200	3.834	102.867
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	833.004	108.188	31.388	20.726	889.078
	Financiële vaste activa	159.271	-	-	-	159.271
	Deelnemingen	159.271		-	-	159.271
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
	Verstrekte langlopende leningen	56.376	-			56.376
	Activa	1.155.552	108.188	31.588	24.560	1.207.592
Passiva						
	Algemene reserves	64.525	-	23.221	-	41.304
	Bestemmingsreserves	692.819	171.113	124.175	-	739.757
	Voorzieningen	18.469	783		-	19.252
	Passiva	775.813	171.896	147.396	-	800.313
				mutatie		
				-27.540		
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-379.739**				**-407.279**

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2020

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Overheveling van andere reserve	Onttrekking	Overheveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves							
	Algemene reserve	72.909	57.573	-	-8.669	-	-	121.813
	Totaal algemene reserves	**72.909**	57.573	-	**-8.669**	-	-	**121.813**
	Programma 1 Openbaar bestuur							
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	5.399	-	-	-183	-	-	5.216
			-					
	Programma 2 Bereikbaarheid		-					
2.1.1	Mobiliteitsbeleid	3.014	450	205	-1.124	-	-	2.545
2.1.2	Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door derden	81.658	20.113	-	-52.124	-205	-	49.442
2.2.1	Kapitaallasten Wegen	102.640	-	-	-2.116	-	-	100.524
2.2.1	Kapitaallasten OV	25.316	-	-	-522	-	-	24.794
2.2.1	Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	265.643	29.874	-	-130	-	-98.534	196.853
2.3.2	Groot Onderhoud Wegen	14.475	14.939	1.750	-20.627	-	-1.400	9.137
2.3.2	Investeringen kunstwerken	2.555	7.900	-	-	-8.574	-	1.881
2.3.2	Kapitaallasten VIK	22.637	-	8.574	-1.239	-	-	29.972
2.3.3	Kapitaallasten Vaarwegen	309	-	3	-8	-	-	304
2.3.3	Groot Onderhoud Vaarwegen	1.912	7.887	-	-4.952	-1.753	-1.146	1.948
2.4.2	Innovatieprojecten Mobiliteit	14.646	1.178	-	-9.487	-	-	6.337
2.5.1	Openbaar Vervoer Projecten	18.511	51.034	-	-56.733	-	-	12.812
	Programma 3 Water							
3.1.2	Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	27.451	50	-	-750	-	-	26.751
3.1.3	Klimaatadaptie	-	1.100	-	-	-	-	1.100
3.2.1	Waterrecreatie	2.374	2.000	-	-2.000	-	-	2.374
	Programma 4 Milieu							
4.1.3	Bodemsanering	20.736	5.619	-	-397	-	-	25.958
4.1.6	Gezonde Leefomgeving	-	2.700	-	-	-	-	2.700
4.2.1	Energietransitie	1.999	6.150	-	-1.000	-	-	7.149
4.2.2	Circulaire economie	653	100	-	-652	-	-	101
4.2.3	Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	1.000	-	-	-1.000	-	-	-

	Programma 5 Ruimte							
5.2.1	OV-Knooppunten	4.149	8.398	-	-5.000	-	-	7.547
5.2.3	Ontwikkeling Havencomplexen	6.803	250	-	-	-	-	7.053
5.2.3	Kapitaallasten investeringen Havencomplexen	420	-	-	-140	-	-	280
5.2.4	Ruimtelijke Ontwikkeling	2.500	-	-	-2.500	-	-	-
5.3.1	Herstructurering bedrijventerreinen	2.940	2500	-	-1.970	-	-	3.470
5.3.2	MKB Innovatie-Instrumenten	8.831	3.750	-	-3.000	-	-	9.581
5.3.4	Duurzame Landbouw	426	-	-	-	-	-	426
5.3.5	Europese Landbouwprojecten	1.633	250	-	-1.000	-	-	883
5.4.1	Woonbeleid	5.179	-	-	-1.100	-	-	4.079
5.4.2	Woningbouw	5.262	1200	-	-	-	-	6.462
	Programma 6 Groen							
6.1.1	Groen	62.771	23.193	-	-35.206	-	-1.460	49.298
6.1.2	Groene Uitweg	24.131	180	-	-12.817	-	-	11.494
6.1.2	Kapitaallasten Groen	3.221	-	-	-67	-	-	3.154
6.1.3	Oostelijke Vechtplassen (OVP)	14.533	1.460	-	-2.314	-	-	13.679
6.3.2	Landschap	-	250	-	-	-	-	250
6.3.3	Cofinanciering Waddenzee	842	5.000	-	-	-	-	5.842
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed							
7.4.1	Monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	3.128	6.751	-	-5.510	-	-	4.369
7.4.2	SvA/NHW Werelderfgoed	3.496	-	-	-1.939	-	-	1.557
	Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering							
8.2.2	Bedrijfsvoering	5.260	1.420	-	-1.342	-	-	5.338
8.2.3	Huisvesting	14.463	-	-	-782	-	-	13.681
8.2.4	GO-Gelden	2.732	-	-	-500	-	-	2.232
8.3.1	Stedelijke Vernieuwing*	305	-	-	-	-	-	305
8.3.1	Investeringsimpuls duurzame zeehavens	1.493	-	-	-	-	-	1.493
	Totaal Bestemmingsreserves	**787.444**	**205.696**	**10.532**	**-230.231**	**-10.532**	**-102.540**	**660.369**
	Totaal Reserves	**860.353**	**263.269**	**10.532**	**-238.900**	**-10.532**	**-102.540**	**782.182**

2021

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Overheveling van andere reserve	Onttrekking	Overhevelingen naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves							
	Algemene reserve	121.813	-	-	-14.800	-	-16.500	90.513
	Totaal algemene reserves	**121.813**	-	-	**-14.800**	-	**-16.500**	**90.513**
	Programma 1 Openbaar bestuur							
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	5.216	-	-	-	-	-	5.216
	Programma 2 Bereikbaarheid							
2.1.1	Mobiliteitsbeleid	2.545	-	205	-1.114	-	-	1.636
2.1.2	Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid Door Derden	49.442	27.746	-	-45.720	-205	-	31.263
2.2.1	Kapitaallasten Wegen	100.524	-	-	-2.116	-	-	98.408
2.2.1	Kapitaallasten OV	24.794	-	-	-522	-	-	24.272
2.2.1	Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	196.853	16.874	-	-130	-	-	213.597
2.3.2	Groot Onderhoud Wegen	9.137	13.660	750	-17.461	-	-1.400	4.686
2.3.2	Investeringen kunstwerken	1.881	1.800	-	-	-1.300	-	2.381
2.3.2	Kapitaallasten VIK	29.972	-	1.300	-1.752	-	-	29.520
2.3.3	Kapitaallasten Vaarwegen	304	-	-	-8	-	-	296
2.3.3	Groot Onderhoud Vaarwegen	1.948	5.887	-	-3.170	-750	-866	3.049
2.4.2	Innovatieprojecten Mobiliteit	6.337	848	-	-407	-	-	6.778
2.5.1	Openbaar Vervoer Projecten	12.812	50.747	-	-53.880	-	-	9.679
	Programma 3 Water							
3.1.2	Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	26.751	100	-	-	-	-	26.851
3.1.3	Klimaatadaptie	1.100	1.000	-	-	-	-	2.100
3.2.1	Waterrecreatie	2.374	2.000	-	-2.000	-	-	2.374
	Programma 4 Milieu							
4.1.3	Bodemsanering	25.958	223	-	-	-	-	26.181
4.1.6	Gezonde leefomgeving	2.700	2.800	-	-	-	-	5.500
4.2.1	Energietransitie	7.149	10.200	-	-	-	-	17.349
4.2.2	Circulaire economie	101	350	-	-	-	-	451
4.2.3	Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-
	Programma 5 Ruimte							
5.2.1	OV-Knooppunten	7.546	5000	-	-2.546	-	-	10.000

5.2.3	Ontwikkeling Havencomplexen	7.053	-	-	-	-	-	7.053
5.2.3	Kapitaallasten havencomplexen	280	-	-	-140	-	-	140
5.2.4	Ruimtelijke Ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-
5.3.1	Herstructurering bedrijventerreinen	3.470	2.500	-	-	-	-	5.970
5.3.2	MKB Innovatie-Instrumenten	9.581	3.750	-	-3.000	-	-	10.331
5.3.4	Duurzame Landbouw	426	-	-	-	-	-	426
5.3.5	Europese Landbouwprojecten	883	-	-	-300	-	-	583
5.4.1	Woonbeleid	4.079	-	-	-1.100	-	-	2.979
5.4.2	Woningbouw	6.462	1.200	-	-	-	-	7.662
	Programma 6 Groen							
6.1.1	Groen	49.298	28.163	-	-36.787	-	-	40.674
6.1.2	Groene Uitweg	11.494	180	-	-7.018	-	-	4.656
6.1.2	Kapitaallasten Groen	3.154	-	-	-67	-	-	3.087
6.1.3	Oostelijke Vechtplassen (OVP)	13.679	-	-	-1.990	-	-	11.689
6.3.2	Landschap	250	2500	-	-	-	-	2.750
6.3.3	Cofinanciering Waddenzee	5.842	5.000	-	-	-	-	10.842
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed							
7.4.1	Monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	4.369	5.751	-	-5.510	-	-	4.610
7.4.2	SvA/NHW Werelderfgoed	1.557	-	-	-	-	-	1.557
	Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering							
8.2.2	Bedrijfsvoering	5.338	1.420	-	-985	-	-	5.773
8.2.3	Huisvesting	13.681	-	-	-782	-	-	12.899
8.2.4	GO-Gelden	2.232	-	-	-500	-	-	1.732
8.3.1	Stedelijke Vernieuwing*	305	-	-	-	-	-	305
8.3.1	Investeringsimpuls duurzame zeehavens	1.493	-	-	-	-	-	1.493
	Totaal Bestemmingsreserves	**660.368**	**189.699**	**2.255**	**-189.005**	**-2.255**	**-2.266**	**658.796**
	Totaal Reserves	**782.181**	**189.699**	**2.255**	**-203.805**	**-2.255**	**-18.766**	**749.309**

2022

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Overheveling van andere reserve	Onttrekking	Overheveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves							
	Algemene reserve	90.513	-	-	-25.988	-	-	64.525
	Totaal algemene reserves	**90.513**	-	-	**-25.988**	-	-	**64.525**
	Programma 1 Openbaar bestuur							
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	5.216	2.000	-	-	-	-	7.216
	Programma 2 Bereikbaarheid							
2.1.1	Mobiliteitsbeleid	1.636	-	205	-635	-	-	1.206
2.1.2	Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid Door Derden	31.263	13.408	-	-10.453	-205	-	34.013
2.2.1	Kapitaallasten Wegen	98.408	-	-	-2.116	-	-	96.292
2.2.1	Kapitaallasten OV	24.272	-	-	-522	-	-	23.750
2.2.1	Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	213.596	16.874	-	-75	-	-	230.395
2.3.2	Groot Onderhoud Wegen	4.686	12.144	3.575	-13.454	-	-1.400	5.551
2.3.2	Investeringen kunstwerken	2.381	1.000	-	-	-800	-	2.581
2.3.2	Kapitaallasten VIK	29.520	-	800	-1.839	-	-	28.481
2.3.3	Kapitaallasten Vaarwegen	296	-	-	-8	-	-	288
2.3.3	Groot Onderhoud Vaarwegen	3.049	5.887	-	-3.663	-3.575	-1.251	447
2.4.2	Innovatieprojecten Mobiliteit	6.778	528	-	-615	-	-	6.691
2.5.1	Openbaar Vervoer Projecten	9.679	50.770	-	-52.265	-	-	8.184
	Programma 3 Water							
3.1.2	Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	26.851	50	-	-	-	-	26.901
3.1.3	Klimaatadaptie	2.100	1.500	-	-	-	-	3.600
3.2.1	Waterrecreatie	2.374	2.000	-	-2.000	-	-	2.374
	Programma 4 Milieu							
4.1.3	Bodemsanering	26.181	223	-	-	-	-	26.404
4.1.6	Gezonde leefomgeving	5.500	3.800	-	-	-	-	9.300
4.2.1	Energietransitie	17.349	10.100	-	-	-	-	27.449
4.2.2	Circulaire economie	451	350	-	-	-	-	801
4.2.3	Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-
	Programma 5 Ruimte							

5.2.1	OV-Knooppunten	10.000	5.000	-	-	-	-	15.000
5.2.3	Ontwikkeling Havencomplexen	7.053	-	-	-	-	-	7.053
5.2.3	Kapitaallasten investeringen havencomplexen	140	-	-	-140	-	-	-
5.2.4	Ruimtelijke Ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-
5.3.1	Herstructurering bedrijventerreinen	5.970	2.500	-	-	-	-	8.470
5.3.2	MKB Innovatie-Instrumenten	10.331	3.750	-	-3.000	-	-	11.081
5.3.4	Duurzame Landbouw	426	-	-	-	-	-	426
5.3.5	Europese Landbouwprojecten	583	-	-	-300	-	-	283
5.4.1	Woonbeleid	2.979	-	-	-200	-	-	2.779
5.4.2	Woningbouw	7.662	1.200	-	-	-	-	8.862
	Programma 6 Groen							
6.1.1	Groen	40.674	26.343	-	-36.305	-	-	30.712
6.1.2	Groene Uitweg	4.656	180	-	-2.149	-	-	2.687
6.1.2	Kapitaallasten Groen	3.087	-	-	-67	-	-	3.020
6.1.3	Oostelijke Vechtplassen (OVP)	11.689	-	-	-1.990	-	-	9.699
6.3.2	Landschap	2.750	3.500	-	-	-	-	6.250
6.3.3	Cofinanciering Waddenzee	10.842	5.000	-	-	-	-	15.842
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed							
7.4.1	Monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	4.610	5.051	-	-3.310	-	-	6.351
7.4.2	SvA/NHW Werelderfgoed	1.557	-	-	-	-	-	1.557
	Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering							
8.2.2	Bedrijfsvoering	5.773	1.420	-	-985	-	-	6.208
8.2.3	Huisvesting	12.899	-	-	-782	-	-	12.117
8.2.4	GO-Gelden	1.732	-	-	-1.030	-	-	702
8.3.1	Stedelijke Vernieuwing*	305	-	-	-	-	-	305
8.3.1	Investeringsimpuls duurzame zeehavens	1.493	-	-	-	-	-	1.493
	Totaal Bestemmingsreserves	**658.797**	**174.578**	**4.580**	**-137.903**	**-4.580**	**-2.651**	**692.821**
	Totaal Reserves	**749.310**	**174.578**	**4.580**	**-163.891**	**-4.580**	**-2.651**	**757.346**

2023

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Overhevelin g van andere reserve	Onttrekking	Overheveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves							
	Algemene reserve	64.525	-	-	-23.221	-	-	41.304
	Totaal algemene reserves	**64.525**	-	-	-23.221	-	-	**41.304**
	Programma 1 Openbaar bestuur							
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	7.216	2.000	-	-	-	-	9.216
	Programma 2 Bereikbaarheid							
2.1.1	Mobiliteitsbeleid	1.206	-	205	-635	-	-	776
2.1.2	Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid Door Derden	34.013	12.935	-	-10.250	-205	-	36.493
2.2.1	Kapitaallasten Wegen	96.292	-	-	-2.116	-	-	94.176
2.2.1	Kapitaallasten OV	23.750	-	-	-522	-	-	23.228
2.2.1	Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	230.395	16.874	-	-27	-	-	247.242
2.3.2	Groot Onderhoud Wegen	5.551	15.639	500	-15.626	-	-1.400	4.664
2.3.2	Investeringen Kunstwerken	2.581	1.200	-	-	-600	-	3.181
2.3.2	Kapitaallasten VIK	28.481	-	600	-1.892	-	-	27.189
2.3.3	Kapitaallasten Vaarwegen	288	-	-	-8	-	-	280
2.3.3	Groot Onderhoud Vaarwegen	447	5.887	-	-3.163	-500	-1.710	961
2.4.2	Innovatieprojecten Mobiliteit	6.691	133	-	-	-	-	6.824
2.5.1	Openbaar Vervoer Projecten	8.184	50.793	-	-52.307	-	-	6.670
	Programma 3 Water							
3.1.2	Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	26.901	-	-	-	-	-	26.901
3.1.3	Klimaatadaptie	3.600	1.500	-	-	-	-	5.100
3.2.1	Waterrecreatie	2.374	2.000	-	-2.000	-	-	2.374
	Programma 4 Milieu							
4.1.3	Bodemsanering	26.404	223	-	-	-	-	26.627
4.1.6	Gezonde leefomgeving	9.300	3.800					13.100
4.2.1	Energietransitie	27.449	10.100	-	-	-	-	37.549
4.2.2	Circulaire economie	801	350	-	-	-	-	1.151
4.2.3	Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-
	Programma 5 Ruimte							

5.2.1	OV-Knooppunten	15.000	5.000	-	-	-	-	20.000
5.2.3	Ontwikkeling Havencomplexen	7.053	-	-	-	-	-	7.053
5.2.3	Kapitaallasten investeringen havencomplexen	-	-	-	-	-	-	-
5.2.4	Ruimtelijke ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-
5.3.1	Herstructurering bedrijventerreinen	8.470	2.500	-	-	-	-	10.970
5.3.2	MKB Innovatie-Instrumenten	11.081	750	-	-	-	-	11.831
5.3.4	Duurzame Landbouw	426	-	-	-	-	-	426
5.3.5	Europese Landbouwprojecten	283	-	-	-250	-	-	33
5.4.1	Woonbeleid	2.779	-	-	-200	-	-	2.579
5.4.2	Woningbouw	8.862	1.200	-	-	-	-	10.062
	Programma 6 Groen							
6.1.1	Groen	30.712	24.273	-	-23.409	-	-	31.576
6.1.2	Groene Uitweg	2.687	180	-	-84	-	-	2.783
6.1.2	Kapitaallasten Groen	3.020	-	-	-67	-	-	2.953
6.1.3	Oostelijke Vechtplassen (OVP)	9.699	-	-	-1.990	-	-	7.709
6.3.2	Landschap	6.250	4.000	-	-	-	-	10.250
6.3.3	Cofinanciering Waddenzee	15.842	2.000	-	-	-	-	17.842
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed							
7.4.1	Monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	6.351	5.051	-	-3.310	-	-	8.092
7.4.2	SvA/NHW Werelderfgoed	1.557	-	-	-	-	-	1.557
	Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering							
8.2.2	Bedrijfsvoering	6.208	1.420	-	-1.085	-	-	6.543
8.2.3	Huisvesting	12.117	-	-	-819	-	-	11.298
8.2.4	GO-Gelden	702	-	-	-	-	-	702
8.3.1	Stedelijke Vernieuwing*	305	-	-	-	-	-	305
8.3.1	Investeringsimpuls duurzame zeehavens	1.493	-	-	-	-	-	1.493
	Totaal Bestemmingsreserves	**692.821**	**169.808**	**1.305**	**-119.760**	**-1.305**	**-3.110**	**739.759**
	Totaal Reserves	**757.346**	**169.808**	**1.305**	**-142.981**	**-1.305**	**-3.110**	**781.063**

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

	Reserve Bedrijfsvoering
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Bodemsanering
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van afspraken opgenomen in het landelijke bodemconvenant 2016-2020. Dit convenant beschrijft de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland zal realiseren en de Decentralisatie Uitkering Bodem (DUB) die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	4 Milieu
Looptijd	onbepaald

	Reserve Circulaire Economie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie “We maken het rond” uit 2017
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Milieu
Looptijd	2019 t/m 2020

	Reserve Cofinanciering Europese projecten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut ‘met verstand’ optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Openbaar Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2020

	Reserve Cofinanciering Waddenzee
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering van projecten in het kader van de Waddenzee en de decentralisatie van het Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.
Programma	6 Groen
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2019

	Reserve Duurzame Landbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Modernisering en verduurzaming glastuinbouw NH. Besteding vindt plaats in de glasconcentratiegebieden, zoals duurzame fysieke investeringen in onder andere

	Greenport Aalsmeer. Een deel van deze reserve is bestemd voor de cofinanciering POP3 aangaande verplaatsingsregeling glastuinbouw.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Energietransitie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Milieu
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Europese Projecten Landbouwsubsidies
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). De programma's POP3 en EFMZV zijn gereed. Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2026

	Reserve Gezonde leefomgeving
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	4 Milieu
Looptijd	t/m 2023

	Reserve Go-gelden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bedoeld om uitvoering te geven aan de inzet van decentrale arbeidsvoorwaarden-gelden door het Georganiseerd Overleg.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	De looptijd van de reserve is afhankelijk van de, nog te besluiten, specifieke aanwending. Vooralsnog wordt de einddatum bepaald op 31-12-2021.

	Reserve Groen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het realiseren van het in het hoofdstuk 'Beschermen' vastgelegde beleid van de Agenda Groen (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2013) met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), verbindend groen, natuurcompensatie en recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	6 Groen
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2025

	Reserve Groene Uitweg
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard / Waterberging Horstermeer / Recreatieve vaarverbindingen / Fietspaden en -bruggen / Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie / Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	6 Groen
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 2022

	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	onbepaald

	Reserve Groot Onderhoud Wegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bij de Laatste begrotingswijziging 2010 is besloten om de bestemmingsreserve 'Herstructurering Bedrijventerreinen' opnieuw in te stellen. Dit in verband met het convenant bedrijventerreinen 2010-2020 en de decentralisatie hiervoor van de zogenaamde TOPPER-middelen. Het Rijk heeft de middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het Provinciaal Herstructureringsprogramma.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2010
Programma	5 Ruimte

Looptijd	t/m 2023

	Reserve Huisvesting
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De versnelling van de verduurzaming van de zeehavens in Noord-Holland. De investeringsimpuls richt zich op drie thema's: Luchtkwaliteit verbeteren, Intensiveren ruimtegebruik en Circulaire economie stimuleren
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	2015 - 2019

	Reserve Investeringen Kunstwerken
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Realiseren van investeringen in kunstwerken.
Instellingsbesluit	Derde begrotingswijziging 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Groen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	6 Groen

Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Investeringen Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in havencomplexen binnen programma Ruimte te dekken. Per 1 januari 2017 is de wet- en regelgeving BBV gewijzigd, waardoor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut niet meer in één keer ten laste van een reserve worden gebracht, maar geactiveerd moeten worden. Daartoe zijn diverse reserves ter dekking van de kapitaallasten ingesteld. In de notitie Materiële vaste activa (december 2017) van de commissie BBV is hierover opgenomen dat het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten gelijk moet zijn aan de boekwaarde van de desbetreffende activa. Vanuit deze reserve worden jaarlijks de kapitaallasten van de investering gedekt.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2018
Programma	5 Ruimte
Looptijd	De reserve wordt ingesteld bij de laatste begrotingswijziging 2018. De looptijd is gelet op het BBV gekoppeld aan de duur van de afschrijving.

	Reserve Kapitaallasten OV
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Openbaar Vervoer (OV) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten OV. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in vaarwegen binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in kunstwerken binnen programma Bereikbaar te dekken. In 2016 is het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om investeringen in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen voor kunstwerken ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Conform het BBV worden kunstwerken echter als onderdeel beschouwd van het kapitaalgoed wegen en niet tot het kapitaalgoed vaarwegen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Wegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in weginfrastructuur (landwegen en fietspaden) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. Nadere toelichting In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Wegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Klimaatadaptie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	- Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinancieren aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW,OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven). - Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	3 Water
Looptijd	t/m 2024

	Reserve Landschap
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	6 Groen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen.Dijkversterkingen en kustontwikkelingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders en/of regionale overheden/partners. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie, regionale partners en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of kustontwikkeling eventueel met een hieraan gerelateerd op te stellen ruimtelijk kwaliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Water
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2025. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt. De looptijd van de reserve is om die reden tot eind 2025.

	Reserve MKB innovatie-instrumenten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Mobiliteitsbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2024

	Reserve Oostelijke Vechtplassen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	De afronding van de, in het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, genoemde opgaven is vooralsnog voorzien in 2027.

	Reserve Openbaar Vervoer Projecten
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

	Reserve OV-Knooppunten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een goede bijdrage te leveren aan de totale knooppuntontwikkeling. Het gaat veelal om complexe gebiedsontwikkelingen die langdurige trajecten kennen met meerdere (co)financiers. Hiervoor gelden randvoorwaarden en is een toetsingskader met heldere criteria opgesteld. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor en bijdragen aan diverse ruimtelijke ontwikkelingen, zoals Bloemendalerpolder en De Kop Werkt.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Stedelijke Vernieuwing
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De regeling Stedelijke Vernieuwing heeft als doel het stimuleren van de stedelijke vernieuwing in steden en dorpen in de provincie door o.a. het beschikbaar stellen van financiële middelen. Het gaat hierbij om het inzetten van provinciale middelen.
Instellingsbesluit	ISV-1 tijdvak 2000 t/m 2004 Verordening Stedelijke Vernieuwing Noord-Holland 2000, vastgesteld door PS op 19 juni 2000, nummer 24 en ISV-2 tijdvak 2005 t/m 2009 Verordening Stedelijke Vernieuwing. ISV-3 tijdvak 2010 t/m 2014 Verordening stedelijke vernieuwing 2011, vastgesteld door PS op 15 november 2010, punt 8 bij voordracht 74.
Programma	5 Ruimte
Looptijd	Vanaf: 19 juni 2000 Eindigt op: 31 december 2019

	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	7 Cultuur en Erfgoed
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de ov terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Deze activiteiten geven invulling aan de faciliterende rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (juli 2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019

Programma	4 Milieu
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Waterrecreatie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	3 Water
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Woningbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Woonbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om door middel van afstemming en regionale programmering bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

4.3.8.1 Staat van het verloop van de voorzieningen

2020

2020	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	-	-		-	-
2. Kosten reorganisatie	82.000	-	42.000	-	40.000
3. Pensioenen leden GS	12.557.000	586.000	510.000	-	12.633.000
4. Grondwaterheffing	1.982.000	197.000	-	-	2.179.000
5. Bodembeheertaken	2.934.000	177.000	-	-	3.111.000
Totaal voorzieningen	17.555.000	960.000	552.000	-	17.963.000

2021

2021	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	-	-	-	-	-
2. Kosten reorganisatie	40.000	-	40.000	-	-
3. Pensioenen leden GS	12.633.000	586.000	510.000	-	12.709.000
4. Grondwaterheffing	2.179.000	197.000	-	-	2.376.000
5. Bodembeheertaken	3.111.000	-	-	-	3.111.000
Totaal voorzieningen	17.963.000	783.000	550.000	-	18.196.000

2022

2022	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	-	-	-	-	-
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	12.709.000	586.000	510.000	-	12.785.000
4. Grondwaterheffing	2.376.000	197.000	-	-	2.573.000
5. Bodembeheertaken	3.111.000	-	-	-	3.111.000
Totaal voorzieningen	18.196.000	783.000	510.000	-	18.469.000

2023

2023	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	-	-	-	-	-
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	12.785.000	586.000	-	-	13.371.000
4. Grondwaterheffing	2.573.000	197.000	-	-	2.770.000
5. Bodembeheertaken	3.111.000	-	-	-	3.111.000
Totaal voorzieningen	18.469.000	783.000	-	-	19.252.000

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

	Voorziening Bodembeheertaken
Doel	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Instellingsbesluit	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen.
Programma	4 Milieu
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Financiële Risico's
Doel	Najaarsbericht 2005
Instellingsbesluit	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Grondwaterheffing
Doel	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Instellingsbesluit	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Programma	3 Water
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Kosten Reorganisatie
Doel	De voorziening is ingesteld bij de Nota reserves en voorzieningen 2004 (voordracht 48), besluit PS van 11 juni 2004.
Instellingsbesluit	De voorziening is ingesteld om daarmee de kosten te dekken die gepaard gaan met de reorganisatie van het ambtelijk apparaat.
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: 11 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2021 Door de geleidelijke verschuiving van de AOW-gerechtigde leeftijd van 65 naar 67 jaar is de einddatum van de voorziening opgeschoven van 31 december 2019 naar 31 december 2021.

	Voorziening Pensioenen Leden GS
Doel	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.
Instellingsbesluit	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Programma	1 Openbaar Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de uitstaande leningen in 2020 inclusief de hiervoor ontvangen rente, de aflossing in 2020 en het nog uitstaande saldo ultimo 2020.

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restantbedrag per 01-01-2020	Te verstrekken leningen in 2020	Totaal van de rente in 2020	Aflossing in 2020	Restandschuld per 31-12-2020	Laatste jaar van aflossing
Leningen aan openbare lichamen								
Gemeente Hilversum (1)	18.681		18.681	-	-	-	18.681	2029
Gemeente Laren (1)	10.011		10.011	-	-	-	10.011	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	9.877		9.877	-	-	-	9.877	2029
Leningen aan openbare lichamen	38.569		38.569	-	-	-	38.569	
Leningen aan deelnemingen								
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	635	4,10%	635	-	14	-	635	2021
Reg. Ontwikk.mij. voor het Noordzeekanaalgebied N.V. (3)	13.607	3,50%	11.086	-	-	-	11.086	div.
Leningen aan deelnemingen	14.242		11.721	-	14	-	11.721	
Overige langlopende leningen								
Nationaal Restauratiefonds (4)	9.100	3,87%	5.100	-	-	-	5.100	2060
Stichting Streekrekening Texel (5)	1.500	0,028	1.500	-	-	-	1.500	2042
Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) (6)	1.380	1,00%	560	-	-	560	-	2020
Vila Nieuwland (7)	123	2,60%	123	-	3	-	123	2025
Collectief Agrarisch Natuurbeheer (8)	850	0,52%	210	-	1	-	210	2022
Overige langlopende leningen	12.953		7.493	-	4	560	6.933	
Totaal	**65.763**		**57.783**	**-**	**18**	**560**	**57.223**	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	GS 21-06-2011;33454
Reg. Ontwikk.mij. voor het Noordzeekanaalgebied N.V. (3)	17-02-03;22/27-11-06;111
Nationaal Restauratiefonds (4)	21-06-2011;27350
Stichting Streekrekening Texel (5)	21-06-2011;27350
Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) (6)	13-03-2012;6149
Vila Nieuwland (7)	226465/561131
Collectief Agrarisch Natuurbeheer (8)	GS 2015; 184

(1) Betreft de verkoop in 2017 van het terrein Crailo aan de gemeenten Hilversum, Gooische Meren en Laren voor een bedrag van €33,2 miljoen ex.BTW (incl.BTW 38,57 mln.).
Hierbij heeft de provincie NH een uitgestelde betaling verleent aan de gemeenten voor een bedrag van € 33,2 miljoen tot uiterlijk 31-12-2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen.
Aan de gemeenten wordt een rentevergoeding in rekening gebracht van 0% over de eerste 6 jaar (2018-2023) en 0,4% per jaar over de tweede 6 jaar (2024-2029).

(2) Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een rentedragende lening verstrekt, welke dient tot aflossing van een schuld van IJmuider Delta BV aan een dochter van Regionale Ontwikkelingsmij. voor het Noordzeekanaalgebied NV.(RON). De leningsovereenkomst heeft een looptijd van 10 jaar.

(3) Betreft een door PS verstrekt kredietfaciliteit tot maximaal € 13.606.700,- voor de financiering van projecten die de RON (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V.) initieert c.q. in participeert. Bij besluit van PS van 13-2-2003; nr.22 is een leenfaciliteit van € 6,8 mln. beschikbaar gesteld. Bij besluit van 27-11-2006; nr.111 is de faciliteit verhoogd met € 6.806.700,-. De gemeente Amsterdam heeft dezelfde faciliteit beschikbaar gesteld. Bij besluit nummer 64 is op 11 juli 2011 ingestemd met het Convenant Doorstart RON en alle daarbij behorende documentatie. Uitvloeisel van het Convenant doorstart RON is dat de aan de RON verstrekte kredieten in 2012 over zijn gegaan naar de Provincie en de gemeente Amsterdam gezamenlijk en omgezet zijn in een achtergestelde renteloze lening. In 2013 heeft de gemeente Amsterdam haar aandeel in de RON plus voornoemde lening ingebracht in Havenbedrijf Amsterdam N.V. bij de verzelfstandiging van haar havenbedrijf. In november 2016 is het gedeelte van voornoemde gezamenlijke lening van het Havenbedrijf Amsterdam N.V. afgelost door de RON onder de voorwaarde dat het Havenbedrijf Amsterdam N.V. de gelden zal aanwenden voor de aanleg van een kade op Hoogtij. Er zal in 2018 gestart worden met de aanleg van de kade. Het gevolg van de aflossing is dat er een nieuwe achtergestelde leningsovereenkomst is gesloten tussen de provincie Noord-Holland en de RON en dat de provincie een tweede recht van hypotheek heeft verkregen op de Hoogtij gronden. De hoogte van de lening bedraagt € 11.086.095.

(4) De renteloze lening aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) vloeit voort uit de Samenwerkingsovereenkomst dd.15 november 2017 met de Stichting Nationaal Restauratiefonds ter verbreding van het Noord-Hollands Fonds voor monumenten ten bate van herbestemming, restauratie en verduurzaming van beschermde monumenten en karakteristiek vastgoed in Noord-Holland. De hoogte van het Fonds bedraagt € 9,1 mln. waarvan reeds € 5,1 mln. is gestort. Zodra de rekening-courant van het Fonds minder dan € 1 mln. bedraagt zal een 2e tranche van € 2 mln. worden gestort. Het NRF gaat uit het fonds hypothecaire leningen verstrekken voor de restauratie van provinciale monumenten en stolpboerderijen. De looptijd van de overeenkomst loopt tot 2060.

(5) Aan de Stichting Streekrekening Texel is in 2012 een renteloze lening met een looptijd van 30 jaar verstrekt ten behoeve van het beheer van de Hoge Berg te Texel.

(6) De provincie Noord-Holland ondersteunt initiatieven voor Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Er worden renteloze leningen in de planontwikkelingsfase verstrekt voor de kosten voor het opstellen van een Programma van Eisen, een Voorlopig en Definitief Ontwerp en een bestek van de te realiseren woningen. Door aflossing van dit uitgeleende geld vloeit dit terug in het provinciale fonds en is dan opnieuw beschikbaar voor andere CPO projecten (een zogenaamd revolverend fonds). Een specificatie van de uitstaande leningen is op de sector Financiën aanwezig.

(7) Betreft een lening t.b.v. een uitgestelde betaling door geldnemer naar aanleiding van de verkoop van de Wierschuur in het kader van het herontwikkelingsplan Wieringerrandmeer.

(8) Betreft een subsidie in de vorm van een lening waarmee de recent opgerichte gecertificeerde agrarische collectieven in staat kunnen worden gesteld een bijdrage te verlenen aan agrarisch natuur-, landschaps- en waterbeheer in Noord-Holland. Deze leningen zullen in 2022 worden afgelost.

4.4.2 Investeringskredieten

4.4.2.1 Overzicht van het verloop van de investeringskredieten

Overzicht van het verloop van de investeringskredieten (Bedragen * € 1.000)

Omschrijving van de investeringsuitgaven	Besluit van PS/begrotings-wijziging	Totaal krediet	Te besteden vanaf 2019	Vermoedelijke uitgaven 2019	Vermoedelijke uitgaven 2020	Nog te besteden in volgende jaren
1. IMMATERIELE VASTE ACTIVA						
c.bijdragen aan activa in eigendom van derden:						
Diverse wegenprojecten derden (niet te activeren)	diverse	11.258	-		0	0
Bijdragen van derden		8.917-	-		-	-
Bijdragen t.l.v. reserves/BDU		2.340-				-
subtotaal		-	-		-	-
2. MATERIELE VASTE ACTIVA						
a. Investeringen met een economisch nut:						
Gronden en terreinen						
Krediet v. strategische grondaankopen	10-12-2001; 66	27.200	-		-	
idem	25-06-2007;50	32.800				
idem	NJN 2008	35.000	10.774			33.020
idem, verlaging krediet	18-11-2013;64	13.000-				
Strategisch grondbeleid(oud)	begroting 2007	15.000				
Verlaging krediet	Jaarrekening 2016	17.000-				
Verlaging krediet	Jaarrekening 2017	40.000-				
grondverkopen				5.463-	16.783-	
subtotaal		**40.000**	**10.774**	**5.463-**	**16.783-**	**33.020**
Beheergrondbank Laag Holland	14-2-2011;15	5.000	3.659		-	3.744
verkoop van grond				85-		
subtotaal		**5.000**	**3.659**	**85-**	-	**3.744**
Investeringen in steunpunten B&U	1e wijz.2015	5.400	3.015	1.404	1.300	310
Investeringen in steunpunten B&U	23-05-2016;29	3.100				
		8.500	**3.015**	**1.404**	**1.300**	**310**
b. Investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut:						
Grond-/weg-/waterbouwkundige werken:						
Provinciale wegen en vaarwegen	diverse	1.381.125	391.129	73.901	68.632	248.596
Provinciale wegen en vaarwegen	diverse	806.519-	245.296-	39.930-	38.784-	166.582-
subtotaal		**574.606**	**145.833**	**33.971**	**29.848**	**82.014**
Bereikbaarheid Haarlemmermeer-Bollenstreek/Duinpolderweg	8-10-2018;51	4.800	4.797	-	-	4.797
Bijdragen van Prov.Zuid-Holland en VRA		3.200-	3.197-	-	-	3.197-
subtotaal		**1.600**	**1.600**	-	-	**1.600**

*Tabel loop verder op de volgende pagina

Vervolg van de tabel op de vorige pagina

Omschrijving van de investeringsuitgaven	Besluit van PS/begrotings-wijziging	Totaal krediet	Te besteden vanaf 2019	Vermoedelijke uitgaven 2019	Vermoedelijke uitgaven 2020	Nog te besteden in volgende jaren
Vervangingsinvesteringen wegen:						
Voor een specificatie van deze kredieten wordt verwezen naar bijlage PMO wegen	diverse	203.794	140.337	47.612	44.513	48.212
Vervangingsinvesteringen vaarwegen:						
Voor een specificatie van deze kredieten wordt verwezen naar bijlage PMO vaarwegen	diverse	88.930	54.179	11.355	15.069	27.756
subtotaal		**292.724**	**194.516**	**58.966**	**59.582**	**75.968**
PMO-projecten:						
Projecten Machinerichtlijnen	6-11-2017;60	11.800	16.389	6.589	7.100	2.700
24-uurs centrale brugbediening	6-11-2017;60	9.000	3.794	3.794	-	-
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	6-11-2017;60	10.680	4.762	388	1.247	3.127
Zelfbediening Roskamsluis	6-11-2017;60	427	427	200	227	-
Uitrol intelligente verkeerslichten	PMO 2018/PMO 2019	4.515	4.515	-	1.650	2.865
Aanleg ecologische oevers	LBW 2017;2017-75	428	188	75	3	110
subtotaal		**36.850**	**30.075**	**11.046**	**10.227**	**8.802**
Groenprojecten:						
Natuurbrug Zeepoort	Zomernota 2017	3.696	664	-	-	664
Verkoop van grond						
Verbinden en ontsnipperen faunapassages	Zomernota 2017	321	0	-	-	0
subtotaal		**4.017**	**665**	-	-	**665**
3. FINANCIELE VASTE ACTIVA						
a. kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen:						
Life Science Fonds Amsterdam	16-03-2009;14	2.000	8		-	8
Participatiefonds deelnemingen Duurz. Energie	1e wijz.2010	85.000	66.184	14.041	15.000	37.143
Solaroad		-	400	400	-	-
subtotaal		**87.000**	**66.593**	**14.441**	**15.000**	**37.152**
Totaal		**1.050.297**	**456.729**	**114.281**	**99.174**	**243.274**

VJB = Voorjaarsbericht, NJN = Najaarsbericht.

4.4.2.2 Specificatie kredieten PMO wegen en vaarwegen

4.4.2.2 Specificatie kredieten PMO Wegen

VERVANGINGSINVESTERINGEN WEGEN

Kredieten 2011 t/m 2013:	
Totaal beschikbaar 2011 t/m 2013	65.300,00
Totaal prognose 2011 t/m 2013	63.545,93
Ruimte krediet 2011 t/m 2013	**1.754,07**

Kredieten 2012:	**krediet PMO**	**besteed tot 1 jan. 2019**	**Prognose 2020**	**Prognose 2021**	**Prognose 2022**	**Prognose 2023**
N502b-01 GO 9,20-11,24 incl. N503	nvt*	2.951	-	-	-	-
N232b-01 GO km 23,33 - 25,4, en km 29,4 - 33,15	nvt*	5.233	850	-	-	-
N244b-01 GO km 12,3 - 20,3	nvt*	4.666	-	-	-	-
N248b-01 GO km 3,55-18,70	nvt*	6.054	-	-	-	-
N249a-01 GO km 0,00-12,6	nvt*	5.080	-	-	-	-
N517a-01 GO km 0,05-1,83	nvt*	704	-	-	-	-
N207a/b-02 vervangen duikers bijdrage PMI	nvt*	2.204	-	-	-	-
N235a-01 GO km 0,03-8,1 incl busbaan	nvt*	4.160	-	-	-	-
N240a-01 GO km 7,0-10,0	nvt*	-	-	-	-	-
N241b-02 vervanging kunstwerk bijdrage aan PMI	nvt*	200	-	-	-	-
N245b-01 GO km 29,3-35,9	nvt*	790	-	-	-	-
N417a-01 GO km 8,9-10,8	nvt*	451	20	50	16	-
N509a-01 GO km 2,0-7,3	nvt*	2.447	-	-	-	-
N235a-01 GO km 0,03-8,1 incl busbaan fase 2	nvt*	1.874	-	-	-	-
Totaal kredieten 2012	***37.340***	***36.815***	***870***	***50***	***16***	-

Kredieten 2013:	**krediet PMO**	**besteed tot 1 jan. 2019**	**Prognose 2020**	**Prognose 2021**	**Prognose 2022**	**Prognose 2022**
N520a-01 GO km 0,05-5,17	nvt*	1.915	-	-	-	-
N511a-01 GO km 0,05 - 2,50	nvt*	1.040	-	-	-	-
N201b-02 GO km 35,9-40,43	nvt*	889	-	-	-	-
N232c-01 overdracht aan Amstelveen	nvt*	650	-	-	-	-
N236a-01 vervanging verhardingen	nvt*	2.133	-	-	-	-
N241a-01 bijdrage PMI	nvt*	0	-	-	-	-
N248a-01 bijdrage PMI	nvt*	1.880	-	-	-	-
N512a-01	nvt*	1.221	-	-	-	-
N521a-01 GO km 0,00-2,43	nvt*	1.261	-	-	-	-
Totaal kredieten 2013	***14.210***	***10.989***	-	-	-	-

Kredieten 2014:	**Krediet PMO**	**besteed tot 1 jan. 2019**	**Prognose 2020**	**Prognose 2021**	**Prognose 2022**	**Prognose 2023**
N206a-01 GO km 36,09-37,00	850	767	-	-	-	-
N239b-01 GO	1.650	1.305	-			
N244c-02 Bijdrage aan PMI	6.000	6.000	,	-	-	-
N516a-02 vervangen KW 25b16	2.050	2.031	-	-	-	-
Totaal kredieten 2014	***10.550***	***10.104***	-	-	-	-

Kredieten 2015:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N200a-02 vervangen verharding Zeeweg	3.000	2.990	-	-	-	-
N203c-04 vervangen km 54,8-60,48	1.500	1.459	-	-	-	-
N302a-03 vervanging wegconstructie km 39,3 - 48,73	4.680	425	676	-	-	-
Totaal kredieten 2015	***9.180***	***4.874***	***676***	-	-	-

Kredieten 2016:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N205b-03	670	460	-	-	-	-
N242Ld-01	350	211	-	-	-	-
N243a-03	700	408	-	-	-	-
N302a-01	1.071	1.081	-	-	-	-
N506a-02	2.000	177	3.033	-	-	-
N507a-02	2.000	2.000	-	-	-	-
N236a-02	2.700	949	256	-	-	-
Totaal kredieten 2016	***9.491***	***5.286***	***3.289***	-	-	-

Kredieten 2017:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N240b-01	5.200	-	3.600	-	-	-
N520b-02	1.000	-	-	-	-	-
Totaal kredieten 2017	***6.200***	-	***3.600***	-	-	-

Kredieten 2018:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N231b-01	4.714	750	83	-	-	-
N243a-04	8.700	-	4.667	85	-	-
N247a-06	1.450	31	102	467	543	670
N240c-01	750	-	375	-	-	-
N247b-02	3.600	227	2.285	1.703	51	-
Totaal kredieten 2018	***19.214***		***7.512***	***2.255***	***594***	***670***

Kredieten 2019:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N506a-03	3.700	177	2.816	-	-	-
N201b-07	-	-	120	420	-	-
N197a-01	-	-	410	-	-	-
N201c-03	1.430	-	1.430	-	-	-
N239a-03	2.090	-	-	-	-	-
N241b-03	10.850	3.635	2.750	6.396	5.060	890
N247a-03	1.500	41	86	326	-	464
Totaal kredieten 2019	***19.570***	***3.853***	***7.612***	***7.142***	***5.060***	***1.354***
	125.755	***71.920***	***23.559***	***9.447***	***5.671***	***2.024***

** In de jaren tot 2014 werd een totaalkrediet aangevraagd dat verder niet werd opgedeeld naar onderliggende projecten. Vanaf 2014 worden kredieten per project aangevraagd waardoor tevens de besteding per project inzichtelijk wordt.*

Kredieten 2014: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N203 Brug Krommenie A-01 vervangen 19D03	zie B-01	€ 7.839	€ 655			
N203 Brug Krommenie B-01 vervangen 19D04	€ 17.525	€ 58	€ 102	-	-	-
K20/10/09 Leeghwaterbrug A-02 vervanging	€ 10.100	€ 4.613	€ 3.209	-	-	-
Totaal kredieten 2014	***27.625***	***12.509***	***3.967***	-	-	-

Kredieten 2015: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K19w Cruquiusbrug A verv best. En aanbru	€ 4.400	€ 953	€ 168	€ 2.873	€ 3.541	€ 1.904
Totaal kredieten 2015	***4.400***	***953***	***168***	***2.873***	***3.541***	***1.904***

Kredieten 2016: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K09 Beatrixbrug 19D19	12.700	3.267	332	614	-	-
K17 Brug Ouderkerk	6.500	5.051	5.006	525	908	-
Totaal kredieten 2016	***19.200***	***8.318***	***5.338***	***1.139***	***908***	-

kredieten 2017: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K20m Kogerpolderbrug-03	5.700	2.000	187	905	-	-
K20N Stolperbasculebrug	11.600	-	3.950	6.700	-	-
Totaal kredieten 2017	***17.300***	***2.000***	***4.137***	***7.605***	-	-

kredieten 2018 kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N248b Waardbrug 14G11	-	-	300	400	7.033	-
Totaal kredieten 2018	-	-	***300***	***400***	***7.033***	-

kredieten 2019 kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N248b Schagerbrug A 14G14	4.600	-	-	-	-	-
K1 Zijperbrug 14D30	4.600	-	-	400	400	4.590
Totaal kredieten 2019	**€ 9.200**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 400**	**€ 400**	**€ 4.590**
N239a-01 vervangen wegconstructie en kunstwerk	-	-	-	-	-	-
N203 Kunstwerk 19D04 B-01 vervangen	-	-	102	-	-	-
Vervangen observatiecamera's	-	-	1.000	-	-	-
HOV2-03 Vervanging KM 0 tot KM 2,75	-	-	100	-	-	-
K01-02 Vervanging 14D30	-	-	-	400	-	4.720
N242a-05 Vervanging KM 31 tot KM 43,4	-	-	500	1.000	-	-
N242a-06 Vervanging KM 45,6 tot KM 46,92	-	-	-	-	-	-
N242Ld-02 Vervanging KM 42,9 tot KM 45,2	-	-	-	-	637	-
N244a-01 Vervanging KM 33,7 tot KM 41,1	-	-	60	60	60	60
N250-04 Vervanging 09D01	-	-	-	-	-	620
N201b-08 Vervanging KM 36 tot KM 36,7	-	-	-	-	-	-
N231b-01 vervangen	-	-	83	-	-	-
N240b-01 Vervanging KM 10,45 tot KM 21	-	-	5.200	-	-	-
N248b-05 Vervanging 14G11	-	-	-	-	7.220	-
K01-02 Vervanging 14D30	-	-	-	400	400	-
N242Ld-02 Vervanging KM 42,9 tot KM 45,2	-	-	-	-	637	-
N246a-03 Vervanging KM 15,75 tot KM 25,16	-	-	-	-	2.470	-
N248b-03 Vervanging 14G14	-	-	-	-	400	5.290
N248b-03 vervangen Schagerbrug A 14G14	-	-	-	-	-	5.153
14C02-01 Vervanging 14C02	-	-	-	-	-	1.340
Totaal	**€ 0**	**€ 0**	**€ 7.045**	**€ 1.860**	**€ 11.824**	**€ 17.183**
Totaal kredieten kunstwerken	**77.725**	**23.780**	**13.909**	**12.418**	**11.881**	**6.494**
Totaal krediet wegen	**203.480**	**95.700**	**44.513**	**23.725**	**29.376**	**25.701**

4.4.2.2 Specificatie kredieten PMO Vaarwegen

VERVANGINGSINVESTERINGEN VAARWEGEN

Kredieten 2011 t/m 2013 oevers		besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
Totaal beschikbaar 2011 t/m 2013	25.500	27.491	-	-	-	-	-
Ruimte krediet 2011 t/m 2013	**25.500**	**27.491**	-	-	-	-	-

Kredieten 2015: oevers							
omschrijving	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K20N-c-01 NHK vervanging oevers Noord km 65,45-68,0	3.500	3.356	463	-	-	-	
K4/5/6-c vervanging vwv 19	4.500	412	4.037	123	-	-	
K2/K3 vervangingen vwv 15	11.700	8.012	436	-	-	-	
Totaal kredieten 2015	***19.700***	***11.780***	***4.937***	***123***	-	-	-

Kredieten 2016: oevers	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K4/5/6c vaarwegvak 20	14.250	709	1.925	2.332	2.860	-	-
Totaal kredieten 2016	***14.250***	***709***	***1.925***	***2.332***	***2.860***	-	

kredieten 2017	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K4/5/6a vaarwegvak 18	7.300	352	449	4.325	1.363	-	-
K7/8 vaarwegvak 21	4.800	273	445	2.817	993	-	-
K20/10/09a-01 vaarwegvak 6	840	-	840	-	-	-	-
Totaal kredieten 2017	***12.940***	***626***	***1.735***	***7.142***	***2.356***	-	-

kredieten 2018 oevers	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K20a-01 vaarwegvak 5	2.040	-	200	300	1.400	1.500	-
K20/10/09b-01 vaarwegvak 7	2.800	-	300	1.200	1.300	-	-
Totaal kredieten 2018	***4.840***	-	***500***	***1.500***	***2.700***	***1.500***	

kredieten 2019 oevers	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K9-01 vaarwegvak 8	-	-	-	200	640	100	-
K20m-a-01 vaarwegvak 10	-	-	-	100	100	1.300	-
K20Na-01 vaarwegvak 4	-	-	400	400	2.200	-	-
K20Zb-01 vaarwegvak 11	-	-	-	-	500	3.100	3.400
Totaal kredieten 2019	-	-	***400***	***700***	***3.440***	***4.500***	

Totaal kredieten oevers	**77.230**	**40.605**	**9.496**	**11.797**	**11.356**	**6.000**	-

kredieten 2017: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K20N KVVS Kolkwand	€ 11.600	€ 762	€ 1.458	€ 472	€ 1.271	€ 4.204	€ 3.761
Totaal kredieten 2017	***11.600***	***762***	***1.458***	***472***	***1.271***	***4.204***	***3.761***
Totaal kredieten kunstwerken	**11.600**	**762**	**1.458**	**472**	**1.271**	**4.204**	**3.761**
Totaal kredieten Vaarwegen	**88.830**	**41.367**	**10.955**	**12.269**	**12.627**	**10.204**	**3.761**
K20a-02 Vervanging Vaarwegvak 5			300	1.300	-	-	-
K20a-01 vervangen oever vwv 5			100	200	1.900	1.900	-
K11-a-01 Vervanging Vaarwegvak 22			-	200	2.350	-	-
K18-a-01 Vervanging Vaarwegvak 16			-	200	200	1.285	-
K18-b-01 Vervanging Vaarwegvak 17			-	200	200	4.000	-
K20z-b-01 Vervanging Vaarwegvak 13			-	400	5.140	8.000	-
K19n-b-01 Vervanging Vaarwegvak 30			-	100	100	200	780
K19n-c-01 Vervanging Vaarwegvak 31			-	100	100	200	1.110
K19o-a-01 Vervanging Vaarwegvak 32			-	-	100	100	100
K19z-a-01 Vervanging Vaarwegvak 34			-	100	100	100	960
K19n-a-01 Vervanging Vaarwegvak 29			-	-	-	100	100
K20z-a-01 Vervanging Vaarwegvak 12			-	-	-	200	200
K7/8-02 Vervanging Vaarwegvak 21			-	-	100	100	650
K20m-b-01 Vervanging Vaarwegvak 11			-	-	500	-	-
Totaal kredieten Vaarwegen			**11.355**	**15.069**	**23.417**	**26.389**	**7.661**

4.4.2.3 Specificatie van het verloop van investeringskredieten betreffende land- en vaarwegen in 2015

Studiefase:

Bedragen x € 1 mln

projectnr.	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totale netto investeringen studiefase t.l.v. kapitaallasten PMI	**0**	**0**	**1**	**4,8**	**9,55**	**15,65**

Planfase:

Bedragen x € 1 mln

projectnr.	Projecten in de PLANFASE	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bereikbaarheid							
K20-07	Verlengen Koopvaardersschutsluis	0,00	0,30	0,30	0,35	2,00	2,05
N231-17	Ongestoord Logistieke Verbinding	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	netto investeringen planfase bereikbaarheid	**0,00**	**0,30**	**0,30**	**0,35**	**2,00**	**2,05**
Verkeersveiligheid							
	netto investeringen planfase verkeersveiligheid	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Trajectbenadering							
N201-33	Trajectbenadering N201c	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00
N241-13	Trajectbenadering N241b, ged. N242-A7	3,64	3,46	2,03	7,75	14,30	5,58
N247-17	Trajectbenadering N247b, ged. N244-A7	0,04	0,07	0,50	0,33	0,01	0,00
	netto investeringen planfase trajectbenadering	**3,67**	**3,52**	**3,02**	**8,08**	**14,31**	**5,58**
	Totale netto investeringen planfase	**3,67**	**3,82**	**3,32**	**8,43**	**16,31**	**7,63**

Realisatiefase:

Bedragen x € 1

projectnr.	Projecten in de REALISATIEFASE	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bereikbaarheid							
alg-29a	Nieuwbouw Wilhelminasluis	4,99	-	7,55	1,68	2,85	-
alg-29b	Vervangen Zaanbrug	0,60	-	-	-	-	-
alg-40	Uitvoering beleidskader verkeersmanagement Noord-Holland	0,97	1,28	0,54	-	-	-
HOV-05	HOV Fokkerweg-Schiphol Rijk	1,01	1,77	3,49	8,44	-	-
HOV-07	HOV Aalsmeer-knooppunt Schiphol Zuid (HOVASZ)	-	-	-	1,00	-	-
K20-05	Verminderen kwetsbaarheid vlotbruggen Noordhollands Kanaal	0,86	0,07	-	-	-	-
N208-05	Aanleg fietsverbinding langs de N208	0,68	-	-0,09	0,81	-	-
N247-16	Bereikbaarheid Waterland: maatregelen N247, ged. A10-Edam	3,74	-	1,08	5,21	6,09	13,75
N250-01	Doorstroming in Den Helder (kortetermijnmaatregelen)	-	0,45	0,52	-	-	-
N517-01	Verlengen busbaan N517 en aanleg linksafstrook	0,75	0,23	1,59	-0,89	-	-
N520-03	Reconstructie kruispunt N520-Bennebroekerweg	-	0,27	-	-	-	-
N522-05	Vervanging/opwaardering brug Ouderkerk	10,32	2,28	1,51	1,16	1,12	-
	netto investeringen realisatiefase bereikbaarheid	**23,93**	**6,34**	**16,17**	**17,41**	**10,06**	**13,75**
Verkeersveiligheid							
alg-43	Fietsknelpunten rapport Fietsersbond	-	-	-	-	-	-
N236-07	Reconstructie N236, deel 4	12,82	0,82	1,31	-	-	-
N236-11	Reconstructie N236, deel 6	0,15	0,17	1,25	-	-	-
N417-02	Herinrichting N417	1,49	0,02	0,04	1,90	0,57	-
N525-05	Kruispunt N525-Westerheide/Oude Postweg	0,09	0,20	0,32	0,61	-	-
	netto investeringen realisatiefase verkeersveiligheid	**14,54**	**1,21**	**2,91**	**2,50**	**0,57**	**-**
Trajectbenadering							
N201-29a	Trajectbenadering N201a, Cruquiusbrug A	0,21	0,44	0,47	2,02	0,95	2,04
N231-16	Trajectbenadering N231b, ged. N201-N232	0,88	1,19	0,01	-	-	-
N236-08	Trajectbenadering Franse Kampweg (N236) en N524	0,26	-	0,00	-	-	-
N239-08	Trajectbenadering N239a, ged. N242-A7	0,80	0,52	1,70	1,92	-	-
N243-06	Trajectbenadering N243a	-	-	-	-	4,08	-
N244-07	Trajectbenadering N244a, deel A: N244, ged. N242-N246 en N246, ged. N244-A8	5,87	8,65	0,68	1,86	-	-
N244-08	Trajectbenadering N244a, deel B: Kogerpolderbrug	2,12	7,04	0,35	1,05	-	-
N244-09	Trajectbenadering N244a, deel C: Beatrixbrug	7,57	1,80	0,17	0,06	-	-
N504-09	Trajectbenadering N245a: deel N504, ged. N245-N242	0,75	0,53	2,06	-	-	-
N506-02	Trajectbenadering N506a	0,07	0,18	1,00	-	-	-
N509-05	Trajectbenadering N509a	0,12	0,51	-	-	-	-
	netto investeringen realisatiefase trajectbenadering	**18,64**	**20,85**	**6,44**	**6,90**	**5,03**	**2,04**
	Totaal netto investeringen realisatiefase	**57,10**	**28,41**	**25,52**	**26,81**	**15,67**	**15,79**

Nazorgfase:

Bedragen x € 1 mln

projectnr.	Projecten in de NAZORGFASE	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bereikbaarheid							
alg-44	Blauwe Golf vervolg	-	-	-	-	-	-
N207-03	Verdubbeling N207, ged. A4-N205	30,00	-0,28	-	-	-	-
N235-01	Bereikbaarheid Waterland: KT-maatregelen N235	1,05	0,42	-	-	-	-
N235-03	Bereikbaarheid Waterland: maatregelen N235	8,36	-3,41	-	-	-	-
N242-11	Broekhornpolder	9,16	-3,00	-	-	-	-
N242-19	Aanpassingen N242, ged. N504-Leijerdijk, incl. par.weg	1,74	0,10	-	-	-	-
N244-01	Verdubbeling N244, gedeelte A7-N247	20,00	0,26	-	-	-	-
N247-21	Praktijkproef fietspad Broek in Waterland/Monnickendam	0,23	-	-	-	-	-
N248-01	Vervangen Stolperophaalbrug	15,12	0,16	-	-	-	-
N509-02	Reconstructie brug Oosthuizen	3,42	0,04	-	-	-	-
N525-03	Reconstructie N525-op/afritten A1 en Vredelaan	0,03	0,06	-	-	-	-
	netto investeringen nazorgfase bereikbaarheid	**89,11**	**-5,66**	-	-	-	-
Verkeersveiligheid							
HOV-09	Verkeersveiligheid Abdijtunnel	3,29	-	-	-	-	-
N023-03	Westfrisiaweg: Bermverharding deel N506 en N302	0,58	-	-	-	-	-
N203-07	Reconstructie N203, ged. op/afrit N246-Lindenlaan	3,68	0,03	-	-	-	-
N205-08	Bermverharding N205, ged. N232-Vijfhuizerweg	0,45	-	-	-	-	-
N236-06	Reconstructie N236, deel 1	10,17	0,29	-	-	-	-
N236-09	Reconstructie N236, deel 2	0,63	-	-	-	-	-
N239-06	Herinrichting N239, ged. Coppershorn-N240	2,84	-	-	-	-	-
N241-01	Herinrichting N241, gedeelte N242-N248	18,18	6,82	-	-	-	-
N241-06	Herinrichting kruispunt N241-Langereis	9,37	-0,26	-	-	-	-
N248-03	Reconstructie N248 en parallelweg, ged. N245-N249	6,65	0,05	-	-	-	-
	netto investeringen nazorgfase verkeersveilighe	**55,85**	**6,92**	-	-	-	-
Trajectbenadering							
N201-29b	Trajectbenadering N201a, ged. Heemstede-Fokkerweg	4,03	0,01	-	-	-	-
N232-11	Trajectbenadering N232a, ged. Haarlem-N205	0,10	-	-	-	-	-
N240-12	Trajectbenadering N240c, ged. N239-N302	2,41	-	-	-	-	-
N245-13	Trajectbenadering N245a: deel N245, ged. N508-N504	0,07	-	-	-	-	-
N502-03	Trajectbenadering N502c, Callantsoog-Callantsogervaar	0,02	0,30	-	-	-	-
N516-03	Trajectbenadering N516a	2,71	0,10	-	-	-	-
N518-03	Trajectbenadering N518a	0,69	0,00	-	-	-	-
N526-01	Trajectbenadering N526a	0,23	0,08	-	-	-	-
	netto investeringen nazorgfase trajectbenaderin	**10,26**	**0,48**	-	-	-	-
	Totaal nruto investeringen nazorgfase	**155,21**	**1,74**	-	-	-	-

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Staat van gewaarborgde leningen dienstjaar 2020

Nummer	2013*	10004*	27001*	27002*	Totaal
Oorspronke-lijk bedrag	€ 2.382.346	€ 3.333.016	€ 3.374.310	€ 3.403.352	€ 12.493.024
Doel van de geldlening	2e fase nieuwbouw en renovatie psych. centrum	3e fase zwakzinnigeninrichting Kadijkerkoog	Bouw verpleeghuis Heemswijk	Bouw verpleeghuis Heemswijk	
Door wie de geldlening is aangegaan	St.Geestelijke Gezondheidszorg NH-Noord	Prinsenstichting	Viva ! Zorggroep	Viva ! Zorggroep	
% of deel gewaar- borgd provincie	100%	100%	100%	100%	
Datum van het besluit PS c.q. GS	18-01-1982;005	19-05-1980;019	15-06-1981;036	15-06-1981;036	
Datum van het besluit Koninklijke Goedkeuring	17-05-1982;006	21-08-1980;170	30-09-1981;002	30-09-1981;002	
Rente- %	6,25	2,25	5,02	5,60	
Restantbedrag van de lening aan het begin van het dienstjaar 2020					
Totaal	€ 397.059	€ 128.193	€ 232.696	€ 340.335	€ 1.098.283
Gewaar- borgd door provincie	€ 397.059	€ 128.193	€ 232.696	€ 340.335	€ 1.098.283
Totaal- bedrag gewone en buiten- gewone aflossing	€ 79.411	€ 128.193	€ 116.356	€ 113.445	€ 437.405
Restantbedrag van de lening aan het einde van het dienstjaar 2020					
Totaal	€ 317.648	€ 0	€ 116.340	€ 226.890	€ 660.878
Gewaarborgd door provincie	€ 317.648	€ 0	€ 116.340	€ 226.890	€ 660.878
Laatste aflossings-jaar	2024	2020	2021	2022	

Bij de met "*" aangeduide nummers van de borgstellingen is ten behoeve van de provincie zekerheid gevestigd op het onderpand.

Staat van andere garantieverplichtingen ultimo 2019

Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Looptijd	Provinciaal aandeel in procenten	Provinciaal aandeel in euro's
1) Het Nationaal Groenfonds	Uitvoering van het natuurbeleid (convenantleningen)	2022	6,20	-
2) BNG Bank	financiering van het project Hoogtij van de RON N.V.		50 (max)	26.000.000
	(oorspronkelijk 70 mln. in 2018 verlaagd nr.52 mln.)			
3) BNG Bank	(her-) financiering van PolanenPark BV		max.	20.000.000
	(besluit GS 7-06-2016, nr.747558/817011)			
Totaal				**46.000.000**

1) Betreft garantstelling van het aandeel in de rente en aflossing van zgn. convenantsleningen aangegaan door het Nationaal Groenfonds.
2) Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie door het Havenbedrijf Amsterdam NV. van 33,3%. Volgens opgave van de bank bedroeg het werkelijke aandeel per 31-12-2018 € 25,5 miljoen.
3) Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie van 20% van de Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, 20% van de Schiphol Air Development Company (SADC) en 20% van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied (RON NV). Volgens opgave van de bank bedroeg de werkelijke stand van het krediet per 31-12-2018 € 14 miljoen.

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)		Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.	**Algemene dekkingsmiddelen**	**347.501**	**-785.710**	**-438.210**	**270.512**	**-658.062**	**-387.550**	**269.277**	**-609.942**	**-340.665**	**267.305**	**-594.091**	**-326.786**
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-211.453	-211.453	0	-210.950	-210.950	0	-216.534	-216.534	0	-224.401	-224.401
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	-210.057	-210.057	0	-210.057	-210.057	0	-210.057	-210.057	0	-210.057	-210.057
0.3	Geldleningen en uitzettingen	0	-18	-18	0	-12	-12	0	-4	-4	0	-4	-4
0.4	Deelnemingen	0	-7.080	-7.080	0	-7.080	-7.080	0	-7.080	-7.080	0	-7.080	-7.080
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	3.348	-5.130	-1.782	8.434	-5.137	3.297	19.516	-5.145	14.371	26.518	-5.153	21.365
0.6	Overhead	70.327	0	70.327	70.099	0	70.099	70.578	0	70.578	69.649	0	69.649
0.6	Overhead	1.420	-1.342	78	1.420	-985	435	1.420	-985	435	1.420	-1.085	335
0.7	Vennootschapbelasting	26	0	26	26	0	26	26	0	26	26	0	26
0.8	Mutaties reserves	272.380	-350.630	-78.250	190.534	-223.841	-33.307	177.738	-170.137	7.601	169.693	-146.311	23.382
1.	**Bestuur**	**24.031**	**-138**	**23.893**	**23.283**	**-126**	**23.157**	**23.270**	**-126**	**23.144**	**23.355**	**-126**	**23.229**
1.1	Provinciale Staten	4.945	-14	4.931	4.944	-14	4.930	4.984	-14	4.970	5.069	-14	5.055
1.2	Gedeputeerde Staten	5.322	0	5.322	5.317	0	5.317	5.317	0	5.317	5.317	0	5.317
1.3	Kabinetszaken	2.668	-43	2.625	2.568	-43	2.525	2.568	-43	2.525	2.568	-43	2.525
1.4	Bestuurlijke organisatie	6.373	-12	6.361	6.339	0	6.339	6.286	0	6.286	6.286	0	6.286
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	626	0	626	625	0	625	625	0	625	625	0	625
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.228	-50	1.178	1.228	-50	1.178	1.228	-50	1.178	1.228	-50	1.178
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.869	-19	2.850	2.262	-19	2.243	2.262	-19	2.243	2.262	-19	2.243

2.	**Verkeer en vervoer**	**267.396**	**-35.857**	**231.539**	**211.406**	**-5.172**	**206.234**	**176.731**	**-6.936**	**169.795**	**176.191**	**-3.853**	**172.338**
2.1	Landwegen	153.460	-30.689	122.771	111.134	-4.004	107.130	106.280	-5.768	100.512	105.715	-2.835	102.880
2.2	Waterwegen	25.307	-5.168	20.139	15.821	-1.168	14.653	16.768	-1.168	15.600	16.751	-1.018	15.733
2.3	Openbaar vervoer	88.629	0	88.629	84.451	0	84.451	53.683	0	53.683	53.725	0	53.725
3.	**Water**	**6.959**	**-1.468**	**5.491**	**5.995**	**-1.468**	**4.527**	**5.629**	**-1.103**	**4.526**	**5.629**	**-1.103**	**4.526**
3.1	Waterkeringen	2.275	0	2.275	1.516	0	1.516	1.516	0	1.516	1.516	0	1.516
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	1.285	0	1.285	1.081	0	1.081	1.080	0	1.080	1.080	0	1.080
3.3	Kwantiteit grondwater	2.016	-1.025	991	2.015	-1.025	990	2.015	-1.025	990	2.015	-1.025	990
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	860	0	860	860	0	860	860	0	860	860	0	860
3.5	Kwaliteit grondwater	523	-443	80	523	-443	80	158	-78	80	158	-78	80
4.	**Milieu**	**28.377**	**-2.307**	**26.070**	**23.175**	**-2.130**	**21.045**	**23.006**	**-2.130**	**20.876**	**22.865**	**-2.130**	**20.735**
4.1	Bodembescherming	636	-177	459	62	0	62	62	0	62	62	0	62
4.2	Luchtverontreiniging	633	0	633	332	0	332	332	0	332	332	0	332
4.3	Geluidhinder	390	0	390	388	0	388	308	0	308	188	0	188
4.4	Vergunningverlening en handhaving	20.814	-2.055	18.759	19.156	-2.055	17.101	19.069	-2.055	17.014	19.048	-2.055	16.993
4.5	Ontgronding	0	-75	-75	0	-75	-75	0	-75	-75	0	-75	-75
4.6	Duurzaamheid	5.904	0	5.904	3.237	0	3.237	3.235	0	3.235	3.235	0	3.235
5.	**Natuur**	**87.063**	**-558**	**86.505**	**82.371**	**-558**	**81.813**	**78.059**	**-183**	**77.876**	**64.666**	**-183**	**64.483**
5.1	Natuurontwikkeling	58.432	-183	58.249	53.882	-183	53.699	48.530	-183	48.347	33.569	-183	33.386
5.2	Beheer natuurgebieden	20.457	-375	20.082	20.320	-375	19.945	21.461	0	21.461	23.029	0	23.029
5.3	Beheer flora en fauna	8.174	0	8.174	8.169	0	8.169	8.068	0	8.068	8.068	0	8.068
5.9	Natuur, overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	**Regionale economie**	**33.512**	**-499**	**33.013**	**26.773**	**-499**	**26.274**	**26.550**	**-239**	**26.311**	**23.493**	**-239**	**23.254**

6.1	Agrarische aangelegenheden	4.169	0	4.169	3.183	0	3.183	3.182	0	3.182	3.132	0	3.132
6.2	Logistiek	6.706	-499	6.207	4.724	-499	4.225	4.464	-239	4.225	4.324	-239	4.085
6.3	Kennis en innovatie	6.039	0	6.039	6.004	0	6.004	6.004	0	6.004	3.004	0	3.004
6.4	Recreatie en toerisme	10.998	0	10.998	10.962	0	10.962	10.900	0	10.900	10.983	0	10.983
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	5.600	0	5.600	1.900	0	1.900	2.000	0	2.000	2.050	0	2.050
7.	**Cultuur en maatschappij**	**17.032**	**-30**	**17.002**	**16.140**	**-30**	**16.110**	**13.479**	**-30**	**13.449**	**13.562**	**-30**	**13.532**
7.1	Cultuur	13.207	-30	13.177	12.116	-30	12.086	9.456	-30	9.426	9.539	-30	9.509
7.2	Maatschappij	3.825	0	3.825	4.024	0	4.024	4.023	0	4.023	4.023	0	4.023
8.	**Ruimte**	**23.515**	**-8.818**	**14.697**	**17.220**	**-8.830**	**8.390**	**13.512**	**-8.824**	**4.688**	**13.517**	**-8.828**	**4.689**
8.1	Ruimtelijke ordening	16.194	-8.818	7.376	12.361	-8.830	3.531	12.100	-8.824	3.276	12.105	-8.828	3.277
8.2	Volkshuisvesting	1.127	0	1.127	1.127	0	1.127	227	0	227	227	0	227
8.3	Stedelijke vernieuwing	6.194	0	6.194	3.732	0	3.732	1.185	0	1.185	1.185	0	1.185
	Totaal taakvelden	**835.385**	**-835.385**	**0**	**676.875**	**-676.875**	**0**	**629.513**	**-629.513**	**0**	**610.583**	**-610.583**	**0**

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 2 Bereikbaarheid	
2.1.2	Stichting CROW: Bijdrage kennisplatform verkeer en Vervoer	€ 185.000
2.1.2	Gemeente Amsterdam: ZuidasDOK	€ 28.600.000
2.1.2	RWS: Busvoorzieningen A1	€ 1.500.000
2.1.2	Gemeente Alkmaar: Kogendijk/N9	€ 1.500.000
2.1.2	Gemeente Hilversum: OV SAAL Kleine spoorbomen	€ 2.750.000
2.1.2	Gemeente Hilversum: OV SAAL Fietsenstalling	€ 1.000.000
2.1.2	Gemeente Haarlem: Doorfiets route K'land	€ 301.500
2.1.2	Gemeente Velsen: Doorfiets route K'land	€ 463.089
2.1.2	Gemeente Haarlemmmermeer: Doorfiets route Haarlem-Amsterdam	€ 305.300
2.1.2	Gemeente Haarlem: Doorfiets route Haarlem-Amsterdam	€ 108.058
2.1.2	Gemeente Aalsmeer: Ongestoord Logistieke Verbinding	€ 9.928.000
2.1.2	Gemeente Haarlem: Investerings agenda OV	€ 1.718.000
2.1.2	Gemeente Haarlem: Investerings agenda OV	€ 1.169.000
2.1.2	Gemeente Heerhugowaard: Investerings agenda OV	€ 1.080.000
2.1.2	RWS: Investerings agenda OV	€ 1.075.000
2.3.2	Gemeente Haarlem, onderhoud busbaan Schalkwijk	€ 249.000
2.3.3	Gemeente Den Helder, aanpassingen Boerenverdrietsluis	€ 6.000.000
2.5.1	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer	€ 50.000

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 3 Water	
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Markermeerdijken	€ 500.000
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, aanleg wandel en fietspaden i.k.v. dijkplaatsen en het nemen van inrichtingsmaatregelen voor natuur voor de dijkversterking van Noord-Amsterdam	€ 10.000.000
3.1.3	Provincie Zuid-Holland, procesondersteuning door Infram van de zoetwaterregio West-Nederland	€ 10.000
3.1.3	Provincie Groningen, procesondersteuning door Infram van de zoetwaterregio IJsselmeergebied	€ 3.000
3.1.3	HHNK, regiomanager Zoet zout knooppunt	€ 10.000
3.2.1	Rijkswaterstaat, opknappen en uitbreiden monument Afsluitdijk	€ 1.000.000
3.2.1	HHNK: Aquapunctuurpunt Engewormerburg	€ 750.000
3.2.1	Gemeente Amsterdam: opstellen zwemwaterprofiel zwemplek Marineterrein	€ 3.000
3.2.1	Gemeente Gooise Meren: vooronderzoek naar twee nieuwe zwemplekken	€ 25.000
3.2.1	Sailwise (Stichting Watersport Gehandicapten Nederland): renovatie accommodatie eiland Robinson Crusoe	€ 175.000
3.2.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, uitvoeringsmiddelen voor aquapunctuurpunt Oudesluis, conform GS-besluit d.d. 4 december 2018	€ 50.000

3.2.1	Gemeente Haarlem: aanleg steigers voor diverse doelgroepen in Leidsevaart	€ 7.500
3.2.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, procesgeld voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar het realiseren van een verbinding voor pleziervaart met het Groetkanaal, conform GS-besluit d.d. 4 december 2018	€ 50.000
3.2.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier / Waterberging en Natuur	€ 450.000

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 4 Milieu	
4.1.5	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	€ 99.704
4.1.5	Regionale Brandweer Amsterdam/Amstelland	€ 17.250
4.1.5	Milieudienst IJmond	€ 91.052
4.1.5	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	€ 312.484
4.1.5	Omgevingsdienst Flevoland-Gooi en Vechtstreek	€ 43.260
4.2.1	N.V. HVC Alkmaar/ afvang CO2 bij biovergister Middenmeer	€ 794.000
4.2.1	OCAP BV/CO2 vervloeier en lokaal distributienetwerk voor glastuinbouwgebieden Alton en Het Grootslag	€ 3.000.000
4.2.3	Duurzaam Bouwloket/integratie woningadviestool in website energieloket	€ 50.000
4.2.3	Green Home/integratie woningadviestool in website energieloket	€ 50.000

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 5 Ruimte	
5.2.1	Gemeente Alkmaar, verbetering kwaliteit openbare ruimte en bereikbaarheid rond het station	€ 200.000
5.2.1	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld fase 2	€ 2.500.000
5.2.1	Gemeente Heerhugowaard, bijdrage aan de doelstelling OV-knooppunten	€ 5.700.000
5.2.1	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld fase 1	€ 3.000.000
5.2.1	Zaandijk Zaanse Schans, bijdrage aan de doelstelling OV-knooppunten	€ 5.000.000
5.2.2	Vervolg Nieuw West Airport Express	€ 80.000
5.2.2	Stichting Ondersteuning Omgevingsraad Schiphol (SOORS)	€ 112.500
5.3.1	Gemeente Amsterdam/Regionale Detailhandelsvisie Groot Amsterdam	€ 10.000
5.3.1	Gemeente Haarlemmermeer/Regionale Detailhandelsvisie Amstelland-Meerlanden	€ 10.000
5.3.1	NBTC Holland Marketing/HollandCity strategie	€ 150.000
5.3.1	Port of Den Helder/Paleiskade	€ 550.000
5.3.2	Horizon/Smart Industry Hub	€ 150.000
5.3.2	Gemeente Zaanstad, Regiodeal ZaanIJ	€ 3.000.000
5.3.3	Nova College/Techport Instroom Carrière project	€ 50.000
5.3.3	ROC van Amsterdam Vakschool Technische Installaties/bewustwording en studiekeuze	€ 20.000
5.3.3	Nova College/Smart JIT Maintenance	€ 90.000
5.3.3	ROC De Kop/Offshore-Wind-Maintenance	€ 90.000

5.3.4	Greenport Aalsmeer/programmabureau	€ 150.000
5.3.4	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
5.3.4	Greenport Noord-Holland Noord/programmabureau	€ 165.000
5.3.4	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
5.3.4	Greenports Nederland/programma	€ 150.000
5.3.4	Stichting Voedsel Verbindt/Voedsel Verbindt	€ 50.000
5.4.2	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld	€ 3.000.000
5.4.2	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Zaandam	€ 1.000.000
5.4.2	Gemeente Haarlem/ Gebiedsontwikkeling Koepelterrein Versnelling binnenstedelijk bouwen	€ 1.000.000

OD	**Naam subsidie aanvrager**	**Max subsidie 2020**
	Programma 6 Groen	
6.1.1	Groengebied Amstelland; Groene Uitweg Gaasperplas Centraal (GV66)	€ 450.000
6.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (NHN23) 6 ha, 3e fase	€ 239.144
6.1.2	Gemeente Schagen; Boskerpark realisatie NNN Inrichting (NHN16)	€ 247.000
6.1.2	Landschap Noord-Holland; NNN inrichting Zandpolder (NHN17)	€ 700.000
6.1.4	Landschap Noord-Holland; Transitie natte teelten Laag Holland	€ 100.000
6.1.4	Landschap Noord-Holland; CO2-buffer Veenmos	€ 80.000
6.2.1	Natuurmonumenten; Overgangsbeheer Life	€ 255.500
6.2.1	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland; Begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000
6.2.1	Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken; Correctie Beheervergoeding	€ 35.000
6.2.1	Staatsbosbeheer; Toezicht natuurgebieden	€ 213.000
6.2.1	Landschap Noord-Holland; NNN Inrichting Zandpolder (NHN17)	€ 700.000
6.2.2	Agrarische Natuurvereniging Hollands Noorden; Doorontwikkelen Akkerbeheer	€ 45.000
6.2.2	Goois Natuurreservaat	€ 841.460
6.2.2	Nationaal Park Zuid-Kennermerland	€ 121.789
6.2.2	Nationaal Park Duinen van Texel	€ 166.530
6.2.2	Gemeente Haarlemmermeer: Invoering duurzaam watersysteem en aanleg ondiepe plas PARK21	€ 5.697.359
6.2.2	Gemeente Haarlemmermeer; Groen-recreatieve projecten	€ 2.070.000
6.2.2	Stichting Wandelnet; coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2020-2022	€ 60.000
6.2.2	Stichting Landelijk Fietsplatform; coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2020-2022	€ 60.000
6.2.4	Faunabeheereenheid	€960.000
6.3.2	Landschap Noord-Holland; Uitvoering Programma 'Betrekken bij Groen'	€ 608.000
6.3.2	Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken; Boerderij-educatie Laag Holland	€ 80.000
6.3.2	Bureau Promotie Laag Holland	€ 80.000
6.3.3	Merk Fryslân; Vermarkten Wadden Werelderfgoed	€ 610.000
6.3.3	Stichting Sense of place; Project Sense of place	€ 350.000
6.3.3	Stichting Feel The Night; Project Dark Sky Wadden	€ 350.000

6.3.3	Landschapsbeheer Groningen; Terpen- en Wierdenland	€ 350.000
6.3.3	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Koepelkosten Ruim baan voor Vissen	€ 413.000
6.3.3	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Noordkop	€ 138.000
6.3.3	Vogelbescherming Nederland; Wij- en Wadvogels	€ 400.033

OD	**Naam subsidie aanvrager**	**Max subsidie 2020**
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed	
7.1.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland	€ 60.000
7.1.1	Sportservice	€ 120.000
7.2.1	Plein C	€ 250.000
7.2.1	Probiblio	€ 2.384.240
7.3.1	Stichting NMF/Steunpunt M&A	€ 180.865
7.3.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A	€ 279.135
7.3.2	Molenfederatie	€ 15.000
7.3.2	Noord-Hollands Archief	€ 125.000
7.3.3	Museum Kaap Skil/Beheer- en behoudaspecten permanente tentoonstelling Palmhoutwrak	€ 360.000
7.3.3	Stichting Huis van Hilde/publieksfunctie Huis van Hilde	€ 125.000
7.4.1	Staatsbosbeheer/Wierdijk	€ 330.000
7.4.1	ROP Midden West	€ 17.000
7.4.2	Waternet/Fort Spion	€ 330.000
7.4.2	Stichting Liniebreed Ondernemen/publiekscommunicatie Stelling van Amsterdam	€ 74.000
7.4.2	Fort Resort Beemster/Restauratie Fort aan de Middenweg	€ 600.000
7.4.2	Gemeente Gooise Meren/Vestingplein Muiden	€ 800.000
7.4.2	Gemeente Gooise Meren/herstructurering parkeerplaatsen, openhouden schootsvelden, verlegging Mariahoeveweg	€ 2.200.000
7.4.2	Stichting Fort van Hoofddorp/Fort bij Hoofddorp	€ 110.000

6. Bijlagen

7.1 Bestuur en directie

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
GroenLinks	9
VVD	9
Forum voor Democratie	8
D66	6
PvdA	6
CDA	4
Partij voor de Dieren	3
PVV	3
SP	3
ChristenUnie	1
50Plus/Partij voor de Ouderen	1
DENK	1
Fractie Baljeu	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt zich wenden tot de provinciale website; klik hier.

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt zich wenden tot de provinciale website; klik hier.

De directie

Renée Bergkamp	Algemeen directeur/ Provinciesecretaris
Onno Beljaars	Directeur Concernzaken
Herman Schartman	Directeur Beleid
Lindy Molenkamp	Directeur Beheer en Uitvoering

7.2 Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website; klik hier. Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

7.3 Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland

Dreef 3,2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

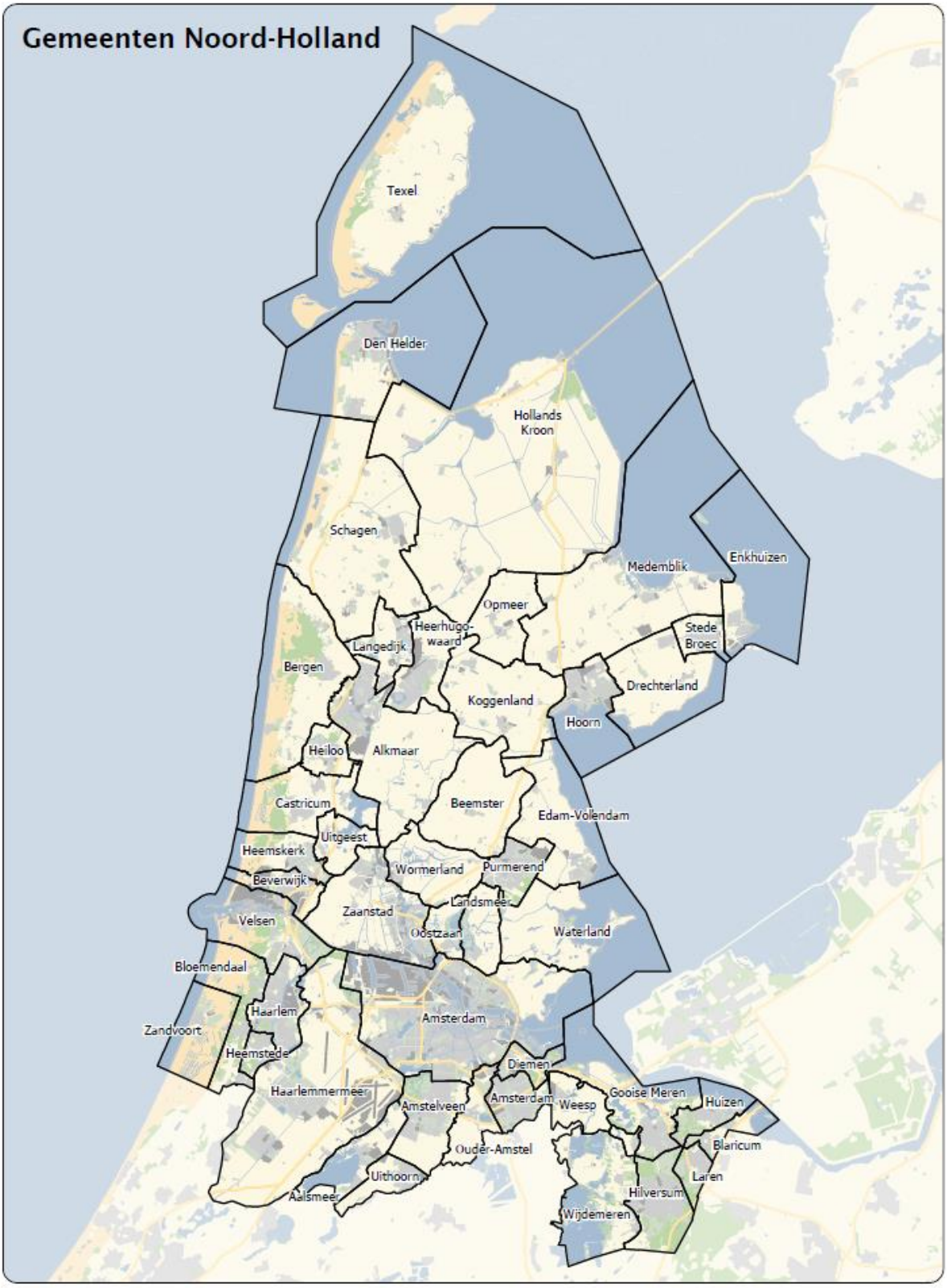
Website

www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

7.4 Lijst met gemeenten

A	K
Aalsmeer	Koggenland
Alkmaar	L
Amstelveen	Landsmeer
Amsterdam	Langedijk
B	Laren
Beemster	M
Bergen (NH.)	Medemblik
Beverwijk	O
Blaricum	Oostzaan
Bloemendaal	Opmeer
C	Ouder-Amstel
Castricum	P
D	Purmerend
Den Helder	S
Diemen	Schagen
Drechterland	Stede Broec
E	T
Edam-Volendam	Texel
Enkhuizen	U
G	Uitgeest
Gooise Meren	Uithoorn
H	V
Haarlem	Velsen
Haarlemmermeer	W
Heemskerk	Waterland
Heemstede	Weesp
Heerhugowaard	Wijdemeren
Heiloo	Wormerland
Hilversum	Z
Hollandse Kroon	Zaanstad
Hoorn	Zandvoort
Huizen	

7.5 Bronvermelding

Beeld
Ruud Karstens, Bas Beentjes, Ciska Prijden,Merlin, Daleman, Dirk-jan van Dijk, Theo Baart, Rogier Redeker, Hanno Lans, Bart Homburg,

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr J. Koning
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235144992
koningj@noord-holland.nl

Verzenddatum
- 2 OKT. 2019

Kenmerk
1243373/1284387

Uw kenmerk

Betreft: Memorie van antwoord bij de begroting 2020

Geachte leden,

Ter kennisname zenden wij u bijgaand de memorie van antwoord bij de begroting 2020 toe.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Memorie van antwoord bij de begroting 2020

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Memorie van antwoord bij de Programmabegroting 2020

Inhoud

Memorie van antwoord bij de Programmabegroting 2020 1
EFB CDA Kuiper Vraag 66 GS 9
EFB CDA Kuiper Vraag 67 Van Dijk 9
EFB CDA Heijnen Vraag 79 Pels, Loggen 10
EFB CDA Kuiper Vraag 80 Pels 11
EFB CDA Heijnen Vraag 81 Pels 12
EFB CDA Heijnen Vraag 82 Pels 12
EFB CDA Heijnen Vraag 84 Pels 13
EFB ChristenUnie Michel Klein Vraag 271 Pels 13
EFB ChristenUnie Gerjan van den Heuvel Vraag 272 Van Dijk 14
EFB ChristenUnie Michel Klein Vraag 274 Pels 14
EFB ChristenUnie Gerjan van den Heuvel Vraag 278 Pels 15
EFB ChristenUnie Michel Klein Vraag 281 Van der Hoek 16
EFB ChristenUnie Michel Klein Vraag 282 Tekin 16
EFB D66 Arja Kapitein Vraag 51 Van der Hoek 17
EFB D66 Arja Kapitein Vraag 52 Van der Hoek 17
EFB D66 Emre Kanik Vraag 53 Pels, Loggen 18
EFB FvD Johan Dessing Vraag 203 Van Dijk 19
EFB FvD Johan Dessing Vraag 204 Van Dijk 20
EFB FvD Johan Dessing Vraag 205 Van Dijk 20
EFB FvD Johan Dessing Vraag 206 Van Dijk 21
EFB FvD Johan Dessing Vraag 207 Van Dijk 21
EFB FvD Johan Dessing Vraag 208 Van Dijk 22
EFB FvD Johan Dessing Vraag 209 Van der Hoek 22
EFB FvD Johan Dessing Vraag 210 Van Dijk 23
EFB FvD Johan Dessing Vraag 211 Van Dijk 23
EFB FvD Johan Dessing Vraag 212 van der Hoek 24
EFB FvD Johan Dessing Vraag 213 GS 25
EFB FvD Johan Dessing Vraag 214 Van der Hoek 25
EFB FvD Johan Dessing Vraag 215 Van Dijk 26
EFB FvD Johan Dessing Vraag 216 Van Dijk 27
EFB FvD Johan Dessing Vraag 217 Van der Hoek 28
EFB FvD Johan Dessing Vraag 218 Van Dijk 28
EFB FvD Johan Dessing Vraag 220 Pels 29
EFB FvD Johan Dessing Vraag 226 Van der Hoek 29
EFB FvD Johan Dessing Vraag 234 Pels 30
EFB FvD Johan Dessing Vraag 235 Pels, Rommel 30
EFB FvD Johan Dessing Vraag 236 Pels 31
EFB FvD Johan Dessing Vraag 237 Van der Hoek 32
EFB GL R. Zaal Vraag 239 Pels 33
EFB GL R.Zaal Vraag 240 Van Dijk, van der Hoek 34
EFB GL W.Dulfer Vraag 241 Pels 34

EFB GL W.Dulfer Vraag 242 Pels....35
EFB GL R.Zaal Vraag 243 Van Dijk....35
EFB GL W.Dulfer Vraag 244 Van Dijk....36
EFB GL W.Dulfer Vraag 264 Pels....36
EFB GL W.Dulfer Vraag 266 Pels....37
EFB GL W.Dulfer Vraag 268 Pels....37
EFB GL W.Dulfer Vraag 270 Pels....38
EFB PvdD F.Zoon Vraag 141 Van der Hoek....38
EFB PvdD I. Kostic Vraag 158 Van Dijk....39
EFB PvdD I. Kostic Vraag 159 Pels, van der Hoek....39
EFB PvdD I. Kostic Vraag 160 Pels, van der Hoek....40
EFB PvdD I. Kostic Vraag 161 Pels....40
EFB PvdD I. Kostic Vraag 162 Pels....41
EFB PVV I. Bezaan Vraag 22 Pels....41
EFB PVV I. Bezaan Vraag 23 Pels....42
EFB PVV N. Kaptheijns Vraag 41 Van der Hoek....42
EFB PVV I. Bezaan Vraag 44 Pels....43
EFB PVV I. Bezaan Vraag 45 Pels....44
EFB PVV I. Bezaan Vraag 46 Pels....45
EFB PVV I. Bezaan Vraag 47 Pels....45
EFB PVV I. Bezaan Vraag 48 Stigter....46
EFB PVV I. Bezaan Vraag 49 Stigter....47
EFB SP W. Hoogervorst Vraag 3 Tekin....47
EFB VVD Mevr. van Geffen Vraag 175 Pels....48
EFB VVD Mevr. van Geffen Vraag 176 Pels....48
EFB VVD Mevr. Larson Vraag 179 Van der Hoek, Pels....49
EFB VVD Mevr. Larson Vraag 180 Pels....50
EFB VVD Dhr. Hartog Vraag 181 Pels....51
EFB VVD Dhr. Hartog Vraag 182 Pels....51
EFB VVD Dhr. van der Maas Vraag 183 Van Dijk....52
EFB VVD Dhr. van der Maas Vraag 184 Van Dijk....53
EFB VVD Dhr. van Gilse Vraag 189 Pels....54
EFB VVD Bas de Wit Vraag 198 Van der Hoek, Pels....55
EFB VVD Bas de Wit Vraag 199 Van Dijk....56
EFB VVD Bas de Wit Vraag 200 GS....56
EFB, M&B SP W. Hoogervorst Vraag 11 Tekin....57
EFB, M&B SP W. Hoogervorst Vraag 12 Tekin....57
EFB, M&B SP W. Hoogervorst Vraag 14 Stigter....58
EFB, NLG CDA Heijnen Vraag 83 Tekin....58
EFB, NLG PvdD I.Kostic Vraag 163 Rommel....59
EFB, NLG VVD Bas de Wit Vraag 201 Rommel....59
EFB, NLG, RWK, M&B PvdD F. Zoon Vraag 164 Stigter....60
EFB, RWK ChristenUnie Michel Klein Vraag 283 Stigter....60

EFB, RWK PVV N. Kaptheijns Vraag 27 Pels 61
M&B CDA Kuiper Vraag 68 Tekin 61
M&B CDA Heijnen Vraag 69 Tekin 62
M&B CDA Kuiper Vraag 70 Tekin 62
M&B CDA Kuiper Vraag 71 Tekin 63
M&B ChristenUnie Michel Klein Vraag 273 Tekin 63
M&B ChristenUnie Gerjan van den Heuvel Vraag 279 Tekin 64
M&B D66 Marcel Steeman Vraag 50 Tekin 64
M&B D66 Marcel Steeman Vraag 54 Tekin 65
M&B D66 Marcel Steeman Vraag 55 Tekin 65
M&B FvD Johan Dessing Vraag 219 Tekin 66
M&B FvD Johan Dessing Vraag 221 Tekin 66
M&B FvD Johan Dessing Vraag 222 Tekin 67
M&B GL J. Gringhuis Vraag 245 Tekin 67
M&B GL Van der Waart Vraag 246 Tekin 67
M&B GL Van der Waart Vraag 248 Pels, Tekin 68
M&B GL Van der Waart Vraag 250 Tekin 68
M&B GL Van der Waart Vraag 251 Tekin 69
M&B GL Van der Waart Vraag 252 Tekin 69
M&B GL Van der Waart Vraag 253 Tekin 70
M&B GL Van der Waart Vraag 254 Tekin 70
M&B GL J.Gringhuis Vraag 255 Tekin 71
M&B GL Gringhuis Vraag 256 Tekin 71
M&B GL Van der Waart Vraag 257 Tekin 71
M&B GL Er Vraag 267 Rommel, Tekin 72
M&B PvdD F. Zoon Vraag 90 Tekin 72
M&B PvdD F. Zoon Vraag 91 Tekin 72
M&B PvdD F. Zoon Vraag 92 Tekin 73
M&B PvdD J. Hollebeek Vraag 93 Tekin 73
M&B PvdD J. Hollebeek Vraag 94 Tekin 74
M&B PvdD J. Hollebeek Vraag 95 Tekin 74
M&B PvdD J. Hollebeek Vraag 96 Tekin 75
M&B PvdD J. Hollebeek Vraag 97 Tekin 75
M&B PvdD F. Zoon Vraag 98 Tekin 76
M&B PvdD F.Zoon Vraag 122 Tekin 76
M&B PvdD F. Zoon Vraag 123 Tekin 77
M&B PvdD J. Hollebeek Vraag 155 Tekin 77
M&B PVV M. Deen Vraag 30 Stigter 78
M&B PVV M. Deen Vraag 31 Tekin 79
M&B PVV M. Deen Vraag 32 Tekin 80
M&B PVV M. Deen Vraag 33 Stigter 81
M&B PVV M. Deen Vraag 34 Stigter 82
M&B PVV M. Deen Vraag 40 Pels 82

M&B SP W. Hoogervorst Vraag 1 Tekin....83
M&B SP W. Hoogervorst Vraag 4 Tekin....83
M&B SP W. Hoogervorst Vraag 5 Tekin....83
M&B SP W. Hoogervorst Vraag 6 Tekin....84
M&B SP W. Hoogervorst Vraag 7 Tekin....84
M&B SP W. Hoogervorst Vraag 10 Tekin....85
M&B SP W. Hoogervorst Vraag 15 Pels....85
M&B SP W. Hoogervorst Vraag 17 Pels....86
M&B VVD Mevr. van Meerten-Kok Vraag 165 Tekin....86
M&B VVD Mevr. van Meerten-Kok Vraag 166 Tekin....87
M&B VVD Mevr. van Meerten-Kok Vraag 167 Tekin....87
M&B VVD Mevr. van Meerten-Kok Vraag 168 Tekin....88
M&B VVD Dhr. Terwal Vraag 170 Tekin....88
M&B VVD Dhr. Terwal Vraag 171 Tekin....89
M&B VVD Mevr. van Geffen Vraag 172 Tekin....89
M&B VVD Mevr. van Geffen Vraag 173 Pels....90
M&B VVD Mevr. van Geffen Vraag 174 Pels....90
M&B VVD Dhr. Hartog Vraag 177 Tekin....91
M&B VVD Dhr. Hartog Vraag 178 Tekin....91
M&B VVD Dhr. van der Maas Vraag 185 Tekin....92
M&B VVD Bas de Wit Vraag 192 Tekin....93
M&B VVD Dhr. Bolkestein Vraag 202 Pels....94
M&B, NLG GL J.Gringhuis Vraag 247 Tekin....94
M&B, NLG GL Van der Waart Vraag 249 Rommel, Tekin....95
M&B, RWK VVD Mevr. van Meerten-Kok Vraag 169 Loggen, Tekin....95
NLG CDA J.H.M. Bond Vraag 73 Loggen....96
NLG CDA Heijnen Vraag 76 Rommel,....96
NLG CDA Heijnen Vraag 77 Rommel....97
NLG CDA Heijnen Vraag 78 Rommel....97
NLG CDA Heijnen Vraag 85 Rommel....98
NLG CDA Koning-Hoeve Vraag 86 Rommel....98
NLG CDA Koning-Hoeve Vraag 87 Rommel....99
NLG CDA Koning-Hoeve Vraag 88 Tekin....99
NLG CDA Koning-Hoeve Vraag 89 Rommel....100
NLG Christenunie Michel Klein Vraag 275 Van der Hoek....100
NLG ChristenUnie Gerjan van den Heuvel Vraag 280 Rommel....101
NLG ChristenUnie Michel Klein Vraag 284 Rommel....102
NLG D66 Amélie Strens Vraag 56 Loggen....102
NLG D66 Amélie Strens Vraag 57 Loggen....103
NLG D66 Amélie Strens Vraag 58 Loggen....103
NLG D66 Amélie Strens Vraag 59 Loggen....103
NLG D66 Amélie Strens Vraag 60 Rommel....104
NLG D66 Amélie Strens Vraag 61 Rommel....104

NLG D66 Arja Kapitein Vraag 62 Van der Hoek 105
NLG D66 Arja Kapitein Vraag 63 Van der Hoek 105
NLG D66 Amélie Strens Vraag 64 Rommel 106
NLG FvD Johan Dessing Vraag 223 Loggen 106
NLG GL R.Cardol Vraag 260 Rommel 107
NLG GL R.Cardol Vraag 261 Rommel/Loggen 107
NLG GL R.Cardol Vraag 262 Rommel 108
NLG GL R.Cardol Vraag 263 Rommel 108
NLG GL R. Cardol Vraag 265 Rommel 109
NLG GL R.Cardol Vraag 269 Rommel 109
NLG PvdD F.Zoon Vraag 99 Loggen, Rommel 109
NLG PvdD I. Kostic Vraag 100 Loggen 110
NLG PvdD I. Kostic Vraag 101 Loggen 111
NLG PvdD I. Kostic Vraag 102 Loggen 112
NLG PvdD I Kostic Vraag 103 Loggen 112
NLG PvdD I Kostic Vraag 104 Loggen 113
NLG PvdD I Kostic Vraag 105 Loggen 113
NLG PvdD I. Kostic Vraag 106 Van der Hoek 114
NLG PvdD J. Hollebeek Vraag 114 Rommel 114
NLG PvdD J. Hollebeek Vraag 115 Rommel 115
NLG PvdD I. Kostic Vraag 116 Van der Hoek 116
NLG PvdD I. Kostic Vraag 117 Van der Hoek 117
NLG PvdD I. Kostic Vraag 118 Van der Hoek 118
NLG PvdD I. Kostic Vraag 119 Van der Hoek 118
NLG PvdD I. Kostic Vraag 120 Van der Hoek 119
NLG PvdD I Kostic Vraag 121 Van der Hoek 119
NLG PvdD F.Zoon Vraag 124 Rommel 120
NLG PvdD F.Zoon Vraag 125 Rommel 120
NLG PvdD F.Zoon Vraag 126 Rommel, Loggen 121
NLG PvdD F.Zoon Vraag 127 Rommel 121
NLG PvdD F. Zoon Vraag 128 Rommel 121
NLG PvdD F. Zoon Vraag 129 Rommel 122
NLG PvdD F. Zoon Vraag 130 Rommel 122
NLG PvdD J. Hollebeek Vraag 131 Rommel 122
NLG PvdD F. Zoon Vraag 132 Rommel 123
NLG PvdD F.Zoon Vraag 133 Rommel 123
NLG PvdD F.Zoon Vraag 134 Van der Hoek 124
NLG PvdD F.Zoon Vraag 135 Rommel, Stigter 124
NLG PvdD F.Zoon Vraag 136 Rommel 125
NLG PvdD F.Zoon Vraag 137 Rommel 125
NLG PvdD F.Zoon Vraag 138 Rommel 125
NLG PvdD F.Zoon Vraag 139 Rommel 126
NLG PvdD F.Zoon Vraag 140 Rommel 126

NLG PvdD I.Kostic Vraag 142 Rommel 127
NLG PvdD I.Kostic Vraag 143 Rommel 127
NLG PvdD I. Kostic Vraag 144 Van der Hoek 128
NLG PvdD I. Kostic Vraag 145 Van der Hoek 128
NLG PvdD I. Kostic Vraag 151 Tekin 129
NLG PvdD I. Kostic Vraag 154 Rommel, Van der Hoek 130
NLG PVV R. van Tiggelen Vraag 24 Rommel 131
NLG PVV R. van Tiggelen Vraag 29 Rommel 132
NLG PVV R. van Tiggelen Vraag 35 Loggen 133
NLG PVV R. van Tiggelen Vraag 36 Loggen 133
NLG PVV R. van Tiggelen Vraag 37 Tekin, Rommel 134
NLG PVV R. van Tiggelen Vraag 38 Loggen, Tekin 134
NLG PVV R. van Tiggelen Vraag 39 Tekin 135
NLG PVV R. van Tiggelen Vraag 43 Rommel 136
NLG SP W. Hoogervorst Vraag 8 Tekin 137
NLG SP W. Hoogervorst Vraag 9 Rommel, Tekin 137
NLG SP W. Hoogervorst Vraag 13 Rommel 138
NLG SP W. Hoogervorst Vraag 21 Rommel 138
NLG VVD Bas de Wit Vraag 193 Loggen 139
NLG VVD Bas de Wit Vraag 194 Van der Hoek 139
NLG VVD Bas de Wit Vraag 196 Rommel 140
NLG VVD Bas de Wit Vraag 197 Rommel 141
NLG, EFB PvdD I. Kostic Vraag 146 Van der Hoek 141
NLG, EFB PvdD I. Kostic Vraag 147 Van der Hoek 142
NLG, EFB PvdD I. Kostic Vraag 148 Van der Hoek 143
NLG, EFB PvdD I. Kostic Vraag 150 Van der Hoek, Tekin 144
NLG, EFB PvdD I. Kostic Vraag 152 Van der Hoek, Loggen, Rommel 144
NLG, EFB PvdD I. Kostic Vraag 153 Van der Hoek 145
NLG, EFB SP W. Hoogervorst Vraag 18 Loggen, van der Hoek 146
NLG, EFB, RWK PvdD I. Kostic Vraag 149 Van der Hoek, Stigter, Tekin 146
NLG, M&B PVV R. van Tiggelen Vraag 25 Tekin 147
NLG, RWK CDA J.H.M. Bond Vraag 72 Loggen 147
RWK Cda Vraag 74 Loggen 148
RWK CDA Sanderse Vraag 75 Pels, Loggen 148
RWK ChristenUnie Gerjan van den Heuvel Vraag 276 Loggen 149
RWK ChristenUnie Gerjan van den Heuvel Vraag 277 Loggen 149
RWK D66 Suzanne Klaassen Vraag 65 Stigter 150
RWK FvD Johan Dessing Vraag 224 Loggen 150
RWK FvD Johan Dessing Vraag 225 Loggen 151
RWK FvD Johan Dessing Vraag 227 Loggen 151
RWK FvD Johan Dessing Vraag 228 Loggen 152
RWK FvD Johan Dessing Vraag 229 Loggen, Rommel 152
RWK FvD Johan Dessing Vraag 230 Loggen 153

RWK FvD Johan Dessing Vraag 231 Loggen 154
RWK FvD Johan Dessing Vraag 232 Stigter 155
RWK FvD Johan Dessing Vraag 233 Loggen 155
RWK FvD Johan Dessing Vraag 238 Pels 156
RWK GL A. Gielen Vraag 258 Stigter 156
RWK GL A. Gielen Vraag 259 Stigter 156
RWK PvdD F. Zoon Vraag 107 Stigter 157
RWK PvdD F. Zoon Vraag 108 Stigter 157
RWK PvdD F. Zoon Vraag 109 Stigter 158
RWK PvdD F. Zoon Vraag 110 Stigter 158
RWK PvdD F. Zoon Vraag 111 Stigter 159
RWK PvdD J. Hollebeek Vraag 112 Loggen 159
RWK PvdD J. Hollebeek Vraag 113 Loggen 160
RWK PvdD I. Kostic Vraag 157 Stigter 161
RWK PVV I. Bezaan Vraag 26 Loggen 162
RWK PVV N. Kaptheijns Vraag 42 Loggen 162
RWK SP W. Hoogervorst Vraag 2 Tekin, Loggen 163
RWK SP W. Hoogervorst Vraag 16 Stigter 163
RWK SP W. Hoogervorst Vraag 19 Loggen 164
RWK SP W. Hoogervorst Vraag 20 Loggen 164
RWK VVD Dhr. van Gilse Vraag 186 Rommel 165
RWK VVD Dhr. van Gilse Vraag 187 Loggen 165
RWK VVD Dhr. van Gilse Vraag 188 Loggen 166
RWK VVD Mevr. Kaamer van Hoegee Vraag 190 Stigter 166
RWK VVD Mevr. Kaamer van Hoegee Vraag 191 Loggen 167
RWK VVD Bas de Wit Vraag 195 Loggen 167
RWK,M&B PvdD I. Kostic Vraag 156 Stigter, Pels 168
RWK,NLG PVV N. Kaptheijns Vraag 28 Tekin 169

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
66	EFB	CDA	Kuiper
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
GS			Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

VRAAG:

De uitgaven in 2018 waren 4.786. In de begroting 2019 is 2.280 opgenomen en

voor 2020 2.230. Zijn de uitgaven in 2019 in overeenstemming met het begrote bedrag gezien de eerdere veel hogere uitgaven in 2018? Ma.w. hoe reëel is het bedrag dat voor 2020 is opgenomen?

ANTWOORD:

Ja.

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
67	EFB	CDA	Kuiper
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Van Dijk			Ondermijning tegengaan

VRAAG:

Gezien de toenemende druk om ondermijning tegen te gaan, waarom wordt het budget van 763.000 in 2019 verlaagd naar 150.000 in 2020 ?

ANTWOORD:

Vanuit motie 110 (zie ook tweede begrotingswijziging 2018) is er voor het tegengaan van ondermijning in totaal 8 ton beschikbaar gesteld in 2018 en 2019. Hiervan is momenteel € 763.000 geraamd in 2019. Omdat het niet lukt om dit allemaal tot besteding te laten komen, wordt bij de laatste begrotingswijziging 2019 voorgesteld om € 302.000 via de Uitgestelde Intentie, af te ramen in 2019. De resterende raming in 2019 wordt dan € 461.000. Bij de eerste begrotingswijziging 2020 wordt voorgesteld de € 302.000 weer op te ramen in 2020. Daardoor wordt het beschikbare budget in 2020 € 452.000.

In 2020 wordt het project geevalueerd en bekeken of een bedrag van € 150.000 voor de daarop volgende jaren volstaat.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
79	EFB	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels, Loggen	7.1.

VRAAG:

Er ontbreekt een meerjarige budgettabel voor operationeel doel 7.1. Graag ontvangen wij deze alsnog.

ANTWOORD:

Deze tabel is per ongeluk niet opgenomen. Hierbij treft u deze alsnog aan.

Budgettabel beleidsdoel 7.1

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.1 Uitvoeren van welzijnstaken

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
7.1.1	Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen	171	180	260	460	460	460
	Totaal lasten	171	180	260	460	460	460
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	171	180	260	460	460	460
	Stortingen						
		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
		0	0	0	0	0	0
	Resultaat	171	180	**260**	**460**	**460**	**460**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
80	EFB	CDA	Kuiper

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

VRAAG:

Gaarne een toelichting op de fluctuaties in de uitgaven:

2018: 398

2019: 4.755

2020: 2.905

2021 e.v.: 962

ANTWOORD:

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel. Voor operationeel doel 7.4.2 betekend dit dat de capaciteitskosten niet zijn meegenomen in de kolom rekening 2018. Daarnaast is er in 2018 relatief weinig aan co-financiering van herbestemmingsopgaven uitgegeven, vandaar een lager bedrag in 2018.
In 2019 is geraamd dat € 3,9 miljoen aan co-financiering van herbestemmingsopgaven zal worden uitgegeven als ook nog eens € 400.000,- aan proceskosten. Deze 3 posten (capaciteitskosten, co-financiering van herbestemmingsopgaven en proceskosten) tellen op tot € 4.755 miljoen).
Voor 2020 is een raming gemaakt van € 462.000,- capaciteitskosten, € 500.000,- aan proceskosten en € 1.943 miljoen aan middelen voor co-financiering van herbestemmingsopgaven. Dit alles telt op tot € 2.905 miljoen.
Het huidige uitvoeringsprogramma voor de Stelling van Amsterdam loopt t/m 2020. In 2020 zullen GS een nieuw uitvoeringsprogramma voor de jaren 2021 e.v. vaststellen. Voor de jaren 2021 en verder zijn er daarom nog geen middelen op de begroting gereserveerd voor uitgaven voor co-financiering van herbestemmingsopgaven, maar bestaat de post van € 962.000,- uit € 462.000,- capaciteitskosten en € 500.000,- proceskosten voor het siteholderschap.

Vanuit het landschapsfonds dat voor meer beleidsdoelen wordt ingezet zal er ook geld beschikbaar komen voor de liniedijken. De verdeling en focus van het landschapsfonds wordt nog uitgewerkt

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
81	EFB	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	8.1.8.

VRAAG:

Waar is het bedrag van 16,5 mln aan vrijvallende middelen voor de taakstellende doorlichting bestemmingsreserves op gebaseerd?

Wat zijn de gevolgen voor de algemene reserve als de taakstellende doorlichting niet de beoogde middelen opleverd?

ANTWOORD:

Bij de opstelling van het coalitieakkoord is aan de hand van de globale bestedingsplannen per bestemmingsreserves een inschatting gemaakt van wat een realistische en haalbare hoogte voor de taakstellende doorlichting zou zijn. Op basis van deze eerste inschatting is de taakstelling van €16,5 miljoen bepaald.

Als de taakstellende doorlichting niet de volledige € 16,5 mln. op zou brengen leidt dit tot een lagere stand van de algemene reserve. Als blijkt dat deze stand onder de hiervoor opgestelde norm komt zullen er maatregelen genomen moeten worden om deze weer op peil te brengen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
82	EFB	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Schatkistbankieren

VRAAG:

Welke gevolgen heeft de dalende rente voor schatkistbankieren?

Heeft de huidige negatieve rente op de 10-jaars Nederlandse staatsobligatie gevolgen voor het rendement op schatkistbankieren? Maw. is het denkbaar dat de provincie NH een negatieve rente ontvangt op het geld dat bij het Rijk wordt gestald?

ANTWOORD:

Geen.

Nee, in de rekeningcourant overeenkomst tussen rijk en provincie wordt verwezen naar art.6 regeling schatkistbankieren decentrale overheden. Art 6 lid 3 zegt dat als de rente vergoeding negatief is, de rente gelijkgesteld wordt aan 0.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
84	EFB	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Dividend

VRAAG:

Waar is de lagere verwachting op dividend van 11,7 mln in 2018 naar 7 mln voor 2019 e.v. op gebaseerd?

ANTWOORD:

In 2017 (dividend 2018) was bij Alliander sprake van een toename van de omzet, als gevolg van een stijging van de gereguleerde tarieven. In deze stijging zat ook de compensatie van precariolasten uit voorgaande jaren.

Ook in 2018 (dividend 2019) was sprake van incidenteel hogere baten vanwege de verkoop van Allego. Voor de komende jaren wordt geen rekening gehouden met hogere dividendontvangsten.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
271	EFB	ChristenUnie	Michel Klein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	1.4

VRAAG:

Onder 1.4, Overzicht financiële ontwikkelingen staat bij de vierde bullet “Sluitend maken jaarschijven door inzet saldo 2020” Hoe kunnen wij nu al besluiten over een mogelijk rekeningresultaat van 2020? Of is het verkeerde jaar aangeduid?

ANTWOORD:

De getallen die hier genoemd worden komen voort uit de prognoses van het doorrekenen van het coalitieakkoord. In het coalitieakkoord is een aantal ombuigingen opgenomen. Deze resulteren in vrijvallende bedragen uit reserves in 2020, die GS willen inzetten in latere jaren. Het gaat dus niet sec om het inzetten van het totale “mogelijke jaarrekeningresultaat”, maar om het anders inzetten van middelen die al in de begroting waren geraamd en in reserves opgenomen en die wij nu verschuiven naar andere doelen en andere jaren. Administratief technisch leidt dit tot een storting in de algemene reserve in 2020 en een onttrekking in latere jaren. Daarbij hebben GS er met de ombuigingen uiteraard voor gezorgd een sluitende begroting te presenteren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
272	EFB	ChristenUnie	Gerjan van den Heuvel

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	1.1.1

VRAAG:

Waarom is 2017 gekozen als peildatum voor het indienen van schriftelijke vragen? Wat was het aantal in 2018? Op welke aannames is het lagere getal voor 2020 en verder gebaseerd? Wat zijn de consequenties als 2018 als nulmetingsjaar zou zijn gekozen?

ANTWOORD:

In de begroting 2018 is begonnen met het opnemen van indicatoren in de begroting. Deze indicator is voor het eerst opgenomen in de begroting 2019. De nulmeting was toen het aantal vragen dat is gesteld in 2017. Het aantal in 2017 is als nulmeting blijven staan. Het aantal schriftelijke vragen in 2018 betrof 154 stuks. Voor 2019 waren er 80 vragen verwacht. Op 23-9-2019 zijn er reeds 76 schriftelijke vragen binnengekomen. Vanwege de verkiezingen en de wisseling van PS heeft het proces van vragen stellen ongeveer drie maanden stilgelegen in 2019. Met de kennis van nu, is het verwachte aantal jaarlijkse vragen voor 2020-2023 te laag. De verwachting is nu dat er circa 150 vragen per jaar worden gesteld.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
274	EFB	ChristenUnie	Michel Klein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	8.1.1

VRAAG:

Noord-Holland heeft uitgesproken de goedkoopste provincie te willen zijn en blijven als het gaat om de opcenten. Noord-Holland rekent 67,9%, terwijl de op één na goedkoopste provincie Friesland 71,1% rekent. Bijgevolg is de belastingcapaciteit van Noord-Holland met inachtneming van dit uitgangspunt nog aanwezig.

Technische vraag:

Welke financiële ruimte ontstaat als we de opcenten ophogen tot 71,0?

ANTWOORD:

Uitgaande van de geraamde opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting van € 210,0 miljoen bedraagt de opbrengst per opcent € 3.093.000,--.

Tarief opcenten	Opbrengst
71	€ 219.603.000 ,--

Het verhogen van het tarief opcenten naar 71 betekent een meeropbrengst van circa € 9,5 miljoen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
278	EFB	ChristenUnie	Gerjan van den Heuvel
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Pels			8.1.1

VRAAG:

U schrijft “Op basis van de toename van het aantal voertuigen in de eerste maanden van 2019 wordt de verwachte opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting naar boven bijgesteld met € 1,3 miljoen.

Waarop is deze meeropbrengst gebaseerd?

Welk percentage elektrische c.q. groene auto’s verwacht u?

Met welke prognoses betreffende de autoverkoop rekent u? Kunt u die toevoegen aan de beantwoording?

ANTWOORD:

Aan het begin van het kalenderjaar ontvangt de provincie een theoretische raming van de Belastingdienst. De theorische raming 2019 bedroeg € 208,7 miljoen. In de raming is geen rekening gehouden met de ontwikkeling van het aantal voertuigen in de loop van het jaar. Elk kwartaal ontvangt de provincie een gewichtsuitdraai waarin meer actuele informatie wordt verstrekt over de ontwikkeling van het aantal voertuigen en het brandstofgebruik.

De gewichtsuitdraai per 31 maart 2019 geeft een toename van het aantal voertuigen te zien ten opzichte van 31-12-2018 van circa 0,6%. De gewichtsuitdraai per 30 juni 2019 laat eenzelfde stijging zien.

Voor wat betreft het percentage elektrische c.q. groene auto’s is de verwachting dat het aandeel elektrische c.q. groene auto’s zal toenemen. De ontwikkeling wordt gemonitord aan de hand van de gewichtsuitdraaien die per kwartaal worden ontvangen.

Onderstaand overzicht geeft aan dat het percentage elektrische c.q. groene auto’s in onze provincie over de 1ste 6 maanden van 2019 van 0,7 naar 1,1 % is toegenomen.

Soort brandstof	31-12-2018	30-6-2019
benzine	85 %	83,6 %
diesel	12,9 %	13,9 %
elektrisch	0,7 %	1,1 %
Overige groene brandstof	1,4 %	1,4 %
	100 %	

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
281	EFB	ChristenUnie	Michel Klein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	1.4.2

VRAAG:

U begroot voor 2022 en 2023 2 miljoen per jaar voor storting in reserve “Cofinanciering EU-projecten”. Waar is dat voor bedoeld, en waarom pas in 2022/23?

ANTWOORD:

Dit is conform de afspraken in het Coalitieakkoord om Noord-Hollandse projecten die uit het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) een Europese subsidie ontvangen te ondersteunen met provinciale cofinanciering tot een maximum van 25%.

De uitgaven voor het nieuwe EFRO programma starten waarschijnlijk pas vanaf 2022. Hierbij zijn we afhankelijk van de planning van de Europese Commissie.

Deze projecten zijn gericht op het stimuleren van innovaties, het verbeteren van de concurrentiepositie en het stimuleren van de werkgelegenheid in Noord-Holland.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
282	EFB	ChristenUnie	Michel Klein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.2.1

VRAAG:

Hoe kunnen de afwijkingen van de kapitaallasten zo groot zijn? Als we 1,8 miljoen minder kapitaallasten hebben, betekent dat dus 90 miljoen minder investeringen?

ANTWOORD:

De mutaties in de kapitaallasten worden veroorzaakt door verschuivingen in de gerealiseerde en de geplande investeringen en deels door de gewijzigde afschrijvingstermijnen.

€ 1,2 mln. van de afwijking in de kapitaallasten van 2021 wordt veroorzaakt door verschuivingen in de gerealiseerde en de geplande investeringen in de periode 2018-2020. Hieronder een specificatie:
10,9 mln. minder gerealiseerd in 2018
28,4 mln. minder gepland in 2019
26,8 mln. minder gepland in 2020
= 66,1 mln. minder investeringen in de periode 2018-2020.

€66,1 mln. / 50 jaar (afschrijvingstermijn) = 1,3 mln. minder aan kapitaallasten in 2021.

Daarnaast wordt € 0,5 mln. van de verlaagde raming voor de kapitaallasten in 2021 veroorzaakt door de aangepaste afschrijvingstermijnen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
51	EFB	D66	Arja Kapitein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	1.4

VRAAG:

In de budgettabel 1.4 zijn er grote verschillen in de jaarbedragen in de regel 1.4.2 “Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau”. In 2019 is 5,2 miljoen voorzien terwijl in 2020 en daarna hier de helft daarvan besteed wordt. Kunt u een toelichting geven op deze verschillen?

ANTWOORD:

De lasten behorende bij 1.4.2 bestaan deels uit het subsidieplafond 2019 voor de cofinanciering van projecten die een Europese subsidie hebben ontvangen, de subsidieverplichtingen van voorgaande jaren, de bijdrage voor het IPO en de bijdrage voor de provincie Zeeland. Na 2020 zijn nog geen subsidieplafonds opengesteld.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
52	EFB	D66	Arja Kapitein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3

VRAAG:

De barometer welzijn & welvaart geeft een breed beeld van hoe goed het gaat in Noord-Holland. Op p. 95 wordt aangegeven dat in de economische cijfers de regio Amsterdam (wij nemen aan niet alleen de ‘stad’) een dominante rol speelt. Dat is dan waarschijnlijk ook zo in de barometer. Is het mogelijk om de barometer uit te gaan splitsen in regio Amsterdam, NHN en NHZ in de toekomst?

ANTWOORD:

De digitale omgeving van de Barometer Welvaart & Welzijn biedt de mogelijkheid om in te zoomen op deelregio’s en/of gemeenten op de meeste van de thema’s en indicatoren. Echter, voor sommige indicatoren is dit niet mogelijk omdat de gegevens niet op een kleiner niveau beschikbaar zijn dan dat van de provincie. Het is mogelijk om in de vormgeving een uitsplitsing te maken in regio’s, maar omdat een aantal indicatoren geen regionale data heeft, zal dit een incompleet beeld opleveren ten opzichte van het provinciale beeld.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
53	EFB	D66	Emre Kanik

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels, Loggen	7.1.1

VRAAG:

Hoeveel budget is de komende jaren beschikbaar voor Dorpswerk Noord-Holland en verduurzaming sportlocaties? Bij dit doel ontbreekt een budgettabel

ANTWOORD:

Deze tabel is per ongeluk niet opgenomen. Hierbij treft u deze alsnog aan.

Budgettabel beleidsdoel 7.1

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.1 Uitvoeren van welzijnstaken

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
7.1.1	Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen	171	180	260	460	460	460
	Totaal lasten	171	180	260	460	460	460
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	171	180	260	460	460	460
	Stortingen						
		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
		0	0	0	0	0	0
	Resultaat	171	180	**260**	**460**	**460**	**460**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
203	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Functioneren PS

VRAAG:

Forum voor Democratie hecht in grote mate aan een goede functionering van de provinciale overheid als bestuurslaag. In de begroting rept GS over het belang van het functioneren van Provinciale Staten en legt uit: 'De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten. Tot de taken van de Statengriffie behoren onder andere: het faciliteren van PS- en commissievergaderingen, het ondersteunen van de agendacommissie en het Presidium. De activiteiten van Provinciale Staten worden zichtbaar gemaakt via live-uitzendingen van de Staten- en commissievergaderingen en via de website, in persberichten en sociale media.' Gelet op het feit dat de rekening voor het faciliteren van het 'Functioneren van Provinciale Staten' voor 2018 €8.557.000 bedraagt, en uit de toelichting op de begroting GS niet volgt wáárom GS voor de komende jaren hier slechts rond de €4.700.000 begroot; vraagt de FvD zich af: hoe verklaart GS deze halvering?

ANTWOORD:

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018.. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel.

Ter verduidelijking:
binnen programma 1 – openbaar bestuur waren de activiteiten/middelen die in de stuctuur van 2019 verdeeld zijn over de operationele doelen: 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3, en 1.2.1 binnen de structuur van 2018 nog onderdeel van éénzelfde operationeel doel. Namelijk: 1.1.1 De kwaliteit van het bestuur in Noord-Holland optimaliseren. In 2018 zijn alle capaciteitskosten voor deze activiteiten verantwoord op 1 begrotingspost. Het is achteraf niet mogelijk deze begrotingspost nog uit te splitsen over de verschillende doelen, die pas in 2019 zelfstandig zijn opgenomen. Daarom zie je de capaciteitskosten die voor al deze 4 operationele doelen gemaakt zijn terug onder 1 operationeel doel in 2019. In dit geval onder OD 1.1.1-Functioneren van Provinciale Staten faciliteren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
204	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Functioneren GS

VRAAG:

1. Anderzijds, is voor het functioneren van de Gedeputeerde Staten meer dan het dubbele begroot dan in 2018 gerekend is - te weten: ca. €3.900.000 tegenover €1.889.000, respectievelijk. Een toename in gelden voor het bestuur, ogenschijnlijk ten koste van de Provinciale Staten roept bij Forum voor Democratie de nodige vragen op. Zulks, nu de slager hier zijn eigen vlees keurt, en met name nu GS in de toelichting rept over ‘vervoer van GS-leden’ en ‘representatieve bijeenkomsten’ als kostenposten die vallen onder ‘Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren’. Graag verneemt Forum voor Democratie van de Gedeputeerde Staten dan ook een nadere specificatie van de uitgaven aan ‘Functioneren van Gedeputeerde Staten Faciliteren’ en in het bijzonder van het aandeel ‘representatieve bijeenkomsten’ en ‘vervoer van GS-leden’ daarin.

ANTWOORD:

Zie voor het antwoord op de vraag over hoe de kosten in 2019 zich verhouden tot 2018 ook het antwoord op vraag 203.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
205	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Functioneren GS

VRAAG:

Nu in de toelichting op het punt ‘Functioneren van de Gedeputeerde Staten faciliteren’ ook ‘secretariële en administratieve ondersteuning’ als mogelijke kostenpost genoemd wordt, verneemt Forum voor Democratie tevens graag de grootte van het aandeel dat door salarissen van GS-ondersteuning wordt uitgemaakt. In het geval dat er salarisverhogingen zijn toegekend, ontvangt Forum voor Democratie graag een (gemotiveerde) toelichting op de redenen hiertoe.

ANTWOORD:

De kosten voor secretariële, administratieve en andere ambtelijke ondersteuning zijn in 2020 geraamd op € 1.553.000. Er hebben geen substantiële salarisverhogingen plaatsgevonden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
206	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Functioneren bestuur

VRAAG:

Als dé meest democratische partij van Nederland neemt Forum voor Democratie verheugd kennis van het feit dat GS meer geld uittrekt voor 'kwaliteit' en 'integriteit' van het bestuur en onderschrijft dan ook de zinsnede: 'De integriteit van het openbaar bestuur, met name bij het handelen van de provincie Noord-Holland zelf, is van groot belang.' Wel vraagt Forum zich af waaruit de - beslist niet geringe - toename in de begroting (van ca. €4.739.000 ten opzichte van de rekening 2018: €789.000) bestaat; nu deze toename onvoldoende blijkt uit de begroting. In de toelichting op het punt 'kwaliteit' lijkt het namelijk louter te gaan om administratieve, weinig kostbare maatregelen. Graag ontvangt Forum een gemotiveerd antwoord op deze vraag.

ANTWOORD:

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
207	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Bibob

VRAAG:

Graag ontvangt Forum voor Democratie een specificatie van het aandeel dat de zogeheten 'Bibob-toetsen' hebben in de begrote gelden voor de komende jaren ten aanzien van het punt 'integriteit borgen en toetsen'.

ANTWOORD:

De directe uitgaven voor Bibob bedragen € 34.000. De capaciteitskosten die aan Bibob worden toegerekend bedragen € 663.000. In totaal zijn de kosten voor Bibob € 697.000.

De Bibob-onderzoeken vinden risicicogestuurd plaats.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
208	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Bestuur

VRAAG:

Forum voor Democratie vraagt zich af waaruit de halvering in de begroting voor ‘kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren’ bestaat, ten opzichte van de rekening daarvoor in 2018. Zulks, temeer, in het licht van het belang dat GS zegt te hechten aan kwalitatief en integer openbaar bestuur; onder meer tot uitdrukking gebracht in de (onder vraag 13 reeds aangehaalde) zinsnede: De integriteit van het openbaar bestuur, met name bij het handelen van de provincie Noord-Holland zelf, is van groot belang.’

ANTWOORD:

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018.. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel.

De specificatie van de uitgaven in 2020 betreft: personeelskosten voor GS-leden en oud GS-leden € 1.688.000; inhuur voor vervoer GS € 125.000; kosten voor nationale ombudsman, proces- en griffierechten, bezwaar en beroep € 84.000; capaciteitskosten (voornamelijk salariskosten eigen personeel) die aan GS kunnen worden toegerekend € 1.553.000 en huisvestingskosten die aan GS kunnen worden toegerekend € 441.000.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
209	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	Bestuur

VRAAG:

Forum voor Democratie vraagt zich af waaruit de substantiële toename in de begroting voor ‘interbestuurlijk toezicht uitoefenen’ bestaat, ten opzichte van de rekening voor die post van 2018 - ca. €1.500.000 tegenover €33.000, respectievelijk - nu dit uit de toelichting onvoldoende blijkt.

ANTWOORD:

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018.. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
210	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Bestuur

VRAAG:

GS geeft aan dat voor haar ‘in het veiligheidsdomein de prioriteit [zal] liggen bij het tegengaan van ondermijning’. Forum voor Democratie is een groot voorstander van het waarborgen en verbeteren van de veiligheid, en onderkent ‘ondermijning’ als een groot gevaar voor een goed functionerend bestuur. Minder enthousiast is Forum voor Democratie over de constatering dat de toegenomen begroting voor het punt ‘ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren’ één-op-één ten koste lijkte te gaan van de tunnelveiligheid in de provincie. Voor die laatste post is de komende jaren immers ongeveer slechts €180.000 begroot, ten opzichte van een rekening van €942.000 in 2018. Forum voor Democratie acht het snoeien in gelden voor tunnelveiligheid volstrekt onverantwoord en maakt zich grote zorgen over de veiligheid van Noord-Hollandse autobestuurders. Hoe verklaart GS de verhouding tussen de toegenomen begrote gelden voor ‘ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren’ en de lagere begroting voor ‘toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises’? Wanneer GS hier geen verhouding ziet, ontvangt Forum voor Democratie graag gemotiveerd de beweegredenen achter de keuze voor de lagere begroting voor tunnelveiligheid voor de komende jaren en ziet graag een antwoord op de vraag waarom GS dit verantwoord acht in het kader van verkeersveiligheid.

ANTWOORD:

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel.

In de begroting 2018 waren beide operationele doelen onder één doel ondergebracht. Een splitsing van de toen voor dat samengestelde doel begrote kosten met terugwerkende kracht naar de nieuwe opgesplitste doelen is niet mogelijk.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
211	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Bestuur

VRAAG:

Langs dezelfde lijn ontvangt Forum voor Democratie graag de beweegredenen achter de keuze om minder te begroten voor de komende jaren voor het punt ‘risicokaart beheren’ - te weten: ca. €170.000 ten opzichte van een rekening van €857.000 in 2018. Deze risicokaart is immers een nuttig instrumentarium gebleken voor de Noord-Hollanders en versterkt hun (gevoel van) veiligheid.

ANTWOORD:

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
212	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
van der Hoek	EU

VRAAG:

In een tijd van groeiende scepsis ten opzichte van de Europese Unie, vraagt Forum voor Democratie zich allereerst af: waarom, hoe en waar GS noodzaak ziet voor een prominentere rol van de Europese Unie in de provincie Noord-Holland.

ANTWOORD:

De Noord-Hollandse inzet is erop gericht om de belangen van Noord-Holland in Europa te behartigen.

Conform de afspraken in het Coalitieakkoord worden Noord-Hollandse projecten die een Europese subsidie ontvangen ondersteund met provinciale cofinanciering.

Noord-Holland beperkt zich tot inzet op slechts drie Europese subsidiestromen: Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, Kansen voor West en Interreg. De eerste vanwege het grote belang van het Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling voor de agrarische sector en het platteland in Noord-Holland. De tweede en derde vanwege het belang voor het Noord-Hollands bedrijfsleven en kennisinstellingen. Ook zijn Kansen voor West en Interreg de énige Europese subsidiestromen waar de provincie een daadwerkelijke regie/sturende rol in heeft. De fondsen dragen bij aan de realisatie van onze doelen voor een duurzame en vitale economie en platteland.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
213	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
GS	EU

VRAAG:

Specifiek vraagt Forum voor Democratie zich af waarom GS gekozen heeft voor een enorme toename in de begroting voor het punt: 'Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau', variërend van €2.417.000 - €5.199.000 (voor de jaren 2019 - 2023) ten opzichte van een rekening in 2018 van slechts €601.000. Zulks, temeer, nu in de toelichting op dit punt vage begrippen voorkomen als 'Europateam' en 'regiomanagers'. Forum voor Democratie ontvangt dan ook graag een specifiek overzicht van de werkzaamheden van het 'Europateam', de samenstelling van het 'Europateam', de hoogte (en opmaak) van de salarissen van het 'Europateam' en hun Curriculum Vitae. Dit om de Provinciale Staten ervan te vergewissen dat het 'Europateam' werkelijk Noord-Hollandse belangen nastreeft, en geen (financiële) belangen hebben in de Europese Unie, of belangenverstrengelingen van andere aard.

ANTWOORD:

Zie voor het antwoord op de vraag over hoe de kosten in 2019 zich verhouden tot die in 2018 ook het antwoord op vraag 203.

Het is daarnaast zo dat in 2018 de lasten lager uitgevallen doordat er minder subsidies verleend zijn dan verwacht en doordat een reservering voor de overprogrammering van de 1e fase van Kansen voor West is vrijgevallen.

De lasten behorende bij 1.4.2 bestaan deels uit het subsidieplafond 2019 (de maximale provinciale subsidiebijdrage die PS ter beschikking hebben gesteld voor dit doel) voor de cofinanciering van projecten die een Europese subsidie hebben ontvangen, de subsidieverplichtingen van voorgaande jaren, de bijdrage voor het IPO en de bijdrage voor de provincie Zeeland. Na 2019 zijn nog geen subsidieplafonds opengesteld. Het Europateam wordt bemenst door provincie-ambtenaren, er worden geen externe krachten ingehuurd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
214	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	EU

VRAAG:

Voorts ontvangt Forum voor Democratie graag een nadere toelichting op de zinsnede: 'Ook worden Europese subsidies verworven en ingezet'. Hóe is GS voornemens Europese subsidies in, en voor, Noord-Holland te 'verwerven'? Moet er daarbij gedacht worden aan lobbygroepen of campagnes - en hoeveel gaat dit kosten?

ANTWOORD:

Noord-Holland is, samen met het Rijk, waterschappen, en het IPO, voorbereidingen aan het treffen om uit het Europese Fonds voor Regionale Ontwkkelingen (EFRO) en het GLB voor de periode 2021-2027 enkele miljoenen euro's aan subsidie te verwerven voor het stimuleren van innovaties in het MKB en voor plattelandsontwikkeling. Dit is één van de taken van het ambtelijk Europateam en kost geen extra capaciteit en geen extra kosten.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
215	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Bestuur

VRAAG:

Wat wordt de rol van de ‘permanente vertegenwoordiger’ en op welke wijze wordt deze een ‘schakel’ tussen de Tweede Kamer en het provinciebestuur? Waarom ziet GS noodzaak voor een extra ‘lijn’ tussen provinciaal- en rijksbestuur, nu deze verhoudingen immers al sinds jaar en dag in de Nederlandse (grond)wet verankerd zijn? Tevens, om welke aspecten van de Tweede Kamer gaat het hier? Moet Forum voor Democratie daarbij denken aan een één-tweetje met de landelijke fracties van de partijen die in de Noord-Hollandse coalitie zitten - te weten: GroenLinks, PvdA, VVD en D’66? En, tot slot, waarom zou dit publieke gelden moeten kosten?

ANTWOORD:

De provincie Noord-Holland heeft een adviseur public affairs die de oren en ogen van de provincie in de Tweede en Eerste Kamer is en die ons college adviseert over belangenbehartiging op dossiers die onze provincie regarderen, zoals de energietransitie, duurzame verstedelijking en een gezonde leefomgeving.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
216	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Provinciaal referendum

VRAAG:

Als meest democratische partij van Nederland is Forum voor Democratie verheugd over het provinciale referendum. Wat zouden de kosten zijn van het raadgevend provinciaal referendum, zoals die in het leven is geroepen door de referendumverordening 2018? Hoe worden deze kosten berekend? Op welke wijze - meer specifiek: uit welke post of reserve - gaat de provincie gelden beschikbaar stellen voor het bewerkstelligen van provinciale referenda?

ANTWOORD:

Als een referendum wordt georganiseerd op basis van de Referendumverordening Noord-Holland zullen de Noord-Hollandse gemeenten daar veel werk aan hebben en zullen zij kosten maken. Het gaat daarbij met name om kosten van de stemprocedure, zoals de kosten van verzending van de oproepingskaarten en stembiljetten, huur van stemlokalen en meubilair, presentiegelden voor stembureauleden, stembussen en ambtelijke kosten.

Er is geen ervaring met een provinciaal referendum, maar om een inschatting van de kosten te kunnen geven is er gekeken naar de uitkomsten van de evaluatie van het landelijk referendum over het Associatieverdrag met Oekraïne. In aanvulling hierop is een vragenlijst aan gemeenten verzonden, waarin zij zijn verzocht om inzicht te geven in onder andere de te verwachten (extra) kosten bij een dergelijk referendum.
Uit het Evaluatierapport, in combinatie met de door gemeenten verstrekte informatie, volgt dat de te verwachten kosten die gemeenten zullen moeten maken bij schatting ten minste 5 tot 5,4 miljoen euro per referendum zullen bedragen. Bij een gecombineerde verkiezing zou het bedrag iets lager kunnen zijn, in verband met efficiëntievoordelen bij verzending van oproepingskaarten en stembiljetten en bij de bemensing van stembureaus.

Uit artikel 146 van de Provinciewet volgt dat provinciale staten in hun verordeningen medewerking tot de uitvoering daarvan van de gemeentebesturen kunnen vorderen. De kosten, verbonden aan deze medewerking, worden voor zover zij ten laste van de betrokken gemeenten blijven, door de provincie aan hen vergoed. Daarnaast zal de provincie zelf kosten maken, die worden ingeschat op Zo'n € 500.000,00 (voorlichting en communicatie, vacatiegelden en reis- en verblijfkosten referendumcommissie, ambtelijke inzet/inhuur).Voor een provinciaal referendum komen de kosten ten laste van de provincie daarmee op zo'n 5.500.000,- tot 5.900.000,- euro. PS is hierover geïnformeerd door GS bij de vaststelling van de nieuwe Referendumverordening Noord-Holland op 23 april 2018 middels brief 1000711/1045338.

De provinciale begroting voorziet op dit moment niet in het beschikbaar stellen van provinciale middelen voor een referendum. De procedure die dan gevolgd moet worden is dat bij begrotingswijziging deze extra middelen geraamd moeten worden. In het Coalitieakkoord is dit niet voorzien en is er dus ook geen rekening mee gehouden in de meerjarenbegroting. Dekking kan dan ook alleen worden gevonden wanneer elders in de begroting wordt bezuinigd of wanneer extra inkomsten worden gegenereerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
217	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	Provincie toezichthouder gemeentes

VRAAG:

In de beantwoording op de schriftelijke vragen aangaande AEB van mevr. J Vastenhouw (Forum voor Democratie) antwoordt GS dat de zij geen formele verantwoordelijkheid draagt in deze. In het coalitieakkoord wordt op pagina 17 benoemd dat (...) de provincie de taak heeft om de kwaliteit van andere overheden zoals Gemeenten te borgen en controleren (...). In de beantwoording op bovengenoemde vragen komt hierover niets terug. Ziet GS haar rol dan toch anders en zo ja, hoe ziet GS haar rol dan? Zo nee, klopt het dat GS in bovengenoemde kwestie haar rol heeft nagelaten nu de kwaliteit van bijvoorbeeld Gemeente Amsterdam inzake AEB te bediscussiëren valt?

ANTWOORD:

Nee. Op 1 januari 2014 is de gemeentelijke dienst Afval Energie Bedrijf verzelfstandigd in AEB Holding N.V. waarvan de aandelen 100% in eigendom zijn van de gemeente Amsterdam. Hierin opereert Amsterdam vanuit haar autonome bevoegdheid. In onze toezichthoudende rol hebben wij geen bevoegdheid om daar gericht op te sturen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
218	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Veiligheid

VRAAG:

Forum voor Democratie hecht veel waarde aan veiligheid. In de balk van resultaat lijkt het alsof het budget de komende jaren gehalveerd is. Gelet op de toenemende ondermijning snapt Forum voor Democratie niet hoe de financiële middelen die hiervoor beschikbaar worden gesteld moeten worden geïnterpreteerd. Hoe kan het teruglopen van 1.837.000 euro in 2018 naar 494.000 euro in 2020 worden uitgelegd door GS?

ANTWOORD:

Zoals aangegeven in de toelichting onder de budgettabel is vanaf 2019 sprake van nieuwe operationele doelen. Daardoor zijn de cijfers voor 2019 en later op het niveau van de operationeel doelen niet vergelijkbaar met de cijfers over 2018. Op programmaniveau geldt die vergelijkbaarheid wel.

De ramingen voor 2019 en later zijn wel met elkaar te vergelijken op het niveau van het operationeel doel. Het verschil tussen 2019 en 2020 in operationeel doel 1.3.3 is te verklaren door de incidenele middelen die PS beschikbaar hebben gesteld bij de tweede begrotingwijziging 2018 voor : Versterking kwaliteit en integriteit lokaal bestuur: aanjaagteam bestuurlijke weerbaarheid.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
220	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Cultuur & Erfgoed

VRAAG:

Waarom hecht GS zoveel waarde aan de Werelderfgoedstatus van de Stelling van Amsterdam? Wat zouden eventuele nadelen zijn bij het kwijtraken van deze status?

ANTWOORD:

In 1992 heeft de Nederlandse Staat het uit 1972 daterende Werelderfgoedverdrag van UNESCO geratificeerd. In 1995 heeft de Nederlandse Staat, in afstemming met GS Noord-Holland, vervolgens de Stelling van Amsterdam voorgedragen als werelderfgoed. In 1996 is de Stelling van Amsterdam daadwerkelijk op de UNESCO-werelderfgoedlijst geplaast. De provincie heeft daarbij de verplichting op zich genomen om 'siteholder' (eerstverantwoordelijke) te worden voor dit werelderfgoed. Deze verplichting geldt nog steeds en GS hecht dan ook veel waarde aan het op een goede wijze zorgdragen voor dit werelderfgoed. In principe is de werelderfgoedstatus voor altijd, het kwijtraken van de status is dan ook niet aan de orde.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
226	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	Vestigingsklimaat

VRAAG:

Als economisch-liberale, ondernemerspartij zou Forum voor Democratie graag zien dat er niet bezuinigd wordt op de post 'ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren'. Dit lijkt vanaf 2020 tot en met 2023 wel het geval te zijn. Nu Noord-Holland op een aantal innovatieve technologische gebieden een 'HUB' in wording is, vraagt Forum zich af waarom GS minder begroot voor het stimuleren van ondernemerschap. Wederom lijkt dit ten bate te komen van het bijna op iedere bladzijde terugkerende klimaat-mantra. Kortom: Forum voor Democratie wil van GS de beweegredenen achter deze bezuinigen weten en of deze ten bate komen aan het punt: 'een innovatief klimaat bevorderen'.

ANTWOORD:

Voor 5.3.1 geldt dat in de afgelopen jaren grote bedragen aan incidentele middelen ter beschikking zijn gesteld, onder andere voor De Kop Werkt! en de vast-draadloos oplossing binnen het breedbandproject en budget voor de regiodeals (2019-2020). Tevens is in 2019 de voorziening voor het laatste deel van de lening van Pallas (17,5 mln) in de begroting opgenomen. De incidentele middelen zijn besteed (De Kop Werkt!), deels doorgeschoven (vast-draadloos oplossingen) en deels verlaagd (vast-draadloos oplossingen en budget voor regiodeals/IBP). Er is geen sprake van bezuinigingen op de structurele middelen voor deze begrotingspost.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
234	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Cultuur & Erfgoed

VRAAG:

Voor Forum voor Democratie is een schrijnend punt van de begroting 2020 de wijze waarop GS omgaat met de cultuurhistorische schatten van de provincie Noord-Holland. Een zorgwekkende constatering in dit verband is namelijk de staat van de Noord-Hollandse monumenten: slechts 28% verkeert in goede conditie, 48% in redelijke conditie, 19% in matige conditie en 5% in slechte conditie. Dit staat tegenover een landelijk gemiddelde van: 41% dat in goede conditie verkeert; 42% in redelijke conditie; 14% in matige conditie en 4% in slechte conditie. In de begroting is toegelicht: 'ondanks het kleiner worden hiervan [percentage van in slechte staat verkerende monumenten] blijft er een verschil in percentages met andere provincies. Oorzaak is vooralsnog het relatief grote aantal historische verdedigingswerken in onze provincie, waarvan de restauratie grote kosten met zich meebrengt zonder zonder dat hier mogelijkheden tot continuerend gebruik of herbestemming tegenover staan.' Als partij met het grootste historische besef en de grootste liefde voor de vaderlandse geschiedenis vraagt Forum voor Democratie zich af of GS gemotiveerd uit kan leggen waarom zij het verantwoord en gepast acht om zo weinig te begroten voor monumentenzorg - 'investeren in behoud en herbestemming monumenten' - in de jaren 2019-2023, ten opzichte van de veel hogere kosten van €11.115.000 in 2018. Ziet GS, voorts, mogelijkheden om op dit punt een eventuele concessie te doen aan de oppositie en een correctie op de begroting aan te brengen?

ANTWOORD:

De veel hogere kosten van € 11.115.000 in 2018 geven een vertekend beeld. Dit komt omdat de beschikbare middelen (subidieplafond) ad € 5.000.000 voor 2017 pas begin 2018 konden worden verplicht en aldus in de rekening van 2018 zijn opgenomen. De € 11.115.000 bevat dus het subsidieplafond ad € 5.000.000 van 2017 + het subsdieplafond ad € 4.866.135 van 2018.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
235	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels, Rommel	Cultuur & Erfgoed

VRAAG:

Hoe verantwoordt GS bezuinigingen op cultuur en historie, genoemd op bladzijde 127 van de begroting, terwijl het elders op de begroting meer dan (maar liefst) 200 miljoen spendeert aan het klimaat-mantra?

ANTWOORD:

Het college zet het beleid voort en levert daarvoor de benodigde budgetten. Bij beleidsdoelen 7.2, 7.3 wordt het budget van 2019 zo goed als gehandhaafd. Bij beleidsdoel 7.4 is er sprake van handhaven van het budget voor 7.4.1 (herbestemming) maar een daling op 7.4.2 (Unesco werelderfgoed). Er wordt wel gestort in de reserve van de Stelling van Amsterdam.

Vanuit het landschapsfonds dat voor meer beleidsdoelen wordt ingezet (ook buiten dit hoofdstuk) zal er ook meer geld beschikbaar komen voor de liniedijken. De verdeling en focus van het landschapsfonds wordt nog uitgewerkt.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
236	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Surplus-gelden terug naar de burger

VRAAG:

Waar het gaat om provinciale heffingen en lastendruk op Noord-Hollandse burgers, wil Forum voor Democratie, tot slot, graag benadrukken dat heffingen natuurlijk niet blind gehandhaafd - of verhoogd - móeten worden - zij kunnen immers ook verlaagd worden. Dit geldt temeer in de situatie waarin surplussen ontstaan, zoals de provincie Noord-Holland niet vreemd is. Forum voor Democratie is dan ook van mening dat surplus-gelden hun weg terug zouden moeten vinden naar de burger. 1. Forum voor Democratie vraagt zich af of GS het als mogelijkheid zou kunnen erkennen dat heffingen worden verlaagd, in plaats van louter gehandhaafd. 2. Zo niet: waarin bestaat voor GS de noodzaak heffingen als regel te handhaven of te verhogen en waarom is GS niet bereid hiervan af te wijken? 3. Wat is volgens GS een betere besteding van deze surplus-gelden dan het terugkeren naar te veel belaste burgers? 4. Hoe waardeert GS het conflict tussen het belang van de burger enerzijds om zo laag mogelijk belast te worden, en anderzijds het belang van een overheid om de schatkist altijd zoveel mogelijk te vullen. Welk belang dient te prevaleren? 5. Tot slot: hoe ziet GS het heffings-beleid voor zich de komende jaren?

ANTWOORD:

In de paragraaf provinciale heffingen leest u dat de provincie verschillende soorten belastingen en heffingen kent. In uw vraag spreekt u van heffingen. Wij nemen aan dat u daarmee ook belastingen bedoelt.

1. Technisch gesproken bestaat de mogelijkheid om de belastingen te verlagen. Het betreft een politieke keuze. PS stellen de tarieven vast. In het coalitieakkoord hebben wij afgesproken de belastingen niet te verhogen. In de begroting stellen wij daarnaast voor dat heffingen kostendekkend moeten zijn.

2. Zie vraag 1. PS stellen de tarieven vast.

3. Het is ons niet duidelijk welke surplus-gelden u precies bedoelt. Wanneer op enig moment middelen vrijkomen worden deze altijd aan PS ter besluitvorming voorgelegd.

4. Het college ziet geen strijdige belangen tussen burgers en overheid. Het college handelt in opdracht van de door de inwoners van Noord-Holland democratisch gekozen Provinciale Staten om maatschappelijke doelen te bereiken in het belang van de inwoners van de provincie Noord-Holland.

5. In het coalitieakkoord is afgesproken de opcenten niet te verhogen. In de begroting is opgenomen de tarieven voor leges en heffingen kostendekkend te laten zijn.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
237	EFB	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	EU

VRAAG:

Waaruit bestaat precies de ‘Cofinanciering EU-projecten’? Wat houdt dit in en waarom bestaat dit? Deze gelden kunnen beter gebruikt worden voor sommige van de hierboven genoemde bezuinigingen.

ANTWOORD:

De provinciale cofinanciering wordt ingezet voor het Noord-Hollands bedrijfsleven die een Europese EFRO, Interreg of LIFE subsidie ontvangen in de periode 2021-2027. Deze projecten zijn gericht op het stimuleren van innovaties, het verbeteren van de concurrentiepositie en het stimuleren van de werkgelegenheid in Noord-Holland. Voor de Europese Landbouwfondsen zijn er zijn aparte reserves.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
239	EFB	GL	R. Zaal

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

In de voordracht van GS staat deze tabel. Wat verklaart dat de optellingen niet kloppen?

ANTWOORD:

De bedoeling van de tabel was om het verloop van de algemene reserve weer te geven met en zonder herstelplan. Door beide in 1 tabel op te nemen is deze inderdaad wat lastig leesbaar. Hieronder treft u dezelfde cijfers aan in 2 separate tabellen, waardoor duidelijker wordt hoe de optellingen verlopen.

Verloop algemene reserve zonder herstelplan

Bedragen * €1.000	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Begroot resultaat voorgaand boekjaar		-	-	-	-
Beginstand =eindstand vorig jaar	138.054	72.909	121.813	90.513	64.525
Storting	7.340	-	-	-	-
Storting op basis van coalitieakkoord	13.452	57.573			
Onttrekking	-85.937	-8.669	-3.215	-	-
Onttrekking op basis van coalitieakkoord			-11.585	-25.988	-23.221
Vrijval t.b.v. Coalitieakkoord*	-	-	-16.500	-	-
Eindstand exclusief herstelplan	**72.909**	**121.813**	**90.513**	**64.525**	**41.304**

Verloop algemene reserve met herstelplan

Bedragen * €1.000	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Begroot resultaat voorgaand boekjaar		-	-	-	-
Beginstand =eindstand vorig jaar	138.054	77.609	133.213	126.613	110.725
Storting	7.340	-	-	-	-
Storting op basis van coalitieakkoord	13.452	57.573			
Onttrekking	-85.937	-8.669	-3.215	-	-
Onttrekking op basis van coalitieakkoord			-11.585	-25.988	-23.221
Vrijval t.b.v. Coalitieakkoord*	-	-	-16.500	-	-
Taakstellende doorlichting bestemmingsreserves coalitieakkoord*	-	-	16.500	-	-
Ramingen herstelplan o.b.v. septembercirculaire 2018	4.700	6.700	8.200	10.100	12.200
Eindstand na herstelplan	**77.609**	**133.213**	**126.613**	**110.725**	**99.704**

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
240	EFB	GL	R.Zaal

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Van Dijk, van der Hoek

VRAAG:

Er is een werkgroep Jongeren ingesteld. Zijn de begrote kosten van deze werkgroep in de begroting te vinden?

ANTWOORD:

In de begroting 2020 zijn nog geen aparte kosten geraamd voor deze werkgroep. Provinciale Staten leveren leden aan voor deze werkgroep. Daarna wordt een planning en interne begroting gemaakt. Deze worden aan het Presidium voorgelegd ter goedkeuring. Het Presidium bekijkt dan of de te maken kosten binnen de provinciale begroting passen of dat hiervoor aanvullende middelen aan PS gevraagd worden bij de eerstvolgende begrotingswijziging.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
241	EFB	GL	W.Dulfer

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

Wat is de relatie tussen de begrippen Totaal saldo van baten en lasten t.o.v. het begrip INCIDENTELE baten en lasten? (en waarom zijn de laatste juist gekoppeld aan het STRUCTUREEL begrotingssaldo? (pag5; tabel 1.3)

ANTWOORD:

Alle baten/lasten in de begroting zijn geclassificeerd als ofwel incidentele ofwel structurele baten/lasten. Het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten wordt gemaakt op basis van de voorschriften hierover in het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Tabel 1.3 op pagina 5 laat eerst zien wat het totale begrotingssaldo is. Daaronder laat de tabel zien welk deel van dit totale saldo een incidenteel karakter heeft. Als het incidentele saldo wordt afgetrokken van het totale saldo resteert het structurele begrotingssaldo.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
242	EFB	GL	W.Dulfer

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

Wat is de relatie tussen het totaal van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (p.5) en de post 4(p.6). Sluitend maken jaarschijven door inzet saldo 2020 (pag 6, tabel 1.4), hoe verhouden de bedragen hiervan zich tot elkaar?

ANTWOORD:

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn de door Provinciale Staten vastgestelde bedragen die GS onttrekken of toevoegen aan de bestemmingsreserves of aan de algemene reserve. Het item “sluitend maken jaarschijven” betreft de administratieve verwerking van een verschuiving van middelen over de jaren. Vrijvallende bedragen in het ene jaar worden in een later jaar gebruikt om een incidenteel negatief saldo te dekken. Deze verschuiving vindt plaats door storting in de algemene reserve in het ene jaar en onttrekking in het andere jaar.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
243	EFB	GL	R.Zaal

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Van Dijk

VRAAG:

De provincie kent een samenwerking met Prodemos Huis voor Democratie en Rechtsstaat. Is deze in de begroting te vinden?

ANTWOORD:

De provincie werkt voor bezoeken van scholen aan het provinciehuis en voor het programma ‘Baas van Noord-Holland’, waarbij ambtenaren een gastles geven op scholen, samen met Prodemos. Zij hebben een methodiek ontwikkeld en ondersteunen bij de bezoeken aan het provinciehuis. Hier is geen aparte begrotingspost voor opgenomen. De verwachte kosten voor 2020 bedragen € 12.800 en deze zijn begroot als onderdeel van operationeel doel 1.4.1 – Bestuurshandelingen communiceren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
244	EFB	GL	W.Dulfer

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	1.3.3

VRAAG:

tabel 1.3, post 1.3.3. Waarom wordt hiervoor in de begroting veel minder opgenomen dan in 2019, terwijl de maatschappelijke druk om intensivering vraagt en wij in de technische briefing van 16/9 over ondermijning ook begrepen dat daar plannen voor zijn?

ANTWOORD:

Vanuit motie 110 is er voor het tegengaan van ondermijning in totaal 8 ton beschikbaar gesteld in 2018 en 2019. Hiervan is momenteel € 763.000 geraamd in 2019. Omdat het niet lukt om dit allemaal tot besteding te laten komen, wordt bij de laatste begrotingswijziging 2019 voorgesteld om € 302.000 via de Uitgestelde Intentie, af te ramen in 2019. De resterende raming in 2019 wordt dan € 461.000. Bij de eerste begrotingswijziging 2020 wordt voorgesteld de € 302.000 weer op te ramen in 2020. Daardoor wordt het beschikbare budget in 2020 € 452.000.

In 2020 wordt het project geevalueerd en bekeken of een bedrag van € 150.000 voor de daarop volgende jaren volstaat.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
264	EFB	GL	W.Dulfer

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	

VRAAG:

Vragensteller is van mening dat een begroting separaat helder en duidelijk leesbaar moet zijn zonder de verplichting daar de voordracht bij te lezen ter verduidelijking. Uit de begroting valt niet op te maken waarom de bedragen onder de post 8.1.8. op pag.8, Algemene reserve beheren voor de jaren 2020, 2022 en 2023 wel gelijk zijn aan de post 4., tabel 1.4, maar voor het jaar 2021 verschillend zijn. Graag een reactie van GS.

ANTWOORD:

Wij delen uw mening dat de begroting separaat helder en duidelijk leesbaar moet zijn. De voordracht bevat aanvullend een samenvatting van een aantal belangrijke onderdelen.

In tabel 1.4 staat de ontwikkeling van de begroting op verschillende momenten in de tijd. In de tabel eronder op pagina 7 en 8 staan alle mutaties vermeld op de tijdstippen ná de kaderbrief. Omdat het coalitieakkoord is verwerkt ná de kaderbrief, is het totaal van deze tabel gelijk aan de regels 1, 3 en 4 van tabel 1.4. In respectievelijk regel 1 en regel 4 van tabel 1.4 is als plus èn als min een bedrag van 16,5 miljoen opgenomen. Dit verklaart het verschil in 2021.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
266	EFB	GL	W.Dulfer

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	8.1.7

VRAAG:

tabel 8.1, post 8.1.7. Waarom laat de portefeuillehouder de lasten van stelpost Beheren oplopen van 2.7 Mln in 2020 naar 26 Mln in 2023?

ANTWOORD:

Het oplopen van de stelpost wordt met name veroorzaakt door de stelpost prijsstijgingen (zie hiervoor ook de toelichting in paragraaf 8.1.7). Dit gebeurt op basis van het beleid om rekening te houden met het effect van toekomstige prijsstijgingen op de exploitatie.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
268	EFB	GL	W.Dulfer

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Zie vraag

VRAAG:

Pag 253 e.v. Uit tabel 4.3.7.1 Staat van het verloop van de Reserves blijkt dat een aantal reserves zelfs in 2023 nog een substantieel eindsaldo heeft, terwijl uit tabel 4.3.7.2. Op pag 261 e.v. blijkt dat de looptijd van deze reserves al jaren eerder is geëindigd. Wat is daarvan het nut en waarom worden deze eindsaldo's na afloop niet teruggestort in de Algemene Reserve? Voorbeelden hiervan zijn de reserves 8.3.1. Stedelijke Vernieuwing (2019), 4.2.2. Circulaire economie (2020) en 6.6.3. Cofinanciering Waddenzee (2019)

ANTWOORD:

In de reserves zijn bedragen opgenomen die door PS voor een bepaald doel zijn bestemd. Vervolgens wordt jaarlijks op de begroting geraamd, wat de verwachting is wanneer deze middelen worden uitgegeven. Het komt daarom voor, dat bedragen in reserves zitten, waarvan de planning wanneer deze worden uitgegeven nog niet bekend is. Dit verklaart het eindsaldo. De komende jaren zullen de plannen concreter worden, waarna bedragen op de begroting kunnen worden gezet. Wanneer na afloop van de looptijd middelen resteren in een reserve, wordt dit aan PS voorgelegd. In principe vallen de middelen vrij, maar PS kunnen ook besluiten de looptijd van de reserve te verlengen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
270	EFB	GL	W.Dulfer

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	2.3.5

VRAAG:

Waarom zijn de posten 338.02 en 838.11 onder kapitaallasten opgenomen en niet onder reguliere exploitatie?

ANTWOORD:

Het overzicht waaraan u refereert omvat een specificatie van de afschrijvingslasten die in de begroting zijn opgenomen. Deze lasten zijn onderdeel van de reguliere exploitatie en worden dus begroot onder het operationeel doel waar deze onder vallen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
141	EFB	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.1

VRAAG:

De lening voor Stichting Voorbereiding Pallas-reactor à €40 miljoen exclusief rente is op 10 dec. 2018 (kenmerk 1.083.816-1.148.670) verlengd tot 1 juli 2020. Waar in de begroting is de terugbetaling van dit bedrag terug te vinden?

ANTWOORD:

De terugbetaling van de lening is als zodanig niet terug te vinden in de begroting 2020 aangezien dit een balansmutatie betreft: een vordering wordt afgelost en met hetzelfde bedrag verhoogt onze liquiditeitspositie. Overigens is er een voorziening getroffen voor de gehele lening aan Pallas. Op het moment dat wij een terugbetaling ontvangen kan dit deel van de voorziening vrijvallen. Wanneer dit aan de orde is zal deze vrijval van de voorziening worden opgenomen in de eerstvolgende begroting(swijziging).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
158	EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	Paragraaf 3 (3.4) Bedrijfsvoering

VRAAG:

De provincie heeft meerdere malen aangegeven dat ze wil uitstralen dat “iedereen erbij hoort”. Maar het is ons opgevallen dat in bijna alle beeldende publicaties (foto’s/video’s online en offline) van de provincie, nauwelijks diversiteit in mensen (huidskleur, afkomst, e.d.) te zien is, terwijl Noord-Holland een van de meest diverse provincies van Nederland is. Zichtbaarheid is een belangrijke tool om meer verschillende mensen zich welkom te laten voelen en om zich te kunnen herkennen in het werk dat de provincie doet.

Is de provincie van plan om het communicatiebeleid op dit vlak aan te passen?

ANTWOORD:

Voor het eind van 2019 zal de nieuwe communicatiestrategie 2020-2023 door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld. In deze nieuwe strategie zal, meer dan voorheen, de nadruk worden gelegd op het bereiken van alle Noord-Hollanders. Diversiteit is daarin een belangrijk aandachtspunt. In onze communicatiemiddelen willen we de diversiteit van de Noord-Hollanders uitstralen in woord en beeld.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
159	EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels, van der Hoek	Paragraaf 3 (3.4) Bedrijfsvoering

VRAAG:

“Inkoop en aanbesteding In 2020 wordt verder invulling gegeven aan het inkoopbeleid 2017-2021 ‘Samen inkopen voor Noord-Holland’, met name op het gebied van Innovatie en Maatschappelijk verantwoord inkopen (duurzaam inkopen, social return en mensenrechten). Acties naar aanleiding van de evaluatie van de uitvoering.”

Worden hier straks ook dierenrechten en dierenwelzijn bij betrokken?

ANTWOORD:

Bij realisatie/onderhoud van werken wordt bij de voorbereiding van de aanbesteding in de planning voor de uitvoering altijd rekening gehouden met broedseizoen, zeldzame/bedreigde diersoorten e.d. Steeds vaker legt de provincie ook ecoducten en faunapassages (bijv. Naardermeer) aan. Hiermee betrekt de provincie reeds de belangen (rechten) van dieren waar dat van toepassing is bij aanbestedingen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
160	EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels, van der Hoek	Paragraaf 3 (3.4) Bedrijfsvoering

VRAAG:

Wat is precies de stand van zaken als het gaat om maatschapelijk verantwoord inkopen door de provincie? Hoeveel procent van producten/diensten die worden ingekocht zijn duurzaam, diervriendelijk, en voldoen aan mensenrechten-eisen? Hoeveel extra geld is vorig jaar vrijgemaakt om hier betere resultaten in te boeken? En hoeveel is dat dit jaar en de komende jaren t/m 2023?

ANTWOORD:

Omdat niet alle inkoop centraal wordt gedaan, zijn deze gegevens niet beschikbaar. Wel beschikken we over gegevens uit de MVI (Maatschappelijk Verantwoord Inkopen) zelfevaluatie-tool. Dit betreft dan alleen EU aanbestedingen. 24 in totaal sinds 1-1-2018, waarvan 13 met een duurzaamheidscriterium (bio based, circulair en milieuvriendelijk). De provincie legt, voor die productgroepen waarvoor duurzaamheidseisen zijn gesteld, deze voor 100% door naar de leveranciers.

Er is geen apart budget voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Per project wordt gekeken of het stellen van MVI-eisen leidt tot hogere kosten (dat is namelijk niet altijd het geval) en of deze uit het opdrachtbudget gedekt kunnen worden.

Per opdracht wordt ook bekeken of, en zo ja, in welke mate nadere eisen gesteld (kunnen of moeten) worden op het gebied van duurzaamheid, diervriendelijkheid en mensenrechten. Heel algemeen wordt in onze inkoopvoorwaarden (voor leveringen en diensten) geëist dat leveranciers voldoen aan wet- en regelgeving.

Nb. Eisen en wensen die voortvloeien uit MVI moeten altijd voldoende relatie met de opdracht hebben en proportioneel zijn. Daarom kunnen niet altijd meteen grote stappen gezet worden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
161	EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Paragraaf 3 (3.4) Bedrijfsvoering

VRAAG:

In het kader van maatschapelijk verantwoord inkopen: overweegt de provincie om standaard plantaardige producten in te kopen en aan te bieden (eventueel in lijn met “Carnivoor? Geef het door.” En naar voorbeeld van gemeente Amsterdam https://amsterdam.partijvoordedieren.nl/initiatieven/carnivoor-geef-het-door)?

Hoe verhoudt dit beleid zich tegenover het grootste onderzoek naar de voetafdruk van ons voedsel in de geschiedenis, uitgevoerd door Oxford Universiteit en dat stelt: plantaardige eiwitten hebben vergeleken met dierlijke eiwitten altijd het minste impact op onze planeet (op het gebied van bijv. landgebruik, emissies en watergebruik). Het advies is helder: de meest effectieve manier om onze planeet leefbaar te houden, is door over te schakelen naar plantaardige eiwitten.

ANTWOORD:

Het aanbod in het bedrijfsrestaurant is vraaggestuurd, dus als de provincie 100% vega wil, dan zou dat in beginsel kunnen. Inmiddels is er bijvoorbeeld al wel de Meatless Monday en een veganistische borrelkar.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
162	EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	o.a. Paragraaf 3 Bedrijfsvoering

VRAAG:

Hoeveel middelen worden vrijgemaakt om het initatiefvoorstel van o.a. PvdD en GL, om Noord-Holland een actieve Regenboogprovincie te laten worden, uit te voeren? Waar wordt dan precies in geïnvesteerd? Waarom zien we dit nergens terug in de begroting? Aangezien GS al eerder aangaf gebrek aan expertise te hebben binnen eigen muren op dit gebied: worden er middelen vrijgemaakt om iemand een aantal uur per week aan te stellen om zich bezig te houden met een gedegen invulling van een actieve rol van de provincie?

https://noordholland.groenlinks.nl/nieuws/noord-holland-wordt-een-actieve-regenboogprovincie

ANTWOORD:

De bedragen zijn naar verwachting niet zodanig hoog dat zij zelfstandig zichtbaar zullen zijn in de begroting. Wij zien diversiteit als een belangrijk aspect van ons HRM-beleid.

Aan de uitwerking van het Regenbooginitiatief wordt nu gewerkt. Wij zullen hierop terugkomen in de Statencommissievergadering.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
22	EFB	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	NVT

VRAAG:

VRAAG:
Waar in de programma's van de begroting zitten vrij besteedbare middelen (middelen die dus nog niet juridisch verplicht zijn) en hoe hoog zijn deze?

ANTWOORD:

De hoogte van de vrij besteedbare middelen is niet op deze manier aan te geven.

Na vaststelling van de begroting door PS is het aan GS om financiele verplichtingen in juridische zin aan te gaan. Zolang dat niet is gebeurd, zijn de middelen in beginsel nog vrij besteedbaar.

Daarnaast vloeien uit de meerjarenraming die door PS is vastgesteld een aantal langjarige verplichtingen voort, die niet direct beinvloedbaar zijn. Voorbeelden zijn gebiedscontracten, kapitaallasten voortvloeiend uit investeringen, de bijdragen aan omgevingsdiensten, maar ook de dienstverbanden van onze werknemers.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
23	EFB	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	NVT

VRAAG:

“Op basis van de gewichtsuitdraai per 1 januari 2019 wordt een opbrengst provinciale opcenten voor 2019 verwacht van € 208,7,1 miljoen (personenauto’s € 207,3 miljoen en motoren € 1,4 miljoen). Voorgesteld wordt om voor 2020 en 2021 t/m 2023 rekening te houden met een structurele opbrengst van € 210,0 miljoen, waarbij gerekend is met het huidige tarief opcenten van 67,9. blijft gehandhaafd. De gewichtsuitdraai per 31 maart 2019 bevestigt deze ontwikkeling.”

VRAAG:
Kunt u aangeven wat de structurele opbrengst wordt van de opcenten als niet wordt uitgegaan van 67.9, maar van 65.0 en 60.0 als tarieven?

ANTWOORD:

Uitgaande van de geraamde opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting van € 210,0 miljoen bedraagt de opbrengst per opcent € 3.093.000,--.

Tarief opcenten	Opbrengst
65	€ 201.045.000,--
60	€ 185.580.000,--

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
41	EFB	PVV	N. Kaptheijns

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3

VRAAG:

“Ook aspecten als gezondheid, geluk, veiligheid, goed onderwijs, goede huisvesting en ontplooiingsmogelijkheden worden ervaren als welvaartscomponenten. Als één van de eerste overheden in Nederland heeft de provincie Noord-Holland besloten om deze ‘brede welvaart’-aspecten te meten en in te zetten om er haar beleid aan te toetsen. Dit wordt gedaan met de Barometer Welvaart & Welzijn.”

VRAAG:
Op welke wijze wordt “veiligheid” ingevuld?

ANTWOORD:

Veiligheid is in de Barometer Welvaart & Welzijn nu niet een aspect dat specifiek gemonitord wordt, maar veiligheid is wel impliciet onderdeel van het aspect ‘Leefbaarheid woonbuurt’ onder het thema ‘milieu en leefomgeving’. Hierin geven bewoners een oordeel over de leefbaarheid van hun woonomgeving, waarbij ze het aspect veiligheid kunnen meewegen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
44	EFB	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Prog Cultuur en Erfgoed

VRAAG:

“De provincie wil dat de kenmerkende (cultuur)kwaliteiten hét uitgangspunt zijn voor de verdere ontwikkeling van de provincie Noord-Holland en ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen met behoud van het goede.”

VRAAG:
Wat wordt precies bedoeld met “nieuwe ontwikkelingen” en “behoud van het goede”?

ANTWOORD:

In deze context bedoelen wij ruimtelijke ontwikkelingen waarbij behoud van erfgoed in brede zin wordt meegenomen. Denk bijvoorbeeld aan de transformaties in het havengebied van Amsterdam naar wonen waarbij het industrieel erfgoed een belangrijke rol heeft gespeeld in de planvorming voor de nieuwe woonwijken.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
45	EFB	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Prog Cultuur en Erfgoed

VRAAG:

Kunt u aangeven wat de provincie dit jaar en komende jaren doet en/of gaat doen m.b.t. behouden en promoten van cultureel erfgoed dat te maken heeft met onze glorieuze Gouden Eeuw? (dit jaar is ook het jaar van de Gouden Eeuw)
Graag een gemotiveerd antwoord met zoveel mogelijk details.

ANTWOORD:

Binnen het provinciaal beleid richten wij ons niet specifiek op het thema Gouden Eeuw. Ons beleid is gericht op erfgoed in brede zin.
Wel ondersteunen wij samenwerking op het gebied van erfgoed en toerisme. Zo zetten wij in op de nationale en internationale marketingstrategie van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) waar Noord-Hollandse steden aan de hand van het thema Gouden Eeuw onder de aandacht worden gebracht zodat er meer spreiding plaatsvindt. Dit traject is in 2017 gestart, maar het is de bedoeling dat dit ook de komende jaren wordt voortgezet. Vanuit de provincie hebben wij een financiële bijdrage geleverd voor deelname aan de verhaallijn 'Gouden Eeuw'.
Daarnaast hebben wij in 2018 de regio West-Friesland ondersteund om de beleefbaarheid van de Gouden Eeuw te versterken. Dit heeft geresulteerd in producten als een boekje en toeristische kaart met een beschrijving van 44 Gouden Eeuw iconen in het gebied (samen met Oneindig NH).
Op dit moment zijn we met de regio in gesprek voor een nieuwe bijdrage. De regio heeft hiervoor een voorstel ingediend voor de ontwikkeling van een interactieve app, een programmering rond het verhaal van de Slag op de Zuiderzee en het plaatsen van informatieborden bij een aantal iconen.
Onze inzet rond de Gouden Eeuw voor de komende jaren dient nog te worden bepaald op basis van ons nieuw op te stellen cultuurbeleid. Onze ondersteuning uit 2018 en 2019 aan de regio West-Friesland heeft er toe geleid dat de regio met een meerjarig programma voor de Gouden Eeuw aan de slag is gegaan.

Sponsoring
Vanuit het sponsoringsbeleid hebben wij tijdens de IronMan in de toeristische promotieorganisatie Holland boven Amsterdam gevraagd om op de bezoekersmarkt de toeristische bezienswaardigheden in West-Friesland te promoten. Hierbij stond het themajaar Gouden Eeuw centraal.

Tijdens de UITmarkt (Amsterdam, 23-24-25 augustus) was de provincie Noord-Holland aanwezig met een paviljoen met als centraal thema Innovatief Noord-Holland. Hierin werden innovaties uit de Gouden Eeuw gekoppeld aan innovaties van deze tijd (met een toelichting op de rol van Noord-Holland hierin, bijv. windenergie en smart mobility). Bij de toelichting in het paviljoen was er ook aandacht voor de schaduwzijde van de Gouden Eeuw en was er een lezing van Nancy Jouwe (o .a. Mapping Slavery) voor culturele instellingen en publiek over hoe je het verhaal van de slavernij het beste onder de aandacht kunt brengen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
46	EFB	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Prog Cultuur en Erfgoed

VRAAG:

Kunt u aangeven of de provincie dit jaar binnen haar cultuurbeleid extra aandacht schenkt aan de Gouden Eeuw? Zo ja, op welke manier & zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

Zie het antwoord op vraag 45

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
47	EFB	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Prog Financiën & Bedrijfsvoering

VRAAG:

“De provincie vindt verduurzaming erg belangrijk. De organisatie investeert in duurzame huisvesting van de provinciale organisatie maar ook in meer verantwoorde inkoop van goederen en diensten.”

VRAAG:
Betekent dit ook dat provinciale ambtenaren, de CvK en gedeputeerden voor o.a. werkbezoeken geen gebruik meer maken van het vliegtuig en zoveel mogelijk met het OV reizen? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

Voor de ambtenaren is de Regeling reis- en verblijfkosten, verhuiskosten en pensionkosten provincie Noord-Holland 2016 van toepassing. Hierin is aangegeven hoe zij reizen. Daarbij is de keuze voor het gebruik van duurzame reis-opties opgenomen (fiets, OV, pool-auto, eigen auto in die volgorde). Daarnaast zijn de poolauto’s die gebruikt worden voor een deel elektrisch en voor een deel CNG (groen gas).

In de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers zijn de o.a. reisvoorzieningen voor bestuurders opgenomen. Zij kunnen gebruik maken van het openbaar vervoer of eigen auto. Tevens geldt de Verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019. Hierin is bepaald dat de dienstauto kan worden ingezet voor zakelijk gebruik. De dienstauto’s voldoen aan de eisen op het gebied van duurzaamheid zoals vastgelegd door agentschap.nl

Verder zijn wij op dit moment bezig met aanschaf van nieuwe dienstauto’s waarbij duurzaamheid een leidend principe is. Het profiel voor de dienstauto’s wordt op korte termijn aan u voorgelegd. Als een buitenlandse dienstreis wordt gemaakt, wordt PS hierover geïnformeerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
48	EFB	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	Par. Bedrijfsvoering

VRAAG:

"ICT en informatievoorziening

Dit omvat de interne digitalisering van onze organisatie en het vernieuwen van onze technische infrastructuur. Projecten met als doel optimale ondersteuning van de bedrijfsvoeringprocessen hebben betrekking op een breed spectrum, van eigentijds sturen en verantwoorden en gebruikersgemak tot het opnieuw inrichten en verbeteren van documentmanagement en workflowmanagement. Het programma Optimaal Digitaal bereidt de provincie Noord-Holland voor op optimaal digitaal werken en samenwerken aan en met bestanden. Daarnaast richten we ons op de verbetering van bedrijfsvoeringprocessen, zoals de verbetering financiële informatievoorziening."

Uit een bericht van Binnenlands Bestuur (1) komt naar voren dat uit de op basisbeveiliging.nl staande Faalkaart blijkt dat het over het algemeen slecht is gesteld met de veiligheid van ICT van Nederlandse gemeenten.

Hoogleraar Pras toonde onlangs ook al aan dat de cruciale digitale infrastructuur van Nederland kwetsbaar is en dat o.a. het kennisniveau van Nederlandse politici over ICT tekort schiet. (2)

VRAAG:
Wat is en wordt door de provincie ondernomen om de ICT-omgeving zo veilig mogelijk te maken voor onze burgers, ondernemers en provinciale overheid? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

Tot 1 januari 2019 was de informatiebeveiliging van de provincie ingericht op basis van de Interprovinciale Baseline voor Informatiebeveiliging (IBI). Vanaf 1 januari 2019 volgt de provincie het nieuwe formele normenkader voor informatiebeveiliging, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit geldt voor de gehele overheid. Op basis van de BIO en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) heeft de provincie haar informatiebeveiligings- en privacybeleid aangescherpt om het beveiligingsniveau binnen de provincie structureel te verhogen. Er is een plan opgesteld, waarin de vereiste privacy- en informatiebeveiligingsacties in samenhang zijn gebundeld met een doorkijk naar de komende jaren. Verantwoordelijk voor de uitvoering van het plan zijn de Chief Information Security Officier (CISO) en de Functionaris Gegevensbescherming (FG).

Voor iedere gegevensverwerking wordt een Business Impact Analyse (BIA) en indien noodzakelijk een Privacy Impact Assessment (PIA) gehouden. Beide analyses brengen de impact en de mogelijke risico's van een gegevensverwerking in kaart. Vervolgens worden de benodigde maatregelen bepaald om de gevonden risico's te mitigeren. Daarnaast voert een professionele derde partij ieder jaar een penetratietest uit. Dit soort testen geeft inzicht in zwakheden op technisch en/of organisatorisch gebied en levert concrete informatie op waarmee verbeteringen in de informatiebeveiliging kunnen worden gerealiseerd. De testresultaten van de afgelopen keer waren positief voor de provincie.

Binnen de overheid zijn adoptieafspraken gemaakt over standaarden voor internetveiligheid en informatieveiligheid. De afspraak is dat alle websites en mailomgevingen van de overheid, ook die

1 **https://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/nieuws/faalkaart-toont-kwetsbaarheid-ict-overheden.10559222.lynkx**

2 **https://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/nieuws/belangrijke-nederlandse-ict-infrastructuur-is.10414668.lynkx**

van de provincie, beveiligd moeten zijn met beveiligingsstandaarden conform de richtlijnen van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC). De provincie heeft deze standaarden geïmplementeerd. Het Forum Standaardisatie van de overheid meet ieder halfjaar de voortgang van de implementatie van deze standaarden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
49	EFB	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER

Stigter

ONDERDEEL BEGROTING

Par. Bedrijfsvoering

VRAAG:

Wat wordt door de provincie en eventuele partners ondernomen om het kennisniveau inzake ICT veiligheid van de provinciale overheid (politici, bestuurders, ambtenaren en gezien haar rol ook de griffie) op pijl te houden en waar mogelijk verder te vergroten? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

Informatie is voor de provincie van levensbelang. Onderzoeken tonen aan dat onvoldoende bewustzijn bij gebruikers van informatie in de meeste gevallen de oorzaak is van incidenten op het gebied van informatieveiligheid. Om het bewustzijn te vergroten is de provincie in samenwerking met een leverancier gestart met een meerjarige bewustzijnscampagne. De campagne bestaat uit meerdere onderdelen die op maat worden gemaakt, zoals phishingmails, bijeenkomsten, penetratietesten, filmpjes en andere interventies. Het doel is alle medewerkers van de provincie bewustmaken van informatieveiligheid. Daarnaast besteedt de provincie met berichten op het intranet aandacht aan de actualiteit op dit terrein.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
3	EFB	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER

Tekin

ONDERDEEL BEGROTING

2.1

VRAAG:

Waar kan ik een evaluatie vinden van de subsidieregeling ‘Kleine Infrastructuur’?

ANTWOORD:

In het evaluatiekader subsidies 2018 is afgesproken dat het evaluatiekader elke 4 jaar worden geëvalueerd. Voorafgaand aan een volgende evaluatie vindt eerst opvolgingsonderzoek plaats. De regeling is nu net geëvalueerd in een opvolgingsonderzoek, door de sector O&I. De conclusie van dat onderzoek is dat een uitgebreide evaluatie niet nodig is aangezien er al veel in de regeling is veranderd. Daarom wordt de regeling in 2023 geëvalueerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
175	EFB	VVD	Mevr. van Geffen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

Hoe kan de provincie 3,2 miljoen aan baten hebben vanwege btw-compensatie?

ANTWOORD:

Dit betreft de begrote BTW die de provincie kan terugvorderen bij het BTW compensatiefonds.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
176	EFB	VVD	Mevr. van Geffen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

p. 273 Langlopende leningen. Waarom zijn er grote verschillen in de rentepercentages bij uitstaande leningen. Waarom betalen gemeenten geen rente, betalen deelnemingen Zeehaven IJmuiden 4,1% en RON 3,5%, en weer anderen 2,6% of 1% of zelfs 0,028% ?

ANTWOORD:

In de leningovereenkomst is bepaald welk rentepercentage wordt gehanteerd. Dit rentepercentage is gebaseerd op de rentestand op het moment van afsluiten en het risico wat de provincie loopt.

M.b.t. gemeenten (betreft verkoop Crailo) is bepaald dat over de eerst 6 jaar de rente gesteld is op 0% en de daarop volgende 6 jaar 0,4% conform bestuurlijke afspraken.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
179	EFB	VVD	Mevr. Larson

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek, Pels	5.3.2

VRAAG:

Welke instrumenten zet de provincie concreet in om innovatie binnen het MKB te bevorderen? Hoe wordt de effectiviteit van deze instrumenten gemeten?

ANTWOORD:

De Provincie is vorig collegeperiode gestart met vier nieuwe innovatieinstrumenten:

- De subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren. Hierin werken we samen met het Rijk en vanuit EZK wordt de regeling periodiek geëvalueerd.

- Het Innovatiefonds Noord-Holland. Hierin werken we samen met enkele kennisinstellingen. Nadat fondsdeel 1 is afgerond zal er een evaluatie plaatsvinden.

- Het investeringsgereedheid programma PIM en het versnellingsprogramma Go!-NH. Beiden programma's worden op dit moment geëvalueerd.

Daarnaast was er al het fonds PDENH. Dit fonds is de afgelopen periode op verschillende manieren geëvalueerd.

Overigens is het meten van de effectiviteit van innovatiestimulering in zijn algemeenheid erg lastig, omdat er zoveel zaken zijn die het succes van een innovatie beïnvloeden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
180	EFB	VVD	Mevr. Larson

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

1. Kan percentueel en normatief worden aangegeven hoe groot de flexibele schil is in de organisatie? Zowel in fte's als in euro's.

2. Op welke wijze denkt de organisatie / provincie zich te kunnen onderscheiden als werkgever om zodoende de moeilijke vervulbare functies te bemensen met vast personeel?

ANTWOORD:

Op pagina 177 wordt gesproken over meer flexibele en innovatieve sturing op de personele capaciteit waarbij wendbaarheid, efficiency, kennisbehoud en kwaliteitsverbetering achterliggende doelstellingen zijn. De term "flexibele schil" wordt niet gebruikt.

Voor de capaciteitstoekenning is onderscheid gemaakt naar werkzaamheden met een permanent karakter en werkzaamheden met een projectmatig karakter. In de praktijk worden deze projectmatige werkzaamheden weer opgevolgd door nieuwe projecten.

In totaal is er 1273 fte aan capaciteit toegekend. Hiervan is 1000 fte € 94.835.000 beschikbaar voor personele inzet van permanente aard en 273 fte, € 36.411.000 voor personele inzet tbv projecten. De projectmatige inzet komt neer op 21% van de personele capaciteit en 28% van het totale beschikbare budget.

Afhankelijk van de looptijd en aard van werkzaamheden, het strategisch belang om bepaalde functies "in huis" te organiseren en de beschikbaarheid van capaciteit op de arbeidsmarkt wordt bepaald of de projectmatige werkzaamheden worden uitgevoerd door vast, tijdelijk of extern personeel.

De afgelopen maanden is er actief gewerkt aan een aantal verbeteringen rond het versterken van het profiel als aantrekkelijke werkgever. Zo is het onderscheidende profiel van ons als werkgever in kaart gebracht. Uit interviews onder management en medewerkers komt naar voren dat de provincie onder ander onderscheidend is in het vertrouwen en zelfstandigheid waarmee medewerkers hun werk kunnen uitvoeren; de inhoud van het werk; de ontwikkelingsgerichtheid en doorgroeimogelijkheden; collega's en het maatschappelijk nut.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
181	EFB	VVD	Dhr. Hartog

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

Op pagina 136 wordt gesproken over het aanjagen van de ontwikkeling van informatiepunten bij forten en dat er naar verwachting in 2020 één of meerdere van deze punten geopend gaan worden. Op pagina 137 staat dat er voor 2019 1 punt begroot is en voor 2020 1. Moet ik hieruit afleiden dat de verwachting is dat de begrootte realisatie voor 2019 achterloopt? Op welke wijze worden de bestemde middelen voor het siteholderschap aangewend voor de realisatie van de hier bedoelde begrootte doelen en tot welke bedragen?

ANTWOORD:

Voor 2019 hebben we begroot dat er 1 informatiepunt wordt geopend. Op dit moment is dit informatiepunt nog niet gerealiseerd, omdat we hierin afhankelijk zijn van andere partijen (eigenaren/beheerders van forten). Wel wordt er hard aan gewerkt.

De middelen voor het siteholderschap zullen worden aangewend voor (proces)kosten die de provincie maakt in haar taak als siteholder van het werelderfgoed. Denk hierbij aan kosten voor onderzoek, kosten voor communicatie waaronder websitebeheer, het inrichten van informatiepunten (communicatie over het werelderfgoed is een verplichting voor de siteholder), maar ook aan de kosten die gemaakt worden om te komen tot een (mogelijk) gedeeld siteholderschap als straks de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling bij het werelderfgoed wordt gevoegd. De financiering van herbestemmingsopgaven verloopt via de Reserve Stelling van Amsterdam.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
182	EFB	VVD	Dhr. Hartog

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

Op pagina 136 wordt tevens gesproken over het Aanjagen en cofinancieren van de herbestemming van forten in het kader van behoud door ontwikkeling. De terminologie lijkt erop te duiden dat aanjagen en cofinanciering los van elkaar worden gebruikt als middel om gewenste ontwikkelingen aan te jagen, is dat een juiste aanname? Welke kaders zullen worden gehanteerd bij het inzetten van cofinanciering door de provincie?

ANTWOORD:

Aanjagen en cofinancieren van herbestemming van forten zijn twee middelen die nauw met elkaar verbonden zijn. Door het aanjagen van herbestemming, proberen we eigenaren van forten zover te krijgen een fort een nieuwe functie te geven. Leegstand van een fort betekent immers verval, terwijl een nieuwe functie voor een fort kan zorgen voor een goed onderhoud en behoud van dit fort. Vervolgens kan de provincie co-financieringsmiddelen ter beschikking stellen voor de restauratie van een dergelijk fort. Dit gaat via een subsidie op de lijst buiten uitvoeringsregeling die PS vaststellen. Bij de subsidieverlening is het ‘Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam – Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020’ leidend.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
183	EFB	VVD	Dhr. van der Maas

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	

VRAAG:

Onder 3 Paragrafen, in paragraaf 3.1., onder Risico's staat geen beschrijving van het voor deze begroting gevolgde proces ter identificatie van de risico's. Welk proces is gevolgd en in hoeverre kan er op worden vertrouwd dat alle risico's in kaart zijn gebracht?

ANTWOORD:

Kaders

Het kader rondom risicomanagement is vastgelegd in de Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen. Daarnaast zijn bepalingen opgenomen in de financiële verordening, de kadernota reserves en de nota verbonden partijen.

Praktijk

Binnen de provincie wordt risicomanagement als volgt in praktische zin vorm gegeven:

Bij besluitvorming over nieuwe zaken wordt in het GS/PS voorstel inzicht gegeven in de risico's die spelen bij besluitvorming.

Bij grote (infrastructurele) projecten is er een uitgebreide risicovastlegging van de projectrisico's. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Riskman methode. Deze worden vastgelegd in een risicomatrix en gedurende de looptijd van het project gemonitord.

Voor activiteiten anders dan grote (infrastructurele) projecten wordt tijdens budgethoudersgesprekken aandacht besteed aan de lopende risico's.

Bij de beschrijving van werkprocessen (o.a. inkoop, subsidies, salarissen) wordt inzicht gegeven in de risico's in de processen. Er is een nieuw project gestart om tot actuele procesbeschrijvingen te komen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
184	EFB	VVD	Dhr. van der Maas

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van Dijk	

VRAAG:

Onder paragraaf 3.1 staat tevens dat er gebruik wordt gemaakt van het Monte Carlo model. In hoeverre is in de praktijk achteraf getoetst of het Monte Carlo model de realiteit benaderd voor provinciale risico's?

ANTWOORD:

De wijze waarop het risicomanagement binnen de provincie wordt vormgegeven is vastgelegd in de kadernota risicomanagement en weerstandsvermogen.

Er wordt achteraf geen toets uitgevoerd in hoeverre het Monte Carlo model de realiteit benadert voor provinciale risiso's. De omvang van de algemene reserve is wel steeds toereikend gebleken om de risico's op te vangen.

De hoogte van het risico wordt op hoofdlijnen bepaald door 3 factoren: het maximale risico, de kans dat het zich voordoet, de statistische simulatie via de montecarlo methode.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
189	EFB	VVD	Dhr. van Gilse

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	1.2

VRAAG:

Is het mogelijk om bij de “Financiële bergoting in één oogopslag” ook de kolommen voor 2017, 2018 en 2019 te vermelden, zoals dat ook gebeurt in de grafiek met de “Relatieve verdeling van het saldo van baten en lasten over de programma’s”?

ANTWOORD:

Ja, Het uitgebreide overzicht is hierbij opgenomen.

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2017	Rekening 2017	Begroot 2018	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1 Openbaar bestuur	27.912	23.064	25.905	22.057	25.352	23.348	22.430	22.417	22.502
2 Bereikbaarheid	132.701	81.104	217.131	171.971	273.971	231.261	205.956	169.517	172.060
3 Water	10.221	10.110	5.236	3.880	9.318	5.576	4.611	4.610	4.610
4 Milieu	24.941	20.120	47.232	35.507	68.157	32.886	27.860	27.691	27.550
5 Ruimte	18.253	29.921	63.988	47.302	76.460	36.821	23.995	20.392	17.253
6 Groen	71.090	60.064	78.534	36.823	104.777	90.891	86.163	82.164	68.854
7 Cultuur en Erfgoed	10.631	7.458	23.543	19.990	19.749	16.421	15.529	12.868	12.951
8 Financiën en Bedrijfsvoering	-371.191	-375.811	-350.736	-360.123	-344.807	-359.030	-353.670	-347.693	-349.495
Totaal saldo van baten en lasten	**-75.442**	**-143.970**	**110.833**	**-22.593**	**232.977**	**78.172**	**32.872**	**-8.036**	**-23.717**

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2017	Rekening 2017	Begroot 2018	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Stortingen	415.808	416.975	306.431	264.208	794.991	273.800	191.954	179.158	171.113
Onttrekkingen	-345.393	-313.345	-420.062	-294.982	-1.028.001	-351.972	-224.826	-171.122	-147.396
Totaal mutaties reserves	**70.415**	**103.630**	**-113.631**	**-30.774**	**-233.010**	**-78.172**	**-32.872**	**8.036**	**23.717**

Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	**-5.027**	**-40.340**	**-2.798**	**-53.367**	**-33**	**0**	**0**	**0**	**0**

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
198	EFB	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Van der Hoek, Pels

VRAAG:

Er is een lening ad EUR 11 mln verstrekt aan de RON. Deze lening is zonder vast aflosschema en zonder een rentevergoeding verstrekt.

Waarom is deze lening destijds zonder (lineair) aflosschema en zonder rentevergoeding verstrekt?

Hoeveel is er tot op heden afgelost op de lening, ten opzichte van de oorspronkelijke hoofdsom?

Uit welke bron zal de RON in staat zijn om na afloop van de commitmentperiode van de lening, de volledige aflossing te voldoen? Hoe bestendig is die aflosbron?

Welke partij heeft het eerste hypotheekrecht op de gronden, en waarom heeft de provincie dit niet? Heeft de provincie een recht van parate executie op de verhypothekeerde gronden?

ANTWOORD:

1. Het betreft hier een omzetting van een lening uit 2003 aan de Investeringsmaatschappij Noordzeekanaalgebied C.V. voor de financiering van projecten uit te voeren door de RON. De lening is bij de doorstartt van RON achtergesteld en renteloos gemaakt als maatregel om de financieringsbehoefte van de RON te verlagen, waarbij ook de gemeente Amsterdam, als toenmalig mede-vennoot in Investeringsmaatschappij Noordzeekanaalgebied C.V., haar lening heeft achtergesteld en renteloos gemaakt. Sinds 2016 betreft het een lening van enkel de Provincie Noord-Holland aan de RON.

2. Tot op heden hebben er geen aflossingen plaats gevonden op de lening. In het convenant 2011 en de daarna gewijzigde kredietovereenkomst is afgesproken dat RON de lening aan de provincie uiterlijk per de datum waarop de bedrijfsactiviteiten eindigen volledig dient te hebben terugbetaald.

3. Uit verwachte kasstromen van voornamelijk het HoogTij project. Volgens de laatst vastgestelde grondexploitatie wordt een aanzienlijke winst op dit project verwacht. Na afwikkeling van het project ontvangt RON NV naar verwachting dus naast het in het project gestopte eigen vermogen (waaruit ze de lening al kan aflossen) tevens een forse winst.

4. Voor de lening van de provincie zijn tweede hypotheekrechten gevestigd op de gronden van HoogTij en Bruynzeel. Indertijd was een eerste recht van hypotheek aan de toenmalige financier, BNG bank verstrekt. Door de herfinanciering in 2016, waarbij de provincie en gemeente Zaanstad jegens de bank borg gingen staan met een contragarantie van de derde aandeelhouder, Havenbedrijf Amsterdam, is het 1e hypotheekrecht overgegaan van de BNG bank naar de drie aandeelhouders ter dekking van hun borgstelling.

5. Ja, de provincie heeft een recht van parate executie op de verhypothekeerde gronden maar met de kanttekening dat de partijen met het eerste recht van hypotheek de executie kunnen overnemen (waartoe de provincie ook behoort zie het antwoord op de vorige vraag)

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
199	EFB	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Van Dijk

VRAAG:

In de grafieken zijn berekening te zien van de waarschijnlijkheid dat een bepaald risicogedrag zich zal voordien, voor zover 1 als 4 jaar. Opvallend is de stijle lijn aan het einde van de curve (vanaf 90ste percentiel). Welke factoren vergroten het staartrisico, en in welke mate zijn deze risico's door de provincie te beheersen?

ANTWOORD:

Factoren die het staartrisico vergroten:
Deze factoren laten zich niet specifiek benoemen. Er zou sprake kunnen zijn van omgevingsfactoren die maken dat veel van de risico's die zijn meegenomen in de simulatie zich zullen voordoen.

De mate waarin deze risico's door de provincie zijn te beheersen is sterk afhankelijk van de aard en oorzaak van het risico dat zich voordoet, de mate van voorspelbaarheid en beïnvloedbaarheid. Het risicomanagementproces is er op gericht risico's te identificeren, en hierop passende maatregelen te formuleren waarmee de risico's op een aanvaardbaar niveau uitkomen

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
200	EFB	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

GS

VRAAG:

In de tabel op pagina 151 is te zien dat de juridische risico's flink afnemen in de jaren 2018-2020. Wat verklaart deze daling? Welke drijvers leiden er mogelijk toe dat de juridische risico's de komende jaren (2020-2023) toch zouden kunnen toenemen?

ANTWOORD:

De daling wordt veroorzaakt door het vervallen van een aantal juridische risico's uit de paragraaf.

Er zijn op dit moment geen specifieke drijvers te noemen die kunnen zorgen voor een eventuele toename van de juridische risico's in de komende jaren. Wij blijven de risico's monitoren en conform de regels daarvoor opnemen in de pargraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
11	EFB, M&B	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.1

VRAAG:

Budgettabel beleidsdoel 2.3 - wat veroorzaakt de enorme toename in lasten (2.3.1) in begrotingsjaren 2022 en 2023?

ANTWOORD:

Dit betreft de stelpost van 2 miljoen euro in het programma Bereikbaarheid die structureel is opgenomen vanaf 2022 als tegenhanger van de financiële ruimte die is ontstaan door lagere kapitaallasten in begroting / meerjarenraming als gevolg van de langere afschrijvingstermijnen. De nieuwe afschrijvingstermijnen zijn afgestemd met de accountant en voldoen aan wet- en regelgeving die voorschrijft dat de afschrijvingstermijnen gebaseerd moeten zijn aan de verwachte toekomstige gebruiksduur. Deze stelpost afkomstig uit de Kaderbrief 2020 is bedoeld om knelpunten binnen dit programma Bereikbaarheid in de toekomst op te kunnen vangen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
12	EFB, M&B	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.5.1

VRAAG:

Budgettabel – beleidsdoel 2.5: OV waarborgen

Waar komt de enorme resultaattoename vanaf 2020 specifiek vandaan?

ANTWOORD:

In 2019 heeft de herverdeling van reserves plaatsgevonden, als gevolg van een nieuwe doelenboom en het standpunt 1 OD = 1 reserve. Hierbij is er in 2019 € 22 miljoen extra aan de reserve Openbaar Vervoer projecten onttrokken en gestort in andere reserves binnen het programma 2. Bereikbaarheid. Tevens is er vanuit de opgeheven reserve EXIN-H € 1,7 miljoen overgeheveld naar de reserve Openbaar Vervoer projecten. Als gevolg hiervan drukt dit het resultaat in 2019 met € 20,3 miljoen t.o.v. de jaren erna.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
14	EFB, M&B	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.1

VRAAG:

ODENH

Is dit fonds iets anders dan PDENH? Wat is het verschil?

ANTWOORD:

ODENH is het Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Provincie Noord-Holland BV, dat fonds heeft geen investeringen meer in haar portefeuille en wordt momenteel afgewikkeld. ODENH is eerder opgericht dan PDENH en investeerde uitsluitend in initiatieven op het gebied van duurzame energie. PDENH is qua fondsomvang veel groter en investeert in bedrijven en projecten op het gebied van duurzaamheid in brede zin.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
83	EFB, NLG	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	A. Deelnemingen

VRAAG:

Waarom acht de provincie het niet uitgesloten om te investeren in een uitbreiding van de afvalzorg buiten de provinciegrenzen? Graag een verwijzing naar het onderliggende beleid.

ANTWOORD:

In 1996 is door PS besloten dat ter verkrijging van een adequate schaal van opereren N.V. Afvalzorg Holding in beginsel kan overgaan tot samenwerking/fusie/overname met c.q. van andere (stort)bedrijven ook als zij hun werkterrrein buiten de provincie Noord-Holland hebben. Daarbij is de afspraak gemaakt dat een dergelijk besluit altijd eerst aan de aandeelhouders (provincies Noord-Holland en Flevoland) wordt voorgelegd

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
163	EFB, NLG	PvdD	I.Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.1 6.2.3 4.1.6

VRAAG:

Erkent de provincie, als een van de belangrijkste overheidslagen als het gaat om natuurbescherming, dat meer natuureducatie belangrijk is? Zijn GS bereid daar middelen voor vrij te maken (o.a. voor scholen)?

ANTWOORD:

Ja, wij vinden natuureducatie van groot belang. Om die reden hebben wij in het coalitieakkoord aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor het programma Betrekken bij Groen. We ondersteunen geen natuureducatie op scholen; dit is een taak van de gemeenten. Met het programma Betrekken bij Groen worden groene vrijwilligers ondersteund en dragen we incidenteel bij de ontwikkeling van lespakketten, zoals ‘De Wilde Stad’ en recent een bijenlespakket.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
201	EFB, NLG	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	

VRAAG:

Waarom ontbreekt een recente taxatie van het perceel Bloemendalerpolder en perceel Wieringen? Wat zegt dat over de werkelijk verwachte waarde van de grond, en de boekwaarde?

ANTWOORD:

Een recente taxatie van de Bloemendalerpolder was niet noodzakelijk, omdat in 2012 reeds door ondertekening van een Samenwerkings- en Uitvoeringsovereenkomst (SUOK) de verkoop en het verkoopbedrag is overeengekomen.

N.B. Op 17 april 2019 is de verkoopakte gepasseerd en zijn de gronden voor ca. €7,25 miljoen verkocht aan de GEM Bloemendalerpolder. In de jaarrekening 2019 wordt deze transactie verantwoord.

De percelen Wieringen betreffen de percelen die de provincie in de verschillende kavelruilen in het voormalige Wieringerrandmeergebied in bezit krijgt. In 2018 hebben weer verschillende kavelruilen plaatsgevonden. De percelen worden tegen de aanschafwaarde op de balans gezet. De som van de aanschafwaarden (tegen getaxeerde waarden) betreft daarmee de boekwaarde ‘percelen Wieringen’. Vanwege de recente transacties was een nieuwe taxatie niet nodig.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
164	EFB, NLG, RWK, M&B	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	alle

VRAAG:

Onlangs luidde het advies aan de Hoge Raad bij de Urgenda-zaak: bescherming tegen opwarming van de aarde en de uitstoot van CO2 en andere broeikasgassen maken onderdeel uit van de zorgplicht die de Staat aan Nederlandse burgers heeft en die in het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens is vastgelegd. Nederland is verplicht om over twee jaar ten minste 25 procent minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990.

Heeft u de begroting aangepast aan deze vereiste? Graag een doorrekening geven van hoe de samenstelling van de begroting uiteindelijk voldoende gaat bijdragen aan het doel van ten minste 25 procent minder broeikasgassen binnen 2 jaar. Ook graag benoemen welke concrete projecten daaraan bijdragen en welke nog lopende projecten dat juist niet of onvoldoende doen.

Als u de begroting nog niet heeft aangepast op die uitspraak, wanneer gaat u dat doen?

https://www.nrc.nl/nieuws/2019/09/13/advies-aan-hoge-raad-houdt-urgenda-uitspraak-in-stand-a3973253

ANTWOORD:

Het Rijk is verweerder in de Urgenda-zaak. Het Rijk is ook partij in de internationale verdragen waarop Urgenda zich beroept. Wanneer de verplichting van het Rijk, zoals deze is verwoord in de uitspraken van Rechtbank en Hof, definitief wordt (het gaat vooralsnog over een advies van de Advocaat-Generaal aan de Hoge Raad), kan dit gevolgen hebben voor de provincies, maar dit is nu niet het geval.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
283	EFB, RWK	ChristenUnie	Michel Klein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.1

VRAAG:

De begrootte bijdrage voor energietransitie zijn enorm ongelijk verdeeld over de komende 4 jaar: 27 miljoen in 2020 en 3/2 miljoen in de jaren daarna. Waar is deze verdeling op gebaseerd? Lopen we zo niet het risico aan het eind van 2020 veel geld door te moeten schuiven?

ANTWOORD:

Zie hiervoor het antwoord op vraag 109.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
27	EFB, RWK	PVV	N. Kaptheijns

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	5.2.3

VRAAG:

“Tevens levert de bouw en het onderhoud van windmolenparken (veel) werkgelegenheid en toegevoegde waarde op in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder.”

VRAAG:
Kunt u zo gedetailleerd mogelijk aangeven wat momenteel de algemene inschatting is inzake de omvang van deze werkgelegenheid, waar deze inschatting op gebaseerd is en waar de genoemde toegevoegde waarde precies uit bestaat?

ANTWOORD:

Werkgelegenheid

Uitkomsten uit het Onderzoek RVO, gebaseerd op de Nederlandse offshore wind roadmap voor de periode 2019-2023 zijn:

- De directe werkgelegenheid voor de installatiefase voor de komende vijf jaar is ca. 2.480 arbeidsjaren.

- Jaarlijkse terugkerende directe werkgelegenheid aan onderhoud- en operatiefase ca. 320 FTE, vanaf het moment dat alle windparken in operationeel zijn.

Aangezien de windparken in de periode 2019-2023 voor de kust van Noord-Holland komen te liggen, is de verwachting dat dit voor onderhoud tot werkgelegenheid zal leiden in Noord-Holland. AYOP en de haven van Den Helder zijn op dit moment gezamenlijk aan het onderzoeken wat dit betekent voor de werkgelegenheid binnen de provincie Noord-Holland.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
68	M&B	CDA	Kuiper

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	Mobiliteitsbeleid uitvoeren

VRAAG:

De lasten voor de uitvoering van het mobiliteitsbeleid worden van 2019 op 2020 bijna

gehalveerd (101.135 -53.355). Volgens de meerjarenbegroting daalt dit zelfs naar

11.680 in 2022. Gaarne een toelichting.

ANTWOORD:

In de jaren tot 2021 zitten in de lasten nog de incidentele uitgaven voor de Zuidas-DOK , de investerings agenda OV, oplossen fietsknelpunten en OV SAAL. Deze incidentele uitgaven bedragen in 2020 € 32,7 mln en in 2021 € 33,5 mln. Deze bedragen vervallen na 2021.

Vanaf 2020 is de jaarlijkse korting van € 4 mln. op de Kleine Infra structuur in de begroting verwerkt. In de begroting is nog niet de € 6 mln voor doorfiets routes opgenomen vanaf 2021.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
69	M&B	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	Verbeteren en aanleggen infrastructuur

VRAAG:

Wat is het verschil tussen de status ‘studie’ voor de projecten verbinding A8/A9 / bereikbaarheid bollenstreek en de status ‘plan en realisatie’ voor de bereikbaarheid Waterland en onderdoorgang Broek in Waterland. De eerste twee trajecten hebben immers al een voorkeursvariant, terwijl dat voor de laatste niet het geval is. Graag een toelichting.

ANTWOORD:

Het vaststellen van een voorkeursvariant is onderdeel van de studiefase. Het project onderdoorgang Broek in Waterland is in de begroting in één regel omschreven met de overige maatregelen in het kader van het project Bereikbaarheid Waterland welke zich wel in de plan- en realisatiefase bevinden. De studie onderdoorgang Broek in Waterland (PMI project N247-22) bevindt zich nog in de studiefase.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
70	M&B	CDA	Kuiper

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	Beheeractiviteiten vaarwegen

VRAAG:

Waarom dalen de uitgaven (structureel)met ingang van 2021 van 20.494 naar 11.038?

ANTWOORD:

Volgens opgave wordt in het jaar 2020 het werk aan de Boerenverdrietsluis in Den Helder afgerond. In 2020 zijn hiervoor als last opgenomen een bedrag van € 8 miljoen, bestaande uit een bedrag aan uitvoeringskosten van € 4 miljoen en een subsidie van € 4 miljoen. Deze € 8 miljoen verklaart het overgrote deel van de daling in de uitgaven tussen het jaar 2020 en 2021. De uitvoeringskosten worden verrekend met de gemeente Den Helder, omdat het een werk voor een derde partij betreft. Hiervoor is aan de batenkant een bedrag opgenomen van € 4 miljoen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
71	M&B	CDA	Kuiper
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren

VRAAG:

Waarom de verlaging in de Meerjarenbegroting van 10.516 in 2020 naar 1.436 in 2021 en volgende jaren?

ANTWOORD:

Voor de innovatieprojecten mobiliteit zijn middelen gereserveerd in de reserve innovatieprojecten mobiliteit. Dit betreffen incidentele uitgaven aan projecten die in een specifiek jaar gepland zijn.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
273	M&B	ChristenUnie	Michel Klein
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.1.2

VRAAG:

In de reserve fietsinfrastructuur wordt niet meer gestort; als we goed begrijpen omdat deze reserve bij de 3de begrotingswijziging is opgeheven en opgegaan in een grotere reserve; op welke manier kan nu in de gaten gehouden worden welk deel specifiek voor fietsinfrastructuur bedoeld is?

ANTWOORD:

De bijdragen aan derden zullen in OD 2.1.2 apart gespecifieerd worden.

De bijdragen voor eigen provinciale infra zullen in het kader van de 2e actualisatie 2019 PMI apart aan u te besluitvorming worden voorgelegd

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
279	M&B	ChristenUnie	Gerjan van den Heuvel

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin

VRAAG:

Een van de grote opgaven waar we mogelijk voor komen te staan is de uitbreiding van de Noord-Zuid lijn in beide richtingen. Ik heb hierover in de begroting niets kunnen vinden. Wordt er al voorgestorteerd op deze investering en zo ja, waar kan ik deze vinden in de begroting?

ANTWOORD:

Nee, want dit is nog een voornemen tot studie/uitwerking. Wel is voor doortrekken van de NZ-lijn naar Zaandam/Purmerend studiebudget opgenomen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
50	M&B	D66	Marcel Steeman

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin | Prog 2

VRAAG:

Het schema met de relatieve verdeling saldo baten & lasten over de programma's geeft een goed beeld van de ontwikkeling van de uitgaven. Meer dan 50% van de bestedingen zijn voor mobiliteit en worden niet uitgesplitst terwijl op dit gebied wel keuzes gemaakt moeten gaan worden tussen de modaliteiten. Kan dit in de toekomst of zelfs ook naar het verleden toe uitgesplitst worden in bijvoorbeeld vaarwegen, kunstwerken, bruggen, autowegen, fiets en OV?

ANTWOORD:

Het uitsplitsen van deze middelen is deels mogelijk. In de taakveldenraming en –realisatie achterin resp. de begroting en jaarstukken ziet u een uitsplitsing op de wettelijk verplichte taakvelden landwegen, waterwegen en openbaar vervoer. In onze begroting kiezen wij zelf voor de indeling in operationele doelen. Het apart uitsplitsen van fietspaden en bruggen is niet eenvoudig administratief realiseerbaar en zeker niet altijd mogelijk naar het verleden, omdat deze meestal worden meegenomen in 1 investering met de aanleg en onderhoud van wegen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
54	M&B	D66	Marcel Steeman

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.2

VRAAG:

In welk programma is het ontwikkelen van het provinciale hoofdfietsnetwerk terug te vinden? Uitvoering van motie M31-10juli2017

ANTWOORD:

Bij de behandeling van het Perspectief Fiets in de staten in januari 2019 is Motie 31 afgedaan. Het Perspectief Fiets is terug te vinden als onderdeel van programma 2 - bereikbaarheid. Binnen dit programma vallen zowel de maatregelen die we treffen voor doorfietsroutes als het oplossen van knelpunten voor de fiets. De kosten die voor deze maatregelen worden gemaakt binnen het eigen areaal vallen onder operationeel doel 2.2.1 (Ontwikkelen provinciale infrastructuur). De kosten die worden gemaakt op het areaal van derden (gemeenten) vallen onder operationeel doel 2.1.2 (uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
55	M&B	D66	Marcel Steeman

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.2

VRAAG:

Samenwerkingspartners.

Hoe worden “reizigers” anders dan met tevredenheidsonderzoek en tellingen bij planvorming betrokken? Hoe vaak is er overleg met organisaties als ROCOV en ROVER? Wat is de rol van PS daarin?

ANTWOORD:

De reizigers worden betrokken via het Regionaal Overleg Consumentenbelangen Openbaar Vervoer (Rocov).

Het Rocov is een organisatie van vrijwilligers die een bij wet geregelde taak vervult: namens de reizigers adviseren over het openbaar vervoer in Noord Holland (gevraagd en ongevraagd). Er is veelvuldig informeel contact, maar formeel wordt er 4x per jaar overlegd in de 3 concessies. Met het Rocov vindt 2x per jaar een gesprek met PS plaats.

Rover is een belangenvereniging waarmee we waar nodig op ambtelijk en bestuurlijk niveau contact hebben.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
219	M&B	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	A8-A9

VRAAG:

Forum voor Democratie hecht veel waarde aan het bereikbaar houden van onze provincie. Het realiseren van een directe verbinding tussen de A8-A9 is daarbij onontbeerlijk. In het coalitieakkoord staat 'Leidend bij de definitieve keuze voor een voorkeursvariant is het behoud van de Werelderfgoedstatus van de Stelling van Amsterdam'. Kunnen wij hieruit opmaken dat indien de Werelderfgoedstatus van de Stelling van Amsterdam in het geding komt de aanleg van de verbindingsweg sowieso niet doorgaat? Wat is hier de uitleg bij?

ANTWOORD:

Nee. De huidige voorkeursvariant zal verder worden onderzocht. Wij gaan de komende maanden samen met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de regionale partners in een landschapsplan verkennen welke mogelijkheden er zijn om de unieke waarde van het UNESCO-werelderfgoed Stelling van Amsterdam in stand te houden en te versterken en om de Verbinding A8-A9 tot stand te brengen. Op basis van onder andere de uitkomsten van het landschapsplan en de gesprekken met de minister van OCW stellen wij vast wat dit betekent voor het voorkeursalternatief. Bij een 'go' van minister en PS op de weg op basis van het landschapsplan, zal het ministerie UNESCO informeren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
221	M&B	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	Vaarwegen

VRAAG:

De 'Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren' zijn voor 2019 begroot op €24.316.000.000,- terwijl het resultaat voor 2018 'slechts' uitkwam op €7.984.000.000,-. Hoe is deze procentueel enorme toename te verklaren?

ANTWOORD:

Deze vraag betreft vergelijkende cijfers uit het verleden. Voor een deel ontstaat het verschil tussen 2018 en 2019 door de wijzigingen in de doelenboomstructuur tussen deze jaren. Daarnaast is in 2019 een bedrag van 10 miljoen opgenomen t.b.v. de Boerenverdrietsluis (5 miljoen ten laste van de provincie, 5 miljoen ten laste van baten derden). Het besluit hierover is genomen door PS bij de kaderbrief 2019.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
222	M&B	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	Onderhoud wegen

VRAAG:

De reservering voor ‘Groot onderhoud wegen’ is voor 2019 begroot op €39.769.000.000,- terwijl het resultaat voor 2018 ‘slechts’ neerkomt op €9.983.000.000,-. Hoe is dit te verklaren?

ANTWOORD:

Deze vraag betreft vergelijkende cijfers uit het verleden. De door u vermelde bedragen verwijzen naar de onttrekking aan de reserve Groot onderhoud wegen.Voor een deel ontstaat dit verschil door de wijzigingen in de doelenboomstructuur tussen 2018 en 2019 en het herschikken van de reserves. Voor dit laatste wordt in 2019 een bedrag van 12,2 miljoen onttrokken aan de reserve Groot onderhoud wegen en gestort in de (nieuwe) reserve Investeringen kunstwerken. PS besluit hierover bij de derde begrotingswijziging 2019. Daarnaast kende de jaarrekening 2018 een onderuitputting van 7,8 miljoen en een bijbehorend lagere onttrekking aan de reserve. Daarover is bij de jaarrekening 2018 gerapporteerd

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
245	M&B	GL	J. Gringhuis

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.1

VRAAG:

Omgevingsfactoren: kan er een beeld worden geschetst van het aantal voertuigverliesuren over de afgelopen jaren?

ANTWOORD:

Ja, de voertuigverliesuren over de eerder jaren zijn beschikbaar. Deze cijfers zullen aan de commissie M&B worden toegestuurd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
246	M&B	GL	Van der Waart

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.2

VRAAG:

Waarom heeft de fiets alleen in studiefase prioriteit?

ANTWOORD:

Dat is niet het geval. De Fietsersbond heeft op verzoek van de provincie een rapport opgesteld met infrastructurele knelpunten voor het fietsverkeer in de provincie Noord-Holland. Deze knelpunten worden nu met prioriteit onderzocht in de studiefase, en gaan waar gewenst door naar plan en realisatiefase.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
248	M&B	GL	Van der Waart

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels, Tekin	2.3.1

VRAAG:

50 % grondstoffenreductie t.o.v. 1990? Wat was het percentage hergebruik destijds, en wat zou nu haalbaar zijn. Kan het ambitieuzer?

ANTWOORD:

Het jaartal 2019 heeft uitsluitend betrekking op de CO2 doelstelling in het tweede deel van de zin. De genoemde 50% grondstoffenreductie sluit aan bij de ambitie van het rijksbrede programma circulaire economie. Dat richt zich op de ontwikkeling naar een vóór 2050 te realiseren circulaire economie. De ambitie van het kabinet is om samen met maatschappelijke partners in 2030 een (tussen) doelstelling te realiseren van 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen). Er is nog geen referentie jaar vastgesteld. De doelstelling wordt ambitieus geacht, dit dient verder onderbouwd en uitgewerkt te worden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
250	M&B	GL	Van der Waart

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.3

VRAAG:

Bij vaarwegen wordt genoemd dat risicogestuurd beheerd wordt. Geldt dit dan niet voor bv weginfra en kunstwerken?

ANTWOORD:

Bij wegen en kunstwerken wordt risicogestuurd beheer toegepast, alleen op een hoger kwaliteitsniveau dan bij vaarwegen. Bij vaarwegen worden de oeverconstructies op het laagste kwaliteitsniveau beheerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
251	M&B	GL	Van der Waart
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.3

VRAAG:

(tabel) wat zijn de baten?

ANTWOORD:

Wanneer de provincie areaal van derden (waterschappen, gemeentes) onderhoudt, dan vallen de betalingen voor verrichte werkzaamheden onder de baten. Een deel van de baten is structureel terugkerend en daarmee een vast bedrag per jaar. Ook zijn er eenmalige projecten, waardoor het totaal aan baten per jaar kan variëren. De grootste eenmalige baten in 2020 komen uit werkzaamheden voor de projecten‘de Zaanbrug’ en ‘A9 aansluiting Heiloo’.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
252	M&B	GL	Van der Waart
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.3

VRAAG:

(tabel) Onttrekkingen zijn dit jaar beduidend hoger, hoe komt dat? Betreft dit 1e en 2e actualisatie??)

ANTWOORD:

Het vast en variabel onderhoud is uitbesteed middels gebiedscontracten. Tijdens het gefaseerde uitbestedingstraject zijn al lopende projecten niet overgedragen maar worden uitgevoerd door de provincie. De kosten hiervoor worden gedekt door de onttrekkingen. Deze projecten gaan richting afronding, vandaar dat de onttrekkingen aflopen en in 2019 deze het hoogste zijn. Ook zal er altijd een deel van het variabel onderhoud door de provincie zelf worden uitgevoerd waardoor altijd onttrekkingen zullen zijn.

De waarden voor het jaar 2019 zijn inclusief begrotingswijzigingen die dit jaar hebben plaatsgevonden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
253	M&B	GL	Van der Waart

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.4

VRAAG:

Waarop is de eis van 6% verbeterde doorstroom gebaseerd? Geldt dit alleen voor bepaalde trajecten waar veel reistijdverlies is?

ANTWOORD:

De 6% verbeterde doorstroming is vastgelegd in het beleidskader verkeersmanagement 2015-2020. Het is één van de afspraken uit dit beleidskader en heeft betrekking op het verbeteren van de doorstroming bij de provinciale verkeerslichten. Afgesproken is om minstens eens in de 3 jaar elk verkeerslicht te evalueren op het aspect doorstroming. Op trajecten waar sprake is van grote veranderingen in gebruik worden de verkeerslichten vaker geevalueerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
254	M&B	GL	Van der Waart

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.4.1

VRAAG:

Is de pilot Grass2 gritt al (een winterperiode) operationeel? Zo ja, wat zijn de eerste bevindingen uit de pilot ?

ANTWOORD:

De fabriekshal op de Dulleweg 18 in Broek op Langedijk is gereed. De diverse machines zijn besteld. Tussen nu en februari 2020 worden de machines geïnstalleerd. Vanaf 15 oktober wordt de gladheidbestrijding op de N504 uit het lopende contract gehaald en overgenomen door de projectorganisatie van grass2grit. Vanaf 2020 wordt voor de gladheidsbestrijding op de N504 het grassap bij het strooimengsel gevoegd. De laboratoriumtesten uitgevoerd door TNO zijn erg positief en laten zien dat het geconcentreerde grassap uitstekende vriespunt verlagende eigenschappen heeft.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
255	M&B	GL	J.Gringhuis
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.5

VRAAG:

Welke brandstoffen vallen onder 100% hernieuwbare energie?

ANTWOORD:

Vooralsnog wordt uitgegaan van elektrische bussen, uitgerust met een accu of brandstofcel (waterstof). Elektriceit/ waterstof wordt daarbij geproduceerd uit hernieuwbare bronnen. Binnen de definitie van hernieuwbare energiebron vallen: wind en zon, waterkracht en biomassa.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
256	M&B	GL	Gringhuis
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.5

VRAAG:

Er wordt nog geconcretiseerd wat een zo gunstig mogelijke score op well-to-wheel co2-emissie per reizigerskilometer inhoudt. Wanneer kunnen we deze concretisering verwachten?

ANTWOORD:

Deze concretisering is onderdeel van de landelijke programma-aanpak ter uitvoering van het bestuursakkoord. Momenteel wordt vanuit dit programma verkend op welke wijze een dergelijke score kan worden gemeten. Wij verwachten in 2020 daar meer informatie over te kunnen verstrekken.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
257	M&B	GL	Van der Waart
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			Nvt

VRAAG:

Klopt het dat de bijdrage aan het spoor naar Zandvoort (zuid Kennemerland) nog niet in de begroting staat? Is dit onderdeel van programma 5?

ANTWOORD:

Ja, dat klopt. Dit is onderdeel van het programma Bereikbaarheid Kust Zuidkennemerland dat binnen begrotingsprogramma 2 – bereikbaarheid valt.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
267	M&B	GL	Er

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Rommel, Tekin

VRAAG:

Waarom gaat GS, terwijl het coalitieakkoord daar geen aanleiding toegeeft, in 2020 onderzoeken of het vrij beschikbare krediet strategische aankopen ingezet kan worden voor strategische aankopen in de zoekgebieden van de beoogde verbinding A8-A9 en Duinpolderweg?

ANTWOORD:

De zoekgebieden van de beoogde verbinding A8-A9 en Duinpolderweg zijn ruimtelijk gezien dynamische gebieden waarin verschillende maatschappelijke opgaven samenkomen.

Onderzocht gaat worden of de inzet van het krediet strategische aankopen een bijdrage kan leveren aan de provinciale doelen in dit gebied. Uiteraad met inachtneming van het huidige coalitieakkoord.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
90	M&B	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin | 2.1.2

VRAAG:

Er wordt €16 miljoen beschikbaar gesteld voor MRA-doorfietsroutes. Op pagina 33 wordt gesproken over subsidie van €8.2 miljoen, echter op pagina 232 staat €7.250 miljoen. Hoe verhouden deze bedragen zich tot elkaar?

ANTWOORD:

Van de 8,2 miljoen is € 1 miljoen al in 2019 geraamd waardoor er in de begroting 2020 nog het restant van 7,2 mln geraamd wordt.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
91	M&B	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin | 2.1.2

VRAAG:

In welke reserve is de €8.6 miljoen begroot voor MRA-doorfietsroutes op eigen areaal terug te vinden?

ANTWOORD:

De € 8,6 mln zit niet in een reserve, maar zijn opgenomen in de meerjarenraming kapitaallasten PMI (operationeel doel 2.2.1)

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
92	M&B	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.1.2

VRAAG:

Op p 236, Verwerking coalitieakkoord, staat dat er 3x €2 miljoen voor Fietsbeleid begroot is. Is dit onderdeel van de MRA-doorfietsroutes of is dit separaat?

ANTWOORD:

Dit is een nieuw budget (separaat) als gevolg van het coalitieakkoord.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
93	M&B	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.2.1
	2.2.2

VRAAG:

Bij welke herinrichtingsprojecten van provinciale wegen is (mogelijk) aan de orde dat er bomen worden gekapt, en hoeveel bomen betreft dit – per project -?

ANTWOORD:

Bij herinrichtingsprojecten kan het nodig zijn dat bomen moeten worden gekapt. Aan de voorkant van een project is niet altijd bekend of er sprake zal zijn van bomenkap of om hoeveel bomen het gaat. Het kappen van bomen gebeurt alleen als er geen andere oplossing is. Bijvoorbeeld als de veiligheid in het geding is of wanneer er onvoldoende ruimte is om de werkzaamheden uit te voeren. In sommige gevallen is herplant verplicht (vanuit de Wet Natuurbescherming). Aan het einde van het kalenderjaar zal inzichtelijk worden gemaakt bij welke afgeronde projecten bomen zijn gekapt en/of zijn herplant.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
94	M&B	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.1

VRAAG:

Hoeveel kilometer berm beheert de provincie, hoeveel daarvan wordt ecologisch beheerd, en wat zijn de resultaten van het ecologisch beheer tot nu toe?

ANTWOORD:

Het overgrote deel van de bermen ligt langs ca. de ca. 700 km provinciale wegen. Ca. 75% van deze bermen wordt ecologisch beheerd door maaien-afvoeren in diverse varianten (sec maaien-afvoeren en steeds meer gefaseerd maaien of sinusmaaien). De resultaten hiervan zijn nog niet eenduidig kwantificeerbaar. In samenwerking met de Vlinderstichting wordt onderzocht of de monitoringsmethode 'Mijn berm bloeit' een representatief beeld geeft van de waarde van bermen voor insecten.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
95	M&B	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.1

VRAAG:

Betekent ecologisch bermbeheer dat het maaisel niet direct afgevoerd wordt?

ANTWOORD:

Bij ecologisch bermbeheer wordt het maaisel meestal afgevoerd, maar niet altijd. De hoofddoelstelling bij ecologisch bermbeheer is dat het maaisel in ieder geval niet langer dan een paar dagen blijft liggen en dat er niet geklepeld (verhakselt en laten liggen) wordt. Soms is het echter niet mogelijk of onwenselijk (vanuit verkeersveiligheid) in 2 werkgangen te werken en wordt maai-zuigen toegepast.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
96	M&B	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.1

VRAAG:

Is de € 0,5 miljoen per jaar die beschikbaar is gesteld voor ecologisch beheer van bermen éxtra op een al bestaand budget, ofwel, hoe verhoudt dit bedrag zich tot wat al beschikbaar is voor ecologisch bermbeheer?

ANTWOORD:

De € 0,5 miljoen is bovenop het bestaande budget voor het beheer van bermen. Met het bestaande budget wordt ca. 75% van het areaal ecologisch beheer uitgevoerd en ca. 25% wordt geklepeld; er is onvoldoende ruimte om echt uitvoering te kunnen geven aan sinusmaaien. Met behulp van dit extra budget kan door middel van sinusmaaien een kwalitatieve verbetering van het ecologisch bermbeheer worden uitgevoerd én kunnen meer bermen worden omgezet van klepelen naar maaien-afvoeren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
97	M&B	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.1

VRAAG:

Er wordt aangegeven dat “klepel-maaien”zo min mogelijk gedaan wordt. Wat is zo min mogelijk en is dit opgenomen in de prestatieregels voor de gebiedscontracten?

ANTWOORD:

Met ‘zo min mogelijk’ wordt bedoeld dat alleen daar geklepeld wordt waar het echt niet anders kan of waar een duurdere maatregel (maaien-afvoeren) geen toegevoegde waarde voor biodiversiteit zal opleveren (bijv. hele smalle stroken tussen rijbaan en fietspad, of hele smalle bermen met geleiderails).

Niet alle gebiedscontracten zijn gelijk. Waar nodig worden de gebiedscontracten aangepast en vindt verbetering van de prestatieregels plaats.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
98	M&B	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.2

VRAAG:

Aangezien de aansluiting A9 Heiloo niet als project met prioriteit voor 2020 staat vermeld, betekent dit dat (een deel) van de reservering terug is gekomen in de begroting? Waar is dit te vinden en voor welk bedrag?

ANTWOORD:

Aansluiting A9 Heiloo is een project van derden: een project dat de provincie in opdracht van de gemeente Heiloo uitvoert.

Voor het project heeft de provincie in 2017 en 2018 subsidie verleend (uit de reserve TWIN-H) aan de gemeente Heiloo.

Het feit dat het project niet als prioriteit in de begroting is opgenomen, betekent niet dat de opdracht tot uitvoering (van de gemeente aan de provincie) is ingetrokken c.q. dat de subsidie aan de gemeente is ingetrokken. Er zijn daarom geen middelen teruggekomen

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
122	M&B	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	5.2.2

VRAAG:

Op welke manier wordt de provincie betrokken bij de luchtruim herziening en het bestuurlijke overleg hierover?

ANTWOORD:

Bij herinrichtingsprojecten kan het nodig zijn dat bomen moeten worden gekapt. Aan de voorkant van een project is niet altijd bekend of er sprake zal zijn van bomenkap of om hoeveel bomen het gaat. Het kappen van bomen gebeurt alleen als er geen andere oplossing is. Bijvoorbeeld als de veiligheid in het geding is of wanneer er onvoldoende ruimte is om de werkzaamheden uit te voeren. In sommige gevallen is herplant verplicht (vanuit de Wet Natuurbescherming). Aan het einde van het kalenderjaar zal inzichtelijk worden gemaakt bij welke afgeronde projecten bomen zijn gekapt en/of zijn herplant.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
123	M&B	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	5.2.2

VRAAG:

Hoe verhoudt de extra vliegroutes en vliegbewegingen voor vliegveld Lelystad, zoals dit op dit moment in de planning zit, tot de inzet van de provincie voor kwaliteit van de leefomgeving?

ANTWOORD:

De afspraak over de openstelling van Lelystad maakt onderdeel uit van de afspraken uit het Aldersakkoord uit 2008 over selectieve groei van Schiphol. Dat is destijds door de ORS partijen ingebracht als één en ondeelbaar pakket en als zodanig ook overgenomen door de Tweede Kamer. Er is politiek nooit afstand gedaan van die afspraken uit dat akkoord. De minister is nog steeds bezig deze afspraken in wetgeving vast te leggen.

Ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van de luchtvaart (bovenop de afspraken uit het Aldersakkoord) pleit de provincie voor een betere balans tussen de diverse belangen zoals beschreven in onze Omgevingsvisie waaronder de impact op gezondheid en de leefomgeving.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
155	M&B	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.1.1. 4.1.6

VRAAG:

“Om Noord-Holland in de toekomst bereikbaar te houden, moet worden geïnvesteerd in alle vervoersmodaliteiten. “

Waar baseert u zich op dat in -alle- vervoersmodialiteiten (inclusief de auto) moet worden geinvesteerd? Erkent u niet dat we voor leefbaarheid minder auto’s op de weg moeten hebben en juist extra moeten investeren in duurzamere vormen van vervoer en prikkels zoals meer thuiswerken?

ANTWOORD:

Dit is gebaseerd op de Omgevingsvisie Noord-Holland, vastgesteld op 18 november 2018.

Tot 2040 worden er in Noord-Holland ca 230.000 woningen gebouwd. Dat bijna net zoveel als 3x een stad ter grootte van Haarlem. Verwachting is dat de mobiliteit groeit met 40%.

Deze groei willen we zoveel mogelijk opvangen met een goede ruimtelijke ordening, investeringen in OV en fiets, het faciliteren van de overstap en gebruik maken van nieuwe technieken en diensten.

Het is echter niet mogelijk op de volledige groei van de mobiliteit op te vangen met alternatieven voor de auto. Het aandeel auto is hiervoor simpelweg te groot. Het OV en de fietspaden hebben onvoldoende capaciteit om dit op te vangen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
30	M&B	PVV	M. Deen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.1

VRAAG:

De provincie Noord-Holland is voor 40% aandeelhouder van SolaRoad B.V. (de nominale waarde van de aandelen is 400.000 euro)

VRAAG:
Wat zijn juridische en financiele gevolgen als de provincie de aandelen van de hand zou doen? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

Een verkoop van de aandelen betekent juridisch dat de Provincie niet meer aandeelhouder van SolaRoad B.V. is. Financieel hangt het af van de behaalde opbrengst of er sprake is van winst of verlies (ten opzichte van de nominale waarde) op de aandelentransactie.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
31	M&B	PVV	M. Deen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	Par. Grondbeleid

VRAAG:

31M&BPVVM. DeenPar. GrondbeleidTekin210“Ook spelen er diverse kleinere projecten, waarbij sprake is van verwerving ten behoeve van onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en van de aanleg van rotondes en dergelijke.”

VRAAG:
Zijn er momenteel bij de provincie in beheer zijnde rotondes die "geadopteerd" zijn door derden voor bv. reclamedoeleinden? Zo ja, welke en onder welke voorwaarden?

ANTWOORD:

Uit oogpunt van verkeersveiligheid is het plaatsen van extra borden of andere uitingen bij een rotonde ongewenst. Bestuurders hebben op deze uitwisselpunten van verkeer al hun aandacht nodig om veilig de rotonde op- en af te rijden en te anticiperen op het gedrag van medeweggebruikers. Elk extra bord gaat ten kosten van deze aandacht. Dit geldt in het bijzonder voor uitingen die geen enkel verband houden met de verkeerssituatie of het gewenste verkeersgedrag. Om deze redenen is het stringent beleid van de provincie om niet mee te werken aan de plaatsing van reclame-uitingen e.d. langs de provinciale weg.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
32	M&B	PVV	M. Deen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.1.2

VRAAG:

“Om het elektrisch rijden te bevorderen werkt de provincie met de MRA-partners en de provincie Utrecht samen in het project MRA-E. Voor 2020 moet opnieuw besloten worden over samenwerking, omdat de huidige samenwerkingsovereenkomst in dat jaar afloopt. Verwacht wordt dat de samenwerking wordt voortgezet. Vooruitlopend op die beslissing wordt er voor proceskosten MRA-E €75.000 in de begroting voor 2020 gereserveerd.”

VRAAG:
Kunt u aangeven wat de kosten en baten (in de breedste zin van de woorden) tot op heden zijn van deze samenwerking en wat eventuele juridische en financiele gevolgen zijn voor de provincie als de samenwerking niet wordt verlangd? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

In het projectbureau worden kennis en kunde gebundeld ten behoeve het bevorderen van elektrisch vervoer. De projectkosten van de samenwerking en uitvoeringskosten waaronder de investering in openbare laadinfrastructuur bedragen sinds de start van de samenwerkingsovereenkomst in 2014 in totaal € 10.347.000. Dit bedrag werd samengebracht door de lokale en regionale overheden binnen de samenwerking en door financiële bijdragen van marktpartijen, de Europese Unie en de Rijksoverheid.

Het bundelen van de vraag naar openbare laadinfrastructuur bij bewoners op regionaal niveau heeft door schaalgrootte tot kostenbesparingen geleidt bij zowel markt als overheid. Dit heeft er voor gezorgd dat een steeds groter deel van de uitvoeringskosten wordt terugverdiend; het exploitatierecht van een omvangrijk netwerk aan laadinfrastructuur heeft steeds meer waarde voor markpartijen.

De maatschappelijke baten bestaan uit:

· Schoon en stil vervoer, daarmee een gezonde en prettige leefomgeving. Inmiddels is de stikstof uitstoot ook bepalend voor de doorgang van o.a. woningbouw en hier kan elektrisch vervoer een oplossing bieden.

· Verminderen van de CO2 uitstoot en het beperken van de gevolgen van klimaatverandering.

· Economische groei in de vorm van een aantrekkelijk vestigingsklimaat, een groeiende regionale elektrisch vervoer sector en succesvolle internationale export.

· Het mogelijk maken en bevorderen van de overstap naar een volledig duurzame energievoorziening.

Bij het beëindigen van de samenwerking dienen lopende verplichtingen aan gemeenten en markt te worden voldaan. Dit betekent dat voornamelijk dat reeds in opdracht gegeven oplaadinfrastructuur wordt gerealiseerd. De uitvoeringskosten voor het begeleiden en laten plaatsen van de reeds in opdracht gegeven laadinfrastructuur in 2020 worden geraamd op € 100.000 voor de gehele regio. Er wordt bij beëindiging een eindafrekening opgesteld tussen de betrokken overheden: provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht, vervoerregio Amsterdam en de gemeenten Almere en Amsterdam. Uitgangspunt bij de eindafrekening is dat naar rato van voorgaande bijdragen wordt afgerekend. Omdat een sluitende jaarbegroting de norm is binnen het samenwerkingsverband is een dergelijke afrekening buiten de eerder genoemde € 100.000 naar verwachting zeer gering.

Tot slot is een juridische consequentie dat de provincie de Voorwaarden deelname inkoop Oplaadinfrastructuur MRA-Elektrisch (1189985/1189989) dient in te trekken, dit zijn de voorwaarden waaronder gemeenten zich kunnen aansluiten bij het gezamenlijk inkopen en plaatsen van laadpalen

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
33	M&B	PVV	M. Deen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	2.4.2

VRAAG:

“De pilot Zwaar verkeer Solaroad. Op dit moment lopen er pilots in Noord- en Zuid-Holland. Op basis van de bevindingen uit dit traject zal het vervolg van het programma worden bepaald.

o Op meerdere plaatsen wordt een fietspad, of een deel hiervan, uitgerust met een zonnewegdek.”

Op deorkaan.nl werd op 17-7-2019 het volgende bericht geplaatst:
https://www.deorkaan.nl/solaroad-mislukt-op-grote-weg/

VRAAG:
Wat is momenteel de stand van zaken inzake het project op Noord-Hollandse bodem en zijn er plannen om het project nu wel te beëindigen? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

Na een ontwikkelperiode vanaf 2013, die begonnen is met een zonnefietspad, zijn in maart twee proefvakken SolaRoad Zwaar Verkeer in gebruik genomen. Eén van ca. 50 meter langs de parallelweg van de N232 in Noord-Holland en circa 100 meter op de busbaan langs de N218 bij Spijkenisse in Zuid-Holland.

Kort na de opening zijn op 13 maart jl. beschadigingen aan de pilots geconstateerd. Er zijn direct maatregelen getroffen om de verkeersveiligheid te kunnen waarborgen. In de voorafgaande validatie, tijdens de zeer uitvoerige testperiode, is het fenomeen dat nu is opgetreden niet gesignaleerd. De samenwerkende partijen in de pilots Zwaar Verkeer (Zuid-Holland, Noord-Holland, Strukton en TNO) hebben een diepgaand onderzoek uitgevoerd om de precieze oorzaak en het proces dat heeft geleid tot de huidige situatie te achterhalen.

Provincie Noord-Holland heeft de pilot gefaseerd ingezet in 2 fases van 50 meter lengte waarbij op dit moment één fase is uitgevoerd. Provincie Noord-Holland neemt daadwerkelijk de pilot af en draagt daarnaast bij aan de ontwikkeling in de vorm van een zogenaamd ‘Living Lab’.

De uitkomst van het onderzoek is zeer recent bekend geworden. Duidelijk is dat herstel van de elementen die te Schiphol zijn geplaatst, niet mogelijk is. Over de status van de pilot en een mogelijk vervolg zult u nader worden geïnformeerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
34	M&B	PVV	M. Deen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	2.4.2

VRAAG:

Kunt u aangeven hoeveel subsidie SolaRoad in totaal tot op heden heeft ontvangen en uit welke “potjes” deze subsidies afkomstig zijn?

ANTWOORD:

Er is in het totale traject géén subsidie verleend aan SolaRoad. In 2013 hebben Provinciale Staten ingestemd met een deelname van € 1.500.000 in het consortium TNO-Ooms-Imtech-provincie Noord-Holland dat in samenwerking de eerste zonnefietspad ter wereld realiseerde.

Deze samenwerking is voortgezet met het consortium TNO-Strukton (rechtsopvolger Ooms) en provincie Noord-Holland in een doorontwikkeling naar een variant Zwaar Verkeer. Hiervoor is in het College Programma 2015-2019 € 2.700.000 gereserveerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
40	M&B	PVV	M. Deen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	4.2

VRAAG:

“Ook zal in 2020 de Actieagenda Circulaire Economie aflopen. In 2020 wordt er een nieuw beleidsprogramma circulaire economie opgesteld waarin de nieuwe koers uit het coalitieakkoord wordt geborgd In 2020 zal er ook uitvoering worden gegeven aan de ambities uit het coalitieakkoord en het uitvoeren van de nieuwe Actieagenda Circulaire Economie.”

VRAAG:
Komt er ook een soort van MKI of andere periodieke kosten-batenanalyse voor het analyseren van beleid t.b.v. een circulaire economie? Zo nee, waarom niet?

ANTWOORD:

Circulaire economie is een economische transitie die zich in grote dynamiek ontwikkeld. Om hierin mee te kunnen bewegen is in de Ontwikkelingsvisie gekozen voor “creatiesporen”, met een proces van lerend evalueren. Alle concrete activiteiten binnen deze sporen worden op hun effectiviteit en impact geevalueerd.

Voor de monitoring van de doelstelling voor een transitie naar een circulaire economie wordt in samenwerking met zowel de regio (MRA) als nationaal (IPO, Rijk, Pbl) gewerkt aan een goede methode. De planning is om deze in 2020 in te regelen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
1	M&B	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			prog 2

VRAAG:

Klanttevredenheid OV in Noord-Holland: 7,8

Wie bepalen dit klanttevredenheidscijfer? Wordt ook de mening gevraagd van inwoners waar geen OV (meer) is?

ANTWOORD:

De reizigers in openbaar vervoer.
Nee, want het is een tevredenheidsscore over het gebruik van het OV.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
4	M&B	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.1.1

VRAAG:

Het goederenvervoer over water wordt gestimuleerd. Is er ook budget beschikbaar?

Stimuleren we ook de kleine binnenvaart?

ANTWOORD:

In de begroting is geen geld gereserveerd voor goederenvervoer over water. Ook in de reserve is hier geen geld voor gereserveerd.

Er wordt geen onderscheid gemaakt in kleine en grote binnenvaart.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
5	M&B	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.1.2

VRAAG:

Programma ‘Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland’: is er (al) een tijdsplanning?

ANTWOORD:

Nee, dit wordt nader bepaald in de uitwerking van het coalitieakkoord.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
6	M&B	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.2.1

VRAAG:

Extra investeringen infrastructuur - € 60 miljoen – zijn er specifieke doelen of gaat dit bedrag in de grote pot?

ANTWOORD:

Specifeke doelen zijn de verkeersveilige inrichting N241, verkeersveilige inrichting N243, trajectbenadering N242 en een reservering voor lopende PMI projecten in de studiefase.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
7	M&B	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.1

VRAAG:

Er wordt hier gesproken van ‘regio’s 1 en 6’ – hoe is deze regio-indeling, en waar wordt deze indeling voor gehanteerd?

ANTWOORD:

De genoemde onderhoudsgebieden (regio-indeling) 1 en 6 zijn respectievelijk ‘Kop van Noord-Holland’ en ‘Noord-Holland Zuid’.

De hier bedoelde indeling van regio’s heeft betrekking op de indeling van het provinciale grondgebied in 7 onderhoudsgebieden. Zie het kaartje op pagina 44 van de begroting. De onderhoudsgebieden zijn zodanig ingedeeld, dat er een passende omvang ontstaat van te onderhouden areaal dat op efficiënte wijze integraal kan worden georganiseerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
10	M&B	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.1

VRAAG:

Gebiedscontracten onderhoud – wanneer zijn deze contracten gestart?

Vinden er tussentijdse evaluaties plaats, en wanneer vinden die plaats?

ANTWOORD:

In 2015 is het eerste gebiedscontract gegund voor onderhoudsgebied 1 (Kop van Noord-Holland). Dit was een pilot contract. De opvolgende onderhoudsgebieden 2 t/m 7 zijn gegund tussen eind 2016 en april 2018. De looptijd van alle in totaal 6 gebiedscontracten (gebieden 2 en 3 zijn in één contract aanbesteed) is 10 jaar.

Tijdens de gefaseerde aanbesteding van de verschillende gebiedscontracten zijn de aanbestedingsresultaten doorlopend geëvalueerd en de aanbevelingen verwerkt in de opvolgende contracten. In het contract van het laatste gebied dat is aanbesteed, is dus de meeste leerervaring verwerkt. Momenteel wordt gewerkt aan het verwerken van deze leerervaring in de oudere gebiedscontracten. Deze harmonisatie wordt volgens planning eind 2019 afgerond.

Begin 2019 is er een interne audit opgeleverd naar de gebiedscontracten. Eén van de aanbevelingen die gaat worden opgevolgd is om in 2021 een ‘midterm evaluatie’ uit te voeren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
15	M&B	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	4.2.2

VRAAG:

Krijgt de ‘Actieagenda Circulaire Economie’ als instrument een vergelijkbaar vervolg?

Wat is/wordt de provinciale rol in de circulaire economie: regievoerend, faciliterend of anders?

Is het budget toereikend - € 1,05 miljoen is immers niet heel veel ….

ANTWOORD:

Op dit moment wordt gewerkt aan een versnelde update van de Actieagenda voor de komende vier jaar.

De rol van de provincie is divers, zoals ook in de ontwikkelingsvisie onderkent. Wij voeren regie, verbinden, faciliteren, geven het goede voorbeeld, subsidieren.

Zoals in de huidige Actieagenda benoemd is circulaire economie een integraal onderdeel van diverse activiteiten bij de provincie. Subsidies voor het MKB met een circulaire innovatie (zoals GO!-NH) worden vanuit economie gefinancierd, een circulaire aanbesteding van wegen wordt vanuit beheer en onderhoud gefinancierd. Het specifieke budget voor circulaire economie is daarmee slechts een deel van de kosten die aan de circulaire economie besteed worden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
17	M&B	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	5.2.3

VRAAG:

Wat kost het Sluis Haven Informatiepunt (SHIP) ons in de komende jaren?

De prognose bezoekersaantallen is voor 2023 “0”. Waarom?

ANTWOORD:

Het SHIP wordt gefinancieerd door de bijdrage van alle partners van het Bestuursplatform Noordzeekanaalgebied en sponsors. De middelen hiervoor zijn in 2017 allemaal vastgelegd. Uit deze middelen wordt jaarlijks een bedrag van

€ 260.000,- gehaald voor de exploitatie en de jaarlijkse aanpassingen.

Het SHIP staat er voor vijf jaar en het wordt beeindigd per 1-1-2022.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
165	M&B	VVD	Mevr. van Meerten-Kok

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	

VRAAG:

“ Voor het koersdocument Duurzame Mobiliteit stuurt de provincie op november 2019…. Hiervoor wordt in 2020 een bijdrage verwacht”. Kunt u uitleggen waar deze bijdrage uit bestaat? Is deze louter financieel of ook inhoudelijk? En zo ja financieel, waar kan ik deze bijdrage vinden in de begroting?

ANTWOORD:

De provincie is trekker van de totstandkoming van de Regionale Mobiliteitsplannen (uitwerking Klimaatakkoord). De financiële bijdrage bestaat uit proceskosten. De financiële bijdrage valt binnen het begrote budget van operationeel doel 2.1.1. (Mobiliteitsbeleid opstellen).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
166	M&B	VVD	Mevr. van Meerten-Kok

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin

VRAAG:

In 2020 is hiervoor een bedrag van euro 85.415 begroot. Het jaar daarna daalt de investering aanzienlijk naar euro 57.323. Hoe verklaart u dit?

ANTWOORD:

Dit wordt met name veroorzaakt doordat na 2020 een afname is van projecten van derden die geraamd staan. Deze worden neutraal geraamd in de baten en lasten. Voor de latere jaren kunnen nieuwe projecten voor derden worden toegevoegd die in latere begrotingen worden verwerkt. Daarnaast geldt voor het jaar 2021 dat een bedrag van circa € 18 miljoen aan de lasten- en batenkant voor een werk voor derden ten onrechte niet volledig is opgenomen. Dit wordt opgenomen in de volgende begroting.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
167	M&B	VVD	Mevr. van Meerten-Kok

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin

VRAAG:

OV concessie: Er is geen splitsing per concessie gemaakt in de begroting. Graag zou ik deze ontvangen. Is in de begroting rekening gehouden met de extra 10% budgettaire ruimte voor de concessie G&V?

ANTWOORD:

Gooi en Vechtstreek: ca. € 10,4 mln.
Haarlem-IJmond: ca. € 16,7 mln.
Noord-Holland Noord: ca. € 21,6 mln.

De jaarlijkse bijdrage voor G&V is inclusief de 0,3 mln. per jaar voor aanvullende mobiliteitsoplossingen. Naast de jaarlijkse bijdrage is er voor deze concessie nog € 7 mln. gereserveerd voor de transitie naar emissievrij OV (Zero Emissie), € 2 mln. voor de ontwikkeling van de ketenreis in G&V en € 0,4 mln. voor eventuele buurtbussen in de concessie.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
168	M&B	VVD	Mevr. van Meerten-Kok

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.5.1

VRAAG:

tabel Beleidsdoel 2.5 OV Waarborgen. Er is in 2020 euro 57.405 begroot, de jaren daarna worden de investeringen weer minder. Hoe verklaart u dit?

ANTWOORD:

2020 is het laatste jaar waarin de “oude” OV visie middelen worden besteed. (Een nieuwe OV visie is nog niet budgettair verwerkt in de begroting). Tevens raakt de buffer in de reserve OV projecten voor het opvangen van prijsstijgingen (indexering) uitgeput, waarna we in de toekomst verdere prijsstijgingen gaan financiering vanuit de stelpost prijsindex (programma 8) i.p.v. de OV middelen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
170	M&B	VVD	Dhr. Terwal

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	

VRAAG:

Op pagina 36 wordt gesteld dat in iedere projectfase van grond-, weg- en waterbouw over duurzaamheid dient te worden nagedacht en hier in het Programma Duurzame Infrastructuur uitvoering aan wordt gegeven. In hoeverre brengt dit streven extra kosten en vertraging in de uitvoering met zich mee voor de prioritaire projecten genoemd op pagina 35?

ANTWOORD:

Het Programma Duurzame Infrastructuur zal niet met terugwerkende kracht aanvullende eisen opnemen voor projecten die al in de realisatiefase zijn. Dit betekent dat er geen extra kosten en vertraging worden voorzien. Voor deze projecten geldt dat in de voorbereidingsfase duurzaamheid is meegenomen op basis van toenmalige inzichten. De kosten hiervan zijn in de al aangevraagde kredieten verwerkt. Een voorbeeld is het hergebruik van grondstoffen middels toepassing van de methode IFD (Industrieel Flexibel en Demontabel bouwen) dat wordt ingezet op de Cruquiusbrug.

Voor de prioritaire projecten die nog in de studiefase zijn, zal duurzaamheid een integraal onderdeel zijn het project. Het Programma Duurzame Infrastructuur draagt hieraan bij door potentiële maatregelen nader te concretiseren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
171	M&B	VVD	Dhr. Terwal

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin

VRAAG:

Op pagina 34 wordt gesteld dat de investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) het komende jaar wordt geactualiseerd. Is het mogelijk om het huidige iNHi te ontvangen?

ANTWOORD:

Deze kunt u vinden via:

https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Verkeersveiligheid_doorstroming_en_leefbaarheid/Beleidsdocumenten/Investeringsstrategie_Noord_Hollandse_infrastructuur.org

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
172	M&B	VVD	Mevr. van Geffen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin

VRAAG:

Goederenvervoer over water: ‘onderzocht gaat worden welke locaties ontwikkeld kunnen worden voor de overslag van goederen naar het water’. Wat wordt de vorm van dit onderzoek, hoe gaat dit onderzocht worden en zijn naar verwachting daarvan de resultaten voor PS in 2020 ook bekend?

ANTWOORD:

Dit onderzoek is gestart met een kortlopende inventarisatie van aanwezige watergebonden bedrijventerreinen langs het onlangs vastgestelde Kernnet, aanwezige kansen voor bedrijvigheid en kansen/bedreigingen voor de scheepvaartsector. Het bouwt voort op het onderzoek van Panteia en het vervolgonderzoek van Royal Haskoning DHV.

De onderzoeksmethoden zijn GIS-analyse (aanwezigheid en spreiding van watergebonden bedrijventerreinen), literatuuronderzoek (kansen/bedreigingen voor de scheepvaartsector, met name uit de twee voorgaande onderzoeken) en interviews (kansen/bedreigingen voor de scheepvaartsector, validatie en situationering van de bevindingen uit de voorgaande onderzoeken).

Er zijn twee tussenresultaten die GS kan delen met PS. De eerste betreft de vaststelling van het eerder uitgevoerde vervolgonderzoek van Royal Haskoning DHV, en de GIS-analyse van aanwezige bedrijventerreinen. Dit moment vindt in december 2019 plaats. Het tweede moment zal volgen in het begin van 2020, wanneer de kortlopende inventarisatie is afgerond.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
173	M&B	VVD	Mevr. van Geffen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

p. 78 Prioriteiten. Aangegeven wordt dat de actieagenda Circulaire Economie in 2020 afloopt en dat een nieuw beleidsprogramma in 2020 wordt opgesteld. Tevens wordt aangegeven dat er geen geplande beleidsdoelevaluaties zijn. Bij sommige programma's is er wel een beleidsdoelevaluatie (zoals 4.1, pagina 71), bij andere niet. Wat zijn daarvoor de afwegingen? Is de beoogde opstelling van nieuw beleid een dergelijke overweging? Waarom zou het voor deze actieagenda wel of niet zinvol kunnen zijn om een beleidsdoelevaluatie te houden?

ANTWOORD:

Het gaat om een transitie die inmiddels op stoom begint te komen. Er is nog geen aanleiding voor het bijstellen van beleid (Ontwikkelvisie). In de opzet van het beleid is gekozen voor een adaptieve aanpak middels actieagenda;s. Om dat goed te kunnen doen is ingezet op lerend evalueren van de effectiviteit en impact van activiteiten (Actieagenda). Vanwege de hoge dynamiek in deze transitie wordt gewerkt aan een versnelde update van de Actieagenda.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
174	M&B	VVD	Mevr. van Geffen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

p. 93 financiële paragraaf 5.2.3 In 2019 wordt 2,5 miljoen (5x) meer uitgegeven dan in 2020 en 2021. Ik kan uit de begeleidende tekst niet lezen waar dat verschil in zit?

ANTWOORD:

In 2019 heeft het NZKG een eenmalige impuls van € 1 miljoen ontvangen vanuit Energietransitie. Tevens is er in de begroting 2019 rekening gehouden met een vooronderzoek naar de Energiehaven van € 1,5 miljoen (waarvan circa 75% bijdragen wordt door andere partijen). Dit zijn eenmalige kosten waardoor de lasten in 2019 € 2,5 miljoen hoger zijn geraamd dan in de jaren erna.
Note: het vooronderzoek naar de Energiehaven zal later van start gaan dan verwacht, waardoor de lasten in 2019 worden afgeraamd bij de Laatste begrotingswijziging 2019 en bijgeraamd bij de eerste begrotingswijziging 2020.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
177	M&B	VVD	Dhr. Hartog

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin

VRAAG:

Op pagina 37 komt naar voren dat binnen het project Verbinding A8-A9 de huidige voorkeursvariant nader wordt onderzocht. Om het landschap te sparen wordt gekeken of het mogelijk is de weg verdiept of in een tunnel aan te leggen. In dit onderzoek wordt ook klimaatadaptatie meegenomen. Daarnaast investeren we op de korte termijn in de leefbaarheid rondom de N203, bijvoorbeeld in maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Aan welke concrete maatregelen denkt de provincie in deze, wat is op korte termijn en welke bedragen zullen hiermee zijn gemoeid?

ANTWOORD:

In het coalitieakkoord is 11 mln. euro gereserveerd voor leefbaarheids-maatregelen in Krommenie. Welke maatregelen dat zouden moeten zijn is onderwerp van onderzoek. U wordt binnenkort geïnformeerd over de doorwerking van het coalitieakkoord in het project A8-A9, waaronder de planning.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
178	M&B	VVD	Dhr. Hartog

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin

VRAAG:

Op pagina 37 wordt het belang van het gebruik van de fiets als middel in de vervoersketen onderstreept en wordt aangegeven dat de provincie investeert in het oplossen van fietsknelpunten. Vragen die hierbij opkomen zijn: welke rol speelt de uitkomst van de fietsprojecten studie waar op pag. 36 over wordt gesproken? Wordt bij het inventariseren van knelpunten onderscheid gemaakt tussen knelpunten zoals die ervaren kunnen worden door de verschillende groepen gebruikers zoals tussen forenzen/scholieren aan de ene kant en recreanten aan de andere kant? Op welke wijze bepaalt PS de kaders en de omvang van de middelen die hiervoor worden ingezet? Worden de uitkomsten van de studie waar op pagina 36 over wordt gesproken hiervoor gebruikt?

ANTWOORD:

De knelpunten en opgaven met betrekking tot de fiets zijn gedefinieerd in het Perspectief Fiets. De focus van het perspectief ligt vooral op de bereikbaarheid, van het openbaar vervoer, (stedelijke)voorzieningen en woon- en werkgebieden. Daartoe is naast het regionale netwerk ook een doorfietsroutenetwerk bepaald. Fietsinfrastructuur moet geschikt zijn voor alle typen doelgroepen onafhankelijk van hun motief. Wel kan de uitstraling of locatie van de verschillende paden accentverschillen betekenen in de uitvoering.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
185	M&B	VVD	Dhr. van der Maas

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin

VRAAG:

Ook in dezelfde paragraaf onder “Mutaties van risico’s in de begroting 2020 ten opzichte van de jaarrekening 2018”, staat dat het risico met betrekking tot de Leeghwaterbrug is verwijderd. Betreft dit het hele risico? Zo niet, welk bedrag blijft dan over? Zo wel, betekent dit dat het 99% zeker is dat de nieuwe genoemde opleveringsdatum gehaald wordt?

ANTWOORD:

De aannemer wil de kosten die samenhangen met de vertraging bij de provincie in rekening brengen en heeft hiervoor een claim ingediend. Deze claim is in zijn geheel afgewezen. Dit laat onverlet dat de aannemer meent in zijn recht te staan. Hierover wordt overleg gevoerd. Als partijen niet tot overeenstemming komen, kan de aannemer conform contract de claim voorleggen aan de rechtbank.

In de begroting is er gelet op de lopende onderhandelingen voor gekozen om het risico dat we bij de leeghwaterbrug lopen niet verder te kwantificeren. Aangezien het de belangen van de provincie kan schaden als deze informatie in openbare stukken komt. Het feitelijke risico is blijven bestaan.

Met de opdrachtnemer is overeengekomen dat de brug uiterlijk eind maart 2020 weer in gebruik genomen wordt. Absolute zekerheid kan hierover niet gegeven worden. De planning is beoordeeld en robuust maar dat laat onverlet dat zich altijd onvoorziene omstandigheden kunnen voordoen waardoor de planning toch niet gehaald kan worden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
192	M&B	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	2.3.2.

VRAAG:

De provincie hanteert diverse gebiedscontracten voor het beheer en onderhoud van OV, wegen en kunstwerken. Dit is een belangrijke taak van de provincie, bijvoorbeeld om de veiligheid op de provinciale wegen te garanderen. In bedrijfsmatige termen kan men spreken van noodzakelijke vervangingsinvesteringen om de bestaande infrastructuur op peil te houden.

Hoe wordt, binnen een gebiedscontract, bepaald aan welke vervangingsinvesteringen prioriteit wordt gegeven, en wie bepaalt dat?

Hoe wordt samenwerking vormgegeven voor bijvoorbeeld het onderhouden van veel gerbuikte provinciale wegen, die overstijgend zijn aan de grenzen van de gebiedscontracten?

Om bovenstaande vragen meer kleur te geven: welke vervangingsinvesteringen zullen in de jaren 2020-2023 plaatsvinden op de N240, welke in gebieden 1 en 3 ligt?

ANTWOORD:

De vervangingsinvesteringen vallen buiten de scope van de gebiedscontracten. Deze worden geprogrammeerd in het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) en uitgevoerd in separate provinciale projectorganisaties. De noodzakelijke vervangingsinvesteringen worden bepaald aan de hand van inspecties en levensduur. De nota infrastructurele kapitaalgoederen (strategisch assetmanagementplan) is hiervoor het beleidsmatige kader. Zie pagina 167. Het PMO wordt ieder najaar aangeboden aan de Provinciale Staten voor besluitvorming.

De gebiedsgrenzen zijn zodanig gekozen dat het ‘opknippen’ van (vaar)wegtrajecten op logische plekken gebeurd, waardoor afstemmingsrisico’s worden beperkt. Toch blijft gebiedsoverstijgende afstemming in de meerjarenprogramma’s noodzakelijk. Daarvoor zijn er medewerkers van de sector BSP (de netwerkadviseurs) belast met de gebiedsoverstijgende afstemming van het onderhoud en de investeringen op de provinciale netwerken. In de voorbereiding en de uitvoering wordt afstemming gezocht in KernRegie en RegioRegio onder aanvoering van onze verkeersmanagers.

De gebiedsgrens tussen gebieden 1 en 3 ter plaatse van de N240 ligt op de Westfriesche omringdijk. Daar wordt het traject van de N240 onderbroken over een lengte van circa 1,2 km. De opgave voor het deel van de N240 in gebied 1 verschilt van gebied 3.

N240 gebied 1: vervangen van de rijbaan en vaste kunstwerken.

N240 gebied 3:

Studie naar een rotonde met de N239 en een parallelweg,

Voorbereiding herstel van scheuren in de rijbaan

Aanplanten groen in de bermen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
202	M&B	VVD	Dhr. Bolkestein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Pels

VRAAG:

Over PDENH

Dit fonds is opgezet als revolverend fonds, dus om (op termijn) winst noch verlies te maken, zodat het fonds kan blijven voortbestaan zonder dat de provincie hieraan structureel middelen hoeft bij de dragen. Toch laat 2018 een fors verlies zien van bijna 5 miljoen euro. Wat is de prognose voor 2019? Op welke termijn verwacht het college dat het verlies over 2018 zal worden gecompenseerd?

ANTWOORD:

PDENH is opgezet als revolverend fonds, met de verwachting dat de investeringen gedurende de looptijd van het fonds minimaal worden terugverdiend, waarbij tussentijdse verliezen worden terugverdiend uit het rendement op andere investeringen. Het is gebruikelijk dat dit soort risicovolle investeringen een lange looptijd hebben en dat tussentijds verliezen worden geleden. Onze verwachting is nog steeds dat PDENH aan het eind van de looptijd revolverend zal zijn.

Het verlies over 2018 is het gevolg van het faillissement van Energyra (3,1 miljoen euro) en van twee boekhoudkundige afwaarderingen op investeringen in de jaarrekening van PDENH, als gevolg van een herwaardering van de risico's op die investering.

Op dit moment is niet te voorzien in hoeverre er zich in 2019 verliezen voordoen. Dat zal pas duidelijk worden zodra het interne valuation committee van PDENH een nieuwe herwaardering van de portefeuille heeft uitgevoerd (die wordt verwacht voor de jaarrekening 2019).

Het is op dit moment niet te voorspellen op welke termijn het verlies over 2018 wordt gecompenseerd. Op korte termijn worden geen (positieve of negatieve) exits door het fonds voorzien.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
247	M&B, NLG	GL	J.Gringhuis

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Tekin | 2.2.2

VRAAG:

HOV in 't Gooi (p. 38) In 2013 heeft PS 10 miljoen beschikbaar gesteld voor natuurcompensatie. Kunt u aangeven waaraan dit geld is/wordt besteed?

ANTWOORD:

De maatregelen die ten behoeve van een goede inpassing en met behulp van deze middelen worden gerealiseerd, zijn:

1 Bijdrage verbreding ecoduct € 2.000.000
2 Bouwkosten verleggen Weg over Anna's Hoeve (incl. K&L) € 4.600.000
3 Compensatie grondexploitatie gemeente Hilversum € 2.300.000
4 Scherm op fly-over € 1.200.000
5 Opstellen inrichtingsvisie € 300.000
6 Ecologisch onderzoek € 200.000

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
249	M&B, NLG	GL	Van der Waart

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel, Tekin	2.3.1

VRAAG:

Op welke wijze wordt invulling gegeven aan biodiversiteit bij vaarwegen?

ANTWOORD:

Bij vaarwegen wordt al sinds lange tijd ingezet op gefaseerd maaibeheer van de rietoevers in en langs het water. Waar mogelijk worden natuurvriendelijke oevers gerealiseerd. Ook vindt op dit moment onderzoek plaats naar het verbeteren van de (vis)passeerbaarheid van de (provinciale) sluizen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
169	M&B, RWK	VVD	Mevr. van Meerten-Kok

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen, Tekin	

VRAAG:

“In het coalitieakkoord 2019-2023 is besloten een OV fonds beschikbaar te stellen, waarvan het programma OV-knooppunten onderdeel is” .In de tabel “operationeel doel 5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens” worden vervolgens de bijdragen genoemd. Ik zie hier geen verhoging van de bijdragen. Zijn hierin eventuele bijdragen van het OV fonds al opgenomen? Zo nee, waarom niet? Wanneer kunnen we de uitwerking van het fonds verwachten?

ANTWOORD:

De tabel in de toelichting betreft de aantallen knooppunten waaraan we bijdragen dmv het leveren van kennis of inzet van instrumenten, dus niet alleen met fianciele middelen.

De tabel heeft alleen betrekking op de activiteiten vanuit het programma OV-knooppunten. De doelstellingen met OV/Ketenreis overlappen wel.

In de begroting 2020 is gekozen voor een pragmatische oplossing om de middelen van het OV-fonds in de al bestaande reserve OV-knooppunten te storten. Dit omdat nog gewerkt wordt aan de uitwerking van het OV-fonds (visie/bestedingsplan). De verwachting is dat deze voor de zomer 2020 gereed is. Aan de hand van deze uitwerking wordt bekeken hoe dit het beste kan worden verwerkt in de begroting.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
73	NLG	CDA	J.H.M. Bond
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Loggen			3.2.1

VRAAG:

2 miljoen naar stimulering waterrecreatie. Hoe verhoudt zich dit tot budget tot verbetering oppervlakte water kwaliteit?

Ik zie een nadruk in budgettering op ecologische verbetering door natuurvriendelijke oevers aan te leggen, maar is dit afdoende om de waterkwaliteit te verbeteren?

ANTWOORD:

Zie vraag 102.

Nee, dat is niet voldoende. Maar wij en ook andere overheden doen meer. Zie ook vraag 100.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
76	NLG	CDA	Heijnen
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel,			5.3.4.

VRAAG:

De ambities om alle grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief te laten zijn is fors. Twee vragen:

Welke percentage grondgebonden landbouw is nu natuurinclusief?

Hoe zie het groeipad (in percentages) er tot 2030 uit?

Hoe staat dit groeipad in relatie tot de daling van de beschikbare middelen van 11,1 mln in 2019 tot structureel ongeveer 2,8 mln voor 2020, 2021, 2022 en 2023?

ANTWOORD:

- ongeveer 15%.

- Dit percentage leiden we af uit het rapport Kringlooplandbouw in de praktijk. Dit landelijke rapport geeft een indicatie van bedrijfstypen zoals we die procentueel in Nederland tegenkomen. Noord-Holland is daarmee vergelijkbaar en dezelfde meetlat uit het rapport is voor natuurinclusief te gebruiken, omdat binnen de kringlooplandbouw ook parameters als bodem, water en biodiversiteit zijn opgenomen.

- Een groeipad in percentages werkt in een transitieproces niet. We kunnen een transitieproces niet regisseren. Bovendien is onze rol vooral een schakel in het proces. In een transitie moet elke agrarische ondernemer in staat gesteld worden om bij te dragen vanuit het verdienmodel van zijn of haar eigen bedrijf. Er is geen relatie met de afname van de middelen. De verklaring voor de afname van de middelen is dat er in 2019 incidenteel de reserve gelden vanuit motie 110 voor CO2 en warmte en de TWIN-H Verplaatsing Glastuinbouw aan de landbouwbegroting zijn toegevoegd. Deze middelen worden in 2019 verplicht.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
77	NLG	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.1.

VRAAG:

Wat heeft de uitbreiding van 1 ha. NNN in de afgelopen jaren gemiddeld gekost? Graag een uitsplising per jaar.

ANTWOORD:

Voor verwerving en inrichting van nieuwe NNN hanteren wij normkosten. Dit zijn de gemiddelde kosten voor verwerving of inrichting per hectare grasland, bouwland of bollengrond. Deze zijn opgenomen in paragraaf 6.2.4 van het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024, dat dit najaar aan uw Staten wordt voorgelegd. Ook voor het natuurbeheer hanteren wij normkosten. Die variëren van ongeveer 10 euro per jaar (voor open water) tot circa 2000 euro per jaar per hectare (voor bijv. trilveen).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
78	NLG	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	Instellen landschapsfonds

VRAAG:

Voor de instelling van een landschapsfonds worden op pagina 236 bedragen genoemd van 0,25 mln voor 2020, 2,5 mln voor 2021, 3,5 mln voor 2022 en 4 mln voor 2023. Deze bedragen zijn echter niet terug te vinden bij de budgettabel voor operationeel doel 2.3.6. Waarom niet?Tweede vraag. Op pagina 137 wordt aangegeven dat het herstel van de liniedijken onderdeel uitmaakt van het landschapsfonds. Om welk bedrag gaat het ten opzichte van het totaal (nominaal en in percentages)?

ANTWOORD:

1. In het overzicht op pagina 236 en in het overzicht van het verloop van de reserves staat het verkeerde operationeel doel genoemd bij het Landschapsfonds respectievelijk de Reserve Landschap. Hier staat nu 6.3.2 en dit moet zijn: 6.2.3. In de budgettabel van beleidsdoel 6.2 op pagina 119 zijn onder de stortingen de bedragen terug te vinden die in de Reserve Landschap worden gestort. Deze komen overeen met de genoemde bedragen in het overzicht op pagina 236.

2. Op dit moment wordt nog verkend welke maatregelen gewenst zijn voor de liniedijken en welk deel van het Landschapsfonds hiervoor nodig is. Wij verwachten uw Staten in 2020 te kunnen informeren over de opzet en besteding van het Landschapsfonds.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
85	NLG	CDA	Heijnen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	Reserve Groen

VRAAG:

Wat veroorzaakt de vrijval van 1,46 mln uit de reserve Groen (6.1.1.)?

ANTWOORD:

Deze € 1,46 miljoen heeft betrekking op de middelen die tijdelijk in de Reserve Groen gestort zijn ten behoeve van de Oostelijke Vechtplassen (OVP). Bij de Reserve OVP is ditzelfde bedrag terug te vinden in de kolom “storting in de reserve”. Feitelijk wordt deze € 1,46 mln. overgeheveld van de reserve Groen naar de reserve Oostelijke vechtplassen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
86	NLG	CDA	Koning-Hoeve

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	Operationeel doel

VRAAG:

Hoe komt het dat het budget voor beheerd areaal agrarisch natuurbeheer naar beneden gaat in 2020 en volgende jaren? Wat ligt daaraan ten grondslag? Wat is daarvan het gevolg?

ANTWOORD:

De op pagina 116 weergegeven tabel bevat geen budgetten maar het aantal hectares. Deze zijn naar beneden bijgesteld op basis van de realisatie 2018 (13.315 ha., afgerond 13.350 ha.). Zie hiervoor paragraaf 6.2.1. op pagina 86 van de Jaarstukken 2018 (PS 8 juli 2019).

Op pagina 119 staat het verloop van het budget voor operationeel doel 6.2.1. Hieruit blijkt inderdaad een lichte daling van het budget in 2020 ten opzichte van 2019. Dit wordt veroorzaakt door een ophoging van het budget in 2019, onder andere ten gevolge van de nog niet afgeronde onderhandelingen over de voorgenomen uittreding uit het Goois Natuurreservaat (GNR), waardoor de bijdrage aan het GNR over 2019 alsnog moet worden voldaan.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
87	NLG	CDA	Koning-Hoeve

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	Tegemoetkoming Faunaschade

VRAAG:

Hoe is de daling van de tegemoetkoming faunaschade van 8918 in 2019 naar 6.176 in 2020 te verklaren. Dit verschil is groter dan de 2 miljoen die in het coalitieakkoord wordt genoemd.

ANTWOORD:

Het verschil tussen beide bedragen wordt verklaard door de afname van het budget van € 2 miljoen naar aanleiding van de in het Coalitieakkoord genoemde verhoging van het eigen risico bij faunaschade én een incidentele ophoging van het budget in 2019 à € 745.000 (Derde Begrotingswijziging 2019) ten gevolge van de Begrotingswijziging van BIJ12/Faunafonds die voor de provincies de schade afhandelt.

Het verschil van € 2 miljoen naar aanleiding van het Coalitieakkoord valt overigens wel terug te zien in de op dezelfde pagina vermelde indicator ‘Tegemoetkomingen faunaschade’.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
88	NLG	CDA	Koning-Hoeve

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	

VRAAG:

Het project Grass2Gritt wat zijn projectkosten en wanneer zijn uitkomsten project te verwachten?

ANTWOORD:

De totale projectkosten zijn €3.924.878,- + €300.000,- voor huurkosten fabriekshal. De bijdrage van de EU is € 2.247.256,-. De overige financiële middelen (cofinanciering) wordt bijgedragen door de provincie Noord-Holland en de 4 betrokken partners. We hebben de ambitie om in de winter 2019/2020 op grote schaal grassap te produceren en voor het eerst het grassap op de weg (N504) te testen. Over de eerste resultaten worden PS in het voorjaar geïnformeerd. De uiteindelijke uitkomsten moeten uiterlijk op 31-3-2023 aan de EU worden gerapporteerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
89	NLG	CDA	Koning-Hoeve

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	Aanpak groen kapitaal

VRAAG:

Er wordt gestreeft naar 5000 twittervolgers, wat is het praktisch nut daarvan? Wat bedragen de onkosten om dit te bereiken?

ANTWOORD:

De aanpak Groen Kapitaal is er op gericht de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur te verhogen. De groei van het aantal Twittervolgers naar aanleiding van netwerkbijeenkomsten en via het platform Groen Kapitaal (initiatieven, kennis en inspiratie) is geschikt om deze maatschappelijke betrokkenheid te monitoren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
275	NLG	Christenunie	Michel Klein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.4

VRAAG:

In 2019 zijn 60 pilots gefinancierd, maar we zien voor de aankomende jaren weinig sturing. Echter, we hebben als provincie het doel om in 2030 volledig circulair zijn: grondgebonden en natuurinclusief. Op welke wijze en in welk proces worden realistische doelen gesteld om de provinciale doelen te behalen?

ANTWOORD:

Vanuit een opgave Vitaal Landelijk Gebied willen we ook aan samenhangende integrale voedselvraagstukken (klimaatadaptie, waterkwaliteit en -kwantiteit, natuur en landbouw) aandacht geven vanuit een interdiciplinaire benadering. Een nadere uitwerking hierop vindt nog plaats en is ook afhankelijk van andere partijen in het netwerk.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
280	NLG	ChristenUnie	Gerjan van den Heuvel

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.2.4.

VRAAG:

Het Faunafonds kent in technische zin een garantstelling: als er schade is, dan wordt uitgekeerd vanuit het Faunafonds. De afgelopen jaren hebben we moeten bijboeken, terwijl er een taakstellende bezuiniging lag. Die taakstelling is wat wonderlijk omdat we weinig stuur hebben over waar b.v. een gans gaat fourageren. Vraag:Welke instrumenten heeft u om hierin te sturen? Zijn deze anders dan in 2018, waarbij de geprognosticeerde besparing 2 ton was en de daadwerkelijke overschrijding 2,9 miljoen?

ANTWOORD:

In het coalitieakkoord is de invoering van een eigen risico opgenomen. Dit wordt een nieuw instrument dat in 2018 nog niet beschikbaar was. De hoogte van de faunaschade is, zoals u terecht stelt, onvoorspelbaar. Deze hangt immers onder andere af van populatiedynamiek, weersomstandigheden en de prijs van gras. Wij baseren onze ramingen op prognoses van BIJ12/Faunafonds; het expertisecentrum op dit vlak.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
284	NLG	ChristenUnie	Michel Klein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.2.4

VRAAG:

U schrijft: “Eén van deze prikkels is het verhogen van het eigen risico bij faunaschade van agrarische ondernemers van 5 procent naar 20 procent met ingang van het begrotingsjaar 2020. Zo verwachten wij de omvang van de tegemoetkomingen met circa 2 miljoen te kunnen verlagen. Deze maatregel sluit aan bij een recent advies van de Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF) – die bestaat uit vertegenwoordigers namens de landbouw, jacht, natuur, wetenschap en dierenwelzijn.”. Vraag: op welke manier sluit deze maatregel aan bij het MARF advies?

ANTWOORD:

De MARF schrijft op pagina 27:
“Het hanteren van de huidige regeling biedt door de algemene, niet aan bedrijfsopbrengst gekoppelde, korting op de uit te keren schadetegemoetkoming te weinig prikkels voor de grondgebruikers en faunabeheerders om zich in te zetten voor de eerste twee stappen in de strategie van de schadeaanpak: voorkomen en bestrijden.”
De MARF refereert in deze constatering naar het door hen ingewonnen advies van Pels Rijcken over de maatschappelijke optimalisatie van de faunaschadesystematiek. Pels Rijcken stelt in het advies:
“Bovendien krijgen agrariërs als gevolg van de kortingsmethodiek van 5% altijd het overgrote deel van hun schade vergoed. Indien wordt uitgegaan van een

kosten-batenafweging, zullen de kosten van het treffen van voorzorgs- of

schadebeperkende maatregelen in de regel dus niet opwegen tegen de baten (de

schade die daarmee zou worden voorkomen en die niet zou worden vergoed).

Wij denken dat dit kan veranderen indien wordt gewerkt met een drempel. Als gevolg van die drempel worden agrariërs namelijk gedwongen om de kosten van de

schadebeperkende maatregelen af te wegen tegen de schade die daarmee is te

voorkomen. Omdat die schade in het geval van een drempelmethodiek niet meer

nagenoeg volledig zal worden vergoed, hebben zij ook een daadwerkelijke incentive om de redelijke schadeveroorzakende maatregelen te treffen.”

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
56	NLG	D66	Amélie Strens

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3

VRAAG:

De beleidsindicatoren voor waterkwaliteit geven het beeld voor de peildatum 2018. Hoe is de ontwikkeling door de jaren heen?

ANTWOORD:

Op de site www.waarstaatjeprovincie.nl treft u de cijfers aan vanaf het jaar 2014, voor elk van de klassen goed, matig, ontoereikend en slecht.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
57	NLG	D66	Amélie Strens

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.1

VRAAG:

Vraag over budgettabel 3.1 m.b.t. de reserve 3.1.2 Meekoppelkansen bij dijkversterking. Is deze reserve voldoende voor de geplande dijkversterkingen d.w.z. 7 verkenningen?

ANTWOORD:

Omdat voor de 7 verkenningen nog niet duidelijk is of deze dijkversterkingen daadwerkelijk doorgaan en er nu nog onvoldoende inzicht is in kansrijke meekoppelkansen bij deze dijkversterkingen is nu nog geen zicht op benodigd budget.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
58	NLG	D66	Amélie Strens

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2

VRAAG:

In 2019 is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd voor de verbetering van de vispasseerbaarheid van de schutsluizen. Is deze studie beschikbaar voor PS?

ANTWOORD:

Deze haalbaarheidsstudie zal naar verwachting in december 2019 worden afgerond. Het rapport zal na oplevering aan PS beschikbaar worden gesteld.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
59	NLG	D66	Amélie Strens

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2.2

VRAAG:

Hoeveel geld is er in 2020 beschikbaar voor de subsidieregeling voor waterbeheerders en locatiehouders t.b.v. zwemwaterkwaliteit?

ANTWOORD:

Het voornemen is om hier in 2020 een bedrag van € 250.000,- voor uit te trekken, net als in 2019. Dit bedrag is beschikbaar.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
60	NLG	D66	Amélie Strens

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.1

VRAAG:

Op pagina 111 staan in de tabel 6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en natura2000 dezelfde hectares (ha) vermeld als in het coalitieakkoord = 750 ha per jaar. Prima dus.

Echter op pagina 93 onder Grondbeleid staan andere getallen (tabel 5.2.5). Hier staat 4*400 = 1600 en 250 in 2019 = 1850.

Welke aantallen zitten nu dus in de begroting verwerkt? Wat is leidend? De getallen bij Grondbeleid of bij Natuur? Als de getallen van Natuur leidend zijn, hoe worden de resterende 1200 ha dan gefinancierd via grondbeleid? Als de getallen van Grondbeleid leidend zijn, hoe worden dan de resterende 1200 ha gerealiseerd?

ANTWOORD:

De 750 ha per jaar betreft gerealiseerde natuur. Dat wil zeggen verworven én ingericht. Van de in te richten gronden is echter een deel reeds in ons bezit. Deze hectares moeten nog wél worden ingericht. Naast verwerving zijn er ook hectares die worden gerealiseerd middels een subsidie functiewijziging (SKNL), alsmede door grondruil en ontpachting. Zowel de reeds verworven hectares als de hectares SKNL zitten niet in de op pagina 93 genoemde hectares.

In het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024, dat op 17 september jl. door ons college is vastgesteld en op 4 november ter besluitvorming aan uw Staten wordt voorgelegd, staat in paragraaf 6.2.1 welke projecten momenteel in de realisatiefase zitten en in paragraaf 6.2.4. welke hectares nog te verwerven en/of in te richten zijn.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
61	NLG	D66	Amélie Strens

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	5.2.5

VRAAG:

Wordt de 300 ha ontpachting ook gecompenseerd in extra ha nieuwe natuur?

ANTWOORD:

De 300 ha die ontpacht gaat worden is reeds begrensd als NNN, maar is nog geen gerealiseerde NNN. Vanwege de bestaande pachtcontracten die op deze gronden liggen, zijn deze 300 ha namelijk in agrarisch gebruik. Nadat deze gronden ontpacht zijn, kunnen deze 300 ha worden ingericht en beheerd als NNN. Compensatie is niet aan de orde.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
62	NLG	D66	Arja Kapitein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.5

VRAAG:

Begroting vermeldt dat het belangrijk is dat de provincie meer inzicht krijgt in de mogelijke sturingsmogelijkheden op de uitvoeringskosten van rvo.nl, de voortgang van projecten en de betalingen van subsidies. Welke activiteiten zijn daarvoor gepland?

ANTWOORD:

Voor de sturing op de uitvoeringskosten hanteren we de voortgangsrapportages die inzicht geven in de bestede uren. Als een stijging van de gedeclareerde uren onvoldoende te verklaren is treden we in overleg met RVO.nl..Veel kosten komen voort uit Europese verplichtingen. Over de voortgang van de projecten en betalingen hebben we met RVO.nl afgesproken om direct met projecteigenaren te overleggen indien uit de verplichte voortgangsraportage blijkt dat de planning vertraagd.

De focus ligt op de grote projecten.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
63	NLG	D66	Arja Kapitein

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.1

VRAAG:

In tabel 5.3 is bij 5.3.1 een forse vermindering te zien voor ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren (van 28 miljoen in 2019 naar 6 miljoen in 2020)

Ook bij 5.3.4 duurzame agrosector behouden en versterken is het bedrag in 2019 11 miljoen en gaat het daarna terug naar minder dan 3 miljoen. Kunt u deze verschillen nader toelichten?

Klopt het dat er van 2021-2027 een nieuwe GLB periode in gaat waarin er nieuwe subsidiemogelijkheden komen? Zo ja, waarom wordt daar nog geen budget voor gepland?

ANTWOORD:

Voor 5.3.1 geldt dat in de afgelopen jaren grote bedragen aan incidentele middelen ter beschikking zijn gesteld, onder andere voor De Kop Werkt! en de vast-draadloos oplossing binnen het breedbandproject en budget voor de regiodeals (2019-2020). Tevens is in 2019 de voorziening voor het laatste deel van de lening van Pallas (17,5 mln) in de begroting opgenomen. De incidentele middelen zijn besteed (De Kop Werkt!), deels doorgeschoven (vast-draadloos oplossingen) en deels verlaagd (vast-draadloos oplossingen en budget voor regiodeals/IBP).

5.3.4 In 2019 zijn incidenteel de reserve gelden vanuit motie 110 voor CO2 en warmte en de TWIN-H Verplaatsing Glastuinbouw aan de landbouwbegroting toegevoegd. Deze middelen worden in 2019 verplicht.

Ja de nieuwe GLB periode loopt van 2021-2027 met nieuwe subsidiemogelijkheden. De verwachting is echter dat het NSP één jaar later van start gaat en het budget van 2021 wordt geprogrammeerd via het POP3. Er wordt gewerkt aan een Nationaal Strategisch Plan (NSP) voor het GLB waarvoor de provincies in 2021 cofinanciering gevraagd zal worden. Het is prematuur om hier al voor de begroting 2020 budget voor te ramen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
64	NLG	D66	Amélie Strens

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.1

VRAAG:

In programma 6.1.1 is de ambitie van 3000ha nieuwe NNN realiseren in deze bestuursperiode vermeld. Dat is 750 ha per jaar.

Midden op pagina 111 staat cursief de opmerking:

* In het Coalitieakkoord 2019-2023 is de ambitie bijgesteld van 250 ha/jaar naar 750 ha/jaar. Dit kon niet meer worden meegenomen in een begrotingswijziging 2019. De nieuwe ambitie is daarom vanaf het begrotingsjaar 2020 doorgevoerd in de prestatie-indicator.

Betekent dit dat ook daadwerkelijk pas in 2020 een begin gemaakt wordt met het versnellen van het realiseren van nieuwe natuur of is daar wel direct mee gestart medio 2019?

ANTWOORD:

Met de versnelling die nodig is om in deze collegeperiode 3.000 hectare NNN te realiseren, is direct na het verschijnen van het coalitieakkoord gestart. Zo wordt momenteel gewerkt aan organisatorische aanpassingen (zoals de start van een gebiedsprogramma Laag Holland, naar analogie van de Oostelijke Vechtplassen) en een doorlichting van de NNN-begrenzing om nieuwe kansen te identificeren. Ook heeft ons college op 17 september jl. een besluit genomen over de afronding van het Verkenningsjaar. Over de verdere aanpak van de NNN-realisatie worden uw Staten in het najaar van 2019 nader geïnformeerd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
223	NLG	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Dijkversterking

VRAAG:

De reservering voor ‘Meekoppelkansen bij dijkversterking’ is voor 2019 begroot op €13.067.000.000,- terwijl het resultaat voor 2018 ‘slechts’ neerkomt op €3.750.000.000,-. Hoe is deze in verhouding enorme toename te verklaren?

ANTWOORD:

De incidentele toename van de storting in de reserve ‘Meekoppelkansen bij dijkversterking’ in het boekjaar 2019 wordt veroorzaakt doordat incidenteel € 9,2 mln wordt overheveld vanuit de in 2019 opgeheven reserves TWIN-H en Actieprograma 2010 naar de reserve Meekoppelkansen bij dijkversterking. Deze overheveling is onderdeel van de herschikking van de reserves waarover PS hebben besloten bij de begroting 2019 en die is afgerond bij de derde begrotingswijziging 2019.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
260	NLG	GL	R.Cardol

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.1

VRAAG:

Schema 6.1.1.: Percentage uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen in relatie tot PAS. Waarom is geen percentage (van wat?) genoemd en wat is de relatie met de huidige PAS-problematiek?

ANTWOORD:

De Indicator onder operationeel doel 6.1.1 betreft de reeds geplande maatregelen in het Europese netwerk van Natura2000 gebieden die tot doel hebben de negatieve effecten van stikstofdepositie te herstellen, bijvoorbeeld door het afplaggen van duingebied. Deze werkzaamheden moeten in 2021 afgerond zijn. Het percentage verwijst naar het totaal van de in samenspraak met terreinbeherende organisaties (TBO's) geplande werkzaamheden. Zie hiervoor ook het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024, dat op 17 september jl. door ons college is vastgesteld en op 4 november ter besluitvorming aan uw Staten wordt voorgelegd.

De huidige discussie rondom de PAS naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State, draait om het verlenen van vergunningen voor activiteiten die stikstofdepositie tot gevolg hebben, waarbij vooruit werd gelopen op de positieve effecten van bovengenoemde herstelmaatregelen in Natura2000 gebieden. De uitspraak van de Raad van State heeft dus geen gevolgen op de reeds in gang gezette maatregelen ter herstel en verbetering van de biodiversiteit.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
261	NLG	GL	R.Cardol

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel/Loggen	6.1.3

VRAAG:

In Oostelijke Vechtplassen is sprake van 800 ha nieuwe natuur/NNN: in welk tempo kan dit worden gerealiseerd (10-15% van het totale programma p.j., d.w.z. 80-120 ha p.j.)? Hoe verhoudt deze ambitie zich dat tot de begrote bedragen p.j.?

ANTWOORD:

In de jaren 2018 t/m 2021 is/wordt gestart met de NNN realisatie in Oostelijke Vechtplassen. Dit gebeurt per deelgebied (er zijn 8 deelgebieden). De eerste jaren ligt het accent van het werk op het beschikbaar krijgen van gronden en het maken van inrichtingsplannen. De oplevering van de gerealiseerde hectares NNN zal in de jaren 2023-2027 plaatsvinden. In het PNO zijn de begrote bedragen voor de NNN realisatie opgenomen. Op basis van de voortgang van de realisatie in de deelgebieden, worden deze bedragen jaarlijks aangescherpt en verwerkt in het nieuwe PNO.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
262	NLG	GL	R.Cardol

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.4

VRAAG:

“In 2018 is een spoorboekje vastgesteld, waarin de stappen staan die tot en met 2019 worden gezet om te komen tot een Programma Bodemdaling Veenweidegebieden.” Dat is een heel kort en overzichtelijk spoorboekje?! Klopt dit? Wat is het spoorboekje? Hoe komt de provincie tot een plan?

ANTWOORD:

Vooruitlopend op een Programma Bodemdaling Veenweiden, is een spoorboekje opgesteld met voorbereidende acties voor de jaren 2018 en 2019. Als stap in dat proces is aan prof. dr. C.P. Veerman gevraagd om de wensen, inbreng en randvoorwaarden van de partners inzake bodemdaling te inventariseren. Zijn advies ‘Haren kost geen tijd!’ is in juli openbaar gemaakt. Zijn conclusies, randvoorwaarden en adviezen voor het vervolgproces worden nu nader uitgewerkt. Integraliteit met andere opgaven is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Daarom werken wij nu aan een meer integraal programma veenweiden, waarvan bodemdaling en de klimaatopgave een belangrijk onderdeel zijn. Wij focussen daarbij allereerst op Laag Holland. Doel is om via integrale processen in de verschillende deelgebieden, samen met betrokkenen, maatregelen te gaan treffen om de biodiversiteit te verhogen, het NNN te realiseren, de waterkwaliteit te verbeteren en de bodemdalings- en klimaatopgave te realiseren. Onder de noemer ‘Amsterdam Wetlands’ is een voorstel voor financiering bij het Rijk ingediend, in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
263	NLG	GL	R.Cardol

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.4

VRAAG:

“Indien dit alles verloopt zoals hier beschreven, dan is in 2020 voor de uitwerking van het Programma Bodemdaling Veenweidegebieden geen separaat budget nodig.” Wat wordt hiermee bedoeld; waarom niet?

ANTWOORD:

Het tegengaan van bodemdaling gebeurt doorgaans in gebiedsprocessen, waarin ook aandacht is voor natuurontwikkeling, waterkwaliteit en landbouw. Wanneer investeringen nodig zijn om bodemdaling tegen te gaan, zullen deze vaak kunnen worden gefinancierd uit bestaande budgetten voor deze doelen. Om die reden lijkt vooralsnog geen separaat investeringsbudget voor bodemdaling nodig.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
265	NLG	GL	R. Cardol
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel			6.2.1

VRAAG:

"Als gevolg van motie 126 … is medio 2018 een 'verkenningsjaar' gestart, waarin de provincie overlegt met de terreinbeherende organisaties, de agrarische collectieven en LTO-Noord over realisatie van het NNN en passende instrumenten." Wanneer zijn de resultaten bekend?

ANTWOORD:

Ons college heeft op 17 september jl. de overeenkomst vastgesteld die de partijen in het verkenningsjaar hebben bereikt. Deze overeenkomst is ter besluitvorming aan uw Staten gezonden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
269	NLG	GL	R.Cardol
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel			6.2.1

VRAAG:

Als komende jaren het NNN fors wordt uitgebreid, ligt het dan niet voor de hand in komende jaren ook een grotere uitgave voor SNL-subsidies te begroten?

ANTWOORD:

Ervaring leert dat lang niet voor alle hectares ingerichte natuur ook daadwerkelijk beheersubsidie wordt aangevraagd. Om geen onnodig beslag te leggen op provinciale middelen is de keuze gemaakt om vooralsnog uit te gaan van een toename van 250 hectare per jaar. Wij zullen de subsidieaanvragen zorgvuldig monitoren. Mocht er onvoldoende budget voor beheersubsidie beschikbaar zijn, zullen wij dit via de reguliere P&C cyclus aan uw Staten voorleggen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
99	NLG	PvdD	F.Zoon
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Loggen, Rommel			6.1.1

VRAAG:

Op dit moment wordt 0% van de KRW gehaald (p. 59). Een belangrijke oorzaak hiervan is bemesting en gifgebruik dat uitspoelt naar het oppervlaktewater. Op p. 65 wordt nadere toelichting gegeven. €21 miljoen wordt uitgetrokken voor 'NNN, waterkwaliteit en bodemdaling'. Met wie worden er nadere afspraken gemaakt over de verdeling van dit budget?

ANTWOORD:

Voor wat betreft waterkwaliteit zal over de besteding met name met de waterschappen gesproken worden en waar nodig zullen met hen afspraken worden gemaakt.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
100	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2.2

VRAAG:

Op dit moment voldoet 0% van de wateren aan de KRW-normen ‘ecologische kwaliteit’ (p.59). In 2027 moet 100% voldoen. Wanneer wil het college voor welk percentage van het oppervlaktewater de ‘goede ecologische kwaliteit’ bereikt hebben, gelet op de urgentie?

ANTWOORD:

Er zijn geen tussendoelen. Ter vermijding van misverstanden maken wij n.a.v. deze vraag twee opmerkingen.

De provinciale rol en invloed m.b.t. de kwaliteit van oppervlaktewater is relatief beperkt. Realisatie van waterkwaliteitsdoelen is in belangrijke mate de taak van de waterbeheerders. Een voorbeeld hiervan is het Landbouwportaal. Het Rijk beschikt voor de waterkwaliteit over de belangrijkste sturingsmogelijkheden (onder andere wet- en regelgeving op het gebied van landbouw/mest). De provincie draagt wel bij aan waterkwaliteitsverbetering. Enerzijds door door haar eigen vaarwegen ecologisch te verbeteren (vispasseerbaarheid verbeteren, natuurvriendelijke oevers aanleggen) en anderzijds door inzet van eigen beleidsinstrumenten, met name op de terreinen natuur en landbouw. Ook vervullen wij een rol in het programma Bodem en Water, waaruit het genoemde Landbouwportaal is voortgekomen.

De KRW-doelen (die door de provincie worden vastgesteld op voorstel van de waterbeheerders) zijn bovendien niet statisch. Ze worden elke zes jaar opnieuw bepaald, op basis van actuele inzichten en gegevens. Op dit moment wordt voor alle KRW-waterlichamen gewerkt aan de technische afleiding van doelen die gaan gelden voor de periode 2022-2027, en aan een passend maatregelenpakket. Doelen kunnen hoger of lager uitvallen dan de doelen voor de huidige KRW-periode (2016-2021).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
101	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2.2

VRAAG:

Blijkens de website waarstaatjeprovincie.nl voldoen de wateren in het gebied van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vechtstreek ook in geen van de gevallen aan de KRW-normen ‘chemische toestand’. Er zijn, zie de website waarstaatjeprovincie.nl, ook provincies waarin 80, 90 of 100% van het oppervlaktewater een goede chemische toestand heeft. Welke maatregelen nemen die provincies die niet in Noord-Holland worden genomen?

ANTWOORD:

De beoordeling van de chemische toestand van oppervalktewaterlichamen vindt plaats o.b.v. de Europese lijst van ‘prioritaire stoffen’, die voor alle waterbeheerders geldt. Voor de bepaling van de chemische toestand van waterlichamen geldt evenals voor de ecologie het principe van ‘one out all out’: als een van stofcategorieën niet voldoet, voldoet de chemische toestand van het waterlichaam niet aan de norm. De stofcategorie ‘ubiquitaire stoffen’ zorgt in dit verband voor de meeste problemen. Dit zijn stoffen waarvan de productie of het gebruik al is verboden, maar die vanwege persistentie nog lang in het milieu zullen voorkomen.

De provinciale rol t.a.v. de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater is erg beperkt. De rol van waterbeheerders en Rijk is veel groter. De gegevens op de site waarstaatjeprovincie.nl zijn (indirect) afkomstig van de waterschappen, die hun gegevens leveren aan het Informatiehuis Water.

Wij kunnen de grote verschillen tussen waterschappen op deze site op dit moment niet goed verklaren. Uit contact met de beheerder van de site waarstaatjeprovincie.nl, die het beheer uitvoert in opdracht van de provincie Z-H, is in ieder geval gebleken dat in de gegevens over de jaren 2015 en 2016 fouten zijn geslopen die nog niet zijn gecorrigeerd.

We hebben nog vragen uitstaan bij het Informatiehuis Water en enkele waterbeheerders en zullen u nader informeren zodra wij voldoende over de oorzaken van de verschillen in beeld hebben.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
102	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2.2

VRAAG:

Welke concrete projecten gaan worden uitgevoerd om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren?

ANTWOORD:

Voor wat de provincie betreft staat in 2020 een bedrag van 200.000,- euro op de begroting voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen.

Van de 21 miljoen euro die in het coalitieakkoord voor o.a. waterkwaliteit is uitgetrokken, staat 1 miljoen euro op de begroting 2020 (storting in de reserve groen). Over hoe dit bedrag concreet gaat worden besteed is nog geen besluit genomen, maar als het gaat om waterkwaliteit kan onder andere worden gedacht aan de KRW-pilot uit het coalitieakkoord en aan projecten die kunnen voortvloeien uit de haalbaarheidstudie voor de verbetering van de vispasseerbaarheid van de schutsluizen (zie pag. 64 van de begroting).

Overigens probeert de provincie de waterkwaliteit niet alleen met het waterbeleid te verbeteren, maar ook met haar landbouw- en natuurbeleid. Denk bijvoorbeeld aan het beleid voor natuurinclusieve landbouw.

Zie ook vraag 100

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
103	NLG	PvdD	I Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2.3

VRAAG:

Waar is te vinden welke 35 projecten de provincie uitvoert om een goede toestand van het grondwater te bereiken en te behouden?

ANTWOORD:

Deze 35 projecten staan in bijlage 1 van de Watervisie 2021.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
104	NLG	PvdD	I Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2.3

VRAAG:

In hoeverre voldoet het grondwater aan de eisen van de KRW?

ANTWOORD:

Alle grondwaterlichamen in Noord-Holland voldoen aan de KRW-eisen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
105	NLG	PvdD	I Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2.3

VRAAG:

Op welke plekken in Noord-Holland wordt grondwater gewonnen ten behoeve van drinkwater?

ANTWOORD:

Er zijn in Noord-Holland zes gebieden waar grondwater wordt gewonnen ten behoeve van drinkwater. Dit zijn het Noord-Hollands Duinreservaat (NHD), de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) en vier wingebieden in het Gooi te weten: Huizen, Laarderhoogt, Laren en Nieuw-Loosdrecht.

Voor het NHD en de AWD geldt dat een beperkt deel van de productie natuurlijk duinwater is. Er is sprake van extra onttrekking, dus meer onttrekking dan toevoer van oppervlaktewater uit Rijn en IJsselmeer.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
106	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	3.2.2

VRAAG:

Wat zijn tot nu toe concrete resultaten van het Landelijk Milieuoverleg Bloembollen, en hoelang bestaat dit overleg al?

ANTWOORD:

Het LMB focust op concrete maatregelen die bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit. Concrete resultaten zijn onder meer het versnellingsprogramma uit 2017 met daarin een samenhangend pakket van kansrijke maatregelen gericht op de KRW-doelen. Een van de projecten uit het versnellingsprogramma is de aanpak van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater in het project Schoon erf, schone sloot. In 2016 is gestart met de uitrol van dit project in de bloembollenteelt in Noord-Holland in de periode 2016-2018 hebben 30 bedrijven deelgenomen. In 2018 is het project opgenomen als thema in het Landbouwportaal Noord-Holland. Vanaf mei 2018 hebben meer dan 150 agrarische bedrijven, met name bollentelers, zich aangemeld voor een coachbezoek om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen aan te pakken. Twee andere projecten betreffen 'Beter organisch Bemesten' en een project gericht op fosfaatreductie via drainage. Het overleg bestaat sinds 2001, en wordt periodiek aangepast. De focus ligt sinds 2014 op de KRW.

De taak van het LMB is het signaleren, adresseren en bewaken van vraagstukken en maatregelen over milieu en bollenteelt inclusief het verankeren in regelgeving en het delen van kennis. In het LMB werken vier provincies en vier waterschappen met veel bollenteelt samen met de sector en zijn er korte lijnen met het Rijk.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
114	NLG	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	5.2.5

VRAAG:

Grondbeleid: Hoeveel hectare grond verpacht de provincie aan agrariërs?

ANTWOORD:

Wij verpachten ca. 1900 hectare grond aan agrariërs

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
115	NLG	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	5.2.5

VRAAG:

Stelt de provincie duurzaamheidseisen aan grond die zij verpacht aan agrariers, zoals het bevorderen van biodiversiteit en biologische bedrijfsvoering? Zo ja, welke?

ANTWOORD:

Gebruiksvoorwaarden ten behoeve van provinciale doelen op het gebied van natuur, water en duurzame landbouw

Bij de gronduitgifte worden in alle geliberaliseerde pachtcontracten gebruiksvoorwaarden opgenomen die bijdragen aan de provinciale doelstellingen op de beleidsterreinen natuur (waaronder biodiversiteit), water (kwaliteit & kwantiteit) en duurzame landbouw (bodem & korte ketens).

De gebruiksvoorwaarden voor de percelen binnen NNN-begrenzing zijn afgestemd op de doelen die daarvoor in het vigerende Natuurbeheerplan zijn aangegeven. Voor percelen waarvoor het Natuurbeheerplan geen doelen bevat (dit zijn percelen buiten de NNN-begrenzing en zonder weidevogeldoelstelling) gelden alleen voorwaarden die de biodiversiteit en de waterkwaliteit bevorderen.

Gebruiksvoorwaarden voor percelen binnen NNN-begrenzing

Percelen met een weidevogeldoelstelling (d.w.z. ambitietype gericht op weidevogels)
- Gebruik van vaste stalmest is toegestaan, maar kunstmest en drijfmest zijn niet toegestaan.
- Gebruik van bestrijdingsmiddelen is niet toegestaan.
- Maaien tussen 15 maart en 15 juni is niet toegestaan.
- Grasland mag niet worden gescheurd.
- Bouwland, bollenland en tuingrond moeten verplicht worden ingezaaid met het graszaadmengsel BG11 of rietzwenkgras.

Voor dit pakket aan voorwaarden geldt een korting op de pachtprijs van 75%.

Percelen met ambitietype Wintergastenweide N13.02

- Bestrijdingsmiddelen zijn niet toegestaan.
- Grasland mag niet worden gescheurd.

Voor dit pakket aan voorwaarden geldt een korting op de pachtprijs van 40%.

Overige percelen

- Bestrijdingsmiddelen en bemesting, in welke vorm dan ook, zijn niet toegestaan
- Bouwland, bollenland en tuingrond moeten verplicht worden ingezaaid met het graszaadmengsel BG11 of rietzwenkgras.

- Grasland mag niet worden gescheurd.

Voor dit pakket aan voorwaarden geldt een korting op de pachtprijs van 75%.

Gebruiksvoorwaarden voor percelen buiten NNN-begrenzing

Percelen met een weidevogeldoelstelling (d.w.z. beheertype open grasland)

- Gebruik van bestrijdingsmiddelen en mest is toegestaan, maar er geldt een mest- en spuitvrije strook langs de schouwsloten van 3 meter, gemeten vanaf de insteek van de sloot bovenop de verplichte 25 cm mest- en spuitvrije zone voor grasland. Op percelen smaller dan 50 meter geldt een mest- en spuitvrije zone van 2 meter.
- Grasland mag niet worden gemaaid tussen 15 maart en 15 juni.
- Bestaand grasland mag niet worden gescheurd.

Voor dit pakket aan voorwaarden geldt een korting op de pachtprijs van 40%.

Overige percelen grasland

- Bestrijdingsmiddelen en bemesting zijn toegestaan, maar er dient een mest- en spuitvrije strook langs de schouwsloten te worden aangebracht van 3 meter gemeten vanaf de insteek van de sloot bovenop de verplichte 25 cm mest- en spuitvrije zone. Voor percelen smaller dan 50 meter geldt een mest- en spuitvrije strook langs de schouwsloten van 2 meter breed.

- Bestaand grasland mag niet worden gescheurd anders dan na toestemming van de verpachter*.

Voor dit pakket aan voorwaarden geldt een korting op de pachtprijs van 5%.

*Beoordeling op grond van de Provinciale Ruimtelijke Verordening artikel 26

Percelen bouwland, bollenland en tuinland:

- Bestrijdingsmiddelen en bemesting zijn toegestaan, maar er dient een mest- en spuitvrije strook langs de schouwsloten te worden aangebracht van 3 meter gemeten vanaf de insteek van de sloot bovenop de verplichte 50 cm mest- en spuitvrije zone. Voor bouwland groter dan 5 ha dient een strook van 6 meter aangehouden te worden, beginnende 50 cm uit de insteek van de sloot.

- Er geldt een verplichting tot het inzaaien met een inheems bloemrijk kruidenmengsel in de mest- en spuitvrije strook.

- De pachter van bouwland dient jaarlijks een bouwplan in ter afstemming met de provincie. De provincie behoudt zich het recht voor om het ingediende bouwplan af te wijzen als dit een negatief effect kan hebben op de bodemkwaliteit.

Voor dit pakket aan voorwaarden geldt voor bouwland een korting op de pachtprijs van 20%.

Voor dit pakket aan voorwaarden geldt voor bollen- en tuinland een korting op de pachtprijs van 30%.

NB. Voor alle percelen waar bestrijdingsmiddelen niet zijn toegestaan, geldt dat handmatige, pleksgewijze bestrijding van onkruid (zoals akkerdistels) wel is toegestaan, in overleg met de Beheerder Grondzaken.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
116	NLG	PvdD	I. Kostic
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Van der Hoek			5.3.4

VRAAG:

Hoeveel middelen zijn beschikbaar voor het stimuleren van biologische landbouw en naar welk percentage wordt gestreefd?

ANTWOORD:

Wij hebben geen specifiek bedrag voor biologisch landbouw beschikbaar gesteld en streven ook geen percentage na. In de omgevingsvisie is de ambitie vastgelegd om de grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief te laten zijn. De biologisch (grondgebonden) landbouw zien wij als één van de pioniersgroepen als het gaat om natuurinclusief werken. Er wordt niet gestreefd naar een percentage biologisch daarbinnen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
117	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.4

VRAAG:

Eind 2018 kwam het grootste onderzoek naar de voetafdruk van ons voedsel in de geschiedenis uit. Het was een baanbrekend onderzoek van Oxford Universiteit, dat o.a. 40.000 boerenbedrijven had betrokken in de cijfers. De conclusie was helder en tot nu toe wetenschappelijk onweersproken: plantaardige eiwitten hebben vergeleken met dierlijke eiwitten altijd het minste impact op onze planeet (op het gebied van bijv. landgebruik, emissies en watergebruik). Het advies is helder: de meest effectieve manier om onze planeet leefbaar te houden, is door over te schakelen naar plantaardige landbouw.

Erkennen de GS dat we meer moeten inzetten op plantaardige eiwitten, om integraal problemen rond o.a. verschillende broeikasgasemissies, watervervuiling, verlies aan biodiversiteit en bodemkwaliteit aan te pakken?

Hoeveel geld stelt de provinicie beschikbaar om bij te dragen aan deze zogenaamde ‘eiwittransitie’? Om welke projecten/acties gaat het dan precies? Wordt er ook iets gedaan om gebruik van dierlijke eiwitten te ontmoedigen of in ieder geval niet te faciliteren?

http://www.ox.ac.uk/news/2018-06-01-new-estimates-environmental-cost-food

ANTWOORD:

Wij streven naar meer circulairiteit in de landbouw (kringlooplandbouw) voor een integrale aanpak van broeikasgasemissies, watervervuiling, verlies aan biodiversiteit en bodemkwaliteit. Vanuit de markt zien wij een toenemende vraag naar de ontwikkeling van plantaardige eiwitten in de voedselvoorziening.

Vanuit een opgave Vitaal Landelijk Gebied willen we aan samenhangende integrale voedselvraagstukken (klimaatadaptie, waterkwaliteit en -kwantiteit, natuur en landbouw) aandacht geven vanuit een interdisciplinaire benadering. Daarbij is ook aandacht voor eiwittransitie. Wij vinden het echter van belang om de verduurzaming van de veehouderij te blijven faciliteren gelet op de genoemde opgaven. Wij hebben immers geen rol in het gebruik van dierlijke eiwitten, dat wordt vooral door de markt bepaald.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
118	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.4

VRAAG:

Wat wordt precies verstaan onder kringlooplandbouw? Graag ook een praktijkvoorbeeld beschrijven.

ANTWOORD:

Kringlooplandbouw is het optimaliseren van het bedrijfsrendement in de brede zin (economisch en sociaal-maatschappelijk) door zo veel mogelijk gebruik van eigen bronnen in evenwicht en met respect voor de omgeving (bodem-, lucht-, water- en natuurkwaliteit, landschappelijke waarde, klimaat en dierenwelzijn).

Voorbeeld: De teelt van gewassen is in de kringlooplandbouw zo ingericht dat mineralen en organisch materiaal niet meer 'ontsnappen'. Zij worden optimaal benut. Gewassen benutten voedingsstoffen uit de bodem beter dan nu. En mogelijk binden gewassen, bijvoorbeeld aardappel en rijst, straks ook stikstof uit de lucht voor hun voeding. Zoals de vlinderbloemigen nu al doen. Met behulp van precisielandbouw worden voedingsstoffen heel gericht aan de planten gegeven die dat nodig hebben.

Diervoer wordt in de kringlooplandbouw gemaakt van reststromen uit de gewassenteelt en voedingsindustrie. Denk aan de delen van planten die we nu als onbruikbaar beschouwen, zoals stro en loof. Deze worden met behulp van insecten, wormen of paddenstoelen omgezet in voedingsrijke grondstoffen voor diervoer.

De dieren zetten reststromen en gewassen die niet bruikbaar zijn voor onze consumptie om in hoogwaardige eiwitrijke voeding voor mensen: melk, eieren, vlees. En hun mest vormt een waardevolle bron van organisch materiaal. Daarmee wordt de bodem weer opgeladen en is de cirkel van de kringloop zo ver als mogelijk rond. Echter een groot deel van de primaire producten komt in de menselijke keten en komt niet terug in de primaire productieketen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
119	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.4

VRAAG:

Welk percentage van de landbouw in Noord-Holland is biologisch? Welk percentage van de landbouw in Noord-Holland is (biologische) akkerbouw?

ANTWOORD:

3% van het Noord-Hollands areaal is biologisch. Binnen dat biologisch areaal is 8% akkerbouw i.e. 397 hectare.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
120	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.4

VRAAG:

Hoeveel procent van respectievelijk de veehouderij, de akkerbouw, de fruitteelt en bollenteelt in Noord-Holland is biologisch?

ANTWOORD:

- ruim 5% van alle runderen in de provincie is biologisch. Dit zijn met name melk- en kalfkoeien. Ongeveer 10% van de biologische runderen in Nederland staat op Noord-Hollandse bedrijven.
- 1% van het areaal opengronds-tuinbouw (incl. fruiteelt en sierteelt) is biologisch
- 1% van het areaal akkerbouw is biologisch
- 0,7% van het aantal bollenbedrijven is biologisch

Zie ook monitor Agrimatie.nl:
https://www.agrimatie.nl/PublicatieRegio.aspx?subpubID=2518&sectorID=7230&themaID=2267&indicatorID=2013

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
121	NLG	PvdD	I Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.4

VRAAG:

Hoeveel geld trekt het college deze periode uit voor het stimuleren van de teelt van biologische bollen en welk percentage biologische bollenteelt in de provincie wil het daarmee bereiken?

ANTWOORD:

Wij hebben geen specifiek bedrag voor biologisch landbouw beschikbaar gesteld en streven ook geen percentage na.

In de omgevingsvisie ligt de ambitie vastgelegd om de grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief te laten zijn. De biologisch (grondgebonden) landbouw zien wij als één van de pioniersgroepen als het gaat om natuurinclusief werken. Er wordt niet gestreeft naar een percentage biologisch daarbinnen.

Op dit moment onderzoekt een biologische bollenboer de afzet in het buitenland (Azië, VS, Europa), omdat die markten/consumenten op dit moment meer openstaan voor duurzame producten en daar ook meer voor willen betalen. Dit onderzoek maakt reeds onderdeel uit van het Programma Natuurinclusieve landbouw Noord-Holland. De inzet van de provincie richt zich vanuit dit oogpunt in eerste instantie op het behoud van het bestaande biologisch areaal. Wij dragen in 2019 € 20.000,- bij aan de communicatie en promotie gericht op de vraag en afzet van biologische bloembollen. Als de ondernemer succesvol is op de buitenlandse markt is er een kleine kans dat andere bedrijven ook die markt willen betreden. Op dit moment zijn er dan ook geen andere bollenbedrijven bekend die willen omschakelen naar biologische landbouw. Vooral het uitblijven van een afzetmarkt is daaraan debet.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
124	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1

VRAAG:

Er wordt gesproken over hoge fosfaat- en stikstofemissies door verkeer, industrie en landbouw. Welke stappen worden ondernomen om dit te verminderen?

ANTWOORD:

Het rijk en provincies werken samen aan de opgave om de fosfaat- en stikstofemissies terug te dringen. De adviescommissie Remkes is gevraagd om advies te geven over de aanpak na de uitspraak van de Raad van State. Het rijk en provincies zullen gezamenlijk komen tot een vervolgaanpak nu de PAS niet meer ongewijzigd door kan gaan en maatregelen om te komen tot stikstofreductie nodig zijn.

Het terugdringen van uitspoeling van fosfaat wordt op landelijk niveau aangepakt, door middel van het actieprogramma Nitraatrichtlijn, de landelijke regels voor grondgebondenheid in de melkveehouderij en de invoering van fosfaatrechten voor melkrundvee om onder het Europese fosfaatplafond te blijven.

De te grote uit- en afspoeling van nutriënten (fosfaat en stikstof) naar het oppervlaktewater, ten gevolge van bemesting door de landbouw, leidt op veel plaatsen in Noord-Holland tot eutrofiering, oftewel tot een slechte of matige ecologische waterkwaliteit. In het programma Bodem en Water werken waterschappen, provincie en landbouworganisaties samen om agrariërs te stimuleren zodanige (bovenwettelijke) maatregelen op hun bedrijf te nemen dat de emissies afnemen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
125	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1

VRAAG:

Hoeveel middelen worden er gereserveerd voor het Masterplan Biodiversiteitherstel, en is hier ook de uitvoering al voor begroot?

ANTWOORD:

Op pagina 28 van het Coalitieakkoord en pagina 236 van de begroting is te vinden hoeveel middelen zijn gereserveerd voor het Masterplan Biodiversiteit. Het gaat om een bedrag van € 8 miljoen, waaruit zowel de beleidsontwikkeling als de –uitvoering gefinancierd zullen worden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
126	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Rommel, Loggen | 6.1

VRAAG:

Wat wordt er bedoeld met “een regionale aanpak” bij de dynamiek en onvoorspelbaarheid van de natuur?

ANTWOORD:

De ervaring leert dat we onze doelen voor natuur, water, bodem, recreatie en landbouw het beste kunnen bereiken door een integrale aanpak die op regionale schaal wordt vormgegeven. Een goed voorbeeld hiervan is het gebiedsprogramma Oostelijke Vechtplassen. Wij zijn voornemens om ook voor Laag Holland een vergelijkbaar gebiedsprogramma te ontwikkelen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
127	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Rommel | 6.1.1

VRAAG:

Bij het instellen van de EHS (later NNN) in 1990 moest er van de 55.925 ha geplande natuur nog 15.226 ha verworven worden. Bij de overgang naar de provincies in 2010 resteerde hier nog 4.442 ha van. Hoeveel hectare natuur moet er nog verworven worden aan het einde van de collegeperiode (na 33 jaar EHS beleid)?

ANTWOORD:

In het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024, dat op 17 september jl. door ons college is vastgesteld en op 4 november ter besluitvorming aan uw Staten wordt voorgelegd, is een prognose gegeven voor de realisatie van het NNN.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
128	NLG	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER | **ONDERDEEL BEGROTING**

Rommel | 5.2.5

VRAAG:

Hoe wordt de 600 hectare gerealiseerd die het verschil is tussen de opgave NNN voor deze collegeperiode (3.000 hectare) en het totaal van Aankoop NNN en ontpachting NNN (2.400 hectare, incl. nulmeting)?

ANTWOORD:

Zie antwoord op vraag 60.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
129	NLG	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	5.2.5

VRAAG:

Wat betekent precies die nulmeting 250 hectare, vooraf aan 2019?

ANTWOORD:

De nulmeting is onderdeel van het format van de Begroting, in dit geval de Indicatoren. De begrote indicator wordt afgezet tegen een gerealiseerde waarde uit het verleden. Dit is in het geval van de aankoop van NNN niet correct opgenomen in de begroting, door een spraakverwarring tussen de termen ‘gerealiseerde NNN’ en door de provincie ‘aangekochte NNN’. De nulmeting 2018 ‘gerealiseerd NNN’ bedraagt de vermelde 250 ha, de nulmeting ‘aankoop NNN’ bedraagt 132 ha. Voor een duiding van dit verschil: zie antwoord op vraag 60.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
130	NLG	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.1

VRAAG:

Welk bedrag ontvangen de terreinbeherende organisaties gezamenlijk, per jaar, voor Herstelmaatregelen in het kader van de PAS?

ANTWOORD:

In het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024, dat op 17 september jl. door ons college is vastgesteld en op 4 november ter besluitvorming aan uw Staten wordt voorgelegd, staan in paragraaf 6.2.2. de prognoses voor de jaren 2019-2022.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
131	NLG	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	5.2.5

VRAAG:

Grondbeleid: Hoeveel hectare betreft de verkopen van BBL- en PASO-gronden?

ANTWOORD:

Uitgaande van de gemiddelde prijs van € 6,-/m2 voor agrarische grond, komt de geraamde verkoop in de begroting van €4 miljoen euro neer op ca. 67 hectare te verkopen grond.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
132	NLG	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	5.2.5

VRAAG:

Hoeveel hectare van die BBL- en PASO-gronden zijn in de omgeving van Schiphol gelegen, en is bij verkoop van deze gronden de voorwaarde gesteld dat op deze gronden geen voor ganzen aantrekkelijke gewassen mogen worden geteeld?

ANTWOORD:

In totaal ligt er 480 hectare van de BBL- en PASO-gronden in de omgeving van Schiphol. De verwachting is dat er in 2020 een verkoop van 24 ha van deze gronden gaat plaatsvinden. In de zone rondom Schiphol onderzoeken wij momenteel of wij onze pachtvoorwaarden aan kunnen passen op dit punt.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
133	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.2

VRAAG:

Er valt te lezen dat er een Uitvoeringsregeling behoud weidelandschap wordt opgesteld. Over welk behoud wordt hier gesproken: het weidelandschap met houtwallen, bloemrijke randen en een hoog waterpeil, of het huidige weidelandschap met diverse varianten Engels raaigras?

ANTWOORD:

Nee, de in de vraag genoemde voorbeelden zijn subsidies die vallen onder de Uitvoeringsregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL-A, zie operationeel doel 6.2.1). De uitvoeringsregeling voor het behoud van het weidelandschap heeft tot doel het behouden van het weidelandschap in z'n huidige verschijningsvorm in het Groene Uitweggebied. De regeling voorziet in subsidies voor:

Verduurzaming van de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld zonnepanelen)

Verbeteren van de bewerkbaarheid van het land (bijvoorbeeld de aanleg van kavelpaden)

Verbreden van de landbouw (neventak, zoals bijvoorbeeld een bed and breakfast)

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
134	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	6.2.3

VRAAG:

Hoe gaat de toewijzing van middelen voor opvangcentra voor wilde dieren plaatsvinden? Wordt er overleg gepleegd met betrokken organisaties, zoals Egelopvang Haarlem?

ANTWOORD:

Momenteel wordt verkend op welke wijze de aanvullende middelen die in het coalitieakkoord beschikbaar zijn gesteld, kunnen worden besteed. Hierbij wordt met betrokken organisaties overlegd. Wij verwachten uw Staten eind 2019 te kunnen informeren over onze aanpak.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
135	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel, Stigter	6.2.3

VRAAG:

In hoeverre zijn de werkzaamheden van GS gemandateerd aan de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord? Valt hierbij ook de afweging onder zoals deze bijvoorbeeld staan vermeld in de PRV artikel 19 lid 4 (afweging of er sprake is van groot openbaar belang, reële alternatieven etc.)?

ANTWOORD:

De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord voert, in mandaat van Gedeputeerde Staten, de bevoegdheden uit die GS hebben op grond van de Wet natuurbescherming. Het gaat dan met name om vergunning- of ontheffingverlening en handhaving voor Natura2000-gebieden, beschermde diersoorten en bosareaal. Afwegingen die betrekking hebben op de PRV vallen hier niet onder.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
136	NLG	PvdD	F.Zoon
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel			6.2.3

VRAAG:

Is er een aanwijzing door het Rijk gegeven over invasieve exoten die worden bestreden, waarover overeenstemming is geweest met GS (conform lid 3 artikel 3.19 WNB)? Wat is de inbreng geweest of wordt de inbreng van GS inzake invasieve exoten?

ANTWOORD:

Per 1 januari 2018 zijn Gedeputeerde Staten van provincies verantwoordelijk voor de bestrijding van de door de minister aangewezen invasieve soorten. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft inmiddels 49 invasieve soorten aangewezen. Dit zijn ook de soorten die door de Europese Commissie op grond van de Europese Exotenverordening zijn aangewezen. Er is (nog) geen overeenstemming geweest met GS conform lid 3 artikel 3.19 Wnb. De inbreng van GS inzake invasieve exoten zal bestaan uit het vaststellen van (toekomstig) provinciaal beleid, waarvoor in het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024 al een aanzet is gegeven.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
137	NLG	PvdD	F.Zoon
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel			6.2.3

VRAAG:

Valt een verbod op bepaalde teelt van gewassen ook onder de preventieve maatregelen waar de provincie zich op gaat richten?

ANTWOORD:

Wij hebben ten aanzien van de keuze van gewasteelt geen formele bevoegdheden. Wel hebben wij invloed op de gewassen die op onze eigen gronden worden verpacht. In de zone rondom Schiphol onderzoeken wij momenteel of wij onze pachtvoorwaarden aan kunnen passen op dit punt.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
138	NLG	PvdD	F.Zoon
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel			6.2.3

VRAAG:

Wordt met vangacties van ganzen bedoeld vergassingsacties?

ANTWOORD:

Ja

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
139	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.2.3

VRAAG:

Het ganzenbeheerplan loopt af in 2020. Wordt voor de vernieuwing een brede evaluatie uitgevoerd?

ANTWOORD:

Ja, de evaluatie van het ganzenbeheerplan is in opdracht van de Faunabeheereenheid (FBE) uitgevoerd. Hierbij zijn zowel de ecologische, juridische als praktische kanten van het ganzenbeheer geëvalueerd. Deze evaluatie dient als input voor het nieuwe ganzenbeheerplan.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
140	NLG	PvdD	F.Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.2.4

VRAAG:

Het type gewas dat verbouwd wordt is van invloed op het risico op schade dat gelopen wordt. In hoeverre worden gewas types meegenomen in het eigen risico voor agrarische ondernemers bij uitkering van faunaschade?

ANTWOORD:

Momenteel wordt de invoering van het eigen risico, zoals genoemd in het coalitieakkoord, uitgewerkt. Wij kunnen uw vraag op dit moment dus nog niet beantwoorden. Wij verwachten begin 2020 een voorstel aan uw Staten te doen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
142	NLG	PvdD	I.Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.2.3

VRAAG:

Tegen invasieve exoten worden bestrijdingsactiviteiten ondernomen en worden dieren dikwijls op gruwelijke manieren en met niet-specifieke middelen gedood. Dit terwijl er vaak niet-dodelijke oplossingen mogelijk zijn. Natuurexperts zeggen dat een sterke, evenwichtige natuur met een gevarieerd onderwaterleven en zo min mogelijk menselijk ingrijpen de beste remedie is voor invasieve exoten.

Hoeveel middelen heeft u vrijgemaakt voor niet-dodelijke, diervriendelijke alternatieven? Hoeveel middelen heeft u vrijgemaakt voor het creëren van 'meer robuuste ecosystemen' en natuurlijk herstel als middel? Kunt u een overzicht geven van onderzoeken en projecten die in dat kader worden gesteund door de provincie? Hoe verhoudt dat zich tot de middelen en tijd die beschikbaar worden gesteld om de dieren te doden?

ANTWOORD:

Wij spannen ons in om de invasieve exoten die de natuurdoelen van Natura2000-gebieden bedreigen, te bestrijden of beheren waardoor kwetsbare ecosystemen kunnen worden beschermd. Het uitgangspunt is dat invasieve exoten worden gedood ten behoeve van inheemse soorten en de biodiversiteit. Wel wordt er geëxperimenteerd met het terugplaatsen van de bestreden invasieve exoten in de voedselketen. Vrijwel alle projecten die wij via het Programma Natuurontwikkeling (PNO) financieren dragen bij aan het realiseren van meer robuuste ecosystemen, waarbij natuurlijk herstel de voorkeur verdient. Een overzicht van alle projecten staat in het PNO. Wanneer sprake is van exotenbestrijding vindt de uitvoering doorgaans plaats door jagers, terreinbeheerders of vrijwilligers/particulieren, dus hiermee is geen provinciale tijdsinzet gemoeid.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
143	NLG	PvdD	I.Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.2.1.

VRAAG:

Kunt u een overzicht geven van het totaal (per jaar, van begin tot heden) aan besteed geld voor alle vormen van het doden van dieren (faunabeheer/jacht, exotenbeleid, [sport]visserij)?

ANTWOORD:

In 2018 waren de kosten direct gerelateerd aan het doden van dieren € 239.496. De afgelopen vijf jaar hebben de kosten gefluctueerd tussen de €40.000 en dit bedrag. Hierbij speelden met name de juridische mogelijkheid tot het uitvoeren van de ganzenvangacties en de aanwezigheid van grote groepen ganzen een rol.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
144	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	6.2.3.

VRAAG:

Kunt u een overzicht geven van het totaal (per jaar, van begin tot heden) aan besteed geld voor verbeteren van dierenwelzijn? Graag met toelichting over om wat voor projecten/acties/beleid het precies gaat.

ANTWOORD:

Tot op heden werden er binnen de provinciale begroting geen specifieke middelen voor dierenwelzijn aangewend. In het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn hiervoor wel middelen vrijgemaakt. Zie hiervoor pagina 19 van het Coalitiekoord. Het beschikbare budget is terug te vinden in het 'Overzicht nieuw beleid 2019-2023' op pagina 28 van het Coalitieakkoord. In de begroting is dit terug te vinden op pagina 237 (post: Opvangcentra wilde dieren). Zie verder ook het antwoord op vraag 145.

Wel zijn er via het Europese subsidieprogramma POP3 drie regelingen opengesteld, waarin ook dierenwelzijn is meegenomen als één van de thema's voor verduurzaming van de landbouw. Zie hiervoor het antwoord op vraag 146.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
145	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	6.2.3.

VRAAG:

Dierenwelzijn is een van de expliciete thema's van de commissie NLG en vanuit de wetgeving heeft ook de provincie een zorgplicht tegenover dieren. Waarom wordt daar niets expliciet over gezegd in de begroting? Hoe gaan GS investeren in dierenwelzijn?

ANTWOORD:

GS vinden dierenwelzijn van belang. De Wet natuurbescherming kent bijvoorbeeld een zorgplicht. Omdat met de uitvoering van de zorgplicht weinig financiële middelen zijn gemoeid, is het onderwerp dierenwelzijn in onze begroting niet uitgebreid beschreven. Wel zijn in het coalitieakkoord middelen gereserveerd voor de ondersteuning van opvangcentra voor wilde dieren. Wij informeren uw Staten eind 2019 over onze aanpak voor dit onderwerp.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
151	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	4.1.1

VRAAG:

“Bij de behandeling van de provinciale Omgevingsvisie is motie 90-2017 aangenomen die Gedeputeerde Staten oproept om per 2050 omgevingswaarden vast te stellen op basis van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).”

De oproep was om ‘op z’n laatst tegen 2050’ van WHO-normen uit te gaan. Erkent GS dat WHO een prominente organisatie is die als geen andere de expertise in huis heeft om te kunnen oordelen over normen voor gezondheid en dat -als we gezondheid van mensen op eerste plaats willen zetten – we het beste kunnen uitgaan van WHO-normen? Welke middelen worden daarom ingezet om eerder dan 2050 de WHO-normen te handhaven?

ANTWOORD:

Ja, wij erkennen de expertise van de WHO en streven ernaar hun advieswaarden zo snel als realistisch mogelijk is te bereiken. We doen dit door middel van een programmatische aanpak en een financiële impuls (Leefbaarheidsfonds/Reserve Gezonde Leefomgeving) ter hoogte van € 13,1 miljoen. Het geld zal grotendeels worden ingezet voor het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving (w.o. luchtkwaliteit).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
154	NLG	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel, Van der Hoek	6.2.3; 5.3.4; 5.3.5 4.1.6 3.2.3 4.1.3 5.3.5

VRAAG:

“De provincie kiest voor een participatieve rol. Enerzijds via de living lab methode, waar verschillende partijen samenwerken aan NIL innovaties of oplossingen voor NIL knelpunten. Daarbij richt de provincie zich op vijf pijlers: netwerk, kennis, gebiedstrajecten, keteninnovaties en communicatie. [..] Daarnaast moet het programma ook voldoende ruimte bieden aan het versterken en opschalen van goed lopende initiatieven in Noord-Holland.”

Hoe verhoudt dit beleid zich tegenover het grootste onderzoek naar de voetafdruk van ons voedsel in de geschiedenis, uitgevoerd door Oxford Universiteit en dat stelt: plantaardige eiwitten hebben vergeleken met dierlijke eiwitten altijd het minste impact op onze planeet (op het gebied van bijv. landgebruik, emissies en watergebruik). Het advies is helder: de meest effectieve manier om onze planeet leefbaar te houden, is door over te schakelen naar plantaardige eiwitten. Hoe probeert de provincie in dit programma daarop aan te sturen?

ANTWOORD:

Het programma natuurinclusieve landbouw richt zich specifiek naar aanleiding van een motie op het versterken van de biodiversiteit, verbeteren van de waterkwaliteit en optimaliseren van de bodemvruchtbaarheid. De uitvoering van de motie vindt plaats in 2018/2019.

Vanuit het onderzoek waar u naar refereert wordt gekeken naar het huidig voedselsysteem, haar tekortkomingen en de voedselvraagstukken die daaruit voortkomen. Vanuit een opgave Vitaal Landelijk Gebied willen we ook aan samenhangende integrale voedselvraagstukken (klimaatadaptie, waterkwaliteit en -kwantiteit, natuur en landbouw) aandacht geven vanuit een interdiciplinaire benadering. En zoals eerder genoemd bij het antwoord op Statenvraag 117 is daarbij ook aandacht voor eiwittransitie.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
24	NLG	PVV	R. van Tiggelen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	Grondbeleid

VRAAG:

“Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt in principe op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.”

VRAAG:
Kunt u aangeven hoe vaak dit jaar (tot nu toe) het instrument van onteigening is toegepast, waarvoor en wat de gebruiksfunctie van gronden was en wordt?

ANTWOORD:

Onteigening algemeen:

Onteigening bestaat uit twee delen, het administratieve gedeelte en het gerechtelijke gedeelte. De provincie start voor grote infrastructurele projecten altijd de administratieve (onteigenings-) procedure op. Dit gebeurt in een relatief vroege fase in het proces van de grondverwerving, meestal als de eigenaren één a twee biedingen hebben gehad. Door middel van een GS-besluit worden de onteigeningsstukken naar de Corporate Dienst van Rijkswaterstaat gestuurd. RWS houdt een hoorzitting en stelt het concept-Koninklijk Besluit op. Dit concept-KB wordt door de Raad van State getoetst en daarna door de Koning en de minister ondertekend. In dit KB worden de percelen ter onteigening aangewezen. Ondertussen wordt er door onderhandeld en gemiddeld wordt 90 à 95 % minnelijk verworven. Indien er geen overeenstemming is bereikt dan zet de provincie de gerechtelijke onteigening in door middel van een dagvaarding bij de rechtbank.

Ten aanzien van de realisatie van natuur geldt dat voor een aantal projecten GS het besluit hebben genomen om desnoods onteigening in te zetten. Deze projecten zijn nog niet zover dat de administratieve onteigening is opgestart.

Overzicht onteigeningszaken:

Het is in 2019 niet voorgekomen dat de provincie een dagvaarding heeft ingezet. Wel zijn er drie administratieve onteigeningsprocedures ten behoeve van de realisatie van infrastructuur gestart. Het betreft de N522-vervanging Brug Ouderkerk, waarbij een gedeelte bedrijventerrein en agrarische grond nodig zijn voor een parallelweg. Voorts betreft het de reconstructie N241b, tussen Nieuwe Niedorp en de A7. De gronden die hiervoor nodig zijn, zijn grotendeels agrarische percelen, doch ook groenstroken en enkele woonerven. Op deze gronden worden gedeelten van de weg, berm en sloot gerealiseerd.

Het laatste project is de reconstructie N247 tussen Amsterdam en Edam-Volendam met uitzondering van de gemeente Broek in Waterland. Ook in dit geval zijn de meeste gronden agrarisch, doch ook enkele bedrijfserven en waterkeringen zijn benodigd. Op deze gronden worden gedeelten van de weg, busbaan, OV-overstappunt, P&R-terrein, berm en sloot gerealiseerd, alsmede een ontsluitingsweg en kanteldijkjes.

Ter info: Vorig jaar, in 2018, zijn er totaal 4 dagvaardingen uitgebracht. Van deze vier is in twee gevallen de grond inmiddels onteigend. In drie gevallen was dat een bedrijventerrein ten behoeve van HOV in ’t Gooi. De grond is bestemd voor een ontsluitingsweg. Bij het laatste geval ging het om agrarische grond ten behoeve van de reconstructie N246. Die grond werd omgevormd tot berm en sloot behorende bij de N246.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
29	NLG	PVV	R. van Tiggelen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	2.2

VRAAG:

“Programma Aanpak Stikstof. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State geoordeeld dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet als basis voor toestemming voor activiteiten mag worden gebruikt. De consequenties van deze uitspraak worden in beeld gebracht.”

Op 9-9-2019 publiceerde het Parool het volgende artikel:
https://www.parool.nl/amsterdam/stikstofuitspraak-blokt-bouw-duizenden-woningen-in-noord-holland~bedc0dec/

VRAAG:
Wat gaat het college aan activiteiten ondernemen om (waar mogelijk) de betreffende projecten toch doorgang te laten hebben en wat zijn eventuele gevolgen voor onderliggende Begroting 2020?

ANTWOORD:

Zie ook het antwoord op vraag 124. Het rijk en provincies werken samen aan de opgave om de fosfaat- en stikstofemissies terug te dringen. De adviescommissie Remkes is gevraagd om advies te geven over de aanpak na de uitspraak van de Raad van State. Het rijk en provincies zullen gezamenlijk komen tot een vervolgaanpak nu de PAS niet meer ongewijzigd door kan gaan en maatregelen om te komen tot stikstofreductie nodig zijn. De rekentool Aerius is recent aangepast waarmee initiatiefnemers berekeningen kunnen uitvoeren. Aan de totstandkoming en besluitvorming over een gewijzigde beleidskader wordt momenteel hard gewerkt. Het is derhalve op dit moment nog niet mogelijk om aan te geven wat onder het nieuwe, nog in ontwikkeling zijnde, beleidskader mogelijk is. Gedeputeerde Staten realiseren zich de noodzaak om zo snel mogelijk met betrokken partners een werkbaar nieuw beleidskader vast te stellen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
35	NLG	PVV	R. van Tiggelen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Prog. 3

VRAAG:

“Klimaatverandering en maatschappelijke opgaven als de energietransitie, biodiversiteit en woningbouwopgave maken dat het waterbeleid op een aantal aspecten aangepast, versneld of geïntensiveerd moet worden.”

VRAAG:
Kunt u zo gedetaileerd en onderbouwd mogelijk aangeven welke klimaatveranderingen het aanpassen, versnellen of intensiveren van een aantal aspecten van het waterbeleid noodzakelijk maken? (waar mogelijk met metingen)

ANTWOORD:

In het bestuursakkoord klimaatadaptatie 2018 en in het nationale programma Deltaplan Ruimtelijke adaptatie hebben alle overheden met elkaar afgesproken om in 2020 klimaatadaptatie mee te nemen in beleid en handelen en in 2050 klimaatadaptief en waterrobuust te zijn ingericht. Daarvoor worden nu de zogenaamde klimaatstresstesten uitgevoerd die in de loop van 2020 duidelijk maken waar de urgentie ligt. In 2022 moeten de provincies een nieuwe waterprogramma’s vaststellen. De uitkomsten van de stresstesten zijn hier een belangrijk input voor.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
36	NLG	PVV	R. van Tiggelen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Prog Water

VRAAG:

Kunt u t.a.v. klimaatverandering aangeven in hoeverre er rekening wordt gehouden met Global Cooling? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

In de provincie Noord-Holland zijn nog geen initatieven bekend voor Global Cooling.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
37	NLG	PVV	R. van Tiggelen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin, Rommel	Prog Milieu

VRAAG:

“De provincie draagt bij aan een gezonde en veilige leefomgeving. Verbetering realiseren we in samenwerking met gemeenten, bedrijfsleven, milieu- en natuurorganisaties en inwoners.”

VRAAG:
Kunt u zo gedetailleerd mogelijk aangeven welke milieu- en natuurorganisaties subsidie van de provincie ontvangen, waar ze precies subsidies voor krijgen en hoe hoog eventuele subsidies zijn? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

De subsidies die wij verstrekken aan natuur- en milieuorganisaties staan genoemd in de lijst Subsidies buiten uitvoeringsregeling, welke deel uitmaakt van de begroting. In deze lijst staat ook aangegeven voor welk project de subsidie wordt verstrekt. De meeste van deze projecten hebben betrekking op natuurontwikkeling en is in meer detail terug te vinden in het Programma Natuurontwikkeling, dat ons college op 17 september jl. heeft vastgesteld en dat ter besluitvorming aan uw Staten is gezonden.

Daarnaast verstrekt ons college subsidie aan terreinbeheerders voor het beheer van natuurgebieden. De totale omvang van deze subsidies is eveneens te vinden in het Programma Natuurontwikkeling. U vindt dit overzicht in het hoofdstuk Financiën, in de financiële tabel voor het natuurbeheer.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
38	NLG	PVV	R. van Tiggelen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen, Tekin	Prog Milieu

VRAAG:

Kunt u aangeven of er in 2018 en 2019 infra- en woningbouwprojecten zijn aangepast en/of geschrapt door inbreng van natuur- en milieuorganisaties? Zo ja, graag zoveel mogelijk details.

ANTWOORD:

Voor woningbouwprojecten zijn de gemeenten verantwoordelijk. De provincie heeft geen zicht op het aanpassen of schrappen van projecten door inbreng van natuur- en milieuorganisaties.

Bij Infraprojecten houden wij in de voorbereiding rekening met wensen uit de omgeving en eisen die Flora- en faunawetgeving stelt. Er zijn in 2018 en 2019 geen projecten geschrapt of aangepast door inbreng van natuur- en milieuorganisaties.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
39	NLG	PVV	R. van Tiggelen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Tekin	4.1

VRAAG:

“Daarnaast is de provincie bevoegd gezag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van wetgeving in het fysieke domein (milieu, water en natuur).”

VRAAG:
Kunt u een lijst van de huidige bestuurlijke boetebedragen overleggen die worden gehanteerd door de provincie en (waar mogelijk) aangeven hoe deze boetebedragen zich verhouden tot de gehanteerde boetebedragen in onze buurprovincies? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek en Omgevingsdienst IJmond hebben in hun VTH-strategieën een lijst vastgesteld waarbij bij elke genoemde overtreding een dwangsombepaling is opgenomen. De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord hanteert standaardbedragen voor zover het handhaving betreft met betrekking tot milieuwet- en regelgeving de

Leidraad handhavingsacties en begunstigingstermijn versie 2018-10 van het Landelijk Informatiepunt milieuhandhaving en voor zover het handhaving betreft met betrekking tot zwemwaterwet- en regelgeving de Richtlijn dwangsommen en Ontheffingen Provincie Noord-Holland versie 9-1-2017. Deze leidraden en richtlijnen zijn landelijk afgestemd. Door Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied hanteert geen standaard dwangsombedragen. Voor elke dwangsom die wordt opgelegd, geldt dat de gekozen bedragen gerelateerd zijn aan de zwaarte van het door de overtreding geschonden belang. Tevens wordt bij de vaststelling van de bedragen de beoogde effectieve werking van de dwangsomoplegging betrokken.

Voor wat betreft het strafrechtelijk spoor geldt dat voor eenvoudige feiten de standaardbedragen worden gehanteerd uit de ‘Boetebase’. Zie hier: https://www.om.nl/onderwerpen/feiten-tarieven/ Indien een feit hier niet is opgenomen, wordt het boetebedrag door de officier van justitie bepaald.

Bijlagen:

VTH-strategie OD NHN: https://www.odnhn.nl/dsresource?objectid=7699c665-a70a-41e5-9ed6-6757866e9bd3&type=PDF

VTH-strategie ODIJ: https://www.odijmond.nl/publish/pages/3012/04_bijlage_2_vth-strategie_milieu_2019-2022.pdf

VTH-strategie OFGV: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2019-84276.pdf

Leidraad handhavingsacties en begunstigingstermijnen: https://www.infomil.nl/publish/pages/116473/leidraadhandhavingsactiesentermijnen2018-10.doc

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
43	NLG	PVV	R. van Tiggelen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.4

VRAAG:

“Ten slotte wil de provincie in polder Westzaan verbrakking (een Natura2000-opgave) en bodemdaling integraal aanpakken. Bij verbrakking wordt de van oorsprong brakke bodem, die door menselijk ingrijpen in de loop der eeuwen steeds zoeter is geworden, weer zouter gemaakt. Hiermee wordt voorkomen dat unieke flora en fauna die specifiek in dit gebied voorkomt, definitief verdwijnt. Voor dit project is reeds financiering beschikbaar.”

VRAAG:
Wordt er onderzoek gedaan naar en/of maatregelen genomen tegen eventuele negatieve gevolgen van het verbrakken van genoemd gebied en andere gebieden waar vergelijkbare plannen zijn? Graag een gemotiveerd antwoord met zoveel mogelijk details.

ANTWOORD:

Uitsluitend polder Westzaan kent een verbrakkingsopgave vanwege Natura2000 doelen. Het plan is om het brakke water uit te malen op de Zaan. Er zijn volgens huidig onderzoek geen significante gevolgen voor het watersysteem, mits het debiet aan inlaatwater laag blijft en het water via het Zaangemaal wordt afgevoerd. Het project bevindt zich in de studiefase. Bij uitvoering van de plannen volgt een definitief onderzoek en worden alle mogelijke effecten door de waterbeheerder getoetst in een vergunningprocedure in het kader van de Waterwet.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
8	NLG	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.3.1

VRAAG:

Chroom-6: welke specifieke maatregelen worden in onze provincie genomen, en welk budget is hiervoor beschikbaar?

ANTWOORD:

De volgende maatregelen zijn reeds genomen:

-bij geplande onderhoudswerkzaamheden aan (oude) verflagen waarbij stof kan ontstaan, wordt er eerst gericht onderzoek/bemonstering gedaan aan het desbetreffende onderdeel.

- per gebiedsaannemer en per investeringsproject (zover relevant), wordt er een plan van aanpak opgesteld over hoe men omgaat met het chroom 6 in (oude) verflagen.

-bij de sloop van de oude Beatrixbrug en Kogerpolderbrug zijn extra maatregelen getroffen. De stalen onderdelen zijn in grootst mogelijke stukken gedemonteerd en direct in containers gehesen en afgevoerd. Onderdelen die te groot waren om in 1 keer in de container te worden gehesen, zijn eerst lokaal gesaneerd van chroom 6. Hierbij is gebruik gemaakt van puntafzuiging en technieken die gangbaar zijn in de asbestverwijderingsbranche.

De bovenstaande kosten zijn gefinancierd uit de risicobudgetten van de gebiedscontracten en uit het risicobudget van het desbetreffende investeringsproject. Vanaf 2020 worden extra maatregelen, conform de hierboven genoemde plannen van aanpak, verwacht in het reguliere onderhoud. Hiervoor is bij de kaderbrief 2020 budget voor ‘chroom 6’ beschikbaar gesteld.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
9	NLG	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel, Tekin			2.3.1

VRAAG:

Verbeteren biodiversiteit: is € 0,5 miljoen voldoende? Of is dit bedrag alleen bedoeld voor maatregelen binnen programma 2?

ANTWOORD:

Dit bedrag is direct gekoppeld aan beheer infrastructuur (programma 2) voor optimalisatie van de groenobjecten in het gehele provinciale areaal. De verwachting is dat het voldoende zou moeten zijn.

Daarnaast worden de gelden uit de Kaderbrief 2019 gebruikt voor verbetermaatregelen landschappelijke inpassing én biodiversiteit; aanplant van bomen of struiken waar deze wel zijn gewenst, maar nog niet aanwezig zijn.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
13	NLG	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel			3.2.2

VRAAG:

Gebieden met kwetsbare natuur: wanneer worden deze in kaart gebracht?

Hoe gedetailleerd gaat dit gebeuren?

ANTWOORD:

Naar aanleiding van de droogte van vorig jaar is in kaart gebracht welke natuurgebieden schade (dreigen te) ondervinden van deze droogte. In onze provincie zijn met name de veenweidengebieden kwetsbaar. In ons op te stellen gebiedsprogramma Laag Holland zal dit aspect ook worden meegenomen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
21	NLG	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel			prog 6

VRAAG:

Biodiversiteit:

“Beleid tot herstel van de biodiversiteit begint z’n vruchten af te werpen” – hoe verhoudt zich deze opmerking met eerdere frasen in de begrotingstekst, zoals bijvoorbeeld op bladzijde 99? Daar wordt herhaaldelijk gerept van ‘staat onder grote druk’ en ‘wordt bedreigd’ …

ANTWOORD:

Positief is dat de grote achteruitgang in biodiversiteit in een groot deel van de natuurgebieden gestopt is. Bijvoorbeeld in de duinen is te zien dat de vegetatie zich aan het herstellen is, dankzij inrichtings- en beheermaatregelen. Desondanks hebben – zowel binnen de natuurgebieden maar zeker ook daarbuiten – veel kwetsbare soorten nog steeds een bedreigde status, en is het gewenste herstel van de biodiversiteit nog niet bereikt. Kortom: er worden successen geboekt, maar er ligt ook nog een grote opgave voor ons.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
193	NLG	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	3.2.2.

VRAAG:

De beschikbaarheid van zoetwater zal de komende jaren een grote maatschappelijke uitdaging kunnen zijn, kijkend ondere andere naar ons drinkwater, de landbouw en natuurgebieden. De provincie onderneemt hier ook acties op, zoals inventarisatie van kwetsbare gebieden. Het bouwen aan een strategische zoetwatervoorraad door overheid en particulieren/bedrijven kan in dit kader buitengewoon relevant worden de komende jaren.

Hoeveel middelen uit de begroting 2020 worden ingezet voor het bevorderen van de aanwezige zoetwatervoorraad in Noord-Holland?

In welke mate zijn initiatieven om de strategische watervoorraad van Noord-Holland te vergroten, onderdeel van deze middelen, en hoeveel is dat? Wat zijn deze initiatieven?

ANTWOORD:

Voor zoete grondwatervoorraden geldt dat erop wordt toegezien dat voorraden niet worden aangetast. Concreet betekent dit dat bij vergunningaanvragen voor grondwateronttrekking wordt gekeken of de onttrekking niet groter is dan de grondwateraanvulling. Dit gebeurt door de omgevingsdienst en de kosten voor vergunningverlening en toezicht Waterwet bedragen € 380.000,--

Voor oppervlaktewater werkt de provincie binnen het deltaprogramma zoetwater samen met Rijk, waterbeheerders, en andere partijen. In 2020 wordt voor ca. € 350.000,-- bijgedragen aan pilots en projecten.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
194	NLG	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	5.3.5.

VRAAG:

In november 2019 zal de nieuwe Europese Commissie aantreden, waarna ook de Europese meerjarenbegroting vastgesteld zal worden. De landbouwfondsen in die meerjarenbegroting zijn historisch gezien altijd omvangrijk. Daarnaast is het mogelijk dat binnen deze fondsen accentverschuiving zal optreden in relatie tot de aanwending van de beschikbare middelen. In de afgelopen jaren heeft de provincie kunnen profiteren van Europese subsidieregelingen.

Welke gevolgen kan de beschikbaarheid van Europees subsidieregelingen hebben op de (meerjaren)begroting van de provincie, en welke ruimte is er binnen de huidige begrotingskaders om tot eventuele co-financieringsprojecten te komen vanaf 2020?

ANTWOORD:

Voor het landbouwfonds:

Cofinanciering is concreet nodig vanaf 2021. Het was prematuur om hier al voor de begroting 2020 budget voor te ramen. De nieuwe GLB periode loopt van 2021-2027 met nieuwe subsidiemogelijkheden. De verwachting is echter dat het NSP één jaar later van start gaat en het budget van 2021 wordt geprogrammeerd via het POP3. Er wordt gewerkt aan een Nationaal Strategisch Plan (NSP) voor het GLB waarvoor provincies cofinanciering gevraagd zal worden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
196	NLG	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.1.4.

VRAAG:

Het Programma Bodemdaling Veenweidegebieden is een belangrijk provinciaal beleidsinstrument om de problemen in het gebied aan te pakken. Daarvoor worden diverse acties ondernomen. Financiering daarvoor in 2020-2023 is in de budgettabel opgenomen. Voor 2020 zijn in de tekst concrete projecten genoemd waaraan de provincie middelen besteed.

Welke resultaten wenst GS te halen met de aanwending van de middelen in 2020, die aangewend worden voor de genoemde projecten? Op welke wijze wordt gemonitord in hoeverre deze resultaten gerealiseerd worden? Als ik de zinsnede “In het … operationele doelen” zo mag lezen dat antwoorden op de hiervoor gestelde vragen nog komt, wanneer mogen we dit Programma Bodemdaling verwachten?

Welke consequenties heeft de beleidsevaluatie van de beoogde resultaten in 2020 voor de beschikbaarstelling van additionele middelen in de periode 2021-2023?

ANTWOORD:

GS willen komen tot een integraal programma voor de veenweiden in 2020 (zie ook het antwoord op vraag 262). De realisatie van de bodemdalings- en de klimaatopgave is onderdeel van dit programma. Belangrijke parameter is de vermindering van de uitstoot aan broeikasgassen (de CO2-eq-reductie), die behaald kan worden met dit programma. Op een zestal locaties in Nederland is dit jaar gestart met onderzoek hoeveel vermindering van broeikasgasuitstoot met verschillende maatregelen kan worden bereikt. Medio 2022 zijn de resultaten beschikbaar. Op dat moment kan een indicator (een concreet getal aan reductie in kg CO2-eq) worden benoemd voor het operationele doel.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
197	NLG	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Rommel	6.2.4.

VRAAG:

De afgelopen jaren zijn de schade-uitkeringen voor met name vreetschade fors toegenomen. In het coalitie-akkoord heeft GS hier een aanpak op geformuleerd met als doel om de schade te verminderen door onder andere meer preventieve prikkels bij ondernemers te leggen.

Op basis van welke informatie begroot GS de verwachte uit te keren schadecompensatie voor de jaren 2020 en verder?

Hoe monitors GS de effectiviteit van het in te stellen beleid vanaf 2020? Op basis van welke aspecten of KPI's wordt het beleid geevalueerd, en hoe verzamelt GS informatie over die aspecten/KPI's?

ANTWOORD:

De hoogte van de faunaschade is onvoorspelbaar. Deze hangt immers af van populatiedynamiek, weersomstandigheden en de prijs van gras. Wij baseren onze ramingen op prognoses van BIJ12/Faunafonds; het expertisecentrum op dit vlak.

De effectiviteit van dit beleid monitoren wij door de omvang van de tegemoetkomingen die wij moeten verstrekken, nauwkeurig te volgen. Wij beschouwen ons beleid succesvol als de omvang van deze tegemoetkomingen daalt.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
146	NLG, EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	6.2.3; 5.3.4; 5.3.5 4.1.6 4.2.1

VRAAG:

Kunt u een overzicht geven van geld/middelen/informatie die via Europese subsidieprogramma's waar de provincie gebruik van maakt direct of indirect worden besteed aan dierenwelzijn? Waar worden die middelen dan precies in geinvesteerd?

ANTWOORD:

Via het Europese subsidieprogramma POP3 zijn er drie regelingen opengesteld, waarin ook dierenwelzijn is meegenomen als één van de thema's voor verduurzaming van de landbouw. Er zijn 6 projecten die ondermeer bijdragen aan het thema dierenwelzijn en subsidie hebben ontvangen. De investeringen betreffen dan met name voorzieningen voor dierenwelzijn in het stalsysteem (strooiselboxen, welzijnsvriendelijke vloeren, meer ruimte per dier) en duurzame voeding met een verlaagde emissie.

De regeling jonge landbouwers kent een aantal onderdelen voor de verduurzaming van de veehouderij zoals maatregelen voor weidegang, koematrassen en vermindering van ammoniakemissie.

Zie ook het antwoord op vraag 149.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
147	NLG, EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	6.2.3; 5.3.4; 5.3.5 4.1.6 4.2.1

VRAAG:

Wat wordt precies bedoeld met “duurzame agrosector” (graag alle aspecten waarop getoetst wordt toelichten op basis van wetenschapplijk onderzoek)?

Hoe verhoudt dit beleid zich tegenover het grootste onderzoek naar de voetafdruk van ons voedsel in de geschiedenis, uitgevoerd door Oxford Universiteit en dat stelt: plantaardige eiwitten hebben vergeleken met dierlijke eiwitten altijd het minste impact op onze planeet (op het gebied van bijv. landgebruik, emissies en watergebruik). Het advies is helder: de meest effectieve manier om onze planeet leefbaar te houden, is door over te schakelen naar plantaardige eiwitten. http://www.ox.ac.uk/news/2018-06-01-new-estimates-environmental-cost-food

ANTWOORD:

In deze wordt het begrip ‘duurzaamheid’ vooral toegepast in de context van land- en tuinbouw en visserij, voedselproductie en -consumptie en platteland, natuur en landschap. Omdat de term verschillend wordt gebruikt, moet het nader gedefinieerd worden. Veel gebruikt is de definitie van VN-commissie Brundtland (1987): ‘Duurzame ontwikkeling is de ontwikkeling die aansluit op de behoefte van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoefte te voorzien in gevaar te brengen.’
Anders geformuleerd willen we nu geen activiteiten ondernemen die het leven van onze kinderen en kleinkinderen problematisch maken. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan uitputting van energie en grondstofbronnen, aantasting van milieu, natuur, landschap en klimaat en vernietiging van vruchtbare land- en tuinbouwgronden.
Onze agri-food sector kent een brede vertegenwoordiging van sectoren en bijbehorende ketens: veehouderij, glastuinbouw, (zaad)veredeling, akkerbouw, tuinbouw, visserij en fruitteelt. Elke sector heeft ook specifieke aandachtpunten om te verduurzamen. Op de website van Agrimatie staan feiten en cijfers over de duurzaamheidsprestaties van de Noord-Hollandse land- en tuinbouw. Via deze portal is informatie over prestaties van de land- en tuinbouwsectoren eenvoudig en snel toegankelijk. Op de portal presenteert Wageningen Economic Research actuele cijfers en duiding aan ontwikkelingen op de thema’s milieu & ruimte, economie

https://www.agrimatie.nl/PublicatieRegio.aspx?subpubID=2518&sectorID=7230&themaID=7201&indicatorID%20=%202013

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
148	NLG, EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	6.2.3; 5.3.4; 5.3.5 4.1.6 4.2.1

VRAAG:

Kunt u een overzicht geven van projecten waar POP3 naartoe gaat en welk percentage daarvan veehouders betreft (inclusief mestvergisting) en welk percentage naar duurzame akkerbouw?

Hoe verhoudt dit beleid zich tegenover het grootste onderzoek naar de voetafdruk van ons voedsel in de geschiedenis, uitgevoerd door Oxford Universiteit en dat stelt: plantaardige eiwitten hebben vergeleken met dierlijke eiwitten altijd het minste impact op onze planeet (op het gebied van bijv. landgebruik, emissies en watergebruik). Het advies is helder: de meest effectieve manier om onze planeet leefbaar te houden, is door over te schakelen naar plantaardige eiwitten.

ANTWOORD:

Er zijn in de regelingen Fysieke investeringen en Europese Innovatie Partnerschappen (EIP) 24 projecten gesubsidieerd. 8 projecten (33%) betreffen veehouderij, waarvan 3 projecten (13%) investeren in monomestvergisting, 7 projecten (29%) betreffen akkerbouw, 9 projecten tuinbouw (38%) en 3 projecten bollenteelt (13%).

Voor de regeling voor Jonge landbouwers (Jola), betreft een investeringsregeling voor duurzame investeringen. Bij deze regeling wordt geen onderscheid gemaakt naar het type bedrijf akkerbouw of veehouderij. Het overgrote deel betreft aanvragen voor zonnepanelen. Ca 10% van de aanvragers vragen subsidie aan voor investeringen voor de veehouderij (zoals systemen voor weidegang en stalvoorzieningen) en circa 20% voor de akker- tuinbouw (bijvoorbeeld precisielandbouwtechnieken en niet kerende grondbewerking).

Vanuit het onderzoek waar u naar refereert wordt gekeken naar het huidig voedselsysteem, haar tekortkomingen en de voedselvraagstukken die daaruit voortkomen. Vanuit een opgave Vitaal Landelijk Gebied willen we ook aan samenhangende integrale voedselvraagstukken (klimaatadaptie, waterkwaliteit en -kwantiteit, natuur en landbouw) aandacht geven vanuit een interdiciplinaire benadering. En zoals eerder genoemd bij het antwoord op Statenvraag 117 is daarbij ook aandacht voor eiwittransitie.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
150	NLG, EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek, Tekin	6.2.3; 5.3.4; 5.3.5 4.1.6 4.2.1

VRAAG:

Kunt u een overzicht geven van geld/middelen/informatie die via Europese subsidieprogramma's waar de provincie gebruik van maakt direct of indirect worden besteed aan gezondheid? Waar worden die middelen dan precies in geinvesteerd?

ANTWOORD:

Op de website www.Europaomdehoek.nl

vindt u alle projecten in Noord-Holland die een Europese subsidie hebben ontvangen. U kunt een selectie maken op thema en fondsen.

Voor de provincie zijn de fondsen EFRO, Interreg, ELFPO en LIFE relevant. Deze fondsen dragen zowel direct als indirect bij aan het Noord-Hollands beleid op het gebied van milieu, klimaat, gezondheid, waterkwaliteit en natuur.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
152	NLG, EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek, Loggen, Rommel	6.2.3; 3.2.2 3.2.3

VRAAG:

Kunt u een overzicht geven van geld/middelen/informatie die via Europese subsidieprogramma's waar de provincie gebruik van maakt direct of indirect worden besteed aan waterkwaliteit en natuur? Waar worden die middelen dan precies in geinvesteerd?

ANTWOORD:

Op de website www.Europaomdehoek.nl

vindt u alle projecten in Noord-Holland die een Europese subsidie hebben ontvangen. U kunt een selectie maken op thema en fondsen.

Voor de provincie zijn de fondsen EFRO, Interreg, ELFPO en LIFE relevant. Deze fondsen dragen zowel direct als indirect bij aan het Noord-Hollands beleid op het gebied van milieu, klimaat, gezondheid, waterkwaliteit en natuur.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
153	NLG, EFB	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek	6.2.3; 5.3.4; 5.3.5 4.1.6 3.2.3 4.1.3 5.3.5

VRAAG:

Kunt u een overzicht geven van geld/middelen/informatie die via Europese subsidieprogramma's waar de provincie gebruik van maakt, direct of indirect worden besteed aan de veehouderij en visserij? Waar worden die middelen dan precies in geinvesteerd?

ANTWOORD:

Wij ondersteunen de veehouderij via het POP3 (ELFPO).

Twee regelingen voor innovatie: totaal verleend € 4.289.602,-, waarvan 50% Europese subsidie en 50% provincie

Europese Innovatie Partnerschappen: € 2.411.781,92, waarvan 50% Europese subsidie en 50% provinciale bijdrage.

Deze middelen zijn (in)direct ten goede gekomen aan de verduurzaming van de veehouderij. In totaal hebben 8 projecten in de veehouderij subsidie ontvangen vanuit POP3. Deze middelen worden geinvesteerd in het uitrollen van innovaties of juist het testen en ontwikkelen van innovaties. Er is geinvesteerd in de bouw van innovatieve stallen die bijdragen aan een klimaatneutrale veehouderij, verbinding boer-burger (door bouw ontvangstruimte), diervriendelijke stalsystemen (wroetstal, vrijloopstal) en onderzoek naar inzet zeewier als veevoer voor terugdringen methaanuitstoot.
De regeling jonge landbouwers wordt tot en met 2020 jaarlijks opengesteld en kent een aantal onderdelen voor de verzuurzaming van de veehouderij zoals maatregelen voor weidegang koematrassen en vermindering van ammoniakemissie.
Met de regeling voor kavelruil ondersteunen wij Stivas. Bij kavelruilprojecten kan het ook gaan om veehouderijbedrijven. Wij ondersteunen het kavelruilproces en de ruilkosten.

Wij ondersteunen geen visserijprojecten met Europese middelen

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
18	NLG, EFB	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen, van der Hoek	5.3.4

VRAAG:

Participeert de provincie in het proces dat moet leiden tot de 'Ijsselmeeragenda'?

2020: overeenkomst voor het Ijsselmeergebied om de visserijdruk in evenwicht te brengen met de draagkracht van het ecosysteem. Met wie, hoe en met welke economische resultaten?

ANTWOORD:

Ja, wij participeren met het ministerie van LNV (trekker), Rijkswaterstaat, de provincies Friesland en Flevoland, Stichting Blauwe Hart, Vogelbescherming Nederland, NVWA, RVO.nl, de Producentenorganisatie IJsselmeer en Sportvisserij Nederland. Wij hebben zowel een rol vanuit onze verantwoordelijkheid voor de vergunningverlening voor de wet natuurbescherming als financieel in de bijdrage aan maatregelen voor een duurzame IJsselmeervisserij. Het economische resultaat is dat duidelijk wordt hoeveel er in de toekomst nog kan worden gevist en voor hoeveel visserijbedrijven dit mogelijkheden geeft om te investeren in hun bedrijf (zie ook brief aan PS nr 1187322/1187333).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
149	NLG, EFB, RWK	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Van der Hoek, Stigter, Tekin	6.2.3; 5.3.4; 5.3.5 4.1.6 4.2.1

VRAAG:

Kunt u een overzicht geven van geld/middelen/informatie die via Europese subsidieprogramma's waar de provincie gebruik van maakt direct of indirect worden besteed aan milieu en klimaat? Waar worden die middelen dan precies in geinvesteerd?

ANTWOORD:

Op de website www.Europaomdehoek.nl

vindt u alle projecten in Noord-Holland die een Europese subsidie hebben ontvangen. U kunt een selectie maken op thema en fondsen.

Voor de provincie zijn de fondsen EFRO, Interreg, ELFPO en LIFE relevant. Deze fondsen dragen zowel direct als indirect bij aan het Noord-Hollands beleid op het gebied van milieu, klimaat, gezondheid, waterkwaliteit en natuur.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
25	NLG, M&B	PVV	R. van Tiggelen
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.3

VRAAG:

“Op deze infrastructuur beheert de provincie 590 kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, tunnels en ecoducten.”

VRAAG:
Kunt u aangeven wat de kosten zijn van ecoducten/natuurbruggen/faunapassages die in beheer zijn van de provincie Noord-Holland en hoeveel buiten gebruik zijn?

ANTWOORD:

De groeninrichting aan de bovenzijde van de ecoducten/natuurbruggen is in beheer van de aangrenzende terreinbeheerder. De provincie Noord-Holland beheert het constructieve deel van dit kunstwerk. Faunapassages worden wel in zijn geheel onderhouden door PNH.

De beheerkosten voor ecoducten/ natuurbruggen/faunapassages bedragen ca. € 0,5 miljoen per jaar.

Alle ecoducten/natuurbruggen zijn in gebruik. Niet alle faunapassages zijn in gebruik; van een aantal wordt onderzocht in hoeverre handhaving noodzakelijk is.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
72	NLG, RWK	CDA	J.H.M. Bond
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Loggen			3.2.2

VRAAG:

“Naar aanleiding van de evaluatie van de droge zomer van 2018 worden door diverse partijen maatregelen uitgevoerd. De provincie zal de gebieden met kwetsbare natuur in kaart brengen en is betrokken bij de uitwerking van de regionale verdringingsreeksen.”

Er is sprake van diverse partijen; wie zijn dit concreet? Welke budgetten van de andere partijen zijn daarmee precies gemoeid? Wat is de prioriteit binnen totaalbudget?

ANTWOORD:

Samen met de Noord-Hollandse waterbeheerders en terreinbeheerders en in overleg met de andere provincies brengen we de gebieden met kwetsbare natuur in kaart.

De uitwerking van de verdringingsreeks komt voort uit de beleidstafel droogte en vindt plaats in de Regionale Droogte Overleggen (RDO) West-Midden en Noord. Hieraan nemen provincies, waterschappen en Rijkswaterstaat deel. Hier is geen budget mee gemoeid alleen personele inzet. Uit de beleidstafel droogte komt ook de aanbeveling voor Joint Fact Finding IJsselmeer voort. Naast personele inzet is daar om een bijdrage van 10.000 euro per organisatie gevraagd.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
74	RWK	Cda	

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.2.1

VRAAG:

In de toelichting staat dat er ongeveer evenveel knooppunten in 2020 als in 2019 zijn die voorzien worden van co-financiering en andere stimulering. Hoe rijmen we dat dat met de halvering van het budget voor 2020 op pag 93?

ANTWOORD:

De tabel in toelichting betreft de aantallen knooppunten waaraan we bijdragen dmv het leveren van kennis of inzet van instrumenten, dus niet alleen met financiele middelen.

Daarnaast verschilt per knooppunt de complexiteit en daarmee de behoefte aan cofinanciering. soms gaat het om kleinere en soms om hogere bedragen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
75	RWK	CDA	Sanderse

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels, Loggen	5.2.3 visie nzkg + havencomplexen realiceren
	5.2.4 ruimtelijke structuur versterken

VRAAG:

Waarom zo'n enorme teruggang in budget tov '19?

ANTWOORD:

5.2.3 In 2019 heeft het NZKG een eenmalige impuls van € 1 miljoen ontvangen vanuit Energietransitie. Tevens is er in de begroting 2019 rekening gehouden met een vooronderzoek naar de Energiehaven van € 1,5 miljoen (waarvan circa 75% bijdragen wordt door andere partijen). Dit zijn eenmalige kosten waardoor de lasten in 2019 € 2,5 miljoen hoger zijn geraamd dan in de jaren erna.
Note: het vooronderzoek naar de Energiehaven zal later van start gaan dan verwacht, waardoor de lasten in 2019 worden afgeraamd bij de Laatste begrotingswijziging 2019 en bijgeraamd bij de eerste begrotingswijziging 2020

5.2.4 In het budget voor 5.2.4 zit in 2019 en 2020 nog uitgaven vanuit de reserve Ruimtelijke ontwikkeling. In 2019 voor het kwaliteitsfonds Bloemendalerpolder en de Kop werkt en in 2020 voor het kwaliteitsfonds Bloemendalerpolder. Vanaf 2021 zijn deze projecten afgerond en zit er geen budget meer in de reserve.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
276	RWK	ChristenUnie	Gerjan van den Heuvel

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.4.2

VRAAG:

De bijdrage in de komende jaren aan de versnelling van de woningbouwopgave is geraamd op €54.000. Vraag: uit welke elementen bestaat de opbouw van dit getal? Met andere woorden: wat gaat dit concreet opleveren?

ANTWOORD:

Het huidige beleid voor ‘afstemming en regionale programmering woningbouw’ loopt af. De Provinciale Woonvisie en de RAP’s eindigen eind 2020. De bedragen die begroot zijn voor de periode daarna betreffen capaciteitskosten (ambtelijke inzet) voor de woonakkoorden.

Voor het aanjagen van de woningbouwproductie kan een deel van de voor de periode 2020 – 2024 beschikbare € 4,8 miljoen worden ingezet. Een deel dit geld zal worden ingezet voor uitvoering van de woonakkoorden.

Als onderdeel van de op te stellen Woonagenda (in uitwerking op de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord) wordt hiervoor een invulling en verdeling voorbereid.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
277	RWK	ChristenUnie	Gerjan van den Heuvel

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.4

VRAAG:

2019 wordt 12,3 miljoen toegevoegd gereserveerd voor woningbouw Voor de komende jaren wordt 1,2 miljoen per jaar hieraan toegevoegd. In hoeverre lukt het ons om het geld ook daadwerkelijk hiervoor in te zetten? Dit ook in het perspectief van de verwachtte uitgaven van €54.000 per jaar.

ANTWOORD:

De € 12,3 miljoen betreft het restant van het budget van in totaal € 15 miljoen voor het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw. Het uitvoeringsprogramma loopt tot en met 2020, er worden door gemeenten diverse aanvragen voorbereid voor deze beschikbare subsidie. Circa € 6,1 miljoen van het totale budget is nog beschikbaar voor nieuwe aanvragen in 2020.

Een deel van de voor de periode 2020 – 2024 beschikbare € 4,8 miljoen kan worden ingezet voor het aanjagen van de woningbouwproductie, een deel voor uitvoering van de woonakkoorden. Als onderdeel van de op te stellen Woonagenda (in uitwerking op de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord) wordt hiervoor een invulling en verdeling voorbereid.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
65	RWK	D66	Suzanne Klaassen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2

VRAAG:

In welk operationeel doel is de zonne-aanjager uit het coalitieakkoord terug te vinden? Eerder is deze rol benoemd als zonne-makelaar in de brief van GS van 21 maart.

ANTWOORD:

De initiatieven op het gebied van zon vallen onder operationeel doel 4.2.1. Bijdragen aan energietransitie.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
224	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	OV-knooppunten

VRAAG:

FvD ziet graag een nadere opheldering ten aanzien van de ruime begrotingen tot 2021: €9.962.000 in 2019; €5.716.000 in 2020; €3.285.000 voor 'bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens'; in het licht van de rekening van 2018 van €494.000. Wat zijn nu de grote kostenposten in deze optimalisering van OV-Knooppunten? Tel hierbij nog eens de stortingen op reserveringen voor OV-Knooppunten en negatieve onttrekkingen op en men komt in de provincie uit op een bedrag van meer dan €40 miljoen voor het jaar 2019. Forum voor Democratie wil daarom eigenlijk twee zaken in algemene zin weten: a) wat maakt dit project zo kostbaar; en b) wat maakt dit project zo belangrijk voor de provincie?

ANTWOORD:

In 2018 bevonden we ons in de beginfase van de realisatie van knooppuntontwikkeling. Bovendien gaat het om langdurige complexe gebiedsontwikkelingen. De omvang van de opgaven en daarmee de behoefte aan cofinanciering verschilt per knooppunt

Grootste kostenposten zijn in 2019 Zaandam Kogerveld en Heerhugowaard (verbeteren bereikbaarheid knooppunt, optimaliseren deur-tot-deur reis, verbeteren leefomgevingskwaliteit /openbare ruimte)

Van het totaalbedrag van 37 miljoen is nog 17 mln beschikbaar vanuit de vorige coalitieperiode. Dit laatste deel is nagenoeg volledig toegekend dan wel gereserveerd door GS voor langjarige complexe gebiedsontwikkelingprojecten. De rest van het bedrag betreft de middelen uit het OV-fonds, waarvoor de inzet nog bepaald wordt (ov-visie/bestedingsplan).

OV-knooppunten zijn belangrijk voor de provincie omdat het mogelijkheden biedt om de urgente opgaven op het gebied van verstedelijking en bereikbaarheid te faciliteren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
225	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Ruimte

VRAAG:

Forum voor Democratie ziet ook graag een nadere specificatie van de kosten voor ‘ruimtelijke structuur versterken’.

ANTWOORD:

Zie de toelichting onder punt 3 onder OD 5.2.4. Doordat situaties verandelijk zijn kun nu geen exacte verdeling van het budget worden gegeven.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
227	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Woningbouw

VRAAG:

In de begroting staan geen concrete cijfers opgenomen over hoe groot de bouwopgave in Noord-Holland is. Heeft GS zicht op het aantal woningen dat in totaal in Noord-Holland in aanbouw moet worden genomen om de wooncrisis een halt toe te roepen? Zo ja, hoeveel woningen moeten er de aankomende jaren in aanbouw worden genomen? 105.000 binnen de MRA voor de periode 2018-2025

ANTWOORD:

Gedeputeerde Staten heeft op 3 september jl. de Bevolkingsprognose 2019 - 2040 vastgesteld. Dit rapport bevat de actuele verwachting voor de ontwikkeling van de woningbehoefte. Voor de MRA is de verwachting dat het gaat om 78.900 woningen in de periode 2019-2025. Zie hiervoor ook blz. 19 van de bevolkingsprognose.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
228	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Woningbouw

VRAAG:

Hoe ziet GS de ruimtelijke verdeling van het aantal nieuw te bouwen woningen voor zich in Noord-Holland? Is het mogelijk om een overzicht te krijgen van het aantal woningen dat er per gemeente opgeleverd moet worden volgens GS?

ANTWOORD:

Voor het woningbouwprogramma geldt dat de vraag leidend is.

Afhankelijk van de huidige én toekomstige woningbehoefte wordt regionaal bepaald hoeveel woningen er waar nodig zijn. Deze behoefte is per regio, per gemeente én per periode in beeld gebracht in de provinciale Bevolkingsprognose 2019 - 2040 (zie figuren 44, 45 en 46 in het via deze link te downloaden document met de prognose).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
229	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen, Rommel	Woningbouw

VRAAG:

De recente stikstof-uitspraak van de Raad van State en de strenge EPC-normen die vooral woningbouwcorporaties in Amsterdam treft, lijken de bouw-ambities uit het coalitieakkoord en de uitwerking in de begroting in de weg te staan. Wat acht GS in de aankomende jaren een realiseerbare bouwopgave in het licht van de implicaties van deze uitspraak? GS zou, volgens de nieuwe rekenmethode, in staat moeten zijn aan te geven wat er qua woningbouw wél haalbaar is en ook op welke termijn.

ANTWOORD:

Het rijk en provincies werken samen aan de opgave om de stikstofemissies terug te dringen. De adviescommissie Remkes is gevraagd om advies te geven over de aanpak na de uitspraak van de Raad van State. Het rijk en provincies zullen gezamenlijk komen tot een vervolgaanpak nu het PAS niet meer ongewijzigd door kan gaan en maatregelen om te komen tot stikstofreductie nodig zijn. De rekentool Aerius is recent aangepast waarmee initiatiefnemers berekeningen kunnen uitvoeren. Aan de totstandkoming van en besluitvorming over een gewijzigd beleidskader wordt momenteel hard gewerkt. Het is derhalve op dit moment nog niet mogelijk om aan te geven wat onder het nieuwe, nog in ontwikkeling zijnde, beleidskader mogelijk is. Gedeputeerde Staten realiseren zich de noodzaak om zo snel mogelijk met betrokken partners een werkbaar nieuw beleidskader vast te stellen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
230	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Woningbouw

VRAAG:

Zijn er gemeenten waar GS het ‘eenvoudiger’ acht om woningen in aanbouw te nemen? Zo ja, welke gemeenten zijn dit en zou een verplaatsing van de bouwopgave naar deze gemeenten een oplossing kunnen bieden voor het oplossen van het woningtekort?

ANTWOORD:

Nee. Ten eerste hebben zowel gemeenten met een lagere druk op de woningmarkt als gemeenten/regio’s waar de markt oververhit is, te maken met knelpunten die de bouw belemmeren (bijvoorbeeld hoge bouwkosten, gebrek aan personele capaciteit (bij bouwers én gemeenten) en benodigde investeringen in infrastructuur).

Ten tweede bepaalt de provincie niet waar mensen moeten wonen of waar gemeenten moeten bouwen. Voor het woningbouw-programma geldt dat de vraag leidend is. Afhankelijk van de huidige én toekomstige woningbehoefte wordt regionaal bepaald hoeveel woningen er nodig zijn en op welke locaties deze worden gebouwd. In elke regio is (ruim) voldoende planaanbod om in de vraag te voorzien.

Vanuit het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw proberen we samen met gemeenten én marktpartijen om knelpunten weg te nemen en de productie aan te jagen, in de hele provincie.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
231	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Woningbouw

VRAAG:

Voor ‘afstemming en regionale programmering woningbouw’ werd in 2018 €3.855000 gerekend; in 2019 is daarvoor €2.086.000 begroot; in 2020: €1.743.000; in 2021: €1,739.000; in 2022: €839.000; en in 2023: €839.000; hier is de implicatie dat de begroting tussen 2019 - 2023 rap afneemt. Ten tweede, voor ‘Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen’, werd in 2018 €328.000 uitgegeven; in 2019 is daarvoor €7.054.000 begroot, in 2020: €54.000, in 2021: €54.000; in 2022: €54.000; en in 2023: €54.000.’ Met name deze laatste begroting is schrikbarend en gaat van €7.054.000 in 2019, naar slechts €54.000 in 2020. Gelet op deze begrotingsdisciplines vraagt Forum voor Democratie zich af waarom GS deze sterk aflopende begrotingen realistisch en verantwoord acht - met het oog op de hogere rekeningen in 2018 - en hoe GS met deze begrotingen denkt te kunnen voorzien in een immer stijgende Noord-Hollandse woningbehoefte.

ANTWOORD:

Het huidige beleid voor ‘afstemming en regionale programmering woningbouw’ loopt af. De Provinciale Woonvisie en de RAP’s eindigen eind 2020. De bedragen die begroot zijn voor de periode daarna betreffen capaciteitskosten (ambtelijke inzet).

Voor ‘Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen’ geldt dat het beleid tot eind 2020 loopt. In totaal was hiervoor € 15 miljoen beschikbaar, een deel daarvan is al uitgekeerd of bestemd (onder andere voor de flexibele schil in zowel de MRA als in NH-noord). Voor het nog onbelegde restant van het subsidiebudget (circa 6,1 miljoen) kunnen gemeenten tot en met 2020 nog een (regionaal afgestemde) aanvraag doen voor versnellingsprojecten met een financieel knelpunt.

In het coalitie-akkoord is (onder stortingen) opnieuw geld gereserveerd voor de begrotingspost wonen: € 4.800.000. Op het moment van opstellen van de begroting was nog niet bekend hoe de kasramingen hiervoor er uit gaan zien.

Een deel van de beschikbare € 4,8 miljoen kan worden ingezet voor het aanjagen van de woningbouwproductie, een deel voor uitvoering van de woonakkoorden. Als onderdeel van de op te stellen Woonagenda (in uitwerking op de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord) wordt hiervoor een invulling en verdeling voorbereid.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
232	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	Woningbouw

VRAAG:

Voor het programma 'Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland' is €10.818.000 beschikbaar gesteld. Acht GS dit een effectief programma om de woningnood verder op te lossen? Zo ja: waarom, en op welke wijze is dit een effectief programma? Zo nee: waarom niet en wat zou een effectiever programma zijn?

ANTWOORD:

Doel van dit programma is niet om de woningnood op te lossen. Hiervoor wordt verwezen naar het uitvoeringsprogramma 'Binnenstedelijk bouwen en versnelling woningbouw'. Doel van programma 'Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland' is om eigenaren-bewoners te helpen met energiebesparing en het verduurzamen van de energievoorziening zodat de energiekosten dalen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
233	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	Woningbouw

VRAAG:

Ten slotte volgt hier een technische suggestie van Forum voor Democratie. Om de bovengenoemde woningbouw-problematiek het hoofd te bieden, zou de provincie bijvoorbeeld een fonds op kunnen richten voor de Kop van Noord-Holland en andere regio's waar een grote vraag naar woningen bestaat. Zulks naar het voorbeeld van een recente subsidie van €2 miljoen die verstrekt is aan de MRA, voor het versnellen van de bouw van woningen aldaar. Graag zien wij uw visie op dit voorstel.

ANTWOORD:

De MRA maakt gebruik van middelen die beschikbaar zijn gesteld op grond van het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw dat door GS en PS is vastgesteld. Deze middelen zijn ook beschikbaar voor versnellingsprojecten in Noord-Holland Noord (regio's Kop van Noord-Holland, West-Friesland en Alkmaar). Per 1 oktober 2019 is voor Noord-Holland Noord een specifieke Uitvoeringsregeling vastgesteld, waar een bedrag van 1,2 miljoen euro beschikbaar is voor versnellingsprojecten in Noord-Holland Noord. Hierbij gaat het om tijdelijke extra personele inzet, vergelijkbaar met de flexibele schil in de MRA.

In hetzelfde Uitvoeringsprogramma is naast budget voor een flexibele schil (= cofinancering van extra inhuur) ook subsidie beschikbaar voor versnellingsprojecten met een financieel knelpunt. Daar kunnen gemeenten uit heel Noord-Holland een beroep doen, met een door de eigen regio gedragen voorstel voor inzet van dit budget.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
238	RWK	FvD	Johan Dessing

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Pels	Klimaat

VRAAG:

Hoe gaat de 'Klimaatneutrale provinciale organisatie' in z'n werk?

ANTWOORD:

De 12 provincies hebben in 2019 allemaal een routekaart energieneutraal gemaakt voor de huisvestingspanden. Deze routekaart is gemaakt voor de huisvestingspanden (inclusief het Paviljoen) en de acht steunpunten van B&U. De uitvoering van de routekaart voor de provincie Noord-Holland begint in 2019 en eindigt in 2028. De term energieneutraal betekent dat we in onze huisvesting geen niet hernieuwbare bronnen (aardgas) meer gebruiken en dat we alle verbruikte energie zelf opwekken.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
258	RWK	GL	A. Gielen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.1

VRAAG:

In hoeverre worden de Ressen (zie 4.2.1) gefaciliteerd met provinciaal geld ten opzichte van het nationale bedrag wat hier beschikbaar voor is gesteld?

ANTWOORD:

In 2019 hebben wij € 1,5 miljoen euro ter beschikking gesteld voor de ondersteuning van het RES proces. (zie het bestedingsvoorstel middelen energietransitie d.d. 21 maart 2019). In 2020 maken de RES-sen gebruik van het door het nationale programma beschikbaar gestelde budget.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
259	RWK	GL	A. Gielen

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.1

VRAAG:

Hoe is de post 4.2.1 (energietransitie) voor 2019 opgebouwd? (27 in 2019 tov 3 per jaar in de jaren daarna). Hoe gaat dit concreet worden besteedt?

ANTWOORD:

Zie hiervoor het antwoord op vraag 109.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
107	RWK	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.1

VRAAG:

Er wordt €35,5 miljoen gereserveerd voor klimaat en energie. Dat is een eenmalig bedrag, zo is te lezen op pagina 80. Op pagina 236 staat echter het bedrag verspreid over 4 jaar. Hoe verhoudt zich dit tot elkaar?

ANTWOORD:

Het bedrag van € 35,5 miljoen voor klimaat en energie komt het uit coalitieakkoord. Dit bedrag wordt verspreid over vier jaar beschikbaar gesteld. Daarna is er geen budget meer voor klimaat en energie, tenzij er in de volgende coalitieperiode weer geld beschikbaar wordt gesteld. Het is dus geen structureel budget.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
108	RWK	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2

VRAAG:

Om de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs te halen moet op verschillende vlakken gewerkt worden aan de broeikasgasuitstoot. De uitgaven hiervoor zijn verspreid over diverse Programma's in de Begroting. Kan er een overzicht gegeven worden hoeveel middelen de provincie begroot om de doelstellingen van 2030 te behalen?

ANTWOORD:

De belangrijkste bijdragen zijn:

- € 35,5 miljoen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (energietransitie); € 400.000 voor de visie ondergrond en energie-infrastructuur; € 200.000 voor pilots zonne-energie (allen OD 4.2);

- € 21 miljoen voor Natuurnetwerk Nederland, waterkwaliteit en bodemdaling (OD 6.1.1, hiervan komt het onderdeel bodemdaling mede ten goede aan de klimaatdoelen);

- € 4 miljoen voor handhaving natuur- en milieutaken en energiebesparing (OD 4.1.5, hiervan komt het onderdeel energiebesparing ten goede aan de klimaatdoelen);

- € 4,5 miljoen voor een klimaatneutrale provinciale organisatie (OD 4.2.1).

Daarnaast zijn er middelen beschikbaar die ook in meerdere of mindere mate bijdragen aan de klimaatdoelen, denk aan Verduurzaming infrastructuur (OD 2.4.2), Circulaire Economie (OD 4.2.2), MKB- instrumenten (OD 5.3.2), Voedselvisie (OD 5.3.4) en Sport en verduurzaming sportaccommodaties (OD 7.1.1).

7.1.1 Sport en verduurzaming sportaccomodaties (€1.400.000 t/m 2023, komt gedeeltelijk ten goede aan klimaatdoelen).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
109	RWK	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.3

VRAAG:

Er is €35,5 miljoen gereserveerd voor klimaat en energie. Op pag. 80 staat dat er in 2019 €27 miljoen gereserveerd is voor bijdrage energietransitie. In 2020 is dat €3,1 miljoen, in 2021 € 2,1 miljoen, in 2022 €2,2 miljoen en ook in 2023 € 2,1 miljoen.
Waar wordt in 2019 concreet €27 miljoen aan uitgegeven en zijn de bedragen voor de jaren daarop volgend niet te krap begroot? Dit zijn namelijk de jaren waarin juist de plannen van o.a. de RES uitgevoerd moeten worden.

ANTWOORD:

Van de € 35,5 miljoen uit het Coalitieakkoord is € 4 miljoen als procesmiddelen op de begroting gezet (€ 1 miljoen per jaar in de jaren 2020 t/m 2023). De ander ruim € 1 miljoen per jaar in deze jaren betreffen capaciteitskosten.

De overige middelen uit het coalitieakkoord (zijnde € 31,5 miljoen) zijn gestort in de reserve Energietransitie. Deze middelen staan nog niet op de begroting omdat de plannen hiervoor nog verder worden uitgewerkt. Zodra duidelijk is wat we van deze middelen in welk jaar gaan doen, worden de kasramingen opgenomen bij een begroting(swijziging). Elk jaar maken wij een bestedingsvoorstel voor deze reserve.

De middelen die opgenomen zijn voor 2019 (€ 27 miljoen) zijn grotendeels de restant middelen die beschikbaar zijn gesteld n.a.v. motie 110, zijnde ruim € 24 miljoen bij motie 110 en ruim € 10 miljoen bij de kaderbrief 2019. U bent over de verdeling van deze middelen geïnformeerd door middel van brieven van GS.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
110	RWK	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.3

VRAAG:

Te lezen is dat voor verduurzaming woningvoorraad het geld vrijwel is uitgegeven. Betekent dit ook dat de doelstellingen van het programma behaald zijn?

ANTWOORD:

Het programma verduurzaming bestaande woningvoorraad is vanaf medio 2018 operationeel. De meeste activiteiten zijn inmiddels gestart of staan op het punt om te starten. Het programma heeft nog een looptijd van maximaal 3 jaar, waardoor het nog te vroeg is om resultaten te melden.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
111	RWK	PvdD	F. Zoon

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.3

VRAAG:

Hoeveel woningen verwacht het college deze collegeperiode energieneutraal te krijgen met het Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland?

ANTWOORD:

Doel van het programma is om in deze collegeperiode 25.000 eigenaar-bewoners van bestaande woningen te stimuleren verduurzamings-maatregelen te treffen. Regionale energieloketten adviseren eigenaren hoe zij hun woning in stappen energieneutraal kunnen maken. In de praktijk nemen woningeigenaren de tijd voor realisatie van maatregelen. De Energieloketten rapporteren jaarlijks over het aantal adviezen dat zij hebben gegeven, welke maatregelen er worden uitgevoerd en wat de investering hiervan is. Begin volgend jaar zullen wij u informeren over de resultaten van 2019.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
112	RWK	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.1.2

VRAAG:

In de begroting 2020 wordt (net zoals in het coalitieakkoord) herhaaldelijk gesteld dat er sprake moet zijn van een balans tussen economie en leefbaarheid. Balans suggereert conflicterende belangen en/of wederzijdse invloed op elkaar. In dat kader is het vreemd dat er op pagina 82 gesteld wordt dat 'de provincie ruimtelijk-economisch beleid maakt'. Ruimtelijk beleid zou immers een afweging moeten zijn tussen alle beleidsvelden die ruimtelijke functies met zich meebrengen. Economie zou daar dus al als vanzelfsprekend onderdeel van zijn. Is het dit constaterende dan niet zo dat wanneer men stelt dat economie dusdanig belangrijker is dan andere beleidsvelden, en zij in balans moet zijn met leefbaarheid, er dan ook geen sprake moet zijn van ruimtelijk leefbaarheidsbeleid?

ANTWOORD:

Omdat dit programma Ruimte zowel de ruimtelijke als economische ontwikkeling behandelt, wordt hier gesproken over ruimtelijk-economisch beleid. In de ruimtelijke ontwikkeling worden alle relevante aspecten dus ook leefbaarheid meegenomen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
113	RWK	PvdD	J. Hollebeek

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.2.

VRAAG:

De provincie stimuleert woningbouw rond OV-knooppunten. Op de website van de samenwerkingspartners is de planviewer van OV-knooppunten op te vragen. Hierin is te zien dat in 2018 (tot Q3) er 8.832 en in 2017 er 10.944 woningen zijn gerealiseerd. De optelling van de achterliggende factsheets laat echter veel lagere woningaantallen zien (5.687 resp 9.841). Tevens is vaak slechts een enkele woning gerealiseerd, wat niet significant te noemen is.

Wordt het OV-knooppunten beleid ongewijzigd voortgezet, inclusief focus op enkele woningen rond een knooppunt? Of wordt er een intensivering bewerkstelligd richting de woningbouw opgaven rond OV-Knooppunten?

ANTWOORD:

Het beleid voor OV-knooppunten wordt voortgezet, waarbij prioriteit wordt gegeven aan woningbouw (en bedrijvigheid) rondom knooppunten.

Eerst genoemde aantallen zijn van toepassing op de woningbouw in heel Noord-Holland en niet alleen op de OV-knooppunten, zoals in de factsheets. Om uiteenlopende redenen kan het voorkomen dat een gemeente in sommige jaren relatief weinig woningbouw realiseert rondom OV-knooppunten. Voor woningbouwcijfers en analyse zie tussentijdse monitor OV-knooppunten 2018.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
157	RWK	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.1 4.2.2 6.1.1 6.1.3

VRAAG:

Wetenschap waarschuwt voor het volgende effect van biomassa uit bijv. mest: “De toepassing van biomassastromen heeft ook meer indirecte duurzaamheidsrisico’s. De toepassing van een nevenstroom kan ervoor zorgen dat een niet-duurzaam proces wordt gestimuleerd, wat zelfs kan leiden tot een zogenaamde ‘lock-in’ ervan. De vergisting van mest is hiervan een goed voorbeeld. Mest is een primaire nevenstroom uit veeteelt. Nederland heeft een groot mestoverschot, dus het lijkt logisch om dit om te zetten in energie door middel van mestvergisting. Hierdoor wordt echter de nutriëntenkringloop niet gesloten en wordt er niets gedaan aan de problemen die kleven aan grootschalige veeteelt. Gaat dus in tegen kringlooplandbouw. Dit terwijl we wel afhankelijk worden van een nevenproduct van grootschalige veeteelt voor onze energievoorziening. Zo creëren we in feite een noodzaak om een niet-duurzame situatie in stand te houden, oftewel: een lock-in”

Hoe rijmt het provinciaal biomassabeleid precies met die feiten? Gaan GS stoppen met middelen inzetten voor biomassa uit mest?

ANTWOORD:

De provincie heeft op twee uitzonderingen na nu geen eigen biomassabeleid. De uitzonderingen betreffen het aanvullende convenant voor de biomassacentrale in Diemen en de aanvullende criteria voor het investeringsregelement van PDENH. We volgen voor het overige nu nog het biomassabeleid van het Rijk. Dit betekent dat de Europese Richtlijn (de Renewable Energy Directive) van toepassing is en idem de SDE-criteria wanneer een initiatiefnemer SDE-subsidie aanvraagt. Op 21 november vindt een Benen op Tafel overleg met PS plaats over wat nodig en wenselijk is ten aanzien van biomassa, ook om een start te maken met de invulling van de biomassapassage uit het coalitieakkoord (“Wij wenden onze invloed aan om de uitbreiding van bestaande of bouw van nieuwe grootschalige biomassacentrales tegen te gaan”). Nut en noodzaak van energiewinning uit mest kan hierbij aan de orde komen.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
26	RWK	PVV	I. Bezaan

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	1.2.2

VRAAG:

“Met het systematische toezicht op de risicodomeinen: Financiën, Omgevingsrecht, Archief- en Informatiebeheer en Huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers, bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden: goed informatiebeheer en financieel beheer.”

VRAAG:
Hoeveel statushouder zijn er dit jaar in totaal gehuisvest in alle gemeenten van Noord-

Holland en hoe verhoudt dat cijfer zich tot de taakstelling?

ANTWOORD:

Gezamenlijke taakstelling van de Noord-Hollandse gemeenten voor 2019: 1964.

De achterstand van de Noord-Hollandse gemeenten op 1 januari 2019 was 829. Dus totaal voor 2019 te huisvesten verblijfsgerechtigden: 2793.

Op peildatum 1 september 2019 was de stand van zaken van de gerealiseerde huisvesting 1716.

Dit houdt in dat tot het einde van 2019 (september tot en met december) op de taakstelling voor 2019 nog 248 verblijfsgerechtigden gehuisvest moeten worden. Daarnaast moet de achterstand van 829 nog ingelopen worden. Dus in totaal nog 1077 te huisvesten verblijfsgerechtigden tot 1 januari 2020.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
42	RWK	PVV	N. Kaptheijns

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.4

VRAAG:

“Om de woningbehoefte in beeld te krijgen, geeft de provincie bevolkingsprognoses per gemeente en per regio.”

VRAAG:
Wordt bij deze prognoses ook rekening gehouden met de nog altijd gaande zijnde asielzoekerscrisis in Europa? Graag een gemotiveerd antwoord.

ANTWOORD:

Ja, dit is beschreven op blz. 17-18 van de provinciale Bevolkingsprognose 2019 - 2040. rapportage over de prognose. De provincie gaat hierbij uit van de landelijke verwachtingen van het CBS.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
2	RWK	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin, Loggen			prog 2 en 5

VRAAG:

Waarom worden investeringen uit het OV-fonds ondergebracht in programma 5 (Ruimte) en niet in programma 2 (Mobiliteit)?

ANTWOORD:

In de begroting 2020 is gekozen voor een pragmatische oplossing om de middelen van het OV-fonds in de al bestaande reserve OV-knooppunten (programma 5) te storten. Hiervoor is gekozen vanwege de inhoudelijke samenhang. Er wordt gewerkt aan de uitwerking van het OV-fonds (visie/bestedingsplan). De verwachting is dat deze voor de zomer van 2020 gereed is. Aan de hand van deze uitwerking wordt bekeken hoe dit kan worden verwerkt in de begroting.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
16	RWK	SP	W. Hoogervorst
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Stigter			4.2.3

VRAAG:

“Verduurzaming bestaande woningvoorraad NH” - € 10,5 miljoen.

Is er een overzicht hoe dit geld besteed is, vooral in 2019?

ANTWOORD:

Het leeuwendeel van de middelen is in 2019 besteed, zie onderstaand per actie uit het programma

Activiteit: Regionaal energiebesparings-programma woningen
Begroot: € 7.600.000
Besteed tot sept ’19: € 7.430.000

Activiteit: Ontwikkelen energieadvies software 2.0
Begroot: € 600.000
Besteed tot sept ’19: € 202.824

Activiteit: Ondersteuning lokale duurzame energie coöperaties
Begroot: € 1.081.000
Besteed tot sept ’19: € 371.688

Activiteit: Ondersteuning Innovatieve financieringsvormen
Begroot: € 400.000
Besteed tot sept ’19: € 397.000

Activiteit: Kennisontwikkelings-programma corporaties
Begroot: € 500.000
Besteed tot sept ’19 € 60.000

In 2020 komt het restant tot besteding.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
19	RWK	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.2.4

VRAAG:

Samenwerking met Bouwend Nederland (BN):

Er komt een pilot circulair bouwen. Waar, met wie en op welke termijn?

ANTWOORD:

Het afgelopen jaar is het ondanks inspanningen vanuit zowel BNL als de provincie niet gelukt om concrete pilots van de grond te krijgen. Circulair bouwen is een nieuwe tak van sport en nog sterk in het pioniersstadium. Bouwers lopen tegen belemmeringen aan in de regelgeving, kosten zijn vaak hoger en er is geen keten van opdrachtgevers, architecten, leveranciers van grondstoffen, bouwers en slopers die dit gezamenlijk oppakken. Ook ontbreekt kennis. Daarnaast vergen pilots een lange voorbereidingstijd, net als bouwprojecten zelf. Samen met BNL gaan we daarom de afspraak anders invullen. In 2020 gaan we samen met BNL enkele kenniscafés organiseren, ‘circulair bouwen cafés’, waar bv. voorlopers een presentatie houden en kennis uitgewisseld wordt/knelpunten met elkaar besproken worden. We willen een eerste kenniscafé begin 2020 organiseren.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
20	RWK	SP	W. Hoogervorst

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.4.2

VRAAG:

Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw:

Het budget van € 15 miljoen is op in 2020.

Is de € 4,8 miljoen dat in het Coalitieakkoord is gereserveerd een vervangend bedrag? Voor vier jaar structureel? Wat is de opzet van de regeling die er aan ten grondslag komt te liggen?

ANTWOORD:

Het budget van € 4,8 miljoen is voor de periode 2020 – 2024. Dit budget kan deels worden ingezet voor het aanjagen van de woningbouwproductie en deels voor uitvoering van de woonakkoorden. Als onderdeel van de op te stellen Woonagenda (in uitwerking op de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord) wordt hiervoor een invulling en verdeling voorbereid. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de opgedane ervaring en resultaten van het uitvoeringsprogramma tot nu toe.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
186	RWK	VVD	Dhr. van Gilse
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Rommel			5.1

VRAAG:

Er staat onder ‘Samenwerkingspartners’ dat de rol zal toenemen “…door de grote transities die het landschap grondig zullen veranderen.” Is het juist om aan te nemen dat het landschap grondig zal veranderen, omdat dit nog geheel afhangt van de te maken keuzes door de regio’s in de RES-sen?

ANTWOORD:

Het landschap zal niet alleen veranderen afhankelijk van nog te maken keuzes rond de RES-sen, maar ook door andere factoren waaronder bodemdaling, verstedelijking, enz.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
187	RWK	VVD	Dhr. van Gilse
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Loggen			5.1.2

VRAAG:

Aangegeven wordt dat de nieuwe sturingsfilosofie vanuit de Omgevingsvisie (‘lokaal wat kan, regionaal wat moet’) aanleiding is om het instrumentarium ruimtelijke kwaliteit te actualiseren. Vervolgens staat er een omschrijving van de huidige taken van de ARO (Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling) en de PARK (Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit) en niet van wat er zou moeten wijzigen en waarom. Kunt u dit alsnog aangeven?

ANTWOORD:

De verandering zal vooral inhouden een verschuiving van de toetsende rol achteraf naar een proactieve, stimulerende en adviserende rol vooraf.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
188	RWK	VVD	Dhr. van Gilse

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.4.2

VRAAG:

Voor het wegnemen van knelpunten in ambtelijke capaciteit en expertise bij gemeenten om de woningbouwproductie te versnellen zijn er de flexibele schil en de gebiedsontwikkelingsteams beschikbaar. Beide worden in de tekst gelinkt aan de MRA. Zijn ze alleen daar of ook buiten de MRA inzetbaar?

ANTWOORD:

De MRA maakt gebruik van middelen die beschikbaar zijn gesteld op grond van het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw dat door GS en PS is vastgesteld. Deze middelen zijn ook beschikbaar voor versnellingsprojecten in Noord-Holland Noord (regio's Kop van Noord-Holland, West-Friesland en Alkmaar). Per 1 oktober 2019 is voor Noord-Holland Noord een specifieke Uitvoeringsregeling vastgesteld, waar een bedrag van 1,2 miljoen euro beschikbaar is voor versnellingsprojecten in Noord-Holland Noord. Hierbij gaat het om tijdelijke extra personele inzet, vergelijkbaar met de flexibele schil in de MRA.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
190	RWK	VVD	Mevr. Kaamer van Hoegee

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter	4.2.1

VRAAG:

In paragraaf 4.2.1 staat:

''Uit de beschikbare middelen maakt de provincie 1 miljoen per jaar vrij voor de programmabergoting op lopende kosten zoals servicepunt duurzame energie, bijdragen aan divere projecten en onderzoeken mee te finacieren.''

Vraag:

Welk bedrag werd er tot en met 2019 per jaar vrijgemaakt om bovengenoemde kosten te financieren?

Als ik naar de incidentele uitgaven kijk op pagina 232, zijn deze kosten dan genoemd onder het kopje Energie akkoord?

ANTWOORD:

In de coalitieperiode 2015 - 2019 bedroeg dit bedrag ook € 1 miljoen euro.

Deze kosten zijn inderdaad genoemd onder het kopje energieakkoord op pagina 232.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
191	RWK	VVD	Mevr. Kaamer van Hoegee

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.1

VRAAG:

Onder samenwerkingspartners staat dat de inzet zal toenemen. Bij een grotere inzet, verwacht ik ook grotere uitgaven. Op basis van de Budgettabel van pagina 80 valt op te maken dat de kosten in de tijd alleen maar afnemen, hoe komt dat?

ANTWOORD:

In de ruimtelijke ordening vindt een beweging plaats van toetsing van ruimtelijke plannen achteraf naar advisering en daarmee inzet vooraf. Budgettair (in de capaciteitskosten) is er geen sprake van een verandering.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
195	RWK	VVD	Bas de Wit

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Loggen	5.2.1

VRAAG:

De bijdrage die de provincie kan leveren aan de optimalisatie van OV-knooppunten in verschillende regio's in Noord-Holland is een belangrijk, door de regio's zeer gewaardeerd beleidsinstrument. Op deze manier maakt de provincie regionale ontwikkelkansen mogelijk, hetgeen de leefbaarheid van de provincie versterkt.

Hoeveel van de in de begroting 2020-2023 gepresenteerde lasten inzake beleidsdoel 5.2.1 zijn nog niet bestemd voor concrete projecten, en zijn in die zin nog vrij aan te wenden voor nieuwe projecten?

Welke vraag voor financiering onder beleidsdoel 5.2.1. Is er op dit moment bij GS bekend vanuit de diverse regionale projecten, en hoe verhoudt die vraag zich tot de beschikbare middelen?

Op basis van welke criteria wordt beoordeeld of projecten uit de regio's van Noord-Holland kansrijk zijn om financiering vanuit de provincie te krijgen inzake beleidsdoel 5.2.1.?

ANTWOORD:

1. De lasten zijn bestemd voor projecten waarvoor de middelen gereserveerd danwel toegekend zijn door GS. Ook zijn in deze lasten gedeeltelijk procesposten en capaciteitskosten opgenomen.

Het grootste deel van het budget van OV-knooppunen uit de vorige coalitieperiode is gereserveerd dan wel toegekend. Er is nog een klein bedrag over van rond de 2 mln. euro. Dit wordt meegenomen in het bestedingsplan van het OV-fonds.

2. Er lopen verschillende gebiedsontwikkelingen waarbij we samenwerken met gemeenten en partners en een financiele vraag verwachten. Deze zijn nog niet concreet aan GS voorgelegd.

De projecten dienen te voldoen aan de doelstellingen van het programma OV-knooppunten. Voor nadere criteria zie blz 7 en 8 van de PS Voordracht Middelen OV-knooppunten dd. 4 oktober 2017 (kenmerk 934343-993537).

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
156	RWK,M&B	PvdD	I. Kostic

NAAM PORTEFEUILLEHOUDER	ONDERDEEL BEGROTING
Stigter, Pels	4.2.1 4.2.2 6.1.1 6.1.3

VRAAG:

“Dit hebben we onder andere gedaan door de ontwikkeling van warmtenetten te ondersteunen, gemeenten door het Servicepunt Duurzame Energie te laten adviseren hoe nieuwe en bestaande woningen kunnen worden verduurzaamd, de industrie en de glastuinbouw te stimuleren energie te besparen en innovatie van de productie van groen gas uit biomassa te ondersteunen.”

Voor welke biomassa-projecten geeft de provincie precies middelen beschikbaar en hoeveel (graag een overzicht met beschrijving per project en hoe dat bijdraagt aan een duurzame toekomst). Wordt integraal gekeken naar impact van biomassa, d.w.z. ook naar impact op landgebruik, echte duurzame alternatieven, dierenwelzijn, bodem- en watergebruik, biodiversiteit?

Hoe rijmen investeringen in biomassa met het feit dat er no te veel vraagtekens worden gesteld bij het duurzaamheidsaspect van biomassa?

Hoe rijmt het provinciaal biomassabeleid met de volgende rapporten, die o.a. stellen dat biomassa voor energetisch gebruik (laagwaardige toepassing) concurreert met echt duurzame alternatieven en circulaire economie en kringlooplandbouw in de weg kan zitten? : https://www.gnmf.nl/wp-content/uploads/2019/02/Hoogwaardige-inzet-houtige-biomassa-GNMF-20feb19.pdf
http://www.greenpeace.nl/Global/nederland/2014/Campagnes/Klimaat-Energie/PDF's/Biomassa-als-grondstof-of-als_brandstof.pdf

ANTWOORD:

Zie voor wat betreft het biomassabeleid het antwoord op vraag 157. Aanvullend hierop:
er worden inderdaad veel vraagtekens gezet bij de duurzaamheid van biomassa, tegelijk wordt het zonder biomassa extra moeilijk de klimaat- en energiedoelen te halen. Nut en noodzaak, kans en keerzijde van biomassa kunnen we verder bespreken op 21 november, tijdens het Benen op Tafeloverleg over biomassa.

Wat betreft biomassaprojecten die de provincie financieel steunt: hierbij kan het gaan om rechtstreekse subsidies, investeringen via PDENH en middelen die via de MKB-instrumenten aan bedrijven worden verstrekt.

Rechtstreekse subsidies:

Aan een onderzoekscentrum voor de productie van groen gas en waterstof uit biomassa. Het centrum faciliteert bedrijven die innovatieve technieken voor de productie van groen gas en waterstof testen. Deze energiedragers moeten op termijn fossiele grondstoffen vervangen in onder andere de chemische industrie en bij zwaar vervoer.

Aan een innovatieve vergasser met het hoogste omzettingsrendement van biomassa naar groen gas.

PDENH heeft op dit moment financiering verstrekt aan drie initiatieven waarbij (indirect) sprake is van gebruik van biomassa:

Een biomassavergistings-installatie die wordt gevoed met lokaal groente(snij) afval. De vergister levert groengas voor circa 2.000 huishoudens.

Een bedrijf dat financiering biedt voor energiebesparende maatregelen in het MKB, maar het is

géén biomassaproject. Financiering wordt – direct en indirect – gearrangeerd voor duurzame projecten, waarbij vooral wordt geïnvesteerd in zon- en LED-projecten. Ook is er een bescheiden financiering van warmteprojecten, waarbij het gaat om warmtepompen, infrarood panelen en biomassa-projecten.

Bij de biomassa projecten moet worden voldaan aan Europese duurzaamheidseisen (zoals de NTA 8080 richtlijn) en aan de eisen voor fijnstofuitstoot. Deze projecten worden gefinancierd, maar via een derde partij. Het bedrijf is immers de intermediair die financiering helpt arrangeren.

Aanleg van een warmtenet in een eerste fase voor ongeveer 2.200 woningen en 5 gebouwen, waaronder enkele scholen en een zorginstelling. De eerste warmtebron is een duurzame biomassacentrale die dit jaar wordt gebouwd. Er worden houtsnippers van Nederlands snoeihout verbrand voor de verwarming van water waarmee woningen en gebouwen worden verwarmd. Het betreft gecertificeerde, duurzame biomassa van binnenlandse herkomst.

De twee MKB-instrumenten die voor financiële steun aan biomassaprojecten kunnen worden gebruikt zijn het Innovatiefonds NH en de MIT-regeling. (MKB Innovatiestimulering Topsectoren). Het Innovatiefonds NH heeft tot dusver geen biomassaprojecten ondersteund. De MIT-regeling is een algemene subsidieregeling die open staat voor vrijwel alle sectoren van de economie. Er wordt bij de aanvragen getoetst of de plannen passen binnen de agenda's van de Topsectoren en binnen de eisen die aan haalbaarheidsonderzoeken en Onderzoeks- en Ontwikkelingsprojecten worden gesteld. Het gaat hierbij om landelijke en Europese kaders. De provincie voert deze regeling sinds 2016 uit, in samenwerking met het ministerie van EZK. Sinds die periode zijn er enkele honderden subsidies verleend. Hierbij is niet getoetst of er sprake is van gebruik van biomassa. Wij hebben dan ook geen zicht op deze specifieke informatie.

NUMMER	COMMISSIE	FRACTIE	NAAM VRAGENSTELLER
28	RWK,NLG	PVV	N. Kaptheijns
NAAM PORTEFEUILLEHOUDER			**ONDERDEEL BEGROTING**
Tekin			2.2

VRAAG:

"De Milieu Kosten Indicator (MKI) is een meeteenheid die wordt uitgewerkt voor het structureel meten van duurzaamheidseffecten. Dit wordt met urgentie opgepakt om de CO2-effecten van ons beleid en onze projecten te meten, alsmede de effecten op welzijn en welvaart, zoals in het coalitieakkoord is aangekondigd."

VRAAG:
Kunt u aangeven wie de MKI gaat uitwerken, op welke wetenschappelijke aannames MKI wordt gebaseerd en wanneer de Staten de uitgewerkte MKI op inhoud kunnen beoordelen?

ANTWOORD:

De Milieu Kosten Indicator (MKI) is de uitkomst van een duurzaamheidsberekening in DuboCalc (Duurzaam Bouwen Calculator). DuboCalc is ontwikkeld door Rijkswaterstaat en berekent de milieueffecten van een materiaal, een bouwwerk -of methode. De gehele levenscyclus komt daarbij in beeld. DuboCalc rekent vervolgens de milieueffecten om tot één getal: de MKI. Hoe lager de MKI, hoe duurzamer. Een lage MKI betekent CO2-reductie en een bijdrage aan circulariteit. Toepassing van de MKI wordt uitgewerkt door sector IGI van directie B&U. Naar verwachting kan de uitwerking in 2020 worden aangeboden.

Provincie Noord-Holland

Advies aan de commissie EFB van de Rekeningencommissie.

Tbv commissievergadering	**28-10-2019**
Commissie	Economie, Financiën en Bestuur

Onderwerp: Voordracht Protocol voor de accountantscontrole op de jaarstukken 2019

Uw contactpersoon
M. Spoor-Hendriks
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145308
Spoorm@noord-holland.nl

22 oktober 2019

Het Controleprotocol is de Rekeningencommissie in een schriftelijke ronde voorgelegd.
Er zijn geen opmerkingen t.a.v. de Voordracht en het controleplan ontvangen.
Afgesproken is dat vanuit de Rekeningencommissie nog speerpunten voor de controle meegegeven kunnen worden.
Hierover spreekt de Rekeningencommissie in de vergadering van 12 december 2019.

De Rekeningencommissie adviseert de voordracht Protocol voor de accountantscontrole jaarstukken 2019 ter advisering te bespreken in de commissie EFB.
Desgewenst kan de voorzitter van de Rekeningencommissie, de hr. Heijnen, tijdens de vergadering een toelichting geven.

Toelichting:
De Provinciewet schrijft voor dat de Staten één of meer accountants aanwijzen voor de controle van de jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een rapport van bevindingen.
Provinciale Staten hebben aan Publiek Belang Accountants B.V. opdracht verstrekt de accountantscontrole uit te voeren met ingang van de controle van het boekjaar 2018 t/m het boekjaar 2020 met de mogelijkheid tot verlenging met twee keer één jaar. De jaarstukken en het financieel beheer zoals uitgeoefend door of namens het college van Gedeputeerde Staten, zijn object van controle.
Provinciale Staten moeten voor de uitvoering van de accountantscontrole aan een aantal zaken nader invulling geven. Met dit protocol stellen Provinciale Staten nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor de controle van de jaarstukken 2019 en de controle van de SISA bijlage.
Indien nodig kan het controleprotocol tussentijds bijgesteld worden.

Provincie Noord-Holland

2019

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem,

Onderwerp: Protocol voor de accountantscontrole op de jaarstukken 2019

Kenmerk:

Bijlagen: **ontwerpbesluit**
controleprotocol 2019

1. Inleiding

Inleiding

De Provinciewet, art. 217 lid 2, schrijft voor dat de Staten één of meer accountants aanwijzen als bedoeld in art. 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in art. 201 Provinciewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een rapport van bevindingen.

Provinciale Staten hebben aan Publiek Belang Accountants B.V. opdracht verstrekt de accountantscontrole als bedoeld in artikel 217 lid 2 Provinciewet, voor de provincie Noord-Holland uit te voeren met ingang van de controle van het boekjaar 2018 t/m het boekjaar 2020 met de mogelijkheid tot verlenging met twee keer één jaar. De jaarstukken en het financieel beheer zoals uitgeoefend door of namens het college van Gedeputeerde Staten, zijn object van controle.

Provinciale Staten moeten voor de uitvoering van de accountantscontrole aan een aantal zaken nader invulling geven. Met dit protocol stellen Provinciale Staten nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor de controle van de jaarstukken 2019 en de controle van de SISA bijlage.

Indien nodig kan het controleprotocol tussentijds bijgesteld worden.

2. Voorstel

Ik stel u namens de Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur voor het bijgaande ontwerpbesluit vast te stellen.

S.S. Doevendans , voorzitter Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

M. de Zwart , griffier commissie

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van de Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

van 28 oktober 2019;

besluiten:

het protocol voor de accountantscontrole op de jaarstukken 2019 van de Provincie Noord-Holland vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

PROTOCOL VOOR DE ACCOUNTANTSCONTROLE OP DE JAARSTUKKEN 2019 VAN DE PROVINCIE NOORD-HOLLAND

1. Inleiding

Provinciale Staten hebben aan Publiek Belang Accountants B.V. opdracht verstrekt de accountantscontrole als bedoeld in artikel 217 lid 2 Provinciewet, voor de provincie Noord-Holland uit te voeren met ingang van de controle van het boekjaar 2018 tot en met het boekjaar 2020 met de mogelijkheid tot verlenging met twee keer één jaar. De jaarstukken en het financieel beheer, zoals uitgeoefend door of namens het college van Gedeputeerde Staten, zijn object van controle.

1.1 Doelstelling

Provinciale Staten moeten voor de uitvoering van de accountantscontrole aan een aantal zaken nader invulling geven. Met dit protocol stellen Provinciale Staten nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor de controle van de jaarstukken 2019 en de controle van de SISA bijlage (zie voetnoot).

1.2 Wettelijk kader

De Provinciewet, art. 217 lid 2, schrijft voor dat de Staten één of meer accountants aanwijzen als bedoeld in art. 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in art. 201 Provinciewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een rapport van bevindingen.

2. Normenkader

Ten behoeve van de controle wordt een normenkader opgesteld.

Het normenkader is nodig voor de controle door de externe accountant, specifiek de jaarlijkse interim controle en de jaareindecontrole 2019. In Noord-Holland is het de procedure dat in het najaar een concept normenkader door de directie wordt vastgesteld voor de uitvoering van de interim controle. Begin 2020 komt het definitieve normenkader beschikbaar.

Volgens de Kadernota Rechtmatigheid 2018 van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording hoeven Provinciale Staten dit normenkader niet expliciet vast te stellen, maar kunt u het kader ook bevestigen door het voor kennisgeving aan te nemen'.

3. Speerpunten voor de controle

Voor de controle kunnen max. drie speerpunten worden meegegeven aan de accountant. Deze speerpunten zijn op moment van vaststellen van het controleprotocol nog niet bekend.
De Rekeningencommissie bepaalt uiterlijk eind 2019 welke speerpunten voor de controle aan de accountant worden meegegeven.

2.1 Te hanteren goedkeuring- en rapporteringtoleranties

Goedkeuringstolerantie

De accountant gebruikt ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de provincie Noord-Holland, de volgende goedkeuringstoleranties:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelsonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	<= 1%	> 1% < 3%	-	>= 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	<= 3%	> 3% <10%	>=10%	

Rapporteringtolerantie

Voor de rapporteringtolerantie stellen de Staten als maatstaf dat de accountant elke fout of onzekerheid ≥ € 100.000 rapporteert.

2. 2 Rechtmatigheid

Rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole heeft betrekking op het voldoen aan de wettelijke kaders en regelgeving en strekt zich uit over alle baten en lasten evenals de balansmutaties in de jaarrekening. Aan deze baten en lasten en balansmutaties liggen financiële beheerhandelingen ten grondslag.

Het Besluit Accountantscontrole decentrale overheden (Bado). onderscheidt de volgende financiële beheerhandelingen:

- Overdrachten aan of van natuurlijke personen en aan rechtspersonen (bijvoorbeeld subsidies, uitkeringen, belastingen en heffingen);
- Transacties waarbij een tegenprestatie wordt verkregen of geleverd;
- Financieringen, waaronder opgenomen en uitgezette leningen en de daarbij behorende rente en aflossingen;
- Vermogensmutaties (bijvoorbeeld {rechtstreekse} mutaties van reserves en voorzieningen en de afschrijvingssystematiek).

De accountantscontrole voor de provincie Noord-Holland richt zich op de beoordeling of deze financiële beheerhandelingen zijn uitgevoerd volgens de wet- en regelgeving en of dit in de administratie op de juiste wijze is vastgelegd.

Rechtmatigheidscriteria

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen 9 rechtmatigheidscriteria worden onderkend:

1. het begrotingscriterium;
2. het voorwaardencriterium;
3. het misbruik en oneigenlijk gebruikscriterium;
4. het calculatiecriterium;
5. het valuteringcriterium;
6. het adresseringscriterium;
7. het volledigheidscriterium;
8. het aanvaardbaarheidscriterium en
9. het leveringscriterium.

In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt door de accountant al aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer zal extra aandacht besteed moeten worden aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. Het begrotingscriterium;
Hierbij vindt toetsing van de gerealiseerde lasten aan de begrote lasten plaats, opdat van overschrijdingen kan worden vastgesteld of deze passen binnen het geformuleerde beleid en of ze verwijtbaar zijn.

2. Het voorwaardencriterium.
Dit betreft toetsing aan nadere voorwaarden die in specifieke wet- en regelgeving is opgenomen. Concreet betekent dit dat door Provinciale Staten limitatief moet zijn bepaald aan welke, in wet- en regelgeving vastgelegde voorwaarden de accountant moet toetsen.

3. *Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium)*;
Het misbruik en oneigenlijk gebruikscriterium betreft de toetsing van het gevoerde beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik.

3. Strekking verklaring bij de jaarstukken
De accountant zal GS vooraf op de hoogte stellen bij een mogelijke clausulering van de accountantsverklaring. Als een clausulering van de verklaring plaatsvindt, zal door de accountant in zijn rapport van bevindingen aan PS een nadere toelichting worden gegeven. Bij het maken van een afweging over de strekking van de verklaring betreffende rechtmatigheid moet worden meegenomen in hoeverre sprake is van aanspreekbaar/beïnvloedbaar gedrag door GS/het ambtelijk apparaat of in hoeverre regels/voorschriften door externe invloeden niet konden worden nageleefd (vertraging bij aanleverende/aanvragende instellingen/instanties, vertraging in oplevering van vereiste externe controlerapporten etc.).

SISA staat voor *single information en single audit*. Het is een systematiek die in Nederland door de Rijksoverheid is ingevoerd voor de verantwoording van onder andere specifieke uitkeringen aan medeoverheden. Hierdoor hoeven gemeenten en provincies voortaan nog maar op één moment per jaar (*single information*) informatie aan het Rijk te leveren. Bij de controle van deze informatie wordt vervolgens gesteund op de controle die de organisatie zelf al uitvoert (*single audit*). De Rijksoverheid voert hiervoor geen aparte controle (meer) uit.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	1136
Extern Zaak ID	1277725
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	9.a
Omschrijving	Concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 .
Organisatieonderdeel	CZ/COM

Bijlagen
Brief GS aan PS inz. concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023.pdf
bijlage concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	7 oktober 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**

Toelichting

In het coalitieakkoord is evenementensponsoring als nieuw beleid opgenomen. GS leggen PS de concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 voor ter bespreking in de commissie Economie, Financiën en Bestuur. Daarna stellen GS de definitieve uitgangspunten vast

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. R.M.L. Kanne
CZ/COM

Telefoonnummer +31235144970
kanner@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 3 OKT. 2019

Kenmerk
1277725/1277745

Uw kenmerk

Betreft: Concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023

Geachte leden,

Hierbij verzoeken wij u de concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 op de B-agenda van de commissie Economie, Financiën en Bestuur van 28 oktober 2019 te plaatsen.

De reden hiervoor is

De vorige Provinciale Staten commissie heeft aangegeven de concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 te willen bespreken.

Concreet wordt aan de commissie gevraagd

Een oordeel te geven over de uitwerking van de uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023.

In de sponsorstrategie voor 2020 tot en met 2023 gaan we uit van:

- Evenementen met een Noord-Hollands karakter
- Evenementen die aansluiten bij onze kerntaken
- Mogelijkheden voor een grote zichtbaarheid
- Evenementen met een bovenregionale uitstraling (media-aandacht)
- Publieksevenementen
- Hierbij zetten we, waar mogelijk, onze sponsorbijdrage in voor het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming van het evenement of participatie.

Daarnaast moeten de evenementen voldoen aan een aantal basisvoorwaarden en gelden er voor EK's en WK's aanvullende voorwaarden.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is de volgende informatie van belang

Datum en inhoud GS besluit

24 september 2019, In te stemmen met de concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 en deze voor te leggen aan de commissie EFB ter bespreking. Na bespreking in PS de definitieve uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 vast te stellen

Eerdere behandeling in commissie of PS

Nee, geen eerdere behandeling geweest in commissie of PS.

Op grond van welk kader/beleid is dit voorstel gedaan

Het nieuwe coalitieakkoord is de basis van het nieuwe beleid voor evenementensponsoring, er wordt op twee plaatsen gerefereerd aan sponsoring:

Openbaar Bestuur: Wij kunnen een sponsorbijdrage verlenen aan publieksevenementen die een Noord-Hollands karakter, een bovenregionale uitstraling en een grote zichtbaarheid hebben. Hierbij richten we ons op publieksevenementen die aansluiten bij onze kerntaken. Onze sponsorbijdrage richt zich bij voorkeur op het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming of participatie.

Sport: Sport is goed voor de gezondheid en voor veel Noord-Hollanders een geliefde vorm van vrijetijdsbesteding. We onderschrijven het belang van (breedte)sport en ondersteunen een aantal belangrijke sportieve evenementen, zoals de Dam-tot-Damloop en de Wandelvierdaagse.

Motivatie keuzevrijheid

Deze notitie beschrijft de inhoudelijke en financiële uitgangspunten voor evenementensponsoring in de periode 2020-2023. Deze uitgangspunten zijn gebaseerd op het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken 2020-2023' en gelieerd aan de nog op te stellen Communicatiestrategie, passend bij een integer, transparant en inclusief openbaar bestuur. De resultaten van evenementensponsoring in voorgaande collegeperiodes zijn meegewogen.

Effecten voorstel

Met dit nieuwe beleid voor evenementensponsoring willen we een bijdrage leveren aan de doelstellingen van de nieuwe communicatiestrategie, onder meer door evenementen actiever in te zetten voor (burger)participatie en meer te richten op diversiteit. Daarnaast kan met sponsoring een bijdrage worden geleverd aan maatschappelijke doelen uit het coalitieakkoord, zoals verduurzaming of het stimuleren van breedtesport.

Overleg heeft plaatsgevonden met

Niet van toepassing.

(Burger) participatie

We willen evenementen actiever inzetten voor (burger)participatie, dit zal in de uitwerking verdere invulling krijgen.

Communicatie omtrent besluit

Na vaststelling in GS worden de definitieve uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 gepubliceerd op de website en worden de betrokken organisaties geïnformeerd.

Evaluatie

Na afloop van deze collegeperiode zullen we de doelstellingen van evenementensponsoring toetsen en de resultaten evalueren.

Financiële aspecten/risico's

In het coalitieakkoord is evenementensponsoring als nieuw beleid voor de periode 2019-2023 voor een bedrag van € 2.400.000,- in de begroting opgenomen.

Vervolgprocedure

Vaststelling definitieve uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023 in GS.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Concept uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023

Provincie Noord-Holland

Bijlage 1277725/1277745

Uitgangpunten evenementensponsoring 2020-2023 (concept 5.0)

Deze notitie beschrijft de inhoudelijke en financiële uitgangspunten voor evenementensponsoring in de periode 2020-2023. Deze uitgangspunten zijn gebaseerd op het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken 2020-2023' en gelieerd aan de nog op te stellen communicatiestrategie, passend bij een integer, transparant en inclusief openbaar bestuur. De resultaten van evenementensponsoring in voorgaande collegeperiodes zijn meegewogen.

Inleiding

In Noord-Holland worden veel evenementen georganiseerd. Voor inwoners en bezoekers dragen zij bij aan de aantrekkelijkheid van de provincie en zijn zij een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding. De kracht van evenementen is sterk, juist omdat mensen er plezier aan beleven. In de nieuwe communicatiestrategie wil de provincie haar reputatie versterken, kiezen we tevens voor een aantal nieuwe ambities en willen we groeien van een zendende organisatie naar een organisatie die continu in gesprek is met haar inwoners. De strategie geeft daarmee invulling aan het college dat een eigentijds bestuur wil zijn, waarbij iedereen gehoord wordt en zijn inbreng kan leveren. Met dit nieuwe beleid voor evenementensponsoring willen we hier eveneens een bijdrage aan leveren, onder meer door evenementen actiever in te zetten voor (burger-)participatie en meer te richten op diversiteit. Daarnaast kan met sponsoring een bijdrage worden geleverd aan maatschappelijke doelen uit het coalitieakkoord, zoals verduurzaming of het stimuleren van breedtesport.
Het nieuwe coalitieakkoord is de basis van het nieuwe beleid voor evenementensponsoring, er wordt op twee plaatsen gerefereerd aan sponsoring:

Openbaar Bestuur: *Wij kunnen een sponsorbijdrage verlenen aan publieksevenementen die een Noord-Hollands karakter, een bovenregionale uitstraling en een grote zichtbaarheid hebben. Hierbij richten we ons op publieksevenementen die aansluiten bij onze kerntaken. Onze sponsorbijdrage richt zich bij voorkeur op het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming of participatie.*

Sport: *Sport is goed voor de gezondheid en voor veel Noord-Hollanders een geliefde vorm van vrijetijdsbesteding. We onderschrijven het belang van (breedte)sport en ondersteunen een aantal belangrijke sportieve evenementen, zoals de Dam-tot-Damloop en de Wandelvierdaagse.*

Door evenementensponsoring integraal onderdeel uit te laten maken van de communicatie van de provincie wordt de bekendheid van en het vertrouwen in de provincie vergroot. Ook biedt het de kans om de dillema's, keuzes, taken en projecten van de provincie duidelijker voor het voetlicht te brengen en om daarover met relaties in gesprek te gaan.

CONCEPT

Provincie Noord-Holland

Bijlage 1277725/1277745

In de sponsorstrategie voor 2020 tot en met 2023 gaan we uit van:

- Evenementen met een Noord-Hollands karakter
- Evenementen die aansluiten bij onze kerntaken
- Mogelijkheden voor een grote zichtbaarheid
- Evenementen met een bovenregionale uitstraling (media-aandacht)
- Publieksevenementen
- Hierbij zetten we, waar mogelijk, onze sponsorbijdrage in voor het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming van het evenement of participatie.

CONCEPT

Algemene uitgangspunten evenementensponsoring

Bij evenementen kiest de provincie bewust voor een sponsorovereenkomst in plaats van subsidie. Sponsoring biedt de mogelijkheid een andere relatie aan te gaan. Dan is het evenement niet het doel, zoals bij subsidie, maar een middel voor de realisatie van onze doelstellingen. Bij sponsoring wordt actief gestuurd op onderhandelbare tegenprestaties, zoals het verkrijgen van publiciteit voor het gekoppelde provinciale beleid, hospitality rechten, het stimuleren van verduurzaming van het evenement en contact en interactie met de doelgroep van het evenement.

De provincie streeft naar een mix van grote, middelgrote en kansrijke kwalitatief hoogwaardige evenementen die aansluiten op de basisvoorwaarden. Nieuw hierbij is dat we streven naar een combinatie van evenementen waarmee we verschillende doelgroepen bereiken, waarbij bijvoorbeeld meer aandacht is voor jongeren en inwoners met een migratieachtergrond. Ook werken we de komende jaren meer thema-gericht, waarbij er in 2020 extra aandacht is voor evenementen die ‘75 jaar vrijheid’ als centraal thema hebben en in 2021 sluiten we aan bij het nationale themajaar ‘Ode aan het landschap’.

Basisvoorwaarden:

a. te sponsoren evenementen moeten bijdragen aan de profilering en positieve uitstraling van de provincie als maatschappelijk relevante overheidsorganisatie en als aantrekkelijke werkgever;
b. sponsoring moet de provinciale identiteit bevorderen, het imago van de provincie verbeteren en de naamsbekendheid vergroten, passend bij de realisering van beleidsdoelen;
c. evenementen moeten een bovenregionale uitstraling hebben; een breed publiek bereiken dan wel interessante intermediairs of opinieleiders en media-aandacht opwekken;
d. passen bij de Noord-Hollandse identiteit en cultuur en waar mogelijk kenmerkende Noord-Hollandse locaties voor het voetlicht brengen;

Bijlage 1277725/1277745

e. aanvullend op bestaande evenementen waarmee de provincie zich presenteert, zoals nieuwjaarsbijeenkomst, provincieconcert, werkbezoeken en reguliere presentaties en congressen;
f. een evenement mag geen afbreuk doen aan de reputatie van de provincie Noord-Holland;
g. spreiding over het jaar;
h. spreiding van aandacht over de Noord-Hollandse regio's;
i. spreiding over de diverse gewenste doelgroepen;
j. spreiding over de verschillende beleidsthema's;
k. contract met uitvoerend rechtspersoon.

Voor EK's en WK's gelden de volgende aanvullende voorwaarden:

a. het betreft een door NOC*NSF erkende tak van topsport- en internationale wedstrijdsportdiscipline;
b. alleen Olympische of paralympische disciplines, of disciplines die op de nominatie staan om Olympisch of paralympisch te worden komen in aanmerking;
c. het betreft een EK, WK of een ander grootschalig evenement, zoals een Wereldbekerwedstrijd;

Grote sportevenementen kunnen we alleen ondersteunen als een deel van de sponsorbijdrage wordt gebruikt voor de realisatie van (inclusieve) side-events die breedtesport stimuleren of voor het verduurzamen van het evenement.

<u>Beeldbepalende evenementen</u>

Op grond van een optimale aansluiting op bovenstaande voorwaarden en succesvolle samenwerking in het verleden zullen wij voor onderstaande beeldbepalende evenementen in principe een sponsorovereenkomst voor vier jaar afsluiten:

- Landbouwshow Opmeer (o.a. landbouw)
- Ondernemingsverkiezingen Noord-Holland (MKB)
- Promotie Events Techniek (arbeidsmarkt & onderwijs)
- Ronde om Texel (watersport)
- Jumping Amsterdam (WK dressuur en WK springen)
- Wandel4daagse (breedtesport)
- Dam-tot-Dam weekend (breedtesport)
- 30 van Zandvoort (breedtesport)
- Bevrijdingspop Haarlem
- MOOOISTE landschapsfestival (landschap en natuur)
- Hildes Verjaardag (archeologie)

CONCEPT

Provincie Noord-Holland

Bijlage 1277725/1277745

Mega-evenementen

De provincie heeft goede ervaringen met mega-evenementen als SAIL Amsterdam en Sail Den Helder. Voor SAIL Amsterdam 2020 is een apart bedrag in de begroting gereserveerd (€ 400.000,- voor sponsoring én verkeersmaatregelen). In 2023 zal een nieuwe editie van Sail Den Helder plaatsvinden, waarvoor een aanvraag voor sponsoring van dat evenement in combinatie met PreSail Texel voor een bedrag van € 300.000,- wordt verwacht. Omdat zulke mega-evenementen slechts af en toe plaatsvinden en de hoogte van de sponsorbijdrage de mogelijkheden binnen de reguliere sponsorbegroting overschrijdt, wordt net als in het verleden de sponsorbijdrage voor een mega-evenement apart opgenomen in de begroting.

Werkwijze

Organisaties melden zich bij de provincie met een sponsoraanvraag of wij benaderen evenementen/organisaties die passen bij onze uitgangspunten. Sponsoraanvragen worden aan de hand van onze uitgangspunten beoordeeld, waarbij we streven naar variatie in thema's, spreiding in tijd en ruimte en variatie tussen typen evenementen. Op jaarbasis kunnen we ongeveer 20 tot 30 evenementen ondersteunen. We kiezen ervoor om met organisaties van de beeldbepalende evenementen een sponsorovereenkomst voor de periode 2020-2023 af te sluiten.

Ter bescherming van de integriteit van de provincie worden sponsorships alleen aangegaan met partijen van goede reputatie en met ervaring in het organiseren van evenementen. Om zoveel mogelijk met betrouwbare partijen in zee te gaan, worden organisatoren gescreend. Wij vragen de organisator zo nodig informatie aan te leveren om te vast te stellen dat wij met een bonafide en professionele partij in zee gaan.

De sponsorbedragen en tegenprestaties worden contractueel vastgelegd.

Relatiemanagement en burgerparticipatie

Evenementen zijn een ideale gelegenheid om op een laagdrempelige manier met inwoners, partners en andere relaties in gesprek te gaan. Dat kan op verschillende manieren, waarbij vaak een mix wordt gekozen van een relatiebijeenkomst in het kader van het evenement, het onder de aandacht brengen van een bepaald beleidsthema bij het publiek (bijv. met een paviljoen) of door interactie met de bezoekers tot stand te brengen. Enkele voorbeelden zijn: voorlichting over een provinciaal project in de omgeving van het evenement of communicatie over provinciaal beleid dat raakvlak heeft met het evenement. En zo mogelijk, vergelijk de campagne rond de

CONCEPT

Bijlage 1277725/1277745

totstandkoming van de Omgevingsvisie, willen we bezoekers vragen mee te denken over nieuw provinciaal beleid.

Duurzaamheid

We gaan stimuleren dat de evenementen die wij sponsoren steeds meer verduurzamen door een deel van onze sponsorbijdrage hiervoor te bestemmen. Dat doen we niet alleen door hiervoor afspraken te maken in de sponsorovereenkomst, maar ook door kennisuitwisseling tussen onze partners op dit vlak te organiseren.

Activering

Waar mogelijk zal de provincie de doelen van sponsoring versterken met aanvullende eigen, provinciale, activiteiten (merk-activatie) en inzet van provinciebestuurders. Zo wordt een hoger rendement uit sponsoring behaald. Hierover worden met de organisatie afspraken gemaakt. Het kan bijvoorbeeld gaan om:

- meenemen van een gesponsord evenement in een eigen social media campagne;
- acties ter promotie van een evenement in een eigen social media campagne, bijv. via een prijsvraag of win-actie;
- zichtbaar maken van beleid/beleidsprojecten door middel van een of meer infostands bij het evenement, advertorial, promotiefilms, social media, brochures, etc. of een actieve rol van bestuurders tijdens het evenement, zoals het verzorgen van een opening, startschot, prijsuitreiking, etc.

Uitzonderingen op het sponsorbeleid

Het is bij sponsoring ook goed aan te geven welke aanvragen, projecten en evenementen niet via het sponsorbudget zullen worden ondersteund:

- geen activiteiten met een religieus, militair of politiek karakter
- geen individuele activiteiten (van privépersonen)
- geen studiereizen, scripties, boeken, etc.
- geen beurzen en congressen
- geen evenement enkel en alleen vanwege een jubileum
- geen toeristische activiteiten
- geen uitvoering van regulier beleid (oftewel: geen subsidie of vervanging daarvan).

Financiën

CONCEPT

Provincie Noord-Holland

Bijlage 1277725/1277745

Op de meerjarenbegroting is jaarlijks een bedrag van € 600.000,- voor het uitvoeringsprogramma evenementensponsoring gereserveerd. Hiervan zal ongeveer een kwart worden ingezet voor activering. Voor de sponsoring van EK's en WK's is jaarlijks een bedrag van maximaal € 100.000,- gereserveerd.

De omvang van het sponsorbedrag is gerelateerd aan de marktwaarde van de ingekochte rechten en gaat deze niet te boven.

CONCEPT

Provincie Noord-Holland

Aan
Presidium
Kopie aan

Bijlagen: 2

Uw contactpersoon
dhr E. Krijgsman
AD/STG

Telefoonnummer +31235143288
krijgsmane@noord-holland.nl

Betreft: Consultatie PS over voorstel grondwetswijziging herziening verkiezing Eerste Kamer

Memo

7 oktober 2019

Inleiding

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft het IPO het conceptwetsvoorstel 'Grondwetswijziging herziening verkiezingswijze EK' ter consultatie voorgelegd. In de Algemene Vergadering van het IPO op 1 oktober jl. is wat betreft de voorbereiding van de IPO-reactie op het wetsvoorstel afgesproken dat dit plaatsvindt door een consultatie van de leden van PS via de griffies. Het IPO verzoekt om een reactie voor 1 november a.s. en daarom wordt het gevoelen van Provinciale Staten van Noord-Holland over de voorgestelde grondwetswijziging via het presidium opgehaald.

Voorstel:

Het presidium wordt voorgesteld om:

- de voorgestelde grondwetswijzing voor de herziening van de verkiezing van de Eerste Kamer te bespreken;
- te besluiten om het verslag van het presidium voor dit deel van de vergadering toe te zenden aan het IPO als uitkomst van de consultatie van Provinciale Staten van Noord-Holland.

Toelichting

In het wetsvoorstel wordt uitwerking gegeven aan het kabinetsstandpunt over het eindrapport van de Staatscommissie parlementair stelsel (Commissie-Remkes) om de Eerste Kamer voortaan voor zes jaar te kiezen, waarbij om de drie jaar beurtelings 37 of 38 Kamerleden worden gekozen. Omdat Provinciale Staten een belangrijke rol spelen in de procedure van verkiezing van de Eerste Kamer, legt de minister dit conceptwetsvoorstel aan het IPO voor ter consultatie. Daarnaast bevat het een voorstel om de tweede lezing van een Grondwetswijziging voortaan in een verenigde vergadering van beide Kamers van de Staten-Generaal te behandelen. Dit voorstel is voor de provincies minder van belang.

Wat betreft de verkiezingswijze van de Eerste Kamer stelt de minister van BZK voor om terug te keren naar de wijze van verkiezing die tot

1983 werd gebruikt. Hierbij wordt elke drie jaar de helft van de leden van de Eerste Kamer voor zes jaar gekozen. Met deze verlenging van de zittingsduur van de leden in combinatie met een minder directe koppeling aan een concrete verkiezingsuitslag wordt volgens de voorgestelde regeling meer recht gedaan aan de eigen legitimatie door de verkiezing door de leden van Provinciale Staten, en past dit bij een indirect gekozen volksvertegenwoordiging die functioneert vanuit een zekere afstand tot de dagelijkse politiek.
Het conceptwetsvoorstel wijkt hiermee af van het rapport van de commissie-Remkes. Deze heeft geadviseerd niet terug te keren naar het stelsel van vóór 1983.

Onderwerp: Verzoek ivm consultatie PS voorstel Grondwetswijziging herziening verkiezingswijze EK

Aan de Statengriffiers
c.c. aan de IPO-contactfunctionarissen

Beste griffiers,

De minister van BZK heeft het IPO een conceptwetsvoorstel Grondwetswijziging herziening verkiezingswijze EK ter consultatie voorgelegd **(bijlage)**. In het voorstel wordt uitwerking gegeven aan het kabinetsstandpunt over het eindrapport van de Staatscommissie parlementair stelsel (Cie-Remkes) om de Eerste Kamer voortaan voor zes jaar te kiezen, waarbij om de drie jaar beurtelings 37 of 38 Kamerleden worden gekozen. Omdat provinciale staten een belangrijke rol spelen in de procedure van verkiezing van de Eerste Kamer, legt de minister dit conceptwetsvoorstel aan het IPO voor ter consultatie. Daarnaast bevat het een voorstel om de tweede lezing van een Grondwetswijziging voortaan in een verenigde vergadering van beide Kamers van de Staten-Generaal te behandelen. Dit voorstel is voor de provincies minder van belang.

In recent overleg hebben IPO-voorzitter Bovens, portefeuillehouder Kwaliteit openbaar bestuur Van der Maas, doyen Verbeek en ondergetekende geconcludeerd dat het belang van dit voorstel met name zit in de relatie tussen kiezer (leden PS) en gekozene (leden EK). Wat betekent dit voorstel voor de relatie tussen PS en EK? Dit hebben wij besproken in de Algemene Vergadering van het IPO 1 oktober. Daar is wat betreft de voorbereiding van de IPO-reactie op het wetsvoorstel afgesproken dat dit plaatsvindt door een consultatie van de leden van PS via de griffies.

Verzoek
Het verzoek aan u is het wetsvoorstel om reactie voor te leggen aan de leden van PS in uw provincie op de wijze die u het meest passend vindt. **Graag ontvangen wij de uitkomsten van deze consultatie per provincie uiterlijk vrijdag 1 november as op ysinnige@ipo.nl.** Het IPO-bureau zorgt er vervolgens voor dat de twaalf uitkomsten van de consultatie gebundeld worden ter agendering in het IPO-bestuur van 21 november as. Het ministerie van BZK is er inmiddels van op de hoogte gesteld dat wij circa een maand extra tijd nodig hebben voor het voorbereiden van onze reactie.

Toelichting
Wat betreft de verkiezingswijze van de Eerste Kamer stelt de minister van BZK voor om terug te keren naar de wijze van verkiezing die tot 1983 werd gebruikt. Hierbij wordt elke drie jaar de helft van de leden van de Eerste Kamer voor zes jaar gekozen. Met deze verlenging van de zittingsduur van de leden in combinatie met een minder directe koppeling aan een concrete verkiezingsuitslag wordt volgens de voorgestelde regeling meer recht gedaan aan de eigen legitimatie door de verkiezing door de leden van provinciale staten en past dit bij een indirect gekozen volksvertegenwoordiging die functioneert vanuit een zekere afstand tot de dagelijkse politiek. Het conceptwetsvoorstel wijkt hiermee af van het rapport van de commissie-Remkes. Deze heeft geadviseerd niet terug te keren naar het stelsel van vóór 1983.

De Unie van Waterschappen is niet formeel geconsulteerd over het conceptwetsvoorstel maar heeft ons verzocht dat als in de IPO-reactie een opmerking wordt gemaakt over de verkiezingsopkomst ook het belang van de waterschappen bij dit wetsvoorstel te noemen, omdat de waterschapsverkiezingen op dezelfde dag plaatsvinden als de Statenverkiezingen.

Indien u vragen heeft, aarzelt u niet contact op te nemen. Dat kan met Yolanthe Sinnige (ysinnige@ipo.nl).

Met vriendelijke groet,

Henry Meijdam

Henry Meijdam
Interprovinciaal Overleg
Algemeen directeur
Herengracht 23
2511EG Den Haag
Tel: +31630713141
Email: hmeijdam@ipo.nl

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500EA Den Haag

Interprovinciaal Overleg
T.a.v. de voorzitter, drs. Th.J.F.M. Bovens
Herengracht 23
2511 EG DEN HAAG

Constitutionele Zaken en Wetgeving

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500EA Den Haag

Contactpersoon
Steven Hillebrink

T 0652809565
steven.hillebrink@minbzk.nl

Kenmerk
2019-0000457237

Bijlage(n)
1

Datum 03 SEP 2019
Betreft Consultatie grondwetsherziening verkiezingswijze Eerste Kamer

Geachte heer Bovens,

Hierbij bied ik u een conceptwetsvoorstel aan, houdende verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet van de bepalingen inzake de verkiezing, de inrichting en samenstelling van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en de bepaling inzake veranderingen in de Grondwet.

Dit voorstel vloeit voort uit het kabinetsstandpunt over het eindrapport van de Staatscommissie parlementair stelsel (*Kamerstukken II*, 2018/19, 34 430, nr. 10). Het behelst mede het voorstel om de Eerste Kamer voortaan voor zes jaar te kiezen, waarbij om de drie jaar beurtelings 37 of 38 Kamerleden worden gekozen.

Omdat de provinciale staten een belangrijke rol spelen in de procedure van verkiezing van de Eerste Kamer, leg ik dit conceptwetsvoorstel aan u voor om zo de reactie van het Interprovinciaal Overleg daarop te vernemen.

In verband met de verdere voortgang zou ik het op prijs stellen uw reactie zo spoedig mogelijk – maar uiterlijk 15 oktober aanstaande – te mogen ontvangen.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren

Verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet van de bepalingen inzake de verkiezing, de inrichting en samenstelling van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en de bepaling inzake veranderingen in de Grondwet

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet van de bepalingen inzake de verkiezing, de inrichting en samenstelling van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en de bepaling inzake veranderingen in de Grondwet;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

Er bestaat grond het hierna in de artikelen II en III omschreven voorstel tot verandering in de Grondwet in overweging te nemen.

Artikel II

In de Grondwet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A

Artikel 52 komt te luiden:

Artikel 52

1. De zittingsduur van de Tweede Kamer is vier jaren.
2. De zittingsduur van de Eerste Kamer is zes jaren. Om de drie jaren treden beurtelings achtendertig leden en zevenendertig leden af.

B

In artikel 55 vervalt de laatste volzin.

C

In artikel 64, vierde lid, vervalt de laatste volzin.

D

Artikel 137 van de Grondwet wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vierde lid wordt 'overwegen beide kamers in tweede lezing het voorstel tot verandering, bedoeld in het eerste lid' vervangen door 'overwegen de Staten-Generaal in verenigde vergadering in tweede lezing het voorstel tot verandering, bedoeld in het eerste lid'.
2. In het vijfde lid wordt 'De Tweede Kamer kan' vervangen door 'De Staten-Generaal in verenigde vergadering kunnen'.

Artikel III

Aan de Grondwet worden de volgende additionele artikelen toegevoegd:

Artikel III

1. Binnen drie maanden na de dag waarop de leden van provinciale staten voor de eerste maal na de inwerkingtreding van dit artikel worden gekozen, wordt een verkiezing van de leden van de Eerste Kamer gehouden. Bij deze verkiezing van de leden van de Eerste Kamer worden achtendertig leden gekozen voor een duur van zes jaren en worden zevenendertig leden gekozen voor een duur van drie jaren. De artikelen 52 en 64 van de Grondwet naar de tekst van 1983 blijven van kracht tot het tijdstip waarop de zittingsduur van de bij de in de vorige volzin bedoelde verkiezing gekozen Eerste Kamer aanvangt.

2. Indien voor de inwerkingtreding van dit artikel een wijziging van artikel 55 van de Grondwet in werking is getreden die ertoe strekt ten behoeve van Nederlanders die geen ingezetenen zijn een kiescollege voor de Eerste Kamer te introduceren, wordt in artikel II, onderdeel B, 'artikel 55' vervangen door 'artikel 55, eerste lid'.

Artikel IV

1. Artikel 137 van de Grondwet zoals dat luidde voor de inwerkingtreding van dit artikel, blijft van kracht ten aanzien van een voorstel tot verandering in de Grondwet waarvan de wet die verklaart dat zij in overweging zal worden genomen, is bekendgemaakt vóór de datum waarop de Tweede Kamer is gekozen die zitting heeft op de datum van inwerkingtreding van dit artikel.

2. Zolang artikel 137 van de Grondwet niet verenigbaar is met het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden wordt een voorstel als bedoeld in artikel 55, derde lid, van het Statuut in tweede lezing behandeld door de beide kamers afzonderlijk.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister-President, Minister van Algemene Zaken,

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen deel

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel beoogt bij te dragen aan een goede positionering van de Eerste Kamer in het tweekamerstelsel en een heldere rolverdeling tussen de beide Kamers der Staten-Generaal. Daartoe wordt een aanpassing van de verkiezingswijze van de Eerste Kamer voorgesteld en tevens een aanpassing van de wijze van behandeling van voorstellen tot herziening van de Grondwet in tweede lezing. Deze voorstellen zijn aangekondigd in het standpunt van het kabinet over het eindrapport van de staatscommissie parlementair stelsel.[1]

Dat de Staten-Generaal uit twee Kamers bestaan die hun bevoegdheden onafhankelijk van elkaar uitoefenen, versterkt het stelsel van *checks and balances*, dat een van de fundamenten is van de Nederlandse staatsinrichting. Een tweekamerstelsel vergt dat er een zekere samenhang is tussen de werkzaamheden van de Kamers. Die samenhang wordt bevorderd door een duidelijke rolverdeling. Met de staatscommissie benadrukken wij het belang van evenwicht in het tweekamerstelsel. Dit moet vooral tot uitdrukking komen in de opstelling van actoren als regering, Raad van State, Kamers en fracties en hun leden, maar tevens in een uitgebalanceerde institutionele vormgeving.

Er bestaat al geruime tijd een vrij grote mate van consensus over de gewenste rolverdeling, die onderschreven wordt in het eindrapport van de staatscommissie. Binnen die rolverdeling ligt het politieke primaat bij de direct gekozen Tweede Kamer,[2] dat onder meer tot uitdrukking komt in een groter aantal bevoegdheden en vooral ook in een intensiever gebruik van die bevoegdheden. De Tweede Kamer neemt vanuit dit politieke primaat na de verkiezingen ook het initiatief voor de vorming van een kabinet. Het regeerakkoord is een overeenkomst tussen fracties in de Tweede Kamer. In het functioneren van de Eerste Kamer ligt het zwaartepunt op de heroverweging van wetsvoorstellen vanuit een grotere distantie tot het kabinet en het regeerakkoord en met bijzondere aandacht voor rechtmatigheid, doeltreffendheid, doelmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid.[3]

Het functioneren van de Eerste Kamer binnen dit stelsel creëert onvermijdelijk spanning tussen enerzijds het politieke karakter dat zij als (getrapt) gekozen orgaan nu eenmaal heeft en anderzijds haar rol als *chambre de réflexion* die niet gebaat is bij een sterke politieke profilering. Deze inherente spanning ligt aan de basis van de terughoudendheid die de opstelling van de Eerste Kamer doorgaans kenmerkt en van haar focus op de kwaliteit van de wetsvoorstellen.

De rolvastheid van de hoofdrolspelers bepaalt in grote mate de werking van het tweekamerstelsel. De staatscommissie roept de actoren in dit verband op om in het feitelijk handelen de rolverdeling te respecteren. Senatoren zouden niet aan het regeerakkoord gebonden moeten zijn (of worden), Tweede Kamerleden zouden niet de indruk moeten wekken dat zij het stemgedrag van hun partijgenoten in de Eerste Kamer bepalen en de Eerste Kamer zou bijvoorbeeld terughoudendheid moeten betrachten bij het houden van beleidsdebatten.[4] Wij onderschrijven het belang van

---

[1] Kamerstukken II 2018/19, 34430, nr. 10.
[2] In 1983 is de Tweede Kamer vooropgesteld in artikel 51 van de Grondwet, waarmee beoogd werd om 'de grotere betekenis van de Tweede Kamer' tot uitdrukking te brengen. Zie Kamerstukken II 1976/77, 14222, nr. 3, p. 9.
[3] *Lage drempels, hoge dijken. Democratie en rechtsstaat in balans* (Eindrapport van de staatscommissie parlementair stelsel), Boom 2018, p. 292-99. Zie in gelijke zin het verslag van de Tijdelijke commissie werkwijze van de Eerste Kamer, Kamerstukken I 2016/17, CXXIV, A, p. 14.
[4] *Lage drempels, hoge dijken*, p. 293 en 298.

dergelijk feitelijk en rolvast handelen voor een goede werking van het stelsel. Verantwoordelijkheid hiervoor ligt allereerst bij de Kamers zelf, die deze verschillende rollen in hun handelen accentueren. De regering draagt daarvoor mede een verantwoordelijkheid, die onder meer inhoudt dat er alleen bij uitzondering gebruik wordt gemaakt van zogenoemde novelles om tegemoet te komen aan wensen van de Eerste Kamer en terughoudendheid wordt betracht bij het doen van toezeggingen aan de Eerste Kamer.

De institutionele vormgeving is hierbij echter ook van belang. In het kabinetsstandpunt over het eindrapport van de staatscommissie parlementair stelsel heeft het kabinet twee onderdelen van de Grondwet geïdentificeerd die een goede werking van het tweekamerstelsel kunnen verhinderen. Het gaat om de wijze van verkiezing van de Eerste Kamer en de wijze waarop voorstellen tot wijziging van de Grondwet in tweede lezing door de Staten-Generaal behandeld worden.

De verkiezingswijze van de Eerste Kamer waar in 1983 voor gekozen is, leidt ertoe dat iedere vier jaar de vraag prominent aan de orde is of de coalitiepartijen een meerderheid behalen in de Eerste Kamer via de verkiezing van de provinciale staten. Niet alleen raakt hierdoor het provinciale aspect van de statenverkiezingen uit zicht, maar er komt zo ook te veel de nadruk te liggen op het politieke karakter van de Eerste Kamer. In haar *Tussenstand* wees de staatscommissie op de mogelijkheid om terug te keren naar de wijze van verkiezing die gold tussen 1922 en 1983. Zij wees erop dat het conceptueel niet past bij de verhouding tussen de Kamers dat de Eerste Kamer af en toe over een recenter mandaat beschikt dan de Tweede Kamer en dat de huidige wijze van verkiezing de Eerste Kamer meer in verband brengt met de mogelijkheid om af te rekenen met de coalitie die is gevormd op basis van de voorgaande Tweede Kamerverkiezingen.[5]

De regering weegt de door de staatscommissie gesignaleerde gevolgen en bezwaren van de huidige verkiezingswijze zwaarder dan de staatscommissie in haar eindrapport doet en stelt daarom voor om terug te keren naar de wijze van verkiezing die tot 1983 werd gebruikt. Hierbij wordt elke drie jaar de helft van de leden van de Eerste Kamer voor zes jaar gekozen. Wij menen dat deze verlenging van de zittingsduur van de leden in combinatie met een minder directe koppeling aan een concrete verkiezingsuitslag meer recht doet aan de eigen legitimatie door de verkiezing door de leden van provinciale staten en past bij een indirect gekozen volksvertegenwoordiging die functioneert vanuit een zekere afstand tot de dagelijkse politiek. Dit voorstel wordt nader toegelicht in paragraaf 2.

Ook de huidige vormgeving van de behandeling van Grondwetsherzieningen in tweede lezing creëert een risico op een verstoring van het evenwicht tussen de Kamers. De staatscommissie wijst erop dat in tweede lezing de situatie kan ontstaan dat een beperkte minderheid van de indirect gekozen Eerste Kamer een Grondwetswijziging verhindert die gesteund wordt door een grote meerderheid (van ten minste twee derden) van de Tweede Kamerleden die direct gekozen zijn in verkiezingen die mede tot doel hebben om kiezersinvloed op die Grondwetswijziging mogelijk te maken. Hiermee kan een impasse ontstaan in de verhouding tussen de Kamers onderling, mede in relatie tot het kabinet en de kiezers. Deze situatie achten wij met de staatscommissie onwenselijk en daarom stellen wij een wijziging voor die ertoe strekt om de tweede lezing van Grondwetsherzieningen te behandelen in een verenigde vergadering van de beide Kamers. Dit voorstel wordt nader toegelicht in paragraaf 3.

De staatscommissie beval tevens aan om de Eerste Kamer een terugzendrecht toe te kennen. Zoals in het kabinetsstandpunt over het eindrapport van de staatscommissie is opgemerkt, zal het kabinet zich nader beraden op deze aanbeveling.

---

[5] *Tussenstand*, Den Haag, juni 2018, p. 100.

2. De wijze van verkiezing van de Eerste Kamer

In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld dat de Eerste Kamer een zittingsduur heeft van zes jaren en dat om de drie jaren beurtelings achtendertig leden en zevenendertig leden worden gekozen. Deze aanpassing heeft als oogmerk om de zittingsduur en de wijze van verkiezing van de Eerste Kamer beter aan te laten sluiten bij haar staatkundige positie, eigen legitimatie en de rolverdeling in het tweekamerstelsel.

In veel andere tweekamerstelsels wordt de rolverdeling tussen de kamers ondersteund door een verschil in de zittingsduur en de wijze van verkiezing. Het is niet ongebruikelijk, zeker in eenheidsstaten zoals Nederland, dat de ene kamer (lagerhuis) direct wordt gekozen door de kiezers terwijl de legitimatie van de andere kamer (hogerhuis of senaat) via een andere procedure tot stand komt. Dit gebeurt bijvoorbeeld via verkiezing door regionale of lokale volksvertegenwoordigers (Frankrijk), door afvaardiging van deelstaatbestuurders (Duitsland) of via benoemingen door de regering (Verenigd Koninkrijk, Canada).

Het idee hierachter is dat de senaat in samenstelling moet afwijken van het lagerhuis om zijn toegevoegde waarde te verzekeren. Naast een andere wijze van verkiezing wordt in dit licht soms ook gekozen voor een langere zittingsduur van de leden.[6] Een langere zittingsduur benadrukt tevens dat het gezag van een hogerhuis mede wordt ontleend aan de ervaring en deskundigheid van zijn leden. Een langere zittingsduur is verder een stabiliserende factor in het politieke systeem. In aansluiting hierop is het internationaal niet ongebruikelijk om het hogerhuis in delen te kiezen,[7] wat eveneens wordt gezien als bevorderlijk voor de continuïteit.[8]

Dit alles leidt tot een legitimatie voor een hogerhuis die afwijkt van het mandaat van het direct gekozen lagerhuis en die past bij de reflecterende rol die vaak wordt toegedicht aan een hogerhuis. De wijze van verkiezing is aldus onderdeel van een streven naar een evenwicht tussen enerzijds een invloedrijke, specifiek gelegitimeerde senaat en anderzijds duidelijkheid over de vraag bij welke verkiezingen de kiezer een effectief oordeel kan geven over het gevoerde regeringsbeleid en een voorkeur kan uitspreken voor toekomstig beleid.

De staatscommissie constateert in dit licht dat een directe verkiezing van de Eerste Kamer een bedreiging vormt voor een goed functioneren van het tweekamerstelsel. Ook de opties van een gelote Eerste Kamer of een verkiezing door de gemeenteraden worden door de staatscommissie afgeraden. Met de staatscommissie zijn wij van mening dat de verkiezing van de Eerste Kamer door de provinciale staten (en de kiescolleges in de Caribische openbare lichamen) de voorkeur heeft.[9] Wel zien wij – anders dan de staatscommissie – goede redenen om verschil te maken tussen de zittingsduur van de Eerste Kamer en de Tweede Kamer.

Tot 1983 verschilde in Nederland de zittingsduur van Eerste Kamerleden altijd van die van Tweede Kamerleden. Toen Nederland in 1848 koos voor invoering van de directe verkiezing van de Tweede Kamer is tegelijk een indirecte verkiezing van de Eerste Kamer ingevoerd, waarbij de zittingsduur op negen jaar werd gesteld, en om de drie jaar een derde van de senatoren werd gekozen. De Kamers moesten niet teveel op elkaar gaan lijken en de Eerste Kamer moest meer 'vastheid' hebben.[10] Vanaf 1922 werden senatoren gekozen voor zes jaar, waarbij om de drie jaar de helft werd gekozen. Ook toen was het argument dat de Eerste Kamer zich mede in haar

---

[6] Zie in dit verband de database van de Interparlementaire Unie, https://data.ipu.org.
[7] Voorbeelden zijn Frankrijk, Tsjechië, de Verenigde Staten, Australië, India en Japan.
[8] Meg Russell, *Reforming the House of Lords. Lessons from Overseas*, Oxford University Press 2000, p. 33.
[9] *Lage drempels, hoge dijken*, p. 308-10.
[10] *Handelingen van de regering en de Staten-Generaal over de herziening der grondwet 1847-1848*, Eerste Deel, Belinfante 1848, p. 344 en 523.

zittingsduur moest onderscheiden van de Tweede Kamer. Voorkomen moest worden dat de Eerste Kamer een doublure zou worden van de Tweede Kamer.[11] Hiermee zou immers de grond voor een tweekamerstelsel, en het bestaansrecht van de Eerste Kamer aangetast worden.

De staatscommissies-Van Schaik en -Cals/Donner adviseerden echter om over te stappen op een vierjaarlijkse verkiezing van de Eerste Kamer als geheel. De commissies zagen een nadeel in het onregelmatige tempo waarin de verkiezingen elkaar opvolgden. Soms vonden de Eerste Kamerverkiezingen snel na de statenverkiezingen plaats, maar daar kon ook één, twee of drie jaar tussen zitten. Doordat de provincies in de toenmalige Kieswet in vier kiesgroepen waren ingedeeld, waarbij beurtelings twee kiesgroepen de helft van de Eerste Kamer kozen, kon het bovendien voorkomen dat sommige provinciale staten niet konden deelnemen aan een Eerste Kamerverkiezing. Deze bezwaren waren nog wel te accepteren als de behoefte aan 'een grotere duurzaamheid' van de Eerste Kamer nog zou bestaan, maar dat was naar het oordeel van de staatscommissies toen niet het geval. Ook werd betoogd dat de heterogene natuur van de beide delen van het parlement geen versterking behoefde door een verschillende zittingsduur of een niet collectieve verkiezing van een der delen.[12] Deze argumentatie vormde voor de regering de basis om de huidige regeling in de Grondwet voor te stellen.[13] Bij de parlementaire behandeling van het desbetreffende grondwetsvoorstel is er echter al op gewezen dat deze regeling ongewenste gevolgen zou kunnen hebben voor de verhouding tussen beide kamers. Tegenstanders vreesden dat de verkiezing van de Eerste Kamer uiterlijk binnen drie maanden na de verkiezing van de provinciale staten zou kunnen leiden tot een sterkere positie van de Eerste Kamer.[14]

De afgelopen decennia is het politieke karakter van de Eerste Kamer meer naar voren gekomen, zoals tegenstanders van de wijziging als voorzienbaar gevolg hadden genoemd. De integrale verkiezing van de Eerste Kamer, die steeds kort na de provinciale statenverkiezing plaatsvindt,[15] benadrukt sinds 1983 het politieke karakter van de Eerste Kamer. Tegelijk is de gemiddelde zittingsduur van senatoren afgenomen.[16] Beide ontwikkelingen verhouden zich minder goed tot de rol van de Eerste Kamer als college van reflectie en heroverweging. Sindsdien is een aantal malen voorgesteld om terug te keren naar het stelsel van vóór 1983, ook om het eigen karakter van de directe verkiezingen voor provinciale staten meer betekenis te geven.[17]

Een langere zittingsperiode van de Eerste Kamerleden en een gefaseerde doorwerking van de nationale wijzigingen in de electorale verhoudingen versterken naar onze mening het noodzakelijke evenwicht tussen het politieke karakter van de Eerste Kamer enerzijds en haar rol als instantie van heroverweging en reflectie anderzijds. Met de voorgestelde wijze van verkiezing zal de Eerste Kamer (als geheel) niet over een recenter politiek mandaat van de kiezer beschikken dan de Tweede Kamer. Het onderhavige voorstel ondersteunt derhalve de rolverdeling tussen Tweede Kamer en Eerste Kamer.

---

[11] De regering en de Tweede Kamer waren destijds voorstander van een zittingsduur van vier jaar, maar dit voorstel werd verworpen door de Eerste Kamer. Zie P.J. Oud, *Het jongste verleden*, deel 1, Van Gorcum 1947, p. 358-91.
[12] Eindrapport van de staatscommissie tot herziening van de Grondwet (Van Schaik), Staatsdrukkerij- en uitgeverijbedrijf 1954, p. 51 en Eindrapport van de staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet (Cals/Donner), Staatsuitgeverij 1971, p. 101-2.
[13] Kamerstukken II 1976/77, 14223, nr. 3, p. 6.
[14] Zie bijvoorbeeld de inbreng van het Eerste Kamerlid J. Vis (D66), Handelingen I 1980/81, 4e vergadering, p. 42.
[15] Artikel 55 van de Grondwet schrijft voor dat de verkiezing van de Eerste Kamer uiterlijk drie maanden na de statenverkiezingen plaatsvindt.
[16] Zie p. 17 van bijlage 6 bij het eindrapport van de staatscommissie parlementair stelsel, gepubliceerd op www.staatscommissieparlementairstelsel.nl.
[17] Zie Kamerstukken II 1996/97, 21247, nr. 164, p. 13 en 16 en Kamerstukken II 1999/2000, 26976, nr. 1, p. 11-12.

Welke effecten zijn te verwachten?

De belangrijkste beoogde effecten van de versterkte rolzuiverheid en verbeterde werking van het tweekamerstelsel zijn hierboven reeds toegelicht.

Daarnaast valt ook te verwachten dat de voorgestelde wijze van verkiezing ertoe zal leiden dat de verkiezing van de provinciale staten minder wordt overschaduwd door de verkiezing van de Eerste Kamer en de aandacht voor landelijke thema's die daar mede een gevolg van zijn. Hiermee wordt recht gedaan aan het belang van een zo zuiver mogelijk politiek mandaat voor besluitvorming op provinciaal niveau.

Minder waarschijnlijk is dat een wijziging van de zittingsduur van de Eerste Kamer substantiële gevolgen heeft voor de verschillen tussen de politieke samenstelling van de Kamers. Het wordt soms wel aangenomen dat de huidige wijze van verkiezing deze verschillen vergroot, of dat deze verschillen meer schoksgewijs optreden. De staatscommissie parlementair stelsel heeft berekend hoe de Eerste Kamer zou zijn samengesteld als de zittingsduur in 1983 niet was aangepast en de uitslagen van de provinciale statenverkiezingen hetzelfde waren geweest. De verschillen tussen de Kamers bleken niet sterk beïnvloed te worden door de verandering in zittingsduur.[18]

Een mogelijk effect kan zijn dat het soms iets langer zal duren voordat de opkomst van nieuwe politieke stromingen in volle omvang tot uitdrukking komt in de samenstelling van de Eerste Kamer.[19] Deze enigszins vertraagde doorwerking van veranderingen in het partijlandschap past naar onze mening bij de eigensoortige rol van de Eerste Kamer in het staatsbestel. Het politieke primaat ligt bij de Tweede Kamer. De verkiezing van deze Kamer – en niet de verkiezingen voor de provinciale staten – vormt tevens de democratische basis voor nieuw beleid op nationaal niveau.

Een effect van het stelsel voor 1983 was dat sommige provinciale staten in bepaalde gevallen niet stemden voor de Eerste Kamer, omdat zij deel uitmaakten van een groep die niet aan de beurt kwam tijdens hun vierjarige zittingsduur. Dit sloot aan bij de uitgangspunten van het stelsel maar was hiervan geen dwingend gevolg omdat het berustte op een wijze van uitwerking in de toenmalige Kieswet. Het is aan de wetgever om hierin een keuze te bepalen bij de wijziging van de Kieswet die noodzakelijk is als de thans voorgestelde wijziging van de Grondwet gerealiseerd wordt.

Een neveneffect van het onderhavige voorstel is dat de kiesdeler zal toenemen, omdat het bij elke afzonderlijke verkiezing om minder zetels gaat dan nu het geval is (37 of 38 in plaats van 75). Bij de uitwerking van het onderhavige voorstel in de Kieswet wordt onderzocht op welke wijze dit effect beperkt kan worden.

Een laatste aspect betreft de ontbinding van de Eerste Kamer. Op grond van de huidige regeling kan een ontbinding en tussentijdse verkiezing van de Eerste Kamer slechts onder bepaalde omstandigheden enig effect hebben voor de politieke verhoudingen binnen de Kamer. Bij een zittingsduur van zes jaar waarbij om de drie jaar de helft van de Kamer gekozen wordt, kan een tussentijdse ontbinding naar verwachting in bepaalde omstandigheden feitelijk een groter effect hebben op de samenstelling van de Kamer. Tussen 1922 en 1983, toen dit stelsel bestond, is echter behoudens de destijds voorgeschreven ontbindingen wegens herziening van de Grondwet nooit gebruikgemaakt van de bevoegdheid tot ontbinding van de Eerste Kamer.[20]

3. De tweede lezing van voorstellen tot wijziging van de Grondwet

---

[18] *Lage drempels, hoge dijken,* p. 311.
[19] *Lage drempels, hoge dijken*, p. 312.
[20] Sinds 1848 is de Eerste Kamer slechts eenmaal (in 1904) ontbonden vanwege een conflict met de regering. Zie J.J. Vis, *De ontbinding van het parlement*, Wolters-Noordhoff 1987, p. 131.

Voorgesteld wordt om de tweede lezing van Grondwetswijzigingen voortaan in een verenigde vergadering te behandelen en niet meer in de beide Kamers afzonderlijk. Het doel van dit voorstel is het wegnemen van een kwetsbaarheid in de huidige procedure die is gesignaleerd door de staatscommissie, met behoud van de waarborgen voor een zorgvuldige procedure van Grondwetswijziging, met inbegrip van twee lezingen, een tweede lezing na directe verkiezingen en een versterkte meerderheid in de Staten-Generaal.[21]

Voorstellen tot herziening van de Grondwet doorlopen eerst de normale wetsprocedure (dit wordt de eerste lezing genoemd). Nadat er een nieuwe Tweede Kamer is gekozen, moet het voorstel nogmaals aanvaard worden door de Staten-Generaal en de regering. Bijzonder aan deze tweede lezing is dat de regering en de Tweede Kamer het voorstel niet meer mogen wijzigen[22] en dat er in beide Kamers een meerderheid voor het voorstel moet zijn van ten minste twee derde van de uitgebrachte stemmen.[23]

De Tweede Kamerverkiezingen die moeten plaatsvinden tussen de eerste en de tweede lezing bieden de kiezer de mogelijkheid om de Grondwetsherziening te laten meewegen in de stemkeuze. Het is een waarborg voor versterkte volksinvloed op fundamentele beslissingen. In de praktijk is het effect van deze regeling vooral dat er gedurende een langere periode brede politieke steun moet zijn voordat een wijziging tot stand kan komen. Dit neemt niet weg dat de procedure kiezers de garantie biedt dat zij hun stem mede kunnen laten bepalen door een voor hen belangrijke Grondwetsherziening. Hierdoor 'blijft de kiezersraadpleging een waarborg die onder omstandigheden haar volle betekenis kan herkrijgen'.[24]

De Eerste Kamerverkiezingen bieden geen mogelijkheid voor de kiezer om de uitkomst van een procedure van Grondwetswijziging te beïnvloeden. De Eerste Kamer wordt sinds 1995 niet meer verplicht ontbonden wegens een herziening van de Grondwet omdat de vierjaarlijkse integrale verkiezing van de Eerste Kamer een tussentijdse ontbinding vrij betekenisloos maakte. Een terugkeer naar de wijze van verkiezing van de Eerste Kamer van voor 1983 brengt daarin enigszins verandering, maar niet in het feit dat de Eerste Kamer gekozen wordt door provinciale statenleden die niet zijn gekozen met het oog op een tweede lezing van een voorstel tot herziening van de Grondwet door de Eerste Kamer. De Eerste Kamer ontbeert om deze reden 'de verhoogde representativiteit' van de na een eerste lezing van een voorstel tot herziening van de Grondwet herkozen Tweede Kamer.[25] Dit alles betekent dat de democratische legitimatie van de Kamers in het kader van de tweede lezing verschillend van aard is.

De staatscommissie wijst erop dat dit verschil in democratische legitimatie problematisch wordt als het debat in de Kamers tot verschillende uitkomsten leidt, in het bijzonder als een voorstel in tweede lezing niet wordt aangenomen omdat de drempel van twee derde van de uitgebrachte stemmen in de Eerste Kamer nét niet gehaald wordt.[26] In die situatie verhindert een beperkte minderheid van de senatoren een wijziging die gesteund wordt door een meerderheid van de Eerste Kamer en een ruime meerderheid van de Tweede Kamer die (anders dan de Eerste Kamer) gekozen

---

[21] *Lage drempels, hoge dijken,* p. 312-14.
[22] De Tweede Kamer heeft wel de mogelijkheid om het voorstel te splitsen.
[23] De procedure is geregeld in artikel 137 van de Grondwet.
[24] Advies van de Raad van State over het voorstel tot verandering in de Grondwet, strekkende tot het vervallen van de bepaling inzake het voorzitterschap van de gemeenteraad en van provinciale staten, Kamerstukken II 2006/07, 31013, nr. 4, p. 3.
[25] Eindrapport van de staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet (Cals/Donner), 1971, p. 334.
[26] *Lage drempels, hoge dijken*, p. 313. Ook de staatscommissie-Cals/Donner constateerde dat 'het redelijk [zou] zijn te verlangen, dat een herziening, waarvoor zich twee derden der Tweede Kamer hebben uitgesproken, niet door een minderheid in de Eerste Kamer kan worden tegengehouden' (Eindrapport, 1971, p. 334).

is om de tweede lezing mogelijk te maken. Deze situatie doet zich niet vaak voor, maar is zeer onwenselijk. Zij gaat rechtstreeks in tegen een van de bedoelingen van de tweede lezing, namelijk het faciliteren van volksinvloed via een verplichte tussenliggende Tweede Kamerverkiezing. Een dergelijke situatie maakt de Eerste Kamer als instituut kwetsbaar voor kritiek. Het probleem wordt echter niet veroorzaakt door de Eerste Kamer of door het stemgedrag van senatoren, maar door de institutionele vormgeving.

In het verleden hebben voorgaande kabinetten als alternatief voor de huidige procedure van herziening van de Grondwet voorgesteld om de tweede lezing af te schaffen,[27] of om Grondwetswijzigingen in een speciale Grondwetskamer te behandelen,[28] of de tweede lezing alleen in de Tweede Kamer te behandelen.[29] Aan elk van deze voorstellen kleefden echter nadelen.

Net als de staatscommissie hechten wij eraan dat de hoofdelementen van de huidige procedure behouden blijven, dat wil zeggen: twee lezingen met een tussentijdse verkiezing van de Tweede Kamer, waarbij in tweede lezing een versterkte meerderheid vereist is en de inbreng van de Eerste Kamer ook in de tweede lezing gewaarborgd is. Zo heeft de kiezer de mogelijkheid om een wijziging van de Grondwet mee te laten wegen in zijn stemkeuze en wordt voorkomen dat er op basis van één verkiezingsuitslag drastische veranderingen in het staatsbestel worden doorgevoerd. Dat vergroot de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat.[30]

De staatscommissie beveelt op basis van deze uitgangspunten aan om de tweede lezing niet langer in beide Kamers afzonderlijk te behandelen maar in een verenigde vergadering. De Eerste Kamer kan zo niet meer in de situatie komen dat een minderheid van haar leden een verandering blokkeert waarvoor op democratische wijze brede steun in de Staten-Generaal is verworven.

De leden van de Eerste Kamer kunnen aldus volop participeren in het debat en de besluitvorming in tweede lezing. Gezien de bijzondere aandacht die in de Eerste Kamer doorgaans bestaat voor de rechtsstatelijkheid en de juridische kwaliteit van wetsvoorstellen, is het een bijkomend voordeel dat de inbreng van de Eerste Kamerleden in een verenigde vergadering tevens van directe invloed kan zijn op de stembepaling van de leden van de Tweede Kamer. Eerste Kamerleden krijgen in de verenigde vergadering verder de bevoegdheid om voor te stellen om een wijzigingsvoorstel te splitsen, een bevoegdheid die nu alleen toekomt aan de regering en leden van de Tweede Kamer.[31] Mede gelet op de directe, actuele en specifieke legitimatie van de opnieuw gekozen Tweede Kamer tijdens de tweede lezing is het redelijk dat de stemverhoudingen in de Tweede Kamer (als gevolg van het groter aantal leden) in de verenigde vergadering zwaarder meewegen dan de verhoudingen in de Eerste Kamer.

4. Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van het voorstel om de zittingsduur van de Eerste Kamer te wijzigen, zijn verwaarloosbaar. De verkiezingen voor de Eerste Kamer worden primair georganiseerd door de provincies en de Caribische openbare lichamen. De organisatie van de verkiezingen en de vaststelling van de uitslag zijn eenvoudig, aangezien alleen de leden van provinciale staten en de kiescolleges in Caribisch Nederland kiesgerechtigd zijn. Zoals hiervoor en in de toelichting op onderdeel A van artikel II is opgemerkt, wordt het aan de gewone wetgever overgelaten op welke wijze de driejaarlijkse verkiezing van de achtendertig onderscheidenlijk zevenendertig leden

---

[27] Kamerstukken II 1920/21, 451, nr. 11.
[28] Kamerstukken II 1945/46, 189, nr. 2 en Kamerstukken II 1951/52, 2341, nr. 2.
[29] Nota inzake het grondwetsherzieningsbeleid, Kamerstukken II 1973/74, 12944, nr. 2, p. 16.
[30] *Lage drempels, hoge dijken*, p. 312.
[31] Artikel 137, vijfde lid, van de Grondwet. Zie hierover nader de artikelsgewijze toelichting.

van de Eerste Kamer zal plaatsvinden. Indien wordt gekozen voor driejaarlijkse verkiezingen in een deel van de provincies en de Caribische openbare lichamen, hoeven de provincies en de Caribische openbare lichamen nog slechts een keer in de zes jaren – in plaats van een keer in de vier jaren – een verkiezing te organiseren en nemen de uitgaven dus navenant af. Indien wordt gekozen voor driejaarlijkse verkiezingen in alle provincies en Caribische openbare lichamen, zullen zij elke drie jaren een verkiezing moeten organiseren en nemen de uitgaven dus iets toe.

De voorgestelde wijziging van de Grondwetsherzieningsprocedure heeft geen financiële gevolgen.

Artikelsgewijs deel

Artikel II, onderdeel A (artikel 52)

Op dit moment is de zittingsduur van beide Kamers vier jaren. De zittingsduur van de Tweede Kamer blijft vier jaren (eerste lid). Zoals in het algemeen deel is toegelicht strekt het wetsvoorstel ertoe de zittingsduur van de Eerste Kamer te verlengen tot zes jaren, waarbij elke drie jaren een verkiezing plaatsvindt van een deel van de Eerste Kamer. Beide elementen zijn opgenomen in het tweede lid van artikel 52. De formulering van de tweede volzin van dit artikellid is ontleend aan die van artikel 101 van de Grondwet naar de tekst van 1972. Dat artikel liet het aan de wetgever over om te bepalen op welke wijze de driejaarlijkse verkiezing van de achtendertig onderscheidenlijk zevenendertig leden van de Eerste Kamer plaatsvond. Op grond van de Kieswet vonden de verkiezingen plaats in vier groepen van provincies en werden elke drie jaar in twee van die groepen de leden van de Eerste Kamer gekozen. Een andere invulling, bijvoorbeeld een waarbij de verkiezingen elke drie jaar in alle provincies plaatsvinden, was ook mogelijk geweest. Ook het onderhavige wetsvoorstel laat het aan de wetgever over om de verkiezingswijze nader te regelen. Artikel 59 van de Grondwet biedt hiervoor de grondslag. Daarbij moet worden aangetekend dat, anders dan vóór 1983, het kiesrecht voor de Eerste Kamer niet uitsluitend toekomt aan de leden van provinciale staten, maar eveneens aan de leden van de kiescolleges in de Caribische openbare lichamen.

Het tweede lid van het huidige artikel 52 bepaalt dat indien voor de provinciale staten bij de wet een andere zittingsduur dan vier jaren wordt vastgesteld, daarbij de zittingsduur van de Eerste Kamer in overeenkomstige zin wordt gewijzigd. Aangezien het onderhavige wetsvoorstel de zittingsduur van de Eerste Kamer niet langer koppelt aan die van de provinciale staten, bestaat aan deze bepaling niet langer behoefte.

Artikel II, onderdeel B (artikel 55)

De tweede volzin van het huidige artikel 55 van de Grondwet bepaalt dat de verkiezing van de Eerste Kamer (behoudens in geval van ontbinding) wordt gehouden binnen drie maanden na de verkiezing van de leden van provinciale staten. Nu het onderhavige wetsvoorstel de zittingsduur van de Eerste Kamer niet langer koppelt aan die van de provinciale staten, maar voorziet in een driejaarlijkse verkiezing van een deel van de Eerste Kamer, dient deze bepaling te vervallen.

Artikel II, onderdeel C (artikel 64)

Ingevolge artikel 64, eerste lid, van de Grondwet kan elk der kamers bij koninklijk besluit worden ontbonden. In dat geval vindt een nieuwe verkiezing voor de ontbonden kamer plaats (tweede lid). Het vierde lid van artikel 64 regelt de gevolgen voor de zittingsduur van een na ontbinding optredende kamer. De laatste volzin van dit artikellid bepaalt thans dat de zittingsduur van een na ontbinding optredende Eerste Kamer eindigt op het tijdstip waarop de zittingsduur van de ontbonden kamer zou zijn geëindigd. Deze bepaling houdt verband met de koppeling van de zittingsduur

van de Eerste Kamer aan die van de provinciale staten. Die koppeling wordt als gezegd met het onderhavige wetsvoorstel losgelaten. Daarom kan ook deze volzin vervallen.

Artikel 64, vierde lid, bevat een grondslag voor een wettelijke regeling van de (maximale) zittingsduur van een na ontbinding optredende Tweede Kamer. Die is bedoeld om de verkiezingen van de Tweede Kamer zoveel mogelijk in een vaste periode van het jaar te kunnen laten plaatsvinden. Naar het oordeel van de regering is een regeling om die reden niet nodig voor de verkiezingen van de Eerste Kamer na ontbinding. Ook voor 1983 liet de Grondwet de maximale zittingsduur van de Eerste Kamer in het midden. Het vervallen van de laatste volzin van artikel 64, vierde lid, heeft tot gevolg dat een na ontbinding optredende Eerste Kamer een vaste zittingsduur van zes jaren heeft, met dien verstande dat een deel van de leden na drie jaren zal aftreden en de overige leden na zes jaren (op grond van het nieuwe artikel 52). Het is aan de wetgever hieraan invulling te geven.

Artikel II, onderdeel D (artikel 137)

De wijziging in het vierde lid van artikel 137 van de Grondwet is in het algemeen deel toegelicht. Het vijfde lid van artikel 137 bepaalt thans dat de Tweede Kamer een grondwetsvoorstel in tweede lezing kan splitsen. Wij stellen voor de splitsingsbevoegdheid toe te kennen aan de verenigde vergadering; dit sluit aan bij artikel 84 van de Grondwet, op grond waarvan een voorstel van wet dat door de verenigde vergadering moet worden behandeld, door haar kan worden gewijzigd.

Artikel III (additioneel artikel III)

Onderdeel 1
Dit onderdeel strekt ertoe de voorgestelde wijziging van de zittingsduur van de Eerste Kamer pas te laten ingaan op het moment dat de zittingsduur eindigt van de Eerste Kamer die in functie is op het moment dat deze wijziging in werking treedt. De zittingsduur van de Eerste Kamer, ook die van een na ontbinding optredende Eerste Kamer, eindigt op grond van de huidige Grondwet binnen drie maanden na de verkiezing van de leden van provinciale staten. In deze periode van drie maanden wordt de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer voorbereid en vindt de stemming plaats. Om te voorkomen dat dit proces zou worden verstoord, bepaalt dit onderdeel dat als de onderhavige wijziging van de Grondwet in werking treedt in deze periode, de Eerste Kamer nog gewoon volgens de huidige regeling wordt gekozen. Pas de daaropvolgende Eerste Kamer zal dan een zittingsduur van zes jaren hebben.

Indien de onderhavige wijziging van de Grondwet in werking treedt in de periode waarin de verkiezing van de leden van provinciale staten wordt voorbereid, maar voor de dag waarop de stemming plaatsvindt, wordt de volgende Eerste Kamer volgens de nu voorgestelde nieuwe regeling gekozen. Met het oog hierop wordt in dit onderdeel de term 'gekozen' gebruikt, in plaats van de term 'verkiezing'. De grondwetgever verstaat onder die laatste term namelijk 'het totaal der verkiezingshandelingen, dus kandidaatstelling én stemming'.[32]

De eerste keer dat de Eerste Kamer volgens de nieuwe regeling wordt gekozen, worden achtendertig leden gekozen voor een duur van zes jaren en worden zevenendertig leden gekozen voor een duur van drie jaren. Aangezien dit afwijkt van de hoofdregel van artikel 52 (nieuw) is dit in artikel III, onderdeel 1, expliciet geregeld.

Onderdeel 2

---

[32] Kamerstukken II 1976/77, 14223, nr. 3, p. 13. Zie ook Kamerstukken II 2009/10, 32191, nr. 8, p. 2.

Dit onderdeel regelt de samenloop met het Grondwetsvoorstel dat ertoe strekt ten behoeve van Nederlanders die geen ingezetenen zijn een kiescollege voor de Eerste Kamer te introduceren. Indien dat voorstel eerder in werking treedt dan het onderhavige, kan de in artikel II opgenomen wijzigingsopdracht niet onverkort worden gehandhaafd.

Artikel 138, eerste lid, onderdeel a, van de Grondwet biedt weliswaar een grondslag om in tweede lezing aangenomen voorstellen tot verandering in de Grondwet bij wet voor zoveel nodig aan elkaar aan te passen, maar om te zijner tijd vertraging te voorkomen is ervoor gekozen nu reeds een samenloopbepaling op te nemen.

Artikel III (additioneel artikel IV)

Het in de wet van 1 november 2017, houdende verandering in de Grondwet, strekkende tot het opnemen van een constitutionele basis voor Caribische openbare lichamen en het regelen van een kiescollege voor de Eerste Kamer (Stb. 2017, 426) opgenomen additionele artikel IV is van rechtswege uitgewerkt (als bedoeld in aanwijzing 6.25 van de Aanwijzingen voor de regelgeving). Daarom kan dit artikel worden benut voor een nieuwe overgangsrechtelijke voorziening.

Onderdeel 1
Het is mogelijk dat de onderhavige wijziging van de Grondwet in werking treedt tijdens de zittingsduur van een Tweede Kamer die is gekozen na de bekendmaking van een verklaringswet als bedoeld in artikel 137, eerste lid, van de Grondwet en die op grond van het huidige vierde lid van dit artikel tot taak heeft het in de verklaringswet opgenomen voorstel in tweede lezing te overwegen. Op grond van onderdeel 1 van artikel IV wordt in dat geval de tweede lezing nog volgens de huidige herzieningsprocedure afgerond, dat wil zeggen door de beide kamers afzonderlijk.

Onderdeel 2
Artikel 55, derde lid, van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden bepaalt dat indien en voor zover een voorstel tot wijziging van het Statuut afwijkt van de Grondwet, het voorstel wordt behandeld op de wijze, als de Grondwet voor voorstellen tot verandering in de Grondwet bepaalt, met dien verstande, dat de beide kamers in tweede lezing de voorgestelde verandering bij volstrekte meerderheid der uitgebrachte stemmen kunnen aannemen. De in dit wetsvoorstel voorgestelde besluitvorming in tweede lezing door de verenigde vergadering is hiermee niet verenigbaar. In het licht van artikel 5 van het Statuut, op grond waarvan de Grondwet de bepalingen van het Statuut in acht neemt, bevat onderdeel 2 van artikel IV daarom een overgangsrechtelijke voorziening. Die strekt ertoe dat in de situatie, bedoeld in artikel 55, derde lid, van het Statuut besluitvorming in tweede lezing vooralsnog plaatsvindt in de beide kamers afzonderlijk. Het streven is erop gericht om na de inwerkingtreding van de onderhavige wijziging van de Grondwet artikel 55, derde lid, van het Statuut met deze wijziging in overeenstemming te brengen.

Deze memorie van toelichting wordt ondertekend mede namens de Minister-President, Minister van Algemene Zaken.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

INGEKOMEN 26 SEP. 2019

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr M. Braam-Scholten

BEL/REE

Telefoonnummer +31235143435

braammi@noord-holland.nl

Verzenddatum

26 SEP. 2019

Kenmerk

1283534/1283536

Uw kenmerk

Betreft: Beantwoording vragen naar aanleiding van commissie EFB 6 september 2019

Geachte leden,

Tijdens de commissie EFB van 16 september jl. zijn een aantal vragen gesteld waar de gedeputeerde Cultuur schriftelijk op zou terug komen. Via deze brief willen wij deze vragen beantwoorden.

Derde begrotingswijziging

Tijdens de behandeling van de Derde Begrotingswijziging heeft de heer Klein van de ChristenUnie een vraag gesteld over de vaarverbinding Naarden buiten de Vesting: *De heer Klein (CU) constateert dat het enkel technische aanpassingen betreft en inhoudelijke beleidswijzigingen ontbreken. De provincie is geen eigenaar meer van de vaarverbinding Naarden buiten de Vesting, dus er wordt geen krediet meer verstrekt maar een eenmalige uitgave. In hoeverre heeft dat effect voor PS om dit thema te benaderen, want vanuit het gebied ontstaat steeds meer weerstand tegen de nieuwe vaarverbinding. Daarom lijkt het van belang dat PS zich eerst nog een keer bezinnen over nut en noodzaak van de investering. Is de technische wijziging van invloed op de mogelijkheid om hier het debat over te voeren?*

Deze technische wijziging verandert niets aan de manier waarop we ons als provincie vastleggen of, in dit geval, al hebben vastgelegd. Met het besluit tot intrekken van het krediet verandert enkel de wijze waarop de investering in de vaarverbinding Naarden buiten de Vesting financieel-administratief wordt verwerkt. Daarnaast worden uw Staten binnenkort nader geïnformeerd over de voorzetting van het programma Naarden buiten de Vesting.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Rondvraag

Mevrouw Oorsouw van de SP heeft tijdens de rondvraag twee vragen gesteld over de toezichthoudende en handhavende taken voortvloeiend uit de provinciale erfgoedverordening en de vermenging van commerciële activiteiten en steunpunttaken van de organisaties, die het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland vormen.

Vraag 1: Brengt het onderbrengen bij de gemeenten van taken op het gebied van toezicht en handhaving met betrekking tot provinciale monumenten geen risico met zich mee?

In 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) ingevoerd. Met de invoering van deze wet is het bevoegd gezag voor vergunningverlening, het toezicht op deze vergunningverlening en de handhaving ervan met betrekking tot alle monumenten (gemeentelijke, provinciale en Rijksmonumenten) overgegaan naar de gemeenten.
In de voortgangsrapportage cultuurbeleid 2017 - 2020 wordt gesproken over het voornemen om toezichthoudende en handhavingstaken onder te brengen bij de gemeenten.
Het gaat hier niet om de taken met betrekking tot vergunningen conform de Wabo, maar om die sporadische gevallen dat eigenaren van provinciale monumenten een monument beschadigen of vernielen. Hieronder wordt ook verstaan het starten van een restauratie of het aanbrengen van fundamentele wijzigingen zonder vergunning.
Gemeenten voeren reeds de toezichthoudende en handhavende taken vanuit de Wabo uit. Daarnaast zijn gemeenten over het algemeen eerder op de hoogte van onregelmatigheden op dit gebied binnen hun gemeentegrenzen dan de provincie. Daarom is gekozen om deze taken bij gemeenten onder te brengen. Ook het Rijk heeft voor deze mogelijkheid gekozen.

Vraag 2: Is het niet wenselijk om inzicht te krijgen in het aandeel advieswerk van NFM Erfgoed advies en Mooi Noord-Holland om vermenging van steunpunttaken en advieswerk te voorkomen?

Zowel *NMF Erfgoed advies* als *Mooi Noord-Holland* zijn onafhankelijke adviesorganisaties op het gebied van landschap, stedenbouw, architectuur en cultuurhistorie. Naast de steunpunttaken ondersteunen zij gemeenten bij de uitvoering van hun erfgoedtaken. Dit is ook de reden waarom wij deze twee organisaties hebben gevraagd om de steunpunttaken uit te voeren. Zij beschikken immers over relevante kennis, het netwerk en een uitstekende reputatie. Verder zijn zij niet van de provincie afhankelijk voor hun bestaansrecht waardoor zij onafhankelijk kunnen adviseren. *Mooi Noord-Holland* ondersteunt bijvoorbeeld al meer dan 100 jaar gemeenten bij hun erfgoedvraagstukken.
Juist om verwarring bij gemeenten te voorkomen over steunpunttaken en 'eigen' activiteiten zijn er goede afspraken gemaakt. Zo heeft het steunpunt een eigen logo en communicatie uitingen/middelen. Alle steunpunttaken worden ook onder die vlag uitgevoerd. Door de uitvoering van de steunpunttaken kan het voorkomen dat *NMF Erfgoed advies* of *Mooi Noord-Holland* gevraagd worden om te adviseren bij de uitvoering van de erfgoedtaken. In dit geval geven beide organisaties schriftelijk aan dat er meerdere aanbieders zijn. Tot op heden heeft deze situatie zich nog niet voorgedaan. Het kan uiteraard voorkomen, dat een gemeente kiest om met de organisaties een vervolgopdracht aan te gaan. Dit is echter een bewuste eigen keuze.

Wij hebben geen inzicht in de bedrijfsvoering van deze onafhankelijke organisaties en uit navraag is gebleken dat dit overzicht niet overhandigd kan worden. Deze keuze kan op vele gronden gebaseerd zijn.

Wij gaan er vanuit u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris
H.J. Schartman

B.A.

voorzitter
C.J. Loggen

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	995
Extern Zaak ID	954903
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	13.a
Omschrijving	Economie: brief GS aan PS inz. verhoging plafond uitvoeringsregeling ondersteuning toekomstbestendige werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Brief GS aan PS inz. Verhoging subsidieplafond Uitvoeringsregeling Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	16 september 2019
Ingekomen stukken ter kennisname	30 september 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**

Toelichting

Op 8 oktober 2018 hebben Gedeputeerde Staten de Uitvoeringsregeling Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties vastgesteld. Met deze uitvoeringsregeling wordt ingezet op het ondersteunen van proces- en onderzoekskosten voor onder meer duurzame maatregelen op bedrijventerreinen. Op basis van de gebleken behoefte aan ondersteuning wordt het plafond voor dit thema nu verhoogd naar €500.000.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
mw. M.B. Recter
BEL/REE

Telefoonnummer +31235144998
recterm@noord-holland.nl

Verzenddatum

12 SEP. 2019

Kenmerk
954903/1263480

Uw kenmerk

Betreft: Verhoging subsidieplafond Uitvoeringsregeling Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis: verhoging subsidieplafond Uitvoeringsregeling Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties.

Het vorige college heeft op 8 oktober 2018 de Uitvoeringsregeling Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties (hierna OTW-subsidies) vastgesteld als onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties. In totaal is er €1 miljoen beschikbaar voor proces- en onderzoekskosten voor 4 thema's: 1. Beheer op bedrijventerreinen, 2. Duurzame maatregelen op bedrijventerreinen, 3. Transformatie van bedrijven en kantoren, en 4. Vraagbundeling voor breedband op bedrijventerreinen. De regeling loopt nog tot 31 december 2019.

Sinds oktober 2018 zijn twee opdrachtnemers aan de slag gegaan om ondernemersverenigingen en gemeenten te stimuleren om de organisatiegraad op bedrijventerreinen te vergroten. De opdracht is in 2018 van start gegaan en dit heeft geleid tot veel nieuwe aanvragen voor het thema "duurzame maatregelen op bedrijventerreinen." Dit heeft erin geresulteerd dat het subsidieplafond voor thema 2 bereikt is.

Op basis van de gebleken behoefte aan ondersteuning hebben wij op 10 september 2019 besloten om het subsidieplafond voor thema 2 te verhogen met €200.000 naar €500.000. De verhoging van het subsidieplafond komt ten laste van de reserve herstructurering bedrijventerreinen, waaronder de resterende middelen uit de eerste en tweede tranche van de OTW-subsidie.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Dit besluit past goed in de duurzame ambities zoals benoemd in het coalitieakkoord. Hierin staat beschreven dat wij bedrijven willen stimuleren om duurzame maatregelen te nemen. De opdracht en de aanvullende OTW-subsidies hebben bewezen een goede stimulans te zijn voor bedrijven om de eerste stappen te zetten richting de verduurzaming van bedrijventerreinen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	990
Extern Zaak ID	1270783
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	13.b
Omschrijving	Bestuur: Brief GS aan PS inz. toezenden uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht 2019-2020 (C-agenda EFB 28-10-2019)
Organisatieonderdeel	AD/KAB

Bijlagen
Brief GS aan PS inz. toezenden uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht.pdf
Uitvoeringsplan IBT 2019-2020.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	16 september 2019
Ingekomen stukken ter kennisname	30 september 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**

Toelichting

Het voorliggende plan is het tweede Uitvoeringsplan op basis van het Beleid Interbestuurlijk toezicht 2018-2021. Het bevat een beschrijving van de manier waarop er in 2019 en 2020 invulling zal worden gegeven aan het reguliere systematische toezicht en welke keuzen er daarnaast voor thema's en praktijkonderzoeken worden gemaakt. Het voorliggende Uitvoeringsplan zal op de provinciale website worden gepubliceerd.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
Mw. M.J. Rol
AD/KAB/KAB

Telefoonnummer 0235143487
rolm@noord-holland.nl

Verzenddatum
11 SEP. 2019

Kenmerk
1270783/1272556

Uw kenmerk

Betreft: Toezenden uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht 2019-2020

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet inzake de actieve informatieplicht en het Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2018-2021, wordt jaarlijks een Uitvoeringsplan IBT vastgesteld. In de bijlage vindt u het Uitvoeringsplan voor 2019-2020.

Het Uitvoeringsplan Interbestuurlijk Toezicht 2019-2020
Het Uitvoeringsplan 2019-2020 bevat een beschrijving van de manier waarop er dit jaar en komend jaar invulling zal worden gegeven aan het reguliere systematische toezicht, en welke keuzen er daarnaast voor verdiepende thema-onderzoeken en praktijktoetsen zijn gemaakt. Thema's en praktijktoetsen zullen naar verwachting het toezicht nog effectiever maken. In het Uitvoeringsplan wordt ook de achtergrond van de gemaakte keuzen gegeven.

Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018 en publicatie beoordelingen
Het Uitvoeringsplan zal op de provinciale website worden gepubliceerd. Ter informatie hebben wij u ook het Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018 toegezonden.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Ook dit zal, samen met de beoordelingsresultaten van de gemeenten weer op de provinciale webpagina www.noord-holland.nl/ibt worden gepubliceerd. Zo houden wij het toezicht transparant.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

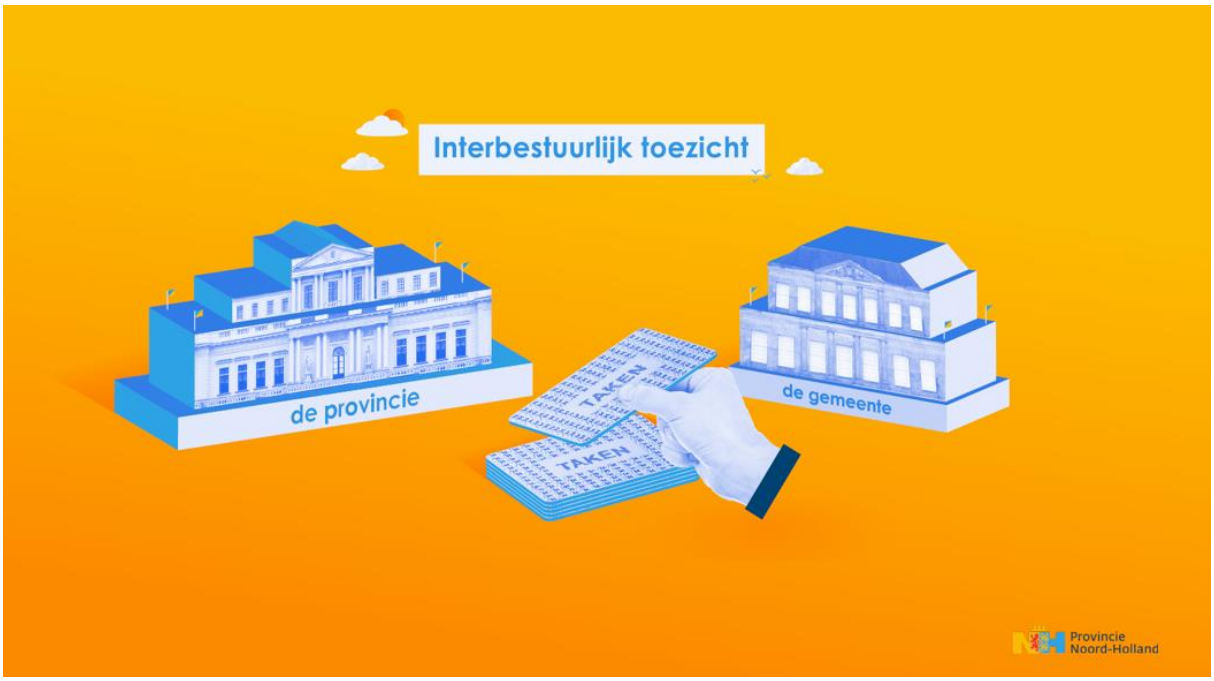
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Uitvoeringsplan IBT 2019-2020

Uitvoeringsplan

Interbestuurlijk Toezicht 2019-2020

Provincie Noord-Holland

Juli 2019

Inhoud

Inleiding 3

2. Ontwikkelingen 3

3. Wijze van toezichthouden 4

4. Toezichtdomeinen 5

4.1. Domein Omgevingsrecht 6

4.1.1. Systematisch toezicht 6

4.1.2. Thema's en Praktijktoetsen 6

4.2. Domein Huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers 9

4.3. Domein Informatiebeheer 9

4.3.1. Systematisch toezicht 10

4.3.2 Thema's 11

4.3. Domein Financieel Toezicht 11

4.3.2. Systematisch toezicht 11

4.3.3. Thematisch toezicht 12

Inleiding

Bijdragen aan een goede uitvoering van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dat is wat de provincie wil bereiken met het interbestuurlijk toezicht. Op die manier bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur en de randvoorwaarden daarvoor. Deze doelstelling is in 2017 expliciet vastgelegd in het Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2018-2021.

Op landelijk niveau is de doorontwikkeling van (interbestuurlijk) toezicht ingezet; dit is ook vastgelegd in het interbestuurlijk programma (IBP) onder opgave 8, 'goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving'.
De ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Financiën, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het Interprovinciaal Overleg hebben hiertoe eind 2018 een gezamenlijke agenda opgesteld waarin beschreven wordt hoe het interbestuurlijk toezicht optimaal kan bijdragen aan het functioneren van het openbaar bestuur; doel hierbij is om samen maatschappelijke problemen aan te pakken. De Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht beschrijft de veranderingen die nodig zijn om vanuit het toezicht beter aan te sluiten bij maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen.

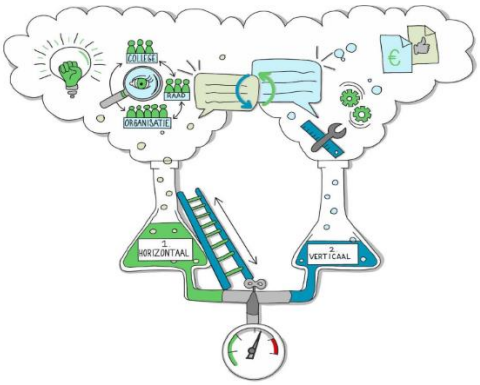
Dit uitvoeringsplan is als volgt opgebouwd: in het volgende hoofdstuk gaan wij nader in op ontwikkelingen die rechtstreeks van invloed zijn op de werkzaamheden. Vervolgens lichten wij in hoofdstuk 3 toe hoe wij toezicht houden. Welke prioriteiten wij in 2019 en 2020 stellen, worden daarna in hoofdstuk 4 per toezichtsdomein nader geconcretiseerd.

2. Ontwikkelingen

Het interbestuurlijk toezicht is de afgelopen jaren steeds in ontwikkeling geweest en dat zal waarschijnlijk ook nog wel even zo blijven.
Hieronder worden de belangrijkste provinciale en landelijke ontwikkelingen weergegeven.

In het Interbestuurlijk programma (IBP) hebben Rijk, IPO en VNG afgesproken dat samen gewerkt wordt aan vernieuwing van het interbestuurlijk toezicht, zodat het toezicht zo effectief mogelijk is en passend is bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven. Hiertoe is een gezamenlijke agenda opgesteld, waarin beschreven staat hoe het interbestuurlijk toezicht optimaal kan bijdragen aan het functioneren van het openbaar bestuur. Deze Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht is eind 2018 aan de Tweede Kamer aangeboden.

De Agenda beschrijft de veranderingen die in het toezicht nodig zijn om beter aan te sluiten bij maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen. Daarbij is het belangrijk dat de toezichthouder en de toezichtontvanger elkaar goed informeren en duidelijk met elkaar communiceren.
De Agenda richt zich daarom onder andere op het bevorderen van een betere dialoog, een meer uniforme en risicogerichte aanpak, en het benutten van toezicht om bestaande checks en balances, de lokale democratische controle, te versterken. Hiertoe zijn 5 actielijnen benoemd.

1. Versterken verbinden horizontale controle en verticaal toezicht
2. Beter voeren dialoog
3. Beter leren via toezicht
4. Uniformeren uitvoering toezicht
5. Toezichthouder richt zich op gedeelde risico's

Het doel van interbestuurlijk toezicht is in de Agenda als volgt geformuleerd: 'interbestuurlijk toezicht is er omdat de overheid haar taken blijvend goed wil uitvoeren en dat inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat dit beschermd en geborgd is. De komende jaren zal de Agenda Toekomst van het Toezicht nader worden uitgewerkt, te beginnen met een Plan van Aanpak, waarin de acties worden geformuleerd. In dit Uitvoeringsplan zal bij het bepalen van de prioriteiten en in de werkwijze daarbij tussen toezichthouder en toezichtontvanger zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht met de actielijnen uit de Agenda toekomst van het toezicht.

3. Wijze van toezichthouden

De provincie Noord-Holland voert het interbestuurlijk toezicht op drie manieren uit: via systematisch toezicht, via praktijktoetsen en/of toezichtthema's en via incidentgericht toezicht.

Systematisch toezicht houdt in dat de provincie, op basis van de Gemeentewet en de provinciale Verordening systematische toezichtinformatie, aan de hand van de jaarlijks ontvangen verantwoordingsinformatie van gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen, en na ambtelijke gesprekken, de situatie van de gemeenten beoordeelt.

Met praktijktoetsen toetsen we ter plekke of wat in de door de lokale overheden aangeleverde documenten staat, klopt. Mocht dit beeld niet of onvoldoende overeenstemmen, dan kan dit aanleiding zijn het systematisch toezicht aan te passen, bijvoorbeeld door aanscherpen van de vraagstelling. Het is niet noodzakelijk de praktijktoets bij alle organisaties toe te passen. Het doel kan ook worden bereikt door praktijktoetsen bij een beperkt, nader te bepalen deel van de organisaties.

Toezichtthema's zijn bedoeld om de diepte in te gaan op een bepaald aspect. Onderzoeken in het kader van een toezichtthema kunnen afhankelijk van het onderwerp bij alle lokale overheden worden uitgevoerd, dan wel alleen bij die lokale overheden, waar het thema zich voordoet. Een thematisch onderzoek krijgt meerwaarde wanneer dit samen met andere toezichthouders wordt aangepakt.

Een thema-onderzoek is niet per definitie gericht op, of gerelateerd aan gemeentelijke (beleids-) documenten of processen. In bepaalde gevallen kan thematisch onderzoek wel gecombineerd worden met een praktijktoets. Het onderzoek dient dan meerdere doelen.

Het toezicht op overige taken, die niet tot de systematische jaarlijkse beoordeling horen, wordt incidentgericht uitgevoerd, dat wil zeggen naar aanleiding van signalen zoals een klacht van een burger, een bericht in de media of een incident.

Continuïteit en het versterken van de effectiviteit van het toezicht zijn de belangrijkste uitgangspunten van ons provinciale interbestuurlijk toezicht. Kort samengevat wordt dit bereikt door:

- Toenemende wendbaarheid, meer maatwerk per gemeente, waterschap of gemeenschappelijke regeling.
- Explicieter integraal werken van de toezichtdomeinen, waaronder onderling delen van bestuurs- en cultuuraspecten van een gemeente of andere overheid.
- Aanvulling van het systematische en incidentgerichte toezicht met thematische onderzoeken en praktijktoetsen.
- Grotere transparantie door jaarlijks publiceren van de beoordelingsresultaten van gemeenten.

In 2018 zijn we, in lijn met het vorenstaande, gestart met het uitvoeren van thematisch- en praktijkgericht interbestuurlijk toezicht. Het team Omgevingsrecht heeft een drietal themaonderzoeken opgezet en ingezet, te weten: gebruik RVS in zwembaden, illegale bewoning van recreatiewoningen en brandveiligheid in zorginstellingen.

In 2019 en 2020, zullen we in lijn met de agenda toekomst van het toezicht, (blijven) focussen op meer maatwerk en op thematische onderzoeken en praktijktoetsen. Vanuit een gezamenlijke (met de gemeenten) opgestelde risicoanalyse is tevens bekeken op welke wijze het IBT het meest effectief kan worden ingezet. Bovendien gaan we, om burgers, op het gebied van het incidentgericht toezicht, te faciliteren, een stroomschema opstellen aan de hand waarvan deze burger direct ziet hoe een klacht behandeld zal worden.

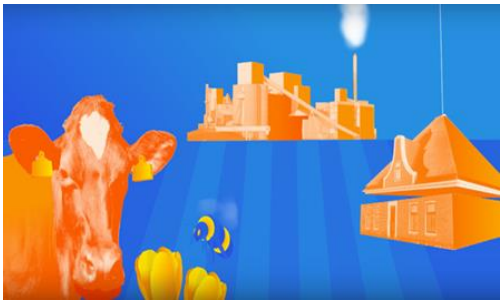

4. Toezichtdomeinen

Zoals al eerder aangegeven zijn de huidige domeinen waarop de Provincie, vanuit haar kerntaken, toezicht houdt het omgevingsrecht, informatie- en archiefbeheer, financieel toezicht en huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers. Hieronder wordt per domein aangegeven wat de belangrijkste aandachtspunten de komende 2 jaar zullen zijn.

4.1. Domein Omgevingsrecht

De komende periode zullen we bij het IBT op het terrein van het Omgevingsrecht de focus gaan verleggen; we gaan minder nadruk leggen op het systematisch toezicht en meer nadruk leggen op het uitvoeren van thematoetsen.

4.1.1. Systematisch toezicht

Na ruim 6 jaar, op basis van de Wrgt, systematisch toezicht te hebben gehouden op de processen van de gemeenten, wordt de meerwaarde van dit toezicht minder. Enerzijds omdat het merendeel van de gemeenten ondertussen als adequaat of redelijk adequaat beoordeeld wordt, anderzijds omdat het systematische toezicht vooral een 'papieren' indruk geeft over de inrichting van processen en kwaliteitseisen bij lokale overheden en de feitelijke uitvoering in de praktijk er heel anders kan uitzien.
In het IBT Beleid 2018-2021 is om die reden aangegeven de focus te verschuiven naar concrete risico's en thema's. Dat betekent niet dat het systematische toezicht niet meer zal plaatsvinden, maar dat gemeenten die vorig jaar als niet- adequaat of ternauwernood als redelijk adequaat beoordeeld zijn intensief gevolgd worden en dat redelijk adequaat en adequaat beoordeelde gemeenten op een minder intensieve wijze beoordeeld zullen worden.

In het kader van leren van toezicht en kennisdelen, zijn wij in 2019 met een pilot gestart om de gesprekken met gemeenten regionaal te organiseren. Doel van deze gesprekken is gezamenlijk te inventariseren welke risico's spelen in gemeenten en in de regio en hoe deze risico's worden beheerst. Hiermee kijkt het interbestuurlijk toezicht niet terug op de taakuitvoering van gemeenten, maar vooruit: voor welke uitdagingen staat een gemeente en de regio. Door deze werkwijze wordt ook invulling gegeven aan het kennisdelen tussen gemeenten onderling. In alle regio's hebben deze zogenaamde prolooggesprekken ondertussen plaatsgevonden. Alle partijen hebben deze vorm van gesprekken als positief ervaren. Er is onder partijen behoefte gebleken aan een regionaal kennisplatform op het gebied van het omgevingsrecht. De wens is ook uitgesproken om zo'n platform meer structureel vorm te geven. Een aantal regio's is hier direct mee aan de slag gegaan. Gezien het positieve resultaat, zullen ook in 2020 de prolooggesprekken op deze manier vormgegeven gaan worden.

Vanaf mei 2019 is een pilot gestart met een methode van zelfevaluatie. Door deze zelfevaluatie krijgen gemeenten meer en beter inzicht in de borging van een sluitende beleids- en uitvoeringscyclus in de organisatie; ook wel de big-8-cyclus genoemd. De gemeenten worden met het invullen van een downloadformulier door alle stappen van de Big 8 geleid.

In 2017 zijn de proceseisen voor uitvoering (d.w.z. vergunningverlening en het afhandelen van meldingen/klachten) in werking getreden. Afgelopen jaar is het voldoen van gemeenten aan deze proceseisen wel door ons getoetst, maar is de uitkomst van deze toetsing nog niet in de beoordeling meegenomen. Omdat gebleken is dat er nog veel vragen en onduidelijkheden zijn over de proceseisen voor uitvoering, zal ook in 2019 deze werkwijze worden aangehouden. In het najaar van 2019 zullen er een aantal regionale kennisbijeenkomsten plaatsvinden waarin dit onderwerp nader besproken zal worden. Vervolgens zal bekeken worden op welke wijze de proceseisen voor uitvoering in 2020 getoetst en beoordeeld zullen worden.

4.1.2. Thema's en Praktijktoetsen

Zoals al eerder aangegeven is er in 2018 voor het eerst gewerkt met themaonderzoeken. De thema's die onderzocht zijn, zijn:

- Het gebruik van roestvast staal in zwembaden, zodat alle zwembaden in Noord-Holland zo snel mogelijk voldoen aan het Bouwbesluit.

- Brandveiligheid in zorginstellingen, om inzicht te krijgen in de uitvoering door gemeente van hun eigen beleid, programma's en protocollen bij het toezicht op zorginstellingen en het resultaat hiervan.
- Illegaal gebruik van recreatieparken, om een beeld te vormen van de omvang van het illegaal gebruik op recreatieparken onder gemeenten in Noord-Holland en hoe gemeenten hiermee omgaan.

De themaonderzoeken over het gebruik van roestvrijstaal in zwembaden en het illegaal gebruik van recreatieparken zijn ondertussen afgerond. Binnenkort zullen ook de resultaten van het themaonderzoek RVS op onze website www.noord-holland.nl/ibt te vinden zijn.
Het themaonderzoek over brandveiligheid in zorginstellingen loopt, volgens de huidige planning, tot eind 2019. Het uitvoeren van thema-onderzoeken is effectief gebleken en zal de komende jaren dan ook verder uitgewerkt en verdiept worden. Deze werkwijze is ook geheel in lijn met de actiepunten uit de Agenda Toekomst van het Toezicht.

Inmiddels wordt geconstateerd dat themaonderzoeken leiden tot aanbevelingen voor gemeenten en soms ook voor de provincie zelf zoals bij het themaonderzoek Illegaal gebruik recreatieparken. We gaan het komende jaar op verschillende wijzen, afhankelijk van de beleidsvrijheid die gemeenten hebben, de uitvoering van de aanbevelingen monitoren dan wel het toezicht verscherpen.
Daarbij zal er ook gekeken moeten worden wat de rol van IBT is, als het gaat om aanbevelingen die niet op het gebied van IBT liggen. Hoe hieraan vorm gegeven dient te worden, zal in de komende periode nader uitgewerkt worden.

Het monitoren van de voortgang van de aanbevelingen uit het Onderzoek illegaal gebruik recreatieparken is een concreet actiepunt voor ons in 2019 en 2020.

Voor de keuze van nieuwe themaonderzoeken, praktijktoetsen en themabijeenkomsten die in 2019-2020 worden gehouden, is een nieuwe risicoanalyse uitgevoerd. Bij deze risicoanalyse is gebruik gemaakt van bestaande en actuele overzichten van specifieke risicovolle onderwerpen. Deze onderwerpen zijn in voorgaande jaren mede ingebracht door de gemeenten in Noord-Holland. Daarnaast zijn begin 2019 in samenwerking met gemeenten uit Noord-Holland, de Omgevingsdiensten, de Veiligheidsregio's en andere inhoudelijk deskundige partijen expertsessies georganiseerd.
Tijdens deze sessies is aan de opgehaalde onderwerpen duiding gegeven en zijn vervolgens onderling gewogen aan de hand van de impact van het niet naleven en het maatschappelijk risico dat hiermee gepaard gaat.

In lijn met de "Agenda van de toekomst van het (IBT) toezicht" is vervolgens gekeken welke rol en aanpak vanuit het interbestuurlijk toezicht het meest effectief is om deze onderwerpen met de toezichtontvangers komend jaar op te pakken. De opgehaalde onderwerpen lenen zich voor een diverse aanpak. Voor de thema's energiebesparende maatregelen bij bedrijven, omgevingsveiligheid op bouwplaatsen en soortenbescherming flora en fauna kunnen informatieve bijeenkomsten worden georganiseerd in samenwerking met de gemeenten. Door het aangaan van de dialoog en het delen van kennis of best practices kunnen gezamenlijke risico's worden onderkend en besproken en beheersmaatregelen door gemeenten worden getroffen.

Voor het risicogerichte toezicht, waarbij het toezicht zich richt op gedeelde risico's, zijn -voor 2019 en 2020- vier onderwerpen gekozen met de meeste actuele en bestuurlijke relevantie.
Deze onderwerpen zullen samen met de gemeenten in Noord-Holland als thema-onderzoek worden uitgevoerd. Het gaat om de volgende thema's:

<u>Constructieve veiligheid - platte daken</u>
Wijziging van het gewicht op daken en bovenste etages van bijzondere objecten, zoals bijvoorbeeld winkelcentra, sportaccommodaties en parkeergarages levert een verhoging van de belasting op. Hierbij moet gedacht worden aan het aanbrengen van bijvoorbeeld sedum dakbedekking, terrassen en zonnepanelen. Ook ontstaan er door klimaatverandering grotere weersextremen met meer neerslag in kortere tijd, waardoor het water niet direct via bestaande afvoeren verwerkt kan worden.
Recente calamiteiten hebben aangetoond dat dit kan leiden tot het instorten van gebouw(delen)
De risico's bij een degelijk incident zijn doden en gewonden, alsmede grote financiële en economische schade.

Het handelingsperspectief van de gemeente is om hier bij vergunningverlening aandacht aan te besteden. Hierbij gaat het om het inbrengen van aanvullende voorwaarden wanneer er wijzigingen plaatsvinden bij ingebruikname van het object. Gericht toezicht houden op die voorwaarden na de ingebruikname is vanzelfsprekend.
De taak en rol van IBT is om te controleren of de gemeenten de vergunningverlening en toezicht in voldoende mate uitvoeren. Welke maatregelen zijn of worden genomen om instortingsgevaar te voorkomen?

Evenementen en omgevingsrecht
Er worden steeds vaker en steeds grotere evenementen georganiseerd. Deze evenementen vinden met name plaats in het buitengebied. Deze evenementen worden doorgaans vergund aan de hand van de Algemene Plaatselijke Verordening van de gemeente. Niet altijd zijn de evenementen mogelijk gemaakt in de geldende bestemmingsplannen. Hierdoor heeft de verplichte afweging of de optredende overlast van bijvoorbeeld verkeer, geluid en parkeren op de omgeving (bewoners en natuur) in verhouding staat tot het evenement niet plaatsgevonden.
In het recente verleden werd een muziekfestival georganiseerd binnen een veiligheids-risicocontour van een chemisch bedrijf. Dit heeft geleid tot een besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland om dit niet meer of beperkt toe te staan.
Het handelingsperspectief van de gemeente is om bij vergunningverlening rekening te houden met de specifieke bestemming van de locatie.
De taak en rol van IBT is om te controleren of de gemeenten de vergunningverlening en het toezicht in voldoende mate uitvoeren en hoe de gemeenten hun wettelijke taken hiervoor hebben ingericht.
Zijn de vergunningen die zijn afgegeven wel conform de bestemmingsplannen? Hebben gemeenten bepalingen opgenomen en houden ze zich hieraan?

Water- en gewasbeschermingsmiddelen
Er wordt volgens recent onderzoek nog steeds in ruime mate met chemische gewasbeschermingsmiddelen gewerkt. De concentraties hiervan worden gemeten in omliggende waterlopen (sloten).
Met name in concentratiegebieden van akkerbouwers, tuinders en glastuinbouw in Noord-Holland zijn sterke verhogingen zichtbaar. De risico's zijn het verdwijnen van flora en fauna in het waterleven. Daarbij zijn er hoge kosten gemoeid bij de reiniging van oppervlakte- en afvalwater.
Vanuit de waterschappen zijn al contacten gelegd met de agrarische sector om dit probleem gezamenlijk aan te pakken. Aanvullend is ook meer gemeentelijk milieutoezicht op de bedrijven nodig. Hierbij zou de focus moeten liggen op het indirect lozen van verontreinigd afvalwater.
Het handelingsperspectief van de gemeente is om op dit thema, al dan niet in samenwerking met de waterschappen gericht toezicht op te houden.
De taak en rol van IBT is om te controleren of de gemeenten de vergunningverlening en het toezicht op de indirecte lozingen in voldoende mate uitvoeren en hoe de gemeenten hun wettelijke taken hiervoor hebben ingericht. Wordt er gericht gecontroleerd op de indirecte lozingen van verontreinigd afvalwater? Welke maatregelen worden genomen om te hoge concentraties van verontreiniging te voorkomen?

Illegaal gebruik van agrarische (op)stallen
Uit recente mediaberichten komt naar voren dat steeds vaker agrarische bedrijfspanden, door het opheffen van de onderneming vrijkomen. Ondernemers worden, actief en zelfs op agressieve wijze, benaderd om bedrijfspanden of loodsen ter beschikking te stellen onder het mom van huren.
In de panden worden daarna verschillende illegale (criminele) activiteiten ontplooid.
Het originele bestemde gebruik verdwijnt en illegaal gebruik vindt plaats buiten het zicht van de gemeente.
De risico's van het illegale gebruik zijn het gevaar voor doden en gewonden door onveilige en explosieve situaties. Met name bij het in werking hebben van drugslaboratoria of weedkwekerijen is een groot brandgevaar aanwezig.
Door deze illegale (criminele) gedragingen is er eveneens sprake ondermijning. Bij ondermijning maakt "een economisch gedreven industrie die kapitaal vergaart op illegale markten, gebruik van legale voorzieningen en structuren". De integriteit en slagkracht van het openbaar bestuur is in het geding. Hiermee heeft dit IBT-thema ook raakvlakken met het overstijgende Provinciale thema "weerbare overheid".
Daarnaast heeft de gemeente de taak om al dan niet in samenwerking met andere partners gericht toezicht te houden op het (illegale) gebruik van vrijkomende agrarische bedrijventerreinen.
De taak en rol van IBT is om te controleren of de gemeenten het toezicht in voldoende mate uitvoeren en hoe de gemeenten hun wettelijke taken hiervoor hebben ingericht.

Zijn vrijkomende agrarische bedrijfsterreinen in beeld? Welke maatregelen worden getroffen om illegaal gebruik te voorkomen of aan te pakken?

Met deze vier thema's worden op diverse toezichtgebieden diepte onderzoeken uitgevoerd. Het gaat om onderwerpen waar het maatschappelijk risico groot is en waar de provincie een positieve impact op kan geven.
De thema's worden onderzocht door bijvoorbeeld gericht toezichtdocumenten op te vragen bij de gemeenten en deze te beoordelen en/of zelf praktijktoetsen uit te (laten) voeren. Een mix van deze vormen van IBT-inzet is ook mogelijk. Voor al deze thema's wordt afzonderlijk een planning en plan van aanpak gemaakt, waarin o.a. de werkwijze zal worden opgenomen.

4.2. Domein Huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers

Gemeenten zijn wettelijk verplicht elk half jaar een bepaald aantal verblijfsgerechtigden te huisvesten, de zogenaamde taakstelling. Deze taakstellingen worden door het ministerie van BZK vastgesteld. De provincie heeft de taak erop toe te zien dat gemeenten voldoende verblijfsgerechtigden huisvest.-

Twee keer per jaar, na peildata 1 januari en 1 juli, controleren we of de Noord-Hollandse gemeenten hun taakstelling hebben gehaald of niet. Dit gaan we na aan de hand van de realisatiecijfers van het COA. Anders dan bij overige toezichtdomeinen wordt in dit domein vooral gekeken naar het behalen van de concrete kwantitatieve taakstelling door gemeenten. Er is geen sprake van een kwalitatieve risicoafweging. Alle gemeenten krijgen twee keer per jaar een brief waarin we de stand van zaken vermelden. Gemeenten die hun taakstelling behalen krijgen een compliment van de provincie. Wanneer gemeenten achterlopen op hun taakstelling worden zij, afhankelijk van de duur en omvang van de achterstand, uitgenodigd voor een ambtelijk dan wel voor een bestuurlijk overleg met de provincie. Ter voorbereiding van deze gesprekken vragen we deze gemeenten om een plan van aanpak op te stellen om de achterstand zo snel mogelijk in te halen. Waarna wij beoordelen of de voorgestelde oplossingen in deze plannen voldoende realistisch en concreet zijn uitgewerkt. Hierbij kijken wij bijvoorbeeld of er wel goede prestatieafspraken zijn gemaakt tussen gemeenten en woningcorporaties; dit is van wezenlijk belang om de achterstand op de taakstelling tijdig in te kunnen halen. In dit domein liggen praktijktoetsen en themaonderzoeken dus niet voor de hand. Wij zetten de gebruikelijke werkwijze dus voort in 2019/2020.

4.3. Domein Informatiebeheer

Met de invoering van de Wrgt is voor Archief- en Informatiebeheer als toezichtsdomein gekozen vanwege het belang van bewaren voor het functioneren van het openbaar bestuur en daarmee onze democratie. Voor een doelmatige uitvoering van dit toezicht is inzicht in de toezicht activiteiten en bijbehorende formatie een vereiste.

4.3.1. Systematisch toezicht

Het provinciale toezicht richt zich op het goed op orde zijn van archief- en informatiebeheer bij de lokale overheid. Tegenwoordig gaat dat vooral over digitale informatie en audiovisuele bronnen zoals geluidsdocumenten, video en film, maar het kan ook gaan om oude of recente papieren dossiers. De risico's waar de provincie specifiek op let zijn:

- de overgang van een analoge naar een betrouwbare digitale informatiehuishouding
- de informatiehuishouding bij reorganisaties, herindelingen en andere samenwerkingsvormen
- de toegankelijkheid en openbaarheid van het historisch archief van twintig jaar en ouder
- het digitale beheer, inclusief de beveiliging van archieven op korte en langere termijn

Digitalisering heeft topprioriteit in het landschap van archief- en informatiebeheer, maar gaat langzaam vanwege onder andere een daarvoor vereiste organisatie brede cultuuromslag. Dit is soms een moeizaam proces, maar het is van belang om het digitale proces op een goede manier in te richten.

Het toezicht door de provincie richt zich op 47 gemeenten, 2 waterschappen en 9 gemeenschappelijke regelingen. De gemeenschappelijke regelingen zijn aan de hand van een risicoanalyse geselecteerd en betreffen voor dit uitvoeringsplan de veiligheidsregio's en de omgevingsdiensten in Noord-Holland.

De spelers in de toezichtsketen van informatiebeheer

Alle Noord-Hollandse gemeenten hebben op grond van de Archiefwet een gemeentearchivaris benoemd die regelmatig intern toezicht houdt op de staat van het informatie- en archiefbeheer in de gemeente. In de praktijk gebeuren deze (jaarlijkse) inspecties door gespecialiseerde medewerkers van de archivaris, de gemeentelijke archiefinspecteurs.
De verslagen van deze inspecties worden aan de colleges gestuurd, en spelen een rol in de horizontale verantwoording en controle binnen de gemeente. In de gemeentelijke Archiefverordeningen is namelijk bepaald, dat het college deze verslagen vervolgens aan de raad stuurt. Op basis van de provinciale Informatieverordening sturen de colleges hetzelfde verslag vervolgens aan de provincie als interbestuurlijke toezichthouder. Voor de provincie vormen deze verslagen een belangrijke bron.

De provincie voert om die reden zelf geen praktijktoetsen uit op het gebied van Informatiebeheer. Dit gebeurt in de regel voldoende door de gemeentelijke archiefinspecteurs bij hun reguliere inspecties. Zij toetsen grotendeels dezelfde wettelijke eisen die ook voor het provinciale toezicht interessant zijn. Indien er aanleiding toe bestaat, heeft de provincie wel de mogelijkheid daarnaast zelf ook praktijktoetsen uit te voeren. Voor 2019/2020 zijn geen praktijktoetsen voorzien.

Uitgangspunt in het toezicht op archief- en informatiebeheer is maatwerk. In de afgelopen jaren is via het systematisch toezicht een goed beeld ontstaan hoe de gemeenten,
waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hun archief- en informatiebeheer hebben ingericht. Daar waar nodig zijn bij de beoordeling uitdrukkelijke aanbevelingen gedaan. De komende jaren wordt het toezicht gericht op het monitoren van de opvolging van deze aanbevelingen en de eventuele nieuwe aanbevelingen die voortkomen uit het verslag van de archivaris.

Gemeenten die twee achtereenvolgende jaren over de hele linie van het informatiebeheer adequaat presteren, worden 'op afstand' gezet en slechts globaal beoordeeld aan de hand van het verslag van de archivaris. Na twee jaar 'op afstand' voert de provincie weer een gesprek over de stand van zaken met de gemeente. Uit dit gesprek volgt of we de gemeente weer op afstand zetten voor de volgende twee jaar, of dat er aanwijzingen zijn om toch weer regulier toezicht toe te passen. Zo'n aanwijzing kan inhoudelijk zijn, maar ook liggen in bestuur en cultuur (indicatoren over de kwaliteit van bestuur en organisatie).
Bij een ambtelijke fusie of een herindeling zal de provincie, de gemeente ook weer regulier beoordelen. Zo'n herindeling of ambtelijke samenwerking heeft vaak een grote impact op het informatiebeheer. Zodra blijkt dat deze fusie geen negatief effect heeft op het informatiebeheer, kan de gemeente weer op afstand worden geplaatst.

4.3.2 Thema's

In het domein Informatiebeheer krijgt thematisch toezicht grotendeels uitwerking binnen het systematisch toezicht. De prestatie van een gemeente op een gekozen thema krijgt meer nadruk dan bij andere onderwerpen binnen het domein. Daardoor komen deze thema's sneller als (on)voldoende in het oordeel aar voren. Vervolgens kan Informatiebeheer in gesprekken specifiek inzoomen op de gekozen thema's.

De volgende thema's krijgen de komende jaren meer nadruk in het domein Informatiebeheer:

- Overgang van analoog naar digitaal informatiebeheer en de hybride situatie in de tussenfase;
- Informatiebeheer in ketens, zoals in de nieuwe Omgevingswet, en bij uitbesteding van taken door gemeenten;
- Gevolgen voor informatiebeheer van gemeentelijke herindelingen en diverse ambtelijke samenwerkingsvormen van gemeenten;
- Bij sommige overheden (grote) achterstanden in papieren archieven;
- Gebrek aan standaardisatie (Wet GDI);
- Gebrekkige werking of afwezigheid van een kwaliteitssysteem;
- Spanning tussen actieve openbaarheid en strengere privacywetgeving, waaronder de implementatie van de algemene Verordening Gegevensbescherming;
- Informatieveiligheid;
- De implementatie van de wet digitale overheid, die medio 2019 in werking is getreden, met name de toegankelijkheid van websites van overheden in het kader van hun dienstverlening.

Een thema dat afzonderlijk wordt opgepakt betreft een pilot op het gebied van de horizontale controle en verantwoording in het kader van de Archiefwet. In de pilot wordt onderzocht of en hoe de colleges van B&W hun raad op de hoogte brengen van hun uitvoering van de archiefwet. Dit onderzoek sluit aan op de actielijn 1 van de agenda Toekomst van het Toezicht (verbinden en versterken van het toezicht met de horizontale controle).

Ook wordt er samen met het domein omgevingsrecht gekeken naar de staat van de Ruimtelijke plannen. Vanuit het domein Archief- en informatiebeheer wordt in kaart gebracht hoe de archivering hiervan bij de gemeenten nu loopt.

4.3. Domein Financieel Toezicht

Financieel toezicht is *specifiek* toezicht dat de provincie uitvoert op basis van bepalingen in de Gemeentewet. Ook in 2019 en 2020 zal dit plaatsvinden zoals beschreven in het Beleid IBT 2018-2021.
Dit toezicht is van toepassing op alle Noord-Hollandse gemeenten en circa veertig gemeenschappelijke regelingen.

4.3.2. Systematisch toezicht

Voor het systematisch financieel toezicht geldt – naast de artikelen uit de Gemeentewet – ook een Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) opgesteld voor en door alle provincies gezamenlijk. Dit GTK heeft betrekking op het financieel toezicht door de provincie op gemeenten. Recent is een nieuw GTK vastgesteld door alle colleges van Gedeputeerde Staten; dit GTK is van toepassing op de gemeentelijke begroting 2020 en verder. In het nieuwe GTK is deels invulling gegeven aan de ontwerpprincipes en actielijnen van de Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht. Dit heeft ook zijn weerslag op de dagelijkse praktijk van het financieel toezicht.

In de huidige werkwijze streeft IBT FT er naar om – met een regionale indeling - elke gemeente elk jaar aan de hand van een daartoe opgestelde analyse te beoordelen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen het uitvoeren van reguliere analyses en beperkte analyses voor gemeenten met een gezonde financiële positie. Gelet op de (landelijke) ontwikkelingen bekijkt IBT FT nu of het financieel toezicht op een andere leest geschoeid kan worden. De werkwijze wordt tegen het licht gehouden waarbij voor de vernieuwing risicogerichtheid, proportionele inzet, uniformiteit en het voeren van de dialoog de hoofduitgangspunten zullen gaan vormen. Naar verwachting zal het begrotingsjaar 2020 als pilotjaar gebruikt worden om te bezien of een vernieuwde aanpak de meerwaarde van het financieel toezicht kan vergroten.
Voor het financieel toezicht op gemeenschappelijke regelingen wordt een afzonderlijk landelijk gemeenschappelijk toezichtkader opgesteld, dat naar verwachting vanaf het begrotingsjaar 2021 gaat gelden. Tot die tijd worden bij beoordeling de regelingen nog gelegd langs de lat die geldt voor de gemeenten.

4.3.3. Thematisch toezicht

In ons Beleid IBT 2018-2021 zijn twee onderzoeksthema's opgenomen die wij de komende jaren ter hand willen nemen: risicomanagement en verbonden partijen. Deze thema's zijn gekozen uit de landelijke onderzoeksthema's die op initiatief van het Vakberaad Gemeentefinanciën op dit domein zijn vastgesteld. Deze thema's zullen binnen het reguliere toezicht extra aandacht krijgen. IBT FT onderzoekt op dit moment of via voorlichtingsbijeenkomsten of bijeenkomsten met soortgelijke partijen het financieel toezicht beter in het voetlicht kan worden geplaatst en zo mogelijk ook een bijdrage te kunnen leveren aan het versterken van de horizontale controleketen.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	892
Extern Zaak ID	1240483
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	13.c
Omschrijving	Arbeidsmark: Brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019 (C-agenda EFB 28/10/2019)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019
Monitor Arbeidsmarkt 2019

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	9 september 2019
Ingekomen stukken ter kennisname	30 september 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**

Toelichting

In de Monitor Arbeidsmarkt 2019 wordt de stand van zaken gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt. De monitor geeft onder meer inzicht in de opbouw van de beroepsbevolking, werkgelegenheid, werkloosheid, aantal leerlingen, uitkeringen en vacatures.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. M. Wijk
BEL/REE

Telefoonnummer +3123514268
wijkm@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 4 SEP. 2019

Kenmerk
1240483 / 1240491

Uw kenmerk

Betreft: Monitor Arbeidsmarkt 2019

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe: Monitor Arbeidsmarkt 2019.

In het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken staat dat het belangrijk is voor de economie dat er een goede aansluiting is tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Het arbeidsmarktbeleid van de provincie Noord-Holland is verankerd in de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019. Hierin staat aangegeven dat wij jaarlijks een overzicht opstellen van de meest actuele cijfers van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt.

In 2018 telde Noord-Holland een recordaantal van 1.581.000 banen. Het aantal banen groeide relatief fors in de regio's Amsterdam, Haarlem, Alkmaar en Gooi en Vechtstreek. De banengroei is in alle sectoren aanwezig, maar piekt in het onderwijs (7,9%) en in de bouw (5,9%).

Het werkloosheidpercentage daalt sinds 2014. In 2018 is 3,9% van de beroepsbevolking werkloos (60.000). De arbeidsmarkt is erg krap bij een frictiewerkloosheid van 5%. De werkloosheid is het hoogst onder jongeren en laagopgeleiden, maar daalt hier ook sterk. Ook daalt het aantal lopende WW-uitkeringen. In Groot-Amsterdam is het aantal WW-uitkeringen zelfs sterk gedaald.

Door de krapte op de arbeidsmarkt zijn er veel vacatures. Het aantal vacatures voor personeel in de techniek en ICT blijft toenemen. Er zijn nog ruim voldoende vacatures voor personeel in taalkundige en creatieve beroepen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De Noord-Hollandse bevolking groeit naar verwachting van 2,8 miljoen naar 3,2 miljoen in 2040. De bevolking groeit door buitenlandse migratie en natuurlijke aanwas. Dat gebeurt in alle deelregio's behalve in de Kop van Noord-Holland. De potentiële beroepsbevolking tussen 15-74 jaar is 2,15 miljoen. Een deel hiervan is niet actief: 617.000 inwoners. Dit zijn onder meer niet-uitkeringsgerechtigden (NUG) en onbenut arbeidspotentieel zoals deeltijdwerkers. De beroepsbevolking komt daarmee op 1,53 miljoen in 2018.

Het onderwijs heeft in de meeste regio's te maken met licht afnemende leerlingenaantallen in de periode 2020-2030, maar de bevolkingsgroei zorgt naar verwachting voor een groei van het aantal leerlingen in 2030-2040. Het aantal basisschoolleerlingen in Noord-Holland neemt daarmee toe van 240.000 in 2019 tot ruim 283.000 in 2040. Het aantal leerlingen op het voorgezet onderwijs neemt in dezelfde periode toe van 158.000 tot bijna 168.000. De bevolkingsgroei zorgt daarmee op lange termijn voor meer leerlingen en potentiële beroepsbevolking.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

L. W. M. M. Beljaars

voorzitter

C.J. Loggen

1 bijlage

Monitor Arbeidsmarkt 2019

Provincie Noord-Holland

REGIONALE ECONOMIE EN ERFGOED

Monitor Arbeidsmarkt Noord-Holland 2019

Noord-Hollandse Arbeidsmarkt in cijfers

Juli 2019

ECONOMIE

KEMPPI
Nick
Lasbox
6

INHOUD

4 | Managementsamenvatting

5 | 1 Inleiding

8 | 2 Bevolking, arbeidsmarkt en onderwijs

9 | 2.1 Bevolking

11 | 2.2 Arbeidsmarkt

16 | 2.3 Onderwijs

18 | 3 Werkgelegenheid, werkloosheid en uitkeringen

19 | 3.1 Werkgelegenheid

21 | 3.2 Werkloosheid

22 | 3.3 Uitkeringen

24 | 4 Vacatures en spanning op de arbeidsmarkt

24 | 4.1 Vacatures

26 | 4.2 Spanning op de arbeidsmarkt

28 | Bijlage Factsheets deelregio's Noord-Holland

MANAGEMENTSAMENVATTING

In 2018 telde Noord-Holland een recordaantal van 1.581.000 banen. Het aantal banen is in de regio's Amsterdam, Haarlem, Alkmaar en Gooi- en Vechtstreek relatief fors gegroeid. De banengroei in 2018 is in vrijwel alle sectoren aanwezig, maar piekt bij onderwijs (7,9%) en bouw (5,9%).
Het werkloosheidspercentage daalt sinds 2014 na een sterke stijging in de periode 2008-2014. Er is in Noord-Holland in 2018 3,9% werkloos (2017: 4,8%); in Nederland 3,8%. Dat is erg krap gezien de CBS-frictiewerkloosheid van circa 5% - er zijn immers altijd werkenden die tussen twee banen inzitten. De werkloosheid is het hoogst onder jongeren en laagopgeleiden, maar daalt hier ook sterk. Het aantal lopende WW-uitkeringen daalt vanaf 2014 in alle deelregio's. Het aantal WW-uitkeringen is in Groot-Amsterdam vanaf 2017 zelfs sterk dalend. Bij de bevolking tussen 15 en 65 jaar zijn er steeds minder arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Sinds 2010 neemt dit percentage gestaag af.

Door de krapte op de arbeidsmarkt zijn er veel vacatures beschikbaar. Na een jarenlange stijging neemt het aantal vacatures in Noord-Hollandse arbeidsmarktregio's sinds medio 2018 wel iets terug. Alleen het aantal vacatures voor personeel in de techniek en de logistiek blijft toenemen. De spanningsindicator laat een krapte zien bij personeel voor technische beroepen en de ICT. De arbeidsmarkt is nog ruim voor taalkundige en creatieve beroepen. De krapte op de arbeidsmarkt speelt in de meeste regio's, maar vooral in Groot-Amsterdam.

De bevolking in Noord-Holland groeit naar verwachting van 2,8 miljoen naar 3,2 miljoen inwoners in 2040. De bevolking groeit in alle deelregio's, behalve in de Kop van Noord-Holland. In 2018 kwamen per saldo meer dan 20.000 personen uit het buitenland naar Noord-Holland. De potentiële beroepsbevolking tussen 15-75 jaar is 2,15 miljoen. Een deel hiervan is niet actief: 617.000 inwoners. Dit zijn onder meer huisvrouwen met kinderen en jonge moeders. In 2018 is de beroepsbevolking circa 1,53 miljoen personen, waarvan 1,47 miljoen (96%) werk heeft. In 2018 bestond de beroepsbevolking voor ongeveer een derde uit mensen met een migratieachtergrond. Afgelopen jaar is in alle deelregio's zowel de bruto als de netto participatie toegenomen.

In de periode tot 2030 is er door demografische ontwikkelingen sprake van een lichte afname van het aantal leerlingen, waarna een sterke toename volgt. Het aantal basisschoolleerlingen in Noord-Holland neemt toe van 240.000 in 2019 tot ruim 283.000 in 2040 (18%). Het aantal leerlingen op voortgezet onderwijs neemt in dezelfde periode toe van 158.000 tot bijna 168.000 (6%).

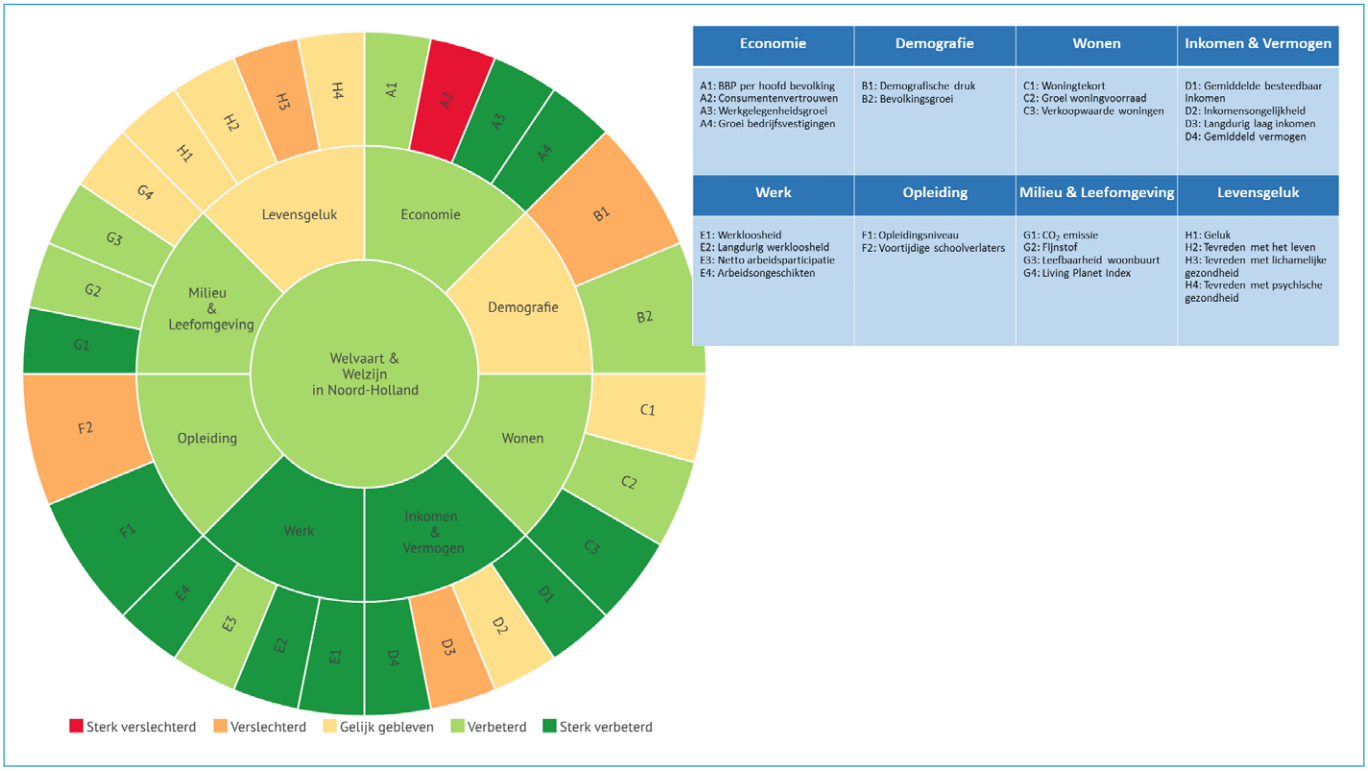
1 INLEIDING

Het economisch beleid van de provincie Noord-Holland is gericht op het verbeteren van de welvaart en welzijn. Op de Barometer Welvaart en Welzijn is te zien hoe de provincie en haar regio's en gemeenten op deze vlakken presteren. Een belangrijk onderdeel van het economisch beleid is de ontwikkeling van de arbeidsmarkt. In de Barometer Welvaart en Welzijn betreft dit vier van de acht thema's: economie, werk, opleiding en demografie.

Ten aanzien van de barometer van 2018 is het algemene beeld van de barometer gelijk gebleven. De groei van bedrijfsvestigingen is verbeterd maar het consumentenvertrouwen en de inkomensongelijkheid is verslechtert. De werkgelegenheidsgroei en groei aantal bedrijfsvestigingen is positief. Dit geldt ook voor ontwikkeling(langdurige) werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. Het aantal inwoners blijft groeien.

Figuur 1.1 | Barometer Welvaart en Welzijn Noord-Holland 2019 vergeleken met 2018

Economie	Demografie	Wonen	Inkomen & Vermogen
A1: BBP per hoofd bevolking A2: Consumentenvertrouwen A3: Werkgelegenheidsgroei A4: Groei bedrijfsvestigingen	B1: Demografische druk B2: Bevolkingsgroei	C1: Woningtekort C2: Groei woningvoorraad C3: Verkoopwaarde woningen	D1: Gemiddelde besteedbaar inkomen D2: Inkomensongelijkheid D3: Langdurig laag inkomen D4: Gemiddeld vermogen
Werk	**Opleiding**	**Milieu & Leefomgeving**	**Levensgeluk**
E1: Werkloosheid E2: Langdurig werkloosheid E3: Netto arbeidsparticipatie E4: Arbeidsongeschikten	F1: Opleidingsniveau F2: Voortijdige schoolverlaters	G1: CO_2 emissie G2: Fijnstof G3: Leefbaarheid woonbuurt G4: Living Planet Index	H1: Geluk H2: Tevreden met het leven H3: Tevreden met lichamelijke gezondheid H4: Tevreden met psychische gezondheid

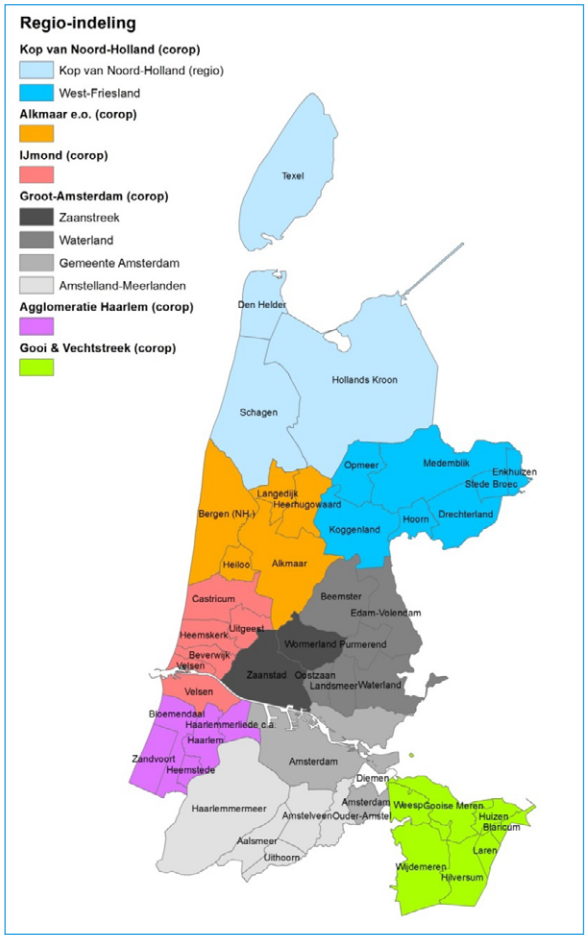
Bron: data.noord-holland.nl

In deze Monitor Arbeidsmarkt 2019 wordt op basis van de meest actueel beschikbare cijfers een overzicht gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt. Waar mogelijk wordt een regionaal onderscheid gemaakt. Achtereenvolgens komen de volgende hoofstukken aan de orde:

- Bevolkingsontwikkeling, arbeidsmarktparticipatie en onderwijsdeelname.
- Werkloosheid, uitkeringen en werkgelegenheid.
- Vacatures en spanning op de arbeidsmarkt.
- Regionale factsheets arbeidsmarkt en werkgelegenheid.

In deze rapportage is zo veel mogelijk de onderstaande regio-indeling gehanteerd. Vele economische gegevens zijn alleen op het niveau van de zogenoemde COROP-regio's beschikbaar. Waar mogelijk zijn gegevens ook weergegeven voor deelregio's, deze tellen weer op naar COROP-niveau.

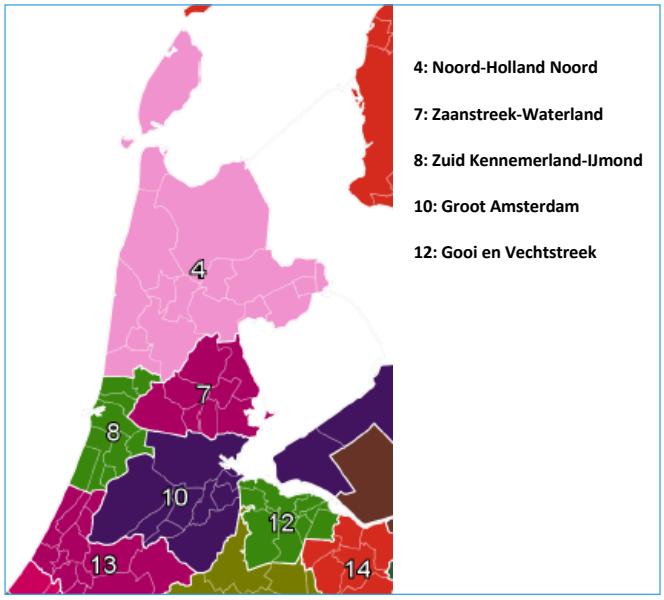
Figuur 1.2 | Regio-indeling corop Noord-Holland

Bron: Provincie Noord-Holland

Het ministerie van SZW en het UWV hanteren voor veel data de indeling in arbeidsmarktregio's. Dit zijn de samenwerkingsregio's van waaruit gemeenten en UWV de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden vormgeven. In Noord-Holland bestaan volgens de wet SUWI (Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen) vijf arbeidsmarktregio's: Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Zuid Kennemerland-IJmond, Groot Amsterdam en Gooi en Vechtstreek. De kaart hieronder geeft dit weer.

Figuur 1.3 | Arbeidsmarktregio's Noord-Holland

Bron: ministerie van SZW

2 BEVOLKING, ARBEIDSMARKT EN ONDERWIJS

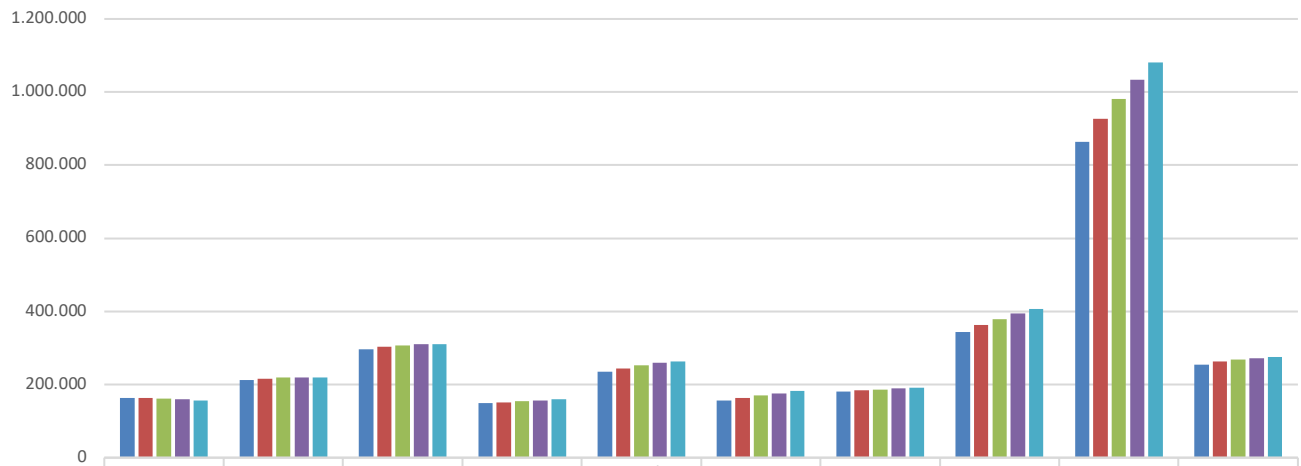

De bevolking in Noord-Holland groeit door migratie en natuurlijke aanwas naar verwachting van 2,8 miljoen naar 3,2 miljoen inwoners. De bevolking groeit in alle deelregio's, behalve in de Kop van Noord-Holland. De potentiële beroepsbevolking tussen 15-75 jaar is 2,15 miljoen. Een deel daarvan is niet actief: 617.000 inwoners. In 2018 is de beroepsbevolking circa 1,53 miljoen personen, waarvan 96% werk heeft.

In 2018 bestond de beroepsbevolking voor een derde uit mensen met een migratieachtergrond (472.000). Afgelopen jaar is in alle deelregio's zowel de bruto als de netto participatie toegenomen. In de periode tot 2030 is er eerst sprake van een lichte afname van het aantal leerlingen, waarna een sterke toename volgt. Het aantal basisschoolleerlingen in Noord-Holland neemt toe van 240.000 nu tot ruim 283.000 in 2040 (18%). Het aantal leerlingen op voortgezet onderwijs neemt toe van 158.000 tot 168.000 (6%).

2.1 Bevolking

Figuur 2.1 | Bevolkingsprognoses per deelregio, 2025-2040

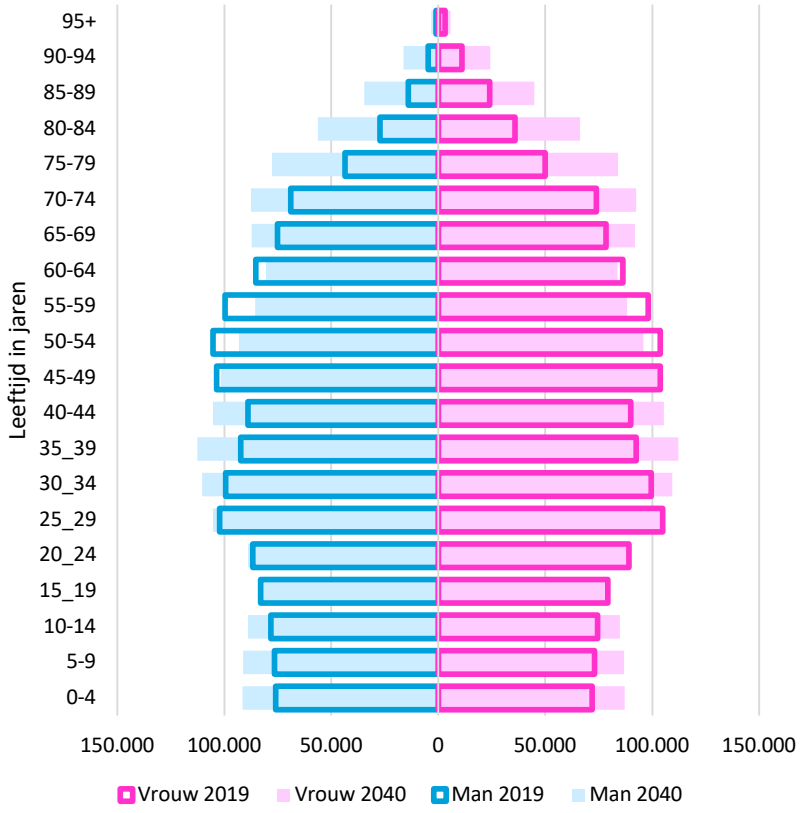

	Kop van Noord-Holland	West Friesland	Regio Alkmaar	IJmond	Zuid Kennemerland	Zaanstreek	Waterland	Amstelland-Meerlanden	Amsterdam	Gooi en Vecht
2019	163.500	212.200	296.000	148.800	235.100	155.800	180.900	343.300	864.500	254.800
2025	163.000	216.400	303.700	151.900	244.700	162.700	183.800	363.400	926.900	262.900
2030	161.600	218.500	307.600	154.300	252.400	169.600	186.200	379.200	982.000	268.300
2035	159.400	219.300	309.800	156.900	259.100	176.400	189.100	393.800	1.034.100	272.100
2040	156.700	218.800	310.300	159.400	263.900	182.700	191.800	406.800	1.081.100	275.000

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

Begin 2019 heeft Noord-Holland ruim 2,8 miljoen inwoners en is de verwachting dat de bevolking tot 2040 groeit. In 2040 heeft Noord-Holland volgens de prognose 3.246.500 inwoners. Ten opzichte van de vorige prognose is dit een bijstelling van ruim 60.000 inwoners naar boven, waarvan de helft in bijstelling is toegerekend aan de versnelde groei van Amsterdam. Alleen het aantal inwoners van de Kop van Noord-Holland zal licht afnemen. In West-Friesland neemt het aantal inwoners toe tot 2025 en daarna zal de bevolking gelijk blijven (figuur 2.1).
De voornaamste factoren in de ontwikkeling van de Noord-Hollandse bevolking zijn de migratie, natuurlijke aanwas, de langere levensverwachting en de (binnenlandse) migratie. De trend is dat Amsterdam e.o. het grootste deel van deze groei naar zich toe trekt.

Figuur 2.2 | Bevolkingspiramide Noord-Holland, 2019 en 2040

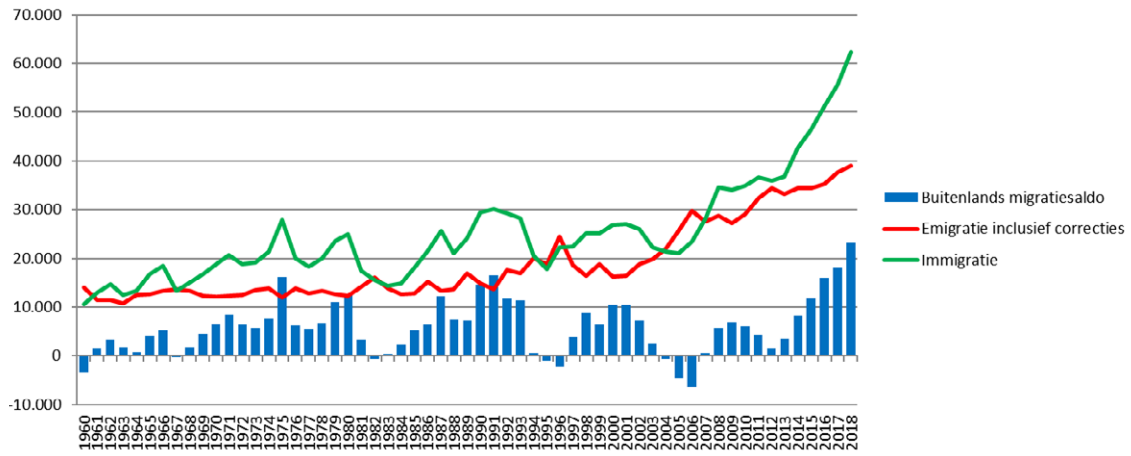

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

De opbouw van de Noord-Hollandse bevolking naar leeftijd en geslacht in 2019 en in 2040 is weergegeven in figuur 2.2. Het aantal inwoners van 65 jaar en ouder zal toenemen, maar ook het aantal dertigers en kinderen. Ten opzichte van eerdere prognoses neemt het aandeel van de bevolking in de leeftijd 0-10 in het jaar 2040 toe, en blijft het aandeel van de bevolking van 45-60 jaar meer gelijk.

Het hoge buitenlandse migratiesaldo vormt de laatste jaren een belangrijke factor in de Noord-Hollandse bevolkingsgroei. Immigranten hebben verschillende immigratiemotieven: werk, studie, asiel, gezinshereniging, terugkeer naar Nederland of arriveren bijvoorbeeld als au-pair. Deze migratiemotieven worden voor Noord-Holland niet apart bijgehouden. De aantrekkende economie heeft de laatste jaren meer dan waarschijnlijk een effect gehad op de stijging van het buitenlands migratiesaldo. In 2018 kwamen per saldo meer dan 20.000 personen uit het buitenland naar Noord-Holland (figuur 2.3). Buitenlandse werknemers leveren ook nu al een belangrijke bijdrage aan de Noord-Hollandse beroepsbevolking. In 2018 bestond de beroepsbevolking voor ongeveer een derde uit mensen met een migratieachtergrond (472 duizend personen).

Figuur 2.3 | Migratie in Noord-Holland 1960-2019

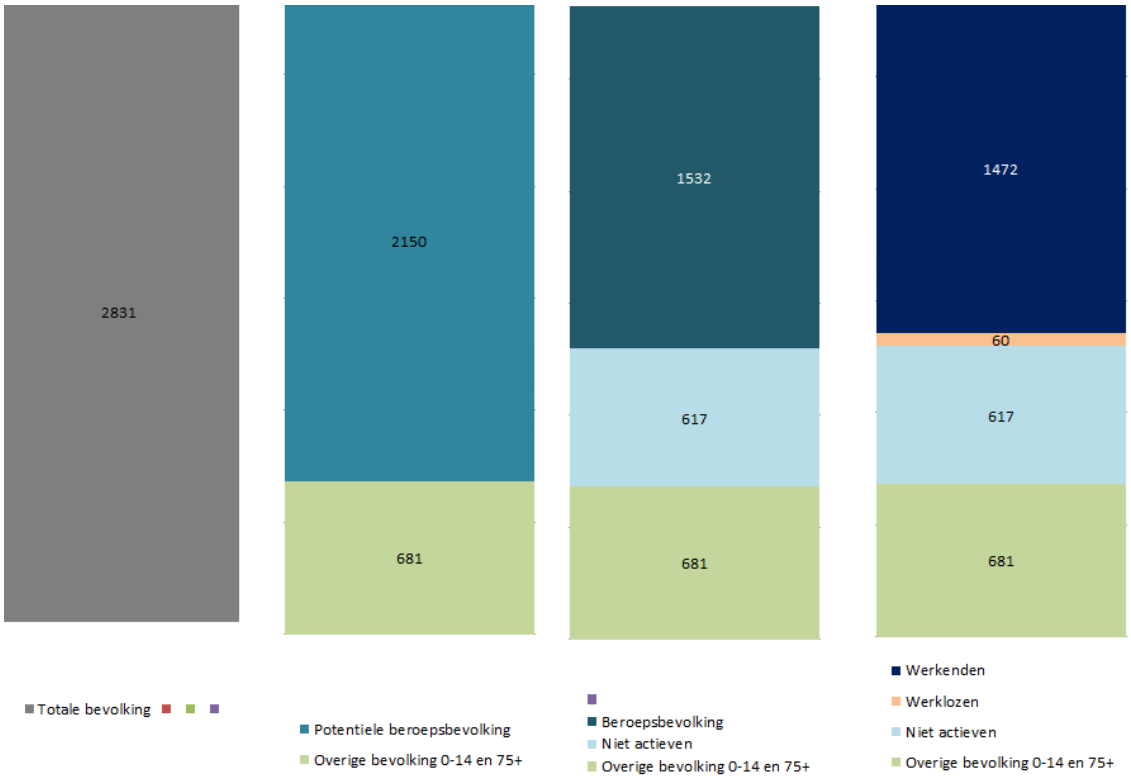

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

2.2 Arbeidsmarkt

De bevolking en arbeidsmarkt in Noord-Holland is opgebouwd als te zien in figuur 2.4.

Figuur 2.4 | Opbouw arbeidsmarkt vanuit bevolking Noord-Holland in 2018 (x1000)

Bron: CBS

2.2.1 Beroepsbevolking

De beroepsbevolking bestaat uit iedereen die betaald werk kan en wil verrichten, oftewel zich actief aanbiedt op de arbeidsmarkt. Hierbinnen is een werkend deel (meer dan één uur per week betaald werk) en een werkloos deel. Als alle inwoners tussen 15-75 jaar zouden kunnen en willen werken, beschikt Noord-Holland op dit moment over een potentiële beroepsbevolking van ruim 2,15 miljoen. Een deel daarvan is niet actief: 617.000 inwoners. Dit resulteert in een beroepsbevolking in Noord-Holland circa 1,53 miljoen personen in 2018, waarvan 1,47 miljoen (96%) werk heeft (figuur 2.4). In 2016 was dit nog 94%.

De mate waarin de bevolking van Noord-Holland deelneemt aan de arbeidsmarkt wordt uitgedrukt als percentage van de totale potentiële beroepsbevolking: dit is de bruto participatiegraad. De werkende beroepsbevolking uitgedrukt in een percentage van de potentiële beroepsbevolking is de netto arbeidsparticipatiegraad. De netto participatie is altijd lager dan de bruto participatie omdat de werklozen daarbij niet worden meegeteld (figuur 2.5).

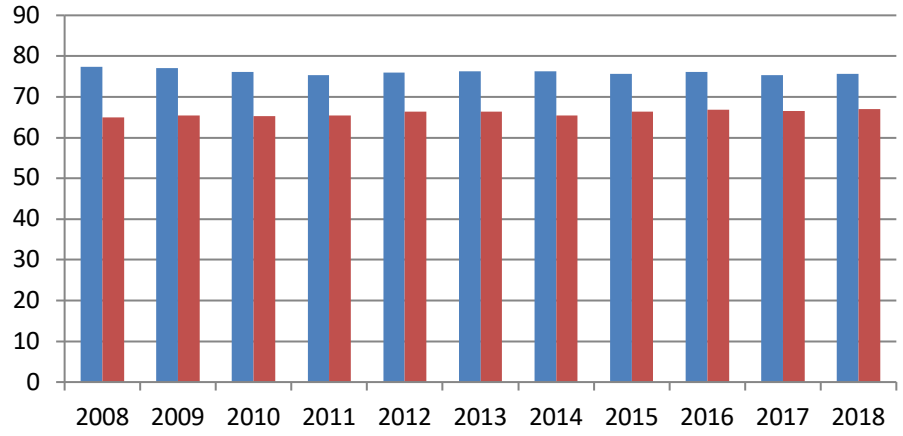
Figuur 2.5 | Participatiegraad (%) naar regio in 2018

Regio	Bruto	Netto
Kop van Noord-Holland	70,2	67,8
Alkmaar en omgeving	70,5	68,1
IJmond	71,8	69,5
Agglomeratie Haarlem	72,4	69,9
Zaanstreek	70,3	67,5
Groot -Amsterdam	71,8	68,7
Gooi en Vechtstreek	70,1	67,6
Noord-Holland	71,3	68,5

Bron: CBS

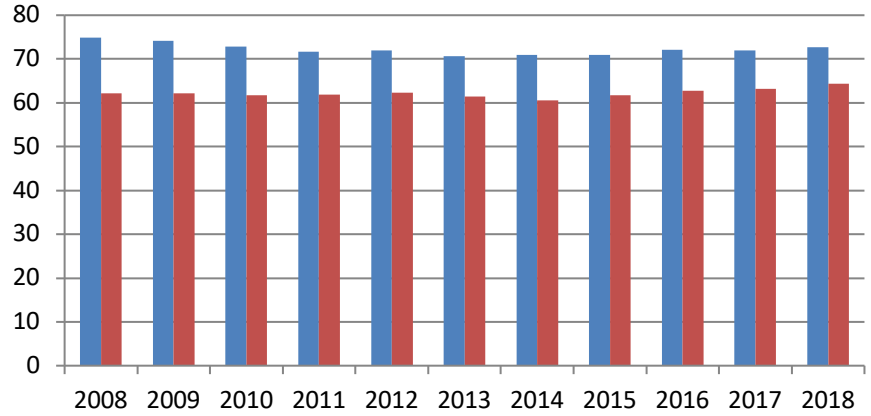
Ten opzichte van 2017 is in 2018 zowel de bruto als de netto participatie toegenomen (figuur 2.6 en figuur 2.7), ook in alle deelregio's. De bruto participatie van mannen is echter licht dalend.

Figuur 2.6 | Bruto participatie (%) naar geslacht in Noord-Holland, 2008-2018

Bron: CBS

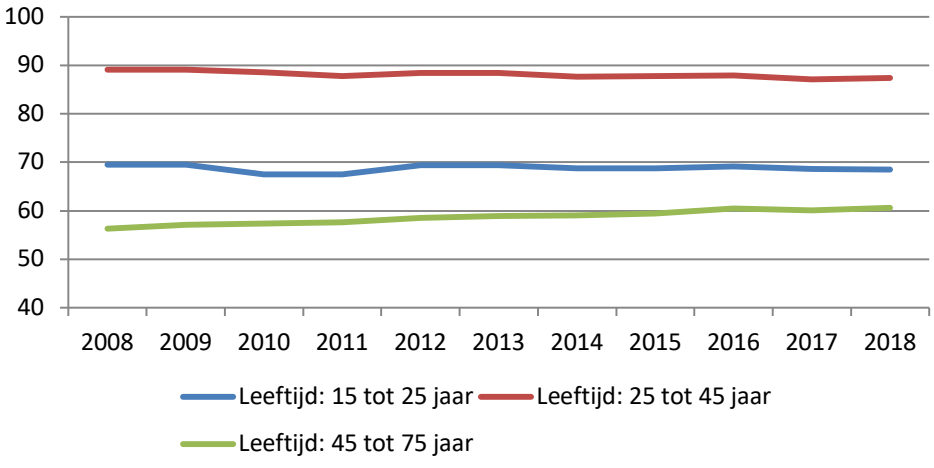
Figuur 2. 7 | Netto participatie (%) naar geslacht in Noord-Holland, 2008-2018

Bron: CBS

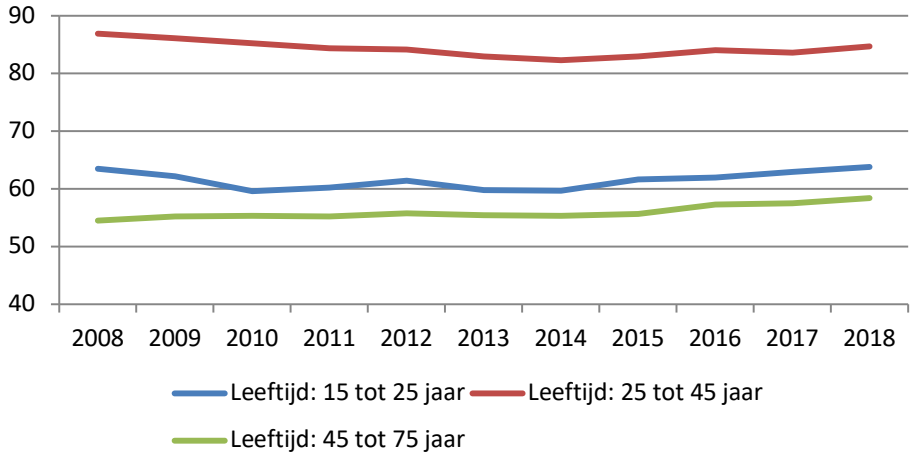
De lange-termijn ontwikkeling van stijgende arbeidsparticipatie komt vooral doordat jongere leeftijdscohorten ten opzichte van oudere leeftijdscohorten relatief actiever zijn. De bruto en netto participatiegraad van mannen in Noord-Holland is het afgelopen decennium stabiel gebleven, terwijl de participatiegraad van vrouwen blijft toenemen. Bij mannen hebben deze verschuivingen reeds plaatsgevonden en is deze rek er uit, bij vrouwen en ouderen is deze ruimte er wel nog wel (figuur 2.8 en 2.9).

Figuur 2.8 | Bruto participatie (%) naar leeftijdsgroep in Noord-Holland, 2008-2018

Bron: CBS

Figuur 2.9 | Netto participatie (%) naar leeftijdsgroep in Noord-Holland, 2008-2018

Bron: CBS

2.2.2 Niet-actieven

De groep van 617.000 niet-actieven kan verder worden uitgesplist om een beter beeld te vormen van dit onderdeel van de totale potentiele beroepsbevolking. In deze uitsplitsingen zit overlap – en kan dus niet eenvoudigweg worden opgeteld - maar helpt wel een beeld te schetsen van de groep niet-actieven in Noord-Holland.

- Een deel van deze groep (167.000 inwoners) is 15 tot 19 jaar en is waarschijnlijk nog schoolgaand of leerplichtig.
- Een deel van groep is tussen 70 en 74 jaar en op leeftijd en mogelijk niet meer beschikbaar voor of geschikt voor de arbeidsmarkt. Dit zijn 157.000 inwoners.
- Een deel van deze groep (ruim 84.000 inwoners) is geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt via Wajong, WAO of WAZ.
- Een deel van de groep is niet-uitkeringsgerechtigd (circa 200.000 inwoners) of onbenut arbeidspotentieel (ruim 147.000). Dit zijn kansrijke groepen voor de arbeidsmarkt, en hieronder wordt nader ingegaan op deze groepen.

2.2.3 Niet-uitkeringsgerechtigden

Door het CBS is met de Raad voor Werk en Inkomen (RWI) een typologie ontwikkeld, waarbinnen verschillende 'typen' van niet-uitkeringsgerechtigden (NUG-ers) worden onderscheiden. Elke persoon is ingedeeld in een specifiek type. De personen binnen een type zijn vergelijkbaar in de mate waarin ze werk willen en kans hebben op werk. Daarnaast hebben ze vergelijkbare achtergrondkenmerken. Dit bepaalt of ze behoren tot een bepaald type. Voor groepen of typen geldt dat niet alle leden hoeven te voldoen aan alle kenmerken: zo kan het voorkomen dat bijvoorbeeld ook mannen in de categorie jonge moeder vallen.

Figuur 2.10 | Groepen niet-uitkeringsgerechtigden in Nederland

Type	Omvang in %	M/V	Kans op werk*	Wil tot werk*
de jonge kanshebber	5	50/50	++	++
de recentelijk inactieve	7	40/60	+	++
de werkwillende oudere	1	30/70	- -	++
de onvrijwillig inactieve allochtoon	2	37/63	- -	+
de welvarende inactieve	1	37/63	+	-
de oudere huisvrouw	24	7/93	- -	- -
de huisvrouw met kinderen	20	9/91	- -	- -
de jonge moeder	22	20/80	- -	-
restgroep	17	33/66	- -	- -
Totaal	**100**			

Bron: RWI, Kansen Bekeken (2010)

In Nederland betrof het aantal niet-uitkeringsgerechtigden 1,13 miljoen in 2010, circa 7% van de totale bevolking. Bij een gelijke verhouding ten opzichte van Nederland zouden dit er in Noord-Holland circa 200.000 zijn. Daarvan betreft de meerderheid huisvrouwen en jonge moeders, ruim 130.000 personen.

2.2.2 Onbenut arbeidspotentieel

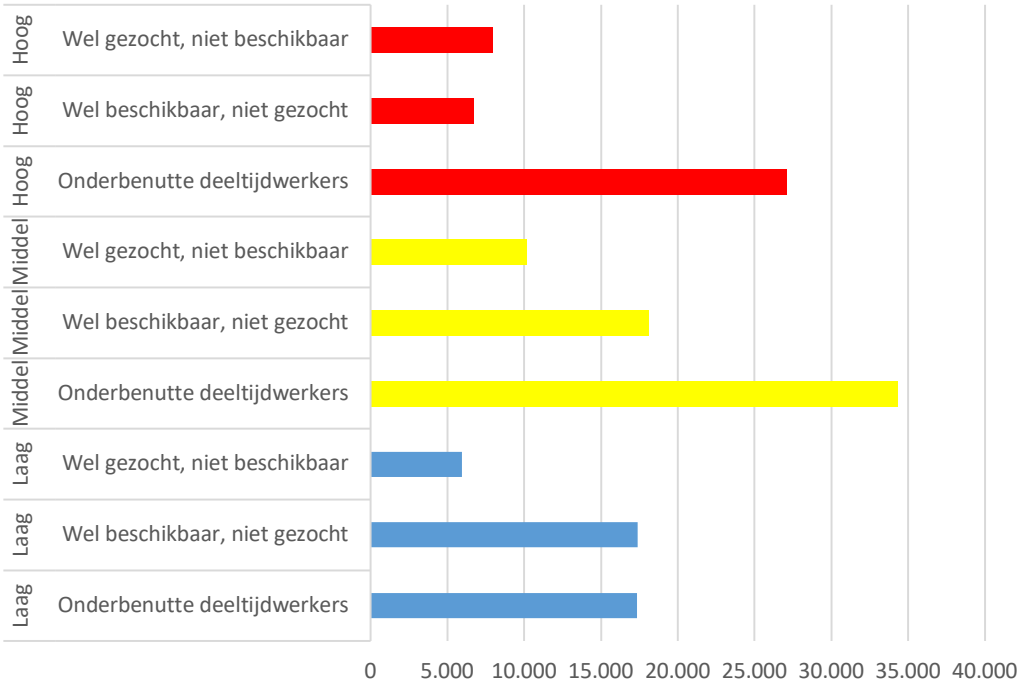
De groep niet-actieven (als onderdeel van de totale potentiele beroepsbevolking) samen met een deel van de beroepsbevolking worden opgesplitst in onbenut arbeidspotentieel. In 2017 waren dit 147.340 Noord-Hollanders. Het onbenut arbeidspotentieel – exclusief werklozen - is opgebouwd uit een aantal groepen:

1. Personen die op korte termijn beschikbaar zijn, maar niet recent hebben gezocht.
2. Anderen hebben wel gezocht, maar zijn niet op korte termijn beschikbaar.
3. Tenslotte zijn er de onderbenutte deeltijdwerkers. Dit zijn degenen die meer uren willen werken dan ze nu doen en daarvoor ook op korte termijn beschikbaar zijn.

Deze groep is afgelopen jaren gestaag in omvang afgenomen door de aantrekkende arbeidsmarkt (zie ArbeidsmarktInZicht)

Figuur 2.11 laat zien dat de grootste groep onbenut arbeidspotentieel bestaat uit deeltijdwerkers. Met name de middelbaar- en hoogopgeleide parttimers zouden meer uren willen werken. Daarnaast is er ook onbenut arbeidspotentieel van middelbaar- en laagopgeleide personen die wel beschikbaar zijn, maar niet actief zoeken naar werk. Voor werkgevers is het op een krappe arbeidsmarkt een uitdaging om deze groep te vinden.

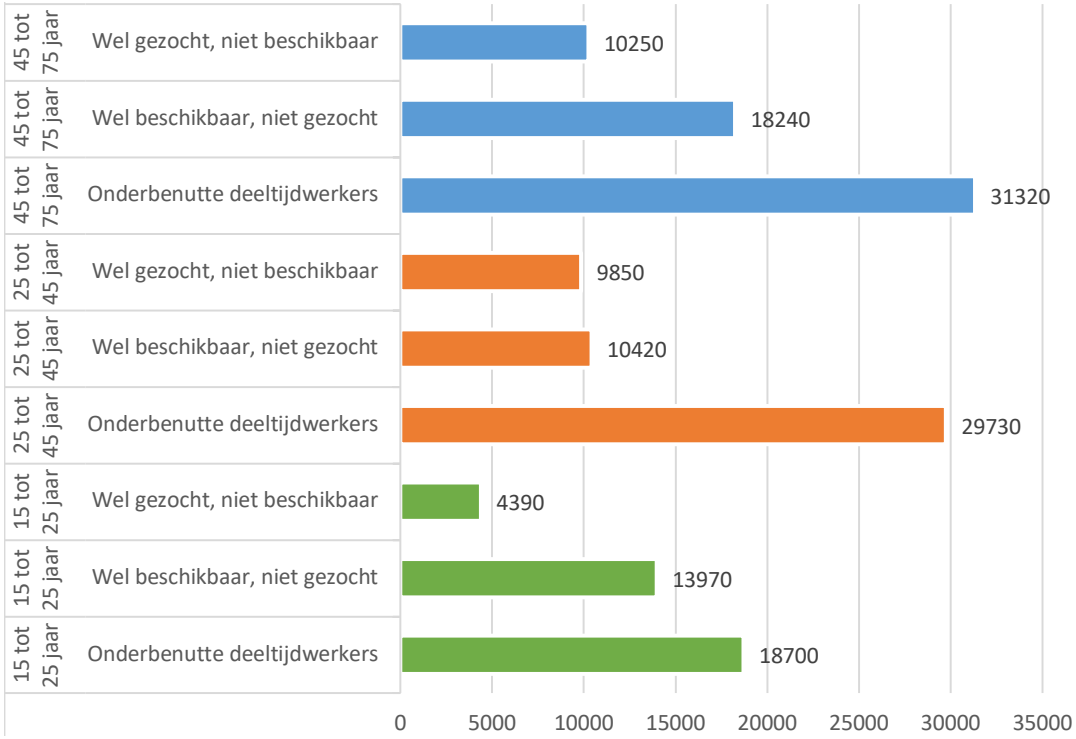
Figuur 2.11 | Onbenut arbeidspotentieel Noord-Holland naar opleiding (2017)

Bron: CBS, ArbeidsmarktInZicht

Onderverdeeld naar leeftijd is in de drie leeftijdscategorieën de groep onderbenutte deeltijdwerkers het grootst (figuur 2.12). Daarnaast is er nog een verhoudingsgewijs een grote groep personen 45+ die wel beschikbaar zijn, maar niet recent hebben gezocht.

Figuur 2.12 | Onbenut arbeidspotentieel Noord-Holland naar leeftijd (2017)

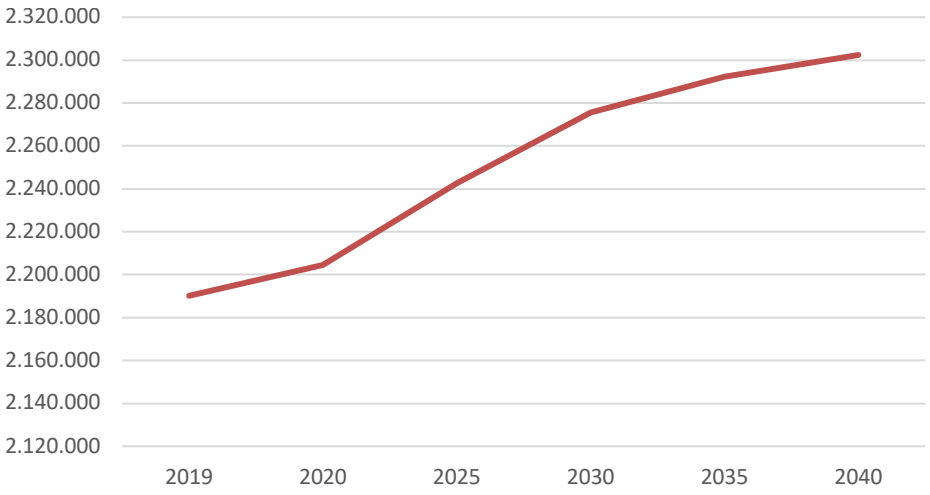

Bron: CBS, ArbeidsmarktInZicht

In de tijd bezien is er een duidelijke ontwikkeling in het onbenutte arbeidspotentieel zichtbaar. Tijdens de economische crisis is er sprake van een forse toename. Sindsdien daalt het onbenutte arbeidspotentieel gestaag tot 217.000, maar blijft het op een substantieel hoger niveau. Het is met name de groep onbenutte deeltijdwerkers dat in deze periode fors is gegroeid.

2.2.4 Potentiele beroepsbevolking prognose

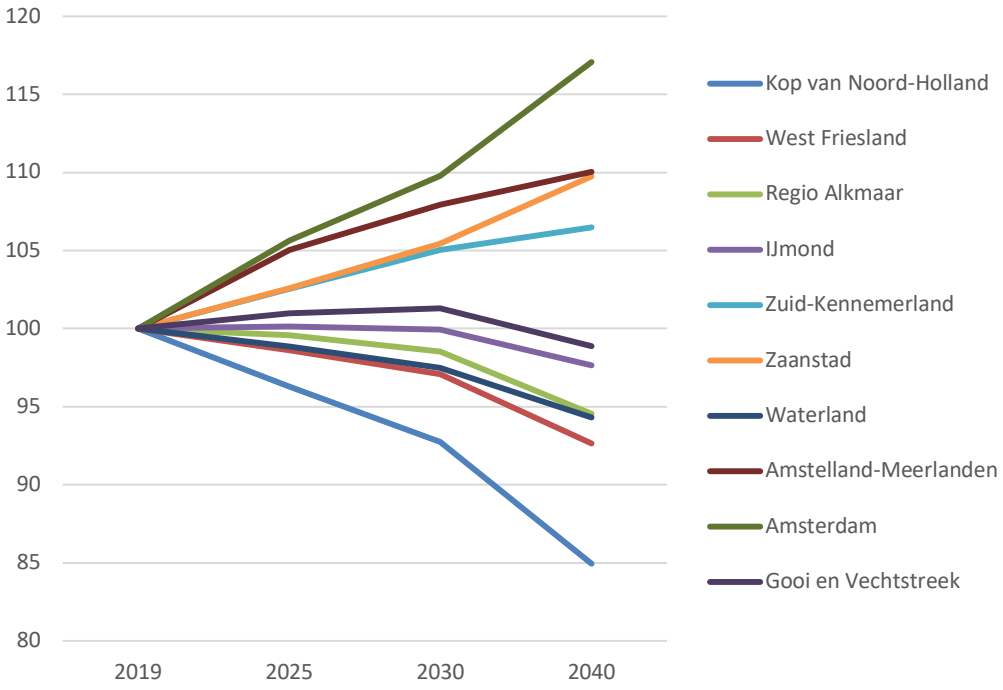
Op basis van de verwachte demografische ontwikkelingen is de potentiele beroepsbevolking berekend. De prognose laat zien dat de potentiële beroepsbevolking de komende jaren blijft stijgen, maar dat de groei na 2030 minder groot wordt (figuur 2.13). Daarbij worden de verschillen tussen de regio's groter. Ondanks de toename van het aantal inwoners, zal na 2020 de potentiële beroepsbevolking in steeds meer regio's per saldo gaan dalen, met name Noord-Holland Noord (figuur 2.14).

Figuur 2.13 | Prognose potentiële beroepsbevolking in Noord-Holland, 2019-2040

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland (2019)

Figuur 2.14 |Prognose potentiële beroepsbevolking naar regio (index 2019=100)

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

Het toekomstige effect van migratie op de beroepsbevolking is inzichtelijk te maken met de nationale CBS-prognose. Het aantal personen tussen de 20-70 jaar met een Nederlandse achtergrond gaat in de toekomst fors dalen in de periode 2020-2040. Het aantal personen met een migratieachtergrond stijgt ondertussen. De daling van de bevolking tussen 20 en 70 jaar wordt hierdoor beperkt en komt voor Nederland uit op ongeveer een half miljoen. Het nationale beeld gaat ook op voor Noord-Holland, zonder migratie zou de (beroeps)bevolking flink gaan dalen met naar verwachting ruim 80.000 inwoners.

2.3 Onderwijs

Het onderwijs krijgt of heeft te maken met licht afnemende leerlingenaantallen in de periode 2020-2030. Dit speelt in de meeste regio's, maar vooral in het voortgezet onderwijs in Noord-Holland Noord (figuur 2.15). Het herstel zet voor het basisonderwijs in na 2025, terwijl dit herstel voor het voortgezet onderwijs pas na 2030 wordt verwacht. De meeste deelregio's kennen op lange termijn tot 2040 juist een groei; het aantal leerlingen in Amsterdam neemt zelfs fors toe: 38% meer basisschoolleerlingen en 27% meer scholieren op de middelbare school. In totaal neemt het aantal basisschoolleerlingen in Noord-Holland toe van 240.000 nu tot ruim 283.000 in 2040 (18%). Het aantal leerlingen op voortgezet onderwijs neemt in dezelfde periode toe van 158.000 tot bijna 168.000 (6%). Het verschil is te verklaren door het cohort-effect van de generaties kinderen in het onderwijs.

Figuur 2.15 | Ontwikkeling aantal leerlingen per regio, 2019-2040

Ontwikkeling aantal leerlingen	Leerlingen Basisonderwijs [aantal]				Leerlingen Voortgezetonderwijs [aantal]			
	2019	2025	2030	2040	2019	2025	2030	2040
Kop van Noord-Holland	13.400	12.200	12.200	12.800	9.900	9.000	8.100	8.200
West Friesland	18.800	17.900	17.900	19.200	13.400	12.300	11.600	11.800
Regio Alkmaar	25.300	24.100	24.700	27.100	18.200	16.600	15.700	16.800
IJmond	12.400	12.300	12.800	14.300	8.600	8.000	7.900	8.900
Zuid-Kennemerland	21.300	21.300	21.600	23.300	13.000	14.000	13.900	14.700
Zaanstad	13.700	13.800	14.400	16.800	9.100	8.800	8.800	9.800
Waterland	15.000	14.300	14.700	17.100	11.100	9.800	9.300	10.600
Amstelland-Meerlanden	32.900	30.700	32.300	39.000	21.700	22.200	20.800	23.600
Amsterdam	64.000	66.400	74.800	88.000	37.000	37.800	37.600	47.100
Gooi en Vechtstreek	23.400	23.000	23.500	25.700	16.000	15.600	15.200	16.400
Totaal	**240.200**	**235.900**	**249.000**	**283.300**	**158.229**	**154.045**	**149.090**	**167.864**

Index t.o.v. 2019	Leerlingen Basisonderwijs [index]				Leerlingen Voortgezetonderwijs [index]			
	2019	2025	2030	2040	2019	2025	2030	2040
Kop van Noord-Holland	100	91	91	95	100	91	82	83
West Friesland	100	95	95	102	100	92	86	88
Regio Alkmaar	100	95	98	107	100	91	86	92
IJmond	100	99	103	115	100	93	91	103
Zuid-Kennemerland	100	100	101	109	100	108	107	113
Zaanstad	100	101	105	123	100	97	97	107
Waterland	100	95	98	114	100	88	84	95
Amstelland-Meerlanden	100	93	98	119	100	102	96	109
Amsterdam	100	104	117	138	100	102	102	127
Gooi en Vechtstreek	100	98	100	110	100	98	95	103
Totaal	**100**	**98**	**104**	**118**	**100**	**97**	**94**	**106**

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

3 WERKGELEGENHEID, WERKLOOSHEID EN UITKERINGEN

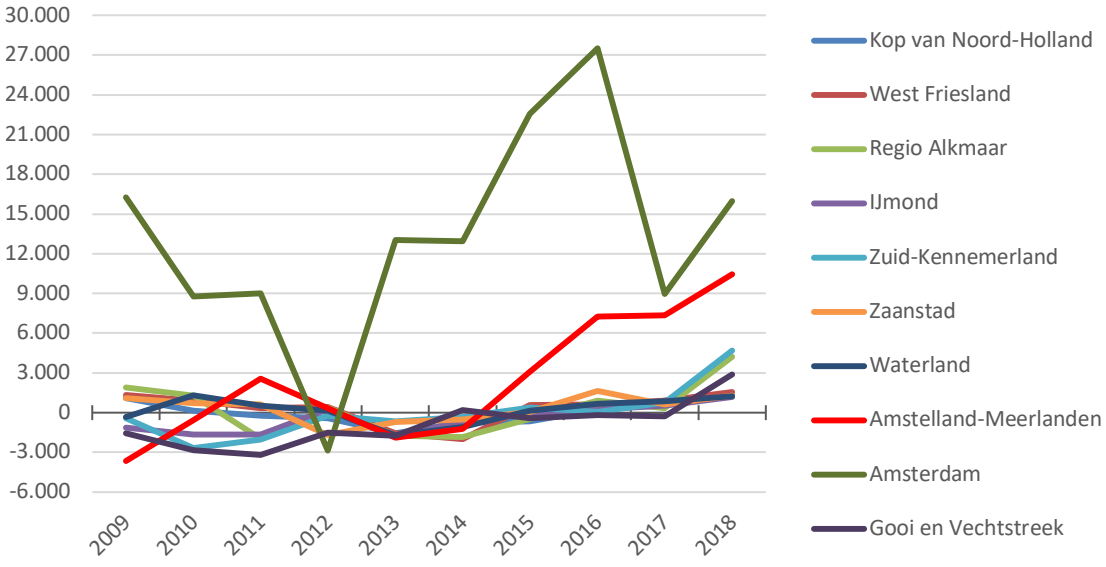
In 2018 telde Noord-Holland een recordaantal van 1.581.000 banen. Het aantal banen is in de regio's Amsterdam, Haarlem, Alkmaar en Gooi en Vechtstreek relatief fors gegroeid. De banengroei in 2018 is in vrijwel alle sectoren aanwezig, maar piekt bij onderwijs (7,9%) en bouw (5,9%).

Er waren afgelopen jaar 60.000 werklozen. Dat is 3,9% van de beroepsbevolking, vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde van 3,8%. De werkloosheid daalt vanaf 2014 en was in 2017 nog 4,8%. Daarmee zit de werkloosheid rond frictiewerkloosheid. Het aantal lopende WW-uitkeringen daalt vanaf 2014 in alle deelregio's. Het aantal WW-uitkeringen is in Groot-Amsterdam vanaf 2017 zelfs sterk dalend. Bij de bevolking tussen 15 en 65 jaar zijn er steeds minder arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Sinds 2010 neemt dit percentage af.

3.1 Werkgelegenheid

Werkgelegenheid is op verschillende manieren te meten. Het meest gangbaar is het vastleggen van de banen die op een bepaald moment bij bedrijven bestaan. Het gaat dan om de bezetting van functies door medewerkers bij bedrijven. Iedere medewerker telt hierin mee als een baan. Dat betekent bijvoorbeeld dat een medewerker die 20 uur werkt, wordt meegeteld als één baan bij dat bedrijf. Het kan zijn dat dezelfde persoon ook bij een ander bedrijf een andere baan heeft en dus twee maal een baan vervuld.
In 2018 telde Noord-Holland 1.581.000 banen. De gemeente Amsterdam is koploper met over een aantal jaren een structurele banengroei (figuur 3.1). In alle andere regio's is het economisch herstel pas in 2016 of 2017 zichtbaar geworden in banengroei. In 2018 is het aantal banen in de regio's Haarlem, Alkmaar en Gooi en Vechtstreek relatief fors gegroeid.

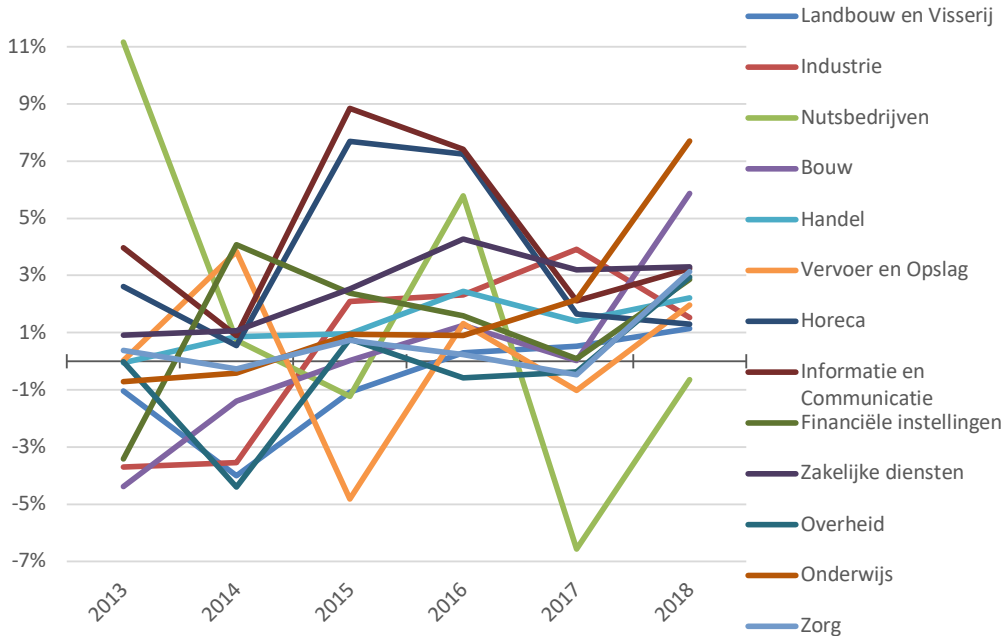
Figuur 3.1 | Banengroei naar regio, 2009-2017

Bron: LISA 2009-2018

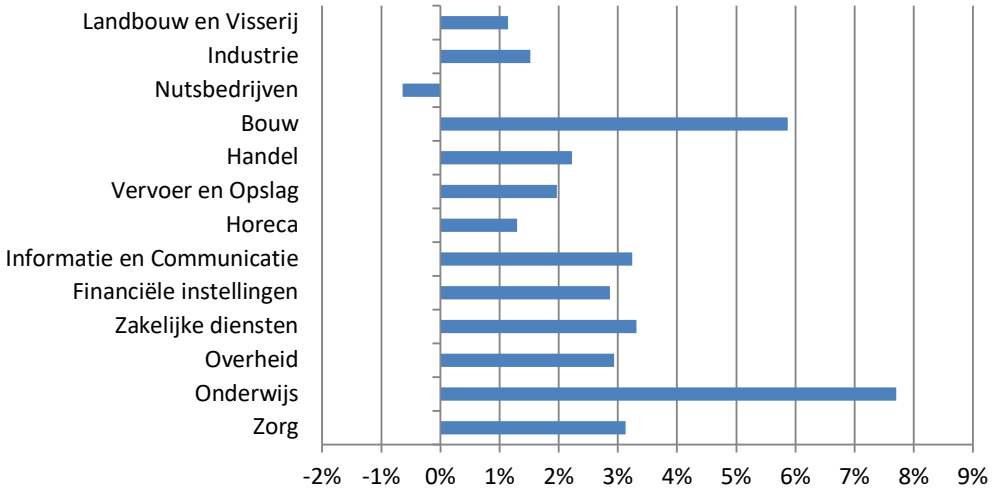
Indien er wordt ingezoomd naar de gemeenten, valt de banengroei in Stede Broec en Heemskerk (5%), Haarlemmermeer (5,5%), Haarlem (5,9%) en Haarlemmerliede-Spaarnwoude (8,6%) het meeste op. Alleen in Ouder-Amstel was sprake van een daling van het aantal banen.
Figuur 3.2 laat zien dat de banenontwikkeling in Noord-Hollandse sectoren een grillig verloop laat zien. Dit is vooral zichtbaar in de sectoren vervoer en opslag en nutsbedrijven.

Figuur 3.2 | Ontwikkeling banen per sector in Noord-Holland, 2013-2018

Bron: LISA 2013-2018

Figuur 3.3 | Ontwikkeling banen per sector in Noord-Holland, 2017-2018

Bron: LISA 2017-2018

De banengroei in 2018 is in vrijwel alle sectoren aanwezig, maar met name zichtbaar bij onderwijs (7,9%) en bouw (5,9%), zie figuur 3.3.

Een andere manier om werkgelegenheid te meten is om te kijken naar het aantal werkzame personen woonachtig in een regio (figuur 3.4). In de regio's Zaanstreek en Gooi en Vechtstreek pendelt meer dan de helft (55%) van de werknemers naar buiten de eigen regio. Daarentegen woont 80% van de werknemers in de Kop van Noord-Holland ook in deze regio.

Figuur 3.4 | Banen werknemers (x 1000) woon- en werkregio's in 2018

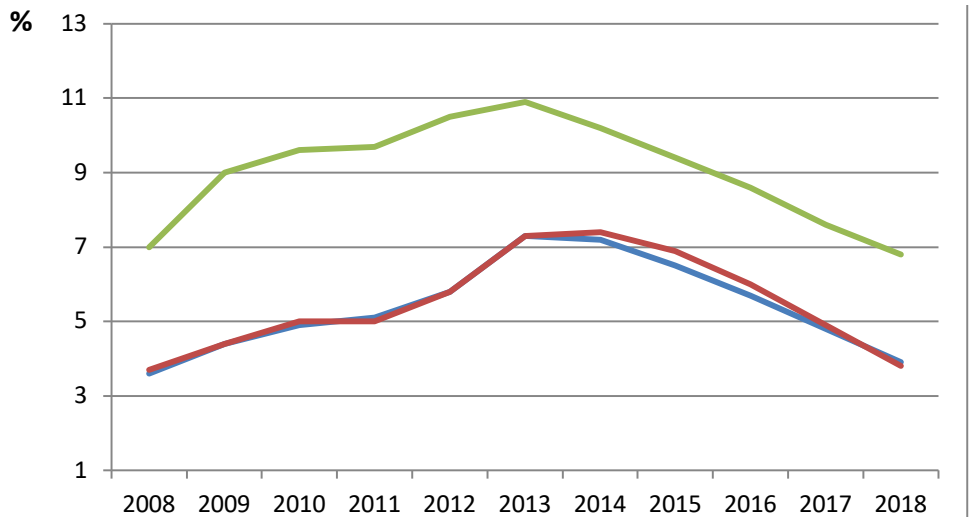
	Werkregio's								
Woonregio's	Kop van Noord-Holland	Alkmaar en omgeving	IJmond	Agglomeratie Haarlem	Zaanstreek	Groot-Amsterdam	Het Gooi en Vechtstreek	Overig Nederland	Totaal werknemers
Kop van Noord-Holland	109,7	21	4	1,4	3,3	23,7	0,7	9,2	173
Alkmaar en omgeving	11	58,7	8	3,1	3,4	22,1	0,4	6	112,7
IJmond	1,6	5,9	39,3	11,6	4,8	24,4	0,5	6,6	94,7
Agglomeratie Haarlem	0,9	1,2	4,6	38,1	3,1	43	0,9	12,3	104,1
Zaanstreek	1,4	1,9	4	2,7	26,6	34,4	0,7	8,1	79,8
Groot-Amsterdam	6,5	5,3	5,6	14,7	10,2	502,1	11,6	88	644
Het Gooi en Vechtstreek	0,3	0,2	0,2	0,6	0,5	29	49,2	29,2	109,2
Overig Nederland	6	3,4	4,1	10,7	3,6	231,7	42,9	-	
Totaal banen	137,4	97,6	69,8	82,9	55,5	910,4	106,9		

Bron: CBS

3.2 Werkloosheid

Het officiële werkloosheidscijfer is gebaseerd op een internationaal afgesproken definitie: iedereen die zich actief aanbiedt op de arbeidsmarkt en geen baan heeft wordt tot de werklozen gerekend. Er zijn in Noord-Holland 60.000 werklozen in 2018. Dit betekent dat 3,9% van de beroepsbevolking werkloos is. Het gemiddelde in Nederland is 3,8%. Dat ligt onder de door CBS-gehanteerde frictiewerkloosheid ('in between jobs') van 5% en betekent een zeer krappe arbeidsmarkt. De werkloosheid in de EU is bijna het dubbele, 6,8%, maar daalt ook sterk vanaf 2014 (figuur 3.5).

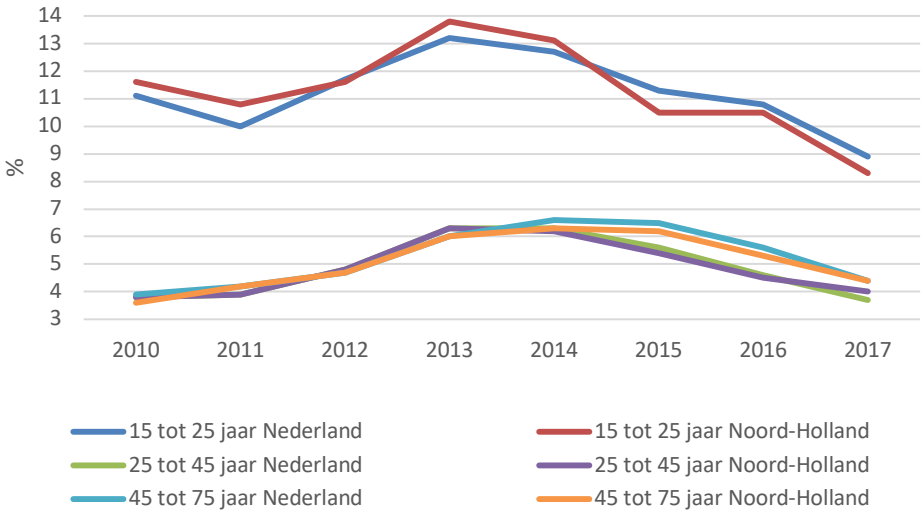
Figuur 3.5 | Werkloosheidsontwikkeling vanaf 2006 in Noord-Holland, Nederland en de EU

Bron: CBS/Eurostat

Voor de periode tot 2017 is de werkloosheid ook in beeld naar leeftijdsgroep en opleidingsniveau. Vanaf 2018 publiceert het CBS deze cijfers niet meer. De werkloosheid daalt voor alle leeftijdsgroepen in 2017. Vergeleken met Nederland is de werkloosheid bij jongeren in Noord-Holland iets lager en in de leeftijdsgroep van 25 tot 45 jaar iets hoger dan gemiddeld (figuur 3.6).

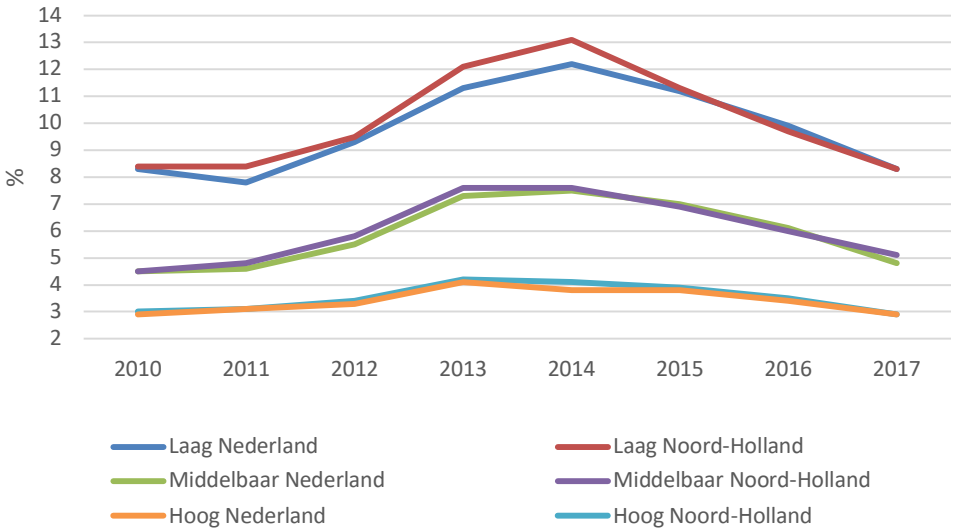
Figuur 3.6 | Werkloosheidspercentage naar leeftijdsgroepen in Noord-Holland en Nederland, 2010-2017

Bron: CBS

De werkloosheid naar opleidingsniveau (figuur 3.7) is vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde en volgt deze trend. Alleen het percentage werklozen met een middelbare opleiding is in Noord-Holland iets hoger dan gemiddeld.

Figuur 3.7 | Werkloosheidspercentage naar opleidingsniveau in Noord-Holland en Nederland, 2010-2017

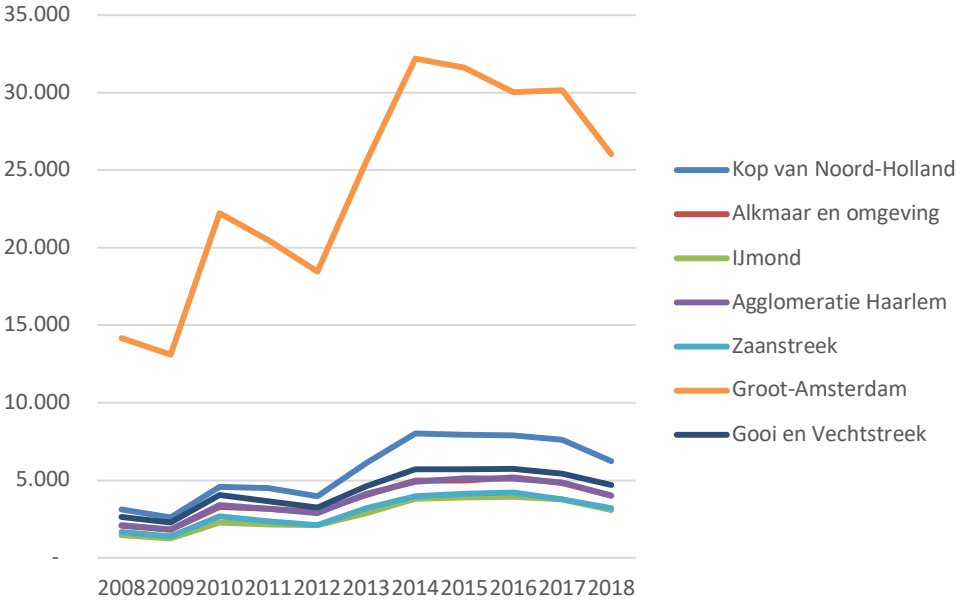

Bron: CBS

3.3 Uitkeringen

De positie en het gedrag van mensen op de arbeidsmarkt hangt samen met de uitkeringsrechten die ze hebben. Tijdreeksen met cijfers over uitkeringen vertonen vaak een grillig verloop: regelingen kunnen plotseling veranderen, uitkeringsrechten worden aangepast om het beroep op uitkeringen of het gedrag van partijen op de arbeidsmarkt te beïnvloeden.
Het UWV biedt maandelijks inzicht in het aantal werkloosheidsuitkeringsgerechtigden. Niet iedereen die werkloos is, heeft recht op een WW-uitkering. Het percentage ligt lager dan het officiële werkloosheidscijfer omdat de omvang van de doelgroep kleiner is. Het gaat om (gedeeltelijk) werkloze mensen met een actueel arbeidsverleden die geen beroep kunnen doen op andere rechten (Wajong, WAO, e.d.). De WW-cijfers zijn te gebruiken als een eerste signaalwaarde voor de ontwikkelingen van de werkloosheid op de arbeidsmarkt. De feitelijke ontwikkeling komt vertraagd beschikbaar via de CBS-statistieken.
Figuur 3.8 laat zien dat het aantal lopende WW-uitkeringen vanaf 2014 daalt in alle deelregio's. Het aantal WW-uitkeringen is in Groot-Amsterdam vanaf 2017 zelfs sterk dalend, maar daar woont ook een substantieel deel van de bevolking. In onderstaande figuur volgt Alkmaar het patroon van Haarlem, waardoor deze lijn nauwelijks zichtbaar is.

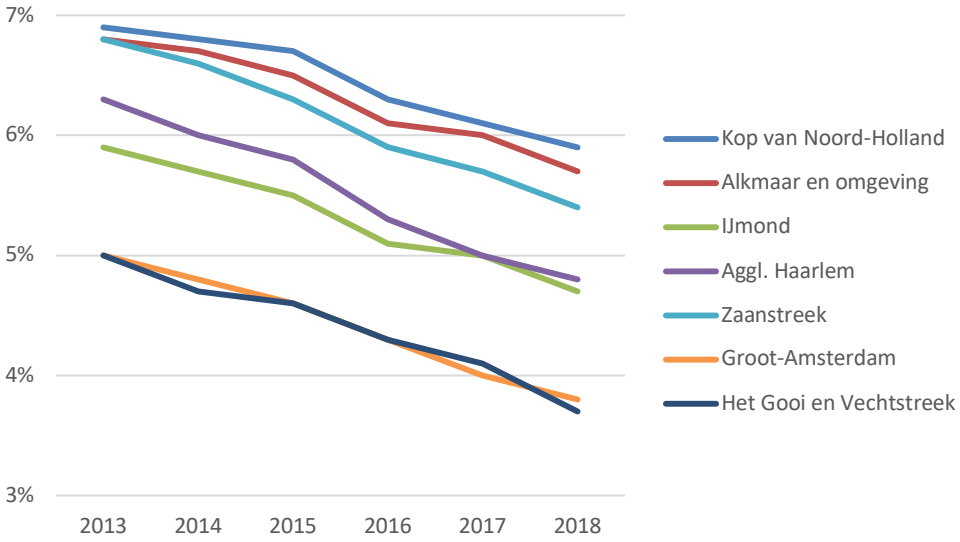
Figuur 3.8 | Lopende WW-uitkeringen[1] vanaf 2008 naar arbeidsmarktregio's in Noord-Holland

1 Met de Wet werk en zekerheid (Wwz) is er sinds juli 2015 een nieuwe WW-systematiek op basis van inkomstenverrekening. Deze systematiek heeft een structureel verhogend effect op het aantal WW-uitkeringen.
Groot-Amsterdam is inclusief de Ronde Venen (provincie Utrecht).

Bron: UWV, 2018

Het aandeel arbeidsongeschikten in de totale bevolking tussen 15 en 65 jaar is sinds 2010 dalend als gevolg van wettelijke regels, criteria en normen die worden gehanteerd. Deze trend zet ook afgelopen jaar door. Een gedeelte van de mensen met uitkeringsrechten op grond van arbeidsongeschiktheid (WAO , WAZ, Wajong en WIA) hebben een betaalde baan (meestal parttime of aangepast).

Figuur 3.9 | Arbeidsongeschikten (WAO/ WAZ/ Wajong/WIA) als percentage bevolking 15-65 jaar naar regio 2013-2018

Bron: CBS

Figuur 3.9 laat duidelijke verschillen zien tussen de regio's. In de Kop van Noord-Holland hebben met name steden als Den Helder (8%), Enkhuizen (7,5%) en Hoorn (7,2%) en gemeenten in de omgeving Alkmaar hogere percentages arbeidsongeschikten dan gemiddeld. De laagste percentages zijn te vinden in de gemeenten Aalsmeer (3,1%), Gooise Meren en Wijdemeren (beiden 3,5%).

4 VACATURES EN SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT

Door de krapte op de arbeidsmarkt zijn er veel vacatures beschikbaar. Na een jarenlange stijging neemt het aantal vacatures in Noord-Hollandse arbeidsmarktregio's sinds medio 2018 wel iets terug. Alleen het aantal vacatures voor personeel in de techniek en de logistiek blijft toenemen. De spanningsindicator laat een krapte zien bij personeel voor technische beroepen en de ICT. De arbeidsmarkt is nog ruim voor taalkundige en creatieve beroepen. De krapte op de arbeidsmarkt speelt in de meeste regio's, maar vooral in Groot-Amsterdam.

4.1 Vacatures

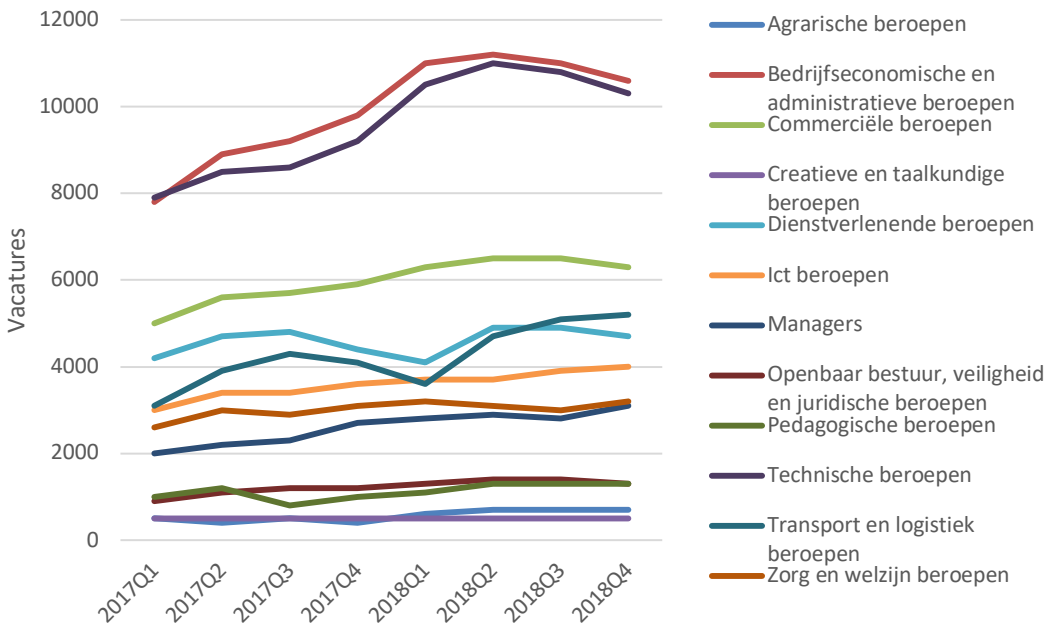
Vacatures worden dagelijks verzameld door het UWV. Naast dat rechtsreeks vacatures door bedrijven die bij het UWV worden aangemeld, verzamelt het UWV ook vacatures die bedrijven plaatsen op andere (internet-)fora en bij andere partijen (uitzendorganisaties). Het UWV heeft daarmee een groot deel van de vacatures in het vizier, maar er blijven altijd banen die op andere wijze, o.a. langs informele kanalen, worden vervuld.
Desalniettemin is het aantal vacatures waargenomen door het UWV een belangrijke conjunctuurindicator. Deze gegevens zijn zowel per arbeidsmarktregio als per sector beschikbaar. Het aantal vacatures liep in alle regio's sterk op tot halverwege 2018, en loopt sindsdien licht terug (figuur 4.1). Ditzelfde beeld is terug te zien in het aantal vacatures naar sector (figuur 4.2). Alleen het aantal vacatures voor personeel in de techniek en de logistiek blijft toenemen.

Figuur 4.1 | Vacatures naar arbeidsmarktregio 2017-2018

	2017				2018			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Noord-Holland Noord	4.700	5.100	5.400	5.800	6.700	7.400	7.500	7.100
Zuid-Kennemerland-IJmond	3.500	3.600	3.500	3.900	4.200	4.500	4.200	4.500
Zaanstreek-Waterland	2.300	2.500	2.400	2.800	3.000	3.500	3.700	3.200
Groot-Amsterdam (Incl. Meerlanden)	22.500	26.100	26.800	27.100	27.800	29.200	28.900	29.100
Gooi en Vechtstreek	2.700	2.900	3.100	3.000	3.300	3.600	3.700	3.500
Noord-Holland	35.700	40.200	41.200	42.600	45.000	48.200	48.000	47.400

Bron: UWV

Figuur 4.2 | Ontstane vacatures naar sector in Noord-Holland in 2017 en 2018

Bron: UWV

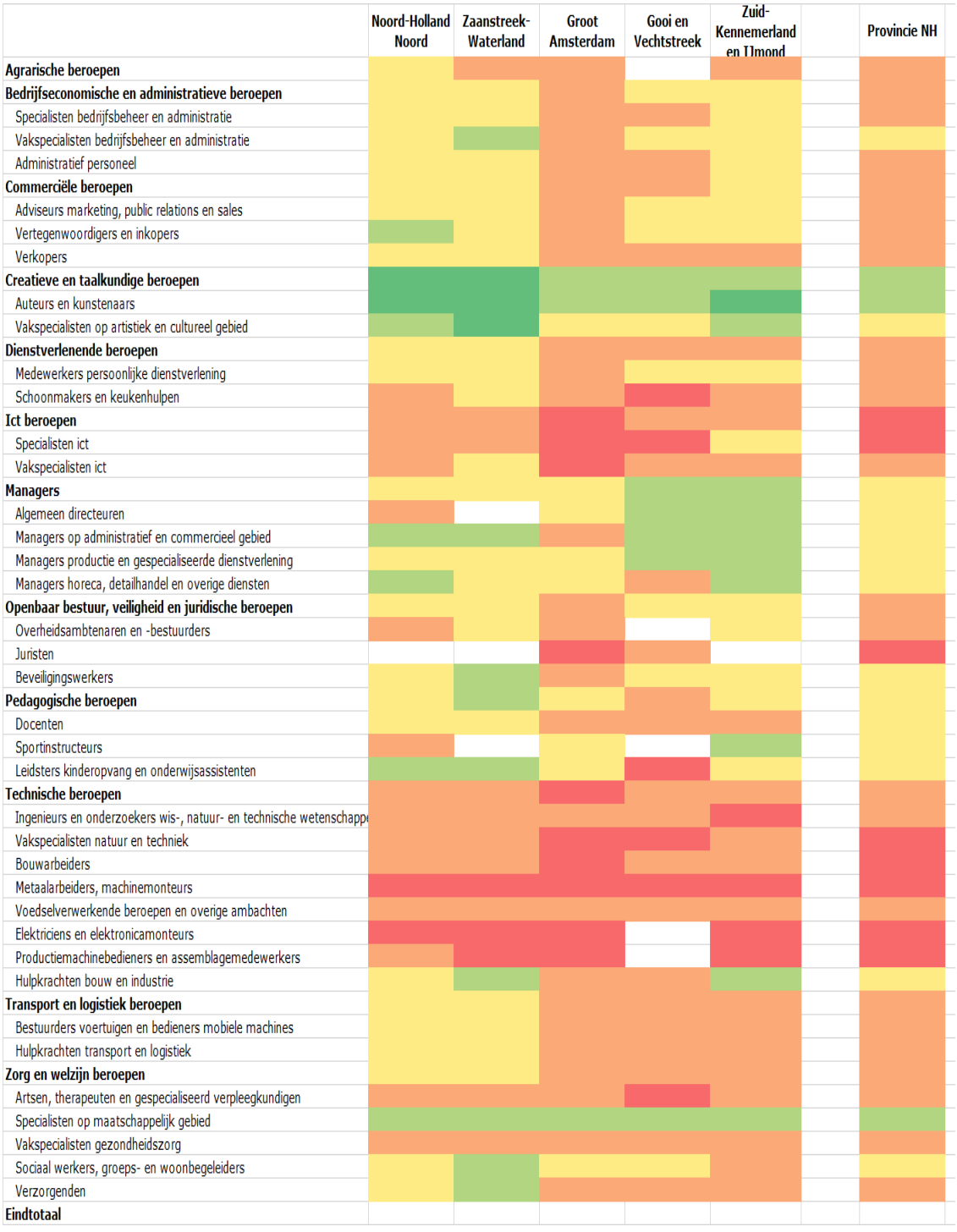
4.2 Spanning op de arbeidsmarkt

Openstaande vacatures en met name moeilijk te vervullen vacatures (die langer dan een half jaar openstaan) zijn een belangrijke indicatie voor een mogelijke mismatch op de arbeidsmarkt. De Spanningsindicator Arbeidsmarkt van het UWV biedt gedetailleerde arbeidsmarktinformatie naar alle beroepsgroepen en regio's. De gegevens worden op kwartaalbasis geüpdatet. Het bestrijkt alle sectoren en alle opleidingsniveaus. De verhouding van het aantal openstaande vacatures en direct beschikbaar aanbod, geeft een indicatie van de actuele spanning op de arbeidsmarkt. Het is geen indicatie van de toekomstige spanning op de arbeidsmarkt.

Er wordt uitgegaan van een indeling in zes categorieën: zeer ruim, ruim, gemiddeld, krap en zeer krap en onbekend. De indeling is als volgt:

Waarde indicator	Betekenis	Kleur in figuur 4.3
0 tot 0,25	zeer ruim	
0,25 tot 0,67	ruim	
0,67 tot 1,5	gemiddeld	
1,5 tot 4,0	krap	
4,0 of meer	zeer krap	
*	onbekend, te weinig waarnemingen	

Figuur 4.3 | Spanningsindicator arbeidsmarkt naar arbeidsmarktregio's, 2018

Bron: UWV, bewerking Provincie Noord-Holland

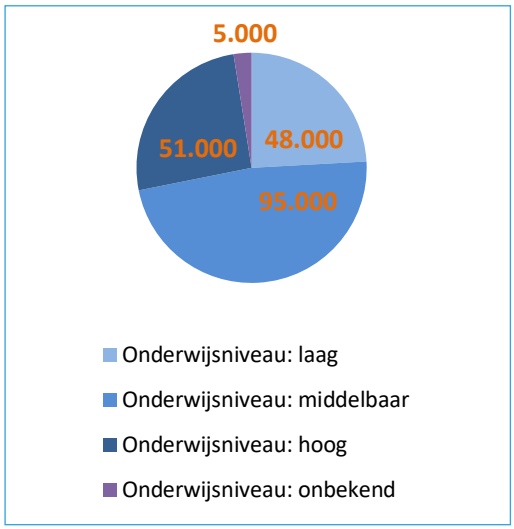
FACTSHEETS DEELREGIO'S NOORD-HOLLAND

BIJLAGE

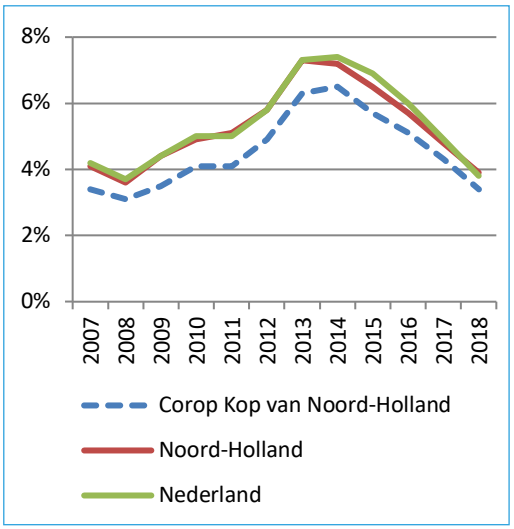
Regio Kop van Noord-Holland (incl. West-Friesland)

Werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2018

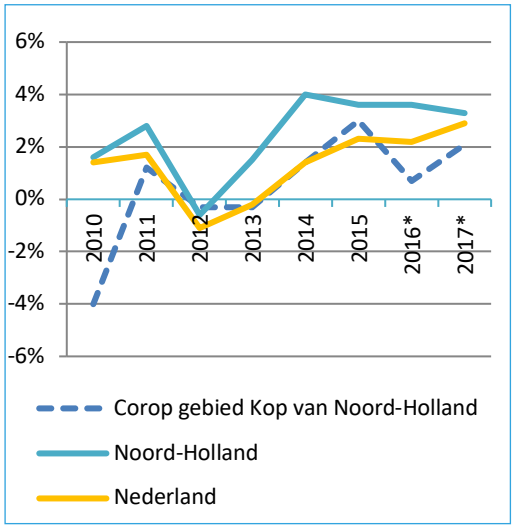

Bron: CBS

Werkloosheidspercentage, 2007-2018

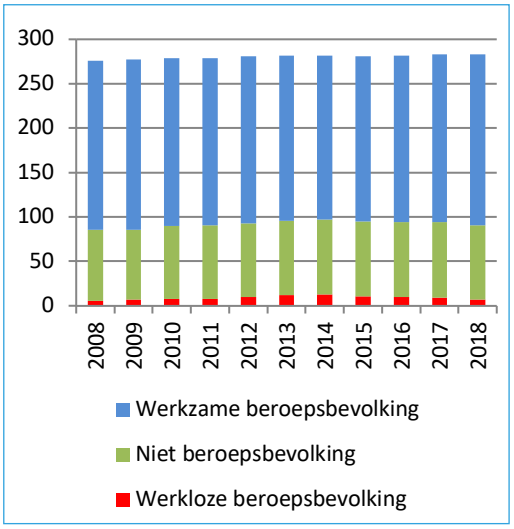

Economische groei, 2010-2017

Bron: CBS. *= voorlopige cijfers

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2008-2018 (x1.000)

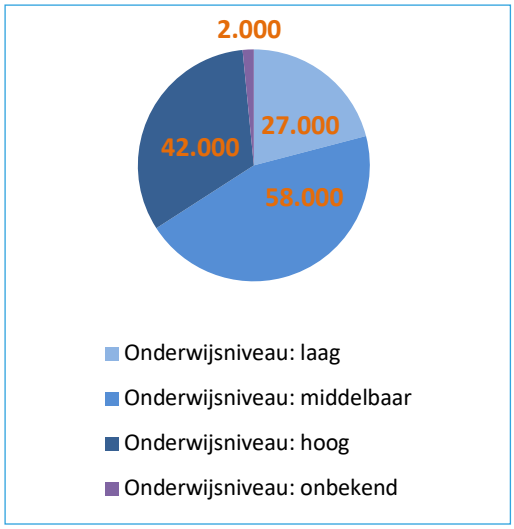

Sectoren groter dan gemiddeld Nederland:
Openbaar bestuur, Agrarische sector
Groeiende sectoren:
Energiesector, Horeca

Top drie grootste vestigingen (banen):

1.	Koninklijke Marine Haven	5.900
2.	Westfriesgasthuis en Waterland	2.100
3.	Action Non Food B.V.	1.900

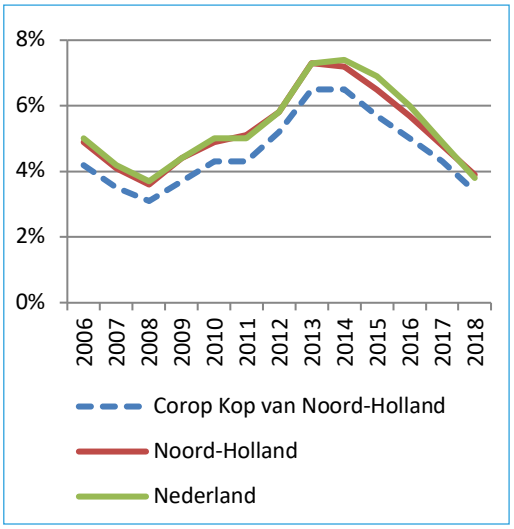
Regio Alkmaar en omgeving

Werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2018

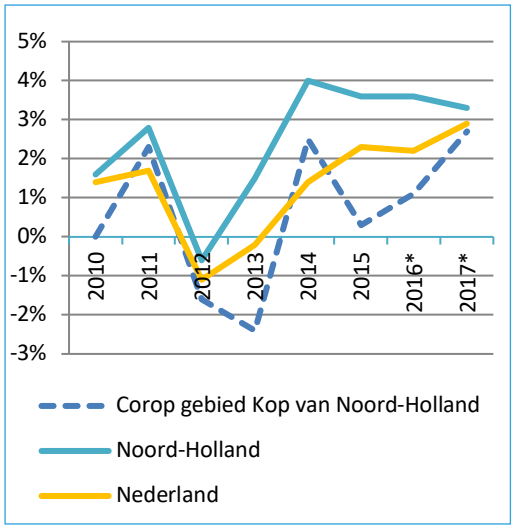

Bron: CBS

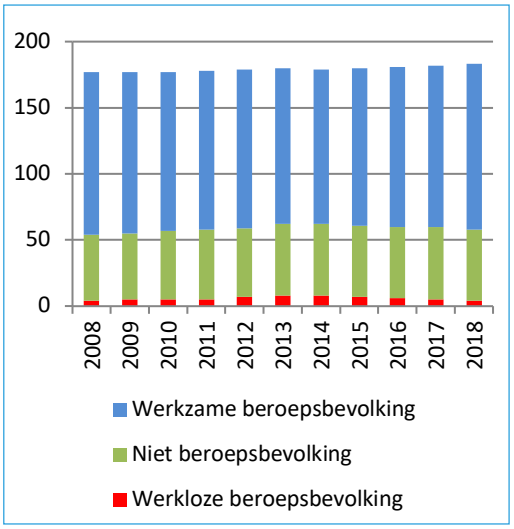
Werkloosheidspercentage, 2006-2018

Economische groei, 2010-2017

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2008-2018 (x1.000)

Bron: CBS *= voorlopige cijfers

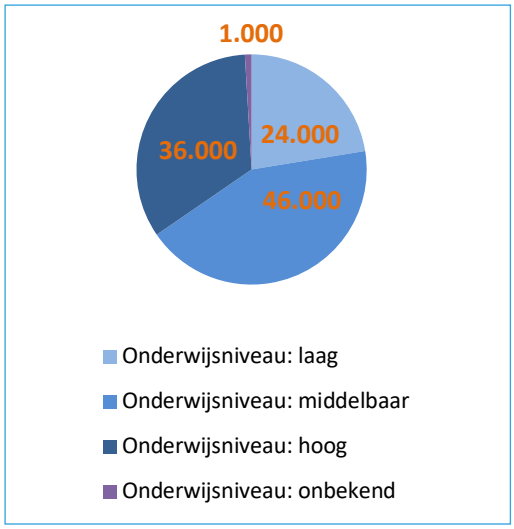
Sectoren groter dan gemiddeld Nederland:
Groot- en detailhandel
Groeiende sectoren:
Horeca

Top drie grootste vestigingen:

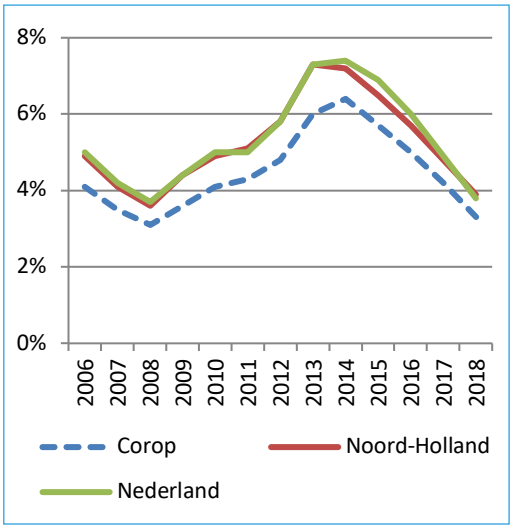
Noordwest Ziekenhuisgroep locatie Alkmaar	3.400 banen
WNK Personeelsdiensten	900 banen
Stichting Esdege-Reigersdaal	815 banen

Regio IJmond

Werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2018

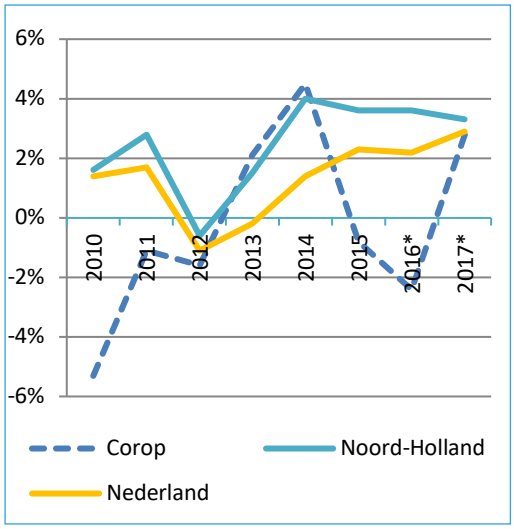

Werkloosheidspercentage, 2006-2018

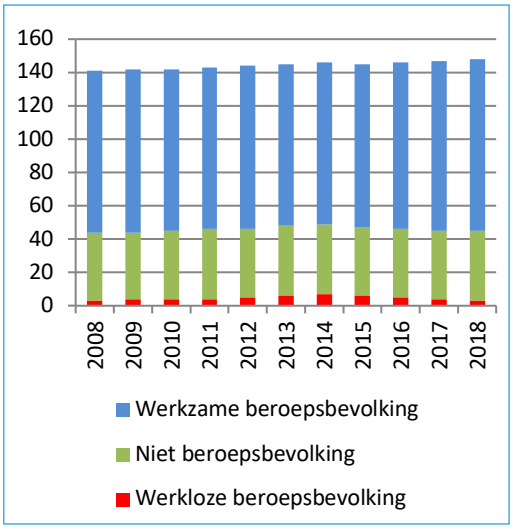

Bron: CBS

Economische groei, 2010-2017

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2008-2018 (x1.000)

Bron: CBS *= voorlopige cijfers

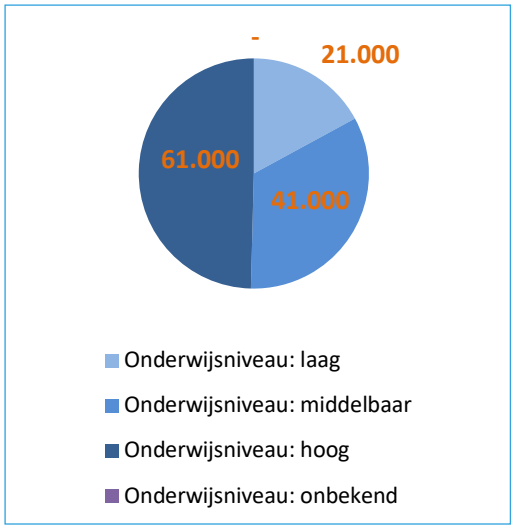
Sectoren groter dan gemiddeld Nederland:
Industrie
Groeiende sectoren:
Energiesector, Watermanagement

Top drie grootste vestigingen:

Tata Steel IJmuiden B.V.	8.800 banen
Rode Kruis Ziekenhuis B.V.	1.400 banen
ViVa! Thuis B.V.	600 banen

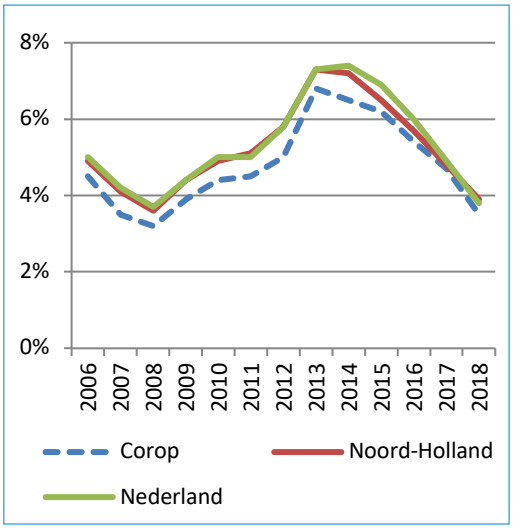
Agglomeratie Haarlem

Werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2018

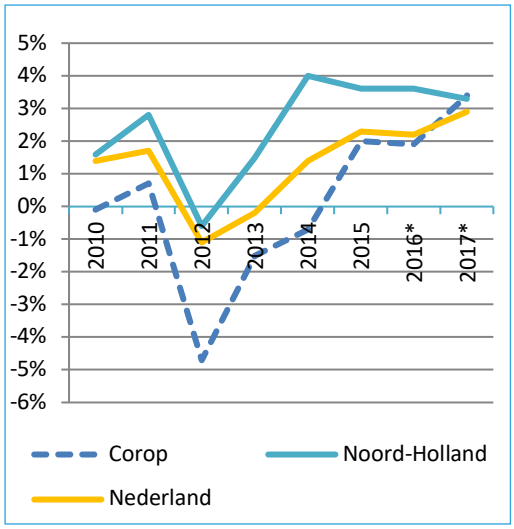

Bron: CBS

Werkloosheidspercentage, 2006-2018

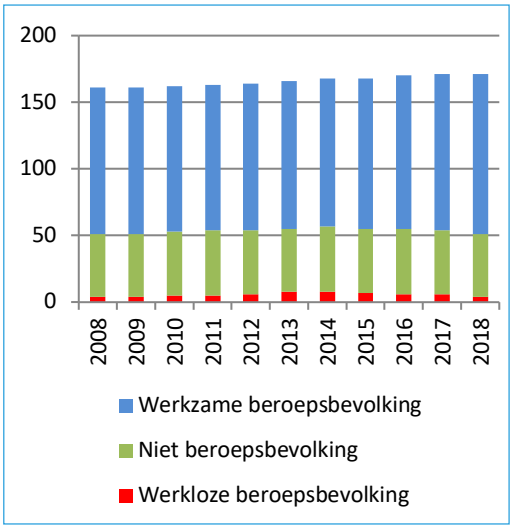

Economische groei, 2010-2017

Bron: CBS *= voorlopige cijfers

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2008-2018 (x1.000)

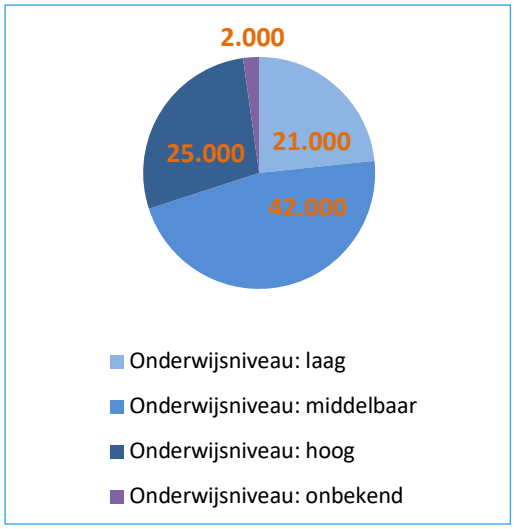

Sectoren groter dan gemiddeld Nederland:
Zorgsector
Groeiende sectoren:
Agrarische sector, Informatie en communicatie

Top drie grootste vestigingen:

Spaarne Gasthuis	2.100 banen
Prov. Noord-Holland Locatie Houtplein	1.300 banen
Locatie de Hartekamp	800 banen

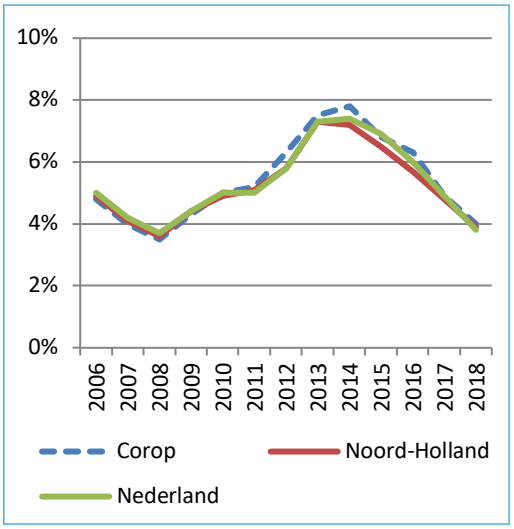
Regio Zaanstreek

Werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2018

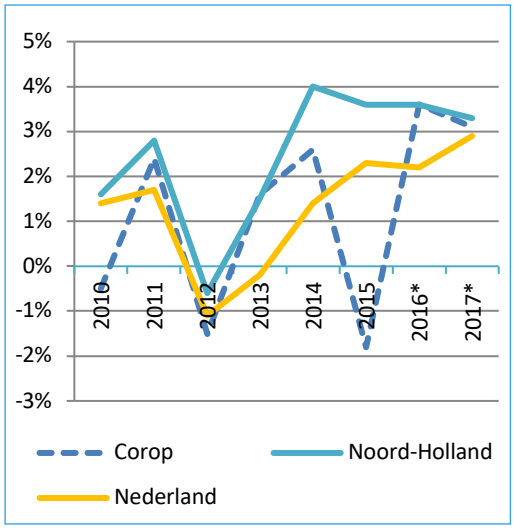

Bron: CBS

Werkloosheidspercentage, 2006-2018

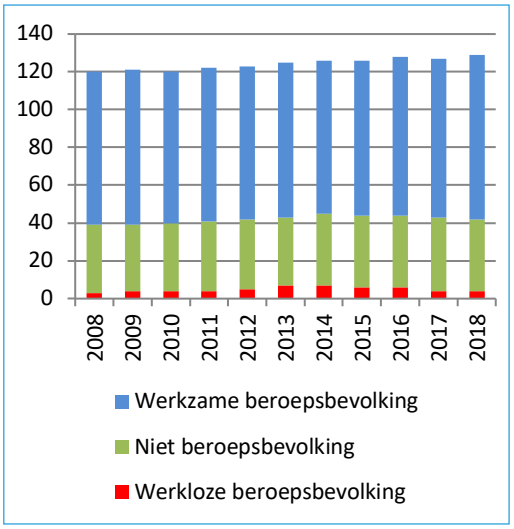

Economische groei, 2010-2017

Bron: CBS *= voorlopige cijfers

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2008-2018 (x1.000)

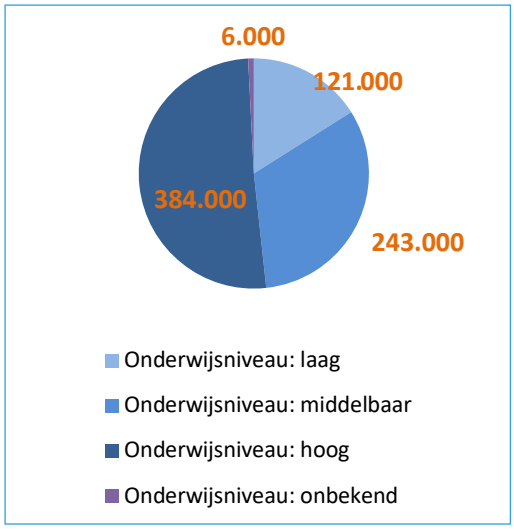

Sectoren groter dan gemiddeld Nederland:
Groot- en detailhandel, Industrie
Groeiende sectoren:
Openbaar bestuur

Top drie grootste vestigingen:

Stichting Zaans Medisch Centrum	1.300 banen
Albert Heijn B.V.	1.300 banen
Gemeentehuis	1.300 banen

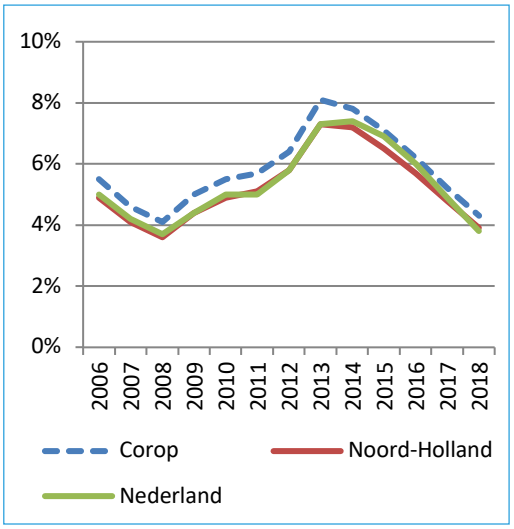
Regio Groot-Amsterdam

Werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2018

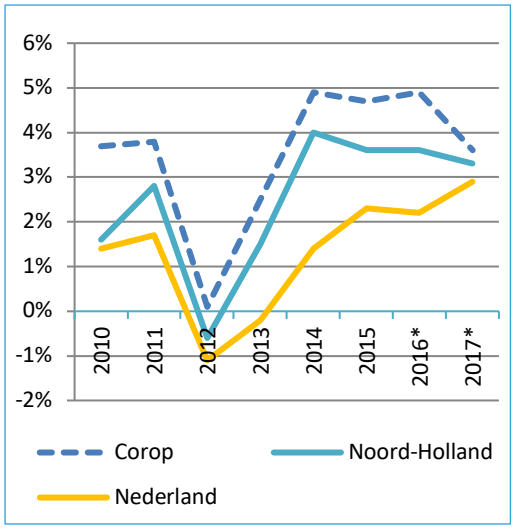

Bron: CBS

Werkloosheidspercentage, 2006-2018

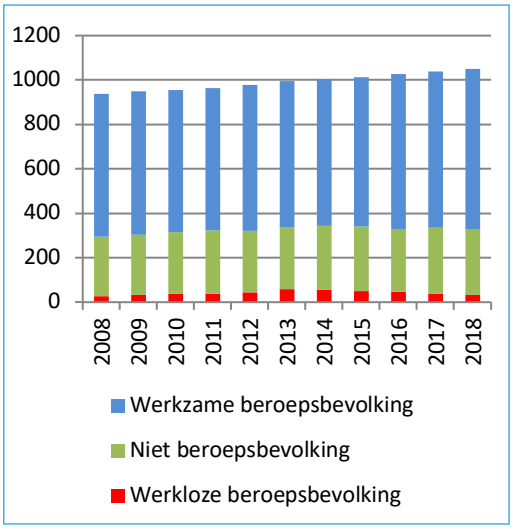

Economische groei, 2010-2017

Bron: CBS *= voorlopige cijfers

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2008-2018 (x1.000)

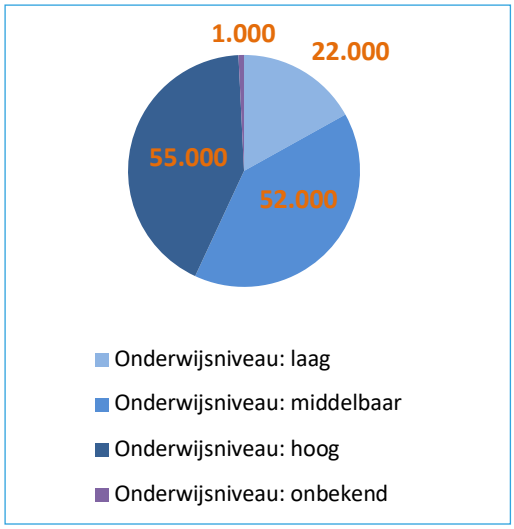

Sectoren groter dan gemiddeld Nederland:
Advies & Onderzoek sector
Groeiende sectoren:
Informatie en communicatie, Horeca, Onroerend goed sector

Top drie grootste vestigingen:

KLM NV vliegend personeel	9.400 banen
Stichting VUmc	7.400 banen
Academisch Medisch Centrum	7.000 banen

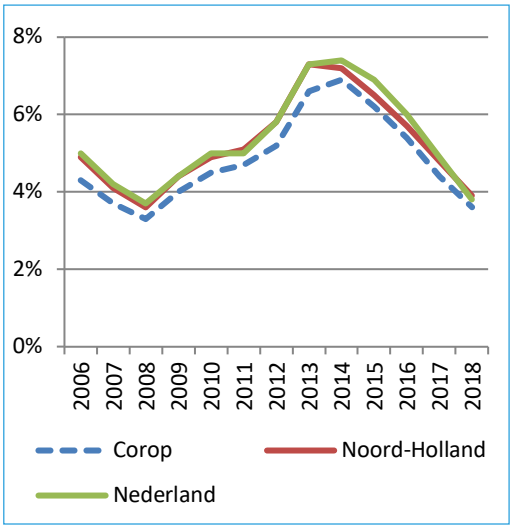
Regio Gooi en Vechtstreek

Werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2018

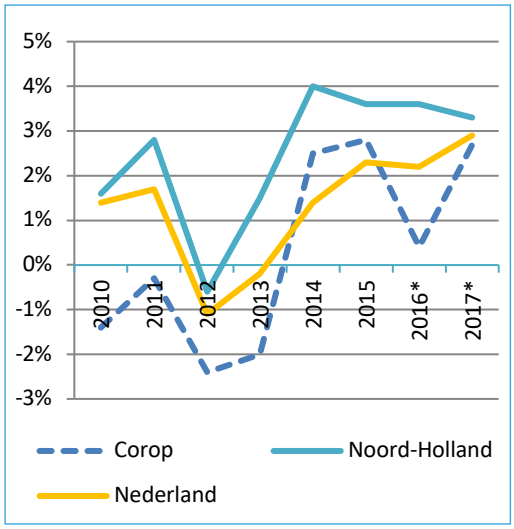

Bron: CBS

Werkloosheidspercentage, 2006-2018

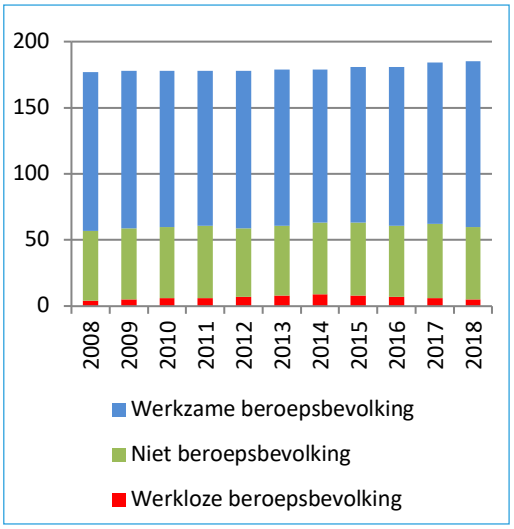

Economische groei, 2010-2017

Bron: CBS *= voorlopige cijfers

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2008-2018 (x1.000)

Sectoren groter dan gemiddeld Nederland:
Informatie en communicatie
Groeiende sectoren:
Watermanagement, Horeca

Top drie grootste vestigingen:

Nike European Headquarters	1.700 banen
Stichting Tergooi	1.600 banen
Stichting Tergooi ziekenhuis	1.300 banen

HAARLEM, JULI 2019

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland
Directie BEL | Sector Regionale Economie en Erfgoed

Fotografie
Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
Xeroxmediaservices

Haarlem, juli 2019

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	869
Extern Zaak ID	1216349
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	13.d
Omschrijving	Bestuur: Brief GS inz. Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018 (C-agenda EFB 28/10/2019)
Organisatieonderdeel	AD/KAB

Bijlagen
Brief GS inz. Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018
Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	9 september 2019
Ingekomen stukken ter kennisname	30 september 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**

Toelichting

Een belangrijke taak van de provincie Noord-Holland is toezicht houden op de taken van gemeenten en waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. De provincie Noord-Holland maakt jaarlijks de beoordelingsresultaten van het Interbestuurlijk Toezicht openbaar. Het vastgestelde jaarverslag 2018 en de resultaten van de beoordelingen van alle gemeenten over 2018 worden op de provinciale website vermeld.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. F.C. Tempelaars
AD/KAB/KAB

Telefoonnummer +31235144582
tempelaarsf@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 4 SEP. 2019

Kenmerk
1216349/1216874

Uw kenmerk

Betreft: Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet inzake de actieve informatieplicht, stellen wij u op de hoogte van het volgende.

Eén van de thema's in '*Beleid Interbestuurlijk Toezicht (IBT) 2018-2021'* is een actieve transparantie van het toezicht, waaronder openbaarheid van de toezichtresultaten. Met de publicatie van het Jaarverslag 2018 en de beoordelingsresultaten van de gemeenten op onze website willen wij hieraan, net als de vorige twee jaar uitvoering geven.

Jaarverslag IBT 2018

In bijgaand Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht schetsen wij welke trends en ontwikkelingen wij bij de uitvoering van het toezicht in de vier risicodomeinen Financiën, Informatiebeheer, Omgeving en Huisvesting verblijfgerechtigden bij de gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen in 2018 zagen. Achterin het Jaarverslag is een tabel opgenomen, waarin de prestaties per gemeente en per risicodomein over de jaren 2016, 2017 en 2018 overzichtelijk worden gepresenteerd.

Actieve publicatie van de beoordelingen van de gemeenten over 2018

Naast de publicatie van de Jaarverslagen publiceren wij jaarlijks onze beoordelingen van de gemeenten op de vier risicodomeinen op een kaart van de provincie. Met de zogenaamde 'verkeerslichtkleuren' is op de kaart aangegeven hoe de gemeenten in 2018 werden beoordeeld. Bij

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

het aanklikken van een gemeente wordt een korte tekst met uitleg zichtbaar, zie www.noord-holland.nl/ibt.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.W.M.M. Beljaars

voorzitter

C.J. Loggen

1 bijlage(n)

Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018

Provincie Noord-Holland

KABINET

Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2018

Augustus 2019

JAARVERS

INHOUD

3 | 1 Inleiding

5 | 2 Uitvoering van het toezicht in 2018

5 | 2.1 Toezicht op de Financiën

7 | 2.2 Toezicht op het Omgevingsrecht

7 | 2.2.1 Systematisch toezicht

9 | 2.2.2 Incidentgericht toezicht

10 | 2.2.3 Thematisch toezicht

10 | Thema 1: illegaal gebruik op recreatieparken

10 | Thema 2: brandveiligheid in zorginstellingen

11 | Thema 3: roestvast staal in zwembaden

11 | 2.3 Informatie- en archiefbeheer

14 | 2.4 Huisvesting verblijfsgerechtigden

16 | 3 Samenvatting en toekomstige ontwikkelingen

17 | Tabel: Overzicht gemeenten 2016, 2017 en 2018

1 INLEIDING

Een van de kerntaken van de provincie is interbestuurlijk toezicht (IBT): toezicht houden op de uitvoering van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. In 2018 is dit toezicht uitgevoerd op basis van nieuw beleid: het Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2018-2021. In dit beleid staat ook onze doelstelling geformuleerd:

'De provincie draagt met het interbestuurlijk toezicht bij aan het goed uitvoeren van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Daarmee bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden: goed financieel beheer en goed informatiebeheer'.

Dit nieuwe beleid, te vinden op onze website www.noord-holland.nl/ibt, is een vervolg op de evaluatie uit 2017. In 2018 stond het versterken van de effectiviteit van het provinciale toezicht voorop. Kort samengevat werd dit bereikt door:

- Een korte beoordelingscyclus. In 2018 hebben wij alle gemeenten die hun informatie op tijd hadden aangeleverd, voor het einde van het jaar beoordeeld.
- Differentiatie. We boden meer maatwerk per gemeente, waterschap of gemeenschappelijke regeling. De bestuurs- en cultuuraspecten wogen niet mee bij het inhoudelijke oordeel, wel bij de bepaling van het toezichtregime: kan een lichter regime worden toegepast, moet het regulier blijven of verzwaard worden?
- Kennisdeling en voorlichting naar behoefte. Naast de vele individuele gesprekken met gemeenten op alle domeinen hebben wij in 2018 de prolooggesprekken in het domein Omgeving regionaal georganiseerd, zodat de gemeenten ook zelf ervaringen en kennis konden uitwisselen.
- Meer integraal werken tussen de toezichtdomeinen. We delen bijvoorbeeld bestuurs- en cultuuraspecten van een gemeente, gemeenschappelijke regeling of waterschap.
- Grotere transparantie. We publiceren jaarlijks de beoordelingsresultaten van gemeenten, onder meer in dit jaarverslag en op een interactieve kaart op onze website.
- Thematisch toezicht. Als aanvulling op het systematische en incidentgerichte toezicht houden we ook thematische onderzoeken en praktijktoetsen.

Thematisch toezicht

Vorig jaar zijn we gestart met thematisch en praktijkgericht interbestuurlijk toezicht. Tot dan toe werd alleen systematisch toezicht en toezicht op incidenten (niet per definitie gerelateerd aan onze toezichtdomeinen) gehouden. Dit deden we, en doen we nog steeds, op de domeinen die door Gedeputeerde Staten (GS) als risicovol zijn aangewezen: Financiën, Omgevingsrecht, Informatie- en archiefbeheer en de Huisvesting van verblijfsgerechtigde asielzoekers. Uit de evaluatie van de werking van het IBT in Noord-Holland (2017) kwam de aanbeveling naar voren om daarnaast ook thematisch en praktijkgericht toezicht te gaan houden. Dit omdat het systematische toezicht vooral een 'papieren' indruk geeft over de inrichting van processen en kwaliteitseisen bij lokale overheden. De feitelijke uitvoering in de praktijk kan er heel anders uitzien. GS hebben gekozen voor drie thema's/ praktijktoetsen: illegaal gebruik op recreatieparken, brandveiligheid in zorginstellingen en roestvast staal in zwembaden. U vindt de stand van zaken over deze thema's in hoofdstuk 2.2.3.

Beoordelingen

De jaarlijkse beoordelingen van de gemeenten op de risicogebieden worden voorafgegaan door een ambtelijk overleg waarin het oordeel wordt 'geverifieerd'. Daarna volgt het eindoordeel in een bestuurlijke brief. Wanneer een gemeente of andere overheid het twee jaar achtereen goed doet, wordt het toezicht versoberd. Bij slecht presteren van een gemeente wordt het toezicht aangescherpt.

De mogelijke beoordelingen zijn:

- Groen: adequaat, dat wil zeggen **voldoende**.
- Geel: redelijk adequaat, dat wil zeggen **voor verbetering vatbaar**.
- Rood: niet adequaat, dat wil zeggen **onvoldoende**.

2 UITVOERING VAN HET TOEZICHT IN 2018

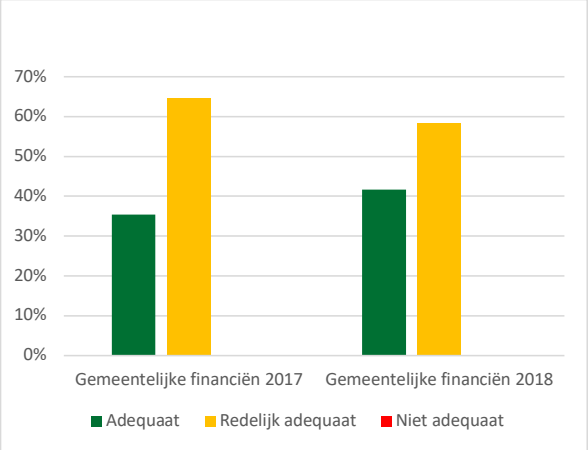
2.1 Toezicht op de Financiën

Jaarlijks vormt de provincie een oordeel over de financiële positie van de Noord-Hollandse gemeenten en over circa veertig gemeenschappelijke regelingen. Wij hanteren hiervoor een gemeenschappelijk financieel toezichtkader, dat onlangs is geactualiseerd.

Financiële positie van de gemeenten

In 2018 waren de financiële consequenties vanuit het sociaal domein meer voelbaar dan voorheen. Vooral op het domein van de Jeugdzorg bleken middelen, beschikbaar gesteld door het Rijk, niet altijd toereikend. Wel zijn alle gemeenten erin geslaagd om een sluitende begroting te presenteren. Enkele gemeenten hadden daarvoor incidentele middelen nodig, om de tijd naar een structureel evenwichtsherstel te overbruggen. Bij de overige gemeenten bleken bijstellingen – bijvoorbeeld bezuinigingen – voldoende voor een sluitend geheel. Geen enkele gemeente had onoverkomelijke problemen: twintig gemeenten kregen het predicaat 'adequaat' (groen), de overige gemeenten presteerden 'redelijk adequaat' (geel).

Figuur 1: totaaloordelen Financieel Toezicht

Financieel toezicht op de waterschappen

Jaarlijks vormt de provincie zich ook een oordeel over de financiële positie van drie waterschappen in Noord-Holland. Dit financiële toezicht is gebaseerd op een tweetal wetten:

- de Waterschapswet;
- de Wet financiering decentrale overheden.

De Waterschapswet bevat een algemeen kader voor het financieel toezicht op de waterschappen. De Wet financiering decentrale overheden geeft een meer specifieke uitwerking bij onderdelen van het financieel toezicht.

Het totale financieel toezicht op de waterschappen is opgebouwd uit verschillende onderdelen:

- toezicht op de financiële structuur;
- toezicht op de begroting, jaarrekening en het jaarverslag;
- toezicht op de kasgeldlimiet;
- toezicht op de renterisiconorm.

Het uitgangspunt bij het toezicht op de financiën van een waterschap is de autonomie van het waterschap. De provincie stelt zich daarom terughoudend op bij het financieel toezicht. “Toezicht op hoofdlijnen, tenzij”, is het credo. De provincie beoordeelt daarom slechts op hoofdlijnen met ruimte voor maatwerk.

Financiële positie van de waterschappen

De begrotingen 2018 van de drie waterschappen in Noord-Holland zijn geanalyseerd, waarna hierover ambtelijke overleggen met de waterschappen hebben plaatsgevonden. Aan de besturen van ieder waterschap zijn de bevindingen van de provincie over de begroting 2018 schriftelijk meegedeeld. Een aandachtspunt daarbij is de schuldenpositie van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en van het Hoogheemraadschap van Rijnland.
Bij wijze van proef is in 2018 met het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht ook een gesprek gevoerd aan de hand van de Jaarstukken 2017 en Meerjarenbegroting 2019-2023. Deze proef heeft als doel een meer actueel financieel gesprek mogelijk te maken. Hieraan wordt in 2019 een vervolg gegeven.

Gemeenten onder preventief financieel toezicht

In 2018 stonden de gemeente Haarlemmermeer en de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude onder preventief financieel toezicht. Dit toezicht vloeide voort uit de Wet algemene regels herindeling (arhi), vanwege de voorgenomen fusie. Die fusie is inmiddels een feit; sinds 2019 vormen deze twee gemeenten samen de gemeente Haarlemmermeer. Gemeenten die onder preventief financieel toezicht staan, moeten hun begroting vooraf laten goedkeuren door GS. Dit geldt ook voor de wijzigingen op de begroting. Alle andere gemeenten van Noord-Holland stonden vorig jaar onder het gewone, repressieve toezicht. In dit toezichtregime beoordeelt de provincie de gemeentelijke begroting achteraf.

Artikel 12 en speciale onderzoeken

Een gemeente met een artikel 12-status[1] levert zijn financiële zelfstandigheid voor een deel in, vanwege grote financiële tekorten. In 2018 waren er in Noord-Holland geen gemeenten met een artikel 12-status. Ook zijn geen speciale financiële onderzoeken uitgevoerd, zoals begrotingsscans of herindelingsscans.

Beoordelingen

De beoordelingen over de financiële positie van alle afzonderlijke gemeenten vindt u in de tabel achterin dit verslag en op www.noord-holland.nl/ibt.

1 Een artikel 12-status wil zeggen dat de gemeente haar financiële zelfstandigheid voor een deel inlevert omdat ze over lange tijd grote financiële tekorten heeft. Ze ontvangt dan extra geld uit het gemeentefonds. Bron: Rijksoverheid.

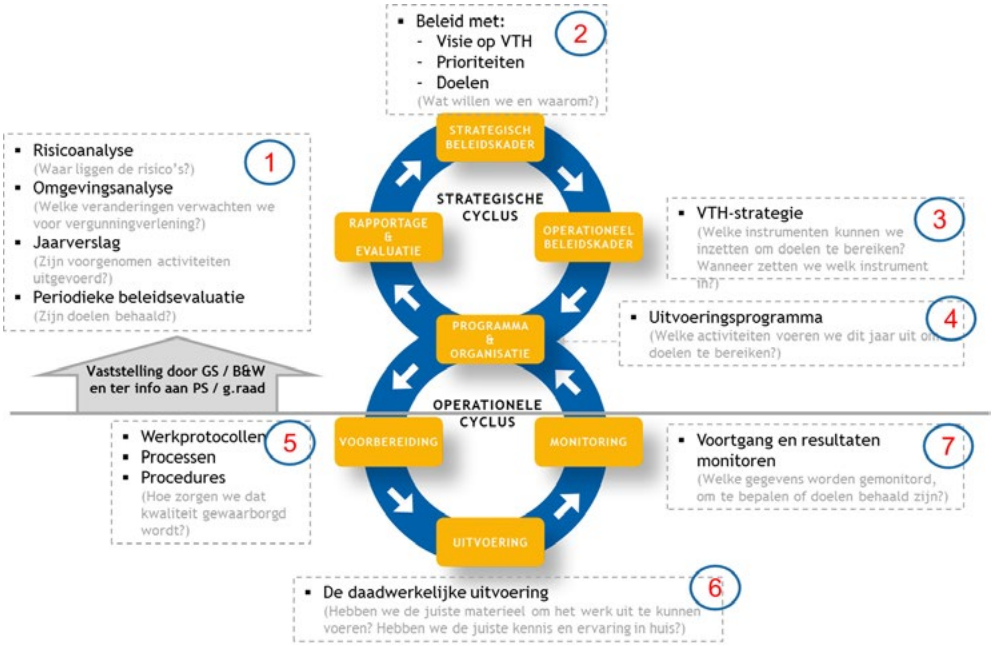
2.2 Toezicht op het Omgevingsrecht

Het omgevingsrecht stelt regels waar overheden zich aan moeten houden bij vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken). Deze regels zijn er om de veiligheid en gezondheid van mens en natuur te beschermen. Ook landschap en erfgoed horen bij het omgevingsrecht. De provincie houdt systematisch toezicht, toezicht op incidenten binnen of buiten onze toezichtdomeinen, en sinds 2018 ook thematisch toezicht.

2.2.1 Systematisch toezicht

In het systematisch toezicht beoordeelt de provincie of gemeenten hun VTH-taken zó hebben ingericht, dat ze adequaat uitgevoerd kunnen worden. Eisen aan de inrichting van deze processen staan in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de bijbehorende algemene maatregelen van bestuur. Het gaat om de eisen die gesteld worden aan de sluitende beleidscyclus: de BIG-8 cyclus. Die moet in elke gemeente op orde zijn. De provincie Noord-Holland legt de nadruk op de vakgebieden ruimtelijke ordening (RO), bouw- en woningtoezicht (BWT) en milieu.

Figuur 2: de BIG-8 cyclus

Toetsing

De meeste gemeenten die in voorgaande jaren als adequaat waren beoordeeld, werden in 2018 sober getoetst. Zij kregen alleen een scan op hoofdlijnen, om te controleren of de invulling van de BIG-8 nog steeds goed was geborgd. De andere gemeenten zijn wel inhoudelijk beoordeeld. Ook de gemeenten die in voorgaande jaren weliswaar als adequaat zijn beoordeeld, maar waar zich bijzondere omstandigheden voordeden, zijn inhoudelijk beoordeeld. Wanneer bijvoorbeeld een gemeente nieuw beleid ontwikkelt, of er komt een herindeling, dan wordt de vinger wat steviger aan de pols gehouden.

Samenhang

Vorig jaar hebben wij scherper dan voorheen gelet op de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de beleidscyclus. Ook hebben wij het ontbreken van onderdelen van de beleidscyclus een grotere invloed gegeven in de uiteindelijke beoordeling.

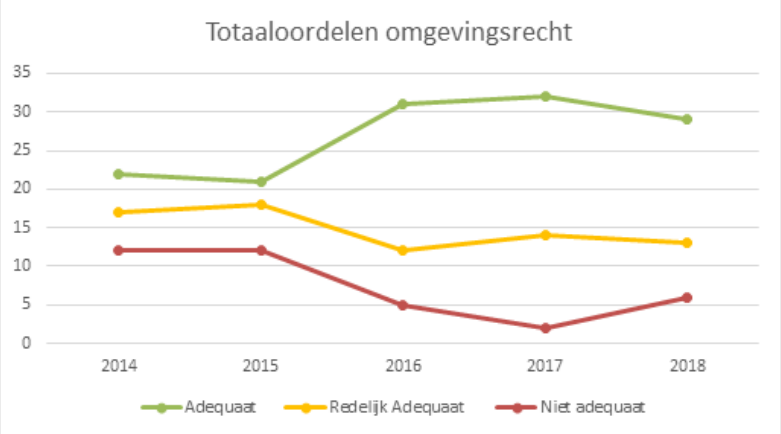
Vergunningverlening

Als gevolg van nieuwe wetgeving werden de proceseisen voor vergunningverlening bij alle gemeenten vorig jaar getoetst. Dit was het eerste volledige jaar dat de proceseisen ook voor vergunningverlening van toepassing zijn. Daarom is de uitkomst van deze toetsing nog niet meegenomen in de beoordeling. Wel geven we de gemeenten, als 'overgangsregime', onze bevindingen en aanbevelingen mee.

Beoordeling

Na de verbeteringen in 2016 en 2017 is het aantal gemeenten dat als adequaat is beoordeeld, vorig jaar gedaald van 32 naar 29 (zie figuur 3). Er is één gemeente minder dan in 2017 als redelijk adequaat beoordeeld. Het aantal gemeenten dat als niet adequaat is beoordeeld, is gestegen van twee naar zes.

Figuur 3: totaaloordelen Omgevingsrecht

Oorzaken

Voor deze minder mooie resultaten ten opzichte van voorgaande jaren zien wij verschillende oorzaken.

- Van de gemeenten die als redelijk adequaat zijn beoordeeld, vallen er zes onder het werkingsgebied van de Omgevingsdienst Gooi- en Vechtstreek (OFGV). Deze gemeenten hebben nog geen actueel en uniform beleid voor de milieutaken die namens de gemeenten door de omgevingsdienst worden uitgevoerd. Die milieutaken maken een derde deel uit van de totale beoordeling.
- We hebben vorig jaar strenger gekeken naar de samenhang van de verschillende onderdelen van de procescriteria (de BIG-8). Deze aanscherping brengt duidelijker in beeld dat ook als de vereiste documenten aanwezig zijn, er toch niet altijd sprake is van een samenhangende beleidscyclus. Ook komt het nadrukkelijker in de beoordeling naar voren wanneer een gemeente een of meer delen van de beleidscyclus niet heeft ingevuld. Dan is er namelijk per definitie geen sprake van een doorlopende beleidscyclus. Hierdoor is in 2018 een aantal gemeenten één beoordelingstrede teruggezet. Zij misten bijvoorbeeld een jaarverslag of een uitvoeringsprogramma vanwege een gebrek aan personele capaciteit.

Verschillen tussen vakgebieden

Er zijn duidelijke verschillen in resultaten tussen de vakgebieden. Op het gebied van milieu zien we al jaren over het algemeen goede resultaten. Minder goede resultaten zien we op de vakgebieden bouw- en woningtoezicht (BWT) en ruimtelijke ordening (RO). Ruim een derde van de gemeenten kreeg het oordeel ‘redelijk adequaat’. De BWT-taken worden door gemeenten vaak als regulier werk gezien; de keuzes worden in de uitvoering gemaakt en daarom niet expliciet in beeld gebracht. Ook de toezicht- en handhavingstaken op het gebied van RO komen nog vaak onvoldoende naar voren in de nalevingsstrategieën en in het uitvoeringsprogramma van gemeenten. Zonder nadere onderbouwing wordt toezicht en handhaving op ruimtelijke ordening vaak aan de hand van klachten opgepakt. Dit is zorgelijk, vooral met het oog op de komst van de Omgevingswet. Gemeenten moeten dan, nog meer dan nu, ruimtelijke keuzes maken. Het gaat dan niet alleen om de toebedeling van functies en bestemmingen aan gronden, maar ook om vragen als: voor welke ruimtelijke ontwikkelingen is een voorafgaande vergunning nodig? Om zo’n keuze goed te kunnen maken, is informatie uit de BIG-8 cyclus onmisbaar.

Uitvoering: vergunningen en meldingen

In 2018 hebben we voor het eerst een inhoudelijke toets uitgevoerd op de procescriteria ‘strategisch beleid’ en ‘operationeel beleid’ voor de uitvoering: het verlenen van vergunningen en het afhandelen van meldingen. Ook hebben we gekeken of op dit onderdeel een uitvoeringsprogramma en een jaarverslag zijn gemaakt. Dit zijn wettelijk voorgeschreven procescriteria. Helaas moeten we concluderen dat hier nog onvoldoende invulling aan wordt gegeven. Er is dan ook geen sprake van een doorlopende beleidscyclus. Hierdoor zijn de randvoorwaarden voor het verlenen van omgevingsvergunningen, het afhandelen van meldingen, het opleggen van maatwerkvoorschriften en het beslissen omtrent gelijkwaardigheid, onvoldoende geborgd. Het valt op dat bij

vrijwel alle gemeenten de vereiste 'analyse van inzichten' ontbreekt. In enkele gevallen is de analyse voor de toezicht- en handhavingstaken ook voor uitvoering gebruikt. Er is in die gevallen echter geen zichtbare vertaling gemaakt van het een naar het ander. Ook hier ontbreken dus de specifieke inzichten die bij uitvoering belangrijk zijn. Er is dus geen goede basis om keuzes te maken over prioriteiten, meetbare doelstellingen en de inzet van de vergunningenstrategie.

Beleid voor uitvoering is in een deel van de gemeenten wel aanwezig, maar gaat dan slechts in enkele gevallen in op alle gevraagde onderdelen. Ook ontbreekt op grote schaal: inzicht in de vertaling van de analyse van inzichten, toepasselijke algemene verbindende voorschriften, beleidskaders, technieken en werkwijzen die kunnen worden gebruikt voor de uitvoering, een prioriteitstelling, meetbare doelen, en inzicht in de benodigde (financiële) middelen. De aangeleverde beleidsdocumenten gaven ons in de meeste gevallen maar weinig inzicht in het hoe en waarom van het behandelen van aanvragen en meldingen.

Een jaarverslag over de uitvoering in 2017 en een periodieke beleidsrapportage hebben wij bij vrijwel geen enkele gemeente aangetroffen. Wel hebben enkele gemeenten een uitvoeringsprogramma voor 2018 opgesteld.

BIG-8 algemeen

Net als in voorgaande jaren zagen we ook in 2018 dat gemeenten vaak onvoldoende aandacht besteden aan evaluatie. Dit geldt zowel voor de uitvoering in het voorgaande jaar als voor het bereiken van de gestelde doelen: er wordt wel verslag gedaan van de uitgevoerde activiteiten, maar het wordt niet duidelijk welke resultaten dit oplevert, welke conclusies hieruit volgen, of wat voor gevolgen dit heeft voor de toekomst. Kortom, de meerwaarde van een terugblik op de behaalde resultaten en de uitvoering van de geplande taken wordt onvoldoende gezien. Van een lerende cyclus is hierdoor geen sprake.

Hiermee samenhangend: ook het stellen van meetbare doelen in het beleid blijft achter. Zo blijft onduidelijk wat het bestuursorgaan wil bereiken met vergunningverlening, toezicht en handhaving binnen het omgevingsrecht. En daardoor geeft het beleid veelal ook onvoldoende richting voor de andere stappen van de BIG-8.

2.2.2 Incidentgericht toezicht

IBT beoordeelt gemeenten niet alleen systematisch, maar ook naar aanleiding van signalen in de media of een klacht van een burger of bedrijf. Wij houden ons bezig met toezicht op de uitvoering van de medebewindstaken, dat wil zeggen: toezicht op wettelijke taken die zijn opgedragen aan het gemeentebestuur. Een melding bij IBT is geen alternatief voor een juridische procedure, zoals bezwaar of beroep. Wanneer wij een melding ontvangen, kijken we dus eerst of het om een wettelijke gemeentelijke taak gaat en of er juridische procedures lopen of mogelijk zijn. Vervolgens informeren wij de melder over de reikwijdte van ons toezicht, en wijzen wij de melder op de juiste route.

Meldingen

In 2018 zijn meldingen over de taakuitvoering van 16 gemeenten en over 23 verschillende onderwerpen ontvangen. In driekwart van deze gevallen wordt gemeld dat het handelen of nalaten van de gemeente in strijd is met de ruimtelijke ordeningsregels. De overige meldingen of klachten gaan over het naleven van natuur- en milieuregels, bouwtaken en archeologie. In een enkel geval gaat het om een combinatie van vakgebieden. Drie meldingen op het gebied van ruimtelijke ordening hebben geleid tot een interventie.
Eén van deze meldingen gaat over de 'ruimte-voor-ruimteregeling' en is bij het schrijven van dit jaarverslag nog niet afgerond. De tweede melding betreft het oneigenlijk intrekken van een omgevingsvergunning; daar is de gemeente op aangesproken. De derde melding heeft te maken met de handhaving op illegaal gebruik op recreatieparken.

Alle meldingen zijn in 2018 inhoudelijk onderzocht en in het kader van hoor en wederhoor heeft IBT de gemeente gevraagd (meer) informatie te verstrekken. De meldingen worden ook als input gebruikt om te bepalen op welke thema's de komende jaren toezicht wordt gehouden.

Bij het overgrote deel van de meldingen heeft IBT bijgedragen aan het verbeteren van de communicatie tussen de partijen, zodat het incident kon worden opgelost.
Een melding van vóór 2018 ging over de handhaving op illegale bewoning van recreatiewoningen in de gemeente Bergen. Dit heeft geleid tot een bestuurlijke interventie vanuit GS. De gemeente heeft een plan van

aanpak opgesteld en – op aandringen van de provincie – een actuele inventarisatie van de situatie gemaakt. Daarbij is besloten dat de (vermoedelijke) overtredingen uiterlijk in 2019 beëindigd worden door handhaving of door de situatie alsnog te legaliseren. Zo wordt rechtszekerheid geboden aan de bewoners van de recreatiewoningen, aan derde belanghebbenden (omwonenden) en aan mogelijke toekomstige eigenaren. De uitvoering van het plan van aanpak werd in 2018 gemonitord. Hierover hebben ook meerdere bestuurlijke overleggen plaatsgevonden met vertegenwoordigers van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen.

2.2.3 Thematisch toezicht

In het nieuwe Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2018-2021 is vastgelegd dat we voortaan ook thema-onderzoeken en praktijktoetsen uitvoeren. Minimaal één thema ligt op het terrein van ruimtelijke ordening. In het Uitvoeringsplan is dit verder uitgewerkt. Vanuit een risico-inventarisatie die de provincie samen met gemeenten heeft uitgevoerd, is een groslijst voor mogelijke thema-onderzoeken voortgekomen. Vervolgens hebben we gekeken naar de criteria actualiteit, politieke gevoeligheid en toegevoegde waarde van actie door de provincie. Daarna is de keuze gemaakt om deze thema's te onderzoeken:

1. Illegaal gebruik op recreatieparken
2. Brandveiligheid in zorginstellingen
3. Roestvast staal in zwembaden

Deze onderzoeken zijn alle drie gestart in 2018. Hieronder leest u per thema hoe dit is aangepakt, wat de stand van zaken is en wat de voorlopige resultaten zijn.

Thema 1: illegaal gebruik op recreatieparken

In april 2018 ging het onderzoek naar illegaal gebruik op recreatieparken van start naar aanleiding van een aantal signalen, klachten en persberichten. Met dit onderzoek willen wij er uiteindelijk voor zorgen dat gemeenten goed optreden tegen illegaal gebruik op recreatieparken.
Het onderzoek bestaat uit twee fases. In fase 1 wordt in beeld gebracht wat op dit moment de werkwijze is van de gemeenten: hoe gaan zij om met toezicht en handhaving op recreatieparken? Daarbij keken we naar verschillen en overeenkomsten tussen gemeenten en naar 'best practices'. In fase 2 leveren we een bijdrage aan de ontwikkeling van een effectieve aanpak door gemeenten. Die aanpak is breder dan alleen handhaving, en past bij de aard en omvang van de (bredere) problematiek rond recreatieparken.

In 2018 is fase 1 van het onderzoek nagenoeg afgerond. We hebben de deelnemende gemeenten gevraagd om een geverifieerde vragenlijst in te vullen. Ook hebben we interviews gehouden met gemeenten en met andere instanties, zoals met enkele basisteams van de politie in Noord-Holland Noord, het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC), het programma Vitale Vakantieparken op de Veluwe, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), de Vereniging Bouw- en Woningtoezicht Nederland/Leerkring Handhaving. Zo konden we de resultaten uit de vragenlijsten verfijnen en voorzien van context.

In 2019 is het onderzoek afgerond; de resultaten van het onderzoek kunt u vinden op onze website www.noord-holland.nl/ibt

Thema 2: brandveiligheid in zorginstellingen

Uit de IBT-risico-inventarisatie van 2017 kwam naar voren dat veel Noord-Hollandse gemeenten brandveiligheid aanwijzen als een belangrijk thema met een hoog risico. Daarnaast zijn de laatste jaren verschillende publicaties, Kamerbrieven en onderzoeken geweest waaruit blijkt dat de brandveiligheid in zorginstellingen een onderwerp is dat leeft en onze aandacht nodig heeft.
Het onderzoek naar brandveiligheid in zorginstellingen is na de zomer gestart en heeft eind vorig jaar geresulteerd in een plan van aanpak. Het uiteindelijke doel van dit themaonderzoek is dat gemeenten goed toezicht houden op de brandveiligheid in zorginstellingen en dat zij hierop ook goed handhaven. Het feitelijke onderzoek wordt uitgevoerd in de eerste helft van 2019. Naar verwachting hebben we in het derde kwartaal van 2019 de bevindingen verwerkt, geanalyseerd en vervat in een eindrapportage.

Thema 3: roestvast staal in zwembaden
Constructieve veiligheid is een van de vijf themagebieden uit het Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2018-2021. Over het onderwerp roestvast staal (rvs) in zwembaden zijn vragen gesteld in de Tweede Kamer en in de Provinciale Staten (politieke relevantie), er verschijnen geregeld berichten over in de media (actualiteit), de feitelijke impact als het mis gaat is groot (risico) en het is mogelijk om snel alle zwembaden op orde te brengen (interventie van de provincie heeft toegevoegde waarde).

Dit thema-onderzoek ging in maart van start met het opstellen van een plan van aanpak. We hebben hierin twee doelen gedefinieerd:
1. Het primaire doel van dit onderzoek is dat alle gemeenten waar dit speelt, zodanig toezicht houden dat volledige naleving van de regels plaatsvindt. Uiteraard treden deze gemeenten, waar nodig, handhavend op. Dit alles moet binnen twee jaar de problematiek van gevaarlijk rvs in zwembaden kunnen oplossen.
2. Het secundaire doel is dat landelijke incidenten met een groot risico of wijzigingen in de wetgeving door gemeenten meegenomen worden in de jaarrapportage. Afhankelijk van deze uitkomst wordt dit ook verankerd in de volgende BIG-8 cyclus en inhoudelijk zichtbaar in de daaruit voortvloeiende documenten.

De resultaten van dit onderzoek zijn vastgelegd in een conceptrapportage en in het vierde kwartaal van 2018 besproken met ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dit gaf aanleiding tot nader juridisch onderzoek. De bevindingen hiervan worden begin 2019 verwacht en verwerkt in een definitieve rapportage.

2.3 Informatie- en archiefbeheer

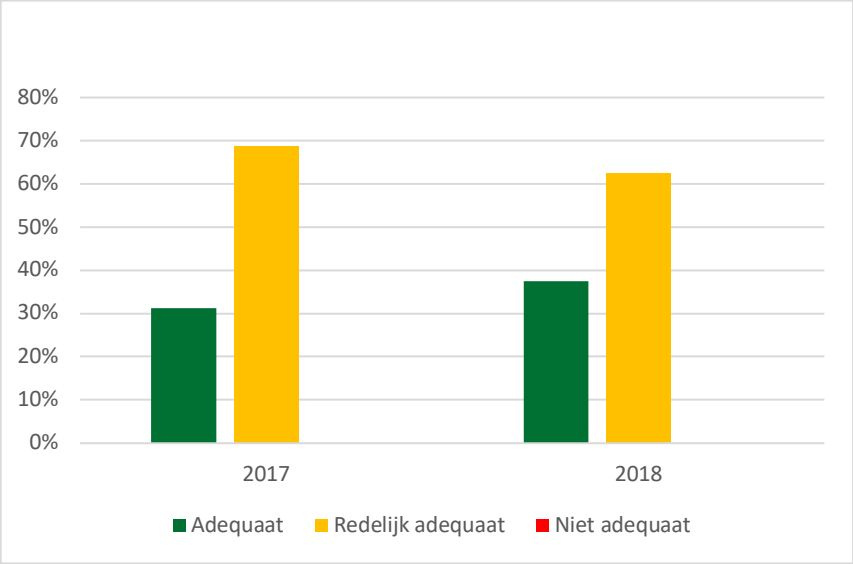
Met de invoering van het nieuwe IBT-beleid is de naam van het domein ‘Archief’ veranderd in ‘Informatie- en archiefbeheer’. De overgang van een analoge naar een digitale informatiehuishouding bleef ook in 2018 een grote uitdaging voor de Noord-Hollandse gemeenten en waterschappen. Digitaal informatiebeheer conform de Archiefwet maakt steeds vaker deel uit van integraal informatiebeleid- en planning, dat ook informatieveiligheid, de bescherming van persoonsgegevens en de borging van openbaarheid van informatie behelst.

Ook de verantwoordelijkheden binnen het informatiedomein verschuiven. Voorheen waren afdelingen Documentaire Informatievoorziening verantwoordelijk voor het vormen, compleet maken en sluiten van dossiers. Tegenwoordig hebben deze afdelingen een meer regisserende, adviserende en controlerende rol, terwijl de verantwoordelijkheid voor de dossiers bij de lijnafdelingen ligt. Deze ontwikkeling raakt dus alle afdelingen van een organisatie, tot aan het hoogste management. Zo ontstaat in de hele organisatie meer bewustzijn over het belang van informatiebeheer.

De provincie krijgt ook nieuwe gesprekspartners tegenover zich. We praten niet meer met een klassieke archiefmedewerker die de papieren archieven beheert, maar met breder georiënteerde medewerkers zoals Chief Information Officers (CIO’s), ICT-medewerkers, informatiearchitecten en Functionarissen Gegevensbescherming. Vanuit hun positie kunnen zij ook invloed uitoefenen op het beleid.

De uitvoering van de Archiefwet raakt steeds meer verweven met andere wetgeving op het terrein van informatiebeheer. Zo is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) sinds 1 juli 2018 van kracht en worden de Wet open overheid en de Wet digitale overheid nu behandeld in de Tweede Kamer. De Archiefwet wordt in 2019 herzien zodat deze beter aansluit bij alle (digitale) ontwikkelingen.

Figuur 4: totaaloordelen Informatie- en Archiefbeheer

Resultaten: wat ging er goed?

De naleving van de regels op het gebied van Informatie- en archiefbeheer werd in 18 gemeenten beoordeeld als adequaat (groen) en bij de overige 30 gemeenten als redelijk adequaat (geel).
Vijf gemeenten gingen in 2018 van redelijk adequaat naar adequaat, en slechts twee gingen van adequaat naar redelijk adequaat. Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht en het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier zijn beide beoordeeld als 'redelijk adequaat'. In 2018 zijn ook alle omgevingsdiensten en veiligheidsregio's beoordeeld. Hier zien we dezelfde trends als bij de gemeenten: verbeteringen vinden langzaam maar zeker plaats.

De traagheid van de verbeteringen valt deels te verklaren uit een gebrek aan pasklare oplossingen voor de vraagstukken in het archiefwezen. Voor goed informatiebeheer met een hoge kwaliteit en een duurzame opslag is vaak een cultuuromslag nodig.

Op het terrein van de Archiefwet spelen de gemeentelijke en regionale archivarissen een belangrijke rol. Bijna alle Noord-Hollandse gemeenten hebben op grond van de Archiefwet een gemeentearchivaris benoemd die regelmatig intern toezicht houdt op de staat van het informatie- en archiefbeheer in de gemeente. De verslagen daarvan worden aan de colleges gestuurd voor de (horizontale) verantwoording en controle in de gemeente. In de gemeentelijke Archiefverordeningen is namelijk bepaald, dat het college deze inspectieverslagen aan de raad stuurt.
Zij beheren niet alleen de historische archieven van de aangesloten gemeenten en waterschappen, maar houden ook inspecties op de recente informatiebestanden en archieven van deze overheden. Zij vervullen in die zin dus het horizontale toezicht. Vervolgens sturen zij jaarlijkse rapportages aan de colleges, die dit op hun beurt weer aan de gemeenteraden of algemene besturen én aan de provincie voorleggen. Voor het Interbestuurlijk Toezicht zijn deze rapportages een belangrijke bron. Door alle veranderingen op dit terrein zijn de jaarlijkse horizontale beoordeling door de archivaris en het verticale toezicht van de provincie geen overbodige luxe.

Steeds meer gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hanteren het wettelijk verplichte kwaliteitssysteem voor (digitale) archivering. Zij worden zich meer bewust van het belang van kwaliteitszorg en spannen zich in om procedures te beschrijven, systematische controles in te bouwen en de kwaliteit van het informatiebeheer te bewaken en verbeteren.

Op het terrein van de Archiefwet spelen de gemeentelijke en regionale archivarissen een belangrijke rol. Bijna alle Noord-Hollandse gemeenten hebben op grond van de Archiefwet een gemeentearchivaris benoemd die regelmatig intern toezicht houdt op de staat van het informatie- en archiefbeheer in de gemeente. De verslagen daarvan worden aan de colleges gestuurd voor de (horizontale) verantwoording en controle in de gemeente. In de gemeentelijke Archiefverordeningen is namelijk bepaald, dat het college deze inspectieverslagen aan de raad stuurt.

Zij beheren niet alleen de historische archieven van de aangesloten gemeenten en waterschappen, maar houden ook inspecties op de recente informatiebestanden en archieven van deze overheden. Zij vervullen in die zin dus het horizontale toezicht. Vervolgens sturen zij jaarlijkse rapportages aan de colleges, die dit op hun beurt weer aan de gemeenteraden of algemene besturen én aan de provincie voorleggen. Voor het Interbestuurlijk Toezicht zijn deze rapportages een belangrijke bron. Door alle veranderingen op dit terrein zijn de jaarlijkse horizontale beoordeling door de archivaris en het verticale toezicht van de provincie geen overbodige luxe.

Figuur 5: archiefdiensten Noord-Holland

Resultaten: wat kan beter?

De overgangsfase van papieren archieven naar louter digitale dossiers is behoorlijk complex. Vaak wordt over één onderwerp een papieren én een digitaal archief gevormd. Dat verhoogt het risico op versieproblemen, hiaten en overlappingen. Hersteloperaties achteraf maken zo'n hybride archief bovendien zeer kostbaar en tijdrovend. Het zou beter zijn om deze hele fase te vermijden.

Wat ook beter kan, is het vormen van digitale dossiers door lijnafdelingen, een uitvloeisel van het nieuwe digitale werken. Door onvoldoende training, begeleiding en controle leidt dit vaak tot onvolledige of slecht toegankelijke digitale dossiers. Ook dit betekent kostbaar en arbeidsintensief herstel achteraf.

Een derde aandachtspunt zijn de vele digitale systemen buiten het centrale Document Management Systeem (DMS), waarin archiefwaardige informatie wordt bewaard. Deze informatie bevindt zich bijvoorbeeld in systemen op het terrein van de sociale wetgeving, het omgevingsrecht, personeelszaken en in financiële systemen. Veel van deze systemen zijn niet geschikt voor beheer conform de Archiefwet: er is geen selectie- en vernietigingsfunctie. Zeker in het licht van de AVG is deze functie noodzakelijk voor een archief.

De vele fusies en samenwerkingsverbanden van overheden onderling vormen een vierde risicofactor. In de jaren voor en na een herindeling of ambtelijke samenwerking is vaak te weinig aandacht voor een goed informatie- en archiefbeheer, met alle gevolgen van dien. In Noord-Holland zijn verschillende gemeenten de laatste jaren een ambtelijke samenwerking aangegaan in de vorm van een centrumgemeenteconstructie (Amstelveen/Aalsmeer en Zandvoort/Haarlem) of een samenwerkingsverband met een bedrijfsvoeringsorganisatie zoals de BUCH, de SED-gemeenten, DUO+ en de BEL. Terwijl een samenwerking bedoeld is voor meer efficiëntie en harmonisatie van processen, kost het de gemeenten in de praktijk juist veel tijd om bijvoorbeeld de archiefvorming van twee organisaties volledig gescheiden te houden bij een ambtelijke

samenwerking. Wij zien het informatie- en archiefbeheer in deze gevallen dan ook eerst achteruitgaan en pas na enkele jaren, na de investering van veel geld en energie, weer een stap voorwaarts maken.

Ten slotte signaleren wij nog steeds achterstanden in de selectie, tijdige vernietiging en overbrenging van papieren archieven. Overheidsorganisaties moeten hun archief na twintig jaar als historisch en openbaar toegankelijk archief overdragen aan de archiefdienst. In de nieuwe Archiefwet gaat deze termijn van twintig naar tien jaar, waardoor de achterstanden verder zullen oplopen. Het is dus zaak om hier snel werk van te maken.

Beoordelingen

De beoordelingen over het informatie- en archiefbeheer van alle afzonderlijke gemeenten vindt u in de tabel achterin dit verslag en op www.noord-holland.nl/ibt.

2.4 Huisvesting verblijfsgerechtigden

Taakstelling

Gemeenten zijn wettelijk verplicht elk half jaar een bepaald aantal verblijfsgerechtigde asielzoekers te huisvesten. Dit heet de taakstelling. De minister van Binnenlandse Zaken bepaalt de taakstelling per gemeente. De hoogte van de taakstelling hangt af van het aantal inwoners en het verwachte aantal verblijfsgerechtigden. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) bemiddelt bij het zoeken van een eerste woonruimte, door verblijfsgerechtigden aan gemeenten te koppelen.

Wat is de rol van de provincie?

De provincie ziet erop toe dat gemeenten voldoende verblijfsgerechtigden huisvesten en daarmee hun taakstelling realiseren. Het toezicht op de huisvesting van verblijfsgerechtigden kent twee peilmomenten: 1 januari en 1 juli. Aan de hand van de realisatiecijfers van het COA gaat de provincie na of de gemeenten hun halfjaarlijkse taakstelling hebben gerealiseerd. Heeft een gemeente onvoldoende verblijfsgerechtigden gehuisvest, dan heeft de toezichthouder de plicht om in te grijpen. Daarom valt een gemeente die een half jaar achterloopt op de taakstelling onder verscherpt toezicht van de provincie. Bij het verscherpt toezicht hanteren wij de bestuurlijke interventieladder. De eerste stap is ambtelijk overleg, daarna volgen bestuurlijke gesprekken als de situatie niet verbetert. De gemeente krijgt de tijd om verbetering te laten zien. Hoe het toezicht precies verloopt, is maatwerk. Blijft de gemeente na het doorlopen van de hele interventieladder nog steeds in gebreke, dan kan de provincie het werk van de gemeente gaan uitvoeren op kosten van de gemeente. Het huisvesten van verblijfsgerechtigden is namelijk geen inspanningsverplichting voor de gemeenten, maar een resultaatsverplichting. Het is dus niet voldoende om eraan te werken, het moet ook echt gebeuren.

De interventieladder in 2018

De eerste stappen van de interventieladder zijn in 2018 geregeld gezet. Alle gemeenten die achterlopen met het realiseren van de taakstelling, hebben een brief gekregen die hen oproept om meer werk te maken van het huisvesten van verblijfsgerechtigden. Gemeenten die zijn uitgenodigd voor een ambtelijk gesprek met de toezichthouder, zijn verzocht om van tevoren een concreet plan van aanpak aan te leveren. Het plan van aanpak moet duidelijk maken welke oplossingen de gemeente heeft onderzocht, wanneer deze worden ingezet en welke resultaten de gemeente hiervan verwacht. Met een aantal substantieel achterlopende gemeenten zijn naast ambtelijke ook bestuurlijke toezichtgesprekken gevoerd. In deze gesprekken zijn afspraken gemaakt over verbeteringen.

Taakstelling eerste helft 2018

De taakstelling voor de huisvesting van verblijfsgerechtigden in Noord-Holland bedroeg in de eerste helft van 2018 voor alle gemeenten gezamenlijk 2012. Daarnaast was er nog een achterstand van 764 uit 2017, bij elkaar dus een opgave van 2.776 verblijfsgerechtigden. Hiervan is 1901 gerealiseerd. Per 1 juli was de totale achterstand opgelopen tot 875.

Taakstelling tweede helft 2018

De taakstelling voor de tweede helft van 2018 bedroeg 1801 verblijfsgerechtigden. Met de achterstand van 875 uit het voorgaande halfjaar liep de gehele opgave op tot 2676 te huisvesten verblijfsgerechtigden. In de tweede helft van 2018 zijn in totaal 1847 verblijfsgerechtigden gehuisvest. Hiermee is de taakstelling zelf gerealiseerd en er iets van de achterstand ingelopen. Een mooie verbetering, ook ten opzichte van voorgaande jaren.

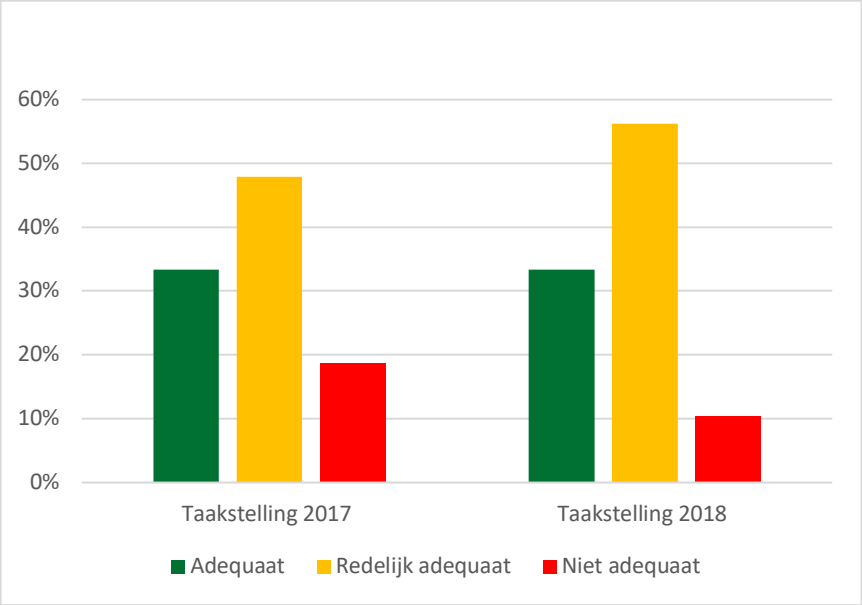
Voor het grootste deel van de totale achterstand is de gemeente Amsterdam verantwoordelijk. Deze gemeente heeft op 1 januari 2019 een achterstand van 506, op een totale achterstand van 829 van de hele provincie. Met Amsterdam is in het bestuurlijk overleg van november 2018 de afspraak gemaakt dat deze achterstand op 1 juli 2019 is ingelopen.
De gemeente Haarlemmermeer had de voorgaande jaren ook een forse achterstand opgelopen, maar deze is nu grotendeels opgelost. Daarom besloot de provincie om een stap terug te doen op de interventieladder en het bestuurlijke overleg met Haarlemmermeer af te sluiten.

Voorrangsregeling huisvestingsverordening

Sinds juli 2017 krijgen verblijfsgerechtigden niet meer automatisch voorrang in een gemeentelijke huisvestingsverordening. De gemeente kan besluiten om de voorrangsregeling voor verblijfsgerechtigden te schrappen. Een klein aantal gemeenten heeft vorig jaar aangegeven dit te gaan doen. De taakstelling voor de huisvesting van verblijfsgerechtigden blijft echter onverkort van kracht, ook wanneer een gemeente deze voorrangsregeling schrapt. De gemeenteraad is dan verplicht in haar huisvestingsverordening vast te leggen op welke wijze de gemeente de taakstelling gaat realiseren. De provincie heeft alle gemeenten geattendeerd op dit wettelijke voorschrift.

In onderstaande tabel wordt het percentage weergegeven van Noord-Hollandse gemeenten die langer dan een jaar achterlopen op hun taakstelling (rood), een half jaar achterlopen (geel) en hun taakstelling geheel hebben gerealiseerd (groen).

Figuur 6: realisatie taakstelling

Beoordelingen

De beoordelingen van alle afzonderlijke gemeenten vindt u in de tabel achterin dit verslag en op www.noord-holland.nl/ibt.

3 SAMENVATTING EN TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN

Toezicht op de Financiën

In 2018 waren de financiële consequenties vanuit het sociaal domein meer voelbaar dan voorheen. Vooral op het domein van de Jeugdzorg bleken middelen, beschikbaar gesteld door het Rijk, niet altijd toereikend. Wel zijn alle gemeenten erin geslaagd om een sluitende begroting te presenteren. Enkele gemeenten hadden daarvoor incidentele middelen nodig, om de tijd naar een structureel evenwichts-herstel te overbruggen. Bij de overige gemeenten bleken bijstellingen – bijvoorbeeld bezuinigingen – voldoende voor een sluitend geheel. Gelukkig is geen enkele gemeente in financieel zwaar weer gekomen.

Toezicht op het Omgevingsrecht

Na de stijgende lijn van 2014 tot en met 2017 zien we nu minder goede resultaten. Het belangrijkste aandachtspunt blijft dat de verschillende stappen in het handhavings- en toezichtsproces elkaar logisch moeten opvolgen. Wij hebben daar afgelopen jaar scherper op getoetst. Vanaf 2019 wordt het systematisch toezicht verder toegespitst op de gemeenten die nog achterblijven in de beoordeling of waar zich bijzondere omstandigheden voordoen.

Toezicht op Informatie- en archiefbeheer

Ons overall beeld van informatie- en archiefbeheer is dat gemeenten nog veel te doen hebben om goed over te kunnen stappen van hun papieren archief naar een volledig digitale werkomgeving. Een hybride situatie met zowel papieren als digitale archieven kan problemen veroorzaken, zoals minder overzicht en extra kosten door reparaties achteraf.

Toezicht op Huisvesting van verblijfsgerechtigden

Na jaren van almaar oplopende taakstellingen hebben gemeenten weer een lagere opgave van het Rijk gekregen. Dit heeft veel gemeenten de mogelijkheid gegeven om hun achterstanden in te lopen.

Toekomstige ontwikkelingen in het toezicht

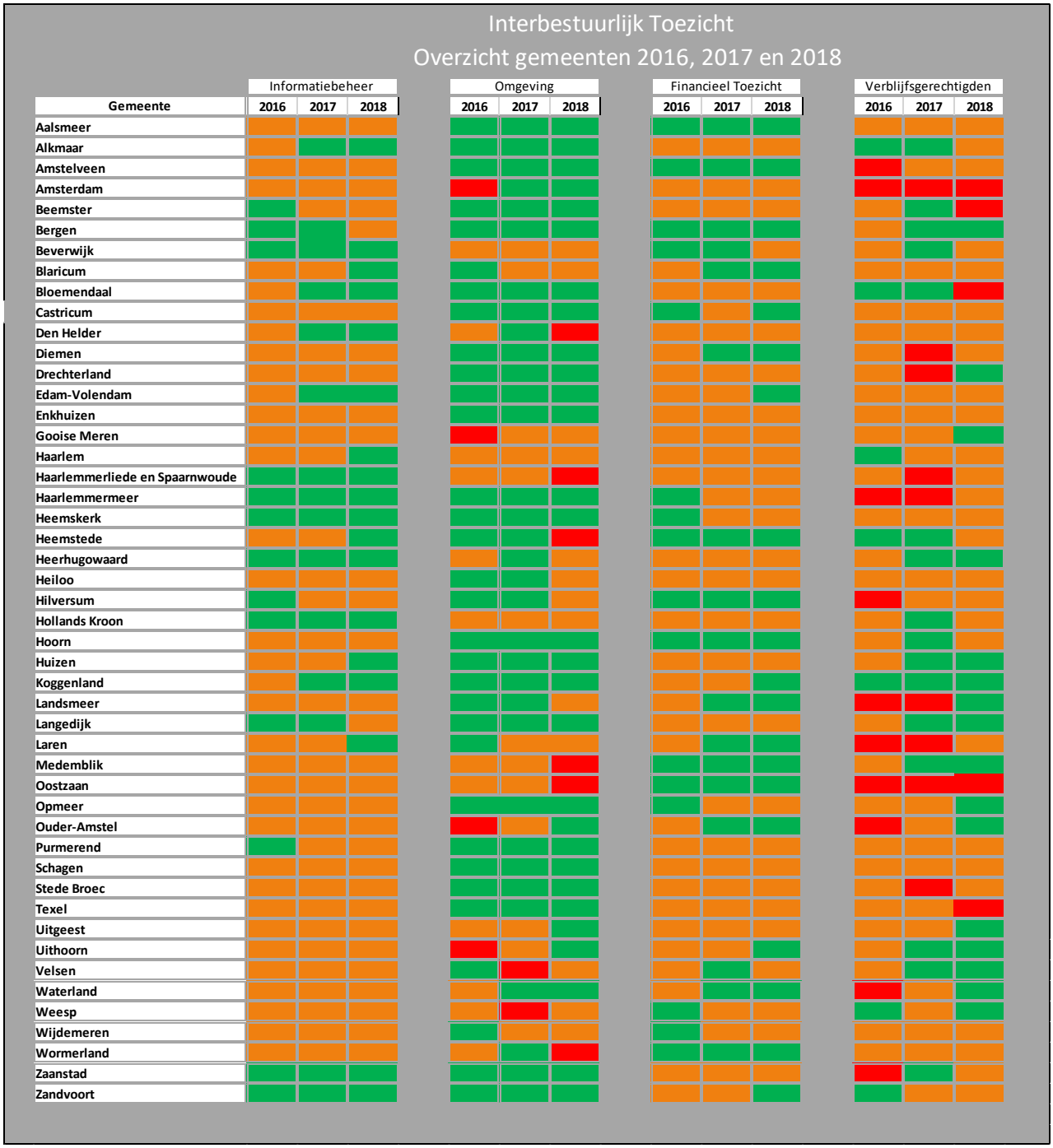
Eind 2018 heeft de minister van BZK aan de Tweede Kamer de ‘Agenda toekomst van het (interbestuurlijk) toezicht’ aangeboden. Met deze agenda is de eerste stap gezet in de uitwerking van het Interbestuurlijk Programma, onderdeel Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving, één overheid. De Agenda beschrijft de verandering die van het interbestuurlijk toezicht gevraagd wordt. Eerst worden de maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen beschreven die relevant zijn voor het toezicht. Vervolgens worden voor het nieuwe toezicht het doel en de scope geformuleerd. Aansluitend volgen zeven ontwerpprincipes die bij de uitwerking van de agenda zullen worden gehanteerd. Tot besluit worden vijf acties benoemd die uitgewerkt worden en gaan leiden tot het nieuwe toezicht.

De hele Agenda is te vinden op omgevingsweb. De vijf acties zijn:

1. Verbinden van het verticaal toezicht en de horizontale controle (nader wordt uitgewerkt hoe deze elkaar optimaal kunnen versterken);
2. Verbeteren van de dialoog (een mogelijke gedragslijn voor alle partijen);
3. Beter leren (onderzoek naar verbetering van het leren en hoe dit landelijk kan worden geïntroduceerd);
4. Uniformiteit (uitwerken van een gezamenlijk toezichtkader, dat bij voorkeur financieel en generiek toezicht omvat);
5. Risicogericht toezicht (streven naar een eenduidige methode van risicoanalyse, die we kunnen gebruiken om risico’s beter en makkelijker in beeld te brengen).

GS hebben in september 2018 ingestemd met deze Agenda.

Tabel: Overzicht gemeenten 2016, 2017 en 2018

HAARLEM, AUGUSTUS 2019

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland
Kabinet | Sector Interbestuurlijk Toezicht
het jaarverslag is geredigeerd door redactrice Anneke Paul

Fotografie
Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
Xeroxmediaservices

Haarlem, augustus 2019

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	1122
Extern Zaak ID	1203113
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	13.e
Omschrijving	Economie: Brief GS evaluatie Uitvoeringsprogramma Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen 2017-2019 en Monitor werklocaties (C-agenda EFB 28-10-2019)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Brief GS aan PS inz. Evaluatie UVP HIRB 2017-2019 en Monitor werklocaties.pdf
Provincie Noord-Holland_Evaluatie HIRB en OTW_Eindrapportage_10 september 2019 PDF.pdf
Monitor Werklocaties 2019.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	30 september 2019
Ingekomen stukken ter kennisname	30 september 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**

Toelichting

Het uitvoeringsprogramma Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen 2017-2019 is een programma ter bevordering van de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen en kantorenlocaties. De werking van de subsidieregelingen die daaronder vallen is geëvalueerd. De Monitor Werklocaties 2019 geeft informatie over feitelijke ontwikkelingen op bedrijventerreinen, kantoorlocaties en gemengde locaties. De werklocatiemarkt is in evenwicht, de kantorenleegstand is verder gedaald en er zijn meer bedrijfskavels uitgegeven.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. E. Rem
BEL/REE

Telefoonnummer +31235144692
reme@noord-holland.nl

Verzenddatum

26 SEP. 2019

Kenmerk
1203113/1268951

Uw kenmerk

Betreft: Evaluatie UVP HIRB 2017-2019 en Monitor werklocaties 2019

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe:

- Evaluatierapport Uitvoeringsprogramma HIRB 2017-2019
- Monitor Werklocaties Noord-Holland 2019

Met de HIRB-regeling (Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen) stimuleert de provincie Noord-Holland al ruim 15 jaar de vestigingskwaliteit op bedrijventerreinen. De uitvoeringsregeling HIRB is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties 2017-2019. Onder dat programma vallen ook de uitvoeringsregeling OTW (Ondersteuning Toekomstbestendige Werklocaties), opdrachten om duurzaamheid en beheer op bedrijventerreinen te stimuleren en jaarlijkse prijsvragen rondom thema's die spelen op bedrijventerreinen.

Hoofddoel van deze evaluatie was het verkrijgen van inzicht in de doeltreffendheid van het uitvoeringsprogramma HIRB 2017-2019 en in de grootste bedrijventerreinen- en kantorenopgaven in Noord-Holland tot en met 2023.

In totaal zijn er met ruim €7 miljoen 68 projecten gesteund in 2,5 jaar tijd. De outputdoelen van HIRB en OTW zijn niet geheel behaald; 212,8 ha bedrijventerrein is geherstructureerd i.p.v. 300ha en er waren minder aanvragen OTW dan gepland. De oorzaak daarvan is niet geheel duidelijk. Wellicht speelt daarbij mee dat na vele jaren van uitvoeren van de HIRB-regeling de wat lastiger te realiseren projecten overblijven die minder hectaren geherstructureerd terrein opleveren. Wel is duidelijk dat de behoefte aan de HIRB-regeling nog groot is gezien het aantal aanvragen in het laatste jaar van de regeling (2019).

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De belangrijkste conclusie van de evaluatie is dat HIRB-subsidie voor fysieke maatregelen doeltreffend is als het gaat om haar rol en waarde in het ecosysteem op en rondom bedrijventerreinen. De HIRB heeft duidelijke meerwaarde, vooral om projecten te versnellen en om extra kwaliteit te realiseren. Soms is het alleen financiële steun maar er zijn ook voorbeelden van projecten die zonder HIRB niet zouden zijn gerealiseerd.

Voor de OTW-regeling is het lastig uitspraken te doen over doeltreffendheid maar de conclusie is wel dat OTW bijdraagt in proces, inzicht in haalbaarheid of ervoor zorgt dat voorbeeldprojecten breder uitgedragen kunnen worden. Ook sluiten de meeste thema's en het type projecten waarvoor binnen OTW-subsidie aangevraagd kan worden aan op ontwikkelingen en behoeften in de praktijk.

De belangrijkste aanbevelingen zijn dan ook om als het gaat om subsidie voor fysieke maatregelen op bedrijventerreinen te focussen op herstructurering en verduurzaming.

Voor procesmaatregelen zijn beheer en verduurzaming de belangrijkste thema's. Aanbevolen wordt om subsidiëring op het gebied van digitale infrastructuur niet langer mogelijk te maken. De interesse voor en behoefte aan onderzoek naar haalbaarheid blijkt beperkt bij ondernemers. Ondernemers investeren liever in maatregelen die direct zichtbaar resultaat opleveren.

Daarnaast wordt aanbevolen om scherper te monitoren wat de daadwerkelijke effecten van de regeling zijn. Het gaat dan zowel om het monitoren van vervolgstappen na afronding van gesubsidieerde trajecten als daarbij indicatoren te betrekken die iets zeggen over het vestigingsklimaat, de ruimtelijke kwaliteit, bedrijvigheid en toekomstbestendigheid op bedrijventerreinen. Te denken valt aan het monitoren van ondernemerstevredenheid, de WOZ-waarde en indicatoren op het gebied van veiligheid en duurzaamheid. De monitoring kan volgend jaar worden ondergebracht in de jaarlijkse Monitor Werklocaties.

Naar aanleiding van de commissiebehandeling op 23 maart 2017 van het uitvoeringsprogramma HIRB 2017-2019 hebben we de rol van de ambassadeur en aanjager parkmanagement meegenomen in de evaluatie.

De opdrachten om beheer en verduurzamingsmaatregelen op bedrijventerreinen te stimuleren zijn medio 2018 gewijzigd van opzet en opdrachtnemer nadat bleek dat de opdrachten niet op de gewenste wijze werden uitgevoerd en ook niet het gewenst effect hadden. In oktober 2018 zijn de opdrachten aan het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) verstrekt. Uit de evaluatie komt naar voren dat de opdrachten na het verstrekken ervan aan PHB en ONHN hun werking hebben. Deze intermediaire organisaties blijken door hun brede netwerk, kennis van de regio, ervaring met bedrijventerreinen en hun positie goed in staat om een impuls te geven aan beheer en verduurzaming. Omdat dit ook de thema's voor de komende jaren zijn, beveelt het onderzoeksbureau aan om in het bredere palet van instrumenten deze opdrachten de komende jaren voort te zetten.

Wij nemen deze aanbevelingen mee in de uitwerking van de HIRB-plus regeling die aangekondigd is in het coalitieakkoord.

Bijgevoegd bij deze brief vindt u ook de Monitor Werklocaties 2019 (kenmerk 1133514/1274490).

De Monitor Werklocaties Noord-Holland 2019 laat een evenwicht tussen vraag en aanbod van werklocaties zien. Er is een verdere daling van de kantorenleegstand naar 11,9%. Er zijn meer bedrijfskavels uitgegeven (in totaal 123 hectare) en de werkgelegenheid is toegenomen tot 1,58 mln. De planvoorraad is voor kantorenlocaties toegenomen tot 2,2 mln. vierkante meter en voor bedrijventerreinen licht afgenomen tot 1067 hectare. De monitor laat zien dat het van belang is om bedrijventerreinen up-to-date te houden met beheer en herstructurering, zodat deze locaties niet verouderen. Er is op 1 januari 2019 duurzaam beheer georganiseerd op 88 terreinen. Dit is een stijging van tien locaties ten opzichte van 2018.

Aandachtspunten blijven de voortgang van herstructurering in Noord-Holland-Noord en het aantal nieuwe initiatieven voor het opzetten van georganiseerd beheer op bedrijventerreinen om veroudering tegen te gaan. Dit laatste wordt nu onder meer opgepakt in de opdracht aan het PHB en ONHN en de effecten daarvan zijn volgend jaar zichtbaar in de Monitor Werklocaties.

De monitor laat onder meer een beeld zien over leegstand op bedrijventerreinen. Deze informatie wordt ook ontsloten via de Dashboards Werklocaties Noord-Holland 2018-2019: https://data.noord-holland.nl/content/werklocaties. Bij leegstand kan onderscheid worden gemaakt tussen leegstand van kantoren op bedrijventerreinen (Noord-Holland: 11,3%) en leegstand van bedrijfsvastgoed zelf. De factor aanbod/transacties geeft daarbij de verhouding weer tussen het aanbod aan bedrijfsruimte op bedrijventerreinen per 1-1-2019 en het transactievolume van bedrijfsruimte in 2018. Een lage factor betekent daarbij meer vraag dan aanbod van bedrijfsruimte; deze factor is momenteel met 1,3 laag. Dat betekent dat er relatief veel vraag is ten opzichte van het aanbod van bedrijfsruimte.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
C.J. Loggen

2 bijlagen

Evaluatierapport UVP HIRB 2017-2019

Monitor Werklocaties Noord-Holland 2019

DECISIO

Provincie Noord-Holland

Evaluatie HIRB en OTW

Eindrapportage

Amsterdam, 10 september 2019

ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

DECISIO

TITEL

Evaluatie HIRB en OTW

DATUM

10 september 2019

STATUS RAPPORT

Eindrapportage

OPDRACHTGEVER

Provincie Noord-Holland

PROJECTTEAM DECISIO

Jaap Broer
Daan van Gent

CONTACTGEGEVENS DECISIO | ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Valkenburgerstraat 212
1011 ND Amsterdam
T 020 – 67 00 562
E info@decisio.nl
I www.decisio.nl

Voorblad: De Figeebrug in aanbouw (originele foto Waarderpolder.nl; bewerking Decisio)

DECISIO

Inhoudsopgave

Samenvatting i

S1 Opdracht i

S2 Uitkomsten i

S3 Hoofdconclusie iv

S4 Aanbevelingen iv

1. Inleiding 1

1.1 Achtergrond 1

1.2 Doel van de evaluatie 1

1.3 Vraagstelling 1

1.4 Scope 3

1.5 Aanpak 3

1.6 Leeswijzer 4

2. Beleidsreconstructie 5

2.1 Achtergrond programma 5

2.2 Uitvoeringsregeling HIRB Fysiek 6

2.3 Uitvoeringsregeling OTW 8

2.4 Opdrachten en prijsvragen 9

2.5 Beoordelingskader en indicatoren 10

3. Doeltreffendheid 12

3.1 HIRB 12

3.2 OTW 21

3.3 Opdrachten PHB en ONHN 27

3.4 Prijsvraag en challenge 28

3.5 Conclusie analyses doelbereik en doeltreffendheid 29

4. Proces en aansluiting behoefte 32

5. Langjarige effecten: de cases 35

5.1 De Oude Veiling Hoorn 35

5.2 Middenhavengebied IJmuiden 37
5.3 Waarderpolder Haarlem 38
5.4 Hembrugterrein Zaanstad 40
5.5 Assendelft-Noord en Molletjesveer Zaanstad 42
5.6 Outcome 43
6. Thema's en rolinvulling 47
6.1 Thema's 47
6.2 Provinciale prioriteiten 49
6.3 Provinciale sturing en rolinvulling 50

Bijlage 1. Bronnen 53
Bijlage 2. Beleid andere provincies 55

DECISIO

Samenvatting

S1 Opdracht

De provincie Noord-Holland voert al geruime tijd beleid om de vestigingskwaliteit en duurzaamheid op bedrijventerreinen te stimuleren. In het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties zet de provincie de subsidieregelingen HIRB (Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen) en OTW in (Ondersteuning Toekomstbestendige Werklocaties). Daarnaast heeft zij opdrachten uitstaan om duurzaamheid en beheer op bedrijventerreinen aan te jagen en te faciliteren (aan het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord). Verder worden prijsvragen/challenges georganiseerd rond relevante thema's als circulaire economie.

Voorliggend rapport doet verslag van het evaluatieonderzoek naar de doeltreffendheid van deze instrumenten in de periode 2017-2019 en hoe deze aansluiten op de behoefte van gemeenten en ondernemers. Om de langjarige effecten van de HIRB-regeling in kaart te brengen is een casestudie gedaan van vijf bedrijventerreinen waar in een eerdere periode projecten zijn ondersteund. De evaluatie kijkt verder niet alleen terug naar wat er is bereikt, maar ook vooruit naar wat er speelt, welke opgaven er zijn en welke provinciale rol daarbij past.

S2 Uitkomsten

HIRB en OTW

Totaal ruim 7 miljoen steun aan 68 projecten in 2,5 jaar

In de periode 2017 - 31 juli 2019 is aan 20 projecten voor in totaal 6,25 miljoen euro aan HIRB-subsidie verleend, waarmee het plafond vrijwel is bereikt. Met deze projecten was een totaal investeringsbedrag van 48,5 miljoen euro gemoeid. In deze periode is daarnaast aan 48 projecten 830.000 euro OTW-subsidie toegekend. Met name de OTW-pot is niet uitgeput (plafond is 3,1 miljoen euro). Dit wordt veroorzaakt door onbekendheid met de recent opgezette regeling, maar ook door het feit dat gemeente en/of ondernemersvereniging 50 procent zelf bij moet leggen.

Outputdoelen niet bereikt, projecten in lijn met provinciale ambities

De 'outputdoelen' van HIRB en OTW zijn niet behaald. De oorzaak daarvan is niet helemaal duidelijk. Het herstructurerings- en verouderingsvraagstuk is in de laatste jaren minder urgent geworden. Het thema is echter nog wel degelijk actueel en

relevant, zo blijkt uit het aantal aanvragen in 2019 en het signaal dat meerdere projecten in de pijplijn zitten bij gemeenten. Daarmee constateren we dat de komende jaren nog wel behoefte is aan financiële bijdragen aan herstructurerings-projecten. Voor OTW geldt naast de genoemde onbekendheid en 50 procent cofinancieringseis dat met name het thema digitale infrastructuur minder leeft dan vooraf ingeschat.

Voor beide regelingen is het te vroeg om te kunnen zeggen wat de daadwerkelijke resultaten in termen van 'outcome' zijn, maar uit de aanvragen blijkt dat de plannen en beoogde doelen in lijn zijn met de provinciale ambities: verbetering van het vestigingsklimaat, toename van ruimtelijke kwaliteit, toename van bedrijvigheid en toename van toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen. Als de plannen worden uitgevoerd zoals ze zijn opgeschreven, dragen ze hieraan bij.

Werking HIRB met name versnelling en extra kwaliteit
De HIRB-subsidie werkt vooral om zaken te versnellen en om extra kwaliteit te realiseren. Soms is het alleen een financieel steuntje, maar er zijn ook voorbeelden van projecten die zonder HIRB niet zouden zijn gerealiseerd.

Langjarige effecten HIRB Fysiek

De casestudie van een aantal met HIRB-gelden ondersteunde projecten leert dat mede dankzij de provinciale financiële steun de kwaliteit en duurzaamheid op de beschouwde terreinen een impuls hebben gekregen. In een aantal gevallen was dit resultaat zonder HIRB niet bereikt, in een aantal andere gevallen was de subsidie vooral een welkome dekking van een deel van de kosten en zouden de maatregelen zonder subsidie ook zijn uitgevoerd. De casestudie maakt verder duidelijk dat vooral goede resultaten worden geboekt op terreinen waar een actieve beheerorganisatie is, waar actieve ondernemers zijn die ook investeren in hun panden en terreinen en waar de gemeente volop meewerkt om het bedrijventerrein op orde te krijgen te houden.

Werking OTW: aanjagen in vroege fase van ideeën en initiatieven
De waarde van de OTW-subsidie is om initiatieven aan te jagen die zich in een prille fase bevinden, om behoefte te inventariseren, bewustwording en enthousiasme te kweken en plannen te concretiseren. Duurzaamheid, het opzetten van beheer en visieontwikkeling zijn de voornaamste onderwerpen waarvoor de OTW-subsidies worden ingezet.

Agendering bij gemeenten
Zowel de HIRB- als de OTW-regeling speelt een rol om de kwaliteit en duurzaamheid van werklocaties op de gemeentelijke politiek-bestuurlijke agenda te krijgen (of te houden) en - daarmee - om gemeentelijke middelen vrij te maken. De subsidie zorgt voor een deel van de financiële dekking, maar is ook een signaal dat de provincie belang hecht aan toekomstbestendige bedrijventerreinen.

Opdrachten beheer en verduurzaming
In 2018 zijn aan PHB en ONHN opdrachten verstrekt om beheer en verduurzaming van bedrijventerreinen in hun regio's verder te brengen. Deze opdrachten lopen dus nog niet heel lang, maar geconstateerd kan al wel worden dat ze een positieve werking hebben. PHB en ONHN zijn door hun brede netwerk, kennis van de regio, ervaring met bedrijventerreinen en hun positie tussen overheid en bedrijfsleven in, passende partijen om een impuls te geven aan beheer en verduurzaming.

Prijsvraag/challenge
De ervaringen met de prijsvraag en challenge zijn wisselend. De organisatie en gekozen aanpak in de challenge over circulaire economie is in de ogen van betrokkenen beter dan de prijsvraag biodiversiteit. De challenge voorzag in de inzet van inhoudelijk deskundigen die onder begeleiding van een moderator de mogelijkheid kregen om een thema goed uit te werken. Dat leverde bruikbaardere resultaten op dan een breed uitgezette prijsvraag waaraan iedereen kon meedoen.

Tevredenheid en aansluiting behoefte
In het algemeen zijn gemeenten en parkmanagers tevreden met de subsidieregelingen en de wijze waarop ze zijn ingericht. De aanvragen zijn in het algemeen goed in te passen in de thema's en criteria. De provincie stelt zich coöperatief en flexibel op in de aanvraagfase. Wel is in die fase vaak behoefte aan betrokkenheid van een beleidsmedewerker (naast de subsidieadviseur) om inhoudelijk mee te sparren.

Thema's en opgaven
Het voornaamste thema dat nu speelt en dat naar men verwacht ook de komende jaren aandacht zal vragen, is verduurzaming. Vooral in termen van energietransitie, maar vooral op grotere bedrijventerreinen ook als het gaat om circulaire economie, klimaatbestendigheid en waterberging. Onderwijs en arbeidsmarkt en duurzame mobiliteit worden genoemd als thema's die mogelijk een (sterkere) plek zouden kunnen krijgen. Daarnaast is een aantal gemeenten bezig met planvorming voor integrale/binnenstedelijke gebiedsontwikkeling, waarbij zij graag provinciale

(financiële) steun zouden willen krijgen. (Gedeeltelijke) transformatie is verder een vraagstuk dat op veel bedrijventerreinen speelt.

Rol provincie

De provinciale rol als subsidieverstrekker en (via PHB/ONHN) als aanjager en facilitator van beheer en verduurzaming wordt gewaardeerd en sluit aan op de behoefte van het veld. De sturingsmogelijkheden op bijvoorbeeld ambities rond energietransitie zijn hiermee beperkt, maar de vraag is of het programma Toekomstbestendige Werklocaties daartoe het meest geëigende instrument is. De provincie kan wel een meer proactieve rol spelen als het gaat om inzet van haar gelden op onderwerpen en doelen die zijn belangrijk vindt en door (kennis en ervaring van) partijen met elkaar te verbinden.

S3 Hoofdconclusie

Alle vier geëvalueerde instrumenten sluiten aan op behoefte van het veld en dragen bij aan de toekomstbestendigheid van de Noord-Hollandse bedrijventerreinen. De subsidies zijn niet altijd harde noodzaak om projecten rond te krijgen, maar ze helpen sowieso om het bedrijventerreinenvraagstuk op de gemeentelijke agenda's te zetten, dan wel te houden. Hoewel herstructurering en vestigingskwaliteit een blijvende opgave vormen, is de urgentie ervan afgenomen en neemt het gewicht van het thema duurzaamheid toe, en daarbinnen met name het vraagstuk van de energietransitie. Van de OTW-regeling werd minder gebruik gemaakt dan verwacht, maar in de laatste periode is het aantal aanvragen toegenomen. De OTW-thema's zijn relevant en sluiten aan op de ontwikkelingen en behoefte, met uitzondering van digitale infrastructuur.

S4 Aanbevelingen

Instrumentarium

- *Inhoudelijke focus*. De herstructureringsopgave is minder groot dan aan het begin van deze eeuw maar blijft ook de komende jaren actueel. Het accent is verschoven naar duurzaamheid, met energie, circulaire economie, waterberging, ruimtegebruik en mobiliteit als leidende thema's. Het is aan te bevelen om inzet en prioriteit binnen het uitvoeringsprogramma en binnen de subsidieregelingen hier meer op aan te laten sluiten. Kijk hierbij ook naar de opzet en werking van de ABCD-prioriteringslijst en naar de kansen die verduurzamingsinitiatieven bieden als katalysator voor een bredere impuls voor de kwaliteit van, en samenwerking op bedrijventerreinen.

- *Inrichting OTW.* Met OTW worden projecten in een vroege fase financieel ondersteund. Het doel is om deze ook vanuit ondernemersverenigingen op te zetten. Voor ondernemersverenigingen geldt vaak dat de co-financieringseis van 50 procent (te) hoog is voor onderzoeks- en procesactiviteiten. Het is om die reden zaak om alert te zijn of de co-financieringseis in de OTW-regeling een belemmering vormt.
- *(Binnen)stedelijke opgaven*. Gemeenten zien zich gesteld voor complexe vraagstukken rond (binnen)stedelijke, multifunctionele gebiedsontwikkeling, transformatie en informele werklocaties. Ze hebben behoefte aan provinciale (financiële) ondersteuning hierbij. Een instrument dat specifiek hierop is gericht, is logischer dan dat HIRB of OTW moet worden aangepast op deze vraag uit het veld.
- *Opdrachten*. De opdrachten aan PHB en ONHN op het gebied van beheer en verduurzaming lijken zinvol en effectief, voortzetting ligt voor de hand. Het is uiteraard wel handig om, als de opdrachten wat langer lopen, nog wat concreter te kijken naar de ervaringen van het veld en op welke punten aanscherping nodig is.

Rol provincie

- *Aansluiting veld en provinciale prioriteiten*. De provinciale beleidsadviseurs kunnen vaker dan nu het gesprek aangaan met gemeenten, parkmanagers en ondernemers om voeling te houden met wat er speelt, waaraan behoefte is en wat de resultaten van de gesubsidieerde projecten zijn. Daarbij is het ook zaak om alert te zijn of de inzet van de gelden bijdraagt aan de provinciale doelen en prioriteiten, in welke lokale economische beleidskaders de plannen zijn ingebed en wat de noodzaak is (*what if not*) om er provinciaal geld in te steken. Deze rolverschuiving zal (enige) extra capaciteit vragen.
- *Blijf uitwisseling van kennis en ervaring faciliteren, in samenwerking met PHB en ONHN*. De bijeenkomsten van de provincie bij aanvang van een nieuwe HIRB/OTW-regeling en die zij vroeger organiseerde over parkmanagement worden gewaardeerd. We merkten dit ook in de sessie die we in het kader van de evaluatie met gemeenten, PHB/ONHN en parkmanagers hadden. De challenge is een mooie manier om gericht op een bepaald actueel thema invulling te geven aan deze rol van kennismakelaar.

Monitoring

- *Follow up OTW*. Het is aan te bevelen om over twee jaar een (korte) inventarisatie te maken welke vervolgstappen zijn gezet na afronding van de met OTW-gelden ondersteunde trajecten: zijn daadwerkelijk maatregelen op het gebied van duurzame energie getroffen, is er een BIZ gestart?

- *Scherper toetsen op outcome*. In de eindrapportage van projecten kan nadrukkelijker aandacht worden besteed aan de outcome van de projecten met behulp van indicatoren die iets zeggen over het vestigingsklimaat, de ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen. Te denken valt aan het monitoren van ondernemers-tevredenheid over de vestigingskwaliteit en indicatoren op het gebied van duurzaamheid (energieverbruik en opwekking duurzame energie) en economie (banen, vestigingsdynamiek). Dit moet uiteraard in verhouding staan tot de verstrekte subsidie en gegevens moeten tegen een redelijke inspanning van geld en moeite (ook van gemeenten en ondernemers) te verzamelen zijn; aansluiting bij bestaande initiatieven en monitors is derhalve raadzaam.

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

De provincie Noord-Holland stimuleert al sinds jaar en dag met de HIRB-regeling (Herstructurering Intelligent Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen) de vestigingskwaliteit en duurzaamheid van de bedrijventerreinen binnen haar grenzen. Met de uitvoeringsregelingen HIRB en aanvullend daarop de OTW (Ondersteuning Toekomstbestendige Werklocaties) kunnen gemeenten en ondernemers subsidie krijgen voor zowel fysieke als procesmatige maatregelen. De huidige HIRB/OTW-periode begon in 2017 en loopt eind 2019 af. Om de ervaringen uit de huidige periode tijdig te kunnen vertalen naar nieuw beleid en daarvoor de nodige maatregelen te kunnen treffen, heeft de provincie aan Decisio opdracht gegeven een evaluatieonderzoek te doen. Voor u ligt de eindrapportage van dat onderzoek.

1.2 Doel van de evaluatie

Het hoofddoel van de evaluatie is om inzicht te krijgen in de doeltreffendheid van het uitvoeringsprogramma HIRB 2017-2019 en in de bedrijventerrein- en kantorenopgaven in Noord-Holland voor de komende jaren. We beschouwen daarbij ook een aantal bedrijventerreinen waar in een verder verleden HIRB-fysiek projecten zijn uitgevoerd om de langjarige effecten van het instrument te beoordelen. De evaluatie kijkt dus terug, maar ook vooruit: wat speelt er, welke opgaven zijn er, waaraan hebben gemeenten en ondernemers behoefte? En welke provinciale rol past hierbij?

1.3 Vraagstelling

1. Doeltreffendheid

- Uitvoering
  - Welke projecten hebben subsidie gekregen? Welke zijn afgewezen en waarom? Hoe is de geografische spreiding van de projecten, en de verdeling naar omvang, soort vraagstuk en ABCD-profiel.
  - In hoeverre zijn ondernemers en gemeenten tevreden met het huidige proces? Op welke punten zijn verbeteringen mogelijk en om welke reden?
  - In hoeverre sluiten de HIRB en OTW aan bij de behoefte van gemeenten en bedrijven ten aanzien van provinciale ondersteuning bij herstructurering: verbeteren van de kwaliteit (en duurzaamheid) van bestaande bedrijventerreinen?

- Output
  - Wat zijn de kwantitatieve resultaten van de HIRB? Zoals: omvang subsidies, aantallen en soorten projecten, geherstructureerde hectares, gerealiseerde infrastructuur (ook ICT/glasvezel), aantal opgezette beheersorganisaties/ parkmanagement/ samenwerkingsverbanden, ontwikkeling aantal bedrijventerreinen met en zonder beheer.
  - Wat zijn de kwalitatieve resultaten? In termen van bijdrage aan vestigingsklimaat, ruimtelijke kwaliteit, energietransitie, circulaire economie, klimaatbestendigheid, bereikbaarheid, organiserend vermogen.
- Outcome
  - In hoeverre hebben de gesubsidieerde projecten bijgedragen aan de doelstellingen van de vijf pijlers van het uitvoeringsprogramma?
  - In hoeverre is het aannemelijk dat de verschillende opdrachten voor beheer bedrijventerreinen en duurzaamheid hebben geleid tot meer en betere/meer diverse OTW- aanvragen? Hoe effectief waren deze opdrachten?
  - In hoeverre hebben de prijsvraag (biodiversiteit) en challenge (circulaire economie) bijgedragen aan het introduceren van innovatieve toepassingen op bedrijventerreinen? Wat was het werkingsmechanisme van deze prijsvraag/challenge?

2. Langjarige effecten HIRB Fysiek

- Op basis van de cases Oude Veiling, Assendelft-Noord en Molletjesveer, Hembrugterrein, Waarderpolder en Middenhavengebied
  - Wat waren de kwalitatieve en waar mogelijk kwantitatieve effecten van de HIRB-subsidie?
  - Hebben ondernemers iets gemerkt hebben van de maatregelen? Zo ja hoe worden ze gewaardeerd? Leveren de maatregelen een prikkel voor bedrijven om te investeren en/of om minder snel te verhuizen? Heeft de gemeente een grotere interesse in/hogere waardering van het terrein waargenomen na herstructurering?
  - Wat als de HIRB-subsidie er niet was geweest, waren de maatregelen dan niet, later of soberder getroffen?
  - Zijn er op basis van de ervaringen van gemeenten en ondernemers uitspraken te doen over de (vermoedelijke) effectiviteit van de HIRB-subsidie?

3. Vervolg op Programma Toekomstbestendige Werklocaties

- In hoeverre worden de vier thema's door ondernemers en gemeenten gezien als de belangrijkste bedrijventerreinopgaven tot 2023? Mist men bepaalde thema's of worden bepaalde thema's juist als minder urgent gezien? Bieden de thema's voldoende sturing aan de en kant en vrijheid aan de andere kant om initiatieven in aanmerking te laten komen voor subsidie?
- Hoe beoordelen de partners de rolinvulling door de provincie, is er behoefte aan extra ondersteuning, bijvoorbeeld het inbrengen van kennis, procesmanagement of koppeling met andere beleidsterreinen?

- Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan voor een eventueel UVP HIRB 2020-2022 qua inhoudelijke thema's, rollen en inrichting? Zelfde of andere pijlers?

1.4 Scope

- Het is een evaluatie op *doeltreffendheid*, niet op doelmatigheid en rechtmatigheid. De evaluatie kijkt terug (zijn de doelen bereikt, wat hebben we geleerd) om onderbouwd vooruit te kijken (waar ligt de behoefte van gemeenten en ondernemers qua thema's en rollen). De inrichting van de regelingen en de uitvoeringsaspecten (termijnen, plafonds, voorwaarden e.d.) zijn niet het hoofdonderwerp van de evaluatie, maar zijn wel in de gesprekken en sessies aan de orde gekomen en krijgen dus aandacht.
- Er is al veel bekend uit monitors, evaluaties en onderzoeken, waaruit is geput in het evaluatieonderzoek, ook om gemeenten en bedrijven zo min mogelijk te belasten. Ook de discussienota *De bedoeling van de subsidieregeling Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen* van 50PLUS en SP (oktober 2016) en het rapport *Herstructureringsopgave bedrijventerreinen MRA* (juli 2018) hebben we tot ons genomen en geven we aandacht.
- Bij de provincie is behoefte aan inzicht in de langjarige effecten van het beleid. In eerdere evaluaties van HIRB zijn slechts korte periodes beschouwd. In dit kader zijn vijf met HIRB Fysiek-gelden ondersteunde bedrijventerreinen uit voorgaande perioden nader beschouwd.
- De bijdrage en werking van de prijsvraag/challenge is een van de onderzoeksvragen. Daar ligt niet het zwaartepunt van de evaluatie, maar deze nemen we wel mee in de analyse en de gesprekken. Eenzelfde overweging geldt voor de opdrachten met betrekking tot beheer en verduurzaming voor het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) en het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB). Zij zijn niet het voornaamste onderwerp van evaluatie, maar hun inzet bepaalt wel mede de doeltreffendheid van HIRB en OTW en komen dan ook in het rapport terug.

1.5 Aanpak

De evaluatie bevatte de volgende stappen:

- In een interne gespreksronde met projectleiders, beleidsmakers en uitvoerders van de subsidieregelingen is gesproken over uitvoeringsaspecten, beoogde werking en de gestelde doelen.
- Vervolgens is in 25 gesprekken met o.a. PHB, ONHN, gemeenten, havenbedrijven en parkmanagers de ervaringen van het veld met de regelingen

gepeild en is ingegaan op de resultaten van projecten die met HIRB en OTW zijn ondersteund.
- In een interne en een externe discussiebijeenkomst zijn de bevindingen getoetst en uitgediept, is gesproken over ontwikkelingen en opgaven en hoe de regelingen daarop in te laten spelen.
- Daarnaast hebben we diverse beleidsstukken, onderzoeksrapporten, projectdocumenten en LISA-data in het onderzoek betrokken.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 reconstrueren we de twee regelingen: wat zijn motieven en doelen, welke werking werd verondersteld, welke rolinvulling heeft de provincie gekozen? Vervolgens gaat hoofdstuk 3 in op de besteding van de middelen en de activiteiten die met de HIRB- en OTW-middelen zijn uitgevoerd. In hoofdstuk 4 kijken we naar hoe HIRB en OTW aansluiten op behoefte van gemeenten en ondernemers. De langjarige effecten worden aan de hand van vijf cases beschreven in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 gaat tot slot in op actuele thema's en de provinciale rolinvulling.

2. Beleidsreconstructie

Dit hoofdstuk bevat een beleidsreconstructie van de uitvoeringsregelingen HIRB en OTW. Daarvoor is onder andere gebruik gemaakt van de '*Toelichting doeltreffendheid subsidies'* van de uitvoeringsregelingen HIRB en OTW en van de gevoerde gesprekken met betrokken medewerkers van de provincie Noord-Holland (het overzicht van gesprekspartners en gebruikte literatuur is in bijlage 2 opgenomen).

2.1 Achtergrond programma

De uitvoeringsregelingen HIRB en OTW maken onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties 2017-2019. Het provinciaal beleid ten aanzien van werklocaties staat beschreven in de *Structuurvisie Noord-Holland 2040* en het *Strategisch Beleidskader Economie*.

In het *Strategisch beleidskader* staat de rol van de provincie ten aanzien van werklocaties uitgewerkt: 'Zo werken we vanuit onze verbindende rol als middenbestuur aan de optimale condities waarbinnen de economie zich verder kan ontplooien. Dit betekent een focus op het versterken van het vestigingsklimaat'. Het kader geeft verder aan dat 'een goed vestigingsklimaat een cruciale randvoorwaarde is voor de economie en de aantrekkelijkheid van een regio voor economische activiteiten', waaronder ook de vestiging van (buitenlandse) bedrijven wordt geschaard. De provincie Noord-Holland operationaliseert vestigingsklimaat in de volgende vestigingsplaatsfactoren:

1. Aantrekkelijke en toekomstbestendige werklocaties.
2. Goede bereikbaarheid.
3. Een veerkrachtige arbeidsmarkt.
4. Een sterk innovatieklimaat.
5. Uitstekende digitale infrastructuur.

Het *Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties 2017-2019* geeft invulling aan in elk geval de eerst genoemde vestigingsplaatsfactor. Het programma valt uiteen in de volgende onderdelen:

- Uitvoeringsregeling HIRB Fysiek. Voor dit onderdeel is jaarlijks 2,1 miljoen euro beschikbaar (6,3 miljoen euro totaal voor de periode 2017-2019).
- Uitvoeringsregeling Ondersteuning Toekomstige Werklocaties. De beschikbare middelen voor dit onderdeel per jaar en per thema zijn opgenomen in onderstaande tabel:

	2017	2018	2019	Totaal
Beheer	€ 625.000	€ 500.000	€ 500.000	**€ 1.625.000**
Duurzaamheid	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	**€ 900.000**
Vraagbundeling breedband	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	**€ 300.000**
Proces en Visie o.g.v. transformatie	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	**€ 300.000**
Totaal	**€ 1.125.000**	**€ 1.000.000**	**€ 1.000.000**	**€ 3.125.000**

- Prijsvragen voor innovatie. Daarvoor is jaarlijks 125.000 euro beschikbaar (in totaal 375.000 euro).
- Twee opdrachten. Een voor een ambassadeur beheer bedrijventerreinen (daarvoor is voor een periode van drie jaar 300.000 euro beschikbaar) en een voor een aanjager duurzaamheid (150.000 euro beschikbaar voor drie jaar). De opdrachten zijn tijdens de looptijd van het programma gewijzigd. De nu lopende kosten bedragen in totaal 125.000 euro per jaar voor een gezamenlijke opdracht om duurzaamheid en beheer aan te jagen. Dit bedrag valt uiteen in een opdracht aan PHB voor 75.000 euro per jaar en een opdracht aan ONHN voor 50.000 euro per jaar. Deze opdrachten zijn voor twee jaar verstrekt en kosten dus in totaal 250.000 euro.

2.2 Uitvoeringsregeling HIRB Fysiek

De uitvoeringsregeling (UVR) HIRB fysiek is gericht op het stimuleren van fysieke maatregelen voor herstructurering op bestaande verouderde bedrijventerreinen. Doel van deze maatregelen is het verbeteren van het kwaliteitsniveau. De uitvoeringsregeling HIRB bestaat sinds 2004. Aan de huidige HIRB-periode (2017-2019) zijn vier eerdere HIRB-programma's voorafgegaan: 2004-2007, 2008-2009, 2010-2013 en 2014-2016. Deze eerdere regelingen richtten zich eveneens voornamelijk op de herstructurering van bedrijventerreinen, in de loop der jaren waren er wel accentverschuivingen.

UVR HIRB 2017 stelt dat subsidie kan worden verstrekt voor:

A. Fysieke maatregelen en met deze maatregelen verband houdende procesmaatregelen t.b.v. herstructurering van bestaande bedrijventerreinen én haventerreinen in Noord-Holland die zijn opgenomen in de ABCD-lijsten[1]. De subsidie bedraagt maximaal 25% van de subsidiabele kosten tot een maximum van 550.000 euro.

[1] Deze lijst bevat de bedrijventerreinen waar veroudering aan de orde is. Deze zijn vervolgens gecategoriseerd en geprioriteerd naar de mate waarin veroudering urgent is, op basis van technische, economische, ruimtelijke en maatschappelijke veroudering en het bruto aantal hectares veroudering.

B. En *bedrijventerreinen* (haventerreinen dus niet) die in de afgelopen 5 jaar reeds subsidie voor fysieke maatregelen hebben ontvangen, kunnen eveneens subsidie verstrekt krijgen voor de verbetering van het aanzicht van bedrijfspanden of voor duurzaamheidsmaatregelen voor bedrijfspanden. De maximale subsidiebijdrage is 25% tot een maximum van 200.000 euro. De totale te verlenen subsidie (inclusief de fysieke maatregelen) is maximaal 550.000 euro.

In eerdere evaluaties in 2013 en 2016 van de HIRB-regeling is het beoogde werkingsmechanisme van de subsidieregeling in beeld gebracht. Wij maken daaruit het volgende op. Door herstructurering van de openbare en private ruimte en door verbetering van het aanzicht van bedrijfspanden (beiden *output*) is het beoogde *resultaat* dat de ruimtelijke kwaliteit verbetert, ruimtewinst op bedrijventerreinen wordt geboekt en dat het ondernemersklimaat verbetert. Wanneer dat gebeurt heeft dat *impact* op de economische vitaliteit van bedrijventerreinen, wat kan leiden tot een groei in het aantal vestigingen en banen.

In deze evaluaties zijn de aspecten *output* en *resultaat* in beeld gebracht. Zowel in 2013 als 2016 werd geconcludeerd dat het beoogde kwantitatieve herstructureringsdoel (ruim) bereikt werd en dat de regeling ook doeltreffend was: "*zonder* HIRB Fysiek en Proces zouden veel herstructureringsprojecten de afgelopen jaren waarschijnlijk *niet* van de grond zijn gekomen"[2]. De subsidie fungeert volgens gemeenten als een 'hefboom' of 'katalysator'. Over het *impactniveau* wordt in de evaluatie uit 2016 geconstateerd dat het nog te vroeg is daarover iets te concluderen voor projecten in de periode 2014-2016: 'economische vitaliteit (…) is pas enkele jaren na het ontvangen van HIRB-gelden waarneembaar'.

In hoofdstuk 4 gaan we nader in op de langjarige effecten van een aantal met HIRB-middelen gesubsidieerde projecten.

Terugblik doeltreffendheid
In 2016 zijn verschillende beleidsvarianten voor HIRB 2017-2019 verkend. Uit diverse gesprekken met betrokken medewerkers van de provincie en na beschouwing van de evaluatie HIRB 2014-2016 en het Uitvoeringsprogramma Toekomstige Werklocaties 2017-2019 zelf, blijkt dat deze beleidsvarianten gezorgd hebben voor een scopewijziging van wat voorheen HIRB Fysiek en HIRB Proces was. De volgende overwegingen liggen daaraan ten grondslag:

[2] *Evaluatie HIRB 2014-2016 & beleidsvarianten 2017-2019*, pagina 4.

- Uit gesprekken met gemeenten en analyses bleek dat de opgave en animo voor herstructurering bij gemeenten minder groot werd. Reden daarvoor is dat enerzijds de herstructureringsopgave an sich minder groot bleek dan in eerdere HIRB-perioden. Anderzijds wordt dat veroorzaakt door veranderende ruimtelijk-economische omstandigheden, zoals de trek naar de stad, functiemenging (verkleuring van monofunctionele werklocaties), schaalverkleining en schaalvergroting en ICT-ontwikkelingen.
- Uit de evaluatie kwam naar voren dat HIRB ook een (grotere) bijdrage zou kunnen leveren aan of (meer) ingezet zou kunnen worden voor opgaven op het gebied van duurzaamheid, digitale bereikbaarheid en beheer en samenwerking op bedrijventerreinen.

De heroverwegingen in 2016 hebben ertoe geleid dat een nieuwe uitvoeringsregeling is opgezet: de UVR Ondersteuning toekomstbestendige werklocaties 2017-2019 (OTW). Ook de jaarlijkse prijsvragen en de twee opdrachten (voor duurzaamheid en beheer) volgen uit de aanbevelingen en beogen een bijdrage aan een meer adaptief uitvoeringsprogramma.

2.3 Uitvoeringsregeling OTW

De UVR OTW is tot stand gekomen op basis van gesprekken met stakeholders in het kader van de evaluatie van HIRB in 2016. Doelstellingen van deze uitvoeringsregeling sluiten aan bij de overkoepelende doelstellingen van het uitvoeringsprogramma, te weten: bijdragen aan de toekomstbestendigheid en vitaliteit van bedrijventerreinen door het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen te verbeteren. De provincie heeft de subsidieregeling als volgt ingestoken.

Gemeenten en ondernemingen kunnen voor de volgende thema's subsidie aanvragen:

1. Het inrichten van een organisatie voor beheer van een bedrijventerrein (50% van de subsidiabele kosten tot maximaal 25.000 euro). Het subsidieplafond voor deze activiteit bedraagt 500.000 euro.
2. Het begeleiden en initiëren van duurzame maatregelen op een bedrijventerrein (50% van de subsidiabele kosten tot maximaal 25.000 euro). Het subsidieplafond voor deze activiteit bedraagt 300.000 euro.
3. Het begeleiden van de vraagbundeling voor het realiseren van een snelle breedbandvoorziening op bedrijventerreinen (50% van de subsidiabele kosten tot maximaal 10.000 euro). Het subsidieplafond voor deze activiteit bedraagt 100.000 euro.

Daarnaast kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor de volgende aanvullende activiteiten:

4. Onderzoek naar of procesbegeleiding bij transformatie van bestaande, nieuwe en beoogde bedrijventerreinen en kantoorlocaties en bij tijdelijke benutting van bedrijventerreinen en kantoorlocaties (50% van de subsidiabele kosten tot maximaal 10.000 euro).
5. Opstellen van regionale en lokale visies voor bedrijventerreinen en kantoorlocaties (50% van de subsidiabele kosten tot maximaal 10.000 euro).

Het subsidieplafond voor de activiteiten 4 en 5 bedraagt 100.000 euro.

Uit de toelichting op doeltreffendheid van de subsidieregeling blijkt dat de regeling erop is gericht om processen te stimuleren 'die leiden tot verbetering van het kwaliteitsniveau en daarmee de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen'. Het gaat dan onder meer om 'het goed organiseren van beheer, het verduurzamen van bedrijventerreinen en het organiseren van breedbandverbindingen'. Daarnaast wordt 'met het ondersteunen van onderzoeken naar transformatie van (bestaande en geplande) bedrijventerreinen en kantoorlocaties' beoogt een bijdrage te leveren aan 'een evenwichtige bedrijventerreinen- en kantorenmarkt en daarmee ook aan toekomstbestendige locaties'. Daarbij zijn doelstellingen op output- en resultaatniveau geformuleerd op basis van het aantal projecten dat per onderdeel beoogd is uit te voeren. Het gaat om 10 projecten per jaar op het gebied van beheer, 15 projecten per jaar op het gebied van duurzaamheid, 10 projecten per jaar op het gebied van transformatie en 12 projecten per jaar op het gebied van digitale infrastructuur. In paragraaf 3.3 zijn deze outputdoelstellingen in een kader opgenomen, daarbij zijn direct de tot nu toe behaalde outputresultaten opgenomen.

2.4 Opdrachten en prijsvragen

In aanvulling op de twee subsidieregelingen worden vanuit het Uitvoeringsprogramma jaarlijks prijsvragen voor innovatie georganiseerd en zijn twee opdrachten verstrekt. De prijsvragen kennen ieder jaar een thematische invulling. In 2017 betrof het biodiversiteit en in 2018 een challenge rondom circulaire economie op bedrijventerreinen. De prijsvragen zijn erop gericht innovatie aan te jagen en dragen bij aan een adaptieve invulling van het werklocatiebeleid.

Ter ondersteuning van en om beheer en duurzaamheid op bedrijventerreinen aan te jagen zijn twee opdrachten uitgezet. Het gaat om een opdracht voor een ambassadeur met als doel gemeenten en bedrijven te adviseren en te bewegen om beheer op bedrijventerreinen te organiseren en/of op te richten. De andere opdracht is gericht op het aanjagen van duurzaamheidsmaatregelen op

bedrijventerreinen. Doel is om 'kennis over verduurzamingsmogelijkheden op bedrijventerreinen te vergroten en tegelijkertijd te stimuleren dat er meer en vooral meer verschillende soorten verduurzamingstrajecten worden opgestart'[3]. Rol van de kennismakelaar of aanjager is ook om breder te kijken naar 'alle verschillende duurzaamheidsmogelijkheden die wellicht wat minder voor de hand liggen maar daarom niet minder economisch rendabel zijn en wel een flinke verduurzaming van het bedrijfsproces kunnen betekenen'.

Beide opdrachten zijn in 2017 separaat uitgezet bij twee externe bureaus. Na een jaar is besloten de twee thematische opdrachten samen te voegen en te beleggen bij het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) (voor het zuidelijk deel van Noord-Holland) en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord (ONHN). Reden hiervoor is de sterke samenhang tussen de thema's duurzaamheid en beheer: het op een bedrijventerrein samen werken aan duurzaamheidsmaatregelen leidt er vaak ook toe dat het beheer op bedrijventerreinen wordt versterkt. Andersom gaat die gedachte ook op: wanneer sprake is van goed beheer en samenwerking op een terrein worden van daaruit initiatieven ontplooid om het bedrijventerrein te verduurzamen. Het individueel onder de aandacht brengen en aanjagen van beheer en verduurzaming bleek te weinig daadkrachtig te zijn, bovendien hebben PHB en ONHN een goed netwerk onder gemeenten en ondernemersverenigingen. In paragraaf 3.3 gaan we nader in op de effectiviteit van de opdrachten aan het PHB en ONHN.

2.5 Beoordelingskader en indicatoren

In de interne en externe gesprekken en de desk research staat de doeltreffendheid van de HIRB en OTW centraal. Om dit te bepalen zijn de notities *Toekomstbestendige werklocaties* en *Toelichting doeltreffendheid subsidies* geraadpleegd. Een en ander is getoetst in de gesprekken met medewerkers van de provincie en andere betrokkenen, analyses zijn daarnaast aangescherpt op basis van bureaustudie. In de eerste plaats gaat het om de SMART gemaakte doelen/indicatoren. Oftewel welke meetbare concrete doelen zijn gesteld en zijn deze bereikt? Hiervoor zijn outputindicatoren van belang. Wij hebben op basis van de bestudeerde stukken en de gesprekken de volgende outputindicatoren gedefinieerd:

- Herstructurering. *20 procent / 300 ha van de herstructureringsopgave* in Noord-Holland is (naar verwachting) eind 2019 aangepakt. Af te meten aan afname veroudering ha (o.b.v. monitor werklocaties en in subsidieaanvraag opgenomen omvang), stijging WOZ-waarde en afname leegstand.

[3] Bron: Toelichting doeltreffendheid Uitvoeringsprogramma Werklocaties.

- Beheer. *10 projecten per jaar. 30%* bedrijventerreinen zonder beheersorganisatie is met HIRB *op weg geholpen met inrichten van een organisatie voor beheer*.
- Duurzaamheid. *15 projecten* per jaar met duurzame maatregelen en duurzamere inrichting worden geïnitieerd.
- Transformatiemaatregelen. Per jaar zijn *10 projecten ondersteund bij transformatie / functiemenging*.
- Digitale infrastructuur. Per jaar zijn *12 bedrijventerreinen gesubsidieerd bij het realiseren van een breedbandvoorziening*.

In aanvulling op de doelstellingen op *output*niveau zijn door de provincie voor het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties geen SMART *outcome*-doelstellingen geformuleerd. In de toelichting op doeltreffendheid is aangegeven dat de volgende effecten worden nagestreefd: 'een verbetering van het vestigingsklimaat, een toename van ruimtelijke kwaliteit, een toename van bedrijvigheid en een toenamen van toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen'. Deze aspecten zijn echter niet verder geoperationaliseerd naar meetbare indicatoren.

Wij beseffen dat het lastig is de invloed van de provincie (en de subsidiemiddelen) op economische ontwikkelingen te meten, zo geeft de toelichting op doeltreffendheid ook mee dat 'in eerste instantie zijn hier conjuncturele factoren primair bepalend en gelet op de zeer open Nederlandse economie is zelfs de invloed die op nationaal niveau kan worden uitgeoefend al zeer klein. De rol die overheden kunnen, dan wel moeten spelen is vooral voorwaardenscheppend. Ondernemen is immers een zaak van private partijen. Het verbeteren van de (externe) omstandigheden stelt de partijen in staat om te beter te ondernemen, hierin kan de overheid wel een rol spelen en deze rol willen wij ook met deze regeling op ons nemen'. Wij stellen echter wel dat het mogelijk is bepaalde indicatoren te monitoren die iets zeggen over het vestigingsklimaat, ruimtelijke kwaliteit, bedrijvigheid en toekomstbestendigheid. Zo kunnen ondernemers voor en na de ingrepen worden bevraagd hoe zij de kwaliteit en de veiligheid van het terrein waarderen, kunnen er schouwen worden gedaan van de ruimtelijke kwaliteit en de verkeerssituatie, en zou kunnen worden gemonitord hoe de terreinen zich ontwikkelen wat betreft duurzaam energiegebruik. Gecombineerd met de periodieke evaluatie van het uitvoeringsprogramma is op die manier beter inzicht te krijgen in de effectiviteit van provinciale inspanningen. Dit vergt wel extra werk, ook voor gemeenten en ondernemers, het is daarom zaak om aan te haken bij bestaande initiatieven (in kader van KVO bijvoorbeeld) en monitors.

3. Doeltreffendheid

HIRB en OTW

- Welke projecten hebben subsidie gekregen? Welke zijn afgewezen en waarom? Hoe is de geografische spreiding van de projecten, en de verdeling naar omvang, soort vraagstuk en ABCD-profiel?
- Wat zijn de kwantitatieve resultaten van de HIRB? Zoals: omvang subsidies, aantallen en soorten projecten, geherstructureerde hectares, gerealiseerde infrastructuur (ook ICT/glasvezel), aantal opgezette beheersorganisaties/ parkmanagement/ samenwerkingsverbanden, ontwikkeling aantal bedrijventerreinen met en zonder beheer.
- In hoeverre hebben de gesubsidieerde projecten bijgedragen aan de doelstellingen van de vijf pijlers van het uitvoeringsprogramma?

Opdrachten

- In hoeverre is het aannemelijk dat de verschillende opdrachten voor beheer bedrijventerreinen en duurzaamheid hebben geleid tot meer en betere/meer diverse OTW- aanvragen? Hoe effectief waren deze opdrachten?

Prijsvraag / challenge

- In hoeverre hebben de prijsvraag (biodiversiteit) en challenge (circulaire economie) bijgedragen aan het introduceren van innovatieve toepassingen op bedrijventerreinen? Wat was het werkingsmechanisme van deze prijsvraag/challenge?

In deze paragraaf is op basis van informatie over de projecten die zijn aangevraagd in de periode 2017-2018 een overzicht en analyse gemaakt van de uitgevoerde activiteiten binnen de subsidieregelingen HIRB en OTW.

3.1 HIRB

Analyse beschikte middelen

In de periode 2017-2019 zijn in totaal 30 subsidieaanvragen voor HIRB gedaan. Daarvan hebben 20 projecten subsidie verleend gekregen. In totaal gaat het om een bedrag van 6,25 miljoen euro. Het subsidieplafond is op 50.000 euro na niet bereikt. In tabel 3.1 is het overzicht van beschikte middelen opgenomen.

Tabel 3.1. Overzicht beschikte middelen UVR HIRB 2017-2019

	2017	2018	2019	Totaal periode
Aantal projecten aangevraagd	7	7	16	**30**
Aantal projecten toegewezen	4	7	9	**20**
Aantal projecten afgewezen	3	0	7	**10**
Totaal verleend subsidiebedrag	€ 2.100.000	€ 2.049.049	€ 2.100.000	**€ 6.249.049**
Onderuitputting subsidieplafond	€ 0	€ 50.951	€ 0	**€ 50.951**
Overvraging subsidieplafond	€ 1.100.000	€ 0	€ 1.154.640	**€ 2.254.640**
Cofinanciering	€ 17.984.300	€ 9.311.369	€ 14.949.649	**€ 42.245.319**

In totaal is met de HIRB-projecten in de periode 2017-2019 ongeveer 48,5 miljoen euro gemoeid. Naast de 6,2 miljoen euro HIRB-middelen is 42,2 miljoen euro door derden ter beschikking gesteld. Het gaat om bijdragen van gemeenten, havenbedrijven en private investeerders.

Analyse uitgevoerde activiteiten (doelbereik)

Herstructureringsopgave

Het beoogde doel van de HIRB is om eind 2019 20 procent, wat neerkomt op 300 hectare, van de herstructureringsopgave in de provincie Noord-Holland aangepakt te hebben. Op basis van de subsidieaanvragen schatten wij in dat met de in 2017-2019 gesubsidieerde projecten gezamenlijk 212,8 hectare geherstructureerd wordt (beoogd is 300 hectare). Dat komt neer op 14,2 procent van de totale opgave (beoogd is 20 procent van de totale opgave). De verdeling over de uitvoeringsjaren is als volgt:

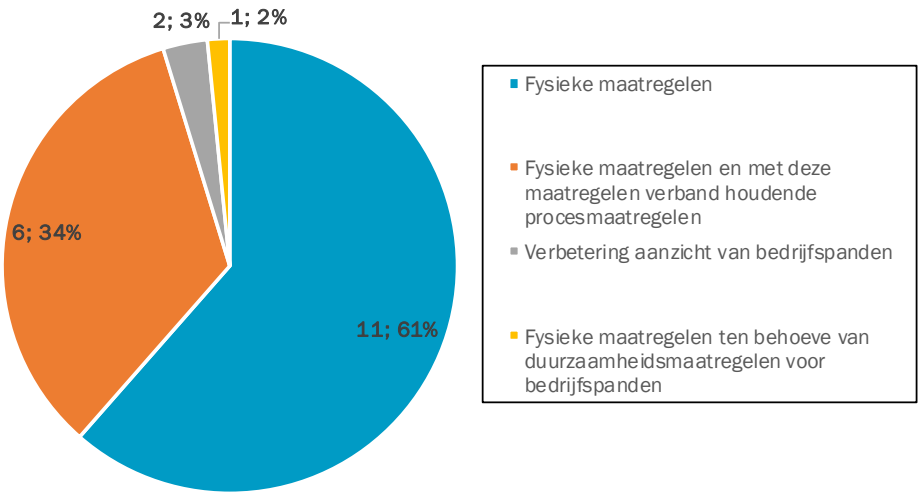
- 23,7 hectare in 2017 (1,6 procent van de totale opgave).
- 67,9 hectare in 2018 (4,5 procent van de totale opgave).
- 121,2 hectare in 2019 (8,1 procent van de totale opgave).

Kanttekening bij bovenstaande cijfers is dat het om informatie gaat die in de projectaanvragen en projectplannen is opgenomen. Daarnaast is het toerekenen van het aantal hectares herstructurering aan een project bewerkelijk: in de ene aanvraag wordt aangegeven dat door herprofilering van een weg het hele terrein geherstructureerd wordt, waar dat in andere projecten meer bescheiden wordt ingestoken. Bovendien gaat nog niet om de realisatie van een bepaalde hoeveelheid herstructurering. In de praktijk kan het zijn dat projecten toch een andere inrichting krijgen, net een andere scope of in enkele uiterste gevallen zelfs helemaal niet doorgaan.

Type projectactiviteiten

Van de 20 projecten die subsidie hebben ontvangen zijn er 11 waarbij het sec fysieke maatregelen betrof. Deze projecten vertegenwoordigden 61 procent van het totaal beschikte budget. In 6 van de projecten is een deel van het projectbudget ook bestemd voor procesmaatregelen die met de fysieke ingrepen verband houden. In twee projecten betrof het investeringen in het aanzicht van bedrijfspanden en in één project betrof het investeringen in duurzaamheid. In figuur 3.1 is de verdeling grafisch weergegeven.

Figuur 3.1. Analyse van uitgevoerde projectactiviteiten en naar type herstructurering HIRB 2017-2018

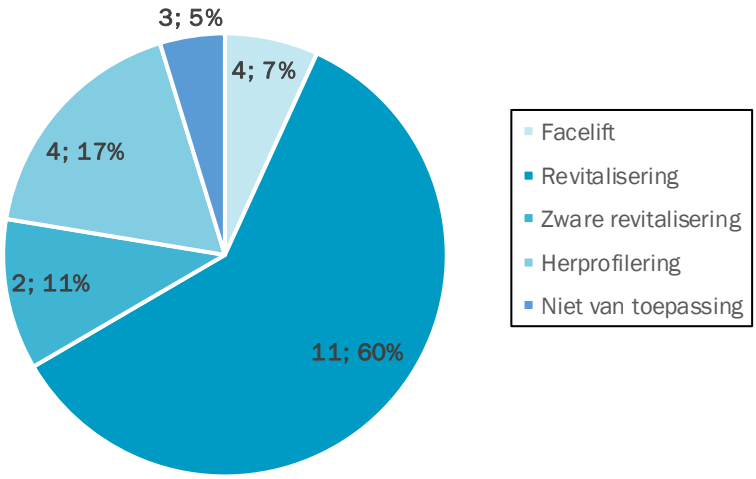

Type herstructurering

Binnen HIRB is het mogelijk om verschillende typen herstructureringsopgaven te financieren. Het gaat om (zware) revitalisatie (projecten waarbij het voornamelijk gaat om het opfrissen en vernieuwen van de bestaande openbare ruimte en stedenbouwkundige structuur), herprofilering (in dat geval worden wel ingrepen en aanpassingen gedaan in de openbare ruimte / stedenbouwkundige structuur, zoals het aanleggen van een nieuwe weg) en facelift (hierbij gaat het om verbeteringen van de beeldkwaliteit of gevels van panden op bedrijventerreinen).

In het grootste deel van HIRB-projecten 2017-2019 zijn maatregelen op het gebied van revitalisering aan de orde (11 van de 20 projecten), naar deze projecten is ook het grootste deel van beschikte budget gegaan (60 procent). Verder is in 4 projecten een herprofilering aan de orde, in 2 projecten een zware revitalisering en in 4 projecten een facelift. Een drietal projecten kent geen van deze typen

herstructurering, het gaat daarbij sec om duurzaamheidsmaatregelen. In 3 van de 20 projecten is sprake van een mix van activiteiten, om die reden telt het aantal typen herstructurering op tot 24. De verdeling van het aantal projecten naar type herstructurering, ook gekoppeld aan de beschikte middelen, is weergegeven in figuur 3.2.

Figuur 3.2. Verdeling aantal projecten en beschikte middelen naar type herstructurering HIRB 2017-2018

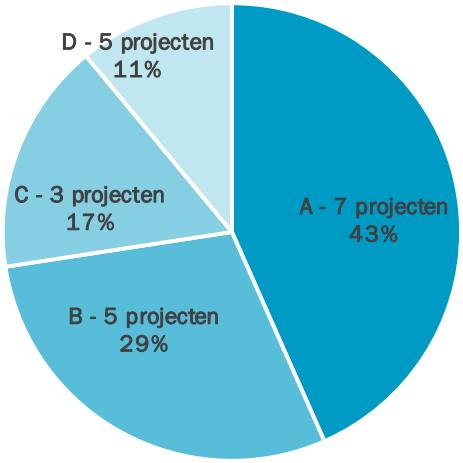

In totaal zijn 20 projecten beschikt. Bij drie projecten was sprake van meerdere typen herstructurering om die reden telt het aantal projecten op tot 24. Met de categorie 'Niet van toepassing' wordt bedoeld dat geen van de anders genoemde typen herstructurering aan de orde was in het project.

Analyse type bedrijventerreinen

De verdeling van de projecten over de ABCD-lijst is redelijk evenredig. De meeste projecten zijn gesubsidieerd bedrijventerreinen met een A-categorie (7 van de 20), naar deze projecten zijn ook de meeste middelen gegaan (43 procent). Zowel van de B (29 procent van de middelen) als D (11 procent van de middelen) categorie zijn 5 projecten gesubsidieerd. 3 projecten zijn gesubsidieerd op bedrijventerreinen met een C-categorie (17 procent van de middelen). Het overzicht van het aantal projecten per categorie en de verdeling van de middelen per categorie is opgenomen figuur 3.3.

Figuur 3.3. Verdeling aantal projecten en middelen naar plaatsing ABCD-lijst, HIRB 2017-2019

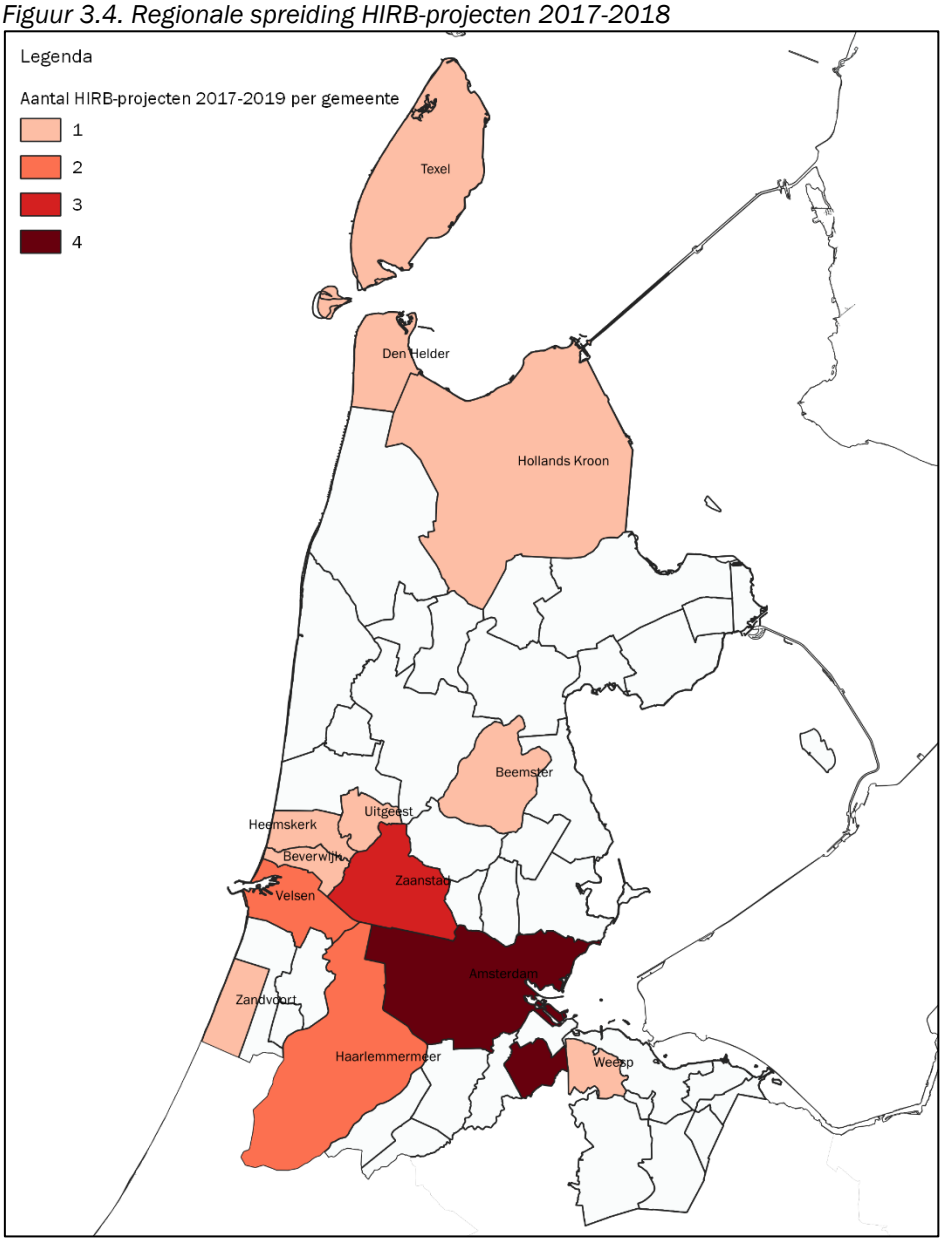

20 projecten in totaal met een subsidiewaarde van 6,3 miljoen euro

Regionale spreiding van projecten

In de kaart in figuur 3.4 is te zien hoeveel HIRB-projecten er per gemeente in de periode 2017-2019 zijn beschikt. Onder de gemeente Amsterdam vallen ook drie projecten van het Havenbedrijf Amsterdam. Het valt op dat de meeste (17 van de 20) projecten in het zuidelijk deel van Noord-Holland worden uitgevoerd. Het is niet precies bekend of deze verdeling aansluit bij de herstructureringsopgave per regio of per gemeente. Wel sluit de verdeling aan op wat in de interviews naar voren is gekomen: de opgave is in Zuid groter dan in Noord. Dat sluit ook aan op de ABCD-lijst in 2019. Daarop staan in totaal 93 bedrijventerreinen, waarvan er 22 in het noordelijk deel van de provincie staan en 71 in het zuidelijk deel van de provincie. Ook dat impliceert dat de herstructureringsopgave in zuid groter is dan in noord.

Figuur 3.4. Regionale spreiding HIRB-projecten 2017-2018

Praktische duurzame maatregelen

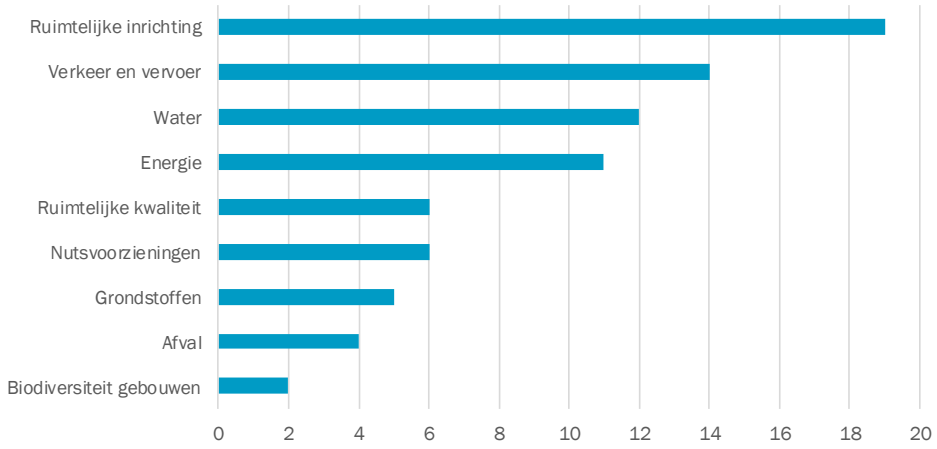
In veel gevallen worden in de HIRB-projecten praktische duurzame maatregelen getroffen. Het gaat in dit geval om duurzaamheid in de bredere zin van het woord, waarbij het gaat om ingrepen die '*leiden tot een lagere milieubelasting en zorgvuldig ruimtegebruik op een bestaand bedrijventerrein*'[4]. Het gaat onder meer om het '*realiseren van voorzieningen op de gebieden energie, water, grondstoffen,*

[4] Volgt uit de 'Algemene toelichting op de uitvoeringsregeling HIRB 2017'.

afval, nutsvoorzieningen, biodiversiteit gebouwen, verkeer en vervoer, ruimtelijke inrichting en ruimtelijke kwaliteit'.

Uit de projectanalyse blijkt dat bijna alle projecten duurzame maatregelen treffen op het gebied van ruimtelijke inrichting. Daarnaast worden in veel projecten maatregelen getroffen op het gebied van verkeer en vervoer, water en energie. In figuur 3.5 is opgenomen welke en hoeveel praktische duurzame maatregelen met de HIRB-projecten in 2017 en 2018 aangepakt worden.

Figuur 3.5. Aantal praktische duurzame maatregelen HIRB-projecten 2017-2018

Afgewezen projecten HIRB

In 2017 zijn drie projecten afgewezen voor subsidie. In één geval ging het om een project dat te laat is ingediend. Dit project is vervolgens in 2018 wel op tijd ingediend en toegekend. De andere twee afwijzingen zijn gebaseerd op de prioriteitenlijst, deze projecten scoorden ten opzichte van de toegewezen projecten lager op indicatoren zoals positie op de ABCD-lijst, effect van de ingreep ten opzichte van de investering, de uitvoeringsperiode en uitvoerbaarheid van het project en de combinatie van het project met andere provinciale opgaven.

In dit geval hebben de afgewezen projecten voornamelijk laag gescoord op de onderdelen 'combinatie met andere provinciale opgaven', 'opnieuw uitgeefbaar terrein' en de koppeling met praktische duurzame maatregelen. Overigens zijn beide in 2017 afgewezen projecten opnieuw aangevraagd in 2018 en in 2018 toegekend. In dat jaar is het subsidieplafond niet bereikt en zijn alle aangevraagde projecten toegekend.

In 2019 zijn 7 projecten op basis van de prioriteitenlijst afgewezen. De reden voor de relatief lage score in de prioritering is in de meeste gevallen voornamelijk gelegen in een lage score op de ABCD-lijst (6 van de 7 projecten). Daarnaast was bij 4 projecten sprake van een lage score op beheer en bij 2 projecten een lage score op de mate waarin praktische duurzame maatregelen in de fysieke uitvoering van het project zijn meegenomen.

Analyse doeltreffendheid HIRB-projecten 2017-2019

De HIRB-projecten die vanaf 2017 zijn toegekend zijn nog in uitvoering en nog niet afgerond (het gaat om meerjarige trajecten). Daarmee is het nog niet vast te stellen wat precies de resultaten van de projecten zijn en wat de bijdrage van de projecten is aan de verbetering van het vestigingsklimaat, of ze leiden tot een toename van ruimtelijke kwaliteit, of sprake is van een toename van bedrijvigheid en een toename van de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen. Deze aspecten vormen de doelstellingen van het programma toekomstbestendige werklocaties van de provincie op outcome niveau. Deze aspecten zijn bovendien lastig te meten omdat ze niet verder geoperationaliseerd zijn naar meetbare indicatoren. Wel is uit de subsidieaanvragen in de periode 2017-2019 in meer kwalitatieve zin af te leiden of ze beogen een bijdrage te leveren aan de doelstellingen van de provincie.

Uit een analyse van de door aanvragers beschreven doelstellingen en resultaten van de projecten komt naar voren dat de term toekomstbestendig maken van het terrein vaak gebezigd wordt. Een nadere uitwerking daarvan leert dat in veel projecten gewerkt gaat worden aan de uitstraling van het bedrijventerrein, onder andere in de vorm van een verbeterde openbare ruimte of fysieke uitstraling van de bedrijfspanden (speelt in ongeveer de helft van de projecten). Daarnaast is ook het verbeteren van de verkeersveiligheid een vaak terugkerende doelstelling (8 van de 20 projecten). Dat geldt ook voor duurzaamheid op de bedrijventerreinen (7 van de 20). Andere aspecten die genoemd worden als doelstelling van de projecten is dat een bijdrage aan de groei van bedrijven en daarmee aan een toename van de werkgelegenheid wordt beoogd (4 van de 20), een verbeterde ontsluiting van het terrein (4 van de 20), dat met het project wordt ingespeeld op vragen uit de markt (wensen van ondernemers op het terrein) (4 van de 20 projecten) en dat het terrein na afronding van het project intensiever gebruikt kan worden (3 van de 20 projecten).

We constateren uit bovenstaande analyse dat de beoogde doelstellingen en resultaten in lijn zijn met de ambities van de provincie op het gebied van toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen, zoals een toename van ruimtelijke kwaliteit en bedrijvigheid. Daarmee worden de terreinen toekomstbestendiger. Op

basis van de beoogde doelstellingen kan gesteld worden dat projecten geselecteerd zijn die in lijn zijn met wensen van de provincie en daarmee is het aannemelijk dat ze zullen leiden tot een doeltreffende uitvoering van de subsidieregeling.

We constateerden eerder dat de voornaamste outputdoelstelling in de periode 2017-2019 niet gehaald gaat worden, namelijk het aantal te herstructureren hectares. Dat is ook terug te zien in een verminderd aantal aanvragen van de HIRB-regeling in de periode 2017 - 2018. Eén directe verklaring is daar niet voor. Wel is in gesprekken met onder meer PHB en ONHN naar voren gekomen dat diverse grote en essentiële herstructureringsopgaven de laatste jaren zijn opgepakt en dat mede daardoor de herstructureringsopgave aan het verminderen is. De opgave is er nog wel, onder meer getuige het feit dat in 2019 wel weer een groter aantal aanvragen is gedaan. Het onderzoek naar de herstructureringsopgave in de MRA sluit hierop aan:

> "Een belangrijk instrument dat hiervoor ingezet kan worden zijn HIRB-subsidies. Door de recente wijziging in de regeling, waardoor er meer aandacht is voor beheer en onderhoud, duurzaamheid, glasvezel, etcetera (OTW) sluit goed aan bij de opgave die er nog is in de MRA, want veel terreinen bevinden zich in fase I en fase II begin. Daarnaast constateren we dat veel terreinen in fase II eind en III (mogelijk) worden getransformeerd. Er zijn dus steeds minder grootschalige ingrepen nodig en meer aandacht voor de thema's die onder OTW subsidiabel zijn. Wat transformatie betreft is het goed dat voor onderzoekskosten gelden beschikbaar zijn. Door de huidige woningbouwopgave lopen grondprijzen op en wordt transformatie op veel plaatsen financieel haalbaar. Aandacht zou er in dit kader vooral moeten zijn voor het bieden van voldoende schuifruimte voor bedrijven die nu op transformatielocaties gevestigd zijn."[5]

Daarbij zijn in de gesprekken ten behoeve van deze evaluatie nog twee aanvullende mogelijke verklaringen meegegeven, namelijk de bezuinigingen van gemeenten in eerdere periodes die mogelijk nog een na-ijleffect hebben in 2017 en 2018 (als gevolg van meerjarige begrotingen die in de periode daarvoor zijn opgesteld) en dat de druk vanuit bedrijven richting gemeenten om iets aan de openbare ruimte te doen wellicht de laatste jaren wat minder groot is geworden. Daarbij kan het zijn dat de overgebleven nog te herstructureren hectares complexer van aard zijn dan de eerdere herstructureringen, dit maakt de omvang van de herstructurering in volume (hectares) wellicht kleiner. Met andere woorden de opgave is anders geworden, die richt zich nu mogelijk meer op duurzaamheidsaspecten dan op aspecten die traditioneel gelinkt worden aan herstructurering in de openbare ruimte. Gezien het

[5] Stec Groep, 2018: '*Herstructureringsopgave bedrijventerreinen MRA*', pagina 17.

feit dat in 2019 een aantal projecten is afgewezen en dat deze in een volgende HIRB-periode opnieuw aangevraagd worden en een ronde langs gemeenten door PHB en ONHN waaruit blijkt dat diverse gemeenten een HIRB-aanvraag in voorbereiding hebben, constateren we dat de komende jaren nog wel behoefte is aan financiële bijdragen aan herstructureringsprojecten.

3.2 OTW

Analyse beschikte middelen

In de periode 2017 – 2019 zijn in totaal 48 subsidieprojecten aangevraagd[6]. Geen van deze projecten is afgewezen[7]. De projecten vertegenwoordigen samen een waarde van in totaal 830.000 euro. Daarmee is sprake van een onderuitputting van het totale budget voor OTW (dat bedroeg 3,1 miljoen euro) van circa 2,3 miljoen euro. 74 procent van de middelen is tot dusverre onbenut gelaten. In 2017 zijn meer projecten aangevraagd (30) dan tot dusverre in de periode 2018/2019 (18), de subsidieregeling staat voor het jaar 2019 nog wel open. De regeling is van kracht sinds 2017 en dus nog relatief nieuw. Dat is een van de redenen dat het aantal aanvragen tegenvalt, maar in verschillende gesprekken komt ook naar voren dat de minimale eigen bijdrage van 50 procent voor veel ondernemersverenigingen en beheerorganisaties op bedrijventerreinen te veel is, zeker daar waar het gaat om projecten rondom onderzoek en procesbegeleiding. Ondernemers investeren liever in maatregelen die direct zichtbaar resultaat opleveren, zo komt naar voren in de gesprekken. In hoofdstuk 5 gaan we nader in op thema's die nu spelen op bedrijventerreinen, het is wel zo dat deze thema's op dit moment grotendeels ook terug komen in de UVR OTW. Daar lijkt het dus niet aan te liggen. In tabel 3.2 is het overzicht van het aantal projecten en de verleende subsidiemiddelen van OTW in de periode 2017-2019 opgenomen, ook naar thema.

Tabel 3.2. Aantal projecten en verleende subsidiemiddelen OTW 2017-2019

	Aantal projecten	Verleend subsidiebedrag	Subsidieplafond	Budget onbenut
Beheer	9	€ 162.395	€ 1.625.000	€ 1.462.605
Duurzame maatregelen	26	€ 527.670	€ 900.000	€ 372.330
Vraagbundeling	4	€ 39.750	€ 300.000	€ 260.250
Proces en Visie	9	€ 96.988	€ 300.000	€ 203.012
Totaal	**48**	**€ 826.803**	**€ 3.125.000**	**€ 2.298.197**

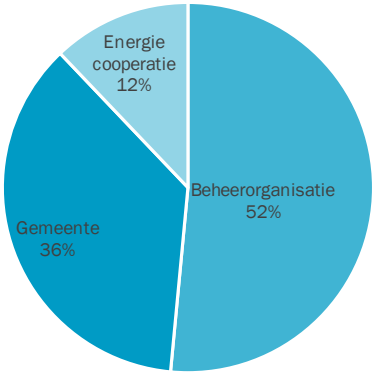
[6] Het gaat om projecten die tot 1 juli 2019 binnen zijn gekomen bij de provincie.

[7] Wel is een aanvraag aangepast omdat deze uit twee onderdelen bestond.

Typen aanvrager

Verschillende typen organisaties kunnen een OTW-subsidie aanvragen. Van de 40 aanvragen en het totale budget wordt het grootste deel door beheerorganisaties op bedrijventerreinen aangevraagd (ondernemersverenigingen, stichtingen BIZ, parkmanagementorganisaties, etc.), te weten 52 procent van het budget en 22 van de 40 aanvragen. Gemeenten zijn voor ongeveer een derde deel van het beschikte budget verantwoordelijk en energiecollectieven op bedrijventerreinen voor 12 procent. In figuur 3.6 is de verdeling grafisch weergegeven.

Figuur 3.6. Verdeling beschikte middelen OTW naar type aanvrager

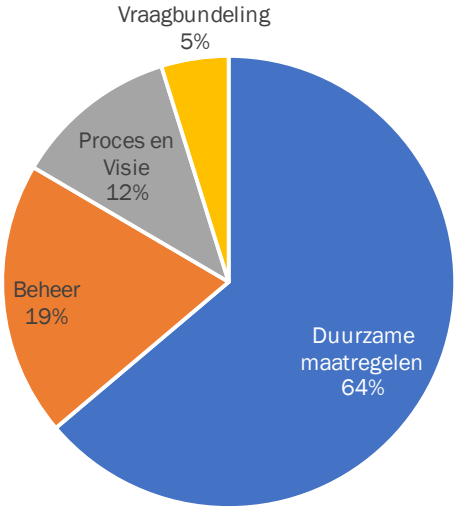

Analyse uitgevoerde activiteiten (doelbereik)

In de OTW-regeling zijn subsidieaanvragen voor het 'begeleiden en initiëren van duurzame maatregelen op een bedrijventerrein' het vaakst aangevraagd (26 van de 48 aanvragen). Gevolgd door subsidies voor het inrichten van een organisatie voor het beheer van bedrijventerreinen (9 keer aangevraagd) en voor het uitvoeren van een onderzoek naar of procesbegeleiding bij het opstellen van regionale en lokale visies (ook 9 keer aangevraagd). De verdeling van het aantal projecten per thema's is opgenomen in tabel 3.2.

In lijn met het aantal aanvragen per thema zijn ook de meeste subsidiegelden verstrekt aan het thema duurzame maatregelen (64 procent van het totaal). Gevolgd door beheer (19 procent), proces en visie (12 procent) en vraagbundeling (5 procent), zie ook figuur 3.7.

Figuur 3.7. Verdeling verleende subsidiemiddelen OTW (2017-2019)

In de beleidsreconstructie zijn de outputdoelstellingen van OTW in het toetsingskader opgenomen. Wanneer we daarop teruggrijpen dan zien we dat tot dusverre geen van de doelstellingen behaald is. Met name het aantal projecten op het gebied van digitale infrastructuur blijft achter bij de gewenste 12 per jaar. Ook het aantal projecten waar transformatiemaatregelen onderzocht of begeleid worden blijft achter, met name in 2018. Dat het aantal aanvragen achterblijft kan te maken hebben met een bepaalde mate van onbekendheid van de regeling (de regeling is immers pas 2,5 jaar van kracht) of dat de thema's niet relevant zijn voor gemeenten en ondernemersverenigingen. In hoofdstuk 6 gaan we hier nader op in. Het overzicht van de outputdoelstellingen en de resultaten is opgenomen in tabel 3.3.

Tabel 3.3. Outputdoelstellingen en resultaten OTW 2017-2019

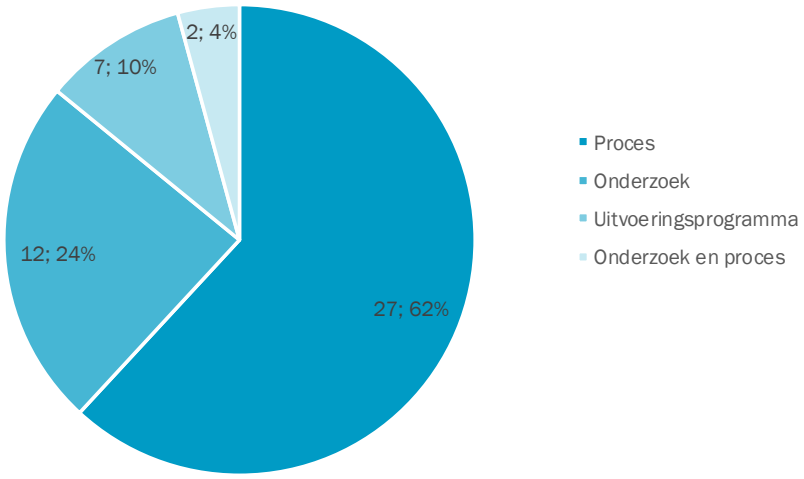
	Doelstelling aantal projecten per jaar	Aantal projecten 2017	Aantal projecten 2018 - juli 2019
Beheer	10	6	3
Duurzaamheid	15	13	13
Digitale infrastructuur	12	3	1
Transformatiemaatregelen	10	8	1

Type activiteit

Projecten die met OTW gesubsidieerd worden kunnen betrekking hebben op meerdere typen activiteiten. Uit de analyse van de projectaanvragen blijkt dat OTW het vaakst wordt ingezet om een proces te begeleiden, daarvoor worden ook de meeste middelen aangevraagd (54 procent). Ook het doen van onderzoek (29 procent van de middelen) of een combinatie tussen onderzoek en proces (5 procent

van de middelen) wordt veel gedaan. Daarnaast wordt OTW ook ingezet om uitvoeringsprogramma's te ontwikkelen (12 procent van de middelen). Het overzicht van het aantal projecten naar type activiteit en beschikte middelen is opgenomen in figuur 3.8.

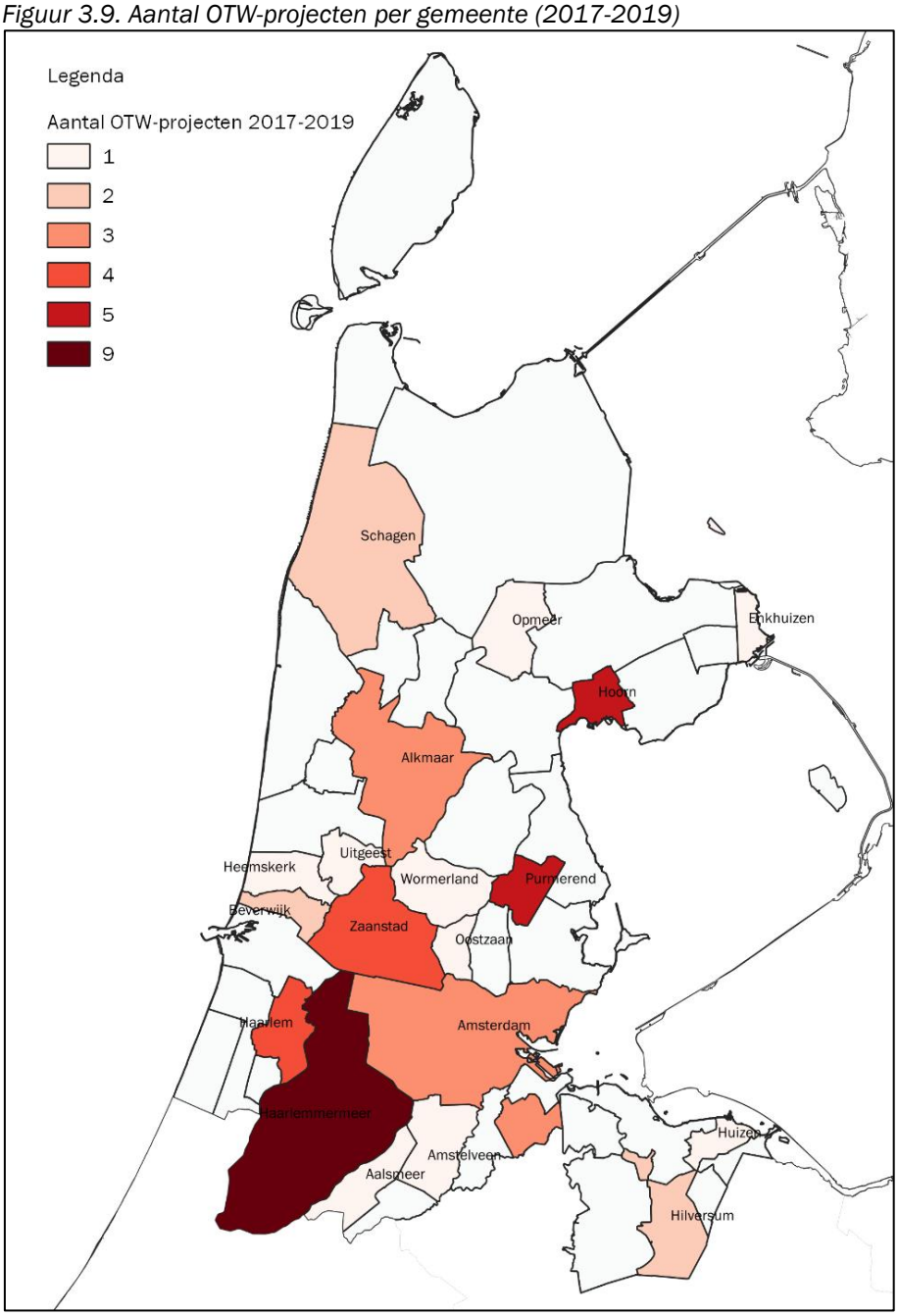
Figuur 3.8. Verdeling beschikte middelen naar type activiteit

Regionale spreiding OTW-projecten

Figuur 3.9 geeft een overzicht hoeveel OTW-projecten per gemeente zijn aangevraagd (en uitgevoerd, geen van de projecten is afgewezen). Daarin valt op dat de gemeenten Haarlemmermeer, Purmerend en Hoorn de meeste aanvragen hebben gedaan. Het gaat wel om projecten op verschillende bedrijventerreinen binnen de gemeenten, deze projectaanvragen zijn ook door verschillende typen organisaties gedaan.

Figuur 3.9. Aantal OTW-projecten per gemeente (2017-2019)

Analyse doeltreffendheid OTW

De subsidieregeling OTW is bedoeld om proces en onderzoek te initiëren en faciliteren. Daarmee worden onder meer mogelijkheid en haalbaarheid van bepaalde investeringen onderzocht, zoals vormen van duurzame energieopwekking, collectieve breedbandvoorzieningen en het opzetten van parkmanagement op een

bedrijventerrein, of langjarige visies voor de toekomstbestendigheid van het bedrijventerrein opgesteld. Gezien de aard en het karakter van het type ondersteunde projecten en het feit dat de subsidieregeling nog niet zo lang van kracht is, is het nog niet mogelijk om een eenduidig antwoord te formuleren of de subsidieregeling doeltreffend is. Het is nog niet mogelijk om aan te geven of en in welke mate de subsidieregeling bijdraagt aan 'een verbetering van het vestigingsklimaat, een toename van ruimtelijke kwaliteit, een toename van bedrijvigheid en een toenamen van toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen'.

Op basis van een analyse van doelstellingen van OTW-project constateren wij dat veelal wordt ingezet op het verstevigen van beheer op bedrijventerreinen, bijvoorbeeld door het professionaliseren van parkmanagement, het voorkomen van 'free rider' gedrag onder ondernemers (zoveel mogelijk ondernemers aanhaken bij de ondernemerscollectieven) en het verder uitbouwen van de activiteiten van ondernemersverenigingen (door bijvoorbeeld verder in te zetten op veiligheid, collectieve afvalinzameling en belangenbehartiging). Wanneer het gaat om duurzaamheid is het doel om concrete mogelijkheden in beeld te brengen, bijvoorbeeld in de vorm van energiescans bij bedrijven of onderzoeken naar collectieve afvalinzameling. Daarnaast wordt op het thema duurzaamheid met OTW-projecten ingezet op het inspireren en stimuleren van ondernemers om maatregelen te treffen. Onderzoeken en visievorming op bedrijventerreinen en transformatie daarvan moeten volgens de projectdoelstellingen veelal leiden tot concretere strategieën en plannen van aanpak waarin ook geïnventariseerd wordt wat nodig is om terreinen toekomstbestendiger te maken.

Het outputresultaat in de vorm van het aantal gewenste OTW-projecten is nog niet bereikt. Op basis van de doelstellingen van deze projecten, constateren wij echter dat de veronderstelde werking van de te subsidiëren projecten wel nog steeds aansluit op de provinciale ambities. Dat blijkt ook uit een analyse van reeds afgeronde projecten. Op basis van een aantal gesprekken met gemeenten en met PHB en ONHN over de resultaten en follow-up van de gesubsidieerde projecten constateren we dat diverse projecten een concreet resultaat of inzicht hebben opgeleverd. Het gaat bijvoorbeeld om het daadwerkelijk opstarten van een parkmanagementorganisatie (of verdere professionalisering daarvan) of de aanleg van een glasvezelnetwerk. Van een aantal andere trajecten is nog geen concreet resultaat in beeld, daarbij wordt in enkele gevallen aangegeven dat subsidies zijn ingezet om processen (van soms meerdere jaren) een stap verder te brengen of dat de trajecten bedoeld zijn om andere bedrijventerreinen te inspireren om bijvoorbeeld ook duurzaamheidsmaatregelen te treffen. Al met al zijn gesprekspartners tevreden over de rol en werking van OTW. Bovendien sluit de OTW

aan op de eerder gememoreerde constatering van Stec Groep (zie het kader in paragraaf 3.1.3) waarin aangegeven wordt dat verouderings- en herstructureringsopgave in de MRA minder wordt, maar dat op veel terreinen nog wel behoefte is aan versterking van onder meer beheer.

3.3 Opdrachten PHB en ONHN

Het Projectbureau Herstructurering (PHB) voor Noord-Holland Zuid en Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) hebben vanuit het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties 2017-2019 een tweetal specifieke opdrachten gekregen (naast hun reguliere werkzaamheden voor de provincie). De opdrachten zijn gericht op het ondersteuning bieden aan en aanjagen van beheer en duurzaamheid op bedrijventerreinen.

In het kader van deze evaluatie zijn de opdrachten en in samenhang daarmee de rol van de beide organisaties in de verschillende gesprekken met gemeenten en parkmanagementorganisaties aan de orde gesteld. Daarbij is het lastig gebleken om de algemene en lopende werkzaamheden van PHB en ONHN los te zien van de twee specifieke opdrachten.

Uit de gespreksronde blijkt dat beide organisaties in het algemeen een nuttige rol spelen om gemeenten te helpen bij het indienen van aanvragen en bij het opzetten en tot uitvoer brengen van maatregelen. Zowel PHB (een organisatie die onder SADC hangt) als ONHN zijn op een breder werkveld in hun regio actief en hebben daardoor een uitgebreid netwerk en goed zicht op wat er speelt. SADC was bijvoorbeeld medeorganisator van de challenge circulaire werklocaties en ONHN heeft een ronde gedaan onder gemeenten om het verouderingsvraagstuk te inventariseren en om te kijken welke ambities gemeenten hebben om met hun bedrijventerreinen aan de slag te gaan. Uit gesprekken met gemeenten en parkmanagers blijkt dat de organisaties daadwerkelijk een rol hebben om gemeenten te activeren bij het beheren en verduurzamen van hun bedrijventerreinen. Deze rol pakken ze omdat deze thema's niet altijd op het netvlies van gemeentebesturen staan.

PHB en ONHN fungeren daarbij als brug tussen gemeenten, parkmanagers en ondernemers enerzijds en provincie anderzijds. Deze rol vervullen ze in de ogen van gesprekspartners goed, geconstateerd wordt dat zonder hun inzet mogelijk minder projecten van de grond waren gekomen. Daarmee is het uitzetten van de opdrachten effectief geweest en hebben ze bijgedragen aan het doel om de toekomstbestendigheid op bedrijventerreinen te vergroten. Het uitzetten van de

opdrachten vanuit de provincie is bovendien een goede toevoeging op de bestaande instrumenten. We doelen daarmee op de brugfunctie, een functie die door deze organisaties specifiek goed kan worden ingevuld vanwege het omvangrijke netwerk in de provincie. Aandachtspunt is wel dat PHB en ONHN moeten waken niet teveel op de stoel van een van een gemeente of ondernemersvereniging te gaan zitten. Binnen de opdrachten is hun rol te adviseren, ondersteunen en aan te jagen, niet om volledig het werk van bijvoorbeeld een gemeente of ondernemersvereniging over te nemen (zoals het volledig opstellen van projectplannen en subsidieaanvragen te doen).

3.4 Prijsvraag en challenge

Vanuit het uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties zijn middelen beschikbaar gesteld om een prijsvraag biodiversiteit (2017) en een challenge circulaire werklocaties 2050 (2018) te organiseren. Aan de prijsvraag Biodiversiteit kon iedereen in de provincie meedoen. Hier kwamen zeer diverse en creatieve dingen uit. De uitkomsten hadden echter een beperkte relatie met de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen. De challenge circulaire werklocaties 2050 leverde meer inhoudelijke inzichten op door de opzet dat een multidisciplinair team van deskundigen vier dagen werd ‘opgesloten’ om met thematische ideeën voor specifieke werklocaties te komen. De aanwezigen hebben hiervan geleerd en het heeft handvatten opgeveerd voor praktische toepassingen. Iets dergelijks is ook voor Hoorn80 gedaan. Door BNA (Brancheverenigingvoor Nederlandse Architectenbureaus) is een door HIRB gesubsidieerde competitie georganiseerd onder vier ontwerpteams (architecten, landschapsarchitecten, andere specialisten) om hun visie te geven op Hoorn80 als energieneutraal terrein. Dit leverde inspirerende ideeën op, die deels ook praktisch bruikbaar zijn. Wij constateren dat de aanpak zoals toegepast in de challenge circulaire werklocaties zich beter leent voor complexe thema’s rond werklocaties dan een breed uitgezette prijsvraag.

Betrokkenen geven aan dat kennis en inzicht op bepaalde onderwerpen is vergroot en dat verschillende creatieve ideeën zijn bedacht een aangebracht. Op dit moment is echter geen zicht op of en wat er met deze ideeën gebeurd. Dat maakt het ook lastig om in beeld te brengen of de prijsvraag en challenge een bijdrage hebben

geleverd aan de outcomedoelstellingen van de provincie binnen het uitvoeringsprogramma toekomstbestendige werklocaties ('verbetering vestigingsklimaat, toename ruimtelijke kwaliteit, toename bedrijvigheid, toename toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen').

3.5 Conclusie analyses doelbereik en doeltreffendheid

Op basis van de analyse van de uitgevoerde projecten en beschikte middelen van HIRB en OTW 2017-2019 constateren we dat geen van de beoogde output-doelstellingen is bereikt. De HIRB-projecten hebben in deze periode (nog) niet voldaan aan het doel om 300 hectare te herstructureren (in eerdere uitvoeringsperioden werd deze opgave wel behaald). De oorzaak daarvan is niet helemaal duidelijk. Zo komt in gesprekken naar voren dat het herstructurerings- en verouderingsvraagstuk de laatste jaren minder urgent is geworden. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat het thema nog wel degelijk actueel en relevant is. Dit blijkt onder meer uit het aantal aanvragen in 2019 en het signaal dat meerdere projecten in de pijplijn zitten bij gemeenten. Het aantal OTW-projecten blijft achter bij de doelstellingen, dat heeft mogelijk met de onbekendheid van de nieuwe regeling te maken en met de co-financieringseis van 50 procent. Het overzicht van beoogde en gerealiseerde resultaten op outputniveau is opgenomen in schema 3.1.

Schema 3.1. Beoordelingskader: (output)indicatoren en outputresultaat tot 31 juli 2019

UITWERKING/INIDICATOR	RESULTAAT
▪ HERSTRUCTURERING **20 procent / 300 ha van de herstructureringsopgave** in Noord-Holland is (naar verwachting) eind 2019 aangepakt. Af te meten aan afname veroudering ha (o.b.v. monitor werklocaties en in subsidieaanvraag opgenomen omvang), stijging WOZ-waarde en afname leegstand	14,2 procent / 213 hectare
▪ BEHEER **10 projecten per jaar** (30 projecten over totale looptijd regeling) **30%** bedrijventerreinen zonder beheersorganisatie is met HIRB **op weg geholpen met inrichten van een organisatie voor beheer**	9 projecten totaal in 2,5 jaar tijd. Onbekend is hoeveel procent van de bedrijventerreinen zonder beheers-organisatie op weg zijn geholpen

▪ DUURZAAMHEID **15 projecten** per jaar met duurzame maatregelen en duurzamere inrichting (45 projecten over totale looptijd regeling)	26 projecten totaal in 2,5 jaar tijd
▪ TRANSFORMATIEMAATREGELEN Per jaar zijn **10 projecten ondersteund bij transformatie / functiemenging** (30 projecten over totale looptijd regeling)	9 projecten totaal in 2,5 jaar tijd
▪ DIGITALE INFRASTRUCTUUR Per jaar zijn **12 bedrijventerreinen gesubsidieerd bij het realiseren van een breedbandvoorziening** (36 projecten over totale looptijd regeling)	4 projecten totaal in 2,5 jaar tijd

Gezien de gerealiseerde output in relatie tot wat was beoogd, constateren we dat heroverweging of bijstelling van de outputdoelstellingen voor beheer, transformatie en met name digitale infrastructuur aan te raden is. Uit de resultaten en ook uit interviews blijkt dat hier geen concrete behoefte aan is, in hoofdstuk 5 gaan we nader in op aansluiting van de thema's bij behoeften van ondernemers.

Ondanks het gegeven dat op outputniveau doelstellingen niet zijn bereikt, constateren we wel dat de beoogde resultaten van de projecten die zijn ondersteund met middelen uit het UVP toekomstbestendige werklocaties aansluiten bij de ambities en doelstellingen van de provincie op outcomeniveau. Een harde uitspraak over de doeltreffendheid van de subsidieregelingen is enerzijds nog niet te doen gezien de doorlooptijd van projecten (veel projecten zijn nog in de uitvoeringsfase), anderzijds is deze niet te doen omdat op outcomeniveau geen geoperationaliseerde doelstellingen zijn vastgelegd door de provincie. Wanneer de provincie meer grip op de effectiviteit van het uitvoeringsprogramma wil krijgen, is het aan te bevelen om dat wel te doen en daarbij te kijken naar indicatoren die iets zeggen over het vestigingsklimaat, de ruimtelijke kwaliteit op bedrijventerreinen, bedrijvigheid en toekomstbestendigheid. Te denken valt aan het monitoren van ondernemerstevredenheid en veiligheid (via enquêtes en/of schouwen al dan niet in kader van KVO-trajecten), duurzaamheid (energieverbruik en opwekking duurzame energie) en economie (bedrijvendynamiek, banen).

Verder speelt mee dat het lastig is om exact de invloed van de (rol van de) provincie (en de subsidiemiddelen) te meten. Wij gebruiken daar doorgaans de *Maryland*

Scientific Methods scale voor[8], op basis waarvan je kunt bepalen of het mogelijk is uitspraken te doen over doeltreffendheid van beleid. In het geval van het uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties lukt het hooguit om op niveau 2 van deze schaal uitspraken te doen: 'Score op de uitkomstvariabele voor en na invoering van de beleidsmaatregel, zonder (vergelijkbare) controlegroep'. Wij beoogden om op niveau 3 te komen, dat is nodig om hardere uitspraken over doeltreffendheid te doen: 'Score op de uitkomstvariabele voor en na invoering van de beleidsmaatregel, gemeten in een experimentele en vergelijkbare controlegroep'. Het is gedurende uitvoering van de evaluatie gebleken dat het niet mogelijk is de effecten van het programma op bedrijventerreinen die zijn ondersteund te meten en te vergelijken met bedrijventerreinen die niet zijn ondersteund. Immers, ieder bedrijventerrein is anders en kent zijn eigen dynamiek en vorm van veroudering. Bovendien is in de loop der jaren (HIRB bestaat sinds 2004) in Noord-Holland bijna elk verouderd bedrijventerrein wel ondersteund met een HIRB-subsidie.

[8] Hier verder toegelicht: http://www.rijksbegroting.nl/beleidsevaluaties/evaluaties-en-beleidsdoorlichtingen/handreiking-beleidsdoorlichtingen/het-meten-van-doeltreffendheid

4. Proces en aansluiting behoefte

- In hoeverre zijn ondernemers en gemeenten tevreden met het huidige proces? Op welke punten zijn verbeteringen mogelijk en om welke reden?
- In hoeverre sluiten de HIRB en OTW aan bij de behoefte van gemeenten en bedrijven ten aanzien van provinciale ondersteuning bij herstructurering: verbeteren van de kwaliteit (en duurzaamheid) van bestaande bedrijventerreinen?
- Hebben ondernemers iets gemerkt hebben van de maatregelen? Zo ja hoe worden ze gewaardeerd? Leveren de maatregelen een prikkel voor bedrijven om te investeren en/of om minder snel te verhuizen? Heeft de gemeente een grotere interesse in/hogere waardering van het terrein waargenomen na herstructurering?

In het algemeen zijn gemeenten en parkmanagers te spreken over het proces van de HIRB- en OTW-regelingen. Ze kunnen hun plannen kwijt binnen de gestelde criteria, waarbij het wel eens zoeken is naar hoe een antwoord te geven op de vraag welke bijdrage het project levert aan intensiever ruimtegebruik als er een aanvraag wordt gedaan voor een infrastructuurproject.

Men ervaart de provincie als coöperatief, flexibel en toegankelijk. In een aantal gevallen zou men wel meer het gesprek willen aangaan met de beleidsmedewerkers van de provincie, zowel in de voorbereidingsfase om behoeften te kunnen aangeven als achteraf om te evalueren wat goed is gegaan en wat de met HIRB-en OTW-subsidie ondersteunde projecten hebben opgeleverd.

De tenderprocedure bij de HIRB wordt door een aantal als lastig ervaren (je moet binnen een bepaalde periode je aanvraag indienen), tegelijkertijd is begrip voor deze keuze omdat de provincie het zo werkbaarder houdt en ze dan kan prioriteren. Een aantal geïnterviewden geeft aan dat de tender aanpak juist goed werkt, omdat dankzij de deadline momentum ontstaat en binnen de gemeente en naar externe partners druk kan worden gezet om zaken aan te leveren.

We horen kritische geluiden over de ABCD-prioriteringslijst. Het is deels een lobbydocument. Een goed project op een terrein met lage prioriteit kan zinvoller zijn dan een minder project op een hoger geprioriteerd bedrijventerrein. Daarnaast is de lijst vanuit verouderingsproblematiek ingestoken, een zwaarder duurzaamheids-accent zou goed zijn volgens een aantal.

Een aantal gesproken mensen is verder kritisch over de (lage) subsidiepercentages (25 procent HIRB en 50 procent OTW). Voor gemeenten wordt dit echter niet als

een groot knelpunt ervaren. Het maakt duidelijk dat de aanvrager zelf serieuze plannen moet hebben en substantieel gaat mee-investeren. Voor ondernemersverenigingen ligt dit vaak anders: zij hebben over het algemeen weinig middelen tot hun beschikking en zijn niet snel geneigd om geld te stoppen in onderzoek of procesmanagement. De ervaring in Zuid-Holland met een vergelijkbare regeling leert dat daar met name subsidies worden aangevraagd voor projecten onder € 10.000, omdat onder die grens slechts 10 procent aan cofinanciering hoeft te worden bijgelegd (zie ook onderstaand kader).

Subsidieregeling planvorming bedrijventerreinen in provincie Zuid-Holland

In de provincie Zuid-Holland zijn geen gelden meer beschikbaar voor fysieke herstructureringsprojecten. Wel is een planvormingssubsidie beschikbaar. Vanuit deze regeling is voor gemeenten en ondernemersverenigingen het mogelijk om geldelijke ondersteuning te krijgen bij het (laten) opstellen van plannen of begeleiden van processen rondom de thema's duurzaamheid, beheer, veiligheid, verkeersveiligheid, bereikbaarheid en digitale infrastructuur. Voor projecten tot 10.000 euro is 90% subsidie vanuit de provincie beschikbaar, voor projecten groter dan dat is 50% subsidie beschikbaar. Daarmee is de regeling heel laagdrempelig voor gemeenten en ondernemersverenigingen om althans een relatief klein onderzoek in gang te zetten. Van de regeling wordt door verschillende aanvragers goed gebruik gemaakt. Positief is dat daardoor sprake is van diverse initiatieven en dat met name op het gebied van beheer en duurzaamheid stappen worden gezet, in ieder geval doordat plannen concreter worden gemaakt. Kanttekening is dat door de laagdrempeligheid van de regeling commitment vanuit ondernemersverenigingen en gemeenten om daadwerkelijk aan de slag te gaan met uitvoering van de plannen lager is dan wij nu constateren rondom de OTW-subsidie (die op deze regeling lijkt). Daarbij is sprake van een aantal gespecialiseerde bureaus op het gebied van duurzaamheid en digitale infrastructuur die de regeling goed kennen en deze als propositie gebruiken om bij gemeenten en ondernemersverenigingen projecten los te krijgen, ook dat komt de commitment niet ten goede.

Aan de andere kant kan 25 procent subsidie voor fysieke energiemaatregelen (zonnepanelen) zelfs veel zijn, zeker wanneer het gaat om een investering die zichzelf terugverdient. Voor dergelijke projecten kan overwogen worden om het percentage te verlagen zodat daardoor meer projecten ondersteund kunnen worden.

Het belang van de HIRB- en OTW-subsidies voor de projecten loopt uiteen. Partijen met meer financiële draagkracht gebruiken de subsidies om projecten naar voren te halen en/of om extra dingen te doen die ze anders niet zouden doen. Voor

kleinere en/of minder draagkrachtige gemeenten zijn de HIRB-subsidies crucialer om het project financieel rond te krijgen en – mede in verband daarmee – om de gemeenteraad mee te krijgen. Uit gesprekken in het kader van de casusbestuderingen (zie hoofdstuk 5) kwam naar voren dat er soms majeure herstructureringsvraagstukken liggen die de gemeentelijke financiële pet te boven gaan en die zonder HIRB- of andere additionele gelden niet van de grond komen.

Verschillende gemeenten geven aan bezig te zijn met planvorming voor integrale binnenstedelijke/gebiedsontwikkeling, waarvoor zij graag provinciale subsidie zouden willen krijgen. Wij denken echter dat dit beter in andere instrumenten past, zoals het instrument Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). In bepaalde regio's is verder behoefte aan fysieke middelen voor herstructureringsopgaven op kantorenlocaties en op meer kleinere gemengde (niet formele) werklocaties.

Ondernemers en ondernemersverenigingen

Uit diverse gesprekken met stakeholders (ondernemersverenigingen zelf en partijen die het speelveld overzien, zoals PHB en ONHN) komt naar voren dat de inzet van de verschillende instrumenten vanuit het programma toekomstbestendige werklocaties bijdraagt aan een positieve verstandhouding en communicatie tussen bedrijfsleven en overheden (provincie en gemeenten). In enkele specifieke gevallen is een direct verband te leggen tussen investeringen van ondernemers in hun pand of op hun bedrijventerrein nadat een HIRB-project is uitgevoerd of als gevolg van het uitvoeren van OTW-trajecten. De inzet van de provincie met deze gelden en zichtbaarheid die deze inzet ook oplevert voor gemeenten richting ondernemers op terreinen is dan ook een voornaam positief punt en kan bijdragen aan de aantrekkelijkheid van het bedrijventerrein. HIRB- en OTW-middelen dragen als katalysator bij aan het ecosysteem op bedrijventerreinen. In dat ecosysteem spelen deze regelingen een wezenlijke rol, maar ook andere factoren zijn van belang die de aantrekkelijkheid van een bedrijventerrein bepalen of kunnen vergroten. Het gaat om de aanwezigheid van actieve ondernemers, wat kan leiden tot een ondernemersvereniging of het opzetten van een BIZ. De subsidiemiddelen kunnen in praktische zin bijdragen in het begeleiden en versnellen van dergelijke processen, het structureren en professionaliseren ervan. Daarmee zijn de regelingen in de ogen van onze gesprekspartners van toegevoegde waarde.

5. Langjarige effecten: de cases

- Wat waren de kwalitatieve en waar mogelijk kwantitatieve effecten van de HIRB-subsidie?
- Wat als de HIRB-subsidie er niet was geweest, waren de maatregelen dan niet, later of soberder getroffen?
- Zijn er op basis van de ervaringen van gemeenten en ondernemers uitspraken te doen over de (vermoedelijke) effectiviteit van de HIRB-subsidie?

In dit hoofdstuk zoomen we in op vijf bedrijventerreinen waar in het verleden projecten met HIRB fysiek-middelen zijn gesubsidieerd. Doel hiervan is om een beeld te krijgen van de langjarige effecten van de ondersteuning vanuit de HIRB-regeling op kwaliteit, duurzaamheid en ruimtegebruik op de betreffende bedrijventerreinen. De vijf beschouwde terreinen zijn De Oude Veiling Hoorn, Middenhavengebied in IJmuiden, Waarderpolder Haarlem, Hembrugterrein Zaanstad en Assendelft-Noord en Molletjesveer in Zaanstad. Bij de selectie is ernaar gestreefd om noord en zuid, en groot en klein aan bod te laten komen. Daarnaast is een aantal terreinen gekozen die ook in de discussienotitie van 50PLUS en SP worden belicht, te weten Waarderpolder, Oude Veiling en Hembrugterrein[9].

5.1 De Oude Veiling Hoorn

In 2009 is een HIRB-subsidie toegekend voor het meerjarige (2009-2015) project 'Duurzame revitalisering Oude Veiling Hoorn'. Activiteiten zijn aanpassing bestemmingsplan om de ruimte intensiever te kunnen benutten, beeldkwaliteitsplan en -fonds (zie ook verderop), camerabeveiliging, aanpassing infrastructuur, aanleg glasvezel, herontwikkeling, verbetering entree, uitbreiding parkmanagement, procesmanagement. Echter, alleen voor de verbetering infrastructuur is 140.000 euro HIRB-subsidie toegekend (35 procent van de totale kosten van € 398.000). De andere onderdelen waren niet subsidiabel. Doel van de infrastructuuraanpassingen was om het wegprofiel te verbeteren en door extra groenstroken een scheiding tussen private en openbare ruimte aan te brengen en het terrein een kwaliteitsimpuls te geven.

[9] Zie: *Discussienota* '*De bedoeling van de subsidieregeling Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen*' uit oktober 2016.

In een ander traject, revitalisering, was ca. € 300.000 beschikbaar voor alle werkzaamheden. Daarvan is minimaal de helft aan de beeldkwaliteit van de bedrijven besteed, waarmee ongeveer € 1 miljoen aan investeringen is bereikt. Zonder deze subsidies zou minimaal 50 procent van de investeringen niet of veel soberder zijn gedaan, zo wordt aangegeven door het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord.

In 2012 is een HIRB-subsidie van € 747.300,- toegekend voor het project 'Herprofilering voormalige gemeentewerf' op het terrein van de Oude Veiling. Met dit geld is de sloop van de gemeentewerf mogelijk gemaakt en zijn twee private units uitgekocht. Met het slopen van de gemeentewerf is een 'rotte kies' verwijderd op het bedrijventerrein De Oude Veiling en kwam ruim 7.500 m^2 grond beschikbaar. Het terrein van de oude gemeentewerf is momenteel voor de helft opnieuw uitgegeven, 20 procent is inmiddels bebouwd. De rest is in aanleg.

Foto: Streetview Google Maps

In 2014 is 1,5 miljoen euro HIRB-geld toegekend aan het Beeldkwaliteitsfonds West-Friesland. De Oude Veiling is een van de 10 bedrijventerreinen in dit fonds. Doel is om het aanzicht van bedrijfspanden te verbeteren als onderdeel van een brede revitalisering van verouderde bedrijventerreinen in de regio. Van deze gelden is circa € 40.000 op de Oude Veiling besteed, waarmee circa 160.000 euro aan private investeringen is gemoeid. De gemeente constateert dat er regelmatig aanvragen binnenkomen en dat de regeling voorziet in de behoefte van ondernemers. Desondanks is het totale budget in 2018 nog niet uitgeput.

De Oude Veiling wordt al circa 10 jaar beheerd door de Stichting Parkmanagement Hoorn (PMH), die dat ook voor Hoorn80 doet. Naast bijdragen van de gemeente heeft PMH inkomsten uit aanvullende diensten. PMH doet het beheer van de openbare ruimte (inclusief het groen), verzorgt de beveiliging, regelt de bewegwijzering en houdt de wegen ijs- en sneeuwvrij.

Onze conclusie is - in lijn met die van 50PLUS en SP - dat De Oude Veiling in Hoorn er mede dankzij de HIRB-subsidies aantrekkelijk en overzichtelijk uitziet, maar dat dat eigenlijk vooral de verdienste is van een actieve parkmanagementorganisatie

die met gelden van de gemeente en inkomsten uit betaalde diensten ervoor zorgt dat het terrein schoon, heel en veilig is. De HIRB- en recent ook de OTW-gelden zijn wel een voorname steun in de rug om ondernemers te verleiden hun panden een opknapbeurt te geven en om met hun energievoorziening aan de slag te gaan, om de wegenstructuur te verbeteren en om herontwikkelingen (waarbij sloop nodig is) die geen sluitende businesscase hebben, mogelijk te maken.

5.2 Middenhavengebied IJmuiden

Voor het Middenhavengebied in IJmuiden zijn in de loop der jaren meerdere subsidies aangevraagd en toegekend, onder andere voor zonnepanelen (€ 263.000, 2014), procesmanagement beeldkwaliteitsfonds (€ 10.000, 2015), camerabeveiliging en bewegwijzering (€ 95.000, 2016). Voor deze casus richten we ons op een eerder project, namelijk de subsidie van € 1,36 miljoen (op € 13,3 miljoen totale subsidiabele projectkosten, de totale projectkosten bedroegen meer dan € 17 miljoen) om van het Middenhavengebied een 'Deepsea International Frozen Fish Centre Europe (DIFE)' te maken. Later is daar nog € 1,46 miljoen HIRB-subsidie bijgekomen en op 2 december 2009 nog eens € 674.000, waarmee de totale provinciale bijdrage op € 3,5 miljoen kwam). Dit was een meerjarenproject, waarbij de provinciale subsidie als hefboom werkte om rijksgelden (Topper) ten bedrage van € 5,0 miljoen te verkrijgen en om private investeerders en de gemeente Velsen (subsidie van € 1,5 miljoen) over de streep te trekken. De DIFE-plannen sloten aan bij de regionale ambitie zoals neergelegd in het document *Visie Noordzeekanaalgebied; kracht door diversiteit*. De provinciale subsidie is gebruikt om het droge distributiecentrum VOMAR aan te kopen en te slopen, om een kade te realiseren waar eerst een talud *was* en om de wegen en verlichting aan te pakken. Op de verwerving en sloop van het VOMAR-pand zat een onrendabele top[10], doordat VOMAR een marktconforme

[10] De onrendabele top is de som van de marktwaarde in het reguliere maatschappelijke verkeer minus de waarde van de opstallen, minus de sloopkosten. De marktwaarde is kortom de grondwaarde en de waarde van de opstallen, waarde voor Zeehaven IJmuiden was alleen de grondwaarde die resteerde voor herontwikkeling.

prijs wilde en het pand gesloopt moest worden om andere ontwikkelingen mogelijk te maken. De VOMAR heeft inmiddels zijn distributiecentrum op de Boekelermeer in Alkmaar.

De kade betrof openbare infrastructuur, waardoor het voor Zeehaven IJmuiden mogelijk werd om de natte functie van het Middenhavengebied uit te bouwen en te versterken en in te kunnen spelen op de voortgaande containerisatie in de vislogistiek. Dit is mede van belang door de schaarste aan haven- en kadeterreinen in het Noordzeekanaalgebied. De extra kaderuimte draagt er verder aan bij dat Zeehaven IJmuiden (dat een hoge kadebezettingsgraad heeft) beter op onvoorziene calamiteiten kan reageren. Zoals recent met een cruiseschip dat motorproblemen had en niet weg kon. Zonder de extra kade hadden ze hier veel minder goed op kunnen anticiperen. In het projectgebied zit nu onder meer Breman Offshore, een innovatief bedrijf dat onderdelen en constructies bouwt voor offshore-toepassingen. Deze nieuwe vestiging vormt een verdere versterking van het aanwezige offshore windcluster in IJmuiden.

De HIRB-subsidie was volgens Zeehaven IJmuiden cruciaal om het DIFE-project rond te krijgen en om het rijk mee te laten betalen. Voor een deel gaat het om openbare infrastructuur, een ander deel betrof het mogelijk maken van een herontwikkeling waardoor het natte gebruik van het Middenhavengebied met zijn schaarse ruimte is bevorderd. Daarnaast is de verkeersafhandeling verbeterd door de aanpak van de wegen in het gebied. Van de ingrepen hebben zowel de leisure (cruisevaart), als de food (vis) en de offshore profijt. Dit zijn de speerpuntclusters in de havenstrategie van Zeehaven IJmuiden en de samenwerkende partijen in het Noordzeekanaalgebied.

Conclusie is dat mede dankzij de HIRB-subsidie het Middenhavengebied een impuls heeft gekregen, zowel voor het functioneren als havengebied als op het vlak van economisch duurzaam omgaan met de schaarse (natte) ruimte. Het DIFE-project heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de groei van Zeehaven IJmuiden in termen van havenactiviteiten, omzet en bedrijfsresultaat. De subsidie is deels ingezet voor publieke investeringen en deels voor een herontwikkeling in een gebied dat een aanzienlijk economisch belang voor Noord-Holland vertegenwoordigt.

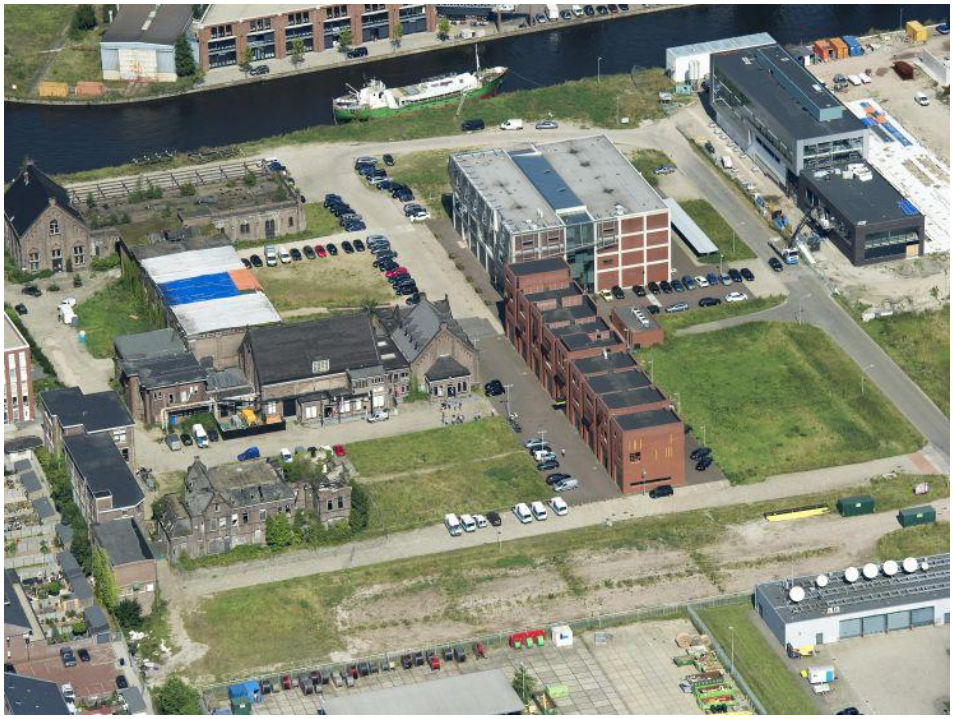
5.3 Waarderpolder Haarlem

In 2006 is een subsidie van € 1,5 miljoen gevraagd waarvan € 507 duizend is toegekend voor herstructurering van het noordoostelijk deel van de Waarderpolder.

Het project omvatte verwerving en sloop, bodemsanering, bouw- en woonrijp maken en proceskosten. De Schoterbrug werd ook in die periode gerealiseerd, waardoor dit deel van het terrein beter bereikbaarheid werd en daardoor geschikter om uit te gaan geven.

In 2012 deed de gemeente Haarlem een aanvraag voor 'Herstructurering bedrijventerrein Figee-terrein en Nieuwe Energie' voor € 500.000. De subsidie werd gevraagd voor de voorbereiding en voor uitvoering van maatregelen voor verlichting, groen, afwatering, inrichting en een fietsbrug. Hierdoor is de bereikbaarheid voor fietsers verbeterd en is dit deelgebied van de Waarderpolder geschikt gemaakt om in gebruik te nemen.

In 2014 is een aanvraag gedaan van een subsidie van € 490.000 voor de realisatie van een centrale watergang op de Waarderpolder. Doel was om een "robuust, klimaatbestendig en aantrekkelijk oppervlaktewatersysteem" te realiseren, waarvan de watergang de hoofdas is. De waterloop zorgt ook voor een aantrekkelijker openbare ruimte en (daarmee) vestigingsklimaat voor bedrijven en is een 'secundaire blusvoorziening' en biedt de mogelijkheid om het hemelwater van het gemengde rioolstelsel af te koppelen.

Sinds 2004 wordt door gemeente Haarlem en bedrijfsleven samengewerkt om het toen sterk verouderde terrein aan te pakken. Sinds 2002 is het beheer van de Waarderpolder in handen van Stichting Parkmanagement Waarderpolder (SPW) (50/50 gefinancierd door gemeente en bedrijfsleven), die naast het reguliere beheer actief is om samenwerking te bevorderen op het gebied van veiligheid, afvalinzameling, vervoermanagement en duurzaamheidsinitiatieven (recent bijvoorbeeld door het doen van energiescans). Sinds 2012 is op bedrijventerrein Waarderpolder bovendien de grootste Bedrijven Investeringszone (BIZ) van kracht, deze BIZ is in 2017 verlengd.

De Waarderpolder is de grootste werklocatie in Haarlem en omstreken. En ruimte is schaars in Haarlem. Herstructurering en het beter toegankelijk maken van delen van de Waarderpolder betekent dat de ruimte intensiever wordt benut en dat wordt bijgedragen aan het niet verder verstoren van de negatieve woon-werkbalans (grotere uitgaande dan inkomende pendel). De centrale watergang draagt bij aan een grotere klimaatbestendigheid en kwaliteit van de Waarderpolder. In afwijking van de notitie van 50PLUS en SP constateren we dat de projecten Centrale Watergang en Figee wel zijn gerealiseerd. Dergelijke projecten vergen vaak meer tijd dan vooraf (vaak bewust optimistisch) ingeschat.

Conclusie is dat de provincie in de afgelopen 15 jaar met circa € 1,5 miljoen de herstructurering van de Waarderpolder substantieel heeft ondersteund. De gesubsidieerde projecten hebben een positief effect op bereikbaarheid voor fietsers, op ruimtegebruik, op verblijfs- en vestigingskwaliteit en op klimaatbestendigheid op de voor Haarlem economisch belangrijke Waarderpolder. De actieve inzet van zowel bedrijfsleven als gemeente, onder andere in de vorm van parkmanagement, is hierin een belangrijke succesfactor. Momenteel is de ondersteuning vanuit OTW van het project Groene Connecties van belang om het energiegebruik bij bedrijven te helpen verminderen en te verduurzamen.

5.4 Hembrugterrein Zaanstad

In 2013, 2014, 2015 en 2016 heeft de gemeente Zaanstad HIRB-subsidies aangevraagd en toegekend gekregen voor met name inrichting van de openbare ruimte, verbetering toegang en bewegwijzering van het Hembrugterrein. Het hiermee gemoeide subsidiebedrag was in totaal € 337.845:

- In 2013 vroeg de gemeente Zaanstad een HIRB-subsidie aan van € 145.750 (25 procent van de totale kosten) voor het inrichten van de buitenruimte (openbare verlichting, camera's, nieuwe toegangspoort, bewegwijzering, bestratings- en hovenierswerkzaamheden) en voor het inpassen van

bovengrondse leidingen in de openbare ruimte van het Hembrugterrein. Doel van deze activiteiten was om het Hembrugterrein gebruiksklaar te maken: “De gebouwen en de openbare ruimte op het Hembrugterrein verkeren in slechte staat waardoor het terrein niet veilig gebruikt kan worden door bedrijven. De herstructurering is noodzakelijk om het terrein klaar voor gebruik te maken. Door de herstructurering wordt der openbare ruimte veilig en gebruiks-vriendelijk ingericht waardoor deze geschikt is om gebruikt te worden als bedrijventerrein.”

- De aanvraag in 2014 betrof een subsidie van € 55.000 voor herinrichting openbare ruimte deelgebied blauw A. Het doel is het bereikbaar en daarmee verhuurbaar maken van 13 gebouwen (7.000 m² BVO) door de bestrating opnieuw aan te leggen, verlichting aan te brengen en het plaatsen van nieuwe hekken.
- De gemeente Zaanstad vroeg in 2015 voor de ontwikkeling van het Hembrugterrein opnieuw een HIRB-subsidie aan, nu voor “kortlopende creatieve projecten/initiatieven ter bevordering van synergie en ondernemerschap op het terrein”. Daarop is een subsidie van € 44.000 toegekend voor openbare ruimte fiets- en autoparkeervoorzieningen aanleggen, straat- en groenwerkzaamheden, straatmeubilair aanbrengen, verplaatsen hekwerken, poorten en het realiseren van een “uitnodigend, aandachttrekkend object om bezoekers te trekken”.

- De aanvraag uit 2016 lijkt op die van 2014 en heeft als doel het bereikbaar en daarmee verhuurbaar maken van 13 gebouwen (4.100 m² BVO) in de deelgebieden Blauw en Groen door het opnieuw inrichten van de openbare ruimte. Verhuur was pas mogelijk na aanpak van de openbare ruimte. Voornaam onderdeel is het verbeteren van de toegang via de poort aan de Zaan voor bezoekers die met de veerpont komen. Ook hier gaat het weer om bestrating, verlichting en nieuwe hekken.

Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) werkte als eigenaar (het terrein is inmiddels verkocht) van het Hembrugterrein nauw samen met de gemeente en de provincie om het gebied verder te ontwikkelen. Van de gemeente en de provincie werd bestuurlijke en planologische ondersteuning verwacht. Ook heeft de gemeente

enkele investeringen buiten het terrein gedragen, om het geschikt te maken voor herontwikkeling. Het RVB zit risicodragend in het project, maar onder strikte voorwaarden. De HIRB-subsidies worden gebruikt om lastige onderdelen te realiseren die wel van belang zijn voor de veiligheid, uitstraling en toegankelijkheid van het gebied en ondersteunend aan de gewenst multifunctionele ontwikkeling met onder meer creatieve bedrijvigheid. De subsidie helpt niet alleen in financiële zin, maar ook naar Den Haag (afgeven signaal dat de ingezette stappen in lijn zijn met de wensen en ambities van gemeente en provincie) en naar het gemeentebestuur om de vaart erin te houden. Het helpt daarnaast om zaken naar voren te halen, extra kwaliteit toe te voegen en functies aan te trekken.

Conclusie is dat het RVB in principe de ontwikkeling financieel zelf zou hebben kunnen dragen. De subsidies zijn echter in omvang beperkt en helpen om onderdelen te realiseren die mogelijk anders later, in mindere mate of niet zouden worden gerealiseerd. Ook geeft het feit dat de provincie meebetaalt (en gemeente) volgens het RVB een belangrijk bestuurlijk signaal af naar Den Haag. De doelen van de gesubsidieerde projecten lopen grotendeels parallel aan die van de provincie met de HIRB, namelijk om intensiever ruimtegebruik te stimuleren en om de aantrekkelijkheid van de Noord-Hollandse werklocaties te vergroten. Een kritische opstelling naar de noodzaak van financiële steun (op termijn zullen er ook opbrengsten zijn) en naar het toekomstig gebruik van het gebied als werkgebied is in onze visie vanuit HIRB-perspectief op zijn plaats. Dit geldt ook voor andere terreinen waar gemeenten zich bezinnen op (gedeeltelijke) transformatie naar wonen.

5.5 Assendelft-Noord en Molletjesveer Zaanstad

Voor Assendelft-Noord en Molletjesveer-Noorderveld zijn in de afgelopen 13 jaar meerdere subsidies verleend:

- 2006 en 2007. Project Revitalisering Bedrijventerreinen Molletjesveer en Assendelft-Noord fase I en II (75 ha verouderd terrein). Gesubsidieerde activiteiten betroffen het opstellen van een plan van aanpak, implementatie parkmanagement en Keurmerk Veilig Ondernemen, en fysieke verbeteringen (openbare ruimte, uitstraling bedrijfspanden, intensivering ruimtegebruik, duurzame maatregelen, infrastructurele aanpassingen). Totale subsidie € 3.150.000, waarvan € 50.000 voor onderzoek en € 100.000 voor procesmanagement. Bereikte resultaten zijn:
  - Hogere kwaliteit openbare ruimte.
  - Wegenstructuur is overzichtelijker en veiliger.
  - Entrees zijn aantrekkelijker.

- Verbeterde uitstraling bedrijfspanden.
- Ruimtegebruik is geïntensiveerd, leegstand afgenomen.
- Bewustzijn en kennis ondernemers duurzame maatregelen is vergroot.
- Bereikbaarheid OV en Fiets is verbeterd.
- Bewegwijzering.
- KVO is ingevoerd.
- Vergroting organiserend vermogen bedrijven en versterking onderlinge samenwerking.
- Op Assendelft-Noord is een ondernemersvereniging opgericht, Molletjesveer heeft sinds 2009 parkmanagement.

- 2015 en 2016. Aanvragen voor in totaal € 957.000 HIRB-subsidie voor Molletjesveer-Noorderveld. Doelen: Revitaliseren 15 ha Molletjesveer-Noord, Noorderveld beter bereikbaar maken voor fietsverkeer en het gebied duurzamer maken, waartoe in oktober 2014 de Stichting Alliantie Energievoorziening Noordelijk Zaanstad (SAENZ) is opgericht. Kosten betroffen fietsinfrastructuur, revitaliseringsmaatregelen en opzetten duurzaamheidsfonds(en).

De ruim € 4 miljoen die de provincie heeft gestoken om de verouderde terreinen Assendelft-Noord en Noorderveld-Molletjesveer een kwaliteits- en duurzaamheidsimpuls te geven, is aanzienlijk. Op andere terreinen is dit doorgaans veel lager. De gemeente geeft in haar aanvraag aan dat ze maatregelen niet zonder subsidie kan realiseren en dat het om serieus verouderde terreinen gaat met een groot werkgelegenheidsbelang voor Zaanstad. Ook zijn de middelen besteed aan ingrepen die in lijn zijn met wat de provincie met HIRB beoogt zoals kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte, versterking organiserend vermogen, verduurzaming mobiliteit en intensivering ruimtegebruik.

5.6 Outcome

Hoewel de werkgelegenheidscijfers uit LISA te algemeen zijn (daar zijn immers zoveel factoren op van invloed en niet alleen herstructureringsprojecten vanuit de

provincie) en data over WOZ-waarde en investeringen wordt niet verzameld/bijgehouden is het aannemelijk dat HIRB-subsidies een positieve invloed hebben op banen, vastgoedwaarde en investeringen. Andere relevante indicatoren zijn cijfers over veiligheid en duurzaam energiegebruik. Dit zijn immers ook – in toenemende mate – belangrijke vestigingsplaatsfactoren voor bedrijven op bedrijventerreinen. Echter, vaak is niet hard aan te tonen of en in welke mate de veiligheid en duurzaamheid zich positief ontwikkelen dankzij de HIRB. Hierbij moet kritisch worden gekeken naar de what if not-vraag, oftewel zou het project ook zonder HIRB zijn doorgegaan. Ook moet het effect niet worden overschat, markt en economie zijn bepalender dan een eenmalige subsidie. Verder moet worden nagegaan of het echt nieuwe werkgelegenheid is of een verplaatsing van elders.

We hebben een analyse gedaan van de werkgelegenheidsontwikkeling op de in dit hoofdstuk behandelde terreinen, zie tabel 5.1. Daaruit komt naar voren dat op alle geselecteerde bedrijventerreinen de werkgelegenheid is gegroeid in de afgelopen jaren, dat is in de provincie Noord-Holland als geheel ook het geval. Het is het lastig een relatie te leggen tussen de HIRB-subsidie en de banengroei, dat komt doordat andere factoren daar een veel grotere rol in spelen, zoals de bedrijvigheids–structuur, de economische conjunctuur en transitie van werkprocessen.

Tabel 5.1. Procentuele ontwikkeling werkgelegenheid vier bedrijventerreinen

	De Oude Veiling	Hembrugterrein	Midden-havengebied	Waarderpolder	Noord-Holland
2005	35%	25%	0%	7%	
2006	-6%	0%	5%	2%	
2007	0%	0%	6%	2%	
2008	3%	0%	4%	2%	
2009	-8%	100%	-3%	-3%	
2010	7%	-10%	2%	-3%	
2011	0%	44%	-22%	4%	1%
2012	18%	15%	0%	-6%	-2%
2013	-3%	13%	5%	0%	1%
2014	-9%	-18%	1%	-7%	1%
2015	15%	21%	6%	1%	1%
2016	-1%	0%	-1%	2%	2%
2017	2%	53%	1%	0%	2%
2018	-5%	42%	1%	7%	
Gemiddeld:	3,4%	20,5%	0,3%	0,6%	1,0%
Totaal 2004-2018	48%	825%	0%	7%	7%

Bron: LISA; bewerking Decisio

De impuls van het beschreven project in het Middenhavengebied was op 'vernatting' van het gebruik, met het verwerven van VOMAR gingen ook banen weg, dus zie je de effecten niet in de werkgelegenheidscijfers terug. Voor zowel Waarderpolder en Oude Veiling als Hembrugterrein geldt dat ongebruikte delen mede dankzij de HIRB-gelden in gebruik konden worden genomen. De ingrepen hadden daarmee een positief effect op de bedrijvigheid en werkgelegenheid op deze terreinen. Dergelijke ontwikkelingen tonen aan dat HIRB wel degelijk van positieve invloed is op banengroei op bedrijventerreinen. In andere projecten, bijvoorbeeld op het gebied van infrastructuur en openbare ruimte, is de relatie met banenontwikkeling niet vast te stellen. HIRB wordt echter niet alleen ingezet om een groei van het aantal banen te stimuleren, het gaat ook om toekomstbestendigheid in brede zin: van kwaliteitsverbetering in de openbare ruimte tot duurzame mobiliteit, veiligheid, energiegebruik en waterbeheer.

Een andere manier om de outcome te meten is in hoeverre er met de subsidies extra investeringen zijn gemoeid. Aangezien er een cofinancieringseis aan de regelingen is verbonden worden er altijd andere investeringen gedaan, waarbij het bij de beeldkwaliteitsfondsen om private gelden gaat. (Zie kader)

Bij de outcomebepaling is de vraag relevant of de projecten zonder de HIRB-gelden niet zouden zijn doorgegaan. Dat geldt bijvoorbeeld voor de herontwikkelingsprojecten in het Middenhavengebied en de Oude Veiling, maar niet voor het Hembrugterrein en ook bij andere projecten is het de vraag. Op het moment dat maatregelen mooier of beter worden uitgevoerd of naar voren worden gehaald, moet er geen effect in termen van banen of uitgelokte investeringen aan de HIRB-subsidie worden toegekend.

Een interessante indicator van de kwaliteit op bedrijventerreinen is de WOZ-waarde. Naar wij hebben begrepen is bijvoorbeeld de WOZ-waarde op het terrein Hoorn80 toegenomen na de forse impuls die rond 2010 mede met HIRB-gelden aan dit terrein is gegeven. We hebben deze cijfers helaas niet, van bedrijfspanden zijn momenteel de WOZ-waarden niet openbaar, zoals dat bij woningen wel het geval is. Daarbij zou de waardeontwikkeling ook afgezet moeten worden tegen die zonder interventie.

We concluderen uit bestudering van de cases dat verschillende typen projecten op verschillende manieren bijdragen aan de ambities van de provincie. Verder is de conclusie dat HIRB-subsidie een (niet onbelangrijk) onderdeel is van een breder traject dat ingezet wordt als het gaat om succesvolle herstructureringsprojecten. Een project wordt nooit op zichzelf opgepakt omdat er een HIRB-subsidie

beschikbaar is. Belangrijk is dat er ook een strategie / visie is van de gemeente, met bijhorend uitvoeringsprogramma, dat met ondernemers afgestemd wordt over wat zij van belang vinden en dat aan het herstructureringsproject een gedegen plan van aanpak ten grondslag ligt. Op die manier past een HIRB-bijdrage in een breder pallet van instrumenten die gemeenten en provincie in kunnen zetten om bedrijventerreinen toekomstbestendiger te maken.

6. Thema's en rolinvulling

Toekomst

- In hoeverre worden de vier thema's door ondernemers en gemeenten gezien als de belangrijkste bedrijventerreinopgaven tot 2023? Mist men bepaalde thema's of worden bepaalde thema's juist als minder urgent gezien? Bieden de thema's voldoende sturing aan de en kant en vrijheid aan de andere kant om initiatieven in aanmerking te laten komen voor subsidie?

Rolinvulling

- Hoe beoordelen de partners de rolinvulling door de provincie, is er behoefte aan extra ondersteuning, bijvoorbeeld het inbrengen van kennis, procesmanagement of koppeling met andere beleidsterreinen?
- Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan voor een eventueel UVP HIRB 2020-2022 qua inhoudelijke thema's, rollen en inrichting? Zelfde of andere pijlers?

6.1 Thema's

De provincie Noord-Holland heeft aangegeven dat de volgende vier thema's in een eventuele volgende subsidieregeling een belangrijker rol krijgen. Wij hebben deze thema's getoetst in de externe gesprekken en externe werksessie.

- Fysieke herstructurering van verouderde bedrijventerreinen.
- Het circulair maken/verduurzamen van bedrijventerreinen en kantorenlocaties.
- Ruimte voor bedrijvigheid/transformatie andere economische functies.
- Duurzaam beheer/versterken organisatiegraad ondernemers.

Alle vier de thema's kwamen uitgebreid en spontaan aan de orde in de gesprekken. Het voornaamste thema dat nu speelt en dat naar men verwacht ook de komende jaren aandacht zal vragen is verduurzaming. Vooral in termen van energietransitie, maar op grote bedrijventerreinen ook circulaire economie, klimaatbestendigheid, waterberging.

Herstructurering en revitalisering van verouderde bedrijventerreinen blijft voor sommige terreinen actueel, maar niet als geïsoleerd thema. Een toekomstbestendig terrein is niet alleen functioneel en visueel toegesneden op de eisen van deze tijd en schoon, heel en veilig, maar heeft ook een adequate vorm van beheer, heeft een passende functiemix, is klimaatbestendig en is CO2- en energieneutraal - of zet forse stappen op weg daar naartoe. Het samenwerken aan verduurzaming kan daarbij als vliegwiel fungeren voor een bredere kwaliteitsimpuls.

(Gedeeltelijke) transformatie is een zeer actueel thema, dat op veel bedrijventerreinen speelt. Ook op terreinen waar dat vanuit milieuregels en hinderoogpunt minder voor de hand ligt, zoals op de Waarderpolder (gemeente Haarlem), in de Achtersluispolder (gemeente Zaanstad), de Pijp (gemeente Beverwijk) en in de Amsterdamse haven-stadgebieden. Woningbouw kan een bedreiging zijn voor het vestigingsklimaat, maar kan ook kansen bieden doordat het de levendigheid en veiligheid vergroot, waardoor mensen er ook eerder willen werken en verblijven. Dit zijn complexe vraagstukken met een hoge politieke component. Sommigen kijken naar de provincie om ook in dergelijke processen ondersteuning te bieden. De provincie Overijssel doet dat voor binnensteden bijvoorbeeld met goed resultaat in het Stadsbeweging-programma.

Stadsbeweging Overijssel

De Overijsselse (binnen)steden worden net als elders in het land geconfronteerd met toenemende leegstand, als gevolg waarvan vitaliteit, leefbaarheid en toekomstperspectief van de steden onder druk staan. De provincie Overijssel heeft in dit kader het programma Stadsbeweging opgezet dat zich op de ontwikkeling van stadscentra in de brede zin van het woord richt. Het doel van de Stadsbeweging is om stadscentra ook voor de toekomst vitaal te houden. Inwoners, overheden, vastgoedeigenaren en ondernemers spelen hierin een actieve rol; de kracht van de Stadsbeweging zit in het 'van onderop bouwen' en niet opleggen vanuit de overheid. Het programma beschikt over diverse ondersteuningstools zoals Stadscafés en -cheques en fondsen- en visieontwikkeling. Ook bij grotere investeringen wordt soms vanuit het programma bijgedragen.

Bron: Decisio (2018), *Evaluatie retaildeal Overijssel*

De vraag is of dat vanuit de HIRB- en OTW-regelingen moet. In de externe sessie werd bijvoorbeeld gesteld: “Wanneer keuzes gemaakt moeten worden in thematiek, dan is de vraag of onderzoeken en visies over transformatie naar andere economische functies nog moeten worden ondersteund. Bij prioritering zijn duurzaamheid en beheer belangrijker dan transformatie.”

Uit de gesprekken en de externe sessie komen naast duurzame energie, *samenwerking op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt* en *duurzame mobiliteit* naar voren als gebieden waarop slagen gemaakt moeten worden in het verder toekomstbestendig maken van de Noord-Hollandse werklocaties. ICT/breedband is een minder relevant thema, zoals ook al bleek uit het aantal aanvragen op dit gebied.

6.2 Provinciale prioriteiten

In hoofdstuk drie werd duidelijk dat op dit moment in HIRB-projecten in beperkte mate een combinatie wordt gezocht met andere provinciale opgaven. Gemeenten varen hun eigen koers en laten zich niet altijd evenveel gelegen liggen aan provinciale doelen en prioriteiten.

De Omgevingsvisie benoemt in dit verband acht 'meest urgente ontwikkelingen' op de thema's: Klimaatverandering: bodem, water en luchtkwaliteit; biodiversiteit; economische transitie; energietransitie; verstedelijking en landschap en formuleert ambities die daarop aansluiten[11]. Deze thema's of daaraan verwante onderwerpen komen in veel HIRB- en OTW-projecten wel aan bod, zoals energie, water, duurzame mobiliteit e.d., dat is meer omdat dat overal spelende thema's zijn dan dat de provincie hier (pro)actief op stuurt. De indruk bestaat dat een meer inhoudelijke dialoog tussen de beleidsmedewerkers van gemeenten en provincie - zowel bij de aanvraag als bij de evaluatie - eraan kan bijdragen dat projecten enerzijds meer in lijn zijn met wat de provincie wil en anderzijds dat de regelingen beter aansluiten bij wat er bij gemeenten speelt. Hierbij gaat het altijd om een balans tussen sturen op eigen prioriteiten en aansluiten op ontwikkelingen en behoeften in het veld.

De komende jaren, en nu al, ligt veel (beleids)aandacht bij de energietransitie. Dit is een opgave, maar werklocaties bieden ook (milieu)ruimte en kansen om activiteiten met elkaar te verbinden en daarmee tot duurzame manieren van energiegebruik en -productie te komen. Op dit moment wordt in verschillende regio's binnen de provincie gewerkt aan de Regionale Energiestrategieën (RES). De ontwikkeling van deze strategieën bevindt zich echter nog in een vroegtijdig stadium van verkennen en inventariseren. In dat kader wordt gesproken met stakeholders op en rondom bedrijventerreinen. Duidelijk is dat in de strategieën uiteindelijk een belangrijke rol wordt weggelegd voor bedrijventerreinen om een deel van de energieopwekking te faciliteren. Hoe en wat precies is nog niet bekend en zal uiteindelijk ook per gemeente uitgewerkt worden, mogelijk wel met ondersteuning vanuit de RES en provincie.

Beleid in andere provincies

Een korte verkenning leert dat ook andere provincies beleid hebben dat erop is gericht om hun bedrijventerreinen op niveau te houden en om processen te ondersteunen (zie bijlage 2). Voor een deel lijkt het beleid elders op de HIRB en OTW-regelingen, voor een deel is er een andere focus (meer op transformatie en kantoren) of wordt ervoor gekozen om te

[11] *Omgevingsvisie NH2050*, pagina 8-9.

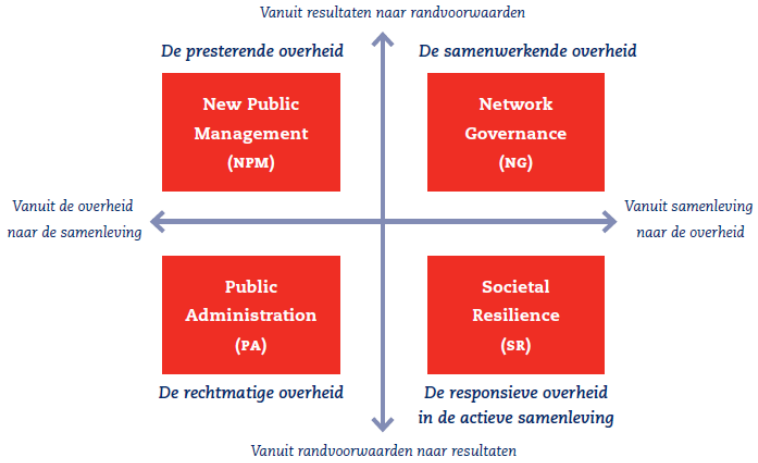
participeren in (her)ontwikkeling. De verschillende aanpakken blijken allemaal op hun eigen manier resultaat op te leveren; het is niet te zeggen of de ene regeling effectiever is dan de andere.

- De provincie **Gelderland** heeft evenals Noord-Holland een subsidieregeling voor planontwikkeling en fysieke maatregelen.
- De OTW-regeling vertoont veel paralellen met de **Zuid-Hollandse** *Subsidieregeling Planvorming Bedrijventerreinen*. Met deze regeling stelt de provincie Zuid-Holland jaarlijks 600.000 euro subsidie beschikbaar om de toekomstbestendigheid, duurzaamheid en het organiserend vermogen van de werklocaties binnen haar grenzen te vergroten. Energie, duurzaamheidsmaatgelegen en breedband komen naar voren als meest urgent en in het oog springend in deze regeling. Deze regeling sluit aan op wat er bij gemeenten en ondernemers speelt en geeft een impuls aan het organiserend vermogen en de duurzaamheid van de bedrijventerreinen.
- De provincies **Utrecht, Noord-Brabant en Overijssel** kiezen voor een model om risicodragend (mee) te investeren in (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen, met daarbij als eis dat een deel van de gelden weer terugvloeien in de provinciekas. In Utrecht ligt naast herstructurering de focus op transformatie. In Noord-Brabant gaat een groot deel van het werklocatiebudget naar participatie in campussen. In Overijssel en Utrecht is de uitvoering van het beleid belegd bij zelfstandig opererende organisaties (respectievelijk HMO en OMU) die zoals PHB en ONHN op afstand van de provincie staan, maar provincies hebben wel invloed op doelstellingen en programmering. Uit evaluaties blijkt dat zowel HMO als OMU resultaat oplevert en dat revolverendheidsdoelen worden gehaald.

6.3 Provinciale sturing en rolinvulling

De overheid kan op verschillende manieren sturen (zie figuur 6.1). Hierbij speelt de afweging tussen enerzijds de behoefte van het veld en anderzijds hoeveel grip de provincie wil hebben en wat bij de Noord-Hollandse bestuurscultuur past. De *Omgevingsvisie NH2050* stelt hierover: “Als opgaven niet gehaald worden, verstevigen we onze inzet of veranderen we van rol en instrumenten. De inzet en rol van de provincie varieert, de ontwikkelprincipes blijven hetzelfde.”

Figuur 6.1. Vormen van overheidssturing

Bron: Van der Steen et al.

De provincie speelt verschillende rollen in het bedrijventerreinenbeleid. Via de omgevingsvisie en -verordening stuurt ze op wat wel en niet mag – de rechtmatige overheid, het kwadrant linksonder in figuur 6.1. De voornaamste rol waar deze evaluatie over gaat is die van subsidiënt (het kwadrant linksboven, de 'presterende overheid') die financiële steun geeft aan maatregelen die helpen provinciale doelen te bereiken. Bij deze rol hoort ook die van aanjager/stimulator. Denk daarbij aan de prijsvraag/challenge en het initiëren van onderzoek naar de herstructurerings-opgave, waar overigens ook elementen van de netwerkende overheid in zitten (element rechtsboven). Meer indirect heeft de provincie een faciliterende rol door de opdrachten aan het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) die gemeenten en bedrijven helpen bij subsidieaanvragen en het opzetten van projecten. Deze rol is die van de 'samenwerkende overheid' die via kennisoverdracht gemeenten en bedrijven faciliteert. Dit sluit ook aan op de geluiden vanuit gemeenten dat er ook van hun kant behoefte is om met de provincie in gesprek te zijn. Deze rolinvulling en vooral die van de 'responsieve, participerende overheid' betekent beperkte sturingsmogelijkheden, waardoor het ook lastiger is om sterk programmatisch te werk te gaan. Het risico is "dat er uiteindelijk weinig zicht is op wat er precies gebeurt en de 'delivery' in de vorm van prestaties achterblijft"[12].

[12] Van der Steen et al. (2014), *Sedimentatie in sturing; systeem brengen in netwerkend werken door meervoudig organiseren,* p. 24.

Rolinvulling

De HIRB en OTW zijn efficiënte instrumenten voor de provincie om gemeenten en ondernemers te helpen dingen te doen die zij ook van belang acht voor het Noord-Hollandse vestigingsklimaat. Daarmee bedoelen we dat er wel substantieel geld mee is gemoeid, maar dat de uitvoering een beperkte inzet vergt. De 'samen-werkende overheid' is het model zoals dat bijvoorbeeld in Overijssel met de Stadsbeweging wordt gehanteerd. Met dit instrument heeft de provincie meer grip op processen dan met een subsidieregeling waarbij zij afhankelijk is van initiatieven van anderen. Dit vergt wel een andere werkwijze en een groter beslag op de middelen van de provincie.

Een belangrijke meerwaarde van HIRB en OTW is dat eruit spreekt dat de provincie bedrijventerreinen van belang acht voor het economisch klimaat en anderen wil stimuleren om de kwaliteit en duurzaamheid (en daarmee toekomstbestendigheid) ervan verder kan brengen. Daarbij is het zaak dat bestuurders en Statenleden dit standpunt ook uitdragen.

Rolinvulling binnen HIRB en OTW

Uit gesprekken met gemeenten, ONHN en PHB blijkt dat de door de provincie gekozen en ingevulde rollen positief worden gewaardeerd. De ter beschikking gestelde subsidiemiddelen werken aanjagend/stimulerend. Herstructurering komt zo op de agenda (en begroting) van gemeenten, visies op bedrijventerreinen (en transformatie) worden opgesteld en processen rondom duurzaamheid en beheer op bedrijventerreinen geïnitieerd. Daarnaast geven gesprekspartners aan dat een belangrijke rol voor de provincie is weggelegd om te zorgen dat kennis (over duurzaamheid en beheer op en herstructurering van bedrijventerreinen) wordt verspreid. Dit hoeft ze niet zelf te doen, maar ze kan dit faciliteren zoals voorheen gebeurde door parkmanagers ervaringen te laten delen of door onderzoek te initiëren zoals is gedaan naar de herstructureringsopgave in de MRA. Nu wordt deze rol ook ingevuld vanuit de opdrachten aan PHB en ONHN. De bijeenkomst die de provincie organiseert als er een nieuwe HIRB/OTW-regeling aankomt wordt in dat kader bijvoorbeeld ook gewaardeerd door de aanwezigen, net als overigens de externe sessie in het kader van deze evaluatie. Tot slot is de provinciale opdracht aan PHB en ONHN rond beheer en verduurzaming van bedrijventerreinen ook in meer algemene zin een effectieve rolinvulling zo geven gesprekspartners te kennen. Gesprekken met deze organisaties zorgen voor het aanjagen en versnellen van projecten en dragen bij aan een verhoging van kennis over processen en werkingsmechanismen op bedrijventerreinen.

Bijlage 1. Bronnen

Geïnterviewden

Extern

- Annemiek Adams - gemeente Heerhugowaard
- Bashar al Badri - Westfriese Bedrijvengroep
- Remko Barkhuis - Havenbedrijf Amsterdam
- Frans van de Beek - Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen
- Sandra de Boer - gemeente Alkmaar
- Cees Brinkman - Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord
- Harry Buseman - gemeente Purmernd
- Gerard Fit - Energiecombinatie West-Friesland
- Kees Goedknegt - Parkmanagement Waarderpolder
- Jolanda Hohensteijn - gemeente Zaanstad
- Wouter Hol - gemeente Beverwijk
- Henk Jan Jansen - gemeente Heerhugowaard
- Els Kruijt - gemeente Hilversum
- Peter van de Meerakker - Zeehaven IJmuiden
- Martijn Mantel - gemeente Medemblik
- Nico Meester - Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord
- Ruud Meijer - gemeente Haarlem
- Gosse Bijlenga - gemeente Haarlemmermeer
- Patrick Rentinck - gemeente Heerhugowaard
- Paul Smit - gemeente Weesp
- Peter Vermeer - Rijksvastgoedbedrijf
- Stan Verstraete - Parkmanagement Waarderpolder
- Frank Voorbergen - Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen

Geraadpleegde betrokkenen provincie Noord-Holland

- Ton Berkhout
- Ans Bos
- Robert Cornfield
- Marlieke Heck
- Irena Molenaar-Sztachelska
- Margot Recter
- Edwin Rem
- Kim Ruijs
- Ivon Soldaat
- Martine Trachter

- Hans Vonk
- Michel van Wijk

Rapporten en beleidsstukken

- 50PLUS en SP (2016), *Discussienota - De bedoeling van de subsidieregeling Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen*
- Bureau Buiten en RIGO (2016), *Evaluatie HIRB 2014-2016 & beleidsvarianten 2017-2019*
- Decisio (2018), *Evaluatie retaildeal Overijssel*
- Decisio (2018), *Evaluatie subsidieregeling bedrijventerreinen Zuid-Holland*.
- Provincie Noord-Holland (2015), *Structuurvisie Noord-Holland 2040 - Kwaliteit door veelzijdigheid*
- Provincie Noord-Holland (2016), *Strategisch Beleidskader Economie - Noord-Holland duurzaam, vernieuwend en ondernemend*
- Provincie Noord-Holland (2017), *Toekomstbestendige werklocaties – Uitvoeringsprogramma voor HIRB 2017-2019*
- Provincie Noord-Holland (2017), *Toelichting doeltreffendheid subsidies* van de uitvoeringsregelingen HIRB en OTW
- Provincie Noord-Holland (2017), *Uitvoeringsregeling HIRB 2017*
- Provincie Noord-Holland (2018), *Monitor werklocaties Noord-Holland 2018*
- Saxion, *Vraaggericht werken leidt tot vitale, toekomstbestendige en duurzame werklocaties*
- Stec Groep (2018), *Herstructureringsopgave bedrijventerreinen MRA*

- Aanvragen, voortgangsrapportages, vaststellingen etc. van met HIRB- en OTW-subsidies ondersteunde projecten

Bijlage 2. Beleid andere provincies

Provincie	Beleid	Doelen	Budget	Instrument	Werking	Bronnen:
Utrecht	Herstructurering/ transformatie op bestaande werklocaties door OMU	Herstructurering/transformatie op bestaande werklocaties met als resultaat verbetering van het economisch klimaat in de provincie. De Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) richt zich op werklocaties (bedrijven- en kantoorterreinen) en kantoorgebouwen. Daarbij is het streven om, voor zover mogelijk, de ingebrachte gelden in stand te houden. Door de inbreng van OMU moet een nieuwe economische dynamiek op werklocafies ontstaan.	Werkkapitaal van OMU is € 15 miljoen. Provincie is enig aandeelhouder. Maximaal bedrag per participatie € 2 miljoen. Binnen 6 jaar moeten de in een project ingebrachte middelen terugvloeien	Risicodragende participaties door de OMU door private ondernemingen in staat te stellen zich verder bedrijfsmatig te ontwikkelen, anderzijds transformatie van kantoorgebouwen de leegstand van disfunctioneel vastgoed te beperken. Tegelijk dient de herontwikkeling/transformatie de ruimtevraag in de provincie naar nieuwe werklocaties (bedrijfsterreinen en kantorenlocaties) te beperken, dit door het aanbieden van particulier ontwikkelde c.q. getransformeerde locaties binnen bestaand (binnenstedelijk) gebied.	Uit *Directieverslag OMU 2016:* De ruimtelijke en financiële doelstellingen zijn gerealiseerd. Er is een goede start gemaakt met de nieuwe taak op het gebied van transformatie van kantoren en er werden een aantal financieringen verstrekt, zowel ten aanzien van kantoortransformaties als ten aanzien van bedrijfsruimten. Het ter beschikking gestelde kapitaal ter grootte van 15 min. euro is inmiddels een keer volledig ingezet.	Provincie Utrecht (november 2015), *Participatiecriteria NV Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht.* OMU (2017), *Directieverslag OMU 2016*
Noord-Brabant	Uitvoerings-programma Werklocaties	1. Het Uitvoeringsprogramma werklocaties draagt bij aan een optimaal leef- en vestigingsklimaat in Brabant door te zorgen voor vitale, kwalitatief hoogwaardige en toekomstbestendige werklocaties. 2. Het Uitvoeringsprogramma werklocaties draagt er aan bij dat elk bedrijf in Brabant zich kan vestigen op de juiste plek.	Totale budget Programma Werklocaties periode 2016-2019 is € 10,56 miljoen voor kennisontwikkeling, regie bij regionale afstemming, stimulering vergroening en duurzaamheid en het grootste deel € (7,8 mio) voor stimuleren van, en participeren in economische clusters en campussen	1. Subsidieregeling voor gemeenten om vestigingskwaliteit bedrijventerreinen te verbeteren. 2. Risicodragende herontwikkeling van terreinen en panden	Financieren herstructurerings-projecten werklocaties via het participatiefonds BHB Capital dat risicodragend kapitaal verstrekt aan projecten en lokale of regionale herstructureringsfondsen. BOM Bedrijfslocaties is uitvoerder van de provinciale subsidieregeling PHP (Provinciaal Herstructurerings-programma). Via deze regeling ondersteunt de BOM gemeenten bij het realiseren van fysieke maatregelen, bijvoorbeeld ter verbetering van de ontsluiting van bedrijventerreinen. Sinds 2016 doet de BOM geen participaties meer.	Provincie Noord-Brabant (februari 2016), Uitvoeringsprogramma werklocaties

Provincie	Beleid	Doelen	Budget	Instrument	Werking	Bronnen:
Overijssel	Subsidieregeling voor publieke delen bedrijventerreinen, HMO voor private delen	De Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO) is door de provincie Overijssel opgericht vanuit het Meerjarenprogramma Vitale Bedrijvigheid 2009-2015. In plaats van te sturen op het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen, werd daarmee sturing ingezet op vernieuwing van bestaande terreinen om er opnieuw interessante vestigingslocaties voor bedrijven van te maken. HMO werkt aan deze herstructurering in samenwerking met ondernemers en bestuurders in de 25 Overijsselse gemeenten.	Kapitaalstorting door de provincie Overijssel (enig aandeelhouder) bij oprichting was € 22 miljoen. Intrinsieke waarde HMO per 1 december 2016 is € 26,8 miljoen	Risicodragend participeren in herontwikkeling, daarnaast verstrekt de HMO leningen. De HMO richt zich op de private delen van bedrijventerreinen. Een gerichte aanpak van een deel van het bedrijventerrein moet als katalysator werken voor een kwaliteitsimpuls voor de andere delen van het gebied, zodat de economische vitaliteit van het terrein als geheel op peil wordt gebracht.	De HMO-aanpak werpt zijn vruchten af, doelen voor aantallen te herstructureren ha's worden gehaald en er worden extra investeringen uitgelokt. De beoogde revolverendheid van 50 procent wordt ruimt gehaald. Door de goede resultaten heeft de HMO haar opdracht uitgebreid zien worden met kantoren en recent ook detailhandel.	Bron: www.hmo.nl, Decisio, *Tussenevaluatie REB Overijssel*
Gelderland	Subsidieregeling Herstructurering van een bedrijventerrein	Subsidie (alleen voor gemeenten) voor het opstellen van een herstructureringsplan voor een bedrijventerrein (50 procent kosten tot max € 25.000) en voor de uitvoering van maatregelen op het bedrijventerrein ((50 procent kosten tot max € 500.000), zoals omschreven in het herstructureringsplan. Daarnaast is er een subsidie voor samenwerking aan de fysieke bedrijfsomgeving, meer specifiek haalbaarheidsonderzoek naar de oprichting van een rechtspersoon voor het beheer van een bedrijventerrein (50 procent met max van € 50.000)				Provincie Gelderland, Subsidieverordening, Paragraaf 6.22 Herstructurering van een bedrijventerrein en Paragraaf 6.24 Samenwerking fysieke bedrijfsomgeving
Provincie	**Beleid**	**Doelen**	**Budget**	**Instrument**	**Werking**	**Bronnen:**
Zuid-Holland	Subsidieregeling Planvorming Bedrijventerreinen	Doelen: vergroten van **duurzaamheid**, **toekomstbestendigheid** en **organiserend vermogen** van bedrijventerreinen. Aanvragen kleiner dan 10.000 euro kunnen 90 procent subsidie ontvangen. Projecten die groter zijn kunnen 50 procent subsidie aanvragen, met een maximum subsidiebedrag van 35.000 euro per project.				Provincie Zuid-Holland. Uitvoeringsregeling Planvorming Bedrijventerreinen en evaluatie Decisio (2018).

DECISIO

Provincie Noord-Holland

REGIONALE ECONOMIE EN ERFGOED

Monitor Werklocaties Noord-Holland 2019

Kantoren, bedrijventerreinen en werkgelegenheid

ECONOMIE

September 2019
VERVAKO
SHIPYARD
AMSTERDAM BV

INHOUD

4 | Managementsamenvatting

7 | 1 Inleiding

9 | 2 Kantorenmarkt

10 | 2.1 Bestaande kantoren: gebruik, leegstand, transformatie

13 | 2.2 Plancapaciteit

15 | 3 Bedrijventerreinen en zeehaventerreinen

16 | 3.1 Uitgifte

17 | 3.2 Aanbod bedrijven- en zeehaventerreinen

21 | 3.3 Analyse bestaande voorraad

26 | 4 Werkgelegenheid op werklocaties Noord-Holland

27 | 4.1 Ontwikkelingen 2008-2018

28 | 4.2 Werkgelegenheid per locatietype

31 | 5 Bijlagen

32 | Bijlage 1

36 | bijlage 2 Gemeenten per deelregio

37 | bijlage 3 Uitgiftehistorie bedrijven- en zeehaventerreinen

41 | bijlage 4 Plancapaciteit bedrijven- en zeehaventerreinen

44 | bijlage 5 Plancapaciteit kantoren

MANAGEMENTSAMENVATTING

De Provincie Noord-Holland streeft naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. In het coalitieakkoord 2019-2022 blijven duurzaam ruimtegebruik en herstructurering van bedrijventerreinen van belang en worden aanvullende ambities voor leefbaarheid, verduurzaming en CO_2-reductie geformuleerd. Transformatie van bedrijventerreinen is alleen mogelijk als er voldoende vestigingslocaties overblijven.

De inzet is om zowel kwantitatief als kwalitatief blijvend te voorzien in de behoefte aan duurzame werklocaties. Regionaal zijn er afspraken gemaakt over planning en programmering en het verbeteren en verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen en kantoorlocaties. In Noord-Holland Noord zijn regionale afspraken in de convenanten met West-Friesland, Regio Alkmaar en Kop van Noord-Holland vastgelegd. De regionale afspraken zijn voor Noord-Holland Zuid vastgelegd in Plabeka (Platform voor Bedrijven en Kantoren).

Deze Monitor Werklocaties biedt inzicht in de werkgelegenheid en de ontwikkelingen op kantorenlocaties en (haven)bedrijventerreinen van Noord-Holland in 2018 met als peildatum 1-1-2019.
De belangrijkste cijfers van deze Monitor Werklocaties zijn ook op op verschillende schaalniveaus online te raadplegen met de interactieve dashboards. In het onderstaande overzicht zijn de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar samengevat.

De Monitor Werklocaties 2019 laat een evenwicht tussen vraag en aanbod aan werklocaties zien.
Er is een verdere daling van de kantorenleegstand naar 11,9%. Er zijn meer bedrijfskavels uitgegeven (in totaal 123 hectare) en de werkgelegenheid is toegenomen tot 1,58 mln. De planvoorraad is voor kantorenlocaties toegenomen tot 2,3 mln vierkante meter en voor bedrijventerreinen licht afgenomen tot 1067 hectare. Het is van belang om de bedrijventerreinen up-to-date te houden met beheer en herstructurering, en deze locaties niet te laten verouderen. Er is op 1-1-2019 duurzaam beheer georganiseerd op 88 terreinen, een stijging van tien ten opzichte van 2018. Aandachtspunten blijven de voortgang van herstructurering in Noord-Holland-Noord en het aantal nieuwe initiatieven voor het opzetten van georganiseerd beheer op bedrijventerreinen om veroudering tegen te gaan.

		2019	t.o.v. 2018
Kantoren	Locaties	92	-3
	Voorraad	12 mln m²	- 0,2 mln m²
	Leegstand	11,9 %	-0,8%
	Transformatie	211.000 m²	-215.000 m²
	Planvoorraad	2,3 mln m²	+ 0,6 mln m²
Bedrijven en haven	Uitgifte	123 ha.	+ 50 ha.
	Planvoorraad	1067 ha.	-38 ha.
	Veroudering	151 locaties	+20
	Herstructurering	70 locaties	+3
	Beheer	88	+10
Werkgelegenheid	Totaal	1,58 mln	+40.000
	Grote banen op Kantorenlocaties	289.000	+7.000
	Grote banen op Bedrijventerreinen	301.000	+6.000
	Grote banen op gemengde locaties	747.000	+26.000
	Kleine banen	244.000	-

Kantoren
Voorraad: de totale kantorenvoorraad in de provincie Noord-Holland is 12 miljoen vierkante meter. Daarvan is 5,9 mln m² gelegen op de 92 formele kantorenlocaties in de provincie. De overige 6,1mln m² is gelegen buiten kantoorlocaties (deels op gemengde locaties verspreid over de stad, en deels op bedrijventerreinen).

Van de formele kantoorlocaties zijn er 77 gelegen in Noord-Holland Zuid (met een totale voorraad van 5,6 mln m²), en 0,3 mln m² in Noord-Holland Noord. Ten opzichte van 1-1-2018 is de kantorenvoorraad opnieuw gekrompen, een afname van 0,2 mln m². In West-Friesland nam de kantorenvoorraad met 10% het sterkst af. Van de totale kantorenlocatievoorraad staat 59% in Amsterdam en 28% in Amstelland-Meerlanden.

Leegstand: van de totale Noord-Hollandse voorraad op kantoorlocaties staat 11,9% leeg. Dat is een daling van 0,8% ten opzichte van 2018. De procentuele leegstand ligt in Noord-Holland Zuid (11,8%) lager dan in Noord-Holland Noord (13,3%). Daarbij is de leegstand in Noord-Holland Zuid afgenomen en in Noord-Holland Noord toegenomen. Vrijwel alle deelregio's kennen een leegstand onder het provincie-gemiddelde; alleen de regio's Amstelland-Meerlanden (17%), Alkmaar (16,6%) liggen daarboven en kennen bovendien een lichte toename van de leegstand. Er is in 2018 in totaal zo'n 211.00 m² aan kantoorruimte getransformeerd - voornamelijk wonen: een halvering ten opzichte van vorig jaar.

Plancapaciteit: de plancapaciteit op kantoorlocaties in Noord-Holland bedraagt ruim 2,3 miljoen vierkante meter op 1-1-2019 en is grotendeels hard. De capaciteit is met name gesitueerd in Amsterdam (1,2 mln m²) en Amstelland-Meerlanden (0,8 mln m²). In Noord-Holland Noord is de plancapaciteit bijna 0,1 mln m².

Bedrijven- en zeehaventerreinen
Uitgifte: in Noord-Holland is in 2018 netto 123 hectare aan kavels op bedrijventerreinen uitgegeven. Dit is de hoogste uitgifte sinds 2007. De totale uitgifte in Noord-Holland landt voor een belangrijk gedeelte op gemengde bedrijventerreinen (51 ha). De toename is met name fors bij de havens, waarvan 32 hectare kadegebonden- en 16 hectare havengerelateerde zeehaventerreinen.

Aanbod: het aanbod aan bedrijventerreinen bestaat uit uitgeefbare kavels op bestaande terreinen en de plancapaciteit voor nieuwe terreinen. In alle deelregio's is harde planvoorraad aanwezig tot 2030, in totaal goed voor ca. 937 netto ha aan planaanbod (incl. niet-kadegebonden haventerreinen). Er is 130 ha zacht planaanbod: er is alleen in de Kop van Noord-Holland, West-Friesland en Amstelland-Meerlanden nog beperkte zachte voorraad beschikbaar. Het aanbod op kadegebonden zeehaventerreinen concentreert zich in het Noordzeekanaalgebied en is per 1-1-2019 gekrompen tot 155 ha netto.

Veroudering: van de totale hoeveelheid (haven)bedrijventerrein (per 1-1-2019: ca. 12.000 bruto ha, excl. planlocaties) is 18% verouderd, oftewel 2.142 ha. Dit is een correctie van eerdere cijfers op basis van de HIRB-prioriteitenlijst en dat leidt tot een forse administratieve stijging ten opzichte van 2018. In Noord-Holland Zuid is het verouderde oppervlakte (1743 ha, 20% van het totale bruto oppervlakte) zowel absoluut als relatief groter dan in Noord-Holland Noord (399 ha, 13%). De percentages verouderde oppervlakte lopen uiteen van 5% in de IJmond tot 39% in Gooi en Vechtstreek. Veroudering speelt op zeehaventerreinen veel minder een rol dan op bedrijventerreinen.

Herstructurering en parkmanagement: op de helft (70 van de 151) van de verouderde terreinen zijn herstructureringsplannen gemaakt of in uitvoering. Het gaat in meerderheid om plannen voor een revitaliseringsslag. Noord-Holland Zuid is in de uitvoering verder dan Noord-Holland Noord.
Eén van de maatregelen om kwaliteit en levensduur van een bedrijventerrein te borgen is het instellen van beheer, onder meer in de vorm van parkmanagement. In Noord-Holland is het aantal bedrijven-terreinen met georganiseerd beheer afgelopen jaar toegenomen tot 88, maar het aantal nieuwe initiatieven is afgenomen.

Transformatie: in Amstelland-Meerlanden (59 ha) is de meeste geplande transformatie van bedrijventerrein voorzien in de periode tot en met 2030. Ook zijn er transformatieplannen in Haarlem en de Zaanstreek (beiden 17 hectare).

Werkgelegenheid
2018 kende de grootste stijging van het aantal banen in tien jaar. De werkgelegenheid in de provincie Noord-Holland is gestegen met ruim 40.000 banen (+2,6%), naar 1,58 miljoen fulltime en parttime banen. De groei is verdubbeld ten opzichte van 2017.

Van de 1,58 miljoen banen zijn er 1,33 miljoen grote banen van 12 uur of meer per week en zo'n 250.000 kleine banen. Zuid-Kennemerland kende de sterkste procentuele toename in het aantal grote banen (+5%), maar de groei was ook fors in regio Alkmaar en Amstelland-Meerlanden (beiden 4%). In absolute zin was de banengroei in Amsterdam (+14.000) het grootst.

Het aantal grote banen op kantoorlocaties in Noord-Holland ligt op 289.000; een toename van 7.000 banen ten opzichte van vorig jaar. Amsterdam is de deelregio met de meeste banen op kantoorlocaties in absolute zin (169.000 banen, 59% van alle banen op kantoorlocaties in Noord-Holland), gevolgd door Amstelland-Meerlanden (85.000 banen, 28% van het Noord-Hollandse totaal).

Het aantal banen op bedrijven- en zeehaventerreinen in Noord-Holland is vergelijkbaar met de kantoorlocaties. Er zijn 301.000 grote banen op bedrijven- en zeehaventerreinen, een stijging van 6.000 banen. Sinds 2015 stijgt het aantal banen op deze locaties met gemiddeld 4.000 banen per jaar. Het aantal banen op kantorenlocaties en bedrijventerreinen is het sterkts gegroeid in Amstelland-Meerlanden.

De meeste werkgelegenheid in de provincie Noord-Holland (747.000 banen) bevindt zich buiten formele werklocaties. Ten opzichte van 2017 is er sprake van een groei van ruim 26.000 banen, voornamelijk in Amsterdam.

1 INLEIDING

Voor u ligt de Monitor Werklocaties Noord-Holland 2019. Deze monitor biedt inzicht in de ontwikkelingen van het afgelopen jaar op de markt voor bedrijventerreinen en kantoorlocaties in de provincie Noord-Holland. Daarnaast geeft de monitor informatie over de werkgelegenheidsontwikkeling op de werklocaties en daarbuiten.

Deze editie heeft als peildatum 1-1-2019 en beschrijft de ontwikkelingen in het jaar 2018. De monitorresultaten zijn grotendeels gebaseerd op de gegevens over werklocaties die alle Noord-Hollandse gemeenten in januari 2019 via de enquête van de provincie Noord-Holland hebben aangeleverd. Daarnaast worden externe databronnen gebruikt, zoals het arbeidsplaatsenregister LISA en de marktinformatie van Kantorenmonitor B.V. De cijfers zijn bewerkt door Bureau BUITEN. Ten opzichte van de monitor van vorig jaar wordt bij de werkgelegenheidsrapportage over de werklocaties dit jaar met name ingegaan op het aantal grotere banen van 12 uur per week.

Deelregio's Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid

De Monitor Werklocaties hanteert een onderscheid tussen deelregio's, namelijk;

- Noord-Holland Noord (Kop van Noord-Holland, West-Friesland en Regio Alkmaar (inclusief Castricum en Uitgeest)
- Noord-Holland Zuid (Amsterdam, Amstelland-Meerlanden, Gooi en Vechtstreek, IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland).

Een overzicht van werklocaties, gemeenten en deelregio's vindt u in de bijlage.

Andere monitors, beleid en gegevensbronnen

De Monitor Noord-Holland verschijnt naast andere publicaties zoals de Monitor Ruimte-Intensivering Noordzeekanaalgebied en de Monitor Plabeka (Platform Bedrijventerreinen en Kantoren) die de ontwikkelingen in de Metropoolregio Amsterdam (Noord-Holland Zuid plus Almere/Lelystad) analyseert. De resultaten tussen de publicaties zijn onderling afgestemd.

Beleidsdoelen en coalitieakkoord

In het nieuwe coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken' wordt ingegaan op het belang van economie en leefbaarheid. De Noord-Hollandse economische structuur is vitaal en veelzijdig. Tegelijkertijd heeft deze dynamiek effect op de leefomgeving. De provincie streeft naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. Duurzaam ruimtegebruik en herstructurering van bedrijventerreinen blijven van belang. Transformatie van bedrijventerreinen naar bijvoorbeeld woonlocaties is alleen mogelijk als voldoende vestigingslocaties beschikbaar blijven.

Regionaal zijn er afspraken gemaakt over planning en programmering, het verbeteren en verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen en kantoorlocaties. De provincie is hierbij als regelaar en beleidsontwikkelaar verantwoordelijk voor de bovenregionale afstemming. De regionale afspraken zijn voor Noord-Holland Zuid vastgelegd in Plabeka. In de Monitor Plabeka worden deze afspraken jaarlijks geanalyseerd. In Noord-Holland Noord zijn regionale afspraken vastgelegd in convenanten met West-Friesland, Regio Alkmaar en Kop van Noord-Holland . De beleidsdocumenten van het provinciale bedrijventerreinenbeleid en de databestanden waarop voorliggende rapportage is gebaseerd zijn te vinden op de website van de provincie Noord-Holland.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de situatie en ontwikkelingen op de kantorenmarkt. Hoofdstuk 3 analyseert de ontwikkelingen op de markt voor bedrijven- en zeehaventerreinen. Hoofdstuk 4 biedt inzicht in de werkgelegenheidsontwikkeling.

2 KANTORENMARKT

Dit hoofdstuk gaat in op de situatie op de kantorenmarkt in de provincie Noord-Holland: gebruik, leegstand, transformatie van bestaande kantoren en nieuwe plancapaciteit op kantoorlocaties op basis van een inventarisatie onder gemeenten. De kantorenleegstand daalt en de plancapaciteit is afgelopen jaar toegenomen.

2.1 Bestaande kantoren: gebruik, leegstand, transformatie

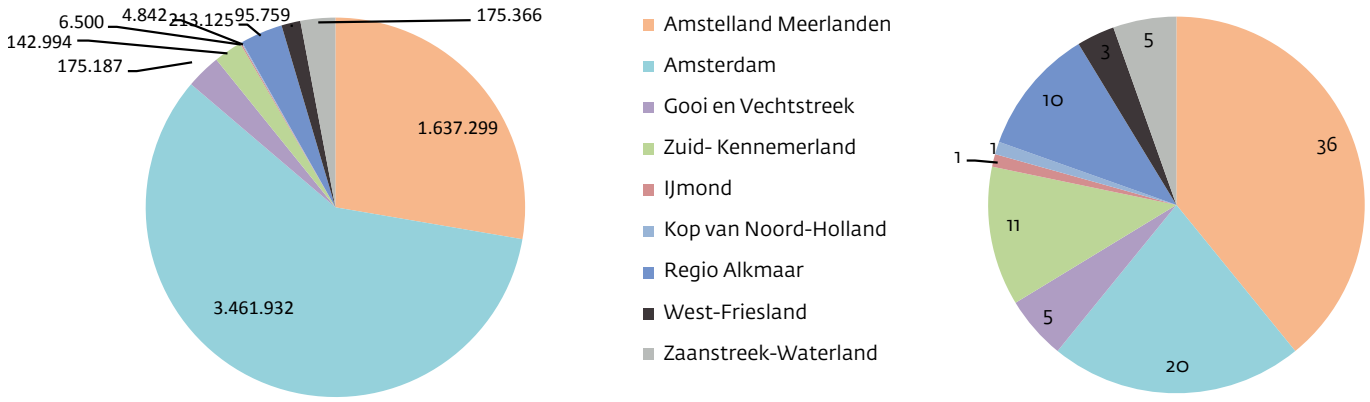
Kantoorlocaties

Kantoorlocaties zijn locaties met (overwegend) kantoorgebouwen op aaneengesloten kavels, met een totale voorraad van minimaal 2.000 m² bruto vloeroppervlak (BVO). In deze monitor tellen locaties die kleiner zijn dan 2.000 m² BVO niet als formele kantoorlocaties en worden aangeduid als “overige locaties”. Informatie over de kantoorvoorraden op overige locaties is vanwege de beperkte omvang in Noord-Holland Noord alleen geïnventariseerd voor Noord-Holland Zuid. Een nadere uitleg over de gebruikte begrippen is te vinden in de bijlage.

De provincie Noord-Holland telt in 2019 in totaal 92 formele kantoorlocaties (incl. planlocaties), waarvan veruit de meeste zich bevinden in Noord-Holland Zuid, met name Amsterdam en Amstelland-Meerlanden. Er zijn 20 kantoorlocaties in Amsterdam en 36 in de deelregio Amstelland Meerlanden (zie figuur 2.1, diagram rechts).

59% van de totale voorraad kantoorruimte op formele kantoorlocaties is gesitueerd in Amsterdam (figuur 2.1, diagram links). Amstelland Meerlanden heeft 28% van de totale voorraad in Noord-Holland. In Noord-Holland Noord is 6% van de totale kantoorvoorraad in de provincie. Ten opzichte van 2018 zijn er nauwelijks wijzigingen in aantal en aandeel van de kantorenlocaties.

Figuur 2.1 | Verdeling aandeel kantorenvoorraad op kantoorlocaties van deelregio in provincietotaal (links; in m² BVO) en aantal kantorenlocaties per deelregio (rechts), 1-1-2019

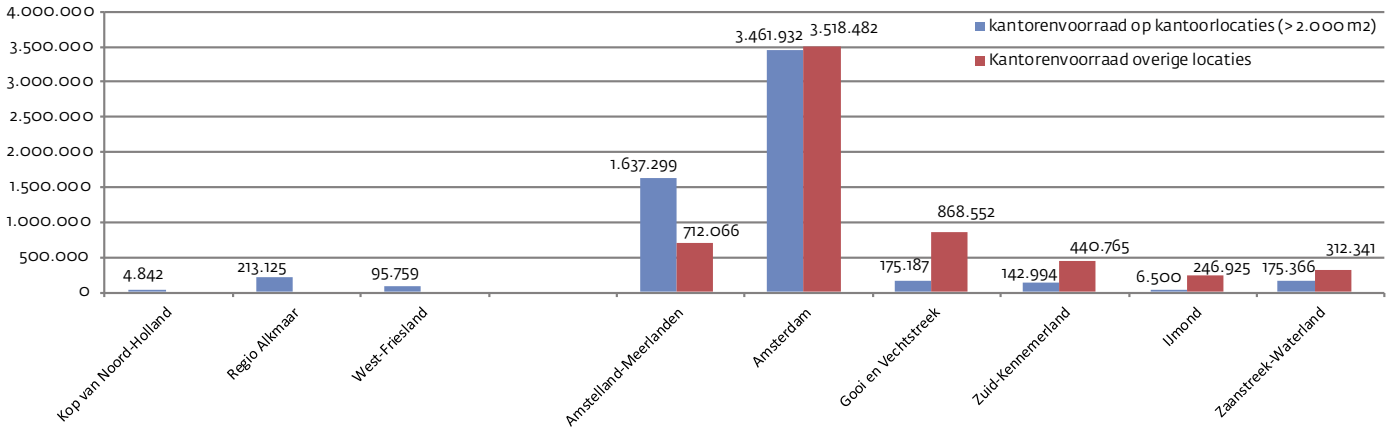

Bron: Kantorenmonitor B.V., 2019

Kantorenvoorraad

De bestaande kantorenvoorraad per deelregio voor kantoorlocaties (voor alle deelregio's) en op overige locaties (enkel in Noord-Holland Zuid) is te zien in figuur 2.2. Per 1 januari 2019 bedraagt de totale kantoorvoorraad in Noord-Holland[1] ca. 12,0 mln m². Dat is een daling van 0,2 mln m² ten opzichte van 2018. Dit past in de algemene trend van getransformeerde kantoormeters. In 2019 is het aantal kantoormeters op overige locaties (circa 6,1 mln m²) iets groter dan het aantal meters op reguliere locaties (circa 5,9 mln m²). Afgelopen jaar was in alle deelregio's behalve Amsterdam sprake van een afname van de kantorenvoorraad. In West-Friesland nam de voorraad met 10% het sterkst af. De grootste kantorenvoorraad bevindt zich in Amsterdam (3,5 mln m² op kantoorlocaties en 3,5 mln m² op overige locaties). Amstelland Meerlanden kent daarna de grootste kantorenvoorraad met 1,6 miljoen m² op kantoorlocaties en 0,7 miljoen m² op overige locaties. De deelregio Alkmaar heeft de grootste voorraad op kantoorlocaties van Noord-Holland Noord (0,2 mln m²).

Figuur 2.2 | Kantorenvoorraad naar deelregio op kantoorlocaties en overige kantoren (in m² BVO), 1-1-2019

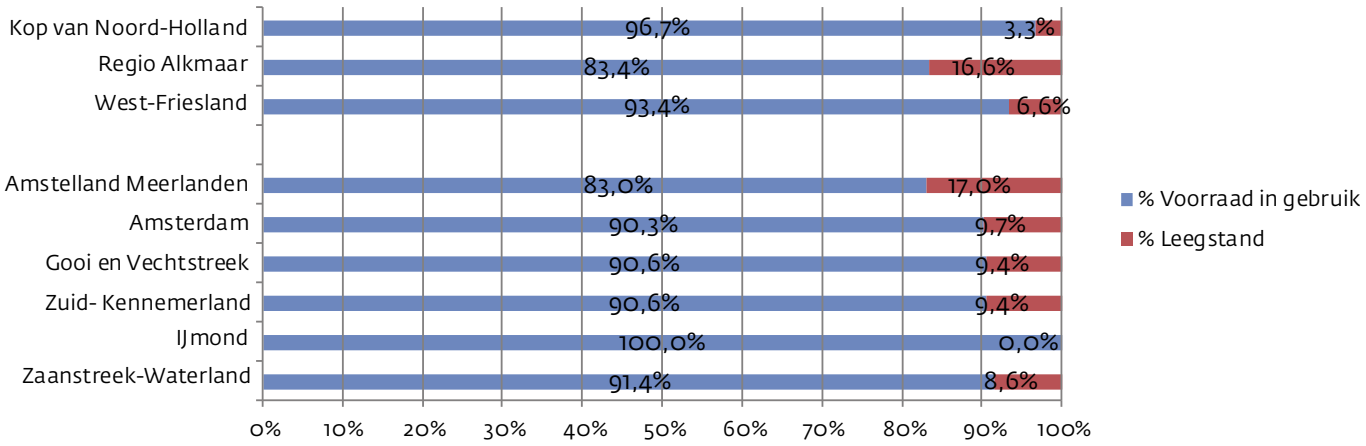

Bron: Kantorenmonitor B.V., 2019

Kantorenleegstand

De leegstand op kantoorlocaties per deelregio is weergegeven in Figuur 2.3a. Op 1 januari 2019 staat gemiddeld 11,9% van de Noord-Hollandse kantoorlocaties leeg; dit is een afname van 0,8% ten opzichte van 2018. De daling van kantorenleegstand is in de meeste regio's zichtbaar. Vooral in Gooi en Vechtstreek daalde de leegstand, tot 9,4%.

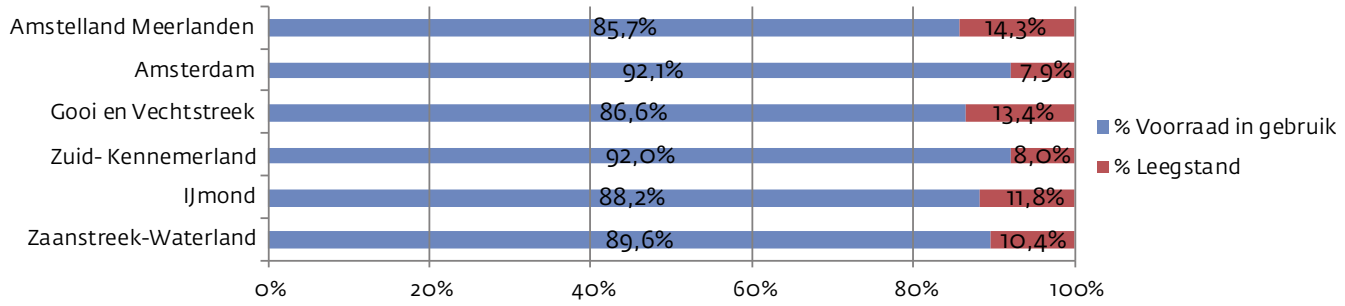
Daarentegen loopt de kantorenleegstand in Amstelland-Meerlanden iets op (van 15,8% naar 17,0%). Ook de leegstand in de regio Alkmaar is opgelopen, van 14,7% naar 16,6%. Daarmee is de kantorenleegstand in Noord-Holland Noord afgelopen jaar met 1% toegenomen.
Op overige kantorenlocaties is de kantoorleegstand voor Noord-Holland Zuid in figuur 2.3b in beeld gebracht.
Figuur 2.3a laat zien dat de leegstandpercentage op niet-kantorenlocaties iets lager ligt dan op de formele kantorenlocaties.
In 2018 nam de kantorenleegstand op overige locaties met name in Zuid-Kennemerland af (van 13,2% naar 9,4%).

Figuur 2.3a | Leegstandspercentages kantorenmarkt per deelregio in Noord-Holland 1-1-2019

1) Excl. kantorenvoorraad op overige locaties in Noord-Holland Noord

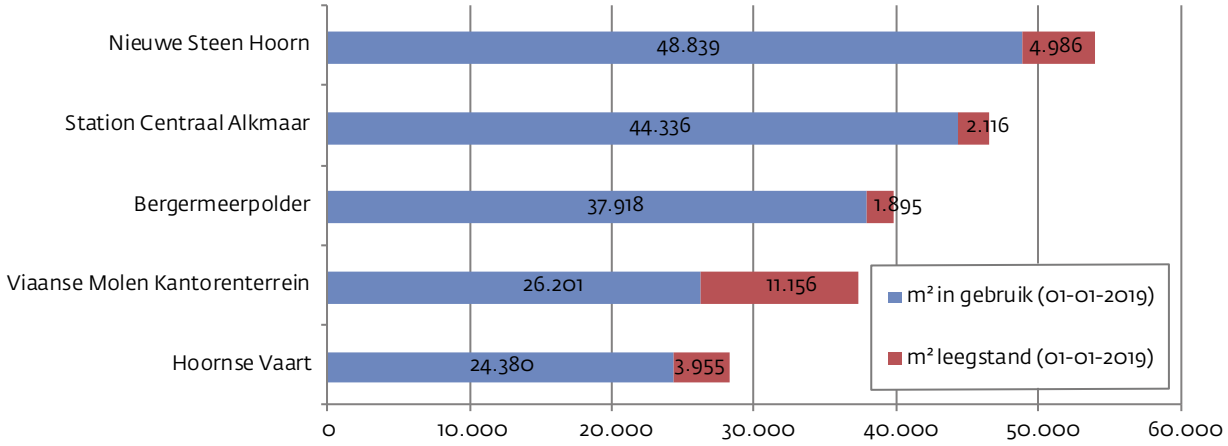
Figuur 2.3b | Leegstandspercentages kantoren op overige locaties per deelregio in Noord-Holland Zuid, 1-1-2019

Bron: Kantorenmonitor B.V., 2019

Op de figuren 2.4 en 2.5 zijn de voorraad en leegstand op de grootste kantoorlocaties in Noord-Holland Noord en Zuid te zien. In Noord-Holland Noord is de leegstand 13,3%. De top5 grootste kantoorlocaties is gewijzigd ten opzichte van 1 januari 2018. De kantorenlocatie Viaanse Molen in Alkmaar was tot vorig jaar de in omvang grootste locatie maar is fors kleiner geworden door onttrekking. Desondanks kent de Viaanse Molen een forse leegstand van ruim 29%. Het Station Centraal Alkmaar kent – net als in 2018 - de laagste leegstand: 5%.

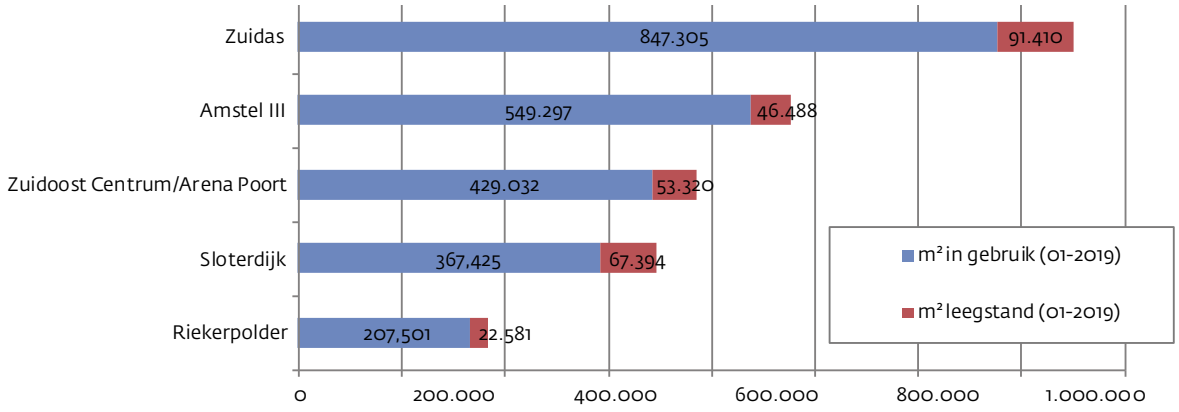
Figuur 2.4 | Kantorenvoorraad in gebruik en leegstand 5 grootste kantoorlocaties (m² BVO), in Noord-Holland Noord, 1-1-2019

Bron: Kantorenmonitor B.V., 2019

In Noord-Holland Zuid liggen de grootste kantoorlocaties allemaal in Amsterdam. De gemiddelde leegstand is hier gedaald tot 9,7%. Amstel III kent opnieuw de grootste daling in leegstand: van 23% in 2017 naar 7,8% leegstand in 2019. De Zuidas kende in 2018 de sterkste groei in de uitbreidingsvraag: hier kwam ruim 63.000 m² bij. In Arena Poort is weinig verandering in gebruik en leegstand.

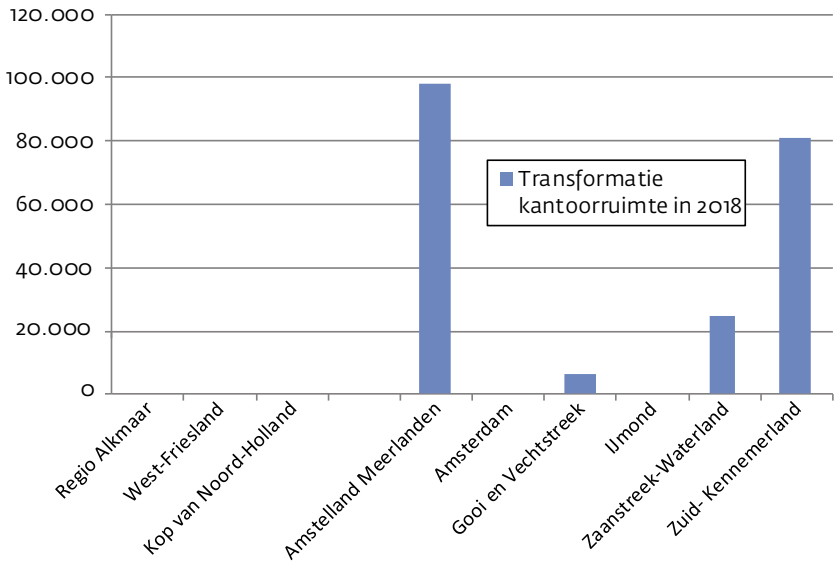
Figuur 2.5 | Kantorenvoorraad in gebruik en leegstand op 5 grootste kantoorlocaties (in m² BVO), Noord-Holland Zuid, 1-1-2019

Bron: Kantorenmonitor B.V., 2019

In 2018 is de transformatie van kantoorruimte ten opzichte van 2017 gehalveerd. In Noord-Holland Zuid vond alle transformatie van de provincie Noord-Holland plaats (figuur 2.6). Daarbinnen zijn duidelijk verschuivingen zichtbaar. Waar Amsterdam voorheen de helft van de totale transformatie realiseerde, vindt deze nu plaats in Amstelland Meerlanden (99.000 m²) en Zuid-Kennemerland (81.000 m²), waarbij kantoren zijn omgezet naar met name woningen.

Figuur 2.6 | Transformatie kantoren Noord-Holland per deelregio in 2018 (in m² bvo)

Bron: Kantorenmonitor B.V., 2019

2.2 Plancapaciteit

In de provincie Noord-Holland bedraagt tot 2030 de plancapaciteit op kantoorlocaties 2,3 mln m² (tabel 2.1). De meerderheid van de planvoorraad is hard. De grootste plancapaciteit is in Amsterdam (1,2 mln m²) en Amstelland Meerlanden (0,7 mln m²).[2] In Noord-Holland Noord is het planaanbod hard, met uitzondering van een kleine zachte planvoorraad in West Friesland (2.000 m²). De harde planvoorraad in Alkmaar is ten opzichte van 2017 afgenomen.

2) Daarbij moet worden opgemerkt dat een aantal nieuwe locaties in Haarlemmermeer is opgevoerd maar nog niet in Plabeka-verband is afgestemd en ook geen bestemmingsplan gereed hebben voor ontwikkeling (zie Monitor Plabeka 2018-2019).

Tabel 2.1 | Planaanbod t/m 2030 op kantoorlocaties per deelregio (in m² BVO), 1-1-2019

	Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Totale planvoorraad 1 januari in M² BVO
Kop van Noord-Holland	-	-	-
Regio Alkmaar	77.000	-	77.000
West-Friesland	7.500	2.000	9.500
Amsterdam	449.000	765.000	1.214.000
Amstelland-Meerlanden	629.663	156.000	785.663
Gooi en Vechtstreek	95.000	-	95.000
IJmond	-	-	-
Zaanstreek-Waterland	38.000	3.000	41.000
Zuid-Kennemerland	38.000	-	38.000
Totaal	**1.334.163**	**926.000**	**2.260.163**

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Voor de grootste kantorenlocaties in Noord-Holland Noord is het volledige plancapaciteit hard en met name gesitueerd in Alkmaar (tabel 2.2). In Noord-Holland Zuid zijn de grootste locaties met betrekking tot planvoorraad te vinden in Amsterdam en Haarlemmermeer (Schipholregio).[3] De Zuidas kent de grootse plancapaciteit van de grootste kantorenlocaties, waarvan de meerderheid zacht is (0,4 mln m²).

Tabel 2.2 | Planaanbod t/m 2030 op 5 grootste kantorenlocaties voor Noord-Holland Noord en Zuid (in m² BVO), 1-1-2019

Noord-Holland-Noord				
		Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	**Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)**	**Totale planvoorraad 1 januari in m² BVO**
NUON locatie	Alkmaar	37.000	-	37.000
Hoornse Vaart (Huiswaard II) Stationsomgeving Alkmaar Noord	Hoorn	-	-	-
Station Centraal Alkmaar	Alkmaar	25.000	-	25.000
Connexxion	Alkmaar	15.000	-	15.000
Kantorenlocatie Wognum	Medemblik	5.500	-	5.500
Noord-Holland-Zuid				
		Harde planvoorraad tot 2030 (m²BVO)	**Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)**	**Totale planvoorraad 1 januari (m² BVO)**
Zuidas	Amsterdam	180.000	405.000	585.000
Haarlemmermeer	Haarlemmermeer	100.000	-	100.000
Badhoevedorp Zuid	Haarlemmermeer	175.000	-	175.000
Beukenhorst-Oost-Oost	Haarlemmermeer	175.000	-	175.000
Haarlemmermeer	Haarlemmermeer	100.000	-	100.000

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

3) Ook daarbij moet worden opgemerkt dat een aantal nieuwe locaties nog niet in Plabeka-verband is afgestemd (zie Monitor Plabeka 2018-2019).

3 BEDRIJVENTERREINEN EN ZEEHAVENTERREINEN

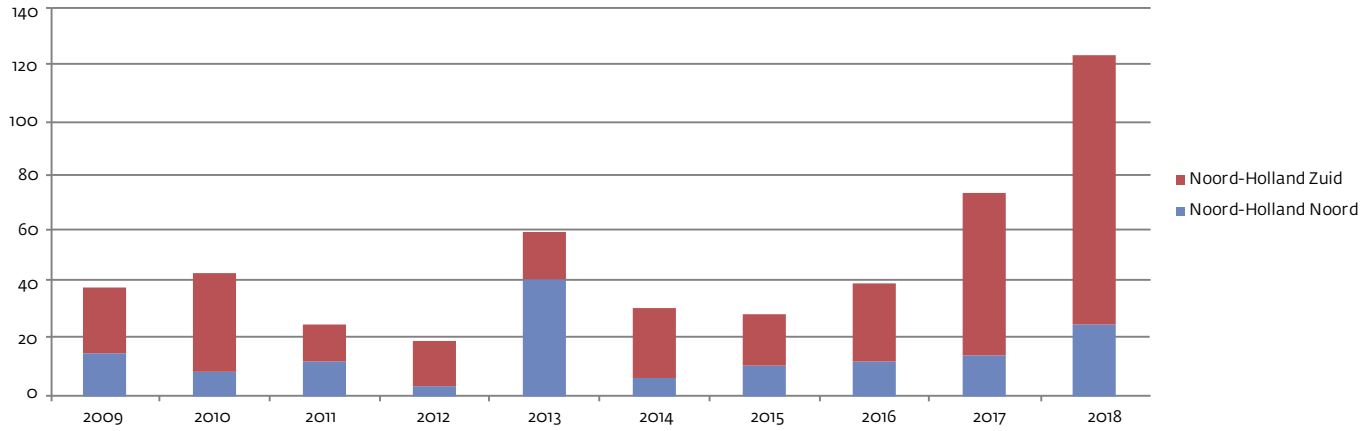

Dit hoofdstuk beschrijft de ontwikkelingen op de Noord-Hollands markt van (zeehaven-) bedrijventerreinen. Er zijn in 2018 fors meer bedrijfskavels uitgegeven. Het planaanbod is deels verschoven van zacht naar hard. Daarnaast wordt de huidige voorraad geanalyseerd op veroudering, herstructurering en transformatie.

3.1 Uitgifte

In Noord-Holland is in 2018 netto 122,8 hectare grond op bedrijven- en zeehaventerreinen uitgegeven (figuur 3.1). Hiermee ligt de uitgifte in 2018 bijna 50 hectare boven het niveau van 2017 en drie keer zo hoog als in 2016. De uitgifte in zowel Noord-Holland Noord als Zuid nam fors toe. De uitgegeven bedrijfskavels in 2018 zijn voornamelijk in het segment gemengd (51,4 ha), haventerrein (47,4 ha) en industrieel (11,8 ha).

Figuur 3.1 | Uitgiften bedrijven- en zeehaventerreinen 2009-2018, Noord-Holland Noord en Zuid (netto ha)

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Tabel 3.1 | Uitgiften bedrijven- en kadegebonden zeehaventerreinen (netto ha) in 2018 en gemiddelde 2011-2018[4)]

	Bedrijventerrein (incl. niet-kadegebonden en kadegebonden haventerreinen)	
	Uitgifte 2018	Gemiddelde 2009-2018
Kop van Noord-Holland	15,8	4,7
Regio Alkmaar[5]	3,8	3,6
West-Friesland	6,3	2,7
Totaal Noord-Holland Noord	**25,8**	
Amstelland-Meerlanden	34,9	12,0
Amsterdam	44,4	9,6
Gooi en Vechtstreek	0,8	0,9
IJmond	2,4	1,1
Zaanstreek-Waterland	13,6	3,0
Zuid-Kennemerland	1	0,6
Totaal Noord-Holland Zuid	**97**	
Totaal Noord-Holland	**122,8**	

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

4) De verdeling van de gemiddelde jaarlijkse uitgifte over bedrijven- en zeehaventerreinen verschilt van eerdere monitoredities als gevolg van de herijking van de gebiedsafbakening van zeehaventerreinen conform de definities van het Projectbureau NZKG. Hierdoor gelden sommige (delen van) bedrijventerreinen nu als zeehaventerrein en vice versa. Tabel 2.1 is berekend op basis van de herijkte gebiedsindeling.

5) In de monitor Werklocaties wordt de gemeente Castricum tot de Regio Alkmaar gerekend. In de monitor Plabeka geldt Castricum (hoewel het geen MRA-gemeente is) echter als onderdeel van de regio IJmond; de uitgifte in 2016 in Castricum (0,4 netto ha) wordt daarom in de laatgenoemde monitor bij de regio IJmond gerekend, waardoor de totale uitgifte in de regio in de monitor Plabeka 1,5 ha bedraagt.

In 2018 lag de gronduitgifte in alle regio's – met uitzondering van Alkmaar en Haarlem - boven de het uitgifteniveau van 2017. Alle regio's gaven ook (boven)gemiddeld veel uit. In de regio's Kop van Noord-Holland en Amsterdam is zelfs sprake van fors hogere uitgifte dan gemiddeld. Dit leidt tot met name een sterke toename van de uitgifte van haventerreinen in Noord-Holland ten opzichte van 2017.

Tabel 3.2 | Uitgiften bedrijven- en zeehaventerreinen in Noord-Holland in 2018 naar omvang (netto 3,0 ha en meer)

	Bedrijventerrein (incl. niet-kadegebonden en kadegebonden haventerreinen)	
	Uitgifte 2018	
Amsterdam	Afrika- en Amerikahaven	21,8
Amsterdam	Atlaspark	11,9
Hollands Kroon	Het Venster	11,4
Haarlemmermeer	PolanenPark	6,3
Aalsmeer	Green Park	6,2
Zaanstad	Hoogtij (kadegebonden)	5,8
Amstelveen	De Loeten	5,0
Haarlemmermeer	Groenenbergterrein	3,0
Purmerend	Baanstee-Noord	3,0

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Tabel 3.2 laat zien waar de grootste uitgiften op bedrijven- en zeehaventerreinen in 2018 hebben plaatsgevonden. De grootste uitgiften waren in het havengebied van Amsterdam, gevolgd door Het Venster in Hollands Kroon (Middenmeer, datacenters) en een aantal gemende bedrijventerreinen in de Schipholregio (logistiek).

3.2 Aanbod bedrijven- en zeehaventerreinen

Het aanbod aan bedrijventerreinen bestaat uit uitgeefbare kavels op bestaande terreinen en de plancapaciteit voor nieuwe terreinen. Het aanbod is onderverdeeld in hard en zacht (zie tabel 3.3). De huidige planvoorraad is voornamelijk hard (937 hectare). Dit is te verklaren door het verschuiven van locaties van zachte naar harde planvoorraad om tijdig in te kunnen spelen op de groeiende vraag naar bedrijventerreinen. Alleen de Kop van Noord-Holland (79 hectare) en Amstelland-Meerlanden (35 hectare) hebben nog een substantieel aandeel zachte planvoorraad.

Tabel 3.3 | Overzicht hard en zacht planaanbod bedrijventerreinen incl. niet-kadegebonden zeehaventerreinen (netto ha) naar deelregio, 1-1-2019

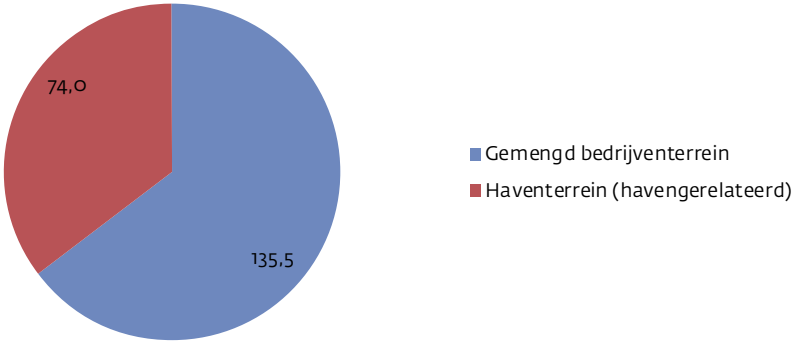
	Harde planvoorraad t/m 2030	Zachte planvoorraad t/m 2030	Zachte planvoorraad na 2030
Kop van Noord-Holland	44,9	79,0	5,5
Regio Alkmaar	96,8	0,0	0,0
West-Friesland	7,9	5,2	0,0
Totaal Noord-Holland Noord	**149,5**	**84,2**	**5,5**
Amstelland Meerlanden	306,8	5,0	35,2
Amsterdam	297,2	0,0	0,0
Gooi en Vechtstreek	4,2	0,0	0,0
IJmond	29,6	0,0	0,0
Zaanstreek-Waterland	137,4	0,0	0,0
Zuid- Kennemerland	12,0	0,0	0,0
Totaal Noord-Holland Zuid	**787,2**	**5,0**	**35,2**
Totaal Noord-Holland	**936,7**	**89,2**	**40,7**

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Hard planaanbod regio Noord-Holland Noord

In Noord-Holland Noord is het harde planaanbod afgelopen jaar iets toegenomen en nog beschikbaar in het segment gemengd en havengerelateerde haventerreinen (figuur 3.2).

Figuur 3.2 | Hard planaanbod bedrijven- en zeehaventerreinen t/m 2030, per segment in Noord-Holland Noord (netto ha)

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Figuur 3.4 | De terreinen met grootste areaal hard planaanbod t/m 2030 (netto ha, excl. kadegebonden zeehaventerreinen), Noord-Holland Noord

Terrein	Gemeente	Deelregio	Segment	ha
De Vaandel	Heerhugowaard	Regio Alkmaar	Gemengd bedrijventerrein	65,7
Kooyhaven	Hollands Kroon	Kop van Noord-Holland	Haventerrein (havengerelateerd)	60,0
Breekland	Langedijk	Regio Alkmaar	Gemengd bedrijventerrein	17,3
Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein	Hollands Kroon	Kop van Noord-Holland	Gemengd bedrijventerrein	14,0
Kooypunt	Den Helder	Kop van Noord-Holland	Gemengd bedrijventerrein	12,5

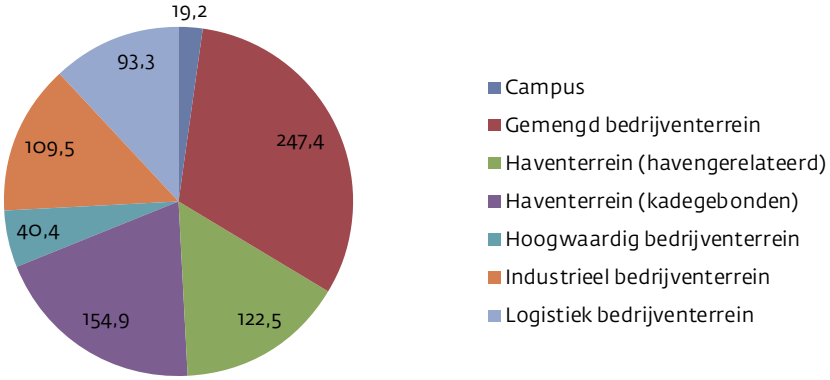
Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

De bedrijventerreinen met de grootste harde planvoorraad tot en met 2030 zijn de Vaandel in Heerhugowaard (66 ha) en de Kooyhaven in Hollands Kroon (60 ha). Ook op Breekland, Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein (RHB) en Kooypunt is voldoende planvoorraad, waarvan deels hard. Ten opzichte van vorig jaar is Boekelermeer in Heiloo niet meer in de lijst aanwezig, hier is nog maar 6 hectare beschikbaar.

Hard planaanbod regio Noord-Holland Zuid

Het harde planaanbod in Noord-Holland Zuid is zeer divers (figuur 3.3 en tabel 3.5). Het grootste aanbod betreft gemengde bedrijventerreinen (247 ha) en haventerreinen (277 ha). Er zijn kleine verschillen met de monitor 2018. Met name het planaanbod kadegebonden terreinen is afgenomen door de grote uitgiften in 2018. De terreinen met het grootste areaal hard planaanbod zijn te vinden aan het Noordzeekanaal (Atlaspark met 64 ha, Afrika- en Amerikahaven met 46 ha, Hoogtij met 50 ha) en nabij Schiphol (Schiphol Trade Park met 78 ha).

Figuur 3.3 | Hard planaanbod bedrijven- en zeehaventerreinen t/m 2030, per segment in Noord-Holland Zuid (netto ha)

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Tabel 3.5 | De terreinen met grootste areaal hard planaanbod t/m 2030 (ha netto, excl. kadegebonden zeehaventerreinen), Noord-Holland Zuid

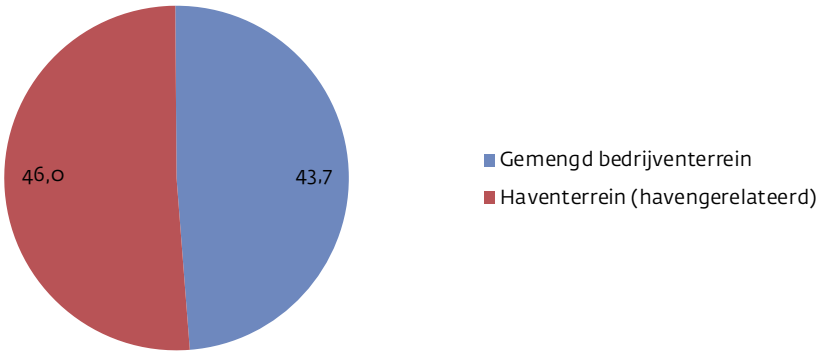
Terrein	Gemeente	Deelregio	Segment	ha
Schiphol Trade Park (logistiek)	Haarlemmermeer	Amstelland Meerlanden	Industrieel bedrijventerrein	77,5
Atlaspark	Amsterdam	Amsterdam	Haventerrein (havengerelateerd)	63,5
De Baanstee Noord	Purmerend	Zaanstreek-Waterland	Haventerrein (havengerelateerd)	58,1
Hoogtij (niet kadegebonden)	Zaanstad	Zaanstreek-Waterland	Gemengd bedrijventerrein	50,2
Afrika- en Amerikahaven (niet kadegebonden)	Amsterdam	Amsterdam	Haventerrein (havengerelateerd)	46,2

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Zacht planaanbod regio Noord-Holland Noord

De zachte planvoorraad in het noordelijk deel van Noord-Holland is 90 ha. Dit zachte aanbod is zowel nat als droog (figuur 3.4). De zachte planvoorraad bevindt zich grotendeels in de Kop van Noord-Holland en dan met name in Hollands Kroon (tabel 3.6).

Figuur 3.4 | Zacht planaanbod bedrijven- en zeehaventerreinen (voor en na 2030) per segment, Noord-Holland Noord (netto ha)

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Tabel 3.6 | De 5 terreinen met grootste areaal zacht planaanbod (voor of na 2030, netto ha, excl. kadegebonden zeehaventerreinen), Noord-Holland Noord

Terrein	Gemeente	Deelregio	Segment	ha
Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein	Hollands Kroon	Kop van Noord-Holland	Haventerrein (havengerelateerd)	46,0
Robbenplaat Zuid Zuid Reserve	Hollands Kroon	Kop van Noord-Holland	Gemengd bedrijventerrein	20,5
Kooypunt	Den Helder	Kop van Noord-Holland	Gemengd bedrijventerrein	13,0
De Veken 4, fase2	Opmeer	Westfriesland	Gemengd bedrijventerrein	5,2
Kolksluis II	Medemblik	Kop van Noord-Holland	Gemengd bedrijventerrein	5,0

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2018

Zacht planaanbod regio Noord-Holland Zuid

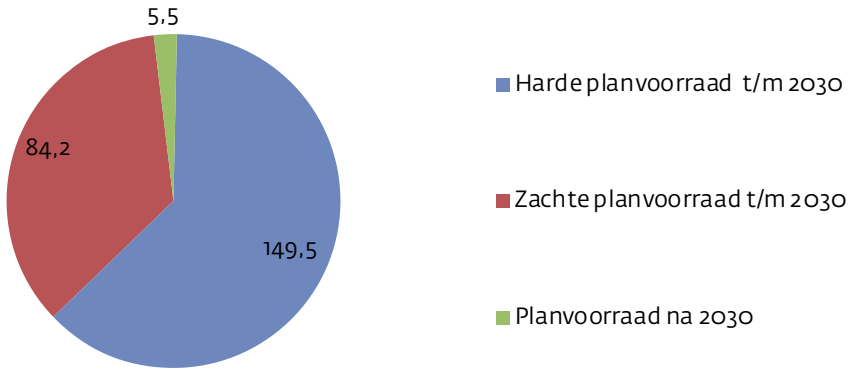
Het zachte planaanbod in het zuidelijk deel van Noord-Holland is gekrompen tot één locatie: 40 hectare logistiek in Haarlemmermeer (Schiphol Trade Park).[6]

Totale plancapaciteit

De figuren 3.5 en 3.6 laten de verdeling van de planvoorraad in de tijd zien. Tot 2030 is er in Noord-Holland-Noord een substantiële harde en zachte planvoorraad, terwijl het zachte planaanbod in het zuidelijk deel van Noord-Holland vrijwel verdwenen is.

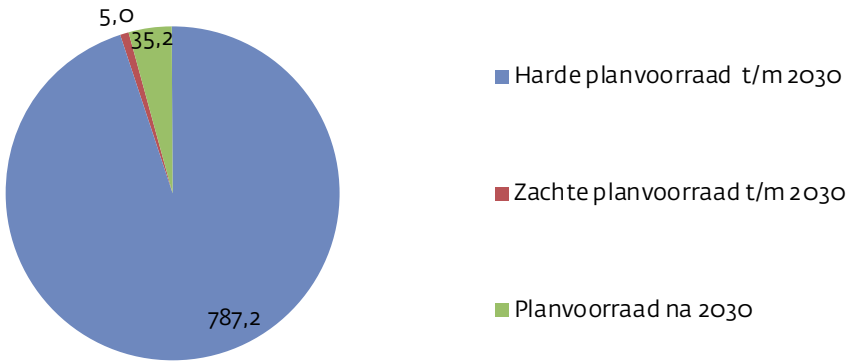
6) Feitelijk is er meer zacht planaanbod beschikbaar in Haarlemmermeer, maar dat is in 2019 in de enquête abusievelijk gemeld als hard planaanbod.

Figuur 3.5 | Verdeling totale plancapaciteit bedrijven- en zeehaventerreinen Noord-Holland Noord, 1-1-2019.

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Figuur 3.6 | Verdeling totale plancapaciteit bedrijven- en zeehaventerreinen Noord-Holland Zuid, 1-1-2019.

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Planaanbod zeehaventerreinen

De zeehaventerreinen in Noord-Holland concentreren zich in het Noordzeekanaalgebied. De grootste terreinen liggen in Amsterdam (Westpoort) en Zaanstad (Hoogtij).

Tabel 3.7 | Hard en zacht planaanbod kadegebonden zeehaventerreinen (netto ha), 1-1-2019

	Harde planvoorraad t/m 2030	Zachte planvoorraad t/m 2030	Planaanbod na 2030
Kop van Noord-Holland	0,0	0,0	0
West-Friesland	0,0	0,0	0
Noord-Holland Noord	0,0	0,0	0
Amsterdam	122,5	0,0	0
IJmond	8,5	0,0	0
Zaanstreek-Waterland	23,9	0,0	0
Noord-Holland Zuid	154,9	0,0	0
Totaal Provincie	**154,9**	**0,0**	**0**

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Het beschikbare planaanbod aan zeehaventerreinen heeft per 1-1-2019 een omvang van 155 ha, een afname van ruim 50 hectare ten opzichte van 1-1-2018. Daarvan is een groot gedeelte hard en gelegen in de Haven van Amsterdam, met name de Afrika- en Amerikahaven (123 ha). Andere planvoorraden zijn gelegen in Zaanstad (24 ha) en Hollands Kroon (14 ha).

Tabel 3.8 | De 5 zeehaventerreinen met grootste harde planvoorraad t/m 2030 (netto ha)

Terrein	Gemeente	Deelregio	Segment	ha
Afrika- en Amerikahaven (kadegebonden)	Amsterdam	Amsterdam	Haventerrein (kadegebonden)	98,5
Atlaspark	Amsterdam	Amsterdam	Haventerrein (kadegebonden)	63,5
Afrika- en Amerikahaven (niet kadegebonden)	Amsterdam	Amsterdam	Haventerrein (kadegebonden)	46,2
Hoogtij (kadegebonden)	Zaanstad	Zaanstreek-Waterland	Haventerrein (kadegebonden)	23,9
Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein	Hollandse Kroon	Kop van Noord-Holland	Haventerrein (kadegebonden)	14,0

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

3.3 Analyse bestaande voorraad

Naast een analyse van het planaanbod is ook een analyse van de bestaande voorraad aan bedrijven- en zeehaventerreinen van belang. Hierbij komen achtereenvolgens de mate van veroudering op terreinen, herstructurering, beheer en transformatie aan bod.

Veroudering bedrijventerreinen

Tabel 3.9 laat per regio het totale en het verouderde oppervlakte aan bedrijventerrein zien op basis van opgaven van gemeenten. Van de totale hoeveelheid bedrijventerrein (per 1-1-2019 ca. 12.000 bruto ha, incl. niet-kadegebonden zeehaventerreinen) is 18%, oftewel 2142 ha verouderd. Het totale aantal hectare verouderde bedrijventerrein is daarmee sterk gestegen ten opzichte van 2018.[7]

In Noord-Holland Zuid is het verouderde oppervlakte (1734 ha, 20% van het totale bruto oppervlakte) zowel absoluut als relatief groter dan in Noord-Holland Noord (399 ha, 13%). De percentages verouderde oppervlakte lopen sterk uiteen van 5% in de IJmond tot 39% in Gooi en Vechtstreek.

Tabel 3.9 | Veroudering op bedrijventerreinen en niet-kadegebonden zeehaventerreinen: totale en verouderde oppervlakte (bruto ha), 1-1-2019

Terrein	Totaaloppervlakte	Waarvan verouderd
Kop van Noord-Holland	963	72
Regio Alkmaar	1.195	205
West-Friesland	864	123
Totaal Noord-Holland Noord	**3.022**	**399**
Amstelland Meerlanden	2.629	478
Amsterdam	3.036	703
Gooi en Vechtstreek	435	170
IJmond	1.371	67
Zaanstreek-Waterland	1.140	269
Zuid- Kennemerland	279	56
Totaal Noord-Holland Zuid	**8.889**	**1.743**
Totaal Noord-Holland	**11.911**	**2.142**

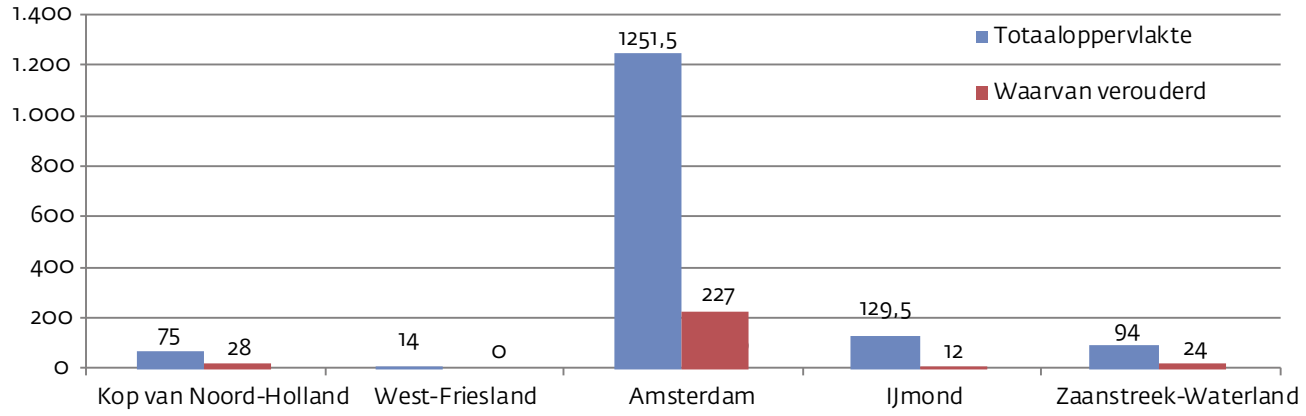
Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten en ABCD-prioriteitenlijst, 2019

Veroudering kadegebonden zeehaventerreinen

Veroudering speelt op kadegebonden zeehaventerreinen veel minder een rol dan op bedrijventerreinen en niet-kadegebonden haventerreinen. In 2018 is 291 hectare kadegebonden zeehaventerreinen verouderd. Het grootste deel daarvan ligt in het havengebied van Amsterdam, 227 hectare.

7) Dit is te verklaren door een correctie op de enquêteresultaten verouderde locaties in de enquête monitor werklocaties op basis van de geactualiseerde ABCD-lijst.

Figuur 3.7 | Veroudering kadegebonden zeehaventerreinen (bruto ha), 1-1-2019

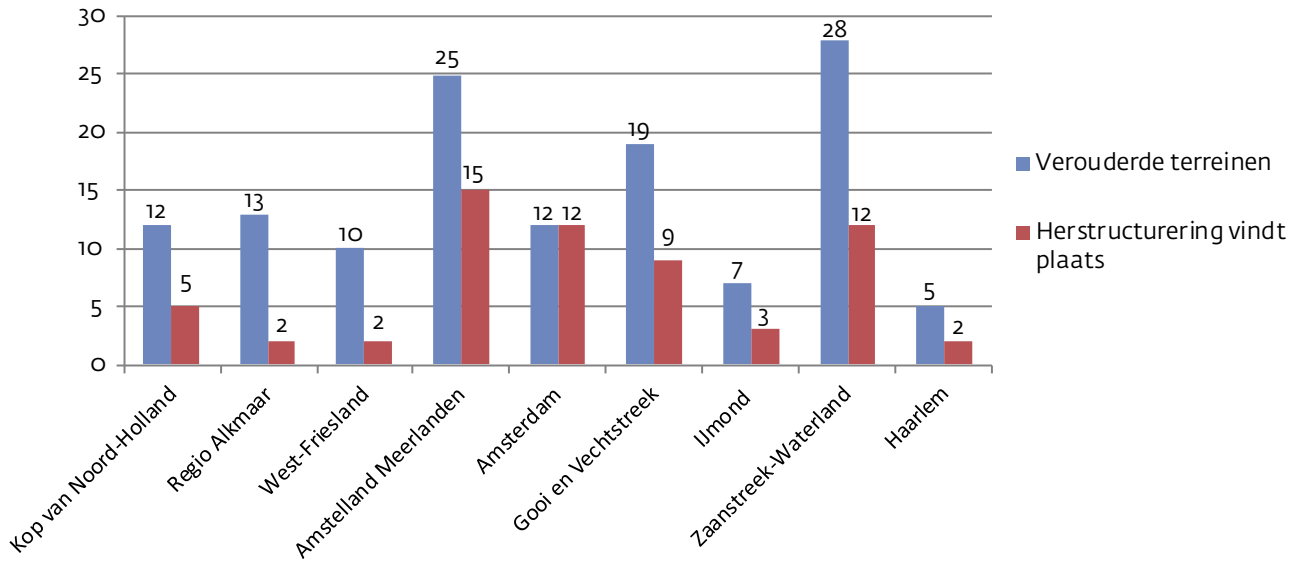

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Herstructurering bedrijven- en haventerreinen

Om veroudering van terreinen tegen te gaan en de economische vitaliteit te vergroten, zetten publieke en private partijen in op herstructurering (zie ook kadertekst). Figuur 3.12 laat het aantal bedrijven- en haventerreinen zien waar herstructurering plaatsvindt, afgezet tegen het aantal verouderde terreinen. Op de helft (67 van de 131) van de verouderde terreinen zijn herstructureringsplannen gemaakt of in uitvoering[8]; het betreft hier 64 bedrijventerreinen en drie kadegebonden zeehaventerreinen.

Figuur 3.8 Aantal verouderde bedrijven- en zeehaventerreinen en herstructurering, 1-1-2019

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Uitvoeringsprogramma toekomstbestendige werklocaties

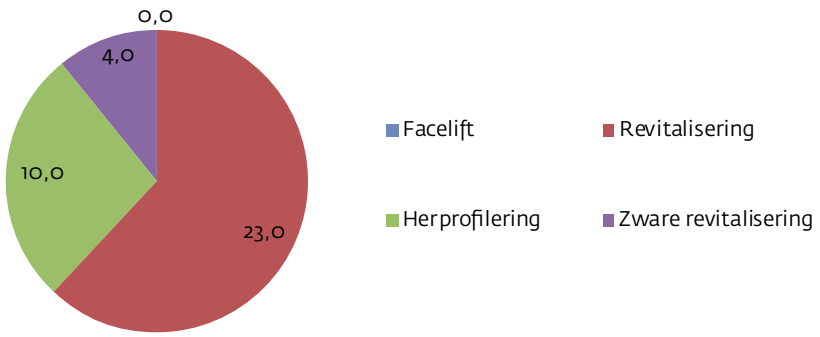
De Provincie Noord- Holland voert sinds september 2009 een actief beleid in herstructurering. Het Uitvoeringsprogramma toekomstbestendige werklocaties beschrijft hoe de provincie haar doelen op het gebied van herstructurering wil bereiken.
De provincie geeft subsidie voor het verbeteren en verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen. Door bestaande terreinen voor ondernemers aantrekkelijk te houden of weer aantrekkelijk te maken is er minder behoefte aan het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen. Het betreft de subsidieregelingen voor Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik van Bedrijventerreinen (HIRB) voor fysieke maatregelen en voor maatregelen ter Ondersteuning van Toekomstbestendige Werklocaties (OTW).
Meer specifieke informatie over de resultaten van HIRB en OTW in 2018 (op basis van het Uitvoeringsprogramma Toekomstbestendige Werklocaties (UVP)) is opgenomen op deze pagina.

8) Alle planfasen van herstructurering (studiefase, planfase, voorbereiding, uitvoering) zijn meegenomen in deze grafiek.

Type herstructurering

In de provincie Noord-Holland is per 1-1-2019 op 1200 ha bedrijven- en zeehaventerreinen herstructurering voorzien of reeds in uitvoering. Van de herstructurering heeft 37 ha in Noord-Holland Noord plaats, een daling van 20 hectare ten opzichte van vorig jaar (figuur 3.9). Bijna tweederde van de herstructurering is revitalisering. Op een veel kleiner deel van het herstructureringsareaal vindt herprofilering plaats.

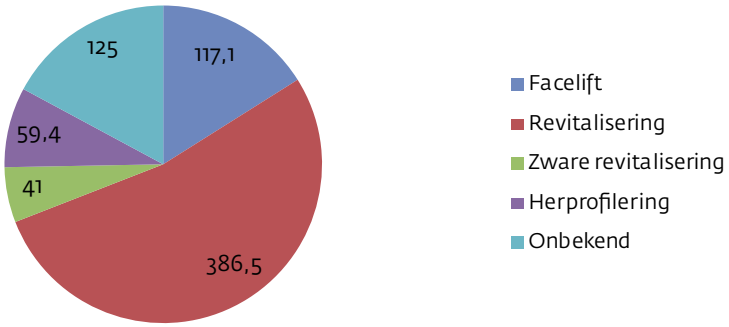
Figuur 3.9 | Aard herstructurering in plan of uitvoering, bedrijven- en zeehaventerreinen Noord-Holland Zuid (bruto ha)

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2018

De herstructurering in regio Noord-Holland Zuid (figuur 3.10) verschilt fors in omvang in vergelijking met Noord-Holland Noord: hier is het totale herstructureringsgebied 1165 ha.

Figuur 3.10 | Aard herstructurering in plan of uitvoering, bedrijven- en zeehaventerreinen Noord-Holland Zuid (bruto ha)

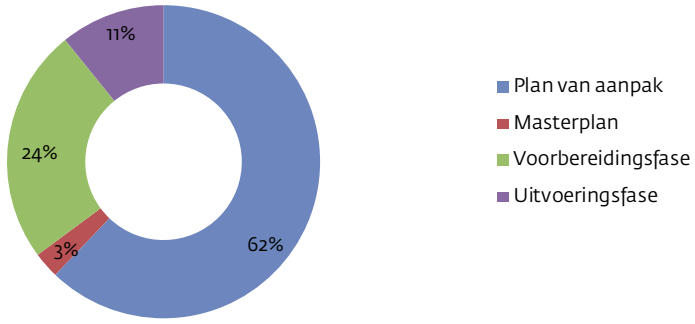

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Voortgang herstructurering

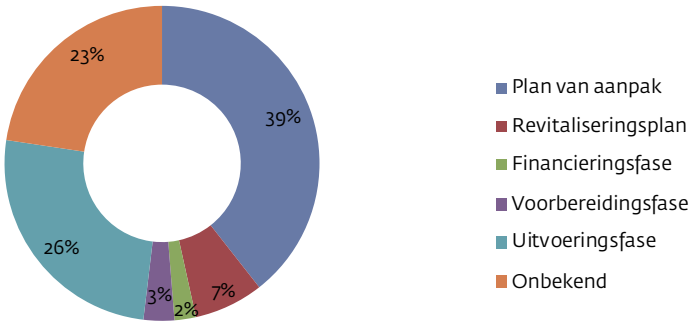
In Noord-Holland Zuid zijn de plannen voor herstructurering verder gevorderd dan in Noord.
In Noord-Holland Noord is 62% van het te herstructureren oppervlakte bedrijventerrein nog in de fase van planvorming (figuur 3.11). Een klein percentage van de projecten (11%) zit in de uitvoeringsfase. In Noord-Holland Zuid zit nu het grootste deel van de projecten in de planfase (39%, figuur 3.12). Daarnaast zijn de projecten in de uitvoeringsfase afgenomen naar 26% in 2019.

Figuur 3.11 | Herstructurering: % van bruto areaal naar planfase, Noord-Holland Noord

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Figuur 3.12 | Herstructurering: % van bruto areaal naar planfase, Noord-Holland Zuid

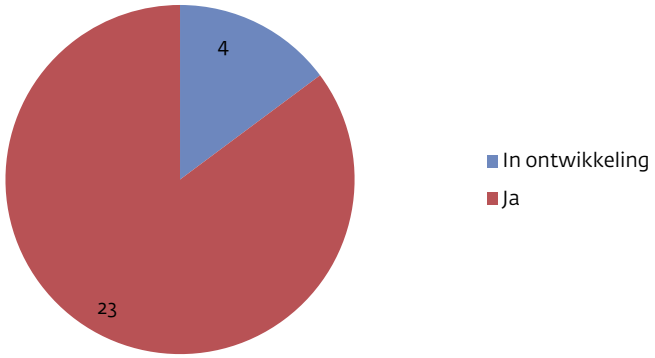

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Beheer

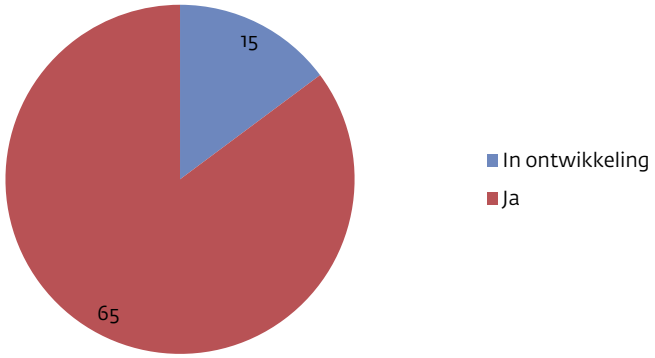
Beheer is een voorwaarde voor kwalitatief goede en toekomstbestendige bedrijventerreinen. Eén van de vormen van beheer is bijvoorbeeld parkmanagement. Nog steeds kennen de meeste bedrijven- en zeehaventerreinen geen vorm van beheer. In Noord-Holland Noord is het aantal bedrijventerreinen met beheer stabiel gebleven, maar is het aantal terreinen met parkmanagement in ontwikkeling afgenomen van tien naar vier. In Noord-Holland Zuid is het aantal bedrijventerreinen met beheer toegenomen van 54 naar 65. Terreinen waar beheer in ontwikkeling is, is afgenomen van 28 naar 15.

Figuur 3.13 | aantal bedrijven- en zeehaventerreinen met parkmanagement, Noord-Holland Noord

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Figuur 3.14 | aantal bedrijven- en zeehaventerreinen met parkmanagement, Noord-Holland Zuid

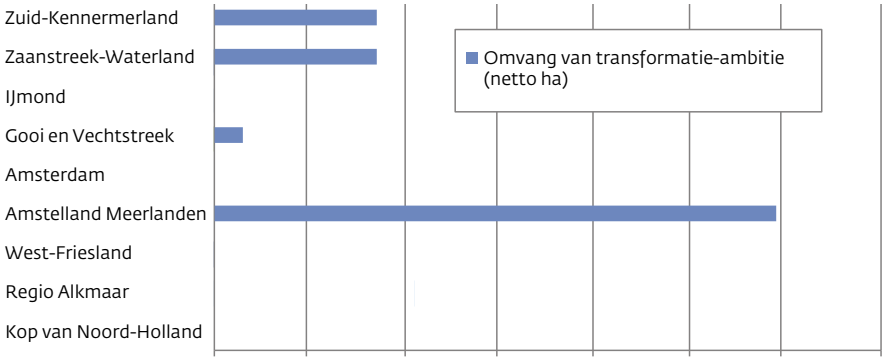

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2019

Transformatie op bedrijventerreinen

Figuur 3.15 laat zien dat in Amstelland-Meerlanden (59 ha), Zaanstreek-Waterland (17 ha) en Zuid-Kennemerland (17 ha) de meeste transformatie van bedrijventerreinen is voorzien in de periode tot 2030. Opvallend is dat de transformatieopgave in Zaanstreek-Waterland ten opzichte van vorig jaar flink is afgenomen. Waarschijnlijk worden net als in Amsterdam deze locaties niet meegenomen omdat er geen sprake meer is van een ambities en plannen om te transformeren, maar gekeken wordt naar intensivering en menging met behoud van de economische functie.

Figuur 3.15 | Verwachte transformatie bedrijventerreinen t/m 2030 (excl. kadegebonden zeehaventerreinen)

Bron: Provincie Noord-Holland o.b.v. monitoring gemeenten, 2018

4 WERKGELEGENHEID OP WERKLOCATIES NOORD-HOLLAND

Het afgelopen jaar is de werkgelegenheid in Noord-Holland fors toegenomen, met 2,6% naar 1,58 miljoen fulltime en parttime banen. De meeste banen kwamen er bij op de gemengde locaties, maar ook op kantorenlocatie en bedrijventerreinen is er een sterke toename van de werkgelegenheid. De gegevens zijn op basis van LISA-cijfers over het jaar 2018, de enquête van bedrijven en instellingen.

4.1 Ontwikkelingen 2008-2018

Werkgelegenheid 2018

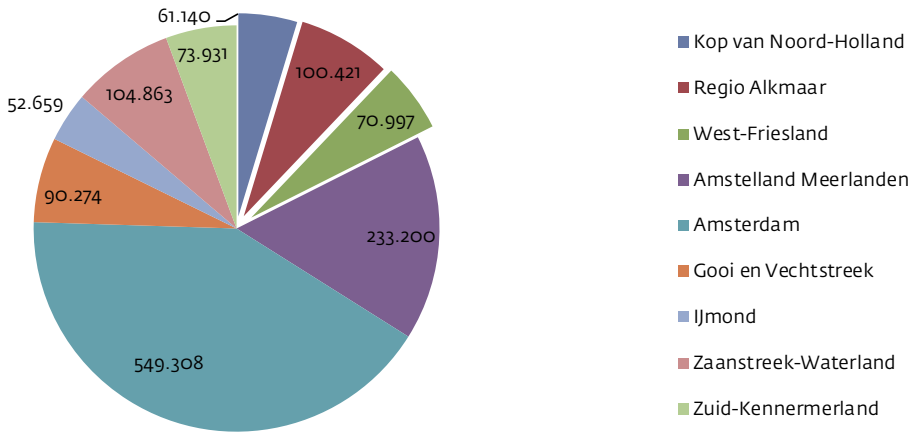
In Noord-Holland zijn in 2018 in totaal 1.581.060 banen. Dat is een stijging van 2,6 % ten opzichte van 2017 (ruim 40.000 banen). Het aantal banen nam toe in alle deelregio's van Noord-Holland, maar met name in Amsterdam en Amstelland-Meerlanden. De toename van het totaal aantal banen is een versterking van het economische herstel dat zichtbaar was in 2017.

De werkgelegenheid wordt door LISA onderscheiden in de grotere fulltime banen (meer dan 12 uur per week) en de kleinere parttime banen (minder dan 12 uur per week). In 2018 zijn er 244.267 banen van minder dan 12 uur per week in Noord-Holland. Deze parttime banen zijn relatief oververtegenwoordigd in de regio Amsterdam en Amstelland-Meerlanden.

De fulltimers zijn de banen met de meeste impact op de economie en bepalend voor de ruimtebehoefte op de werklocaties. Hieronder wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van deze banen. Noord-Holland kende in 2018 in totaal 1.336.793 banen van meer dan 12 uur per week, een stijging van 3% en eveneens 40.000. Dit betekent dat de toename van de werkgelegenheid vrijwel volledig is toe te schrijven aan het aantal banen van meer dan 12 uur per week.

Van het aantal fulltime banen in Noord-Holland zijn er 232.558 in de regio Noord-Holland Noord en 1.104.235 in Noord-Holland Zuid. Amsterdam kent de grootste werkgelegenheid (549.308 banen, 41% van de totale werkgelegenheid. Amstelland- Meerlanden heeft 17% van het aantal banen. De regio Alkmaar heeft het grootste aandeel van de werkgelegenheid in Noord-Holland Noord: meer dan 100.000 banen, bijna 8% van de totale provinciale werkgelegenheid (zie figuur 4.1).

Figuur 4.1 | Werkgelegenheid (fulltime banen) 2018, naar deelregio

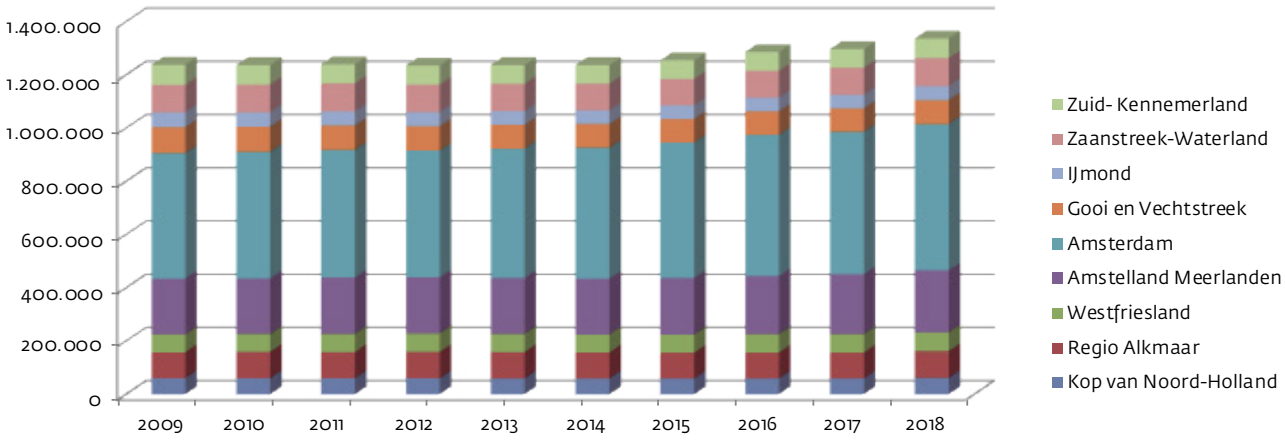

Bron: LISA 2019

Werkgelegenheidsontwikkeling sinds 2008

2018 kende de grootste stijging van het aantal banen in tien jaar. Tussen 2017 en 2018 is het aantal banen met bijna 40.000 banen (3%, zie figuur 4.2). Zuid-Kennemerland kende de sterkste toename in het aantal banen (+5%), maar was ook fors in regio Alkmaar en Amstelland-Meerlanden (beiden 4%). Ook Gooi en Vechtstreek kent opnieuw een toename van 3%, in totaal 2400 banen.

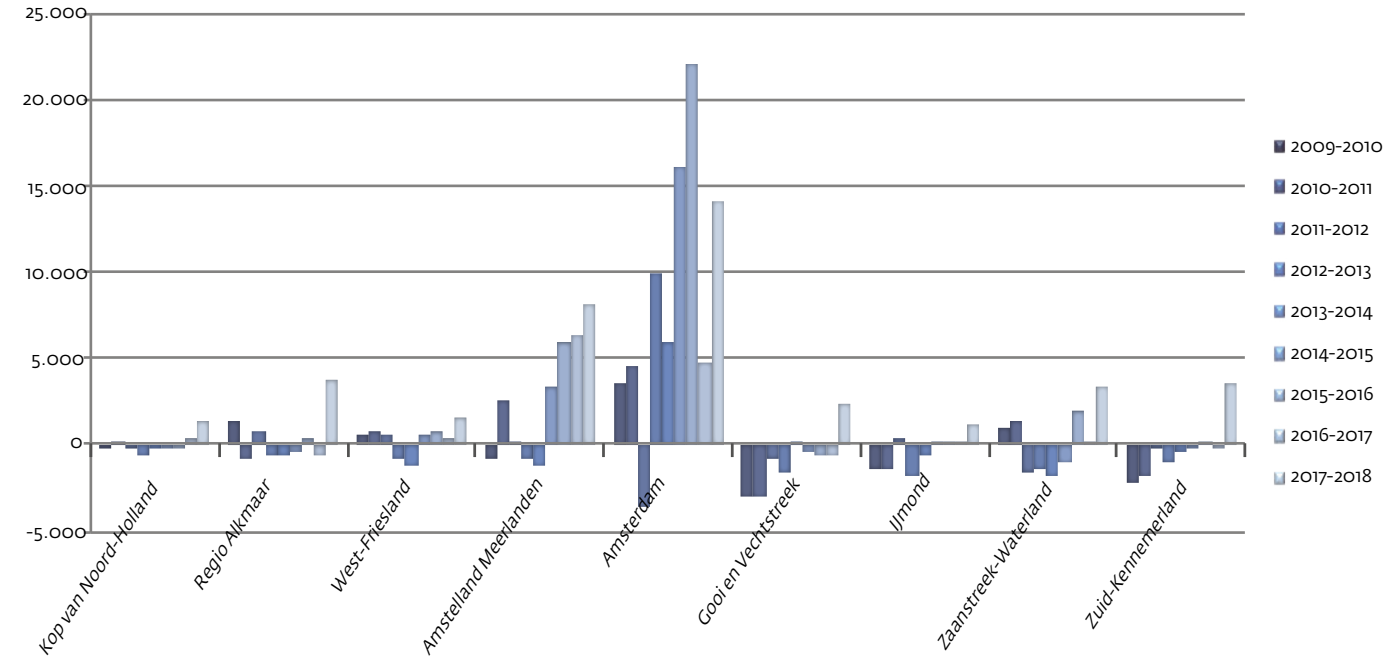
Figuur 4.2 | Ontwikkeling werkgelegenheid grote banen in Noord-Holland 2006-2018, naar deelregio

Bron: LISA 2019, Provincie Noord-Holland, bewerking Bureau Buiten

In figuur 4.3 is de jaar-op-jaar-ontwikkeling van de werkgelegenheid per deelregio te zien tussen 2008 en 2018. De toenemende groei van het aantal banen in Amstelland-Meerlanden is daarbij erg stabiel. De groei in Amsterdam is na een kleine afvlakking in 2017 weer terug op het gemiddelde niveau van circa 10.000 banen per jaar (2018: 14.230 banen). Alle regio's kennen een stevige groei tussen 2017 en 2018. Uitschieters zijn de regio's Zuid-Kennemerland, de Gooi en Vechtstreek en Alkmaar.

Figuur 4.3 | Werkgelegenheidsontwikkeling grote banen jaar-op-jaar 2010-2018 per deelregio

Bron: LISA 2019, Provincie Noord-Holland

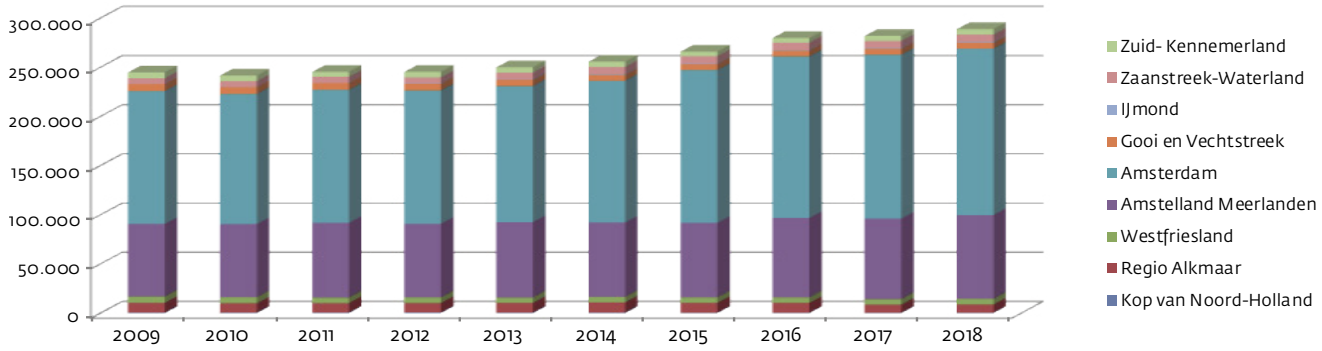
4.2 Werkgelegenheid per locatietype

Banen op kantoorlocaties

Op kantoorlocaties kent Noord-Holland een werkgelegenheid van 288.980 banen van meer dan 12 uur per week. Dat is toename van bijna 7.000 banen ten opzichte van 2017. De groei van werkgelegenheid op kantoorlocaties zit daarmee op een gemiddelde niveau van de afgelopen vijf jaar.

Amsterdam heeft nog steeds het grootste aantal banen op kantoorlocaties (169.261, 59% van de hele werkgelegenheid op kantoorlocaties in Noord-Holland. De grootste absolute en procentuele groei in werkgelegenheid is in Amstelland-Meerlanden, 4% groei naar 85.100 banen in 2018. In Noord-Holland Noord heeft Alkmaar het grootste aandeel van banen op kantoorlocaties: 8385 banen, 3% groei van de totale werkgelegenheid.

Figuur 4.4 | Werkgelegenheidsontwikkeling grote banen op kantoorlocaties 2009-2018, naar deelregio

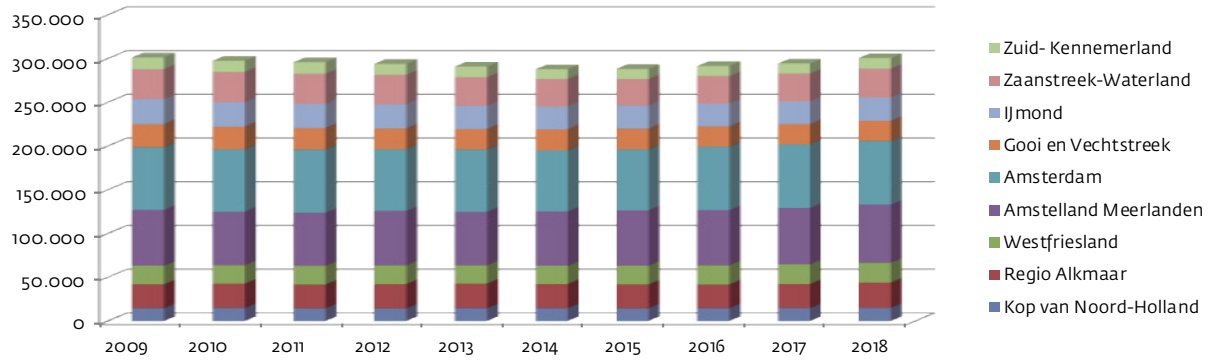

Bron: LISA 2019, Provincie Noord-Holland

Banen op bedrijven- en zeehaventerreinen

In 2018 waren er 300.812 grote banen op bedrijven- en zeehaventerreinen, een toename van 6.000 banen ten opzichte van 2017 (zie figuur 4.5). Het aantal banen op bedrijven- en zeehaventerreinen is weer op het niveau van 2009. De grootste groei zit in de regio Amstelland-Meerlanden, hier zijn in 2018 in totaal 66.198 grote banen. Ook de regio Alkmaar en Zaanstreek-Waterland kenden een relatief sterke groei. Amsterdam kent nog steeds de grootste werkgelegenheid in Noord-Holland op bedrijven- en zeehaventerreinen (72.703 banen), een kleine daling ten opzichte van 2017.

Figuur 4.5 | Werkgelegenheidsontwikkeling op bedrijven- en zeehaventerreinen 2009-2018, naar deelregio

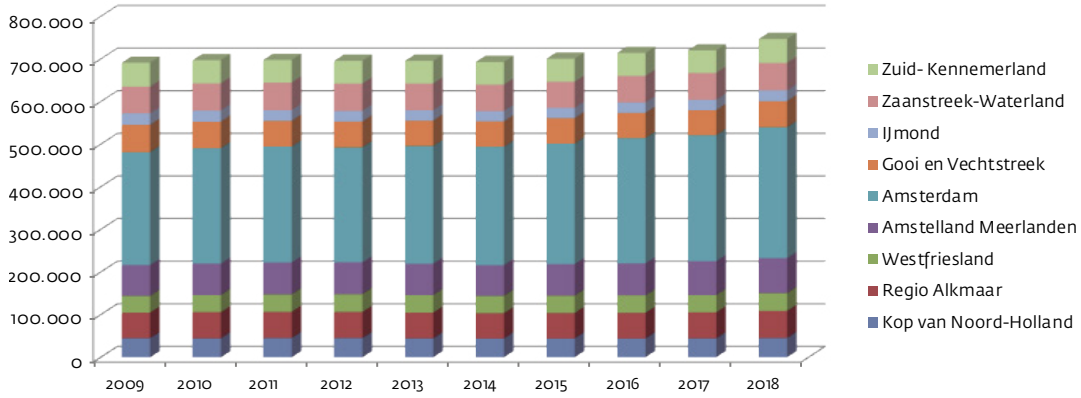

Bron: LISA 2019, Provincie Noord-Holland

Banen op overige locaties

De meeste werkgelegenheid in Noord-Holland is gevestigd op overige gemengde locaties. Dit zijn alle locaties buiten de formele kantorenlocaties en bedrijventerreinen: 747.126 grote banen, 55% van de totale werkgelegenheid. De groei in 2018 is de grootste groei in de afgelopen 10 jaar (26.491 banen). Verreweg de grootste groei in 2018 was in de regio Amsterdam (+11.701 banen).

Figuur 4.6 | Werkgelegenheidsontwikkeling grote banen op overige locaties 2009-2018 naar deelregio.

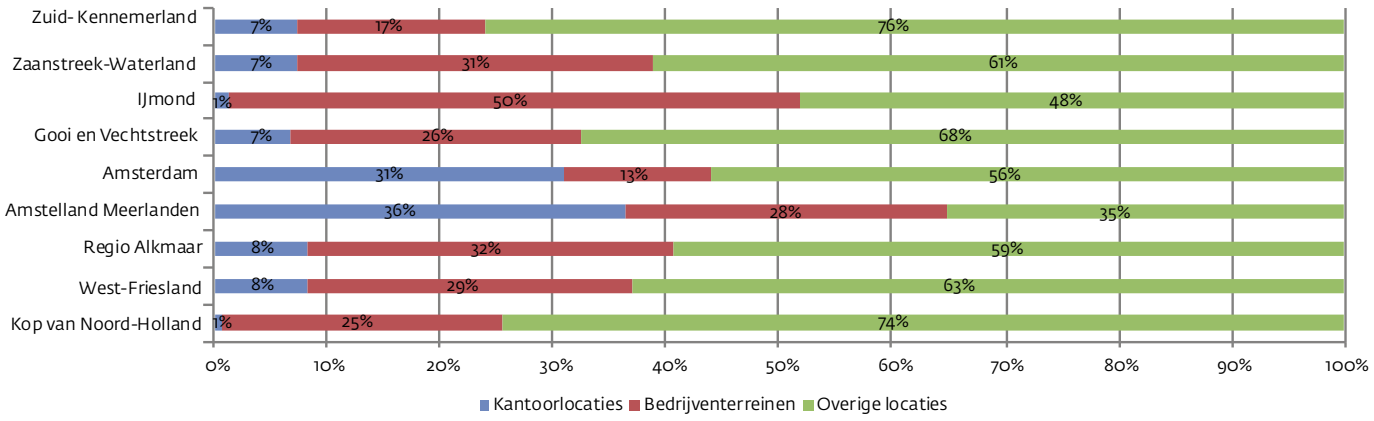

Bron: LISA 2019, Provincie Noord-Holland

Ruimtelijke verdeling werkgelegenheid over werklocaties en overige locaties

In figuur 4.7 is de procentuele verdeling van de totale werkgelegenheid per deelregio over de verschillende typen werklocaties te zien. In bijna alle deelregio is de werkgelegenheid het grootst op de overige locaties, behalve in Amstelland Meerlanden. In de Kop van Noord-Holland is dat zelfs bijna 75%. In de IJmond is de werkgelegenheid verdeeld tussen bedrijventerreinen en overige locaties.

Figuur 4.7 | Verdeling werkgelegenheid grote banen over locaties, per deelregio, 2018

Bron: LISA 2019, provincie Noord-Holland

5 BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Colofon

De sector Regionale Economie en Erfgoed van de Provincie Noord-Holland heeft de monitor opgesteld. De online monitor-applicatie is ontwikkeld met ESRI. Een deel van de gebruikte data is verzameld en bewerkt door de sector Onderzoek en Informatie van de Provincie Noord-Holland. De dataverzameling onder gemeenten en de inhoudelijke redactie van de Monitor Werklocaties Noord-Holland is uitgevoerd door sector Regionale Economie en Erfgoed Provincie Noord-Holland en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord en vervolgens bewerkt door Bureau BUITEN.

Bronvermelding

Voor deze publicatie zijn – naast de gegevens aangeleverd door gemeenten - de volgende bronnen gebruikt:

- Data bestand Kantorenmonitor BV (peildatum 1-1-2019)
- LISA werkgelegenheidsregister (maart-april 2019)
- Provinciaal Herstructureringsprogramma, stand van zaken 2019
- Monitor Uitvoeringsstrategie Plabeka, editie 2018-2019

Definities Kantoorlocaties

Bruto vloeroppervlakte (bvo)

Oppervlak gemeten op vloerniveau langs de buitenomtrek van de opgaande scheidingsconstructies die de desbetreffende ruimte of groep van ruimten omhullen.

Kantorenlocatie

Een perceel of een groepering van aaneengesloten percelen, waarop gebouwen gerealiseerd dan wel te realiseren zijn, die uitsluitend of hoofdzakelijk een kantoorfunctie hebben. Voor kantoren bestemde percelen, waarop nog niet gebouwd is, tellen ook mee. De aaneengeslotenheid van percelen is van wezenlijk belang. Verspreid liggende kantoorpercelen in een buurt gelden bijvoorbeeld als verschillende locaties. Kantoorruimte wordt gemeten in m² bruto vloeroppervlakte (bvo).
Waar in deze rapportage wordt gesproken over vierkante meters, wordt ook het bruto vloeroppervlakte bedoeld. De analyse beperkt zich tot de grotere kantoorlocaties waar minimaal 2.000 m² bruto vloeroppervlak kantoorruimte staat of in de nabije toekomst te realiseren is. Wanneer in de rapportage de term ‘kantoorlocaties’ wordt gebruikt worden deze grotere locaties bedoeld.Niet tot kantoren worden gerekend publieke en semipublieke instellingen als ziekenhuizen en onderwijsinstellingen. Kantoorruimte die deel uitmaakt van fabrieks- of bedrijfsgebouwen wordt toegerekend aan de hoofdfunctie bedrijfsgebouw.

Overige kantoren

Kantoren op locaties met een bestaande plus de te realiseren aaneengesloten kantoorvloeroppervlakte dat in principe kleiner dan 2.000 m² bvo is.

Kantorenvoorraad

Het aantal vierkante meters kantoorruimte dat in bestaande/zichtbare/fysieke kantoorgebouwen aanwezig is.
Deze ruimte moet in gebruik, in aanbod of leegstaand zijn.

Kantoren in gebruik (voorraad in gebruik)
Het aantal vierkante meters kantoorruimte dat in het verleden betrokken is, en op de peildatum (1 januari 2016) in gebruik is.

Kantoorquotiënt

Aantal m² bvo op een kantoorlocatie in gebruik (excl. leegstand) / aantal arbeidsplaatsen op een kantoorlocatie.

Leegstand

Kantoren die op de peildatum niet in gebruik zijn. Leegstand wordt uitgerekend door de totale bestaande voorraad te verrekenen met bestaande voorraad in gebruik.
In de metingen van leegstand wordt gerekend inclusief voorverhuur. Dit houdt in dat als een kantoor wel verhuurd maar nog niet in gebruik is het wel tot de leegstand gerekend wordt.

Plancapaciteit
Voornemens van gemeenten, projectontwikkelaars en bouwmaatschappijen voor de ontwikkeling van nieuwe kantoren.

Transformatie
Voornemens van gemeenten, projectontwikkelaars en bouwmaatschappijen voor de transformatie van bestaande kantoorruimte naar andere functies (wonen, horeca, bedrijfsverzamelgebouw).

Definities bedrijventerreinen

Bedrijventerrein / werklocatie
Een terrein dat vanwege zijn bestemming bestemd en geschikt is voor gebruik door handel, nijverheid, dienstverlening en industrie. Op deze terreinen kan ook enige commerciële en niet-commerciële dienstverlening (zoals kantoorgebouwen, detailhandel) aanwezig zijn, maar deze hebben samen een minderheidsaandeel in de terreinoppervlakte. Onder de omschrijving vallen daarmee tevens (delen van) werklocaties die gedeeltelijk bestemd zijn en geschikt zijn voor kantoren.
De volgende terreinen vallen er niet onder:
- terrein voor grondstoffenwinning, olie en gaswinning;
- terrein voor waterwinning;
- terrein voor agrarische doeleinden zonder verwerkende industrie en logistiek;
- terrein voor afvalstort.

Bruto oppervlakte bedrijventerrein
De totale oppervlakte van de werklocatie met bedrijfsbestemming. Totaal oppervlakte werklocatie (in ha) binnen de bruto contour, inclusief binnen de bruto contour aanwezige andere functies.

Hard en zacht planaanbod / planfasen
Harde plannen betreffen terreinen waar een bestemmingsplan voor is vastgesteld. Alle andere terreinen zijn zachte plannen. Deze plannen zijn bijvoorbeeld in studie of maken deel uit van een structuurvisie of ruimtelijk plan. De volgende planfasen zijn te onderscheiden:
(Vastgesteld en) Onherroepelijk bestemmingsplan: een vastgesteld bestemmingsplan voor een werklocatie, dat onherroepelijk is geworden;
- Vastgesteld bestemmingsplan: is een bestemmingsplan voor een werklocatie dat door de gemeenteraad is vastgesteld waartegen nog beroepsmogelijkheden openstaan of waartegen beroep is ingesteld;
- Ontwerp bestemmingsplan: is een ontwerp voor een bestemmingplan voor een werklocatie dat door burgemeester en wethouders ter inzage is gelegd;
- Plan in structuurvisie: werklocatie opgenomen in een provinciale of gemeentelijke structuurvisie en waarvoor nog geen bestemmingsplanprocedure gestart is;
- Ruimtelijk plan: werklocatie niet opgenomen in een provinciale of gemeentelijke structuurvisie, maar waar wel een (master)plan voor is opgesteld en waarover bestuurlijk overleg plaatsvindt;
- Studiefase: locatie in studie

Herstructurering
Verbeteren en verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen. Door bestaande terreinen voor ondernemers aantrekkelijk te houden of weer aantrekkelijk te maken is er minder behoefte aan het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen.
Er zijn vier typen herstructurering:
- Facelift: doel van een facelift is de veroudering van de fysieke ruimte aan te pakken. Daarbij gaat het om ingrepen die de uitstraling van het terrein ten goede komen zoals de entree tot het terrein, straatverlichting en openbaar groen. Een facelift is de lichtste vorm van herstructurering. De kosten voor dit type ingrepen zijn relatief laag.
- Revitalisering: forse integrale verbetering van het terrein, waarbij naast ingrepen gericht op de uitstraling van het terrein (facelift) eveneens aandacht is voor het vernieuwen van de bestaande ondergrondse en bovengrondse infrastructuur en het oplossen van knelpunten zoals parkeerproblematiek, uitbreidingsruimte van bedrijven e.d.
- Zware revitalisering: Bij dit soort revitalisering is op delen van terreinen sprake van noodzakelijke verwerving van gronden waarna deze bouwrijp worden gemaakt. Bodemsanering, sloop van opstallen en de aanleg/herinrichting van (nieuwe) infrastructuur is veelal onderdeel van dit proces. De gronden kunnen aansluitend (deels) opnieuw worden uitgegeven. De huidige werkfunctie van het terrein, met reguliere bedrijfsruimtes, blijft behouden.
- Herprofilering: bij herprofilering wordt het bedrijventerrein grondig aangepakt (met bijvoorbeeld bedrijfsuitplaatsingen) waardoor het terrein in een ander (hoger) segment gesitueerd kan worden. De kosten voor dit type ingrepen zijn doorgaans hoog.

Kwalitatieve segmentering bedrijven- en zeehaventerreinen

Elk bedrijven- en zeehaventerrein in Noord-Holland is ingedeeld in één kwalitatief segment, conform de definities uit de Monitor Plabeka 2016-2017. De kwalitatieve segmenten zijn:

- Logistiek (voorheen transport & distributie): terreinen die specifiek zijn bestemd voor transport-, distributie- en groothandelsbedrijven. Denk aan bedrijven die activiteiten ontplooien op het vlak van de spoorwegen, het wegvervoer en de binnenvaart. Hieronder vallen ook veem- en pakhuisbedrijven, expediteurs, cargadoors, bevrachters en andere tussenpersonen en reisbureaus waarbij het hier echter alleen gaat om die delen van de reisbureaus die de administratieve taken vervullen. Het gaat dus niet om de zogenaamde 'frontoffices' van de reisbureaus waar men een reis boekt.
- Gemengd (voorheen modern gemengd): terreinen met een hindercategorie 1, 2, 3 of 4, bestemd voor reguliere bedrijvigheid en niet behorend tot de terreinen die zijn getypeerd als hoogwaardig bedrijvenpark of distributiepark. Deze terreinen kennen een gevarieerd aanbod aan bedrijvigheid voornamelijk bestaande uit licht moderne industrie en overige ('modale') industrie. In een enkele situatie kan men nog (wat) zwaar milieuhinderlijke industrie of een (klein) aantal transport- en distributiebedrijven aantreffen. Kenmerkend voor deze terreinen is de aanwezigheid van bedrijven uit de voedings- en genotmiddelenindustrie, textielindustrie, kledingindustrie, schoen- en lederwarenindustrie, hout- en meubelindustrie, papier- en papierwarenindustrie, bouwmaterialen-, aardewerk- en glasindustrie, metaalproductenindustrie, machine-industrie, elektrotechnische industrie, transportmiddelenindustrie, instrumenten- en optische industrie, de bouwnijverheid en bouwinstallatiebedrijven. In mindere mate kan ook gedacht worden aan groothandelsbedrijven en luchthavengebonden transport- en distributiebedrijven.
- Hoogwaardig en campusachtig (voorheen parkachtig): hoogwaardige bedrijvenparken die specifiek zijn bestemd voor bedrijven met hoogwaardige (productie- en of R&D-) activiteiten. Kenmerkend voor deze terreinen is de aanwezigheid van bedrijven uit de elektrotechnische industrie, instrumenten- en optische industrie en overige hoogwaardige industrie zoals muziekmiddelenindustrie en fotolaboratoria. Ook moet gedacht worden aan bedrijven uit de IT-industrie die zich specifiek richten op onderzoek en/of productie van IT-middelen. In enkele situaties kan er ook bedrijvigheid uit de voedingsmiddelenindustrie, kledingindustrie, schoen- en lederwarenindustrie, houten meubelindustrie, papier- en papierwarenindustrie, bouwmaterialen-, aardewerken glasindustrie, metaalproductenindustrie, machine-industrie, transportmiddelenindustrie, de bouwnijverheid en bouwinstallatiebedrijven aangetroffen worden. Deze industrie mag echter niet beeldbepalend voor het terrein zijn.
- Industrie (voorheen gemengd plus): terreinen waar vestiging van alle soorten bedrijvigheid is toegestaan (incl. milieuhinderlijke bedrijven). Het gaat hier om terreinen waar minimaal bedrijvigheid in hindercategorie 5 is toegestaan. Voor het overgrote deel gaat het om zwaar milieuhinderlijke industrie. Dit geldt echter in minder sterke mate voor de gemeenten die over natte terreinen beschikken (vooral Amsterdam, Rotterdam, Delfzijl en Terneuzen). In een enkele situatie kan het hier ook gaan om 'modale industrie'. Vooral bedrijven met minder milieuvriendelijke activiteiten zullen vestiging op deze terreinen overwegen. Zeker indien afnemers of toeleveranciers (bijvoorbeeld recyclingbedrijven) zich hier al op bevinden.
- Binnenstedelijk. Terreinen gelegen in of nabij woonwijken. Vaak gekenmerkt door een kleinschaligere opzet en geschikt voor de lagere milieucategorieën (diensten en lichte industrie).
- Kadegebonden zeehaventerreinen. Het betreft hier terreinen die direct, zonder fysieke barrières, zijn gelegen aan een havenbekken of diep vaarwater en een kade of steiger hebben voor het laden en lossen van zeeschepen.
- Havengerelateerd zeehaventerrein. Het betreft hier terreinen, bestemd voor activiteiten die indirect gebruik maken van de haven voor de aan- en/of afvoer van goederen. Ze liggen op maximaal 2,5 kilometer van een havenbekken, zijn aangesloten op het Rijkswegennet zonder dat het transport daarbij door woonwijken moet en hebben een mogelijkheid voor een aansluiting op het goederenspoornet.

Netto oppervlakte bedrijventerrein

De som van alle uitgeefbare of in erfpacht uitgeefbare kavels in hectares, zowel niet uitgegeven als uitgegeven kavels.

Terreinquotiënt

Aantal arbeidsplaatsen op een bedrijventerrein/ omvang bedrijventerrein in netto ha in gebruik

Transformatie

Voornemens van gemeenten, projectontwikkelaars en bouwmaatschappijen voor de transformatie van bestaande bedrijventerreinen naar andere functies (wonen, kantoren, horeca, bedrijfsverzamelgebouw)

Veroudering

Vier processen kunnen van veroudering op bedrijventerreinen worden onderscheiden, namelijk:

- Technische veroudering. Betreft de fysieke en niet-fysieke infrastructuur, die niet langer past bij de vestigingseisen van bedrijven, zoals gebrek aan (grootschalig) onderhoud, maar ook het ontbreken van bijvoorbeeld glasvezelkabel, een te smal wegprofiel.
- Economische veroudering. Is het afnemen van de bijdrage, die het terrein levert aan de economische ontwikkeling van een gemeente/regio (bruto regionaal product, aantal arbeidsplaatsen), maar ook afname van de grondwaarde en technologische veroudering van het bedrijfsonroerend goed doordat perceel en gebouw incourant zijn geworden.
- Maatschappelijke veroudering. Betreft sociale veiligheid en andere aspecten van leefbaarheid, bijvoorbeeld door gewijzigde regelgeving (milieu, veiligheid, arbeidsomstandigheden).
- Ruimtelijke veroudering. Betreft de inrichting en lay-out van het bedrijventerrein en de ruimtelijke inpassing in de omgeving. Hierbij speelt ook een eventueel conflict tussen verschillende grondgebruikfuncties c.q. veranderde omgeving waardoor de locatie niet meer passend is voor de functie c.q. het type van bedrijventerrein. Bijvoorbeeld het ontbreken van openbaar vervoer voor arbeidsintensieve bedrijven.

Verkleuring

De stapsgewijze vestiging van andere ruimtelijke functies dan bedrijvigheid op bedrijventerreinen.
Het gaat vaak om woningen, groot- en detailhandel, horeca en ruimte voor kunst- en cultuur.

Definities werkgelegenheid

Arbeidskrachten die beroepsmatig (een) betaalde activiteit(en) verricht op of vanuit de vestiging: meewerkende ondernemer/eigenaar (directeur, bedrijfshoofd), meewerkend gezinslid, zelfstandig beroepsbeoefenaar, werknemer, uitzendkracht.

Urengrens fulltime/parttime

LISA maakt ten aanzien van de werkzame persoon onderscheid in fulltime en parttime werkgelegenheid. Fulltimers zijn alle werkzame personen die 12 uur of meer per week op of vanuit de vestiging werkzaam zijn, dit zijn grote banen. Parttimers zijn dus minder dan 12 uur per week werkzaam, dit zijn kleine banen. Deze urengrens komt overeen met de urengrens van de enquête beroepsbevolking van het CBS.

Bezette arbeidsplaatsen en banen

LISA vraagt in de werkgelegenheidsenquête naar het aantal werkzame personen op vestigingsniveau.
Aangezien een werkzame persoon bij meerdere vestigingen (van verschillende bedrijven/ondernemingen) werkzaam kan zijn, bijvoorbeeld wanneer iemand vier dagen in loondienst is en één dag actief is als zelfstandig ondernemer, geven de uiteindelijke werkgelegenheidstatistieken feitelijk inzicht in het totaal aantal bezette arbeidsplaatsen of banen.

BIJLAGE 2 GEMEENTEN PER DEELREGIO

Gemeente	Deelregio	Opmerkingen
Den Helder	Kop van Noord-Holland	
Hollands Kroon	Kop van Noord-Holland	
Schagen	Kop van Noord-Holland	
Texel	Kop van Noord-Holland	
Alkmaar	Regio Alkmaar	
Bergen (NH.)	Regio Alkmaar	
Castricum	Regio Alkmaar	In deze monitor onderdeel van de Regio Alkmaar; wordt binnen Plabeka-kader echter tot de IJmond gerekend.
Heerhugowaard	Regio Alkmaar	
Heiloo	Regio Alkmaar	
Langedijk	Regio Alkmaar	
Uitgeest	Regio Alkmaar	In deze monitor onderdeel van de Regio Alkmaar; wordt binnen Plabeka-kader echter tot de IJmond gerekend.
Drechterland	West-Friesland	
Enkhuizen	West-Friesland	
Hoorn	West-Friesland	
Koggenland	West-Friesland	
Medemblik	West-Friesland	
Opmeer	West-Friesland	
Stede Broec	West-Friesland	
Aalsmeer	Amstelland Meerlanden	
Amstelveen	Amstelland Meerlanden	
Diemen	Amstelland Meerlanden	
Haarlemmermeer	Amstelland Meerlanden	Per 1-1-2019 samengevoegd met Haarlemmerliede en Spaarnwoude
Ouder-Amstel	Amstelland Meerlanden	
Uithoorn	Amstelland Meerlanden	
Amsterdam	Amsterdam	
Blaricum	Gooi en Vechtstreek	
Gooise Meren	Gooi en Vechtstreek	Per 1-1-2016 herindeling Bussum, Muiden, Naarden
Hilversum	Gooi en Vechtstreek	
Huizen	Gooi en Vechtstreek	
Laren	Gooi en Vechtstreek	
Weesp	Gooi en Vechtstreek	
Wijdemeren	Gooi en Vechtstreek	
Beverwijk	IJmond	
Heemskerk	IJmond	
Velsen	IJmond	
Beemster	Zaanstreek-Waterland	
Edam-Volendam	Zaanstreek-Waterland	Sinds 1-1-2016 inclusief gemeente Zeevang
Landsmeer	Zaanstreek-Waterland	
Oostzaan	Zaanstreek-Waterland	
Purmerend	Zaanstreek-Waterland	
Waterland	Zaanstreek-Waterland	
Wormerland	Zaanstreek-Waterland	
Zaanstad	Zaanstreek-Waterland	
Bloemendaal	Zuid- Kennemerland	
Haarlem	Zuid- Kennemerland	
Heemstede	Zuid- Kennemerland	
Zandvoort	Zuid- Kennemerland	

BIJLAGE 3 UITGIFTEHISTORIE BEDRIJVEN- EN ZEEHAVENTERREINEN 2009-2018

Kop Van Noord-Holland												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Den Helder	Dirksz Admiraal		0,3									**0,3**
Den Helder	Kooypunt	2,0	0,9	3,5	0,7	0,5	0,2		2,5		0,5	**10,8**
Schagen	Witte Paal									0,4		**0,4**
Schagen	Oudevaart Zuid	0,4					0,3					**0,7**
Schagen	Oudevaart	0,4										**0,4**
Schagen	Lagedijk	0,6	0,5									**1,1**
Schagen	Kolksluis II									1,9	0,6	**2,5**
Texel	Oudeschild			0,4								**0,4**
Hollands Kroon	Agriport A7	3,5	1,8	0,7	0,3	40,0	2,4	3,4		0,9	2,6	**55,6**
Hollands Kroon	Den Oever/Zuid			0,5			0,3					**0,8**
Hollands Kroon	Het Venster		0,1	0,2	0,1						11,4	**11,8**
Hollands Kroon	Hoornseweg-Middenmeer									0,5		**0,5**
Hollands Kroon	Industrieweg/Middenmeer	0,1		0,4	0,9							**1,4**
Hollands Kroon	Kruiswijk III							0,2	0,2	0,2	0,7	**1,3**
Hollands Kroon	Winkelerzand	1,2	1,4	0,1								**2,7**
Texel	Oudeschild			0,4								**0,4**
Totaal		**5,0**	**5,0**	**6,2**	**2,0**	**0,0**	**3,2**	**3,6**	**2,7**	**3,9**	**15,8**	**75,3**

Regio Alkmaar												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Alkmaar	Boekelermeer Zuid fase II			1				1,1	4,6	2,5	2,5	**11,7**
Alkmaar	De Volger II			0,2								**0,2**
Bergen	MAG complex									3,8		**3,8**
Castricum	Nieuwelaan Oost						0,4		0,4		0,3	**1,1**
Heerhugowaard	De Vaandel				1				1		0,35	**2,35**
Heiloo	Boekelermeer Heiloo	2	0,6	3	0,1			1,7		0,6	0,6	**8,6**
Langedijk	Breekland	0,4	0,8	0,4		0,5		3,3	1,2	0,4		**7**
Langedijk	De Mossel II	1										**1**
Langedijk	Zuiderdel						0,2					**0,2**
Totaal		**3,4**	**1,4**	**4,6**	**1,1**	**0,5**	**0,6**	**6,1**	**7,2**	**7,3**	**3,75**	**35,95**

West-Friesland												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Drechterland	Zuiderkogge		0,4	0,3			0,1		0,4	0,1	0,46	**1,8**
Enkhuizen	Schepenwijk		0,7				0,4		0,4	1,4	0,8	**3,7**
Hoorn	De Oude Veiling										0,35	**0,4**
Hoorn	Schelphoek							0,4	0,7	0,1	0,35	**1,6**
Hoorn	Zevenhuis						0,8				1,8	**2,6**
Koggenland	Vredemaker Oost	1,6	1,7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,3	**6,7**
Medemblik	Bedrijvenpark WFO	1,9					0,9				0,5	**3,3**
Medemblik	Bedrijventerrein Andijk			0,4								**0,4**
Medemblik	Overspoor-Oost uitbreiding 1e fase			1							0,2	**1,2**
Medemblik	Unda Maris II									0,2	0,6	**0,8**
Opmeer	De Veken	0,3			0,3	0,5	0,5	0,3	0,3			**2,2**
Opmeer	De Veken 3+								0,3	0,9	0,9	**2,1**
Totaal		**3,8**	**2,8**	**2,1**	**0,7**	**0,9**	**3,1**	**1,1**	**2,6**	**3,3**	**6,26**	**26,7**

Haarlemmermeer												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Aalsmeer	FloraHolland Aalsmeer									2,3		**2,3**
Aalsmeer	Green Park Aalsmeer							6,0	4,0	3,2	6,2	**19,4**
Amstelveen	De Loeten	0,5		1,3	0,2			1,2	2,5	13,0	5,0	**23,7**
Diemen	Verrijn Stuart						0,4					**0,4**
Haarlemmermeer	Cruquius-Zuid	0,5	0,2	0,1					0,6	0,2	0,9	**2,5**
Haarlemmermeer	De Hoek Noord (bedrijventerrein)										2,6	**2,6**
Haarlemmermeer	De President	2,5	1,7	0,2		2,1		1,1	2,1	1,1	1,1	**11,9**
Haarlemmermeer	Groenenbergterrein									1,0	3,0	**4,0**
Haarlemmermeer	Lijnden Q4	2,7	0,7					0,6	0,7	0,7		**5,4**
Haarlemmermeer	Nieuw-Vennep Zuid (bedrijventerrein)		1,0							0,2	1,7	**2,9**
Haarlemmermeer	Polanenpark				1,7		2,5				6,3	**10,5**
Haarlemmermeer	Schiphol Logistics Park				1,6		9,5	2,6	2,6	9,5	1,8	**27,6**
Haarlemmermeer	Schiphol Trade Park (campus)										0,8	**0,8**
Haarlemmermeer	Schiphol Trade Park (logistiek)										2,5	**2,5**
Haarlemmermeer	Wilhelminahoeve										2,0	**2,0**
Ouder-Amstel	Amstel Business Park Noord										1,0	**1,0**
Totaal		**6,2**	**3,6**	**1,6**	**3,5**	**2,1**	**12,4**	**11,5**	**12,5**	**31,2**	**34,9**	**119,5**

Amsterdam												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Amsterdam	Afrika- en Amerikahaven (kadegebonden)					1,7	0,2		0,4	1,8	21,8	**25,9**
Amsterdam	Afrika- en Amerikahaven (niet kadegebonden)			1,2	2,4					4,1	2,3	**10**
Amsterdam	Airport Business Park Amsterdam Osdorp		0,9			1,2				5		**7,1**
Amsterdam	Atlaspark										11,9	**11,9**
Amsterdam	Bedrijventerrein Cruquius	0,4										**0,4**
Amsterdam	Bedrijventerrein Schinkel									0,4		**0,4**
Amsterdam	CD 2-3 (niet kadegebonden)								0,1		1,6	**1,7**
Amsterdam	Coen-en Vlothaven (kadegebonden)			0,1	0,8	2,7	2,9		1,1	0,2		**7,8**
Amsterdam	Coen-en Vlothaven (niet kadegebonden)			0,1	1	2,4	0,4		0,2	0,9	0,5	**5,5**
Amsterdam	Hemhavens (kadegevonden)				1,9				0,7	0,3	0,1	**3**
Amsterdam	Hemhavens (niet kadegebonden)								0,4		1,1	**1,5**
Amsterdam	Minervahaven Hempoint (kadegebonden)								0,5			**0,5**
Amsterdam	Minervahaven Hempoint (niet kadegebonden)								0,5	2,1		**2,6**
Amsterdam	Sloterdijk I	0,4			0,1	0,4						**0,9**
Amsterdam	Sloterdijk III									1,4	1,4	**2,8**
Amsterdam	Sloterdijk IV									0,3	0,1	**0,4**
Amsterdam	Westhaven (kadegebonden)						1,5		5,7	1,3	1,1	**9,6**
Amsterdam	Westhaven (niet kadegebonden)					0,1			0,6	0,7	2,4	**3,8**
Totaal		**0,8**	**0,9**	**1,4**	**6,2**	**8,5**	**5**	**0**	**10,2**	**18,5**	**44,4**	**95,8**

Gooi en Vechtstreek												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Blaricum	BusinessPark27 (bedrijventerrein)				0,1	0,5	0,2		1	0,8	0,8	**3,4**
Gooise Meren	Gooimeer Zuid	0,8										**0,8**
Huizen	Industriewijk					1						**1**
Hilversum	Media Park			2	0,4							**2,4**
Hilversum	Mussenstraat				1,8							**1,8**
Totaal		**0,8**	**0**	**2**	**2,3**	**1,5**	**0,2**	**0**	**1**	**0,8**	**0,8**	**9,4**

Zuid-Kennemerland												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Haarlem	Waarderpolder	1,1			0,5		0,1		0,4	3	1	**6,1**
Totaal		**1,1**	**0**	**0**	**0,5**	**0**	**0,1**	**0**	**0,4**	**3**	**1**	**6,1**

IJmond												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Heemskerk	De Trompet	0,2								0,4	0,6	**1,2**
Velsen	Grote Hout (kadegebonden)		2	1								**4**
Velsen	Grote Hout (niet kadegebonden)								0,8	0,3	1,8	**2,9**
Velsen	Haringhaven en Vissershaven e.o. (kadegebonden)								0,3			**0,3**
Velsen	Haringhaven en Vissershaven e.o. (niet kadegebonden)								0,1			**0,1**
Velsen	IJmondhaven (kadegebonden)			1,1	0,5	0,2	1,0					**2,8**
Totaal		**0,2**	**2,2**	**2,0**	**0,9**	**0,6**	**1,0**	**0,0**	**1,1**	**0,7**	**2,4**	**11,1**

* Terrein 'Haringhaven en Vissershaven maakte in monitoredities vóór 2016 onderdeel uit van 'Zeehavens IJmuiden'

Zaanstreek-Waterland												
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**2009**	**2010**	**2011**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Totaal**
Oostzaan	Bombraak		3,5			0,8						**4,3**
Oostzaan	Skoon		3,0	0,5								**3,5**
Purmerend	De Baanstee Noord								3,0	3,0	3,0	**9,0**
Zaanstad	Assendelft Noord	1,6										**1,6**
Zaanstad	Hoogtij (kadegebonden)										5,8	**5,8**
Zaanstad	Hoogtij (niet kadegebonden)										4	**3,9**
Zaanstad	Westerspoor (niet kadegebonden)									1,1	1,0	**2,1**
Totaal		**1,6**	**6,5**	**0,5**	**0,0**	**0,8**	**0,0**	**0,0**	**3,1**	**4,2**	**13,6**	**30,3**

BIJLAGE 4 PLANCAPACITEIT BEDRIJVEN- EN ZEEHAVENTERREINEN

Kop van Noord-Holland					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaan-bod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Den Helder	De Dogger	5,0	5,0	0,0	0,0
Den Helder	Kooypunt	25,5	12,5	10,0	3,0
Hollands Kroon	Den Oever-Zuid	0,9	0,9	0,0	0,0
Hollands Kroon	Het Venster	0,7	0,7	0,0	0,0
Hollands Kroon	Hoornseweg-Middenmeer	1,5	1,5	0,0	0,0
Hollands Kroon	Industrieweg Middenmeer	0,8	0,8	0,0	0,0
Hollands Kroon	Kooyhaven	60,0	60,0	0,0	0,0
Hollands Kroon	Kruiswijk III	3,4	3,4	0,0	0,0
Hollands Kroon	Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein	60,0	14,0	46,0	0,0
Hollands Kroon	Robbenplaat Zuid Zuid Reserve	20,5	0,0	20,5	0,0
Hollands Kroon	Kolksluis II	5,0	0,0	2,5	2,5
Schagen	Lagedijk	6,1	6,1	0,0	0,0
Totaal		**189,3**	**104,9**	**79,0**	**5,5**

Regio Alkmaar					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaan-bod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Alkmaar	Westrand	2,6	2,6	0,0	0,0
Castricum	Nieuwelaan Oost	0,2	0,2	0,0	0,0
Heerhugowaard	Beveland	1,0	1,0	0,0	0,0
Heerhugowaard	De Vaandel	65,7	65,7	0,0	0,0
Heiloo	Boekelermeer Heiloo	10,0	10,0	0,0	0,0
Langedijk	Breekland	17,3	17,3	0,0	0,0
Totaal		**96,8**	**96,8**	**0,0**	**0,0**

West-Friesland					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaan-bod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Enkhuizen	Schepenwijk	2,3	2,3	0,0	0,0
Medemblik	Bedrijvenpark WFO	2,0	2,0	0,0	0,0
Medemblik	Bedrijventerrein Andijk	0,7	0,7	0,0	0,0
Medemblik	Overspoor-Oost uitbreiding 1e fase	1,7	1,7	0,0	0,0
Opmeer	De Veken	1,2	1,2	0,0	0,0
Opmeer	De Veken 4,Fase1	5,2	0,0	5,2	0,0
Totaal		**13,1**	**7,9**	**5,2**	**0,0**

Amstelland Meerlanden					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaan-bod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Aalsmeer	Green Park Aalsmeer	44,2	44,2	0,0	0,0
Amstelveen	Amstelveen Zuid (N201)	45,0	45,0	0,0	0,0
Amstelveen	De Loeten	0,5	0,5	0,0	0,0
Diemen	Nuon-Terrein (Logistiek)	5,0	0,0	5,0	0,0
Haarlemmermeer	Corneliahoeve	9,0	9,0	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Cruquius-Zuid	1,1	1,1	0,0	0,0
Haarlemmermeer	De Hoek Noord (bedrijventerrein)	3,3	3,3	0,0	0,0
Haarlemmermeer	De Liede (nieuw)	28,9	28,9	0,0	0,0
Haarlemmermeer	De President	19,1	19,1	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Groenenbergterrein	5,0	5,0	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Lijndenhof	10,0	10,0	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Nieuw-Vennep Zuid (bedrijventerrein)	2,0	2,0	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Polanenpark	12,2	12,2	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Schiphol Logistics Park	6,2	6,2	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Schiphol Trade Park (campus)	19,2	19,2	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Schiphol Trade Park (logistiek)	112,7	77,5		35,2
Haarlemmermeer	Schiphol-Zuidoost	6,0	6,0	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Spoorzicht Noord	3,6	3,6	0,0	0,0
Haarlemmermeer	Wilhelminahoeve	5,0	5,0	0,0	0,0
Ouder-Amstel	Amstel Business Park Noord	4,0	4,0	0,0	0,0
Uithoorn	Industrieterrein Uithoorn	5,0	5,0	0,0	0,0
Totaal		**347,0**	**306,8**	**5,0**	**35,2**

Amsterdam					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaan-bod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Amsterdam	Afrika- en Amerikahaven (kadegebonden)	98,5	98,5	0,0	0,0
Amsterdam	Afrika- en Amerikahaven (niet kadegebonden)	46,2	46,2	0,0	0,0
Amsterdam	Airport Business Park Amsterdam Osdorp	27,0	27,0	0,0	0,0
Amsterdam	Alfa-Driehoek (niet kadegebonden)	3,5	3,5	0,0	0,0
Amsterdam	Atlaspark	63,5	63,5	0,0	0,0
Amsterdam	CD 2-3 (niet kadegebonden)	1,6	1,6	0,0	0,0
Amsterdam	Coen-en Vlothaven (kadegebonden)	7,4	7,4	0,0	0,0
Amsterdam	Coen-en Vlothaven (niet kadegebonden)	0,9	0,9	0,0	0,0
Amsterdam	Hemhavens (kadegevonden)	5,1	5,1	0,0	0,0
Amsterdam	Hemhavens (niet kadegebonden)	1,4	1,4	0,0	0,0
Amsterdam	Minervahaven Hempoint (niet kadegebonden)	0,5	0,5	0,0	0,0
Amsterdam	Sloterdijk III	28,3	28,3	0,0	0,0
Amsterdam	Sloterdijk IV	1,6	1,6	0,0	0,0
Amsterdam	Vervoerscentrum	0,3	0,3	0,0	0,0
Amsterdam	Westhaven (kadegebonden)	7,0	7,0	0,0	0,0
Amsterdam	Westhaven (niet kadegebonden)	4,6	4,6	0,0	0,0
Totaal		**297,2**	**297,2**	**0,0**	**0,0**

Gooi en Vechtstreek					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Blaricum	BusinessPark27 (bedrijventerrein)	4,2	4,2	0,0	0,0
Totaal		**4,2**	**4,2**	**0,0**	**0,0**

IJmond					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Beverwijk	De Pijp Noord	0,4	0,4	0,0	0,0
Beverwijk	De Pijp Zuid (kadegebonden)	0,5	0,5	0,0	0,0
Beverwijk	De Pijp Zuid (niet kadegebonden)	1,2	1,2	0,0	0,0
Beverwijk	Kagerweg	1,7	1,7	0,0	0,0
Totaal Beverwijk		3,8	3,8	0,0	0,0
Heemskerk	De Trompet	1,3	1,3	0,0	0,0
Velsen	Businesspark IJmond e.o. (niet kadegebonden)	1,3	1,3	0,0	0,0
Velsen	Grote Hout (niet kadegebonden)	6,4	6,4	0,0	0,0
Velsen	Haringhaven en Vissershaven e.o. (niet kadegebonden)	1,7	1,7	0,0	0,0
Velsen	IJmondhaven (kadegebonden)	8,0	8,0	0,0	0,0
Velsen	IJmondhaven (niet kadegebonden)	7,1	7,1	0,0	0,0
Totaal		**33,4**	**33,4**	**0,0**	**0,0**

Zaanstreek-Waterland					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Purmerend	De Baanstee Noord	58,1	58,1	0,0	0,0
Totaal Purmerend		58,1	58,1	0,0	0,0
Waterland	Katwoude	1,2	1,2	0,0	0,0
Totaal Waterland		1,2	1,2	0,0	0,0
Zaanstad	Bonar Floors	2,0	2,0	0,0	0,0
Zaanstad	Hoogtij (kadegebonden)	23,9	23,9	0,0	0,0
Zaanstad	Hoogtij (niet kadegebonden)	50,2	50,2	0,0	0,0
Zaanstad	Multifunctiestrook Saendelft	2,0	2,0	0,0	0,0
Totaal		**196,7**	**196,7**	**0,0**	**0,0**

Zuid-Kennemerland					
Gemeente	**Naam bedrijventerrein**	**Totaal Uitgeefbaar**	**Hard planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Zacht planaanbod tot 2030 (netto ha)**	**Planaanbod na 2030 (netto ha)**
Haarlem	Waarderpolder	0	8	0	0
Zandvoort	Bedrijventerrein N.Noord	15000	4	0	0
Totaal		**15000**	**12**	**0**	**0**

BIJLAGE 5 PLANCAPACITEIT KANTOREN

Regio Alkmaar

Gemeente	Naam kantoorlocatie	Totale planvoorraad 1 januari in M² BVO	Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Transformatieplannen t/m 2030 (m² BVO)
Alkmaar	Connexxion	15.000	15.000	0	0
Alkmaar	NUON locatie	37.000	37.000	0	0
Alkmaar	Station Centraal Alkmaar	25.000	25.000	0	0
Totaal		**77.000**	**77.000**	**0**	**0**

Westfriesland

Naam kantoorlocatie	Gemeente	Totale planvoorraad 1 januari in M² BVO	Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Transformatieplannen t/m 2030 (m² BVO)
Medemblik	Kantorenlocatie Wognum	5.500	5.500	0	0
Hoorn	Maelsonstraat	4.000	2.000	2.000	0
Hoorn	Nieuwe Steen	0	0	0	0
Totaal		**9.500**	**7.500**	**2.000**	**0**

Amstelland-Meerlanden

Gemeente	Naam kantoorlocatie	Totale planvoorraad 1 januari in M² BVO	Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Transformatieplannen t/m 2030 (m² BVO)
Amstelveen	Biesbosch	0	0	0	7.000
Amstelveen	Bovenkerk	0	0	0	6.000
Amstelveen	Bovenkerkerweg Oostzijde	0	0	0	5.000
Amstelveen	Kronenburg	0	0	0	45.000
Amstelveen	Stadshart (kantoorlocatie)	0	0	0	4.000
Amstelveen	Startbaan	0	0	0	2.100
Haarlemmermeer	Beukenhorst Zuid	49.300	49.300	0	0
Haarlemmermeer	Beukenhorst-Oost-Oost	100.000	100.000		0
Haarlemmermeer	Business Garden	19.000	19.000	0	0
Haarlemmermeer	De Hoek Noord (kantoorlocatie)	46.000	0	46.000	0
Haarlemmermeer	Kantoren Badhoevedorp Zuid*	175.000	175.000	0	0
Haarlemmermeer	Schiphol Centrum	115.000	115.000	0	0
Haarlemmermeer	Schiphol Elzenhof	100.000	100.000	0	0
Haarlemmermeer	Schiphol-Oost	71.363	71.363	0	0
Ouder-Amstel	Entrada	0	0	0	30.000
Ouder-Amstel	De Nieuwe Kern	110.000	0	110.000	0
Totaal		**785.663**	**629.663**	**156.000**	**99.100**

* De extra planvoorraden op Beukenhorst Oost Oost en Badhoevedorp Zuid zijn echter nog niet formeel aangepast in het bestemmingsplan, bovendien zijn de plabeka-procedures nog niet doorlopen waardoor de planvoorraden feitelijk nog steeds zacht zijn volgens de Plabeka-definitie.

Amterdam Gemeente	Naam kantoorlocatie	Totale planvoorraad 1 januari in M² BVO	Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Transformatieplannen t/m 2030 (m² BVO)
Amsterdam	Academisch Medisch Centrum	50.000	0	50.000	
Amsterdam	Amstel III	83.000	48.000	35.000	
Amsterdam	Amstelstation	20.000	20.000	0	
Amsterdam	Centrum Amsterdam Noord	34.000	14.000	20.000	
Amsterdam	Houthaven	10.000	10.000	0	
Amsterdam	Lelylaan	7.000	7.000	0	
Amsterdam	NDSM/Buiksloterham/ Hamerkwartier	100.000	25.000	75.000	
Amsterdam	Oostelijke Handelskade	5.000	5.000	0	
Amsterdam	Oostenburg	20.000	10.000	10.000	
Amsterdam	Overamstel/ Weespertrekvaart	30.000	10.000	20.000	
Amsterdam	Overhoeks/Sixhaven	50.000	10.000	40.000	
Amsterdam	Riekerpolder	20.000	20.000	0	
Amsterdam	Science Park Amsterdam	20.000	20.000	0	
Amsterdam	Sloterdijk	60.000	20.000	40.000	
Amsterdam	Sluisbuurt	20.000	0	20.000	
Amsterdam	Zuidas	585.000	180.000	405.000	
Amsterdam	Zuidoost Centrum/Arena Poort	100.000	50.000	50.000	
Totaal		**1.214.000**	**449.000**	**765.000**	

* Toelichting, kolom kantorentransformatie: voor Amsterdam is enkel een kwalitatieve transformatieambitie benoemd; hieraan zijn geen kwantitatieve doelstellingen gekoppeld. De kolom met verwachte transformatie is daarom niet ingevuld. Zie voor een nadere toelichting het deelregionale hoofdstuk over Amsterdam.

Gooi en Vechtstreek Gemeente	Naam kantoorlocatie	Totale planvoorraad 1 januari in M² BVO	Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Transformatieplannen t/m 2030 (m² BVO)
Hilversum	Arenapark	95.000	95.000	0	0
Huizen	Centrale Zone	0	0	0	6.000
Totaal		**95.000**	**95.000**	**0**	**6.000**

Zaanstreek-Waterland Gemeente	Naam kantoorlocatie	Totale planvoorraad 1 januari in M² BVO	Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Transformatieplannen t/m 2030 (m² BVO)
Purmerend	Centrale As	0	0	0	13.000
Zaanstad	Inverdan	35.000	35.000	0	0
Purmerend	Kop van West/Steltenlopers	3.000	3.000	0	0
Zaanstad	Poort Clam Dijcke	3.000	0	3.000	0
Totaal		**41.000**	**38.000**	**3.000**	**25.000**

Zuid-Kennemerland Gemeente	Naam kantoorlocatie	Totale planvoorraad 1 januari in M² BVO	Harde planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Zachte planvoorraad tot 2030 (m² BVO)	Transformatieplannen t/m 2030 (m² BVO)
Haarlem	Kamperlaan (Mariastichting)	8.000	8.000	0	0
Haarlem	Richard Holkade	0	0	0	11.300
Haarlem	Schalkwijk	0	0	0	40.000
Haarlem	Schipholpoort Romolenpolder	0	0	0	15.000
Haarlem	Spoorzone station	0	0	0	5.000
Haarlem	Waarderpolder Zuid (bij Ns-Station Spaarnwoude)	30.000	30.000	0	10.000
Totaal		**38.000**	**38.000**	**0**	**81.300**

HAARLEM, SEPTEMBER 2019

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland
Directie BEL | Sector Regionale Economie en Erfgoed

Fotografie
Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
Xeroxmediaservices

Haarlem, september 2019

Onderwerp: Fusie Langedijk en Heerhugowaard
Datum: Wed, 11 Sep 2019 02:40:21 +0200
Van: [redacted]
Aan: [redacted]

Aan de Commissaris van de Koning in Noord-Holland
De heer A. van Dijk

Sint Pancras, 11 september 2019.

Geachte heer Van Dijk,

Naar wij hebben begrepen voert u binnenkort overleg met de burgemeesters van Heerhugowaard en Langedijk over de voorgenomen fusie van beide gemeenten.

Zoals ongetwijfeld bij u bekend worden alle woonadressen in Sint Pancras bezocht door een aantal inwoners die hun dorpsgenoten van 18 jaar en ouder vragen met een handtekening steun te willen geven aan een petitie om het dorp Sint Pancras te laten aansluiten bij de gemeente Alkmaar.
De ondertekenaars maken gebruik van het recht van petitie zoals vastgelegd in artikel 5 van de Grondwet. Dit voor alle duidelijkheid om het mogelijke misverstand uit te sluiten dat er sprake zou zijn van een door de inwoners georganiseerde enquête.

Zowel het door I&O Research in juni 2019 uitgevoerde "draagvlakonderzoek" als de door de gemeente Langedijk gekozen wijze van communiceren en informeren wordt door veel inwoners van Sint Pancras als teleurstellend en onvoldoende ervaren. Zo kwam bijvoorbeeld de simpele vraag "bij welke gemeente voelt u zich het meest thuis" met daarbij de keuze mogelijkheid tussen Alkmaar of Heerhugowaard niet voor in het "draagvlakonderzoek".

De belabberde wijze van communiceren en participeren die de gemeente Langedijk in dit dossier (en op tal van andere onderwerpen) hanteert was voor een aantal inwoners van Sint Pancras aanleiding om genoemde petitie te organiseren.

Daarnaast gaf een voorval wat op 17 april 2019 in Koedijk tijdens de gemeentelijke informatieronde in Café De Bonte Koe plaatsvond een extra impuls in Sint Pancras een formele grondwettelijke petitie te starten. Tijdens de informatiebijeenkomst in Koedijk weigerde waarnemend burgemeester van Langedijk mevrouw Kompier botweg om opgehaalde handtekeningen om het Langedijker deel(tje!) van Koedijk ook bij Alkmaar te voegen in ontvangst te nemen.
Voor de bejaarde initiatiefneemster die een aantal dagen alle woonhuizen in het Langedijker deel van Koedijk afliep een ronduit frustrerende ervaring. Een frustratie die wij graag uit de weg gaan!

Voordat wij U inzicht geven in de actuele status van de Pancrasser "Alkmaar-petitie" nog even wat cijfers van het draagvlakonderzoek dat I&O Research uitvoerde in opdracht van de gemeenten Langedijk en Heerhugowaard:

In totaal werden 4.673 inwoners van Sint Pancras van 18 jaar en oudere aangeschreven. Daarvan reageerden 2.184. Van die respondenten vonden 1.350 de fusie met Heerhugowaard niet acceptabel. 350 respondenten zagen onder voorwaarden wel wat in het fusieplan met Heerhugowaard.

Op dit moment hebben meer dan 2.200 inwoners van Sint Pancras van 18 jaar of ouder met een handtekening de "Alkmaar-petitie" ondersteund. Omdat nog lang niet alle adressen in Sint Pancras door de vrijwilligers zijn bezocht zal het aantal ondersteunende handtekeningen opgehaald in de eerste ronde zeker nog stijgen.
Na de eerste ronde volgt een tweede ronde om ondersteunende handtekeningen voor de petitie te verzamelen op alle genoteerde "niet thuis" adressen van de eerste ronde. Afhankelijk van het resultaat van de tweede ronde zal worden besloten of nog een derde, ultieme bezemronde, wordt georganiseerd.

Geachte heer van Dijk naar wij hopen zal het u duidelijk zijn dat de door ons georganiseerde "Alkmaar-petitie" qua zorgvuldigheid en organisatieniveau met kop en schouders uitsteekt op alles wat de gemeente Langedijk heeft getoond te kunnen presteren wat betreft het vaststellen van draagvlak voor de voorgenomen fusie met de gemeente Heerhugowaard. Zo heeft de gemeente Langedijk er bijvoorbeeld voor gekozen de inwoners nadrukkelijk niet te consulteren alvorens de besluitvorming in de gemeenteraad plaats vond. Met onze petitie zetten wij deze omissie recht.

Zodra wij de definitieve cijfers kunnen produceren van de "Alkmaar-petitie" zullen wij u daarover nader informeren.

Vertrouwende u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd,

u - onder voorbehoud van alle rechten - groetend,

coördinatoren "Alkmaar-petitie"
[redacted]

Sint Pancras, 26 september 2019

Geacht provinciebestuur,

Middels onderstaande opsomming wil de Vereniging Dorpsraad Sint Pancras graag verslag doen hoe wij het fusieproces tussen de gemeenten Langedijk en Heerhugowaard ervaren.

Zo rond **2014** werd voor het eerst gesproken over een in de nabije toekomst mogelijk niet zelfstandig Langedijk.

In **oktober 2015** heeft de Vereniging Dorpsraad Sint Pancras een enquête gehouden in het dorp Sint Pancras over een mogelijke fusiepartner: bijna 40 % zou naar Heerhugowaard willen, bijna 50% naar Alkmaar en de overige 10 % koos voor een zelfstandig Langedijk of een andere gemeente. Wij hebben die enquête destijds gedeeld met de gemeenteraad en gevraagd of ze wanneer het zover mocht komen vooral het democratische proces wilden bewaken. Naar aanleiding van persberichten hierover heeft de Commissaris van de Koning, destijds de heer Remkes, gezegd dat het mogelijk moet zijn dat voor Sint Pancras (gezien de geografische ligging) een andere fusiepartner gekozen wordt als voor de rest van de gemeente Langedijk.
2017: Het Berenschot rapport over de bestuurlijke toekomst van Langedijk komt uit. De conclusies zijn dat het beter is voor de gemeente Langedijk om ofwel een fusie op ambtelijk niveau aangaat ofwel een volledige fusie moet overwegen. De gemeenteraad besluit vlak voor de verkiezingen van een nieuwe gemeenteraad dat een ambtelijke fusie met Heerhugowaard de beste kansen biedt. Eerder hebben inwoners van Langedijk aan inspraaktafels over de toekomst van de gemeente Langedijk massaal aangegeven dat een volledige fusie met een andere gemeente de beste optie was. De gemeenteraad legt deze mening naast zich neer.
Augustus 2018: de Dorpsraad stuurt haar visie op het aanstaande fusieproces naar College en Gemeenteraad van de gemeente Langedijk. Ook sturen we ditzelfde document naar de griffier van de Provinciale staten van Noord Holland.
December 2018: De Dorpsraad spreekt in tijdens een forumavond over het te nemen fusiebesluit. Wij vragen de Gemeenteraad vooral het democratische proces te bewaken en krijgen hiervoor veel bijval.
2018: Nieuwe gemeenteraad van Langedijk besluit op advies van Berenschot door te zetten naar een volledige fusie met Heerhugowaard. Hier zijn geen inwoners van de gemeente Langedijk bij betrokken geweest. De fusiepartner is uitgekozen door de gemeenteraad. De Dorpsraad wordt bestookt met vragen door inwoners over dit proces. Er is veel onvrede over het genomen besluit.
2019: Nadat de gemeenteraad een tijdspad heeft goedgekeurd over het fusieproces houdt de Dorpsraad een onlinepetitie om aan te tonen dat de aanname over te verwachte weerstand niet klopt en vanwege de teleurstelling over het, in de ogen van zeer veel inwoners van Sint Pancras, ondemocratische fusieproces. Er worden 850 handtekeningen online gezet. De onvrede wordt echt duidelijk na 2 informatiebijeenkomsten over de fusie in Sint Pancras. Oorspronkelijk stond er slechts een gepland. Het College besluit naar aanleiding van opmerkingen over een gebrekkige communicatie een 2^{e} avond te organiseren. De grote opkomst en de geuite onvrede is reden voor het college om een extra draagvlakonderzoek te houden in Sint Pancras en Koedijk. De Dorpsraad werd uitgenodigd om mee te denken over de inhoud en de vragen van dit onderzoek. Tijdens dit overleg bleek dat er van inbreng geen sprake was en heeft de Dorpsraad moeten besluiten, en dit ook aan de onderzoekscommissie en college gemeld, dat een deur aan deur petitie onvermijdelijk is geworden. De uitkomsten van dit extra draagvlakonderzoek zijn voor de gemeente niet positief. Slechts 11 % van de inwoners van Sint Pancras is positief over de fusieplannen en 62 % van de inwoners wijst deze plannen af. De gemeente legt de uitkomsten vrijwel naast zich neer. Wij beschouwen het hele proces van inspraak tot nu toe als zeer onvoldoende en hopen echt dat het provinciebestuur hier zeer kritisch naar gaat kijken. Ondertussen zal de Dorpsraad middels een werkgroep de petitie laten uitvoeren. In september 2019 hebben de organisatoren van de petitie aan de Commissaris van de Koning een Email gestuurd over de meest recente stand van zaken. Een kopie van de mail stuur ik u als bijlage. Op 25 september heeft de Dorpsraad ingesproken tijdens de vergadering van de commissie Mens en Samenleving in het gemeentehuis van Heerhugowaard. Wij zullen dit ook gaan doen in de forumbijeenkomst Mens en Samenleving in de gemeente Langedijk op 1 oktober.

Hoogachtend, Erik Kroese, voorzitter Vereniging Dorpsraad Sint-Pancras

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	962
Extern Zaak ID	1241869
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	14.a
Omschrijving	Cultuur: Brief GS aan PS inz. Regionale samenwerking cultuur (vaststellen Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019) (c-agenda EFB 28-10-2019)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Brief GS aan PS inz. Regionale samenwerking cultuur.pdf
Uvr stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	23 september 2019
Ingekomen stukken ter kennisname	30 september 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**

Toelichting

De provincie zet zich in voor een goed regionaal bereikbaar en toegankelijk cultureel aanbod in Noord-Holland. Hierbij is regionale afstemming belangrijk. Met de Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019 ondersteunen wij gemeenten en culturele instellingen om regionaal samen te werken op het gebied van cultuur.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. I. Jansen

BEL/REE

Telefoonnummer +31235143711

jansenil@noord-holland.nl

Verzenddatum

18 SEP. 2019

Kenmerk

1241869/1265826

Uw kenmerk

Betreft: Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

1. De uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019 vast te stellen;
2. Het subsidieplafond 2019 vast te stellen op €106.000,-;
3. De Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019 en het subsidieplafond van € 106.000,- bekend te maken in het Provinciaal blad.

De Uitvoeringsregeling stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019 (hierna: Uvr) stimuleert gemeenten en culturele instellingen regionaal samen te werken op het gebied van cultuur.

De aanwezigheid van cultuur draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving en is van grote waarde voor de aantrekkelijkheid van Noord-Holland als toeristische en recreatieve bestemming. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de instandhouding van de culturele voorzieningen. Het effect van culturele voorzieningen op de leefbaarheid en toeristische en recreatieve aantrekkingskracht van een regio is voornamelijk afhankelijk van de bereikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit. Het bereikbaar en toegankelijk houden van de culturele infrastructuur is hiermee een regionale opgave met een belangrijke tweedelijns taak voor de provincie als partner en bemiddelaar.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Met de Uvr wordt het bredere culturele aanbod van Noord-Holland bereikbaar en toegankelijk gehouden door gemeenten en culturele instellingen te stimuleren tot regionale samenwerking op het gebied van cultuur.

Op grond van de Uvr kan door:

- Een gemeente die samenwerkt met minimaal 2 andere gemeenten subsidie worden aangevraagd voor:
  - het opstellen van een regionaal cultureel actieplan ter uitvoering van een regionale visie op het gebied van cultuur of
  - de uitvoering van een regionaal cultureel actieplan.
- Een culturele instelling die samenwerkt met minimaal 2 andere culturele instellingen subsidie worden aangevraagd voor activiteiten met als doel het verrijken van het culturele aanbod, het vergroten van het publieksbereik, het bereiken van een meer divers publiek of het delen van kennis en expertise.

De subsidie bedraagt maximaal 50% van de kosten tot een maximum van € 25.000,--. Subsidie kan elk jaar uiterlijk 15 oktober worden aangevraagd.

De Uvr wordt vastgesteld voor de jaren 2019 en 2020. Het subsidieplafond voor 2019 bedraagt € 106.000,--.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage
Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019

Provincie Noord-Holland

2019 *

PROVINCIAAL BLAD

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 10 september 2019, nr. 1241869/1241873, tot vaststelling van de Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 2 van de Algemene subsidieverordening Noord-Holland 2011;

Overwegende dat het wenselijk is meer regionale samenwerking op het gebied van cultuur tussen gemeenten en tussen culturele instellingen te stimuleren om
een breed cultureel aanbod bereikbaar en toegankelijk te houden en de cultuurparticipatie te bevorderen ten behoeve van een breed publiek;

Besluiten vast te stellen:

Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019

Artikel 1
Op deze regeling is titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.

Artikel 2
Subsidie wordt verstrekt aan:
a. een gemeente in Noord-Holland die op het gebied van cultuur samenwerkt met tenminste twee andere gemeenten in Noord-Holland;
b. een gemeenschappelijke regeling van gemeenten in Noord-Holland;
c. een rechtspersoon die eigenaar of exploitant is van een culturele instelling gelegen binnen de grenzen van de provincie Noord-Holland die op het gebied van cultuur samenwerkt met ten minste twee andere rechtspersonen, waar onder rechtspersoon uitsluitend wordt verstaan:
   1° archief: archief opgenomen in bijlage 1 behorende bij deze regeling;
   2° bibliotheek: bibliotheek aangesloten bij de Vereniging van Openbare Bibliotheken;
   3° filmhuis: filmtheater aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters dat subsidie van een overheidsorgaan ontvangt;
   4° museum: museum dat op het moment van de subsidieaanvraag voorlopig of definitief is opgenomen in het Museumregister of lid is van de Museumvereniging;
   5° poppodium: poppodium aangesloten bij de Vereniging Nederlandse Poppodia en Festivals;
   6° theater: schouwburg die of concertgebouw dat lid is van de Vereniging van Schouwburg- en Concertzaaldirecties;
   7° theatergroep: theatergroep aangesloten bij de Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten.

Artikel 3

1. Subsidie aan een gemeente kan worden verstrekt voor:
   a. het opstellen van een regionaal cultureel actieplan ter uitvoering van de regionale visie op het gebied van cultuur binnen de betrokken gemeenten of;
   b. de uitvoering van een regionaal cultureel actieplan als bedoeld in onderdeel a.
2. Subsidie aan een rechtspersoon, genoemd in artikel 2, onder c, kan worden verstrekt voor activiteiten die voortkomen uit de samenwerking tussen de rechtspersonen met als doel:
   a. het verrijken van het culturele aanbod;
   b. het vergroten van het publieksbereik;
   c. het bereiken van een meer divers publiek; of
   d. het delen van kennis en expertise.

Artikel 4

Een aanvraag om subsidie bevat ten minste:

a. een begroting van de kosten van de activiteit;
b. een financieringsplan van de kosten van de activiteit;
c. een inhoudelijke beschrijving van de activiteit;
d. een samenwerkingsverklaring van de betreffende gemeenten, genoemd in artikel 2, onder a, indien een subsidie wordt aangevraagd voor een van de activiteiten, genoemd in artikel 3, eerste lid;
e. een samenwerkingsverklaring van de betreffende rechtspersonen, genoemd in artikel 2, onder c, indien een subsidie wordt aangevraagd voor een van de activiteiten, genoemd in artikel 3, tweede lid;
f. een regionale visie op het gebied van cultuur, indien een subsidie wordt aangevraagd voor de activiteit in artikel 3, eerste lid, onderdeel a;
g. een regionaal cultureel actieplan, indien een subsidie wordt aangevraagd voor de activiteit in artikel 3, eerste lid, onderdeel b.

Artikel 5

1. Een aanvraag om subsidie is tijdig ingediend indien de aanvraag uiterlijk op 15 oktober is ontvangen.
2. Een aanvraag om subsidie die buiten de in het eerste lid genoemde periode wordt ontvangen, wordt niet in behandeling genomen.
3. Gedeputeerde Staten beslissen binnen 13 weken na ontvangst van de aanvraag om subsidie.

Artikel 6

Gedeputeerde Staten stellen jaarlijks een subsidieplafond vast.

Artikel 7

1. Aanvragen om subsidie worden behandeld op volgorde van ontvangst.
2. Wanneer een aanvrager op grond van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, geldt als datum van ontvangst van de aanvraag, de datum waarop de aanvraag is aangevuld.

3. Indien meerdere aanvragen op dezelfde dag worden ontvangen en door honorering van deze aanvragen het subsidieplafond wordt overschreden, wordt door loting bepaald welke aanvraag als eerste in behandeling wordt genomen.

Artikel 8

Subsidie wordt in ieder geval geweigerd indien:

a. de activiteit financieel niet haalbaar is;
b. de activiteit is afgerond voordat de subsidieaanvraag is ontvangen;
c. op het tijdstip van de indiening van de aanvraag het een bestaande samenwerking betreft op het gebied van de activiteit waarvoor subsidie is aangevraagd.

Artikel 9

1. Subsidie wordt niet verstrekt voor:
   a. kosten gemaakt in de reguliere bedrijfsvoering van de subsidieontvanger;
   b. exploitatiekosten.
2. Gedeputeerde Staten verstrekken geen subsidies van minder dan € 5.000,–.

Artikel 10

1. De subsidie bedraagt 50% van de subsidiabele kosten tot maximaal € 25.000,–.
2. Bij subsidies van minder dan € 10.000,– gaat aan de beschikking tot subsidievaststelling geen beschikking tot subsidieverlening vooraf.

Artikel 11

Aan de subsidieontvanger wordt de volgende verplichting opgelegd:
in de beschikking tot subsidieverlening wordt een termijn gesteld waarbinnen de activiteit moet zijn afgerond.

Artikel 12

1. Een aanvraag tot vaststelling wordt ingediend binnen 13 weken na voltooiing van de activiteit.
2. Indien de subsidieontvanger een gemeente, of een openbaar lichaam dat is ingesteld op grond van hoofdstuk I, II of IV van de Wet gemeenschappelijke regelingen is, wordt de aanvraag tot vaststelling van de subsidie ingediend uiterlijk 1 augustus van het jaar volgend op het jaar waarin de activiteit is voltooid.
3. Gedeputeerde Staten stellen voor de aanvraag tot vaststelling een formulier beschikbaar op www.noord-holland.nl/Loket/Subsidies.
4. Gedeputeerde Staten beslissen binnen 13 weken na ontvangst van de aanvraag tot vaststelling van de subsidie.

Artikel 13

1. Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin zij wordt geplaatst.
2. Deze regeling vervalt met ingang van 1 januari 2021.
3. De Uitvoeringsregeling stimulering regionale samenwerking culturele infrastructuur gemeenten Noord-Holland 2017 wordt ingetrokken.

4. Deze regeling wordt aangehaald als: Uitvoeringsregeling subsidie stimulering regionale samenwerking cultuur Noord-Holland 2019

Haarlem, [datum]

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

A.Th.H. van Dijk, voorzitter.

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Bijlage 1 Archievenlijst

Gemeente Archief Texel
Regionaal Archief Alkmaar
Westfries Archief
Waterlands Archief
Gemeentearchief Zaanstad
Noord-Hollands Archief
Stadsarchief Amsterdam
Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen
Streekarchief Gooi en Vechtstreek
Gemeentearchief Weesp
Gemeentearchief Diemen

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
dhr. M.J. Berkhout
BU/NWM

Telefoonnummer +31235145025
berkhoutm@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk
1280588/1280616

Uw kenmerk
-

Betreft: Afdoen initiatiefvoorstel "Echt Groene Stroom voor provincie Noord-Holland"

Geachte leden,

Op 10 april 2017 hebben Provinciale Staten het aangepaste initiatiefvoorstel van de ChristenUnie-SGP "Echte Groene Stroom voor provincie Noord-Holland" aangenomen.
Inmiddels heeft de uitwerking van dit initiatiefvoorstel plaatsgevonden en informeren wij u met deze brief hierover.

Het initiatiefvoorstel 'Echte Groene Stroom'
Met het aangepaste initiatiefvoorstel is door de Staten besloten om:

1. te onderzoeken hoe de provincie via haar stroominkoop en andere manieren kan bijdragen aan de vergroting van het duurzame productievermogen in Nederland;

2. een plan te maken waarin de resultaten van dit onderzoek worden gebruikt om additioneel duurzaam productievermogen te realiseren ter grootte van minimaal het elektriciteitsverbruik van de provincie Noord-Holland, met daarbij opgenomen een einddatum en duidelijk omschreven mijlpalen.

Uitwerking initiatiefvoorstel
Via de technische vragen die de heer Klein heeft gesteld voor de commissie Energie Economie en Bestuur van 21 januari 2019 hebben wij u geïnformeerd over de stappen die wij zouden gaan zetten om tot collectieve duurzame energie-inkoop te komen. Hieronder zullen wij per besluit van het initiatiefvoorstel toelichten wat wij hebben gedaan.

1. *te onderzoeken hoe de provincie via haar energie-inkoop en andere manieren kan bijdragen aan de vergroting van het duurzame productievermogen in Nederland*

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Naar aanleiding van het initiatiefvoorstel is door ons een marktconsultatie uitgevoerd naar de samenstelling en werking van de huidige energiemarkt. De conclusie uit deze consultatie is dat de energiemarkt sterk verandert als gevolg van de energietransitie en de hiermee verbonden hernieuwbare/duurzame energietechnieken. Daar waar tot een aantal jaren geleden de energiemarkt vooral werd bepaald door producenten en leveranciers van energie uit fossiele brandstoffen, verschuift dit naar meer spelers die ook, of alleen maar, hernieuwbare energie opwekken en leveren.

Deze marktconsultatie laat tevens zien dat er een aanzienlijk inkoopvolume nodig is om de duurzame energiemarkt te kunnen betreden en om daar directe invloed op uit te kunnen oefenen. Eindgebruikers kunnen een rol van betekenis spelen vanaf een jaarlijks elektriciteitsverbruik van ongeveer 20 Gigawattuur (GWh). Vanaf een dergelijk volume wordt het voor de producent interessant om met een eindgebruiker de afname van elektriciteit van bijvoorbeeld een windmolenpark of zonneweide voor lange termijn zeker te stellen. Ter indicatie: het eindgebruik van de provincie Noord-Holland bedraagt ca. 14,2 GWh.

Als de provincie concreet wil bijdragen aan de verdere verduurzaming van het Nederlandse energielandschap en daarvan de elektriciteit zou willen afnemen voor eigen gebruik, dienen de volumes van het eigen gebruik van de verschillende provincies gebundeld te worden.

2. *een plan te maken waarin de resultaten van dit onderzoek worden gebruikt om additioneel duurzaam productievermogen te realiseren ter grootte van minimaal het elektriciteitsverbruik van de provincie Noord-Holland, met daarbij opgenomen een einddatum en duidelijk omschreven mijlpalen.*

Op basis van de marktconsultatie en de rondgang langs de verschillende provincies is de conclusie getrokken dat bundeling van volume noodzakelijk is. Daarom hebben wij de volgende stappen gezet.

Begin 2018 heeft de provincie Noord-Holland vanuit een trekkende rol een inkoopcollectief gevormd met acht provincies, te weten de provincies Flevoland, Gelderland, Limburg, Noord-Brabant, Noord-Holland, Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland. Alle acht nemen elektriciteit af, zeven van hen ook gas. Dit collectief heeft als gezamenlijk doel om vanaf 1 januari 2020 duurzame energie in te kopen.

Door een inkoopcollectief te vormen, is een inkoopvolume per jaar ontstaan van ca. 81 GWh aan elektriciteit en ca. 1,3 miljoen m³ aan gas. Van de deelnemende provincies zijn de ambities geïnventariseerd betreffende het duurzaam inkopen. Hiervoor is onder andere gekeken naar de op dat moment geldende coalitieakkoorden en van toepassing zijnde beleidslijnen. Op basis van deze informatie is een collectieve inkoopstrategie en programma van eisen opgesteld. Dit is besproken met energieleveranciers in een tweede marktconsultatie.

Tijdens deze tweede marktconsultatie kwam duidelijk naar voren dat er sprake is van een aanbod gedreven energiemarkt. Met andere woorden er zijn veel meer vragers dan aanbieders voor de levering van hernieuwbare energie. Daarnaast kwam naar voren dat het collectief van provincies een aantrekkelijke opdrachtgever vormt. Dit wordt overigens niet alleen ingegeven door het inkoopvolume (het inkoopvolume van 81 GWh wordt gezien als een 'kleine' afnemer). Wat de provincies als opdrachtgever aantrekkelijk maakt is de afnamezekerheid en de vooruitstrevende rol die de gezamenlijke provincies willen nemen als het gaat om innovatie en toepassing hiervan op het gebied van hernieuwbare energie.

De uitkomsten uit de marktconsultatie, het gevormde collectief en het inkoopvolume zijn getoetst aan de Europese aanbestedingswetgeving. Uit deze toetsing zijn geen belemmeringen naar voren gekomen voor het starten van de aanbesteding.

Inmiddels zijn de Europese aanbestedingen voor elektriciteit en gas in, respectievelijk, mei en juni gepubliceerd en zijn de inschrijvingen in augustus ontvangen. Niet onvermeld mag blijven dat in een moeilijk betreedbare energiemarkt er vijf inschrijvers voor elektriciteit en vier voor groen gas waren. Dit mag in de huidige markt als een succes worden vermeld. De inschrijvingen zijn inmiddels beoordeeld en 27 september aanstaande zal de definitieve gunning plaatsvinden. Nota bene: het betreft individuele contracten onder collectieve voorwaarden, zowel voor gas als elektriciteit. In verband met de Europese regelgeving kunnen de namen van de leveranciers pas na deze datum bekend worden gemaakt.

De belangrijkste punten van de nieuwe energieleveringscontracten zijn:
Elektriciteit

- Iedere afgenomen kilowattuur (kWh) in de periode 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022 wordt gegarandeerd als hernieuwbare elektriciteit geleverd op basis van Garanties van Oorsprong (GvO's) die afkomstig zijn van bestaande Nederlandse duurzame energieprojecten;
- Iedere afgenomen kWh vanaf 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 wordt als hernieuwbare elektriciteit geleverd met

behulp van GvO's die afkomstig zijn van Additionele Nederlandse duurzame energieprojecten. Onder 'Additioneel' wordt verstaan dat de GvO's afkomstig zijn van projecten waarvan de eerste productie na 1 januari 2020 plaats zal vinden;

- De leverancier ontvangt over de periode 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024 een bonus voor innovatie voor iedere Megawattuur (MWh = 1.000 kWh = 1GvO) - met een maximum van 10.000 MWh per kalenderjaar - die als hernieuwbare elektriciteit is geleverd met behulp van GvO's die afkomstig zijn van:
    - Bestaande duurzame energieprojecten in Nederland waar elektriciteit wordt opgewekt en waar sprake is van innovatie op het gebied van energieopslag met behulp van batterijen of onderzoek naar de potentie van waterstof;
    - Een nieuw te bouwen zonne-energieproject in Nederland waarvoor op het moment van definitieve gunning van de opdracht nog geen vergunning is verleend of subsidie is verstrekt.
- De provincies hebben de mogelijkheid om per kalenderjaar een maximumaantal eigen GvO's te verwerven en aan te leveren ten behoeve van de te leveren hernieuwbare elektriciteit. Deze GvO's zijn bijvoorbeeld afkomstig van bestaande of nieuwe lokale duurzame energieprojecten op eigen dak- of grondposities van de deelnemende provincies.

Gas

- Het te leveren volume aan gas zal voor 100% bestaan uit zgn. groen gas uit Nederland. Ook hierbij geldt dat de oorsprong van het geleverde volume vast wordt gelegd met een Groen Gas Certificaat (GGC).

Het elektriciteitscontract heeft een looptijd van 5 jaar. Het gascontract heeft een looptijd van 4 jaar. Met het afsluiten van de voornoemde contracten zijn de acht in het collectief aangesloten provincies, voor wat betreft het eigen elektriciteit en gas gebruik, per 1 januari aanstaande CO_2-neutraal, conform het Klimaatakkoord.

Vervolg

Gedurende de afgelopen twee jaar is er veel informatie en ervaring opgehaald over de huidige energiemarkt. Zoals eerder aangegeven is deze markt sterk in ontwikkeling als gevolg van de energietransitie. Daar komt bij dat de ontwikkelingen rondom het Klimaatakkoord en de als gevolg daarvan te ontwikkelen Regionale Energie Strategieën, de energiemarkt de komende jaren verder zullen beïnvloeden. Deze ontwikkelingen bieden nieuwe kansen voor ons als provincie voor wat betreft het stimuleren van de energietransitie. Het vertegenwoordigersoverleg van het gevormde collectief van 8 provincies zal de komende jaren deze ontwikkelingen actief volgen, met het doel

om zo optimaal mogelijke nieuwe energiecontracten af te sluiten vóór 1-1-2024 (gas) en 1-1-2025 (elektriciteit).

De opgedane kennis van de huidige aanbesteding biedt ook handvatten voor andere publieke opdrachtgevers zoals gemeenten en waterschappen. Wij onderzoeken op dit moment of wij onze kennis en de aanwezige kennis van andere initiatieven kunnen samenbrengen, zodat we als gezamenlijke publieke opdrachtgevers beter in staat zijn om onze rol professioneel in te blijven vullen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben over de uitwerking van het aangepaste initiatiefvoorstel 'Echte Groene Stroom'.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

Bijlage: aangepast initiatiefvoorstel 'Echte Groene Stroom'

ChristenUnie SGP

Aangepaste versie

04-04-2017

Sinds de indiening van het initiatiefvoorstel "Echte Groene Stroom voor de provincie Noord-Holland" zijn er een aantal ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op het initiatiefvoorstel. Het belangrijkste is dat de Rijksoverheid op 25 november 2016 een nieuwe aanbesteding is gestart voor de levering van energie, waar de provincie Noord-Holland deelnemer aan is. De voorwaarden in deze aanbesteding stellen dat alle ingekochte stroom moet worden geleverd met Garanties van Oorsprong van wind- of zonne-energie, waarbij een deel van de groene stroom uit Europese landen mag komen, en ongeveer 30 procent uit Nederland moet komen.[1] Op 10 februari jl. heeft het Rijk de voorlopige gunning aan Eneco, Engie, Greenchoice en Nuon bekend gemaakt. Daarmee is een vergroening van de stroominkoop deels gerealiseerd en zijn de oorspronkelijke voorstellen om het lopende energiecontract te vergroenen achterhaald.

Het college van GS geeft in haar advisering over het initiatiefvoorstel aan de ambitie te delen om een bijdrage te leveren aan de vergroting van het aandeel hernieuwbare energie in Nederland. Ook kondigt zij aan een onderzoek te willen starten naar de mogelijkheden van de provincie Noord-Holland om verduurzaming van het Nederlandse energielandschap te stimuleren. Daarmee zijn echter nog geen concrete doelen rondom de realisatie van de ambitie gesteld.

De Rijksoverheid heeft als doel gesteld om "op de lange termijn" alleen elektriciteit kopen die in Nederland zelf duurzaam is opgewekt, zo veel mogelijk op rijksgrond. Omdat dit de eerstkomende jaren nog niet haalbaar is, ziet zij de jaren 2018-2022 daarom als een overgangsperiode.[2]

---

[1] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/11/25/aanbesteding-voor-inkoop-groene-stroom-voor-rijksoverheid-van-start

[2] https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-binnenlandse-zaken-en-koninkrijksrelaties/nieuws/2017/02/10/vier-bedrijven-gaan-groene-stroom-voor-rijksoverheid-leveren

Het aangepaste initiatiefvoorstel zorgt er voor dat de provincie Noord-Holland niet alleen gaat onderzoeken hoe het energielandschap vergroend kan worden, maar ook een concreet plan maakt om additioneel duurzaam productievermogen te realiseren ter grootte van in ieder geval het eigen elektriciteitsverbruik van de provincie (op jaarbasis tussen de 12.000.000 en 13.000.000 kWh). Hiermee draagt de provincie bij aan de lange termijn ambitie van de Rijksoverheid en vervult zij een voorbeeldrol in het concretiseren hiervan. Zo levert het inkoopbeleid van de Provincie Noord-Holland een daadwerkelijke bijdrage aan de vergroting van het aandeel hernieuwbare energie in Nederland.

Initiatiefvoorstel

Provinciale Staten van Noord-Holland, bijeen op 10 april 2017;

gelezen het initiatiefvoorstel van de ChristenUnie-SGP gedateerd 14 november 2016 en 4 april 2017;

gelezen de reactie van het College van GS gedateerd 2 maart 2017;

gelet op de wens om met het provinciaal inkoopbeleid daadwerkelijk een bijdrage te leveren aan de toename van het aandeel opgewekte hernieuwbare energie in Nederland;

besluiten:

1. te onderzoeken hoe de provincie via haar stroominkoop en andere manieren kan bijdragen aan de vergroting van het duurzame productievermogen in Nederland;
2. een plan te maken waarin de resultaten van dit onderzoek worden gebruikt om additioneel duurzaam productievermogen te realiseren ter grootte van minimaal het elektriciteitsverbruik van de provincie Noord-Holland, met daarbij opgenomen een einddatum en duidelijk omschreven mijlpalen.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	873
Extern Zaak ID	1232690
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	16.a
Omschrijving	Archief: Brief GS aan PS inz. Archieftoezicht 2018 (c-genda EFB 28-10-2019)
Organisatieonderdeel	CZ/CIO

Bijlagen
Brief GS aan PS inz. Archieftoezicht 2018.pdf
Oplegnotitie bij het verslag van het archieftoezicht 2018
Beknopt verslag van het archieftoezicht 2018
Reactie opdrachtgever op het verslag archieftoezicht 2018

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	23 september 2019
Ingekomen stukken ter kennisname	30 september 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**

Toelichting

Conform de archiefverordening 2014 dient de provinciearchivaris jaarlijks rapport uit te brengen aan GS over het uitgevoerde toezicht op de provinciale archieven. Bijgaand verslag betreft de archiefinspectie over het jaar 2018.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. S. van der Noord
CZ/CIO

Telefoonnummer +31235145738
noords@noord-holland.nl

Verzenddatum
19 SEP. 2019

Kenmerk
1232690/1241892

Uw kenmerk

Betreft: Archieftoezicht 2018

Geachte leden,

Conform de archiefverordening 2014 dient de provinciearchivaris jaarlijks rapport uit te brengen aan GS over het uitgevoerde toezicht op de provinciale archieven. Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u hierbij zijn rapport over de archiefinspectie van 2018.

De provinciearchivaris concludeert dat we in 2018 vanuit verschillende invalshoeken veel werk hebben verzet op het gebied van ons informatiebeheer. De diverse programma's van de informatieagenda worden genoemd, alsmede een aantal concrete resultaten die het afgelopen jaar zijn behaald, waaronder: de inventarisatie van vakapplicaties, het updaten van de zaaktypecatalogus en vernietigingsprocedure in Verseon en de ontwikkeling van een organisatiebreed kwaliteitssysteem voor informatiebeheer, waar we gestaag aan doorwerken. Daarnaast was de feestelijke overdracht van de papieren archieven over de periode 1989-1997 op 21 maart 2018 een mijlpaal.

De provinciearchivaris complimenteert ons met onze inzet en de behaalde resultaten. We zijn trots op het compliment, dat ons inspireert om op dezelfde voet verder te werken aan een beter informatiebeheer.

Een belangrijke ontwikkeling in 2018 was de intentie om Office 365 met Sharepoint te implementeren. De provinciearchivaris is blij dat hier uiteindelijk, weliswaar later in de projectfase, alsnog archiefexpertise bij betrokken is, zodat nu rekening wordt gehouden met de aandachtspunten en eisen die vanuit deze expertise worden gegeven. Ook de provinciearchivaris zelf is inmiddels betrokken bij dit project.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Uit deze situatie komt de aanbeveling voort om ervoor te zorgen dat informatiesystemen niet kunnen worden aangekocht of geïmplementeerd zonder daarbij een informatiespecialist te betrekken. De provinciearchivaris constateert n.a.v. de toets naar het voldoen van de applicatie SAP dat deze nog niet aan alle eisen voldoet. Aanpassingen in het beheer van de informatie die is opgeslagen in SAP is daarom noodzakelijk. Hiervoor, en voor het opvolgen van andere aanbevelingen, hebben we een plan van aanpak opgesteld.

In zijn rapport gaat de provinciearchivaris ook in op een aantal nog openstaande aanbevelingen uit zijn inspectierapport over 2017. De archiefinspectie van 2017 was de eerste inspectie die werd uitgevoerd door de directeur van het Noord-Hollands archief als onze nieuwe provinciearchivaris. Deze inspectie deed daarom tevens dienst als nulmeting. Dit heeft tot gevolg gehad dat sommige aanbevelingen zo veelomvattend en breed waren dat het in de praktijk brengen van de oplossingsrichtingen meerdere jaren in beslag neemt. Daarnaast zit het opvolgen van een aantal aanbevelingen in scope van programma's met een langere looptijd. Vijf van de tien genoemde aanbevelingen zijn inmiddels opgevolgd. We hebben de overgebleven aanbevelingen geconcretiseerd in een aantal stappen. Deze zijn opgenomen in het eerder genoemde plan van aanpak. Het is ons streven deze aanbevelingen, samen met de recente aanbevelingen uit het rapport over 2018, nog dit jaar op te volgen.

Onze maatschappij verandert in een informatiemaatschappij waarin de informatieproductie met behulp van moderne informatie- en communicatietechnieken explosief toegenomen is en nog steeds exponentieel toeneemt. Bedrijven en overheden staan daarom internationaal voor een enorme uitdaging op het gebied van het beheer van deze informatie. De Nederlandse overheid en de provincie vormen hierop geen uitzondering.

Wij zijn als provincie in de lopende programma's onder de informatie-agenda hard bezig om de omslag te maken en ons aan te passen aan de snel veranderende realiteit. Er lopen vele initiatieven die bijdragen aan een verbetering van ons informatiebeheer.

Uiteraard zijn we gezien de complexiteit en de omvang van de ontwikkelingen op het gebied van informatie niet zomaar 'klaar'. Met de voortgaande digitalisering zal er de komende jaren genoeg te verbeteren blijven. De aanbevelingen uit het inspectierapport ondersteunen ons in ons streven naar continue verbetering van ons informatiebeheer. Dat betekent dat we méér willen doen dan alleen maar het oplossen van de door de inspecteur geconstateerde tekortkomingen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

3 bijlage(n)

Beknopt verslag van het Archieftoezicht 2018
Oplegnotitie
Reactie opdrachtgever

Aan
Het College van Gedeputeerde Staten
Kopie aan

Bijlagen:

Uw contactpersoon
dhr E.L.M. Elferink
AD/CC

Telefoonnummer +31235143132
elferinke@noord-holland.nl

Betreft: Archiefinspectie 2018

Memo

17 mei 2019

Doel notitie

De provinciearchivaris heeft rapport uitgebracht over de namens hem uitgevoerde archiefinspectie 2018. Het rapport beschrijft de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen die de provinciearchivaris deed in zijn rapport over de archiefinspectie 2017 en gaat in op een aantal nieuwe thema's die verdiepend zijn onderzocht. Deze notitie betreft de bestuurlijke samenvatting van het rapport en is een coproductie van de provinciearchivaris en Internal Audit van de sector Concerncontrol van de provincie Noord-Holland.
De bevindingen van de archiefinspectie over 2018 bestaan uit twee sporen:

1. de mate van opvolging van de aanbevelingen naar aanleiding van de archiefinspectie over 2017;
2. nieuwe bevindingen over het jaar 2018.

Hieronder volgen de belangrijkste conclusies met betrekking tot beide sporen.

Mate van opvolging aanbevelingen van archiefinspectie 2017

De provinciearchivaris heeft naar aanleiding van de inspectie over 2017 veertien aanbevelingen gedaan. De provincie heeft deze aanbevelingen overgenomen en een plan van aanpak opgesteld om deze aanbevelingen op te volgen. Volgens dit plan zouden in 2018 elf van de veertien aanbevelingen moeten zijn opgevolgd.

Uit het rapport over de archiefinspectie 2018 blijkt dat vijf van de veertien aanbevelingen zijn opgevolgd en hebben geleid tot concrete acties en/of producten. Twee aanbevelingen zijn gedeeltelijk opgevolgd. Op basis van de door de provincie verstrekte informatie

verwacht de provinciearchivaris dat drie aanbevelingen in het eerste kwartaal 2019 zullen zijn opgevolgd en de overige vier later in 2019. De toegezegde en deels gerealiseerde maatregelen dragen in opzet bij aan een beter informatie- en archiefbeheer. Of dat ook daadwerkelijk het geval zal zijn moet nog blijken. Gelet op het korte tijdsbestek tussen het nemen van de maatregelen en de inspectie is daar nu nog geen uitspraak over mogelijk. Bij de aanbeveling over het aannemen van, tijdelijk, extra personeel merkt de provinciearchivaris wel op dat die aanbeveling is opgevolgd en dat dit ertoe heeft geleid dat de achterstanden niet verder zijn opgelopen. De achterstanden zijn echter ook niet ingelopen.

Bevindingen archiefinspectie over 2018

De provinciearchivaris beschrijft in zijn rapport ook een ‘stand van zaken’ (hoofdstuk 3). Die stand van zaken betreft met name een aantal ontwikkelingen op het gebied van het informatie- en archiefbeheer bij de provincie. De provinciearchivaris gaat in dat hoofdstuk onder meer in op de mate waarin in geautomatiseerde systemen rekening wordt gehouden met eisen op het gebied van archivering en vernietiging en op zijn formeel voorgeschreven rol bij aanschaf en implementatie van informatiesystemen.

Een belangrijk risico dat de provinciearchivaris signaleert, is dat zeer gevoelige persoonsinformatie is opgeslagen in SAP en dat SAP niet aan alle eisen van Archiefwet- en regelgeving voldoet, noch aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

De provinciearchivaris komt op basis van zijn inspectie 2018 tot zeven nieuwe aanbevelingen:

1. Leg in de interne procedures inzake aanschaf en implementatie van informatiesystemen vast dat daar altijd archivistische expertise bij betrokken is, en stel deze procedures vast.
2. Formaliseer de instelling van een Strategisch Informatie Overleg (SIO) bij PNH.
3. Rond de opvolging van de aanbevelingen uit het verslag over 2017 af.
4. Vorm, beheer en bewaar de nieuwe permanent te bewaren personeelsdossiers in een informatiesysteem dat bedoeld is voor het beheren van archiefwaardige informatie of zorg ervoor dat het huidige systeem voldoet aan de gestelde eisen van Archiefwet- en regelgeving.
5. Zorg voor goede vernietigingsfunctionaliteit in informatiesystemen zoals SAP, Verseon, een nieuw aan te schaffen DMS, alle systemen waarin archiefwaardige informatie

wordt beheerd, ook datasystemen, zowel vanuit het oogpunt van de AVG als vanuit de Archiefwet.

6. Stel een metagegevensschema op en vast voor de personeelsdossiers.
7. Zorg ervoor dat de informatie in Inkoopdossiers onder de € 50.000 in samenhang raadpleegbaar is. De huidige situatie deels in SAP, deels in Verseon is onwenselijk.

noord-hollands archief

Beknopt verslag van het Archieftoezicht

Provincie Noord-Holland

2018

Auteur: Stinie Francke

Datum: april 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1. Samenvatting en aanbevelingen 3
   - 1.1 Samenvatting 3
   - 1.2 Opvolging aanbevelingen verslag over 2017 3
   - 1.3 Nieuwe aanbevelingen 8

2. Werkwijze en verantwoording 9

3. Stand van zaken 11
   - 3.1 Analoog archief 11
   - 3.2 Digitaal archief 11
   - 3.3 Vernietiging 13
   - 3.4 Personeel 14
   - 3.5 Strategisch Informatie Overleg (SIO) 14

4. Bijlage I: Toets dossiers in SAP 15
   - 4.1 Personeelsdossiers module eHRM 15
   - 4.2 Inkoop module SRM 19

5. Bijlage II: Geraadpleegde informatie 20

1. Samenvatting en aanbevelingen

1.1 Samenvatting

Bij de Provincie Noord-Holland (PNH) is in 2018 is veel werk verzet inzake het informatiebeheer op meerdere fronten. Zo werkt men in diverse programma's van de Informatieagenda, die voortkomt uit het Concern Informatie Plan (het CIP), aan deze verbeteringen. Ook unit DIV had hier een flink aandeel in. Behaalde resultaten zijn onder andere:

- de optimalisatie van de processen informatiebeheer,
- een nieuw concept informatiebeleid,
- de inventarisatie van (vak)applicaties,
- het aanpassen van de zaaktypecatalogus,
- de verbetering van de vernietiging procedures,
- het ontwikkelen van een organisatiebreed kwaliteitssysteem voor informatiebeheer,
- het project start architectuur en
- de opschoning van schijven.

Op 21 maart 2018 zijn de geïnventariseerde archieven over de periode 1989-1997 feestelijk overgebracht. Hiermee kwamen deze archieven onder het beheer van de provinciearchivaris. Deze resultaten en inzet verdienen een groot compliment!

Helaas ging niet alles voortvarend in 2018. Bij de intentie om het systeem Microsoft Office 365 met SharePoint te implementeren in de organisatie bleek dat bij de aanschaf van dit systeem niet alle benodigde expertise inzake archivering was betrokken. Deze omissie werd hersteld, maar het was niet bij alle betrokkenen duidelijk dat bij de aanschaf en uitrol van een nieuw informatiesysteem waarin archiefwaardig materiaal (ook data) zal worden verwerkt en/of beheerd, **altijd** archiefexpertise betrokken moet zijn.
Daarnaast werd door de toets van de inspectie [1] naar het voldoen van de applicatie SAP aan de archiefwettelijke eisen geconstateerd dat SAP niet aan al deze eisen voldoet. PNH loopt hiermee risico door zeer gevoelige persoonsinformatie op te slaan en te beheren in een systeem dat niet aan alle eisen van Archiefwet- en regelgeving voldoet, noch aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

1.2 Opvolging aanbevelingen verslag over 2017

1. Breng alle archiefwaardige informatie in de gehele organisatie in kaart.

Een actueel en volledig overzicht van applicaties met daarin archiefwaardige informatie wordt samengesteld door een projectteam in samenwerking met de informatiemanagers en de functioneel beheerders en key-users van de applicaties. Ten tijde van de inspectie op 12

[1] Zie Bijlage I voor een specifiek overzicht van de toetsing van de eHRM en SRM-modules in SAP.

en 13 november 2018 was de verwachting dat er medio december een volledig en actueel overzicht zou zijn van de applicaties met archiefwaardige informatie. Het overzicht was januari 2019 gereed.

2. Breng alle archiefwaardige informatie in beheer bij informatieprofessionals, dus ook de archiefwaardige informatie die niet in Verseon wordt beheerd.
Deze aanbeveling wordt uitgevoerd in samenhang met aanbeveling 1. Per applicatie zullen de benodigde beheermaatregelen worden vastgesteld. De verwachting is om deze aanbeveling in het tweede kwartaal van 2019 af te ronden.

3. Stel centraal beleid vast om alle archiefwaardige informatie conform Archiefwet- en regelgeving te beheren, of dat nu documenten zijn of gegevens in databases, digitale tekeningen of audio opnames.
Beleid, met betrekking tot informatiebeheer wordt opgesteld vanuit de CIO-office in overleg met betrokkenen uit alle directies. Voor informatiebeveiliging, privacy en classificatie bestaat al vastgesteld beleid in de vorm van ‘zakboekjes’.
Vanuit het programma Optimaal Digitaal wordt gewerkt aan het in kaart brengen van en zo nodig aanpassen van beleidskaders voor: metadata, bewaartermijnen, vernietiging, informatiebeveiliging, classificatie van documenten, privacy, naamgevingsconventies, versiebeheer en dossiervorming. Het beleidsdocument is in concept gereed, vaststelling van het beleid wordt in het 1e kwartaal verwacht.

4. Breid het huidige kwaliteitssysteem voor het informatiebeheer uit naar een concern breed systeem.
Met behulp van externe expertise is er een normenkader opgesteld voor een concern brede kwaliteitssysteem. Op dit moment wordt er gewerkt aan een overzicht van producten en instrumenten die noodzakelijk zijn om als PNH-compliant aan de Archiefwet- en regelgeving te zijn. Tevens wordt er een overzicht van verantwoordelijkheden (zgn. RACI-tabel) gemaakt. In februari 2019 is het raamwerk voltooid. De RACI-tabel wordt in het eerste kwartaal 2019 opgeleverd.

5. Stel voldoende informatiespecialisten op hbo/wo niveau met kennis van digitaal archiveren aan o.a. voor het beoordelen van de applicaties met archiefwaardige informatie en het opstellen van de nodige maatregelen voor het duurzaam bewaren van de archiefwaardige informatie in deze applicaties.
De unit DIV is in 2017 uitgebreid met twee informatiespecialisten op hbo-niveau. Het werven van een derde informatiespecialist zal in het eerste kwartaal van 2019 plaatsvinden. Waarmee het archiefbeheer naar verwachting van de archiefinspectie op een adequaat niveau kan worden gebracht.

6. Beoordeel de applicaties met archiefwaardige informatie, uitgaande van de eisen ingevolge de Archiefwet en privacywetgeving en rapporteer de uitkomsten aan de Provinciearchivaris. (Zie ook opvolging aanbeveling 1)
De rapportage zal waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2019 plaatsvinden.

7. Om te bereiken dat wordt voldaan aan artikel 3 van het Besluit Informatiebeheer PNH 2014 [2] de volgende aanbevelingen:

Maak het informatiebeheer onderwerp van een consequente sturing door het management op alle niveaus.
Voor de sturing op een goed informatiebeheer zal het management, inclusief de team senioren en operationele managers, regelmatig het onderwerp archivering onder de aandacht brengen bij de medewerkers. Dit zal onderdeel zijn het nog in te voeren concern brede kwaliteitssysteem. De oorspronkelijke verwachting was dat dit gereed zou zijn in het vierde kwartaal van 2018 maar is inmiddels uitgesteld naar het eerste kwartaal van 2019.

Zorg voor voldoende menskracht voor de ondersteuning van de ambtenaren bij het verwerken van de archiefwaardige informatie middels helpdesk, trainingen, uitleg over wat archiefwaardige informatie is, instructies, procedurebeschrijvingen en beschrijvingen van de minimale inhoud van een dossier per zaaktype.
Voor de ondersteuning van medewerkers bij het verwerken van archiefwaardige informatie zal een inventarisatie van de opleidingsbehoeften plaatsvinden en tevens zal een opleidingsprogramma worden vastgesteld. Deze aanbeveling wordt in het kader van het Project Bedrijfsopleidingen 2020 en het programma Optimaal Digitaal opgevolgd. Ook wordt een goede vindplaats van de relevante documenten met werkinstructies en procedures aangeboden. Realisatie wordt verwacht in het vierde kwartaal van 2018.

Breid de bezetting bij de unit DIV uit met tijdelijk personeel voor de archivering van de dossiers in Verseon.
Bij de unit DIV is sinds september 2017 tijdelijk extra personeel (1,4 fte) ingezet voor de archivering van dossiers. Deze inzet heeft, zoals het er nu naar uitziet, het gewenste effect teweeggebracht. De huidige stand van zaken is gehandhaafd. Achterstanden zijn niet opgelopen, maar ook niet ingelopen.

[2] Art. 3 Besluit Informatiebeheer PNH 2014: De behandelend ambtenaar draagt zorg voor een actueel, juist en volledig dossier dat de informatie bevat die noodzakelijk is voor de wettelijke taken die hij uitvoert en de zaken die hij behandelt.

8. Met betrekking tot het informatiesysteem RIS voor burgemeestersbenoemingen: Zet vaart achter het onderzoek naar de mogelijkheden van Tangram t.a.v. RIS en trek samen op met de gebruikers van het systeem bij andere PNHs. Kies voor een robuuste oplossing voor het niet voldoen aan de wettelijke eisen van het RIS. Blijf van de te bewaren informatie papieren dossiers vormen zolang het systeem niet de vereiste functionaliteiten bevat voor archivering.

Burgemeestersdossiers worden volledig in papieren vorm bewaard, zolang RIS nog niet voldoet aan de wettelijke eisen voor archivering. Dit is geconstateerd in het verslag toezicht over 2017. Leverancier Tangram heeft inmiddels een update ontwikkeld, die het mogelijk maakt om sollicitantendossiers na 3 jaar (huidige maximale bewaartermijn) te anonimiseren. Met de leverancier en andere PNHs worden de mogelijkheden onderzocht voor het opnemen van een volledige archieffunctie in RIS. Er zijn een Business Impact Analyse en een Privacy Impact Analyse uitgevoerd. Op dit moment kan er handmatig, per document, vernietigd worden. Er wordt aan gewerkt om dit ook geautomatiseerd te kunnen doen.

9. Verbeter de huidige zaaktypecatalogus en maak een juist gebruik van de zaaktypen.

De archiefinspecteur heeft een verbeterde zaaktypecatalogus ontvangen. De unit DIV en de directie B&U hebben gezamenlijk aan het scherper definiëren van zaaktypen van deze directie gewerkt. Een deel van de zaaktypen wordt ook besproken in de Provisa-werkgroep. De borging van een juist gebruik van zaaktypen vindt al plaats door de unit DIV en de vakgroep Informatiebeheer bij Beheer en Uitvoering. Dit zal tevens onderdeel zijn van het kwaliteitssysteem (aanbeveling 4). De aanscherping van de zaaktypecatalogus is inmiddels afgerond. De borging van de zaaktypen vindt doorlopend plaats.

10. Lever staten van vernietiging aan bij de provinciearchivaris die aan de eisen uit het Besluit Informatiebeheer PNH 2014 voldoen (correcte omschrijvingen, vermelding van het juiste selectienummer uit Provisa en in een formaat waarin eenvoudig opmerkingen zijn bij te houden).

Deze aanbeveling is afgerond. Er zijn aanpassingen in Verseon doorgevoerd om te kunnen voldoen aan de eisen uit het Besluit Informatiebeheer PNH 2014. Het format van de vernietigingslijsten is afgestemd op het model van het Noord-Hollands Archief (NHA). Er zijn in het verleden echter handmatig categorieën en bewaartermijnen aangepast. Om aan de aanbeveling te voldoen zouden al deze aanpassingen ook weer op handmatige wijze hersteld moeten worden. Dat is ondoenlijk. Het is de bedoeling hierover een algemene toelichting op te stellen bij de vernietigingslijst. Bij de toestemming tot vernietiging door de Provinciearchivaris zal ook vermelding worden geplaatst.

11. Stel waar nodig procedures op en vast voor een goed informatiebeheer, zoals emailarchivering en emailvernietiging, opslag en vernietiging van informatie op de netwerkschijven, de minimale inhoud van een dossier per zaaktype en voor conversie en migratie van digitale archiefwaardige informatie.
Beleid wordt vanuit de CIO-Office opgesteld. PNH volgt de landelijke ontwikkelingen m.b.t. emailarchivering met de intentie om daar vervolgens bij aan te haken. Het is een gecompliceerde problematiek.
Vanuit de Werkgroep Techniek via het Programma Optimaal Digitaal wordt er gewerkt aan een migratiestrategie, zodat in de toekomst de juiste stappen worden gezet ingeval van een migratie van data. Ook is er een directienota gereed m.b.t. bronnenbeleid. Voor alle zaaktypen is vanuit de unit DIV een minimale set van documenten gedefinieerd en deze worden in Verseon aangepast. De verwachting is dat deze aanbeveling in 2019 is afgerond. Het opstellen van de minimale inhoud van een dossier per zaaktype heeft wat vertraging opgelopen. Dit punt zal worden opgepakt door de in 2019 te werven recordmanager. Dit onderdeel zal dan in 2019 worden afgerond.

12. Leg de uitgevoerde beheeractiviteiten (bijvoorbeeld vernietiging, migratie, vervanging) op de informatie vast in een veld voor metadata in Verseon.
Deze aanbeveling is afgerond.

13. Vermeld het selectienummer uit Provisa bij de zaak in Verseon.
De unit DIV is in maart 2018 gestart met een controle van de zaaktypencatalogus (ZTC) en de ontbrekende selectienummers worden aangevuld in de ZTC in Verseon. De controle is afgerond en aanpassingen waar nodig worden de komende tijd uitgevoerd. Realisatie is in het vierde kwartaal van 2018 gerealiseerd.

14. In het advies d.d. 23 november 2017 van de PNH bij het besluit vervanging van PNH wordt aanbevolen om de digitale beheeromgeving te toetsen aan de hand van het toetsingskader voor de digitale beheeromgeving RODIN 2. De RODIN-toets heeft ook plaats gevonden in 2014, er zijn toen aanbevelingen gedaan.
De toets van de digitale beheeromgeving omvat 3 onderdelen: beleid en organisatie, informatiebeheer (lees: systeem) en ICT en informatiebeveiliging. **Het is zeer aan te bevelen dat PNH zelf op afzienbare termijn een audit uitvoert aan de hand van RODIN 2 en de uitkomsten hiervan rapporteert aan de Provinciearchivaris. Stel vervolgens maatregelen vast voor de geconstateerde risico's.**
Deze aanbeveling wordt uitgevoerd in het eerste kwartaal van 2019 in samenhang met aanbeveling 4 over de inrichting van een concern breed kwaliteitssysteem. Tijdens de uitvoering van de RODIN 2 audit wordt Verseon niet onder de loep genomen, aangezien is aangegeven dat dit systeem binnenkort vervangen gaat worden.

1.3 Nieuwe aanbevelingen

1. Leg in de interne procedures inzake aanschaf en implementatie van informatiesystemen vast dat daar altijd archivistische expertise bij betrokken is, en stel deze procedures vast.
2. Formaliseer de instelling van een Strategisch Informatie Overleg (SIO) bij PNH.
3. Rond de opvolging van de aanbevelingen uit het verslag over 2017 af.
4. Vorm, beheer en bewaar de nieuwe permanent te bewaren personeelsdossiers in een informatiesysteem dat bedoeld is voor het beheren van archiefwaardige informatie of zorg ervoor dat het huidige systeem voldoet aan de gestelde eisen van Archiefwet- en regelgeving.
5. Zorg voor goede vernietigingsfunctionaliteit in informatiesystemen zoals SAP, Verseon, een nieuw aan te schaffen DMS, alle systemen waarin archiefwaardige informatie wordt beheerd, ook datasystemen, zowel vanuit het oogpunt van de AVG als vanuit de Archiefwet.
6. Stel een metagegevensschema op en vast voor de personeelsdossiers.
7. Zorg ervoor dat de informatie in Inkoopdossiers onder de € 50.000 in samenhang raadpleegbaar is. De huidige situatie deels in SAP, deels in Verseon is onwenselijk.

2. Werkwijze en verantwoording

Per 1 april 2017 is de directeur van het NHA door GS benoemd tot Provinciearchivaris. Volgens artikel 29 lid 2 van de Archiefwet 1995 is de Provinciearchivaris onder de bevelen van GS belast met het toezicht op de naleving van deze wet. Artikel 9 van de Archiefverordening van PNH bepaalt dat de archivaris zich voor deze taak onder handhaving van zijn verantwoordelijkheid kan laten vervangen door één of meerdere ambtenaren. Artikel 15 in genoemde verordening bepaalt dat de Provinciearchivaris jaarlijks verslag doet aan GS over de uitgevoerde inspecties. Dit document betreft het verslag van het beknopte archieftoezicht over het jaar 2018. De inspectie is uitgevoerd door Stinie Francke, archiefinspecteur bij het NHA hierbij ondersteund door Nicole Broek, senior medewerkster bij het NHA. Na ambtelijk overleg met PNH zijn de aanpassingen aan het verslag gedaan door Tanja Holt, archiefinspecteur.

De vorm van het document is het bij het NHA gebruikte format voor beknopte inspecties. De scope van de inspectie betrof:

- Opvolging van de aanbevelingen in het verslag over 2017 (zie hoofdstuk 1.2)
- Huidige stand van zaken van het informatiebeheer
- Controle van de modules eHRM en Inkoop in het systeem SAP en check op de dossiers in SAP.

Dit verslag is gebaseerd op gesprekken met:

- Frank Ossewaarde, CIO
- Wendy Meijer, beleidsadviseur CIO Office
- Irma Lind, unit manager DIV
- Rocco Janssen, sectormanager Concern Service Centrum

De volgende medewerkers hebben de modules eHRM en Inkoop en HRM-dossiers in SAP getoond, vervolgens werd dit met hen besproken:

- Ronald de Jong, functioneel beheerder voor de eHRM module in SAP
- Anneke Elfering, dossiervormer in de eHRM module in SAP
- Marcel Webster, functioneel beheerder Inkoop en financiële gegevens
- Reginald Zonderop, contractmanager Inkoop voor Facilitaire Zaken
- Tina Bos, administratief contractmedewerker
- Monique Duivenvoorden, coördinator debiteuren-crediteuren
- Macella Blom, medewerker rechtspositie, arbeidsvoorwaarden, privacy binnen HRM
- Simone Humblet, teamsenior sector HRM

Hiernaast is het gebaseerd op de contacten die er waren met de contactpersonen bij de PNH en de archiefinspecteur in de genoemde inspectieperiode.
Ook is relevante informatie voor deze inspectie opgevraagd bij PNH, zie hiervoor Bijlage II.

3. Stand van zaken

3.1 Analoog archief

Op 21 maart 2018 vond de feestelijke overbrenging plaats van de provinciale archieven van Noord-Holland over de periode 1989-1997 naar de archiefbewaarplaats. Hiermee ging het beheer over deze archieven over naar de Provinciearchivaris.
Er staat nog ruim 2 km archief in het huurdepot van de PNH bij het NHA, locatie Kleine Houtweg. Dit betreft zowel geïnventariseerde (maar niet overgebrachte) als ongeïnventariseerde archieven. Er zal een nieuw plan gemaakt worden voor de inventarisatie van het volgende blok over de periode 1998-2012. Overbrenging van dit blok is, conform art 12, lid 1 van de Archiefwet 1995, pas na 2032 nodig. In overleg met de beheerder van de archiefbewaarplaats kan dit ook voor 2032 plaatsvinden. Tot die tijd moet het uiteraard wel voldoen aan de vereisten goede, geordende en toegankelijke staat.

Vanaf januari 2018 worden er geen papieren dossiers meer gevormd na het besluit vervanging van GS. Hiermee werd het informatiebeheer digitaal. Uitzondering zijn de dossiers inzake de burgemeestersbenoemingen. Deze worden volledig in papieren vorm bewaard, zolang het systeem RIS waarin de digitale informatie wordt bewaard nog niet voldoet aan de wettelijke eisen voor archivering en vernietiging.

In de periode 2012-2018 werden er bij de PNH hybride archieven gevormd. Voor de overbrenging van hybride archieven heeft het NHA enkele projectonderzoeken bij aangesloten partners gepland in 2019. Hierbij wordt onderzocht wat de beste mogelijkheden zijn inzake overbrenging van deze archieven. De uitkomsten van deze projecten kunnen dan richtlijnen vormen voor overbrenging bij alle aangesloten overheden waaronder de PNH.

3.2 Digitaal archief

Diverse programma's bij de PNH geven invulling aan de wens om op een goede manier digitaal te werken. Deze programma's zijn onderdeel van de Informatieagenda die voortkomt uit het Concern Informatie Plan (het CIP). Het betreft de volgende programma's: Nieuw technisch Fundament, Optimaal Digitaal, De Digitale PNH, IV Huis op orde, Bedrijfsvoering Op Zijn Best en Samen Data Excellent.
Optimaal Digitaal heeft de meeste raakvlakken met archiefwaardige informatie. Een heel belangrijk onderdeel van het programma van Optimaal Digitaal is de aanbesteding voor een nieuw document management system. In het kader hiervan vond marktconsultatie plaats, zijn er referentiebezoeken afgelegd en is er een risicoanalyse gemaakt. Het verbeteren van het beheer van de archiefwaardige informatie heeft de volle aandacht. Zowel de unit DIV als Optimaal Digitaal hebben hier een belangrijk aandeel in. Onder andere de volgende resultaten van Optimaal Digitaal werden behaald:

- Proces: de processen van Ambtelijke besluitvorming, Post en WOB-verzoeken werden geanalyseerd. Ook zijn de eerste 2 processen ‘lean’ gemaakt.
- Informatie: overzicht huidig informatiebeleid en concept nieuw informatiebeleid
- Technologie: project start architectuur opgezet; strategieën voor exit, escrow en migratie voor informatiesystemen; inventarisaties (vak)applicaties
- Mens en Organisatie: uitgewerkt ondersteuningspakket voor de medewerkers inzake het informatiebeheer; overzicht minimale kennis en vaardigheden digitaal werken
- Resultaten DIV: verbeteringen inzake de vernietigingsprocedures, aanpassen zaaktypecatalogus, waaronder de zaaktypen voor infraprojecten, ontwikkelen kwaliteitssysteem organisatiebreed.

Het is de bedoeling dat de digitale besluitvorming gedeeltelijk plaatsvindt in de applicatie iBabs, met aandacht voor het documentbeheer wat o.a. een koppeling met het systeem Verseon inhoudt. Het betreft hier de zogenaamde ‘rode minuten’ en niet de gehele bestuurlijke en ambtelijke besluitvorming. De ambtelijke besluitvorming vindt in Verseon plaats.

Het kopje hierboven geeft aan: ‘digitaal archief’, dit slaat ook op archiefwaardige data en niet alleen op documentaire informatie. Goed inzicht in de aanwezige data bij de PNH is dan ook essentieel, steeds meer wordt informatie beheerd als data en niet langer als documentaire informatie. Met het in kaart brengen van deze data is men intussen al een eind gevorderd.
In het programmaplan ‘Samen Data-excellent’ is de link naar de Archiefwet nog niet gelegd. Het is belangrijk dat deze connectie er wel komt. In 2018 is hiertoe aanzet gemaakt, maar tot op heden is de relatie nog niet gelegd. Bepaalde data moet vernietigd worden conform de Archiefwet en de AVG en andere data komt voor permanente bewaring in aanmerking in een daarvoor passend ‘systeem’ (e-depot). Dat wil zeggen op zodanige wijze dat de duurzame raadpleging en beschikbaarstelling gewaarborgd blijft.
De landelijke ontwikkelingen ten aanzien van het e-depot gaan niet zo snel als gewenst. Het NHA is voor veel acties afhankelijk van het Nationaal Archief.
In 2017 is het project overbrenging van de digitale provinciale bladen naar het e-depot gestart. Dit is in 2018 succesvol afgerond. In 2018 is verder tijd gestoken in de voorbereiding om te komen tot een vervolg.

Er is enige tijd geleden een nieuw informatiesysteem aangeschaft: Microsoft Office 365 met SharePoint. Het is de bedoeling om dit systeem binnenkort in gebruik te nemen. Het biedt goede mogelijkheden om samen te werken met elkaar, ook met mensen buiten de PNH. Ook maakt het plaats onafhankelijk werken mogelijk. Bij de aanschaf van dit systeem werd niet alle benodigde expertise inzake archivering betrokken. Nadat dit is aangekaart werden wel medewerkers met archivistische kennis betrokken zodat waar mogelijk aan de eisen ten

aanzien van het informatiebeheer tegemoet werd gekomen. In overleg met onder andere externe experts en de Provinciearchivaris wordt gekeken of het systeem aan de eisen van archiefbeheer kan voldoen. Bij aanschaf en uitrol van een nieuw informatiesysteem waarin archiefwaardig materiaal zal worden verwerkt en/of beheerd is het zaak dat daar altijd de benodigde archiefexpertise bij betrokken is. Dit gegeven wordt steeds belangrijker, omdat er steeds meer met datasystemen wordt gewerkt. 'Archief' betreft, zoals hierboven benoemd, niet alleen documentaire informatie; data kan evengoed archiefwaardig zijn.

3.3 Vernietiging

Er zijn belangrijke aanpassingen in Verseon doorgevoerd om te kunnen voldoen aan de eisen uit het Besluit Informatiebeheer PNH 2014 inzake de vernietiging. Dat betekent dat waar nodig zaaktypes zijn aangepast en dat de grondslag/vernietigingscategorie uit de provinciale vernietigingslijst is toegevoegd waar deze ontbrak. Ook het opstellen van de vernietigingslijsten is verbeterd. De lijsten geven nu duidelijker weer om welke informatie het handelt en wat de grond voor vernietiging is. De procedure van vernietiging is afgestemd met het model van het NHA.
In het verleden zijn echter handmatig categorieën en bewaartermijnen aangepast. Om aan de aanbeveling te voldoen zouden al deze aanpassingen ook weer op handmatige wijze hersteld moeten worden. Dat is ondoenlijk. Het is de bedoeling hierover een algemene toelichting op te stellen bij de vernietigingslijst. Bij de toestemming tot vernietiging door de Provinciearchivaris zal ook een vermelding worden geplaatst.
Er heeft in Verseon nog geen vernietiging plaats gevonden van digitale informatie. Dit is een aandachtspunt. Vanuit de AVG kunnen bepaalde documenten een zeer korte bewaartermijn hebben. Het is dus noodzaak dat het DMS een goede vernietigingsmodule heeft.

Ook uit het systeem SAP is volgens de geïnterviewden nog nooit iets vernietigd. Niet inzake eHRM en niet inzake Inkoop/financiën. Ten tijde van de inspectie was niet goed bekend hoe dit moet: vernietigen uit SAP. Het is niet geborgd in de werkwijze.
De firma My Brand heeft in november een demonstratie gegeven van de vernietigingsmodule in SAP. Deze demonstratie stond al gepland. Nog geen enkele andere overheidsorganisatie had deze module geïmplementeerd. Het is momenteel mogelijk om handmatig op documentniveau te vernietigen, losse documenten kunnen een aparte bewaartermijn hebben. Daarnaast kan een bewaartermijn ook gelden voor een bepaald onderdeel van het dossier (dit is per 'tab' gescheiden van de rest), en ook kan het gelden voor het hele dossier. Daarom moet het ook mogelijk zijn om ook op 'tab' niveau en op dossier niveau te vernietigen. De huidige vernietigingsfunctionaliteit voldoet dus nog niet als er geen invulling kan worden gegeven aan de vernietiging op deze verschillende niveaus.

3.4 Personeel

De vier informatiemanagers ontwikkelen zich steeds meer tot belangrijke spelers in het informatiebeheer. Ze leggen verbanden tussen de diverse directies en zorgen daarmee voor een steeds completer beeld van het algehele informatie- en archiefbeheer binnen de provincie.
De unit DIV is in 2017 uitgebreid met twee informatiespecialisten op hbo-niveau. Het werven van een derde informatiespecialist zal in 2019 plaatsvinden. Hiermee is de capaciteit toereikend. Er is voldoende kennis in huis om onder andere de beoordeling van de applicaties te kunnen uitvoeren en voor de ondersteuning van ambtenaren bij het verwerken van de archiefwaardige informatie.

3.5 Strategisch Informatie Overleg (SIO)

Het instellen van een Strategisch Informatie Overleg (SIO) bij de PNH is gewenst. Tijdens een SIO-overleg komen belangrijke actuele vraagstukken op strategisch niveau inzake het informatiebeheer aan de orde. Deze vereisen duidelijke afspraken over taken, rollen en verantwoordelijkheden. Het uitblijven van duidelijke afspraken kan leiden tot juridische en financiële risico's en imagoschade (een onbetrouwbare overheid). De besluitvorming over en toetsing van de interne informatiehuishouding moet integraal onderdeel zijn van de organisatiestrategie. In een SIO neemt de benodigde expertise deel, gebaseerd op de agenda. Standaard: CIO, Provinciearchivaris en een bestuurder (statenlid bijvoorbeeld) en afhankelijk van het onderwerp de CISO, of interne/ externe deskundige.
Om de druk op de hoeveelheid overleggen niet nog groter te maken kan de huidige Portfolioboard tweemaal per jaar dienstdoen als SIO.

4. Bijlage I: Toets dossiers in SAP

4.1 Personeelsdossiers module eHRM

Volgens afspraak werd tijdens de inspectie getoetst of het mogelijk is om, conform Archiefwet- en regelgeving, in het systeem SAP digitale eHRM dossiers te vormen en te bewaren. Papieren originelen worden hierbij vervangen door digitale kopieën en daarna vernietigd. Het bleek dat de eHRM module in SAP prettig werkt in vergelijking met papieren dossiers. Het is overzichtelijk en het opbouwen en vullen van het systeem kost niet veel inspanning, omdat veel hiervan geautomatiseerd is.
De grote bulk van deze dossiers betreft langdurig te bewaren, maar op termijn te vernietigen archief. Deze personeelsdossiers dienen 10 jaar na uitdiensttreding te worden vernietigd. Alleen voor medewerkers die tijdens hun werkzaamheden bij de PNH (potentieel) in contact zijn geweest met gevaarlijke stoffen geldt een bewaartermijn tot 110 jaar na de geboortedatum. Daarnaast geldt 'blijvend bewaren' voor bijzondere dossiers, dossiers van ambtenaren met een bijzondere functie (vanaf directieniveau).

De dossiers in de eHRM module voldoen niet aan alle eisen ten aanzien van Archiefwet- en regelgeving en AVG voor de dossiers. Belangrijkste punten waarop verbeteringen van het dossierbeheer van de personeelsdossiers in SAP nodig zijn:

- Het nummer uit de selectielijst Provisa met de grond voor vernietiging wordt niet toegevoegd aan de betreffende informatieobjecten. Als alle documenten in het dossier vallen onder dezelfde vernietigingsgrond kan dit per dossier. Is dit niet het geval dan zal het op documentniveau moeten.
- De dossiers krijgen niet alle verplichte metadata conform wet- en regelgeving.
- Er wordt niet vernietigd uit het systeem, terwijl dit wel mogelijk moet zijn.

Het is aan te bevelen om de te bewaren personeelsdossiers in een informatiesysteem te beheren dat daartoe beter is ingericht, zoals Verseon.

Binnen SAP bevindt zich in de eHRM module naast het onderdeel 'personeelsdossiers', ook het onderdeel workflow waarin de instroom en de besluitvorming plaatsvindt. Dit onderdeel heeft een automatische koppeling met het onderdeel 'personeelsdossiers'. Hierin kan men bijvoorbeeld de status van een document aflezen (wat in het personeelsdossier niet kan) en wie de laatste wijzigingen heeft gedaan. Eerdere wijzigingen worden niet bijgehouden.

De personeelsdossiers van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) worden ook gevormd en beheerd in het systeem SAP van de PNH. Deze dossiers zijn afgeschermd van de dossiers van de PNH en alleen toegankelijk voor de mensen van de OD NZKG. Omdat de ODNZKG meer taken zelf wil uitvoeren, wordt dit de komende twee jaar afgebouwd.

Hieronder volgen t/m 3.7 de belangrijkste toets punten uit het toetsingskader RODIN2, daarna volgen de aanvullende toets vragen t.a.v. de dossiervorming.
Voor de te bewaren dossiers gelden de bepalingen in de Archiefregeling en ook het Besluit Informatiebeheer van PNH 2014. Te bewaren dossiers bevatten ook vernietigbare stukken die op grond van de Archiefwet en de AVG vernietigd moeten worden. Voor de vernietigbare dossiers geldt het Besluit Informatiebeheer van PNH 2014.

1.1 De organisatie is in staat verantwoording af te leggen over: c. vastgestelde en belegde bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken op het terrein van het informatiebeheer; d vastgestelde procedures voor het informatiebeheer in de staande organisatie en bij organisatiewijziging, bij het aangaan van samenwerking en/of overgang van taken naar een andere overheid;
Er is een SAP-autorisatiehandboek. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van I&I, maar is in samenwerking met de functioneel beheerder en dossiervormers van de eHRM module opgesteld.
++
2.1 Informatieobjecten zijn gekoppeld aan een ordeningsstructuur die is aan te passen zonder de al aanwezige structuur met zijn koppelingen te verstoren.
De ordeningsstructuur is voor ieder dossier hetzelfde. Wijzigingen aanbrengen zou kunnen, maar moet dan wel voor de hele organisatie gelden. Omdat het seriearchief betreft van dezelfde soort dossiers is de uitkomst begrijpelijk. Toch kan het nodig zijn dat er wijzigingen aangebracht worden in bepaalde dossiers, en niet in alle.
+
2.2 Ieder afzonderlijk informatieobject heeft een uniek identificatiekenmerk.
Dossiers en documenten hebben beiden een uniek nummer.
++
2.3 Informatieobjecten bevatten de voor het beheer benodigde kenmerken, die zijn ontleend aan een vastgesteld metagegevensschema.
Er is geen vastgesteld metadataschema, metadatering volgens mondelinge werkinstructie. Niet alle benodigde kenmerken worden genoemd. Zo is het niet mogelijk om een categorie uit de selectielijst Provisa te koppelen aan documenten. Het systeem bevat niet echt velden waarin de benodigde kenmerken kunnen worden vastgelegd, zoals datering van het document, wat het beheer van de dossiers een stuk betrouwbaarder omdat men dan gedwongen is alle benodigde kenmerken in te vullen. Nu wordt veelal de informatie in de omschrijving gezet. Inhoud: wordt vastgelegd in de omschrijving.

Vorm, verschijningsvorm: enige mogelijke element is Document, verder kan er geen onderscheid worden gemaakt naar verschijningsvorm. Wanneer, door wie en waarom de informatieobjecten zijn opgemaakt/ontvangen: wordt niet vastgelegd. Categorie uit de selectielijst: wordt niet vastgelegd Status: alleen definitieve stukken komen in het dossier. Openbaarheidsbepalingen: de personeelsdossiers zijn niet openbaar en worden middels autorisaties afgeschermd.
- -
2.5 Informatieobjecten zijn, indien dit redelijkerwijs mogelijk is, opgeslagen in een open standaardformaat.
Bij gescande documenten door DIV betreft het formaat PDF/A. Maar ook Word en Excel kunnen onderdeel uitmaken van het dossier. Bij het scannen op de multifunctional is het bestandsformaat pdf 1.5. De pas toe of leg uit lijst van Forum Standaardisatie is verplicht voor overheden hierin is PDF/A aangewezen als het archiveringsformaat. In dit geval dus verplicht voor te bewaren dossiers. Deze open standaarden moeten door veel overheidsorganisaties uitgevraagd worden bij aanschaf van ICT-producten of ICT-diensten van € 50.000 of meer. Bij het hanteren van Word en Excel naast PDF/A wordt niet volledig aan dit punt voldaan.
+/-
2.6 De betrouwbaarheid van informatieobjecten is aantoonbaar en gewaarborgd (denk aan audittrail).
Er zit geen audittrail in de eHRM module in SAP. In de personeelsdossiers kunnen stukken niet worden gewijzigd. Via rechten is het aanbrengen van wijzigingen afgeschermd. Er kunnen alleen stukken worden toegevoegd. In het veld ‘laatste bewerking’ is de laatste bewerker te zien. Alleen in de workflow van instroom, uitstroom en correspondentie zit een audittrail (logboek m.b.t. wie heeft wat wanneer gedaan).
+/-
2.7 Informatieobjecten zijn van een bewaartermijn voorzien en worden na het verstrijken daarvan vernietigd.
Beide zaken gebeuren niet. Volgens de geïnterviewden is er nog nooit iets uit SAP vernietigd. Niet inzake eHRM en niet inzake Inkoop/financiën. De firma My Brand heeft in november een demonstratie gegeven van de vernietigingsmodule in SAP. Nog geen enkele organisatie had deze module geïmplementeerd. Het is momenteel mogelijk om handmatig op documentniveau te vernietigen, losse documenten kunnen een aparte bewaartermijn hebben. Daarnaast kan een bewaartermijn ook gelden voor een bepaald onderdeel van

het dossier, en ook kan het gelden voor het hele dossier. Daarom moet het ook mogelijk zijn om op 'tab' niveau en op dossier niveau te vernietigen. Dit is nu niet mogelijk.
- -
3.2 De organisatie hanteert een informatiebeveiligingsplan gebaseerd op de NEN-ISO 27001 of vergelijkbare richtlijnen.
De informatie van eHRM staat niet bij PNH maar bij het bedrijf My Brand. Sinds 2015 is My Brand ISO/IEC 27001:2013 gecertificeerd.
++
3.6 De organisatie beschikt over een passende back-upstrategie en een calamiteiten- en herstelplan, zodat informatie in geval van verstoringen snel weer beschikbaar gemaakt kan worden.
My Brand verzorgt de back-up procedure via snapshots. Het datacenter is dubbel uitgevoerd. Eénmaal per jaar is er een uitwijktest. Het aangeleverde back-up schema laat zien dat er 6 x per dag back-ups worden gemaakt.
++
3.7 De organisatie stelt in een Service Level Agreement (SLA) eisen aan de interne of externe ICT-diensten ten aanzien van beheerprestaties.
Er is een SLA met My Brand. Er wordt maandelijks gerapporteerd via het SLR-overleg.
++
Av 1 Zijn alle documenten gekoppeld aan het dossier?
Ja alle documenten worden gekoppeld aan het personeelsdossier
++
Av 2 Horen alle documenten bij dit dossier?
Het komt wel eens voor dat een document in een ander personeelsdossier terecht komt maar dat is uiterst zeldzaam.
++
Av 3 Zijn de documenten behorend bij het dossier raadpleegbaar?
Ja (open te klikken)
++
Av 4 Is de informatie leesbaar?
Ja, slecht gescande documenten worden niet opgenomen
++
Av 5 Is de informatie volledig?
Dat is niet bekend bij de geïnterviewden

+/-

4.2 Inkoop module SRM

Hiernaast was het de bedoeling om de module Inkoop (SRM) in SAP te toetsen. Het bleek dat Inkoopdossiers in principe in Verseon worden geregistreerd. Daarom is het werkproces wel besproken met de geïnterviewden, maar een toetsing zoals bij de module eHRM heeft niet plaats gevonden. Omdat een van de geïnterviewden coördinator debiteuren-crediteuren is, werd dit onderdeel met betrekking tot de vernietiging in SAP ook meegenomen.

Dossiervorming inzake Inkoop is de verantwoordelijkheid van de interne klant. Eventuele scans worden door DIV gemaakt. In een aantal gevallen blijven contracten ook in papieren vorm bewaard omdat ze zijn uitgezonderd van het vervangingsbesluit.
SAP Inkoop bevat geen inkoopdossiers, maar alleen de enkelvoudige aanbestedingen tot € 50.000,-. Deze mogen deels via SAP lopen. Het betreft dan alleen de offerte-aanvraag en de offerte, de opdrachtverlening zit wel in Verseon. Er is geen koppeling tussen SAP en Verseon. Deze enkelvoudige aanbestedingen kunnen overigens ook in hun geheel in SAP zitten. Meervoudige en Europese aanbestedingen worden altijd in Verseon opgeslagen. Er worden dus verschillende werkwijzen gehanteerd.
Omdat de systemen niet met elkaar zijn gekoppeld moet er soms op meerdere plekken worden gezocht: Verseon, SAP, contractensysteem en in een heel enkel geval Docman, de voorloper van Verseon. Vanaf 2016 alleen in SAP en Verseon.
De geïnterviewden merkten op dat de afscherming van contracten in verband met vertrouwelijkheid en de kwaliteit van de scans een aandachtspunt zijn. Bij navraag bleken alle digitale facturen (bewaartermijn 7 jaar, jaar van start scanning: 2006) nog aanwezig in SAP. Het verdient aanbeveling met het oog op een goede vindbaarheid van de informatie dat de informatie die bij één zaak hoort, ook in één systeem wordt bewaard. De betreffende informatie moet immers **in samenhang** raadpleegbaar zijn.

5. Bijlage II: Geraadpleegde informatie

- Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten over het archiefinspectierapport over 2017; 12 september 2018
- Reactie van de opdrachtgever op het archiefinspectierapport 2017
- Plan van aanpak voor uitvoering van aanbevelingen archiefinspectie 2017
- Opvolging aanbevelingen 2017
- Programmaplan de Digitale PNH; 10 oktober 2018
- Programmaplan Samen Data excellent; 25 januari 2018
- Visie en strategie in een notendop (praatplaat), vs. 2
- Evaluatie Fase 1 Optimaal Digitaal, def. concept 2018 07-10
- Faseplan 2 Optimaal Digitaal, def. concept 2018 07-10
- Verslag fase 1 marktconsultatie Optimaal Digitaal, 28 juni 2018
- Programma Bedrijfsvoering op z'n best, visie, richting en 3 concrete stappen, 5 november 2018
- Leidraad personeelsdossiers, versie 1 november 2018
- Zaaktypen Verseon, oktober 2018
- Resultaten zaaktypecatalogus-Provisa 2.0

Aan
De directie
Kopie aan

Bijlagen: Beknopt verslag van het Archieftoezicht 2018

Uw contactpersoon
dhr S. van der Noord
CZ/CIO

Telefoonnummer +31235145738
noords@noord-holland.nl

Betreft: Reactie opdrachtgever op het beknopt verslag van het Archieftoezicht 2018

Memo

3 juli 2019

Algemeen

Onze provinciearchivaris, de heer L. Zoodsma, tevens directeur van het Noord-Hollands Archief heeft op 17 juni 2019 zijn verslag aangeboden van de inspectie die hij in de maand november van 2018 door zijn archiefinspecteur heeft laten uitvoeren.

De provinciearchivaris concludeert dat we in 2018 vanuit verschillende invalshoeken veel werk hebben verzet op het gebied van ons informatiebeheer. De diverse programma's van de informatieagenda worden genoemd, alsmede een aantal concrete resultaten die het afgelopen jaar zijn behaald, waaronder: de inventarisatie van vakapplicaties, het updaten van de zaaktypecatalogus en vernietigingsprocedure in Verseon en de ontwikkeling van een organisatiebreed kwaliteitssysteem voor informatiebeheer, waar we gestaag aan doorwerken. Daarnaast was de feestelijke overdracht van de papieren archieven over de periode 1989-1997 op 21 maart 2018 een mijlpaal.

De provinciearchivaris complimenteert ons met onze inzet en de behaalde resultaten. We zijn trots op het compliment, dat ons inspireert om op dezelfde voet verder te werken aan een beter informatiebeheer.

Een belangrijke ontwikkeling in 2018 was de intentie om Office 365 met Sharepoint te implementeren. De provinciearchivaris is blij dat hier uiteindelijk, weliswaar later in de projectfase, alsnog archiefexpertise bij betrokken is, zodat nu rekening wordt gehouden met de aandachtspunten en eisen die vanuit deze expertise worden gegeven. Ook de provinciearchivaris zelf is inmiddels betrokken bij dit project. Uit deze situatie komt de aanbeveling voort om ervoor te zorgen dat

informatiesystemen niet kunnen worden aangekocht of geïmplementeerd zonder daarbij een informatiespecialist te betrekken. De provinciearchivaris constateert n.a.v. de toets naar het voldoen van de applicatie SAP dat deze nog niet aan alle eisen voldoet. Aanpassingen in het beheer van de informatie die is opgeslagen in SAP is daarom noodzakelijk. Hiervoor, en voor het opvolgen van andere aanbevelingen, hebben we een plan van aanpak opgesteld dat als bijlage bij deze reactie is gevoegd.

De totstandkoming van het rapport van de provinciearchivaris is begeleid door een begeleidingscommissie bestaande uit vertegenwoordigers van alle directies. De bevindingen worden over het algemeen herkend door de begeleidingscommissie. De archiefinspectie levert nuttige adviezen en bevindingen op die ons helpen ons informatiebeheer verder te verbeteren.

Reactie per aanbeveling

1. **Leg in de interne procedures inzake aanschaf en implementatie van informatiesystemen vast dat daar altijd archivistische expertise bij betrokken is, en stel deze procedures vast.**

   Deze aanbeveling komt, zoals eerder aangegeven, voort uit de situatie die was ontstaan rond de implementatie van Office 365. Wij onderschrijven dat het onwenselijk is als er beslissingen worden genomen over de aanschaf en/of implementatie of aanpassing van informatiesystemen zonder dat daar de nodige archivistische expertise bij wordt betrokken. Alle informatieprojecten worden behandeld via een zgn. interne Prip-procedure. De beleidsadviseur informatiebeheer is inmiddels vast onderdeel van deze procedure waarmee dergelijke situaties in de toekomst worden voorkomen. Daarnaast voegen we informatiebeheer als component toe aan de verplichte BIA (Business Impact Analysis).

2. **Formaliseer de instelling van een Strategisch Informatie Overleg (SIO) bij PNH.**

   De provinciearchivaris vind het inrichten van een Strategisch Informatie Overleg (SIO) wenselijk. In het SIO komen belangrijke actuele vraagstukken op strategisch niveau inzake het informatiebeheer aan de orde. Deze vraagstukken vereisen duidelijke afspraken over taken, rollen en verantwoordelijkheden. Het uitblijven van duidelijke afspraken

hieromtrent vormt een risico. Inmiddels hebben wij deze aanbeveling opgevolgd en is besloten dat het portfolio-board aangevuld met de provinciearchivaris en indien nodig interne/externe experts twee keer per jaar als SIO fungeert.

3. **Rond de opvolging van de aanbevelingen uit het verslag over 2017 af.**

   De archiefinspectie van 2017 was de eerste inspectie die werd uitgevoerd door de directeur van het Noord-Hollands archief als onze nieuwe provinciearchivaris. Deze inspectie deed daarom tevens dienst als nulmeting. Dit heeft tot gevolg gehad dat aanbevelingen soms zo veelomvattend en breed waren dat het volledig implementeren en in de praktijk brengen van de oplossingsrichtingen meerdere jaren in beslag neemt. Ook gezien de context van lopende programma's waarbij een aantal aanbevelingen in scope zit. Om deze reden staan er nog een aantal aanbevelingen uit het verslag van 2017 open. We hebben de aanbevelingen geconcretiseerd in een aantal stappen. Deze zijn opgenomen in het bijgevoegde plan van aanpak met een recente stand van zaken.

4. **Vorm, beheer en bewaar de nieuwe permanent te bewaren personeelsdossiers in een informatiesysteem dat bedoeld is voor het beheren van archiefwaardige informatie of zorg ervoor dat het huidige systeem voldoet aan de gestelde eisen van Archiefwet- en regelgeving.**

   De archiefinspecteur constateert dat SAP eHRM met de huidige inrichting niet voldoet aan de eisen van de Archiefwet- en regelgeving. We onderschrijven dat er aanpassingen nodig zijn om onze personeelsdossiers op een goede manier te beheren conform wet- en regelgeving. Daarom zijn we gestart met een vooronderzoek naar de verschillende opties die er zijn om volledig compliant te worden. Uit dit vooronderzoek komt een project dat de gekozen optie gaat realiseren. Door het beheer van alle personeelsdossiers aan te pakken vatten we deze aanbeveling breder op dan in strikt letterlijke zin van ons gevraagd wordt.

5. **Zorg voor goede vernietigingsfunctionaliteit in informatiesystemen zoals SAP, Verseon, een nieuw aan te schaffen DMS, alle systemen waarin archiefwaardige informatie wordt beheerd, ook datasystemen, zowel vanuit het oogpunt van de AVG als vanuit de Archiefwet.**

   Uit de toets naar het voldoen van SAP concludeert de provinciearchivaris dat de vernietigingsfunctionaliteit in dat systeem nog onvoldoende is. Hieruit komt deze algemene

aanbeveling voort om ervoor te zorgen dat al onze informatiesystemen voldoende vernietigingsfunctionaliteit hebben. Om het beheer van onze personeelsdossiers compliant te krijgen aan archiefwet en -regelgeving zijn we een traject gestart waarop onder aanbeveling 4 al is ingegaan. Voor andere reeds in gebruik zijnde informatiesystemen die op dit moment geen afdoende vernietigingsfunctionaliteit hebben zorgen we in overleg met de archiefinspecteur voor een oplossing. We hebben hiervoor in kaart gebracht om welke systemen het hier gaat. Dat er bij de aanschaf en implementatie van nieuwe informatiesystemen gedacht wordt aan het inrichten van voldoende vernietigingsfunctionaliteit borgen we door een informatiespecialist aan te laten sluiten in de Prip-procedure en informatiebeheer als component op te nemen in de BIA (Business Impact Analysis), zie aanbeveling 1. In Verseon is reeds goede vernietigingsfunctionaliteit aanwezig.

6. **Stel een metagegevensschema op en vast voor de personeelsdossiers.**

   De provinciearchivaris constateert dat er voor personeelsdossiers in SAP geen metagegevensschema is opgesteld en dat een aantal verplichte metadata ontbreken. Wij onderschrijven deze constatering en nemen de aanbeveling ter harte. We stellen op dit moment een metadatagegevensschema op voor personeelsdossiers dat tevens als leidraad zal dienen voor de aangepaste inrichting van SAP eHRM dan wel een nieuw systeem voor personeelsdossiers (zie aanbeveling 4).

7. **Zorg ervoor dat de informatie in Inkoopdossiers onder de € 50.000 in samenhang raadpleegbaar is. De huidige situatie deels in SAP, deels in Verseon is onwenselijk.**

   De provinciearchivaris constateert dat de situatie die na de invoering van 'het vereenvoudigd inkoopproces' is ontstaan voor inkoopdossiers tot 50.000 euro ongewenst is. Deze dossiers staan nu verspreid over SAP en Verseon. Wij onderschrijven het geconstateerde probleem en passen het proces/de werkinstructies zodanig aan dat de link tussen de documenten in beide systemen gegarandeerd wordt. Voor de lange termijn kijken we naar een integrale oplossing met een systeem compliant aan de Archiefwet en -regelgeving.

Slotwoord

Onze maatschappij verandert in een informatiemaatschappij waarin de informatieproductie met behulp van moderne informatie- en communicatietechnieken explosief toegenomen is en nog steeds exponentieel toeneemt. Bedrijven en overheden staan daarom internationaal voor een enorme uitdaging op het gebied van het beheer van deze informatie. De Nederlandse overheid en de provincie vormen hierop geen uitzondering.

Wij zijn als provincie in de lopende programma's onder de i-agenda hard bezig om de omslag te maken en ons aan te passen aan de snel veranderende realiteit. Er lopen vele initiatieven die bijdragen aan een verbetering van ons informatiebeheer.

Uiteraard zijn we gezien de complexiteit en de omvang van de ontwikkelingen op het gebied van informatie niet zomaar 'klaar'. Met de voortgaande digitalisering zal er de komende jaren genoeg te verbeteren blijven. De aanbevelingen uit het inspectierapport ondersteunen ons in ons streven naar continue verbetering van ons informatiebeheer. Dat betekent dat we méér willen doen dan alleen maar het oplossen van de door de inspecteur geconstateerde tekortkomingen.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	1380
Extern Zaak ID	1240463
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	28 oktober 2019
Agendapunt	16.b
Omschrijving	Audit: Brief GS aan PS inz. bijstelling auditjaarplan 2019 - 2020 GS (c-agenda EFB 28-10-2019)
Organisatieonderdeel	AD/CC

Bijlagen
1240463 - 1292848 bijgesteld audit jaarplan 2019 GS 15 oktober 2019.pdf
ief GS aan PS inz. Bijstellen auditjaarplan 2019-2020 onderzoeken GS.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	21 oktober 2019
Economie Financiën en Bestuur	**28 oktober 2019**
Ingekomen stukken ter kennisname	31 oktober 2019

Toelichting

Interne Audit stelt een wijziging voor van het onderzoek dat in 2019 in opdracht van GS zal worden uitgevoerd.

Provincie Noord-Holland

Auditjaarplan 2019 - 2020

onderzoeken Gedeputeerde Staten

Opdrachtgever:
Gedeputeerde Staten

Opdrachtnemer:
Ed Elferink, programmamanager Internal Audit

Datum:
15 oktober 2019

Status:
Definitief

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3
2 Onderzoeksplan 4
2.1 Totstandkoming onderzoeksplan 4
2.2 Onderzoeken Gedeputeerde Staten 2019 en 2020 4
2.2.1 Interprovinciaal beleid tegengaan ondermijning 4
2.2.2 Archiefinspectie 2019 4
2.3 Planning 5
Bijlage 1: eerder uitgevoerde GS-onderzoeken 6

1 Inleiding

Het college van Gedeputeerde Staten (GS) dient op grond van de Provinciewet, artikel 217a, lid 1, periodiek onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur (GS-onderzoeken). Provinciale Staten stellen bij verordening regels hierover op. Deze regels liggen vast in de Financiële Verordening, in het bijzonder in hoofdstuk 9 Internal Audit. Conform dit hoofdstuk worden de GS-onderzoeken opgedragen aan de unit Internal Audit van de sector Concerncontrol. In artikel 9.4 eerste lid is bepaald dat Internal Audit jaarlijks een auditjaarplan opstelt dat ter vaststelling wordt voorgelegd aan GS. Het onderhavige document betreft dit plan.

Voorliggend auditjaarplan beschrijft de voorgenomen GS-onderzoeken en de planning van die onderzoeken voor 2019 en 2020. Internal Audit voert tevens onderzoeken uit in opdracht van de directie. Dit jaarplan stelt de directie vast. Internal Audit stuurt dit vervolgens ter informatie aan GS.

Het plan biedt ruimte voor het nieuwe college om eigen wensen te formuleren voor de GS-onderzoeken die in 2019 en 2020 zullen worden uitgevoerd.

2 Onderzoeksplan

2.1 Totstandkoming onderzoeksplan

Voor de totstandkoming van voorliggend onderzoeksplan heeft Internal Audit in januari 2019 gesprekken gevoerd met gedeputeerden Loggen, Post en Bond over de onderwerpen die naar hun mening in aanmerking komen voor een onderzoek. Hieruit heeft Internal Audit een selectie gemaakt. De voorgestelde onderzoeken staan beschreven in paragraaf 2.2.

2.2 Onderzoeken Gedeputeerde Staten 2019 en 2020

2.2.1 Interprovinciaal beleid tegengaan ondermijning

Inleiding
Ondermijning vormt een bedreiging voor de rechtsstaat. Het is voor de provincie Noord-Holland (de PNH) een actueel thema. Via twee sporen doet de PNH op dit moment onderzoek dat moet bijdragen aan de weerbaarheid tegen ondermijning. Het eerste spoor, in opdracht van de Kabinetschef, richt zich op de bijdrage die de PNH kan leveren aan het vergroten van de weerbaarheid van de gemeenten binnen onze provincie. Het andere spoor, in opdracht van de Coördinator integriteit, richt zich op de kwetsbaarheden in de kerntaken van de provincie, ook waar het gaat om gemeenschappelijke regelingen.

Onderzoeksrichting
GS hebben op 15 oktober 2019 besloten Interne Audit op te dragen een derde spoor te onderzoeken. Dat spoor betreft de wijze waarop de overige provincies van Nederland omgaan met dit thema, in het bijzonder waar het de eigen kwetsbaarheid en weerbaarheid betreft.

Opdrachtgever
Het college van Gedeputeerde Staten met een gedelegeerd opdrachtgeverschap door de Algemeen Directeur.

Meerwaarde audit voor opdrachtgever
Meerwaarde van het derde spoort is enerzijds het vergroten van onze kennis van en inzicht in het onderwerp ondermijning en anderzijds het leren van de andere provincies om onze eigen kwetsbaarheid te verkleinen en weerbaarheid te vergroten.

2.2.2 Archiefinspectie 2019

Achtergrond onderzoek
Op grond van de Archiefwet 1995 is in de Archiefverordening Noord-Holland 2014 opgenomen dat de archieven van de provincie jaarlijks object van inspecties in opdracht van het college Gedeputeerde Staten zijn. Deze inspecties worden onder verantwoordelijkheid van de provinciearchivaris uitgevoerd. Internal Audit heeft, namens de Concerncontroller, een (beperkte) sturende en kwaliteitsbewakende rol. Om deze reden wordt de archiefinspectie meegenomen in voorliggend auditjaarplan.

GS hebben in 2017 de nieuwe provinciearchivaris benoemd, de directeur van het Noord-Hollands Archief. Deze laat jaarlijks een inspectie uitvoeren en rapporteert daarover aan GS. Conform de gemaakte afspraken voert de archivaris het ene jaar een meer verdiepend onderzoek uit en het volgende jaar een vervolgonderzoek gericht op de opvolging van de aanbevelingen. Ook zal de archivaris risico gestuurd steeds een aantal onderwerpen diepgaander onderzoeken.

In 2019 zal de archivaris naar verwachting een meer verdiepend onderzoek laten uitvoeren

Voorgestelde onderzoeksrichting
Met de archiefinspectie wordt er getoetst in welke mate de provincie voldoet aan de eisen uit de Archiefwet en Archiefverordening Noord-Holland 2014.

Opdrachtgever
Het college van Gedeputeerde Staten.

Meerwaarde audit voor opdrachtgever
Met het organiseren van de jaarlijkse archiefinspectie geeft het college van Gedeputeerde Staten gehoor aan de Archiefverordening Noord-Holland 2014 waarin wordt gesteld dat er jaarlijks verslag wordt uitgebracht over onder meer de toestand van het archiefbeheer. Bovendien levert de inspectie inzichten op ten aanzien van het beheer op basis waarvan maatregelen kunnen worden genomen.

2.3 Planning

De planning voor de onderzoeken in opdracht van het college van Gedeputeerde Staten in 2019 - 2020 ziet er als volgt uit.

Activiteit	**Kwartaal ***
Interprovinciaal beleid tegengaan ondermijning	4 – 2019
Archiefinspectie 2019	1 – 2020

* Kwartaal waarin het conceptrapport gereed is en de routing in gaat voor GS.

Bijlage 1: eerder uitgevoerde GS-onderzoeken

Onderstaande tabel toont de door Internal Audit uitgevoerde onderzoeken van de afgelopen jaren. Het meerjarig perspectief maakt inzichtelijk in hoeverre risicovolle beleidsterreinen of processen van de provincie sinds 2012 zijn onderzocht.

Programma	Onderzoeken	Jaar
1. Openbaar bestuur	Risicokaart Noord-Holland	2012
2. Bereikbaarheid	Evaluatie gebiedscontract NHN	2018
	Evaluatie vast onderhoud contracten	2014
	Afspraken inzake Zeesluis	2013
	Geïntegreerde contracten	2013
	Externe inhuur op infrastructuurprojecten	2013
	Westfrisiaweg	2012
3. Water	-	-
4. Milieu	Bodemverontreiniging	2014
	Omgevingsdiensten	2013
5. Ruimte	Grondzaken	2014
	SADC	2012
6. Groen	-	
7. Cultuur en Welzijn	-	
8. Financiën	Vorming en uitputting reserves	2017
	Crediteurenbeheer	2015
	Onderbesteding 2013	2014
	IT beheersmaatregelen	2014
	Naleving Financiële Verordening	2013
	Evaluatie schatkistbankieren	2012
Bedrijfsvoering	Aanbestedingen boven EU-grenzen	2017
	Archiefinspectie	2017
	Verkenning I&I speelveld	2016
	Juridische control	2016
	Archiefinspectie	2016
	Interne overdracht SVT taken	2015
	Archiefinspectie	2015
	Vervolgonderzoek Verseon	2015
	Provinciale verantwoordingsmethodiek subsidies	2015
	Doelmatigheid proces inkoopbeleid en SHV	2014
	Digitaal ondertekenen	2014
	Aansluiting P&C producten op elkaar	2013
	Gebruikersevaluatie Verseon	2013
	Doelmatigheid inkoopproces	2012

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr E.L.M. Elferink
AD/CC

Telefoonnummer +31235143132
elferinke@noord-holland.nl

Verzenddatum
17 OKT. 2019

Kenmerk
1240463/1292848

Uw kenmerk

Betreft: Bijstellen auditjaarplan 2019-2020 onderzoeken GS

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) informeren wij u over ons besluit van 15 oktober jl. om het Auditjaarplan 2019 - 2020 van de interne auditfunctie te wijzigen. Het aangepaste plan zenden wij u hierbij toe.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Auditjaarplan 2019-2020 onderzoeken Gedeputeerde Staten, versie 15 oktober 2019

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08